

I skrivelse den 31 oktober 1945 har flyktkapitalbyrån beträffande byråns hittillsvarande verksamhet framhållit, att ärenden enligt lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom förekommit i mycket ringa antal, under det att ärenden enligt lagen om kontroll å viss utländsk egendom m. m. utgjort byråns huvudsakliga arbete. Sistnämnda ärenden ha avsett utredning om förefintligheten av tyska och japanska tillgångar i Sverige samt kontrollen över deras förvaltning. Byrån framhåller, att det för närvarande icke är möjligt att bedöma, huruvida byråns verksamhet kan behöva fortsätta under hela budgetåret 1946/47. Under förutsättning av en under hela budgetåret fortsatt verksamhet beräknar byrån medelsbehovet till 297 500 kronor. Härav skulle belöpa å arvoden åt ordföranden, ledamöter m. fl. 37 500 kronor, å kanslipersonal 150 000 kronor, å gode män, sysslomän, sakkunnige m. fl. 75 000 kronor samt å sjukvård m. m. 500 kronor, å reseersättningar 10 000 kronor och å expenser 24 500 kronor.

Sedan byrån under senare hälften av år 1945 trätt i verksamhet, har en överblick av den sannolika medelåtgången under budgetåret 1945/46 blivit möjlig. Härvid har befunnits, att anslagsposterna till kanslipersonal och till gode män, sysslomän, sakkunnige m. fl. varit alltför snävt beräknade och att utgifterna under budgetåret sannolikt torde komma att belöpa sig för kanslipersonal till omkring 110 000 kronor och för gode män, sysslomän, sakkunnige m. fl. till omkring 100 000 kronor. På framställning av byrån har Kungl. Maj:t medgivit, att de ifrågavarande anslagsposterna i enlighet härmed må under budgetåret överskridas med 63 000 resp. 50 000 kronor. Kostnaderna för byrån kunna följaktligen förutses komma att under innevarande budgetår uppgå till 273 000 kronor.

Genom lagen den 14 december 1945 om administration av vissa bolag m. m. har möjlighet givits att ställa företag under administration på dessas egen bekostnad. Någon avsevärd minskning i flyktkapitalbyråns anslagsbehov torde emellertid icke härav föränledas.

Såsom redan framhållits, kan för närvarande ej med säkerhet bedömas, huruvida byråns fortsatta verksamhet under hela nästkommande budgetår kommer att bli erforderlig. Då emellertid såvitt nu kan förutses byrån kommer att fortsätta sin verksamhet i allt fall under en del av budgetåret, synes i riksstaten böra upptagas ett anslag för ändamålet, lämpligen begränsat till 200 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa avlönings- och omkostnadsstater för byrån. Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyktkapitalbyrån* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 200 000.

[27.] 11. Ersättningar för viss från ockuperat land härrörande egendom, *förslagsanslag*. I enlighet med Kungl. Maj:ts i prop. 329/1945 gjorda förslag har riksdagen till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1945/46 anvisat ett

förslagsanslag av 1 000 000 kronor. Jämlikt lagen den 29 juni 1945 om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom prövas däri avsedda ersättningsfrågor av restitutionsnämnden; ersättningar, vilka i sådan ordning beslutas, bestridas av förevarande anslag. Under budgetåret har anspråk på ersättning framställts i endast ringa omfattning och hittills har anslaget icke tagits i anspråk, men med hänsyn till att anspråk på ersättning kan framställas intill sex månader från det beslut om egendoms återställande enligt nyssnämnda lag delgivits, bör enligt restitutionsnämndens uppfattning räknas med att ersättningsfrågor av nu förevarande slag kunna komma att avgöras först under nästkommande budgetår.

Då möjlighet ännu ej föreligger att beräkna storleken av erforderligt anslagsbelopp, torde frågan om medelsanvisning lämpligen böra upptagas till förnyad prövning vid senare tidpunkt. I avvidan härpå förordar jag att i riksstaten för budgetåret 1946/47 ett anslag av 100 000 kronor för sagda ändamål upptages såsom beräknat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättningar för viss från ockuperat land härrörande egendom* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag*
av kronor 100 000.

[28.] **12. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1942/43 uppgick till 23 000 kronor och för de båda följande budgetåren till 18 000 kronor, har, enär storleken av förefintlig reservation ansetts medgiva en tillfällig minskning, i gällande riksstat uppförts med 5 000 kronor. De för innevarande budgetår tillgängliga medlen ha emellertid visat sig otillräckliga, sedan nya utredningar kommit att belasta anslaget i icke förutsedd omfattning, och frågan om beviljande av ytterligare medel å tilläggsstat II underställes riksdagen i annat sammanhang denna dag. För nästkommande budgetår torde anslagsbehovet kunna beräknas till 15 000 kronor, och jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15 000.

[29.] **13. Extra utgifter, reservationsanslag.** Någon ändring av detta anslag, som i gällande riksstat är uppfört med 20 000 kronor, synes icke påkallad. Jag hemställer därför att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20 000.

[30.] **14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1946/47 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 12 000.

[31.] **15. Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** För bestridande av kostnaderna för barntillägg under budgetåret 1946/47 åt befattningshavare i utrikesdepartementet synes böra beräknas ett belopp av 3 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens*
tjänst för budgetåret 1946/47 anvisa ett *för-*
slagsanslag av kronor 3 000.

[32.] **16. Kristillägg, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1946/47 för täckande av kostnader för kristillägg åt befattningshavare i statens tjänst, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kristillägg* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 390 000.

[33.] **17. Provisoriskt lönetillägg, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför beträffande behovet av anslag å riksstaten för budgetåret 1946/47 för täckande av kostnader för provisoriskt lönetillägg åt befattningshavare i statens tjänst, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Provisoriskt lönetillägg* för budgetåret 1946/47 an-
visa ett *förslagsanslag* av kronor 175 000.

Sammanfattning.

Tredje huvudtitelns slutsumma, för budgetåret 1945/46		
utgörande	kronor	14 336 500,
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen		
att för budgetåret 1946/47 uppgå till	»	13 392 500,
innebärande en minskning med		kronor 944 000.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Siegbahn.

Register

till

Tredje huvudtiteln för budgetåret 1946/47.

A. Utrikesdepartementet.

Sid.		Kronor.
	Utrikesdepartementet:	
1	Avlöningar	1 015 000
7	Omkostnader	612 000
8	Förstärkning av personalorganisationen	320 000
	Säger för utrikesdepartementet	1 947 000

B. Sveriges representation i utlandet.

	Avlöningar vid beskickningar och konsulat:	Kronor.
9	Diplomatisk och konsulär personal m. m.	4 266 000
22	Attachéer	470 000
23	Pressattachéer	204 500
25	Skrivbiträden	980 000
25	Extra biträden och vaktbetjante	364 000
		6 284 500
26	Kontorskostnadsersättningar åt lönade tjänstemän	125 000
26	Ersättningar åt olönade konsuler	300 000
26	Rese- och flyttningersättningar	450 000
27	Skrivmaterialier m. m. vid beskickningar och konsulat	400 000
28	Övriga omkostnader vid beskickningar och konsulat	315 000
28	Lastkommittén i New York	150 000
	Säger för Sveriges representation i utlandet	7 924 500

C. Internationella förhandlingar m. m.

29	Särskilda förhandlingar med främmande makter	200 000
29	Tillfälliga representationskostnader	25 000
29	Riksdagens interparlamentariska grupp	18 000
	Säger för internationella förhandlingar m. m.	243 000

¹ Beräknat belopp.

D. Diverse.			
Sid.		Kronor.	Kronor.
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	Kronor.	
31	Utrikesdepartementets delfond	866 000	
31	Byggnadsstyrelsens delfond	206 000	1 072 000
31	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska under- såtar		250 000
31	Förstärkning av avkastningen av understödsfonden för ryss- landssvenskar		80 000
32	Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige		756 000
42	Utländska pressbesök		25 000
42	Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikes- politiska frågor		30 000
43	Ersättningar för vissa beslagtagna fartyg m. m.		100 000
43	Restitutionsnämnden		50 000
44	Flyktkapitalbyrån		200 000
45	Ersättningar för viss från ockuperat land härrörande egendom		¹ 100 000
46	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga		15 000
46	Extra utgifter		20 000
47	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst		12 000
47	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst		3 000
47	Kristillägg		390 000
47	Provisoriskt lönetillägg		175 000
		Säger för diverse	3 278 000
		Summa kronor	13 392 500

¹ Beräknat belopp.

Bilaga till

1946 års statsverksproposition.

Fjärde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 januari 1946.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON,
VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Voug, och statsrådet Sköld i egenskap av särskilt förordnad föredragande redogöra härfter för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1946/47 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet, varvid statsrådet Sköld anmäler den under punkt 179 upptagna frågan samt departementschefen övriga frågor.

Statsrådet Voug yttrar därvid följande.

Anslagsäskandena under fjärde huvudtiteln för nästa budgetår normeras i huvudsak av 1942 års försvarsbeslut (prop. nr 210; riksdagens skrivelse nr 374), enligt vilket den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter under budgetåret 1946/47 skall äga rum efter i huvudsak den plan, som framlagts i det vid försvarspropositionen fogade statsrådsprotokollet, med de avvikelser därför som av riksdagen angivits.

Vid anmälan av 1945 års statsverksproposition lämnade min företrädare i ämbetet en redogörelse för försvarsbeslutets genomförande i stort. Av redogörelsen framgår, att försvarskrafternas utbyggnad enligt försvarsbeslutet i stort sett hade slutförts beträffande armén och kustartilleriet. För flottans vidkommande återstod fortfarande bland annat färdigställande av de i den beslutade organisationen ingående två kryssarna och två större jagarna, medan flygvapnets organisation skulle ytterligare tillföras två flygflottiljer, däribland den av 1944 års riksdag beslutade sjunde jaktflottiljen.

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 1 saml. Nr 1 Del 7.

2205 45

Organisationsarbetet har under det därefter förflutna året fortskridit i huvudsak planenligt. Genom den under en del av året pågående arbetskonflikten inom verkstadsindustrien torde dock vissa förskjutningar beträffande materielleveranserna bli oundvikliga.

I samband med det fortsatta utbyggandet av försvarsorganisationen har rationaliserings- och besparingsarbetet bedrivits såväl genom försvarets egna myndigheter som genom de särskilda organ som tillskapats i sådant syfte, främst statens organisationsnämnd och statens sakrevision.

I detta sammanhang må omnämnas, att organisationsnämnden på grundval av försök, som utförts vid Älvsborgs regemente, framlagt förslag till normalorganisation av infanteriregemente. Organisationsnämnden räknar med avsevärda besparingar genom förslaget genomförande. Vilka besparingar som kunna uppnås under nästa budgetår kan emellertid icke nu bedömas. Vid anslagsberäkningarna har jag i brist på säkrare hållpunkter här för ansett mig böra preliminärt räkna med att så icke kommer att bli fallet. Till denna fråga torde jag dock framdeles få återkomma.

Frågan om ändrad uppställning av fjärde huvudtiteln samt revision av de för anslagen gällande staterna var vid framläggandet av 1945 års statsverksproposition föremål för övervägande i anledning av ett av försvarets civilförvaltning i skrivelse den 23 maj 1944 framlagt förslag i ämnet. Med hänsyn till vikten av att möjligheterna till kontroll av belastningen å försvarsbeslutets kostnadsram ej ginge förlorade genom alltför ingripande ändringar i anslagsuppställningen föreslogos för innevarande budgetår på grundval av civilförvaltningens förslag allenast vissa smärre jämkningar beträffande statuppställningar m. m.

I utlåtande över förvaltningsmyndigheternas anslagsäskanden för nästa budgetår har överbefälhavaren ifrågasatt vissa ytterligare ändringar i fjärde huvudtiteln uppställning. Även chefen för försvarsstaben har framlagt förslag av liknande innebörd. Då det ansetts lämpligt, att samtliga hithörande frågor upptagas till övervägande i ett sammanhang, har åt försvarets civilförvaltning uppdragits att verkställa en förnyad översyn av hithörande frågor och före den 1 april 1946 till Kungl. Maj:t avgiva de förslag till vilka utredningen kan föranleda. Det är min avsikt att därefter föreslå Kungl. Maj:t att fastställa riktlinjer för huvudtiteln uppställning att ligga till grund för myndigheternas anslagsäskanden för budgetåret 1947/48. Härigenom vinnes även, att 1945 års försvarskommitté, åt vilken enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 uppdragits att verkställa utredning rörande försvarets organisation efter utgången av budgetåret 1946/47, kan uppgöra sina kostnadsberäkningar med beaktande av de nya riktlinjerna för huvudtiteln uppställning.

I avvaktan på resultatet av civilförvaltningens utredning anser jag mig icke nu böra föreslå några mera väsentliga ändringar i fjärde huvudtiteln uppställning. Då det emellertid syns mig önskvärt, att kostnaderna för hemvärnet hänföras till särskilda anslag, kommer jag i det följande att före-

slå, att dessa kostnader sammanföras till en särskild anslagsgrupp. Jag förordar även ändrade benämningar å krigsmaterielverkets anslag till vissa beredskapskostnader och anslaget till industriens krigsorganisation samt å försvarsgrenarnas anslag till penningbidrag m. m. till värnpliktiga. Vidare föreslår jag, i enlighet med ett av flygförvaltningen redan år 1944 framlagt förslag, att kostnaderna för drivmedel till flygplan sammanföras med kostnaderna för flygmaterielens underhåll till ett gemensamt anslag.

I 1944 och 1945 års statsverkspropositioner framlades vissa beräkningar rörande belastningen å försvarsbeslutets kostnadsram för femårsperioden 1942/47. En förnyad beräkning torde böra verkställas på grundval av numera kända omständigheter. Innan jag ingår härpå, torde emellertid frågan om besparingar till förmån för den sjunde jaktflottiljen böra något beröras. I samband med framläggande av förslag till 1944 års riksdag rörande uppsättande av en sjunde jaktflottilj framlades vissa av överbefälhavaren verkställda utredningar rörande möjligheterna att till motvägande av de med flottiljen förenade merkostnaderna åstadkomma besparingar beträffande försvarsorganisationen i övrigt. Enligt överbefälhavarens utredningar beräknades vissa besparingar kunna åvägabringas inom samtliga försvarsgrenar. Såvitt avsåg marinen ansågos emellertid besparingarna vad angår femårsperioden 1942/47 böra utnyttjas för nedbringande av det för denna försvarsgren beräknade överskridandet av den i försvarsbeslutet fastställda kostnadsramen.

De av överbefälhavaren för femårsperioden 1942/47 anvisade besparingarna avsågo för flygvapnets del främst engångsanskaffning av materiel. Vissa besparingar beräknades även skola ernås genom begränsningar i fråga om personalorganisation och övningar. De för armén och marinen beräknade kostnadsbegränsningarna avsågo väsentligen utbildning och, såvitt rörde marinen, även materielunderhåll och nybyggnad av fartyg.

Vid anmälan av dessa frågor i propositionen 1944: 185 framhöll min företrädare i ämbetet, att det icke syntes vare sig möjligt eller lämpligt att i detalj taga ställning till de olika besparingsmöjligheter, som överbefälhavaren anvisat. Denna prövning syntes böra ske i samband med anslagsanvisningarna för respektive budgetår. De anvisade besparingsmöjligheterna syntes emellertid i stort sett godtagbara, även om en viss tvekan kunde råda i fråga om en del av dem. Huruvida det komme att bli möjligt att minska anslagen till underhåll av flottans och kustartilleriets materiel utan eftersättande av nödigt underhåll vore sålunda svårt att bedöma. Jämväl vissa andra besparingar, som icke direkt innebure begränsningar av organisationen, kunde måhända bli svåra att i realiteten uppnå. Utan att ställning toges till de olika anslagsminskningar, som av överbefälhavaren ifrågasatts, förutsattes emellertid med viss reservation, att till motvägande av merkostnaderna för den nya flottiljen besparingar inom försvarsorganisationen skulle kunna ernås i ungefär den omfattning, som överbefälhavaren ansett sig kunna förorda.

Riksdagen (skrivelse 1944: 321) förutsatte, att Kungl. Maj:t även i fort-

sättningen komme att låta undersöka möjligheterna att finna ytterligare utvägar för åstadkommande av besparingar i syfte att så långt görklgt vore nedbringa ett överskridande av försvarsbeslutets kostnadsram.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning härav uppdragit åt överbefälhavaren att verkställa utredning rörande möjligheterna att åstadkomma ytterligare besparingar, har överbefälhavaren genom skrivelse den 6 juni 1945 framlagt resultatet av den begärda utredningen och därvid såvitt avser besparingar under femårsperioden 1942/47 åberopat av försvarsgrenscheferna i ämnet verkställda utredningar. Av dessa framgår, att chefen för flygvapnet under vissa förutsättningar räknat med ytterligare besparingar om 3 miljoner kronor å anslaget till anskaffning av flygmateriel och om 0,75 miljoner kronor å vissa före femårsperioden anvisade byggnadsanslag. Chefen för armén, som räknat med relativt avsevärda besparingar genom begränsningar av manskapskaderen, har ansett ytterligare besparingar uteslutna och även framhållit, att vissa tidigare förutsatta besparingar icke kunna påräknas. Icke heller chefen för marinen har ansett sig kunna anvisa några ytterligare besparingsmöjligheter utöver de tidigare angivna. Överbefälhavaren har i anslutning till försvarsgrenschefernas uttalanden framhållit, att möjligheten att inom organisationens ram utan eftersättande av krigsberedskaps- och effektivitetssynpunkter åstadkomma besparingar av nämnvärd storleksordning måste vara synnerligen beskuren, för att icke säga obefintlig, vid en så framskriden tidpunkt av femårsperioden som den närvarande, då engångsanslagen blivit i stort sett förbrukade eller disponerade och den nya organisationen praktiskt taget helt genomförs. Överbefälhavaren har ansett det ligga utom ramen för uppdraget att genom förslag till organisatoriska förändringar under femårsperiodens sista budgetår söka ernå besparingar.

Enligt den nu föreliggande utredningen skulle således för flygvapnets del kunna ernås ytterligare besparingar om tillhoppa 3,75 miljoner kronor. Av de sålunda anmälda besparingarna torde emellertid 0,75 miljoner kronor, belöpande på byggnadsanslag som anvisats före försvarsbeslutet, icke böra medräknas i detta sammanhang. Däremot kan, såsom av det följande kommer att framgå, inbesparas ett ytterligare belopp av 1 miljon kronor, vilket reserverats för flygvapnets transportorganisation. Utöver de av 1944 års riksdag förutsatta besparingarna å flygvapnets anslag torde således ytterligare 4 miljoner kronor kunna inbesparas till motvägande av kostnaderna för den sjunde jaktflottiljen.

De belopp, som enligt de för 1944 års riksdag framlagda utredningarna skulle inbesparas å arméns anslag, avsågo till huvudsaklig del anslag för utbildningsändamål. Av de i det följande framlagda anslagsberäkningarna kommer att framgå, att belopp avsevärt överstigande den för armén sammanlagt beräknade besparingen, omkring 0,7 miljoner kronor, komma att inbesparas genom de under nästa budgetår förefintliga vakanserna inom arméns manskapskadrer. Med hänsyn härtill har jag, med beaktande av betydelsen av en fullgod utbildning, ansett mig som regel kunna avstå från

att för nästa budgetår nedräkna anslagen med de belopp, som angåvos i överbefälhavarens för 1944 års riksdag framlagda utredning.

Även beträffande marinen beräknas avsevärda belopp komma att inbesparas genom föreliggande vakanser inom manskapsgraderna. Av samma skäl som nyss anförts beträffande arméns anslag anser jag mig ej böra för nästa budgetår räkna med den år 1944 förutsatta minskningen av vissa av marinens för utbildningsändamål avsedda anslag. De i försvarsbeslutet för underhåll av materiel beräknade anslagen ha såsom förut anförts enligt numera inom försvarsgrensförvaltningarna verkställda beräkningar befunnits otillräckliga, och jag räknar därför icke för nästa budgetår med några besparingar å sådana anslag till motvägande av merkostnaderna för den sjunde jaktflottiljen. De beräknade besparingarna å nybyggnadsanslag torde däremot i huvudsak kunna ernås.

Sammanfattningsvis vill jag i dessa frågor anförda, att till motvägande av merkostnaderna för den sjunde jaktflottiljen kunna emotes besparingar, som med minst 4 miljoner kronor överstiga vad som förutsatts vid 1944 års riksdag, varvid dock besparingarna såvitt avser armén och marinen väsentligen sammanhånga med manskapsvakanserna — och alltså äro av tillfällig natur — och som regel icke kunnat uttagas på de anslag, som i sådant hänseende år 1944 förutsatts.

De i 1944 och 1945 års statsverkspropositioner framlagda beräkningarna rörande belastningen å försvarsbeslutets kostnadsram grundades på en inom försvarsdepartementet igångsatt undersökning i ämnet. Beträffande de förutsättningar, på vilka undersökningen måste grunda sig, torde jag få hänvisa till vad min företrädare i ämbetet anförde vid anmälan av 1944 års fjärde huvudtitel (s. 3—5). Här må blott erinras om den osäkerhet i beräkningarna, som föranledes därav, att den förstärkta försvarsberedskapen nödvändiggjort särskilda åtgärder i förenklande syfte i fråga om utgifternas redovisning. För de flesta av fjärde huvudtiteln anslag skedde under beredskapstiden redovisningen av utgifterna på sådant sätt, att i budgetredovisningen såsom anslagsbelastning upptogs det i riksstaten uppförda anslagsbeloppet. Vad som översteg detta belopp redovisades å mot riksstatsanslag svarande krigstitel. Belastningssiffror i vanlig ordning kunde erhållas endast beträffande vissa individualiserade anslag till engångsanskaffning av materiel m. m. och andra anslag, som icke ansågos böra redovisas över krigstitel. Med detta redovisningsförfarande var det icke möjligt att i fråga om de utgifter, som redovisades över krigstitel, bestämma huru stor belastning som var att hänföra till fredsändamål och som sålunda skulle falla inom femårsplanens kostnadsram. Belastningssiffrorna kunde således, så länge krigstitelredovisningen bibehölls, icke läggas till grund för en kontroll av den faktiska medelsåtgången inom nämnda kostnadsram. Den enda kontroll som kunde åstadkommas baserade sig direkt på medelsanvisningarna å fjärde huvudtiteln och för avskrivning av kapitalinvesteringar. Vad här anförts rörande krigstitelredovisningen har motsvarande tillämpning beträffande den redovisning av beredskapskost-

nader, som tillämpades under budgetåret 1944/45. Då det därför i många fall varit nödvändigt att beräkna medelsanvisningen bland annat med ledning av före försvarsberedskapens intagande föreliggande förhållanden, följer härav, att en viss osäkerhet måste känneteckna uppskattningen av den faktiska belastningen av femårsplanens kostnadsram.

Undersökningen rörande belastningen å kostnadsramen, vilken föregående år bland annat grundades på då föreliggande belastningssiffror för budgetåren 1942/43 och 1943/44 samt anslagsberäkningarna för budgetåren 1944/45 och 1945/46, har nu kunnat kompletteras med belastningssiffror för budgetåret 1944/45 och anslagsberäkningar för budgetåret 1946/47. En något säkrare överblick över den sålunda beräknade belastningen å kostnadsramen för hela femårsperioden 1942/47 kan härigenom erhållas. Emellertid måste även de nu föreliggande beräkningarna betraktas såsom preliminära, enär verkliga belastningssiffror icke föreligga beträffande de två sista i perioden ingående budgetåren. Jag vill även framhålla, att beräkningarna icke kunna anses helt rättvisande. Såsom fanns anledning befara, ha nämligen anslagen för de gångna åren i vissa fall befunnits vara för lågt beräknade. Detta har i flertalet fall sin naturliga förklaring i de då rådande beredskapsförhållandena med därav följande svårigheter att erfarenhetsmässigt beräkna medelsbehoven. Dessa svårigheter föreligga visserligen delvis fortfarande men äro, sedan den förstärkta försvarsberedskapen upphört, mindre framträdande. Speciellt underhållsanslagen ha visat sig vara otillräckliga, och i det följande kommer jag att föreslå höjningar av vissa sådana anslag för nästa budgetår. I andra fall ha de av myndigheterna tidigare framlagda anslagsberäkningarna befunnits grunda sig på priser, som avsevärt understigit icke blott de vid beräkningarnas framläggande rådande priserna utan även det prisläge, som gällde den 1 juli 1941. Även behovet av medel för familjebidrag och för avlöning av personal i lägre befattningar, såsom expeditiöns- och handräkningspersonal, synes tidigare ha beräknats alltför lågt. Vidare ha anslagen till vissa centrala förvaltningsmyndigheter varit beräknade i underkant. Detta sammanhänger emellertid med att man under de senaste åren, i syfte att undvika en av beredskapsförhållandena betingad permanent förstärkning av dessa myndigheters organisation avsiktligt uppskjutit prövningen av vissa personalorganisationsfrågor. Samtliga här angivna förhållanden ha medfört, att vissa kostnader, som rätteligen skulle ha belastat riksstaten och därmed även försvarsbeslutets kostnadsram, i stället ha kommit att bestridas av forskottsanslag.

Av den nu föreliggande utredningen framgår emellertid å andra sidan, att vissa kostnader av beredskapsnatur under de gångna åren belastat riksstaten i stället för forskottsstaten. Det må även anmärkas att vissa merutgifter å kapitalbudgeten föranledas därav, att under beredskapstiden utöver den normala krigsreserven anskaffats viss materiel, för vilken nu måste beredas förrådsutrymmen.

Med hänsyn till de kostnadsökningar, som enligt vad nyss anförts visat sig ofrånkomliga å ett flertal anslag, torde försvarskostnaderna för tiden efter utgången av femårsperioden 1942/47 komma att med oförändrad orga-

nisation, även oavsett prisstegringar, överstiga vad som förutsatts i 1942 års försvarsbeslut. Det är därför angeläget, att besparings- och rationaliseringsarbetet även i fortsättningen bedrivs med all kraft.

I de vid 1942 års försvarsproposition fogade kostnads kalkylerna beräknades försvarsutgifterna under femårsperioden 1942/47 enligt prisläget den 1 juli 1941 till i genomsnitt 755 miljoner kronor per budgetår eller således totalt till 3 775 miljoner kronor. Av dessa kostnader beräknades 32 miljoner kronor per år, eller sammanlagt 160 miljoner kronor, belöpa på avskrivningar å nya byggnader m. m. De å femårsperioden belöpande kostnaderna för den sjunde jaktflottiljen beräknades år 1944 till 58 miljoner kronor, varav 7 miljoner kronor för avskrivningar. Efter avdrag av de besparingar, som förutsattes skola kunna ernås till motvägande av merkostnaderna för flottiljen, 22 miljoner kronor, beräknades totalkostnaderna under femårsperioden till $(3\,775 + 58 - 22 =)$ 3 811 miljoner kronor. Såsom nyss anförts beräknas ytterligare minst 4 miljoner kronor kunna inbesparas till motvägande av merkostnaderna för den sjunde jaktflottiljen, varför den totala kostnadsramen för försvaret numera bör angivas till $(3\,811 - 4 =)$ 3 807 miljoner kronor.

På grundval av nu föreliggande utredning beräknar jag belastningen på kostnadsramen på sätt framgår av följande tabell.

Budgetår	Medelkostnad per budgetår enligt försvarsbeslutet med däri sedermera företagna ändringar	Belopp, varmed kostnadsramen beräknas skola belastas
	miljoner kronor	miljoner kronor
1942/43	755	730
1943/44	755	774
1944/45	755	755
1945/46	755	779
1946/47	787	782
Summa kronor	3 807	3 820

I tabellen har liksom föregående år förutsatts, att medelkostnaden för budgetåret 1946/47 skall höjas med den för den sjunde jaktflottiljen beräknade merkostnaden, enligt det föregående $(58 - 22 - 4 =)$ 32 miljoner kronor.

Försvarsbeslutets kostnadsram skulle enligt dessa på i huvudsak formella medelsanvisningar grundade beräkningar komma att överskridas med $(3\,820 - 3\,807 =)$ 13 miljoner kronor. Till jämförelse må nämnas, att motsvarande överskridande i 1945 års statsverksproposition beräknades till 23 miljoner kronor. Minskningen av överskridandet är emellertid endast skenbar. Därest anslagsberäkningarna för nästa budgetår hade grundats på de av försvarsutredningen förutsatta drivmedelspriserna, skulle nämligen kostnadsramen ha belastats med ytterligare 17 miljoner kronor och alltså ha överskridits med 30 miljoner kronor. Jag vill vidare i anslutning till vad i det föregående anförts framhålla, att överskridandet sannolikt skulle ha blivit större, om beräkningarna kunnat grundas på en mera rättvisande redovis-

ning av utgifterna under fjärde huvudtiteln än som kunnat bliva fallet under de tilläandagångna beredskapsåren.

Under den gångna delen av femårsperioden ha vissa åtgärder, som haft samband med den förstärkta försvarsberedskapen eller som av annan anledning icke skola bekostas inom femårsplanens kostnadsram, föranlett medelsanvisning under fjärde huvudtiteln med därtill hörande kapitalbudget utöver de belopp som nu angivits. — De medel, som under femårsperioden anvisats eller i det följande föreslås skola anvisas till bestridande av merkostnader utöver prisläget den 1 juli 1941 — icke heller dessa merkostnader skola belasta femårsplanens kostnadsram — uppgå till sammanlagt 275 miljoner kronor. Detta belopp innefattar dock icke medel för mötande av prisstegringar, som drabbat byggnadsverksamheten.

Beträffande anslagsäskandena för budgetåret 1946/47 må här sammanfattningsvis anföras följande.

Myndigheternas äskanden av anslag å fjärde huvudtiteln för nämnda budgetår ha uppgått till omkring 950 miljoner kronor, vilket belopp i de av mig i det följande framlagda äskandena nedbringats till 846 miljoner kronor. Läggas härtill *dels* det beräknade anslaget för avveckling av försvarsberedskapen, 30 miljoner kronor, *dels* beräknat anslag till provisoriskt lönetillägg, 24 miljoner kronor, *dels ock* de belopp, som av chefen för finansdepartementet äskas för avskrivning av kapitalinvesteringar för byggnadsarbeten m. m., 39 miljoner kronor, överstiga de hos riksdagen äskade beloppen med $(846 + 30 + 24 + 39 - 787 =)$ 152 miljoner kronor den i det föregående på grundval av försvarsbeslutets kostnadsberäkningar uppskattade kostnaden för nämnda budgetår.

Av detta överskridande belöpa på prisstegringar utöver prisläget den 1 juli 1941 sammanlagt 128 miljoner kronor, vilket belopp som nämnts icke skall belasta kostnadsramen. De avsevärda kostnaderna för prisstegring sammanhånga med att för nästa budgetår äskas särskilda anslag å tillhoppa 65 miljoner kronor för täckande av prisstegringar å sådana materielanskaffningar av engångsnatur samt kapitalinvesteringar, för vilka medel anvisats genom s. k. kvotanslag. Dessa prisstegringskostnader belöpa till stor del på medelsanvisningar för tidigare budgetår. I prisstegringskostnaderna ha även inräknats 24 miljoner kronor för bestridande av provisoriska lönetillägg till vissa befattningshavare. Kristilläggen, vilka i riksstatsförslaget upptagits med ett beräknat belopp av 20,5 miljoner kronor, ingå i de angivna prisstegringskostnaderna med drygt 10 miljoner kronor.

Vissa äskanden komma att framställas, vilka av andra skäl ansetts böra tillgodoses utanför nämnda kostnadsram, nämligen för

avveckling av försvarsberedskapen	30 miljoner kronor
viss ammunitionsanskaffning för flottan	1 » »
bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen	
under militärtjänstgöring, m. m.	9 » »

Summa 40 miljoner kronor

Å andra sidan räknar jag försiktigtvis med en ytterligare belastning å kostnadsramen med omkring 11 miljoner kronor.

Femårsplanens kostnadsram skulle alltså för budgetåret 1946/47 komma att underskridas med $(152 - 128 - 40 + 11 =) 5$ miljoner kronor.

I förhållande till fjärde huvudtiteln för innevarande budgetår, vilken slutar på 954 miljoner kronor, innebär förslaget för nästa budgetår en minskning med 54 miljoner kronor. För att en rättvisande jämförelse skall erhållas böra emellertid anslagen till beredskapens avveckling, 115 miljoner kronor för innevarande budgetår och 30 miljoner kronor i riksstatsförslaget för nästa budgetår, frånräknas. I förhållande till innevarande budgetår framkommer i så fall en sammanlagd anslagsökning med 31 miljoner kronor. Av denna ökning belöpa 15 miljoner kronor på föreslagen höjning av provisoriskt löne-tillägg. I övrigt föranledes det ökade medelsbehovet väsentligen av stegrade kostnader i anledning av den fortsatta utbyggnaden av försvarsorganisationen samt höjda underhållsanslag. Kostnadsökningarna motvägas emellertid bland annat av sänkta drivmedelspriser och minskade anslag till vissa materielanskaffningar.

Någon utvidgning av försvarets organisationsram förutsättes i detta sammanhang icke. Med hänsyn till den pågående utredningen rörande försvarsorganisationens utformning efter femårsperiodens utgång har jag även ansett mig böra iakttaga särskild återhållsamhet vid prövningen av förslag till medelsanvisningar för nya ändamål. Vissa nya utgiftsändamål inom försvarsorganisationens ram avses dock skola tillgodoses. Sålunda framlägger jag i det följande förslag om vidgad upplysningsverksamhet om och inom försvaret, för vilket ändamål kostnaderna för nästa budgetår beräknats till 0,1 miljon kronor. De av 1945 års riksdag beslutade ändringarna beträffande de värnpliktigas och hemvärnspersonalens ekonomiska förmåner beräknas föranleda kostnadsökningar å tillhoppa 1,7 miljoner kronor.

Enligt budgetredovisningen för budgetåret 1944/45 föreligga å ett flertal reservationsanslag under fjärde huvudtiteln reservationer av i vissa fall betydande storlek. I den mån desamma avse materielanskaffningar böra de i vanlig ordning även fortsättningsvis stå till förfogande. Med hänsyn till de speciella förhållanden, som under beredskapstiden varit rådande beträffande redovisningen av vissa utgifter, torde reservationerna däremot i vissa andra fall — i stället för att kvarstå å anslagen — böra tillgodoföras budgetutjämningsfonden.

A. Försvarsdepartementet.**[1.] 1. Försvarsdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 465 000.

Anslaget för innevarande budgetår, 460 000 kronor, disponeras jämlit personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser, vilka finnas införda i statsliggaren för detta budgetår, s. 73 f.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anført vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör från och med nästa budgetår en i personalförteckningen uppförd befattning för byråchef i lönegrad C 5 uppflyttas i lönegrad C 6.

I enlighet med beslut av 1945 års riksdag (proposition nr 170, punkt 7, riksdagens skrivelse nr 353, s. 7 ff.) ha de tidigare i försvarsdepartementet ingående tre kommandoexpeditionerna från och med den 1 juli samma år sammanslagits till en för försvarsgrenarna gemensam kommandoexpedition, benämnd försvarets kommandoexpedition samt organiserad på en armé-, en marin- och en flygsektion. För innevarande budgetår ha för kommandoexpeditionens räkning beräknats följande för pensionerade officerare avsedda arvoden, nämligen 4 arvoden enligt löneklass Oa 11 och 9 arvoden enligt löneklass Oa 10. Av de fyra arvodena enligt löneklass Oa 11 har ett avsetts för chefen för bokdetaljen, ett för chefen för värnpliktsdetaljen och ett för endera av cheferna för detaljen för registrering och expedition samt för tjänstemeddelandedetaljen. Det återstående arvodet enligt löneklass Oa 11 innehas övergångsvis av förutvarande chefen för sjöförsvarets kommandoexpeditionens bokdetalj, vilken beretts tillfälle att mot åtnjutande av detta arvode kvarstanna i en eljest för pensionerad officer med arvode enligt löneklass Oa 10 avsedd befattning å den nyorganiserade kommandoexpeditionens bokdetalj.

Frågan, vilken av de båda cheferna för detaljen för registrering och expedition samt tjänstemeddelandedetaljen som borde beredas arvode enligt löneklass Oa 11, har sedermera lösts på det sätt, att sådant arvode tilldelats chefen för den förstnämnda detaljen. Härvid har hänsyn tagits till den ökade arbetsbörda, som genom sammanslagningen av de förutvarande kommandoexpeditionerna kommit att åvila chefen för denna detalj, ävensom till det förhållandet att på denne ankommer vissa utredningsarbeten i för kommandoexpeditionen gemensamma frågor.

I detta sammanhang får jag framhålla att inom försvarsdepartementet överväges att i rationaliserings- och besparingssyfte inrätta en för försvarsdepartementet gemensam registratörsexpedition genom sammanslagning av registreringsdetaljen inom kommandoexpeditionen med registratörsexpeditionen inom departementets kansli. Härvid förutsattes att denna gemensamma expedition

kommer att stå under ledning av chefen för registreringsdetaljen. Den nuvarande registratorsbefattningen å kansliet (lönegrad A 15) är vakant, varför möjlighet föreligger att genomföra den sålunda ifrågasatta anordningen redan under innevarande budgetår. Slutlig ställning till denna fråga kan icke tagas förrän organisationen någon tid prövats i praktiken. I avvaktan därpå bör nämnda befattning i lönegrad A 15 tills vidare endast uppehållas på förordnande.

Chefen för tjänstemeddelandedetaljen inom kommandoexpeditionen uppbär för närvarande ett av de förutnämnda nio arvodena enligt löneklass Oa 10. Jämväl chefen för denna detalj har till följd av sammanslagningen i fjol av de förutvarande kommandoexpeditionerna fått sin arbetsbörda utökad, varför skäl tala för att den nuvarande innehavaren av befattningen erhåller arvode enligt löneklass Oa 11. Enär det till förutvarande chefen för sjöförsvarets kommandoexpeditioners bokdetalj utgående arvodet enligt denna löneklass torde bliva disponibelt den 1 oktober 1946, då nämnde befattningshavare beräknas avgå, bör den sålunda föreslagna förhöjningen av arvodet till den nuvarande chefen för tjänstemeddelandedetaljen anstå till denna tidpunkt. Härigenom behöver någon ökning av antalet sådana arvoden icke komma i fråga.

Enligt en inom försvarsdepartementet gjord närmare beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag skulle erfordras för avlöning till departementschefen oförändrat 24 000 kronor, för avlöningar till ordinarie tjänstemän förslagsvis 223 000 kronor (nu 226 000 kronor), för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis 164 000 kronor (nu 140 000 kronor), för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal oförändrat 106 000 kronor samt för rörligt tillägg oförändrat 67 000 kronor. Den under rubriken Särskilda uppbördsmedel upptagna posten Pensionsmedel, vilken från tolfte huvudtiteln tillföres ett belopp motsvarande de pensionsförmåner, som innehavare av för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar ha att avstå, bör upptagas till 99 000 kronor (nu 103 000 kronor). Nettoutgifterna under anslaget skulle således bliva 485 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 25 000 kronor. Anslagshöjningen sammanhänger väsentligen med att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, tidigare varit för lågt beräknad.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å personalförteckningen för försvarsdepartementet med försvarets kommandoexpedition under rubriken Tjänstemän å ordinarie stat uppföra — i stället för 1 byråchef i lönegrad C 5 — 1 byråchef i lönegrad C 6,

dels godkänna följande avlöningsstat för försvarsdepartementet med försvarets kommandoexpedition, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Fjärde huvudtiteln: Försvarsdepartementet.**Avlöningsstat.***Utgifter:*

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	»	223 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»	164 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	106 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	67 000
Summa kronor		584 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, förslagsvis	kronor	99 000
Nettoutgift kronor		485 000

dels ock till Försvarsdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 485 000 kronor.

[2.] 2. Försvarsdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 88 000

Anslaget för innevarande budgetår, 100 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 74, intagen omkostnadsstat.

I samband med försvarsdepartementets förestående inflyttning i nya lokaler (jfr propositionen 1945: 194, riksdagens skrivelse nr 288) erfordras anskaffning av möbler, gardiner, armatur och annan utrustning. Utredning rörande kostnaderna för ifrågavarande anskaffning pågår för närvarande, och kostnaderna kunna därför icke nu till beloppet angivas. Emellertid har jag från arméförvaltningens intendenturavdelning inhämtat, att möjligheter torde föreligga att till en del bestrida ifrågavarande utgifter från vederbörligt för armén anvisat anslag till anskaffning av intendenturmateriel. Därest riksdagen icke har något att invända mot att ifrågavarande anslag — ehuru icke avsett för detta ändamål — må tagas i anspråk härför, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela i ämnet erforderlig föreskrift. De kostnader, som icke kunna i denna ordning gäldas, torde få bestridas från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter till den del de icke böra bestridas från departementets omkostnadsanslag.

Jag ifrågasätter icke för nästa budgetår någon ändring beträffande medelsanvisningen under förevarande anslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 100 000 kronor.

B. Centrala förvaltningsmyndigheter.**Försvarets civilförvaltning.**

[3.] 1. **Försvarets civilförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Försvarets civilförvaltning: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro å riksstaten för innevarande budgetår uppförda med 1 242 000 kronor respektive 315 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har hemställt, att för nästa budgetår för dessa ändamål måtte anvisas 1 600 000 kronor respektive 450 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande har jag den 24 september 1945 anmodat generaldirektören E. R. Stridsberg att inom försvarsdepartementet biträda med översyn av försvarets civilförvaltnings personalorganisation samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, som av utredningen påkallas. Sådant förslag beräknas kunna avlämnas inom den närmaste tiden. Då beräkningen av förevarande anslag är beroende av prövningen av berörda förslag, torde anslagen i statsverkspropositionen böra upptagas med allenast beräknade belopp. Härvid har jag — liksom i allmänhet även i det följande, då anslag föreslås uppförda med beräknade belopp — utan att ställning därmed tagits till ifrågasatta ändringar i anslagsberäkningarna utgått från de belopp, som för ändamålet finnas uppförda å riksstaten för innevarande budgetår.

*Departements
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till *Försvarets civilförvaltning: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av 1 242 000 kronor,

dels ock till *Försvarets civilförvaltning: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av 315 000 kronor.

Försvarets sjukvårdsförvaltning.

[4.] 3. **Försvarets sjukvårdsförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 250 000 kronor, disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 76 och 77, intagen avlöningsstat jämte personalförteckning ävensom vissa därtill anslutande bestämmelser.

Beträffande anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har *försvarets sjukvårdsförvaltning* i sin skrivelse angående medelsbehoven för nästa budgetår icke ifrågasatt någon ändring i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår, 107 300 kronor.

Beträffande anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har *sjukvårdsförvaltningen*, som samtidigt avgivit äskande om anslag till militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga, framhållit det angelägna i att ämbetsverkets hälso- och sjukvårds-

byrå tillfördes en i militära frågor kunnig psykiatrisk specialist. Med hänsyn till omfattningen av de arbetsuppgifter, som komme att åvila en sådan befattningshavare, syntes ett årligt arvode av 5 000 kronor vara skäligt.

Sjukvårdsförvaltningen har vidare framhållit, att en utökning av skärmbildsundersökningarna av värnpliktiga till av ämbetsverket för nästa budgetår i annat sammanhang föreslagen omfattning automatiskt komme att medföra en motsvarande ökning av arbetsbelastningen vid hälso- och sjukvårdsbyråns tuberkulos- och röntgendetalj. Det för närvarande med 4 000 kronor för år utgående arvodet till chefen för denna detalj syntes med hänsyn härtill och för att möjliggöra erhållande av kompetent arbetskraft böra höjas till 6 000 kronor. Av samma skäl syntes nu utgående arvode å 2 000 kronor till tillfälligt anställd läkare böra höjas till 4 000 kronor. Sjukvårdsförvaltningen hemställde tillika — under erinran att för innevarande budgetår under arméns avlöningsanslag (propositionen 1945: 170, s. 315) beräknats medel för anställande av två skärmbildssköterskor, därav en tills vidare skulle tjänstgöra å garnisonssjukhusets i Stockholm skärmbildspoliklinik — att sistnämnda sköterska måtte få utbytas mot en vid tuberkulos- och röntgendetaljen tjänstgörande röntgentekniker med ett arvode av 6 000 kronor för år.

För verksamheten inom hälso- och sjukvårdsbyråns hygien- och epidemi-sektion har sjukvårdsförvaltningen därjämte anmält ett medelsbehov å tillhoppa 10 000 kronor för anlitande av sammanlagt 10 civila hälsovårdsinspektörer dels för tjänstgöring såsom biträden åt vederbörande förbandsläkare vid handläggningen av hygieniska frågor och dels för att utföra anbefallda inspektioner inom förläggningar m. m.

Sjukvårdsförvaltningen har vidare framhållit, att å sjukhusbyrån oundgängligen erfordrades biträde av en byggnadstekniskt skolad arkitekt för att de å nämnda byrå ankommande ärenden, som avsåge granskning och förslag till ny- och ombyggnader av de militära sjukhusen, skulle kunna bemästras och inom rimlig tid medhinnas. Under den tid ämbetsverket varit i verksamhet och intill den 1 juli 1945 hade nämnda uppgifter kunnat lösas tack vare att en, tidvis två, krigstjänstgöringsskyldiga arkitekter tjänstgjort å sjukhusbyrån. Numera stode denna möjlighet icke längre öppen. Då erfarenheten hittills visat, att tack vare ett noggrant och detaljerat granskningsarbete avsevärda kostnader kunnat besparas statsverket, syntes anställande av en arkitekt mot ett förslagsvis till 500 kronor för månad beräknat arvode vara en för statsverket ekonomiskt fördelaktig anordning. Medelsanvisningen för ersättningar till sakkunniga, för innevarande budgetår 10 000 kronor, borde i anledning härav höjas med 6 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningen har framlagt förslag om en fastare organisation av ämbetsverkets förrådskontroll m. m., varvid behovet av arvodesanställd personal beräknats till 1 pensionerad officer med arvode enligt löneklassen Oa 10 och 2 pensionerade underofficerare med arvoden enligt löneklasserna UO 8 respektive UO 7. Den föreslagne officeren har avsetts att även biträda med visst arbete, som berör mobiliseringsverket och varmed för närvarande två inkallade officerare uppgivits vara helt sysselsatta.

För förstärkning av sjukvårdsförvaltningens materielbyrås läkemedelssektion har sjukvårdsförvaltningen hemställt om anvisande av medel, 600 kronor per år, för anställande av en biträdande apotekare. Härom har ämbetsverket närmare anfört följande.

Av enskilda apotek utställda, till militär myndighet för erhållande av betalning översända apoteksräkningar skulle, i den mån så befunnas erforderligt, för taxationsgranskning inforas av sjukvårdsförvaltningen. Enär det med denna granskning förenade arbetet visat sig bliva av sådan omfattning, att detsamma icke kunde medhinnas av föreståndaren för läkemedelssektionen, hade ämbetsverket sedan hösten 1944 anlitat en apotekare, som mot ett månatligt arvode av 50 kronor utfört granskningen. Enär berörda granskningsverksamhet kunde förväntas bliva bedriven i ungefär enahanda utsträckning jämväl under nästa budgetår, borde medel för avlönande av en biträdande apotekare upptagas under förevarande anslagspost.

Försvarets civilförvaltning har förklarat sig icke kunna på föreliggande utredning yttra sig rörande behovet av en psykiatrisk specialist eller beträffande det för denne föreslagna arvodets storlek.

I anledning av sjukvårdsförvaltningens förslag om anställande av civila hälsovårdsinspektörer har civilförvaltningen erinrat om att 1945 års riksdag beslutat inrättande vid sjukvårdsförvaltningen av en befattning såsom hälsovårdsinspektör i lönegraden Eo 17, vilken skulle ersätta under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen inkallade hälsovårdsinspektörer. Såvitt civilförvaltningen kunde bedöma, ville det förefalla som om det nu anmälda behovet av ytterligare ett antal civila hälsovårdsinspektörer knappast kunde vara av den angelägenhetsgrad att medel borde anvisas för ändamålet, helst som i samhällen, där lokala hälsovårdsinspektörer vore anställda, dessa finge anses ha både kompetens och skyldighet att biträda vid rådgivning och inspektionsverksamhet, varom här vore fråga. Det syntes för övrigt kunna förutsättas, att även vederbörande militärläkare skulle ägna uppmärksamhet åt förevarande hygieniska spörsmål.

Civilförvaltningen har ifrågasatt, huruvida omfattningen av byggnadsverksamheten för sjukvårdsändamål nödvändiggjorde anlitande av sakkunnig arkitekt i en omfattning, som motiverade det föreslagna arvodet, och om icke erforderlig sakkunskap på området kunde tillhandahållas från fortifikationsförvaltningen. Civilförvaltningen finge erinra, att posten till ersättningar till sakkunniga av 1945 års riksdag höjts med 2 000 kronor. Vid anmälan av denna fråga i propositionen 1945: 170 hade föredragande departementschefen framhållit, att behovet av den ökade medelsanvisningen i viss mån sammanhänge med rådande beredskapsförhållanden ävensom att det belopp å 3 600 kronor, som för budgetåret 1944/45 funnes avsatt såsom arvode för med tandvården sammanhängande spörsmål, icke längre bleve erforderligt därest i särskild proposition framlagt förslag om tandvårdens organisation bifölles. Vid angivna förhållanden kunde det synas som om, därest behov av arkitekt ansåges föreligga, det skulle bliva möjligt för sjukvårdsförvaltningen att tillgodose detsamma inom ramen för nu utgående medelsanvisning för ersättningar till sakkunniga.

Beträffande sjukvårdsförvaltningens förslag om en fastare organisation av förrådskontrollen m. m. har civilförvaltningen framhållit, att det knappast vore möjligt att på grundval av det knapphändiga utredningsmaterial, som förebragts, tillförlitligt bedöma det av sjukvårdsförvaltningen angivna personalbehovet. Civilförvaltningen hade dock fått det allmänna intrycket, att förslaget vore jämförelsevis väl avpassat och kunde godtagas. Med avseende å löneställningen syntes ej annat vara att erinra än att för de två föreslagna befattningarna för pensionerade underofficerare högre löneklass än UO 7 icke borde ifrågakomma.

I övrigt har civilförvaltningen icke haft något att erinra mot sjukvårdsförvaltningens förslag beträffande förevarande anslagspost.

Vad angår anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har *sjukvårdsförvaltningen* hemställt om medel för anställande av en extra läkare å hälso- och sjukvårdsbyrån med arvode motsvarande avlöning enligt lägsta löneklassen i lönegraden Ca 22. Till stöd för framställningen har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Enligt 1941 års förvaltningsutrednings förslag skulle till ämbetsverket ständigt avdelas tre extra läkare, i allmänhet en ur varje försvarsgren, för tjänstgöring vid de olika byråerna under sammanlagt högst tre år. Två av dessa läkare skulle enligt förslaget placeras å hälso- och sjukvårdsbyrån. Föredragande departementschefen hade vid anmälan av propositionen 1943: 180 i anslutning till utredningens förslag yttrat, att av de för nämnda byrå avsedda läkarna den ene tills vidare syntes kunna ersättas med inkallad personal eller för tillfälliga uppdrag tillkallad expertis. I enlighet härmed hade också för ändamålet alltsedan sjukvårdsförvaltningens tillkomst den 1 januari 1944 intill utgången av budgetåret 1944/45 olika läkare varit inkallade till tjänstgöring hos ämbetsverket. Enär emellertid möjlighet saknades att för tid efter försvarsberedskapens avveckling förfoga över inkallade läkare för ifrågavarande tjänstgöring och då ett konstant behov av berörda läkar-kraft visat sig föreligga, borde enligt ämbetsverkets mening å hälso- och sjukvårdsbyrån anställas en extra läkare.

Sjukvårdsförvaltningen har vidare föreslagit anställande å sjukhusbyrån av en extra läkare med arvode motsvarande avlöning enligt lönegraden Ca 26. Såsom motivering härför har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Redan på ett tidigt stadium av sjukhusbyråns verksamhet gjorde sig behovet av en ställföreträdare för chefen starkt gällande och detta behov har senare blivit alltmer trängande. Handläggningen av de talrika och oftast tidskrävande ärenden som åvilar sjukhusbyrån fordrar möjlighet att för beredning fördela dessa å flera underordnade tjänstemän. Detta har, om ock ej i den utsträckning som varit av behovet påkallad, kunnat ske tack vare de till sjukhusbyrån inkallade läkarna och arkitekterna. Efter beredskapens avveckling stå dessa arbetskrafter icke längre till förfogande.

Det är numera uppenbart att vid organisationen av försvarets sjukvårdsförvaltning den arbetsbörda, som kommit att påvåla sjukhusbyrån, blivit underskattad och att till följd härav personalens omfattning blivit alltför snävt tilltagen. Härvid må särskilt understrykas, att huvuddelen av de sjukhusbyråns tilldelade ärendena ligger vid sidan av de ämnesområden varmed läkare i sin yrkesmässiga verksamhet ha att taga befattning. Den särprägel, som sålunda karakteriserar huvuddelen av sjukhusbyråns arbetsuppgifter,

har även medfört, att relativt lång tid förflyter innan en nytillträdande läkare hinner att bli så förtrogen med sina arbetsuppgifter, att hans arbetskraft kan effektivt utnyttjas. Tåta ombyten av läkare äro därför ur arbetssynpunkt synnerligen oekonomiska och torde kunna undvikas endast genom att sådana förmåner erbjudas att de locka kompetenta läkare att under längre tid kvarstanna.

Med hänsyn till att vissa grupper av ärenden å sjukhusbyrån — framförallt de som röra nybyggnad, utrustning och drift av sjukhusen samt avtal och uppgörelser med kommunala myndigheter — äro av stor ekonomisk räckvidd, måste det ur statsekonomisk synpunkt anses utgöra ett berättigat krav, att kunniga och dugliga läkare knytas till sjukhusbyrån. Såsom tidigare anförts ha avsevärda kostnader kunnat undvikas genom noggrann granskning av förslag till ny- och ombyggnader samt i fråga om utrustning av sjukhusen. Givetvis är omfattningen av dessa kostnadsbesparingar i högsta grad beroende även på läkarens omdömesgilla arbete.

Med stöd av den erfarenhet, som vunnits under den tid sjukhusbyrån varit i verksamhet, anser sjukvårdsförvaltningen det oundgängligen nödvändigt att i någon mån ersätta den arbetskraft å sjukhusbyrån, som under beredskapstiden kunnat fyllas genom inkallade läkare, och att erbjuda sådana löneförmåner, att de locka kompetenta sökande. Med hänsyn till pågående utredning rörande militärsjukvårdens organisation får sjukvårdsförvaltningen föreslå, att under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för budgetåret 1946/47 medel anvisas för anställande av ytterligare en extra läkare, vilken bör avlönas med arvode motsvarande lönegrad Ca 26. Denne läkare bör jämväl tjänstgöra som ställföreträdare för byråchefen.

Sjukvårdsförvaltningen har slutligen föreslagit nyanställande av följande extra ordinarie befattningshavare, nämligen 1 assistent i lönegraden Eo 13 för tjänstgöring såsom biträde åt chefen för materielbyråns underhållssektion, 1 kontorsskrivare i Eo 12, 1 kontorist i Eo 10, 1 kontorsbiträde i Eo 4 och 1 skrivbiträde i Eo 2, samtliga för tjänstgöring inom den förenämnda av sjukvårdsförvaltningen föreslagna personalorganisationen för viss förräds-kontroll m. m., 1 amanuens i Eo 15, avsedd för kansliet, samt ytterligare 6 skrivbiträden i Eo 2.

Försvarets civilförvaltning har ifrågasatt, om de arbetsuppgifter, vilka avsåges skola åvila innehavaren av den föreslagna befattningen såsom extra läkare på sjukhusbyrån, vore sådana, att en läkare kunde anses vara den lämpligaste arbetskraften. Det förefölle snarare civilförvaltningen som om för fullgörande av ifrågavarande göromål sjukvårdsförvaltningen vore mera betjänt av en person med de kvalifikationer, som krävdes av en sjukhus-sysselman eller sjukhusintendent. I varje fall syntes det vara tillfyllest med ett arvode, motsvarande vad som tillkomme extra ordinarie tjänsteman i 24:e lönegraden.

I fråga om den föreslagna utökningen av den extra ordinarie personalen har civilförvaltningen anført, att den förebragta utredningen icke kunnat tillfullo övertyga ämbetsverket om behovet av den föreslagna assistentbefattningen i lönegraden Eo 13. Med slutligt ställningstagande till denna fråga syntes böra anstå åtminstone till dess närmare erfarenhet vunnits rörande omfattningen av den anskaffningsverksamhet som komme att åvila underhållssektionen. Förslaget om anställande av ytterligare en amanuens

samt 6 extra ordinarie skrivbiträden hade civilförvaltningen icke funnit anledning motsätta sig.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha i gemensamt utlåtande — under erinran att 1944 års militärsjukvårdskommitté erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att taga sjukvårdsförvaltningens organisation under förnyad prövning samt att Kungl. Maj:t uppdragit åt statens organisationsnämnd att verkställa organisationsundersökningar vid sjukvårdsförvaltningen — framhållit, att berörda omständigheter talade för att icke nu några mera betydande förändringar vidtoges i ämbetsverkets personalorganisation. I varje fall syntes icke böra nyinrättas arvodesbefattningar för pensionerad personal eller extra ordinarie befattningar. Därest behov befunnos föreligga att å sjukhusbyrån omedelbart anställa ytterligare en läkare med uppgift, bland annat, att tjänstgöra såsom ställföreträdare för chefen för byrån, syntes intet i och för sig vara att erinra mot att denne erhöle ett arvode motsvarande löneklassen Ca 26.

Sedermera har *sjukvårdsförvaltningen* i skrivelse den 11 oktober 1945 — sedan medicinalstyrelsen för budgetåret 1946/47 hemställt om anslagsmedel för utförande av skärmbildsundersökning av hela svenska folket och därvid föreslagit, att skärmbildsundersökningarna vid försvaret skulle samordnas med förstnämnda undersökning — återkallat av ämbetsverket avgivet äskande om anslag för nästa budgetår till skärmbildsundersökningar av värnpliktiga ävensom, med ändring av sitt förslag, såvitt avser personalen å hälso- och sjukvårdsbyråns tuberkulos- och röntgendetalj, hemställt, att under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, måtte uppföras allenast ett arvode å 6 000 kronor till chefen för en tuberkulosektion inom ämbetsverket och ett arvode å 1 000 kronor till en konsulterande röntgenolog samt att under anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal måtte beräknas medel för anställande vid sektionen av allenast 1 kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 mot för närvarande vid tuberkulos- och röntgendetaljen anställda 2 sådana biträden.

Departements-
chefen.

Såsom framhållits av lönenämnderna har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1944 års militärsjukvårdskommitté att taga sjukvårdsförvaltningens organisation under förnyad prövning ävensom uppdragit åt statens organisationsnämnd att verkställa organisationsundersökningar vid ämbetsverket. Innan resultatet av de sålunda pågående utredningarna föreligger, böra förslag om förstärkning av ämbetsverkets personalorganisation uppenbarligen prövas med särskild återhållsamhet. Jag hänvisar härutinnan jämväl till vad jag kommer att anföra vid anmälan av krigsmaterielverkets anslagsäskanden. Emellertid har jag funnit vissa av de av ämbetsverket framlagda förslagen så angelägna, att de böra genomföras redan från och med nästa budgetår.

Jag anser mig således böra biträda sjukvårdsförvaltningens förslag om anställande, mot ett arvode av 600 kronor för år, av en biträdande apotekare vid materielbyråns läkemedelssektion för verkställande av taxationsgranskning av räkningar, utställda av enskilda apotek. Det synes mig nämligen vara av

vikt, att sakkunnig personal även i fortsättningen kan stå till förfogande för ifrågavarande ekonomiskt betydelsefulla granskningsuppgifter.

Av inhämtade uppgifter synes framgå, att den för hälso- och sjukvårdsbyrån avsedde extra läkaren till en del är motiverad av rådande avvecklingsförhållanden. Vissa skäl tala dock för att läkaren erfordras även efter avvecklingsarbetets slutförande. I avbidan på närmare erfarenheter rörande behovet av denna tjänst under normala förhållanden, förutsätter jag, att kostnaderna för hans avlöning skola bestridas från fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter.

Av inhämtade uppgifter framgår, att arbetsbelastningen å sjukhusbyrån är mycket stor. Detta torde väsentligen sammanhånga med de omfattande ny- och ombyggnadsarbeten, som under de senaste åren beslutats och nu successivt genomföras. Såvitt för närvarande kan bedömas torde arbetsmängden å byrån icke komma att nedgå under de närmaste åren. Sålunda torde uppförandet av nytt garnisonssjukhus för Stockholms garnison, varom förslag torde komma att föreläggas innevarande års riksdag, komma att medföra ett avsevärt merarbete å byrån. Även om- och tillbyggnader av befintliga truppförbandssjukhus torde komma att bli aktuella. Icke minst ur ekonomisk synpunkt är det angeläget, att tillräcklig personal står till förfogande för erforderliga planeringsarbeten, underhandlingar m. m. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att sjukhusbyråns personal förstärkes. De av sjukvårdsförvaltningen i sådant hänseende framlagda förslagen synas mig i huvudsak lämpliga. Sålunda föreslår jag, att medel anvisas för anställande av en arkitekt. Även förslaget om anställande av ytterligare en kvalificerad befattningshavare å byrån kan jag av nyss anförda skäl biträda. De arbetsuppgifter, för vilka denne avses, torde icke på sätt civilförvaltningen ifrågasatt kunna fyllas av en syssloman eller intendent. Med hänsyn bland annat till önskvärdheten av att ifrågavarande befattningshavare jämväl skall kunna tjänstgöra såsom ställföreträdare för byråchefen och, för underlättande av byråchefens arbetsbörda, på eget ansvar föredraga vissa på byrån ankommande ärenden är det av vikt, att befattningen kan besättas med en verkligt kvalificerad kraft. Jag har därför intet att erinra mot att för befattningen avses arvode motsvarande nettoavlöning till befattningshavare tillhörande 26:e lönegraden, 26:e löneklassen, i löneplan Ca.

Enligt vad jag inhämtat torde chefen för socialdepartementet senare denna dag komma att föreslå utförande under medicinalstyrelsens ledning av en allmän skärmbildsundersökning i Sverige. Undersökningen avses skola ske å centraldispensärer och genom särskilda skärmbildspatruller. Under tiden för inskrivningsförrättningarna och de värnpliktigas inryckning avses emellertid den allmänna undersökningen skola avbrytas, varvid personal och apparatur i stället skulle utnyttjas för undersökning av de värnpliktiga. Sjukvårdsförvaltningen har förutsatt, att medel för dessa undersökningar icke skola anvisas under fjärde huvudtiteln. Då emellertid kostnaderna för dessa för svaret speciellt anordnade undersökningar synas böra belasta försvarets anslag, torde anslag under denna huvudtitel böra anvisas även för nästa budgetår för anordnande av skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. Utred-

ning rörande kostnaderna härför pågår, och ifrågavarande anslag torde därför för närvarande kunna uppföras med allenast beräknat belopp. Enligt det av chefen för socialdepartementet framlagda förslaget skall inom medicinalstyrelsen finnas organiserad en granskningscentral för prövningen av skärmbildsundersökningarnas resultat. Då jag räknar med att denna organisation skall betjäna även försvaret, synes den av sjukvårdsförvaltningen förutsatta begränsningen av den för behandlingen av tuberkulos- och röntgenfrågor avsedda personalen inom ämbetsverket kunna genomföras. För ändamålet torde alltså bära avses allenast en sakkunnig i tuberkulosfrågor och en konsulterande röntgenolog, varjämte biträdespersonalen torde kunna minskas. Såsom sjukvårdsförvaltningen anfört bör även en å personalförteckning för armén uppförd befattning för skärmbildssköterska indragas.

Med beaktande av vad sålunda anförts och då det med hänsyn till vad sjukvårdsförvaltningen framhållit synes erforderligt med en viss förstärkning av sakkunnigposten i övrigt föreslår jag, utan att i detta sammanhang i detalj taga ställning till storleken av de arvoden, som bära tillkomma av sjukvårdsförvaltningen anlitade sakkunniga, att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, för innevarande budgetår 56 000 kronor, höjes till 63 000 kronor.

Till det av sjukvårdsförvaltningen framlagda förslaget om en fastare personalorganisation av förrådskontrollen anser jag mig med hänsyn till de pågående utredningarna rörande sjukvårdsförvaltningens organisation icke nu bära taga ställning.

Såsom närmare kommer att beröras vid behandlingen av krigsmaterielverkets avlöningsanslag verkställdes icke i samband med 1943 års riksdagsbeslut rörande försvarets centrala förvaltningsorganisation någon ingående beräkning i fråga om ämbetsverkens behov av icke-ordinarie personal i lägre löneställning än 21:a lönegraden. Den för verksamheten erforderliga personalen har i stor utsträckning avlönats från förskottsanslag och sakanslag. Sedan beredskapen avvecklats, har under innevarande budgetår avvecklingsanslag i viss utsträckning tagits i anspråk för bestridande av avlöningskostnader.

Sjukvårdsförvaltningen har nu föreslagit en förstärkning av den extra ordinarie personalen — förutom med vissa för förrådskontrollen avsedda befattningshavare — med 1 assistent i lönegrad Eo 13, 1 amanuens i Eo 15 och 6 skrivbiträden i Eo 2. Enär en viss utökning av den icke-ordinarie personalen synes erforderlig, föreslår jag, utan att i detalj taga ställning till sjukvårdsförvaltningens förslag, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal av nu nämnd anledning höjes med i runt tal 20 000 kronor.

Med hänsyn till de pågående utredningarna rörande sjukvårdsförvaltningens organisation kan jag icke tillstyrka de i övrigt av sjukvårdsförvaltningen framlagda förslagen.

Från nu angivna utgångspunkter skulle för sjukvårdsförvaltningen erfordras för avlöningar till ordinarie tjänstemän förslagsvis 107 300 kronor (oförändrat belopp), för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t,

förslagsvis 63 000 kronor (nu 56 000 kronor), för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 103 000 kronor (nu 77 000 kronor) samt för rörligt tillägg 36 700 kronor (nu 34 700 kronor). Inkomsterna av inflytande pensionsmedel uppskattas till oförändrat 25 000 kronor. Medelsbehovet under förevarande anslag skulle sålunda kunna beräknas till (107 300 + 63 000 + 103 000 + 36 700 — 25 000 =) 285 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 35 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för förswarets sjukvårdsförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 107 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 63 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 103 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 36 700
Summa kronor 310 000	

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 25 000
Nettoutgift kronor 285 000	

dels ock till Förswarets sjukvårdsförvaltning: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 285 000 kronor.

[5.] 4. **Förswarets sjukvårdsförvaltning: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 60 000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 8 juni 1945 bemyndigat förswarets sjukvårdsförvaltning att tills vidare från och med den 1 juli 1945 låta i tryck utgiva en publikation, benämnd »Meddelanden från förswarets sjukvårdsförvaltning», samt att bestrida därav föranledda kostnader, beräknade till 10 000 kronor per år, av anslagsposten till publikationstryck, har genom brev den 15 juni 1945 fastställts följande stat för anslaget, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1945/46:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 1 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 5 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 48 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 16 000
Summa kronor 70 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets sjukvårdsförvaltning* icke ifrågasatt någon ändring beträffande anslagsposterna 3 och 4. Anslagsposten 1. Sjukvård m. m. syntes däremot, vid bifall till sjukvårdsförvaltningens medelsäskanden under ämbetsverkets avlöningsanslag, böra höjas med 500 kronor till 1 500 kronor. Beträffande anslagsposten 2. Resersättningar har ämbetsverket anført, att densamma med hänsyn till den omfattande inspektionsverksamhet, som komme att åvila icke blott de för innevarande budgetår nytillkomna befattningshavarna som hälsovårdsinspektör och sjuksköterskeinspektis utan även vissa av de befattningshavare, varmed ämbetsverkets personalstat vid bifall till anslagsäskandena under avlöningsanslaget för nästa budgetår komme att utökas, syntes böra höjas med ett förslagsvis till 4 500 kronor beräknat belopp och således upptagas till 9 500 kronor. I enlighet härmed skulle medelsbehovet under anslaget komma att uppgå till $(1\,500 + 9\,500 + 48\,000 + 16\,000 =) 75\,000$ kronor, innebärande en anslagsökning med 15 000 kronor.

artements-
chefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har den av min företrädare i ämbetet vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1945 års statsverksproposition berörda frågan om utgivande av tjänstemeddelanden från sjukvårdsförvaltningen numera lösts på sådant sätt att dylika meddelanden utgivas genom ämbetsverkets egen försorg. Erforderliga medel till bestridande av härmed förenade kostnader böra därför för nästa budgetår beräknas under anslagsposten till publikationstryck. Dessa kostnader synas i enlighet med sjukvårdsförvaltningens förslag böra upptagas till 10 000 kronor eller samma belopp som för ändamålet ställts till förfogande under innevarande budgetår. Jag beräknar alltså medelsbehovet under berörda anslagspost till 16 000 kronor.

Då med hänsyn till den begränsade utsträckning, vari jag vid behandlingen av sjukvårdsförvaltningens avlöningsanslag ansett mig nu kunna förorda utökning av ämbetsverkets personalorganisation, övriga anslagsposter för nästa budgetår torde kunna upptagas med i huvudsak oförändrade belopp, beräknar jag det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till 70 000 kronor.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 10 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsförvaltning*: Omkostnader för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 70 000 kronor.

Krigsmaterielverket.

[6.] 5. **Krigsmaterielverket: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår är upptaget till 1 230 000 kronor och disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 78, intagen personalförteckning och avlöningsstat med därtill anslutande bestämmelser.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *krigsmaterielverket* framlagt medels-

äskanden för nästa budgetår. Inledningsvis har verket lämnat en redogörelse för dess uppgiftsmässiga och organisatoriska utveckling från tillkomsten av verkets föregångare — statens ammunitionsnämnd och statens krigsmaterielnämnd — och fram till nuläget. Vidare har verket redogjort för nämndernas och verkets hittillsvarande verksamhet och arbetsresultat för att därigenom vinna en bakgrund vid bedömandet av den verksamhet, som för framtiden skulle ankomma på verket.

Ett återgivande här av nämnda redogörelse för nämndernas och verkets arbetsuppgifter och organisation torde icke vara erforderligt. Allenast må erinras om att verkets anskaffningsuppgifter preciserats genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 februari 1945 samt att verket träffat överenskommelse med respektive försvarsgrensförvaltningar om övertagande av huvuddelen av dessa uppgifter från och med den 1 augusti 1945.

Av redogörelsen för nämndernas och krigsmaterielverkets *hittillsvarande verksamhet och arbetsresultat* framgår bland annat följande.

Verkets arbetsuppgifter kunde principiellt indelas i sådana, som utgjordes av ett under en fredsperiod bedrivet beredskapsarbete, och sådana, som hänförde sig till en krigs- eller annan kritisk situation. Under fredstid komme således arbetsuppgifterna till övervägande del att avse upprättande av sådana planer och vidtagande av sådana åtgärder, att under krig och liknande förhållanden försvarets behov av materiel kunde bli tillgodosett, medan krigsuppgifterna främst avsåge igångsättande och fullföljande av materielanskaffningar. Hittills hade anskaffningsuppgifterna kommit att dominera. Materielanskaffningen hade under tidsperioden april 1940—juni 1945 haft en värdemässig omslutning av i runt tal en miljard kronor.

Då ammunitionsnämnden började sin verksamhet, hade nämnden övergått till upphandlingsförfarande med införskaffande av konkurrerande anbud. Nämnden hade därigenom uppnått väsentligt lägre priser än som kunnat ernås med det tidigare tillämpade systemet med anskaffningar på grundval av de s. k. krigsleveranskontrakten, i vilka frågan om priset lämnats öppen.

Genom att åtminstone på viktigare materielområden skapa ett flertal kompetenta tillverkare och genom att förvärva licens till konstruktioner, till vilka ett företag haft ensamrätt, hade uppkomsten av monopol förhindrats. Vissa kostnadsminskningar hade även kunnat åstadkommas genom att tillverkningsförfarandet på många punkter kunnat omläggas. Sålunda hade verket i åtskilliga fall givit industriföretagen impulser till rationaliseringsåtgärder, varjämte genom verkets försorg konstruerats vissa arbetsbesparande maskiner.

Beträffande de priser, som nämnderna och verket haft att erlagga, kunde allmänt konstateras, att en successiv prissänkning ägt rum under hela den gångna verksamhetstiden, oaktat samtidigt, framför allt under åren 1940—1942, priserna i den allmänna marknaden undergått förhöjning. En inom verket upprättad prisstatistik — som dock icke kunnat göras fullständig, enär den allenast kunnat omfatta sådan materiel, som varit föremål för upprepad anskaffning, och till följd därav allenast omfattade ett anskaffningsvärde av 554 miljoner kronor — utvisade, att de priser verket för närvarande betalade för den materiel, statistiken omfattade, vore cirka 24 % lägre än priserna för motsvarande materiel under år 1940. Togs dessutom hänsyn till den allmänna prisstegringen bleve den faktiska prissänkningen avsevärt högre. I betraktande av att anskaffningen uppgått till cirka en miljard kronor, inne-

bure de av verket vidtagna åtgärderna avsevärda besparingar för statsverket.

De åtgärder som vidtagits på ammunitionsanskaffningens område hade såsom i det föregående antytts naturligen icke inskränkt sig till anskaffning i trängre bemärkelse. För anskaffningen erforderlig industriell kapacitet hade även måst framskapas. Sålunda hade de statliga, numera till försvarets fabriksverk sammanförda krigsmaterielanläggningarna successivt i samråd med krigsmaterielverket betydligt utvidgats. Vidare hade med statliga medel uppförts helt nya anläggningar för tillverkning av krigsmateriel, vilka så gott som undantagslöst uppförts i anslutning till redan befintliga privata industriföretag och avsåges att drivas av det privata företaget, s. k. skuggfabriker. I viss omfattning hade företagen själva uppfört för krigsmaterieltillverkning erforderliga nyanläggningar, vilka sålunda blivit företagens egendom, varvid dock staten på ett eller annat sätt bidragit till bestridandet av anläggningskostnaderna mot det att företagen förbundit sig att under viss tid hålla kapacitet tillgänglig för krigsmaterieltillverkningar. I flera fall hade hos industrier förhyrts lokaler för uppställande av staten tillhöriga maskinutrustningar. I ett flertal andra fall hade leverantörerna tillhandahållits kompletterande specialmaskiner för krigsmaterieltillverkning. De sålunda vidtagna åtgärderna hade medfört, att den krigsindustriella kapaciteten i vissa fall kunnat ända till tiodubblas.

I samarbete med vederbörande försörjningsorgan hade lagrats och för försvarets behov reserverats vissa för ammunitionsindustrien nödvändiga råvaror såsom metaller och kemikalier för sprängämnesframställning. Vidare hade upplagts s. k. buffert- eller mellanlager av halvfabrikat i syfte att förkorta starttiderna vid ammunitionstillverkning. Åtgärder hade vidtagits för att möjliggöra användningen av ersättningsmaterial av olika slag för ammunitionstillverkningen.

Verket hade kontinuerligt måst tillse, att de företag, som varit sysselsatta med tillverkningar av krigsmateriel, kunnat disponera över erforderlig arbetskraft utan hinder av inkallelser till krigstjänstgöring. Det förslag till ett för krigsindustrien smidigare uppskovssystem, som framlagts, byggde på verkets erfarenheter på området. Ett omfattande arbete hade utförts för att anskaffa och utbilda reservarbetskraft. — Åtgärder hade vidtagits för att rationalisera och förbilliga de transporter, som blivit nödvändiga i och med att ammunitionstillverkning måst upptagas på en mängd olika platser i landet. Vidare hade oavslutlig uppmärksamhet från nämndernas och verkets sida ägnats krigsindustriens försörjning med kraft och bränsle.

På grund av nödvändigheten att för den specialtillverkning av masskärnor, som erfordrats för att genomföra anskaffningsprogrammen, använda industrier och personal, som saknade erfarenhet på området, hade det bland annat blivit nödvändigt att förse ett stort antal industrier med för kontroll av masstillverkade ammunitionsdelar och ammunition lämpade mätdon. Endast tack vare det intensiva arbete, som utförts på detta område, hade den forcerade ammunitionstillverkning möjliggjorts, som ägt rum under ammunitionsnämndens första verksamhetsår.

Frågan om standardisering av materiel och däri ingående element och detaljer hade ägnats mycken uppmärksamhet. Sedan det numera i anslutning till krigsmaterielverket inrättats ett särskilt organ för standardiseringsfrågor, hade förutsättningar skapats för ett framgångsrikt bedrivande av standardiseringsverksamheten rörande krigsmateriel. Tekniska underlag, ritningar och bestämmelser rörande krigsmaterielen hade tidigare saknats. Under de senaste åren hade emellertid arbetet med uppgörande av entydiga och tekniskt riktiga bestämmelser kunnat i allt större utsträckning bedrivas.

Slutligen borde i detta sammanhang beröras verksamheten med upprättandet och förvaltningen av ammunitionsförråd. Sju centralförråd för ammunition hade färdigställts successivt under beredskapsåren. För sammansättning till färdig ammunition av ammunitionsdetaljer vore till sex av förråden anslutna s. k. sammansättningsverkstäder. Erfarenheterna under krigsåren hade givit vid handen att organisationen av ammunitionsförsörjningen i stort sett fungerat tillfredsställande.

I fråga om *krigsmaterielverkets fortsatta uppgifter* har i skrivelsen anförts i huvudsak följande.

En av verkets främsta uppgifter i fredstid vore att *planera landets industri* för tillverkning av krigsmateriel. Ur fredsmässig synpunkt bleve planeringsuppgifterna de primära såsom innebärande en planläggning för försvarets förseende med krigsmateriel under en framtida period av politisk spänning eller krig. Vid inträdet av sådana förhållanden aktualiserades anskaffningsuppgifterna, vilkas genomförande planlagts under fredstid. Verkets åligganden inom planeringsområdet angåves i verkets instruktion så, att verket hade att i samråd med vederbörande myndigheter med hänsyn till förhållandena vid krig eller krigsfara centralt planera utnyttjandet av landets industri samt råvaru- och energitillgångar, i den mån de kunde beräknas stå till förfogande för tillverkning av krigsmateriel, ävensom av annan materiel, vars anskaffning åvilade ämbetsverket, samt därvid jämväl beakta frågor om transportväsen och arbetskraft, vilka sammanhänge med den verksamhet, som vore föremål för planläggningen. Denna verksamhet komme enligt sakens natur att inriktas på sådana materielområden, där även under ett kortvarigt krig ersättningsproduktion fordrades och där fråga vore om industriprodukter, som kunde bli föremål för mass- eller serietillverkningar. Där mera avsevärda igångsättnings- eller genomloppstider förekomme, måste lager av halvfabrikat och dylikt uppläggas och sådana åtgärder vidtagas, att dessa tider reducerades. Den industriella planeringen komme vidare att avse industriföretag, som under krig skulle ombesörja reparation av krigsmateriel. Ett led i den planerade verksamheten utgjordes av de s. k. produktionsbeskeden, vilka avsåge att avisera industriföretagen om att en krigsmaterielbeställning inom företagets huvudsakliga tillverkningsområde kunde komma att utläggas i händelse av krig eller krigsfara. Det ankomme på verket att kontinuerligt tillse, att de i produktionsbeskeden intagna uppgifterna motsvarade de verkliga förhållandena.

En krigsindustriplanering av antydd beskaffenhet borde för att erhålla bästa möjliga verklighetsunderlag såvitt möjligt utföras av samma myndighet, som hade att ombesörja anskaffningen. De med krigsindustriplaneringen sammanhängande kapacitetsökande åtgärderna kunde icke ändamålsenligt och effektivt genomföras av annat organ än det, som handhade motsvarande anskaffningsuppgifter. Detta vore alltså ett vägande skäl för att uppgifterna att *anskaffa krigsmateriel* borde koncentreras till verket. Som ytterligare skäl därför kunde anföras, att det vore av största betydelse för en enhetlig behandling av industrien och för åstadkommande av för staten fördelaktiga köpevillkor, att endast en köpare uppträdde i förhållande till industrien. Det låge dock i sakens natur, att dessa anskaffningar under den kommande fredsperioden måste bli av reducerad omfattning. Anskaffningsorganisationens omfattning bestämdes emellertid icke blott av anskaffningarnas totala värdemässiga volym utan ofta i än högre grad av antalet anskaffningsuppdrag. Dessa senare syntes icke minska i en mot anskaffningskostnaderna tillnärmelsevis svarande utsträckning. Detta framginge bland annat därav, att medelvärdet för varje anskaffningsuppdrag under budgetåret 1944/45 ut-

gjorde 63 000 kronor, medan medelvärdet under budgetåret 1946/47 på grundval av försvarsgrensförvaltningarnas anslagsäskanden för samma budgetår beräknades till 15 000 kronor. Antalet anskaffningsposter, som budgetåret 1944/45 utgjorde 2 400, beräknades under budgetåret 1946/47 uppgå till mellan 1 700 och 2 800. Härvid vore dock att märka, att i det senare antalet inginge anskaffningar inom områdena för de av verket nyligen övertagna anskaffningsuppgifterna. På grund därav syntes det vara nödvändigt att räkna med en icke alltför snävt tilltagen organisation på verkets anskaffningssida, vartill komme, att personalorganisationen på anskaffningssidan borde beträffande antal och de enskilda tjänstemännens kvalifikationer vara så tilltagen, att den snabbt kunde svälla till den omfattning, som en krigsmässig utökning av anskaffningsuppgifterna fordrade.

Den för verkets planerings- och anskaffningsverksamhet för framtida fredsförhållanden erforderliga personalen måste således bestämmas, vad anginge den personal, som hade att syssla med beredskapsuppgifterna, med hänsyn till de rent fredsmässiga uppgifterna och beträffande den personal, som hade att ombesörja verkets anskaffningsverksamhet, med hänsyn icke blott till de aktuella fredsmässiga anskaffningsuppdragen utan även till beredskapen för en kommande period av krig eller krigsfara. I betraktande dessutom av att den personal, som under fred hade att ägna sig åt beredskapsplanering, i krig och liknande förhållanden lämpligen syntes kunna överföras till det då avsevärt utökade organet för orderplanering, framstode det såsom nödvändigt att även denna personal besatte sådana kvalifikationer, att densamma kunde anses skickad att fullgöra sina arbetsuppgifter jämväl under beredskaps- och krigsförhållanden.

Med avseende å *materielens tekniska utveckling* ålåg det verket att genom granskning tillse och genom konstruktionsändringar föreslå, att materielen finge en sådan utformning och tillverkades av sådant material att den icke blott bleve ur bearbetningssynpunkt lämplig utan framför allt anpassad för en mass- eller seriebetonad industriell produktion. — Även beträffande de tekniska underlagens utformning måste ett betydande arbete nedläggas på bland annat standardisering av måttsättning, val av toleranser etc. Den mycket ömtåliga avvägning som härvidlag måste komma till stånd mellan olika krav och önskemål komme ofta att fordra omfattande prov och undersökningar. Även i fråga om materialet måste entydiga kvalitetsbestämmelser utformas. Utan dylika tekniska underlag kunde en rationell mass- eller serietillverkning icke ifrågakomma. Även ur ekonomisk synpunkt vore det nödvändigt att fixerade tekniska underlag kunde läggas till grund för köpeavtalen. Uppgiften att utarbета dylika underlag framstode såsom en i hög grad trängande fredsuppgift. — För ett effektivt utnyttjande av den industriella kapaciteten vore en standardisering av i första hand i krigsmaterielen ingående material, element och detaljer en oundgänglig förutsättning. Genom standardisering måste såväl en enhetlighet åstadkommas inom försvaret som en överensstämmelse åvägbringas med den civila standarden. Det standardiseringsarbete som nu bedreves av verket, bleve ett kontinuerligt och mycket omfattande arbete under fredstid. — För att standardiseringsarbetet skulle kunna bli effektivt och rationellt erfordrades ett system för inventering av materielen och för disposition av arbetet. Denna grundval avsåges att skapas genom det klassificeringsarbete, som bedreves av verket. För att upplägga ett klassifikationssystem och skapa underlag för ett löpande klassifikationsarbete erfordrades ett flerårigt arbete av stor omfattning. — Det konstruktionsarbete, som kontinuerligt måste äga rum beträffande konstruktion och anskaffning av specialmaskiner, komme likaledes att bli en betydelsefull uppgift inom verkets tekniskt-konstruktiva arbetsområde. — I den utsträckning

nya materieltyper framkomme måste även konstruktion ske av de för denna tillverkning erforderliga mätdonen, och detta arbete måste fortlöpande bedrivas inom verkets tekniska organ. — Krigsmaterielverket hade att såsom försvarets patentorgan handlägga frågor avseende uppfinningar beträffande krigsmateriel eller eljest av betydelse för rikets försvar. Förslag till bestämmelser i ämnet hade underställts Kungl. Maj:t. Erfarenheterna från de gångna beredskapsåren hade bestyrkt nödvändigheten av att ärenden rörande uppfinningar m. m., som kunde tänkas bli av betydelse för försvaret, centralt sammanhöllas inom en för försvaret gemensam instans. Verket hade också under den gångna tiden trots avsaknad av närmare bestämmelser kommit att i allt större utsträckning få handlägga patentärenden. — De angivna tekniska uppgifterna vore väsentligen av fredsmässig karaktär såsom innefattande beredskapsuppgifter för en eventuellt kommande krigstillverkning, varför den för dessa uppgifter i fred erforderliga personalen måste bli relativt omfattande. Under krigsförhållanden kunde det dock förväntas, att viss del av denna personal måste tagas i anspråk för anskaffnings- och kontrolluppgifter, som då måste få företräde framför uppgifterna på det tekniska området. I viss mån komme denna personal att även i fredstid utnyttjas för uppgifter av nyssnämnd beskaffenhet.

Enär anskaffningsuppgifterna inom verkets arbetsområde kunde beräknas nedgå i framtiden, komme naturligen *kontrollverksamheten* såsom direkt sammanhängande med och avhängig av anskaffningsverksamheten att vidkännas en motsvarande minskning. Emellertid kunde kontrollorganisationen lika litet som anskaffningsorganisationen till sin omfattning uteslutande bestämmas av anskaffningarnas sammanlagda volym utan berodde jämväl av antalet anskaffningar. Med hänsyn därtill och för att även på detta område upprätthålla erforderlig beredskap, måste under normala fredsförhållanden en viss kader av kvalificerad kontrollpersonal finnas vid verket, kring vilken stomme en hastig utbyggnad måste kunna ske vid en forcerad och utökad materielanskaffning. De i kontrollverksamheten ingående uppgifterna att tillse att mätdon funnes upplagrade i erforderlig kvantitet samt att förvalta och underhålla dessa mätdon kunde i samma mån som anskaffningsverksamheten nedginge i stor utsträckning beräknas bli av beredskapsnatur. — På *förrådsverksamhetens område* bleve under fredsförhållanden den ena huvuduppgiften förvaltningen av verkets centrala ammunitionsförråd och övriga permanenta förråd, en uppgift vars storleksordning framginge bland annat av det förhållandet, att värdet av den i centralförråden för närvarande upplagda ammunitionen kunde beräknas till sammanlagt omkring 750 miljoner kronor. Medel hade även av riksdagen anvisats till uppförande av ytterligare centrala ammunitionsförråd. En andra huvuduppgift på förrådsverksamhetens område hänförde sig till planeringen av driften vid sammansättningsverkstäderna. Under en fredsperiod måste tillses, att för krigsfall erforderlig kapacitet funnes i dessa verkstäder, att den maskinella utrustningen svarade mot nya tillverkningsmetoder och hölles i driftsdugligt skick samt att tillgång funnes på kunniga arbetsledare och arbetare. För att med kort varsel kunna fullgöra de arbetsuppgifter som under beredskaps- och krigsförhållanden sammanhängde med förrådsverksamheten måste verket tillse, att verket redan under fredsförhållanden disponerade över för uppgifterna lämpad personal. En friktionsfri övergång från freds- till krigsförhållanden förutsatte tillika en detaljerad och realistisk planering av den erforderliga organisationen.

De allmänt *administrativa och juridiska uppgifter*, som ankomme och för framtiden beräknades ankomma på verket, vore kansliärenden, juridiska ärenden samt ekonomiska och kamerala ärenden. Till kansliärenden hörde

i första hand sekreteraregöromålen för verket i dess helhet samt ärenden angående verkets personal och expenser. Av de juridiska ärendena krävde den på verket ankommande uppgiften att biträda försvarets övriga myndigheter i viktigare anskaffningsärenden, som av dem handlades, samt verka för att enhetliga principer i upphandlingsformerna tillämpades bland annat en merkantiljuridisk granskning av såväl verkets egna som försvarets övriga förvaltningsmyndigheters upphandlingsärenden. Den juridiska handläggningen av försvarets patentärenden syntes bli av betydande omfattning. Så länge nuvarande anordning med centrala förhandlingar mellan verket och arbetarnas centrala organisation i kollektivavtalsfrågor fortsatte, komme handläggningen inom verket av dylika frågor att vara av stor omfattning. På verket ankomme ekonomiska och kamerala uppgifter av sådan särpräglad natur, att för deras fullgörande erfordrades tillgång till personal med erfarenhet från och kännedom om industriell kameral verksamhet.

Vid behandlingen i det följande av avlöningsanslaget för nästa budgetår komme verket att på grundval av de arbetsuppgifter, som enligt det anförda kunde förutses skola komma att åvila verket angiva, huru verkets personalorganisation borde vara utformad för att uppgifterna i fråga skulle kunna lösas. I anslutning till det tidigare anförda syntes dock först böra framhållas vissa allmänna synpunkter beträffande *omfattningen av verkets arbetsuppgifter* och rörande *verkets ställning inom försvarets förvaltningsorganisation*.

En ytterligare koncentration av försvarets uppgifter på materielområdet till verket borde genomföras för att så långt som möjligt utnyttja fördelarna av en centraliserad materielanskaffning. Verket hade verkställt en undersökning rörande ytterligare överföring av arbetsuppgifter till verket och komme sedermera att underställa Kungl. Maj:t förslag i ämnet. Vid bifall till detta förslag komme verkets ställning i förevarande avseende att bli i huvudsak följande.

Verket handhade efter av överbefälhavaren lämnade direktiv planeringen av all tillverkning av krigsmateriel och tillhandahållandet av kapacitet för reparation under krig samt utgjorde i förhållande till industrien den enda myndigheten i dessa frågor.

Verkets anskaffningsuppgifter utvidgades i vissa hänseenden.

I fråga om den materiel verket hade att anskaffa verkställde verket erforderliga kostnadsberäkningar, uppgjorde i samråd med förvaltningen leveransplaner, utlade beställningar, tillhandahölle av vederbörande förvaltning godkända tekniska underlag och modeller, handhade leveransövervakning och tillverkningskontroll samt mottoge och godkände å kronans vägnar materielen. Verkets befattning med materiel inom verkets anskaffningsområde inträdde redan vid beredningen av ett konstruktions-, planerings- eller anskaffningsärende inom vederbörande försvarsgrensförvaltning och syntes böra äga rum på det sättet, att vederbörande föredragande inom förvaltningen under ärendets beredning samrådde med verket. Beträffande materiel utanför verkets anskaffningsområde gällde det angivna förfarandet i fråga om konstruktions- och patentärenden samt sådana anskaffningsärenden, som vore av större vikt med hänsyn till storlek eller upphandlingsprinciper. Verket hade därvid att tillvarata standardiserings- och tillverknings tekniska synpunkter samt affärstekniska, ekonomiska, patenttekniska och krigsindustriplanerings synpunkter.

Den omläggning, som skett i verkets organisation genom att militär personal anknutits till verket genom förordnande å tjänstebefattningar inom ledningen av verkets industri-, tekniska, kontroll- och förrådsbyråer i stället för att såsom tidigare endast träda i kontakt med verket i egenskap av militär-assistenten, ville verket betrakta som ett led i utvecklingen mot att verket

icke blott skulle representera ensidiga tekniska, industriella och merkantila synpunkter vid krigsmaterielanskaffningen utan även skulle kunna tillgodose militära synpunkter och intressen i lika hög grad som skett vid den tidigare handläggningen av dylika ärenden inom försvarsgrensförvaltningarna. De betänkligheter, som tidigare kunde ha mött mot en fortsatt centralisering till verket av ytterligare uppgifter bleve därför därigenom eliminerade. Det kunde jämväl ifrågasättas, huruvida icke med en fortsatt utveckling av nu angiven innebörd en viss direktivrätt beträffande försvarsgrenarnas materielfrågor borde inrymmas jämväl åt vederbörande försvarsgrenschef. Det syntes även kunna ifrågasättas, om icke sådana former borde skapas att vissa av verket handlagda materielfrågor skulle kunna underställas vederbörande försvarsgrenschef före ärendets avgörande av verket.

Krigsmaterielverket har härefter i skrivelsen övergått till att behandla *medelsäskandena under verkets avlöningsanslag för budgetåret 1946/47.*

Enligt fastställda personalförteckningar utgöres verkets för fredsförhållanden beräknade personalorganisation av tre ordinarie befattningar å C-löneplanen och sammanlagt 179 extra ordinarie befattningar. Av dessa sistnämnda äro 37 befattningar uppförda i högre lönegrad än 20 enligt löneplanen Eo, 137 befattningar inplacerade i 20:e och lägre lönegrader av samma löneplan samt fem befattningar uppförda å militära icke-ordinariereglementets löneplan MEo.

Vid behandlingen av motsvarande anslag för innevarande budgetår anförde föredragande departementschefen (propositionen 1945: 170, s. 223), att han utginge från att med då föreliggande förutsättningar verkets behov av extra ordinarie personal i högre lönegrad än Eo 20 skulle med det av honom tillstyrkta antalet vara i huvudsak tillgodosett. Samtidigt förutsattes emellertid, att verket skulle äga på det med hänsyn till omständigheterna lämpligaste sättet disponera de befattningar, som stode till verkets förfogande. Riksdagen (skrivelse nr 353) uttalade, att det ville förefalla riksdagen, som om verkets ansvällning icke komme att bliva sådan, att behovet av nya tjänster i den omfattning, som av Kungl. Maj:t föreslagits, kunde anses till fullo motiverat. Att riksdagen det oaktat icke ville motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag berodde därpå, att riksdagen utgick från att krigsmaterielverkets organisation komme att bliva föremål för närmare undersökning i samband med den blivande översynen av försvarsorganisationens framtida utformning. Därest det vid denna utredning skulle visa sig, att en omvärdering av verkets personalbehov vore påkallad syntes, framhöll riksdagen, möjligheter föreligga att återflytta en del av personalen till försvarsgrensförvaltningarna. Krigsmaterielverket har anfört, att verket, med utgångspunkt i de av verket angivna riktlinjerna för dess framtida uppgifter och organisation samt departementschefens nyssberörda uttalande, utfört en utredning rörande verkets permanenta personalbehov, avseende såväl ordinarie och extra ordinarie personal i 21:a och högre lönegrader samt extra ordinarie personal i lägre löneställning som även behovet av tillfälligt anställd personal.

I antalet ordinarie befattningshavare förutsätter verket icke någon ändring för nästa budgetår, varför verket föreslagit, att anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* upptages till oförändrat belopp, 61 000 kronor.

Jämväl anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl Maj:t*, har föreslagits skola upptagas med oförändrat belopp, 75 000 kronor. Krigsmaterielverket har föreslagit, att från denna anslagspost skulle bestridas jämväl ett för närvarande från arméns avlöningsanslag utgående arvode å 582 kronor åt vaktaren vid ett kruthus. Som skäl härför har anförts, att verket numera från armén övertagit förvaltningen av kruthuset och bevakningen därav.

I detta sammanhang har verket erinrat, att Kungl. Maj:t den 2 mars 1945 medgivit, att å sex av de för verkets förrådsorganisation avsedda sju arvodesbefattningarna finge, intill dess befattningarna kunde i föreskriven ordning till sättas, anställas civila befattningshavare, med placering i högst 21:a löneklassen i löneplanen MEx och med rätt till förmåner i övrigt såsom innehavare av befattning i högst 22:a lönegraden i samma löneplan.

Vad beträffar beräkningen av anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* har krigsmaterielverket anfört, att antalet extra ordinarie befattningar i 21:a och högre lönegrader i förenämnda inom verket utförda utredning beräknats med utgångspunkt från att den för närvarande budgetår fastställda ramen icke skulle överskridas. Vissa omDispositioner av befattningarna inom denna grupp hade dock visat sig påkallade av organisatoriska skäl.

Beträffande de personalförändringar med avseende å här ifrågavarande personalgrupp, som verket ansett böra genomföras från och med nästa budgetår, har verket i anslutning till fastställd byrå- och sektionsindelning anfört i huvudsak följande.

Den av verket för *industribyrån* för närvarande förutsedda personalorganisationen innebure allenast den förändringen att en befattning för byråingenjör i Eo 24 kunde utgå ur nu gällande personalförteckning.

För *tekniska byrån* erfordrades för de i det föregående angivna mångsidiga och kvalificerade uppgifterna inom byråns verksamhetsområde ett flertal befattningar i högre löneställning. För att så långt möjligt minska behovet av dylika hade emellertid tekniska byråns organisation uppbyggts så, att den högre sakkunskap inom olika materielfack, som där erfordrades, koncentrerades till ett antal sakkunniga tekniker, placerade på en utredningssektion och avsedda för handläggning av såväl konstruktions- och standardiserings- som patentärenden inom vederbörande materielfack. Av de olika fackområden, inom vilka sådan högre sakkunskap erfordrades, borde nämnas bland andra mekaniska konstruktioner i allmänhet, maskinkonstruktioner, ammunitions- och tillverkningstekniska frågor, radiotekniska frågor och materialfrågor. Verket förutsåge, att åtminstone tre dylika tekniker erfordrades och ansåge, att dessa borde placeras i lägst Eo 26. Såsom chef för patentsektionen föreslog verket en befattningshavare i Eo 26. För tekniska byrån skulle vid bifall härtill erfordras ytterligare 2 byråingenjörer i Eo 26, den ena avsedd för utredningssektionen och den andra för chefen för patentsektionen. Där emot kunde två i nuvarande personalplan upptagna befattningar i Eo 24 utgå.

Inom kontrollbyrån syntes chefen för vapensektionen, nu i Eo 24, böra placeras i samma lönegrad som de båda övriga sektionschefsbefattningarna, d. v. s. Eo 26. I detta sammanhang ville verket också framhålla, att å befattningen, som i regel syntes böra besättas med officer, för närvarande vore förordnad en major på aktiv stat, och att de kompetenskrav, som måste ställas på innehavaren, knappast syntes medgiva, att officer i lägre ställning där placerades. För placering vid kontrollbyrån hade avsetts bland annat fem byråingenjörsbefattningar i Eo 24. Verket ansåge det för närvarande olämpligt att binda dessa befattningar till lönegrader. Emellertid vore det nödvändigt att åtminstone en av dessa befattningar nu inrättades. Inom kontrollbyrån skulle i enlighet därmed för närvarande erfordras ytterligare 1 befattning som byråingenjör i Eo 26, medan å andra sidan de fem byråingenjörsbefattningarna i Eo 24 tills vidare kunde reduceras till en.

För förrädsbyråns del föresloges ingen annan förändring än att en för byrån avsedd befattning såsom byråassistent i Eo 21 överflyttades till administrativa byråns ekonomisektion. En befattning för byråingenjör i Eo 24 bedömdes vid övergång till normala fredsförhållanden icke permanent erforderlig, varför verket förutsatte, att denna befattning vid vakans icke skulle återbesättas med extra ordinarie innehavare utan få uppehållas av arvodesanställd tjänsteman.

I sammanfattning innebär verkets förslag till jämkningar beträffande antalet befattningar i 21:a och högre lönegrader vid verket, att antalet befattningar i Eo 26 ökas från 10 till 13 samt att befattningarna i Eo 24 minskas från 13 till 6.

Den minskning av personal i lönegraden Eo 24, som sålunda föreslagits, har ansetts kunna förordas under förutsättning, att en viss ökning av personalen för tekniska arbetsuppgifter i lägre löneställning kommer till stånd. Det nuvarande antalet befattningar i 20:e och lägre lönegrader hade, enligt vad krigsmaterielverket anfört, visat sig icke motsvara behovet. Verket har därför ansett sig böra föreslå utökning av antalet ingenjörstjänster i de lägre lönegraderna. De föreslagna ökningarna betingades främst av önskemålet att kunna bereda ett antal av de för kontrolluppgifter avsedda och för fredsförhållanden erforderliga ingenjörerna extra ordinarie anställning. Jämväl av övriga tekniska tjänster har föreslagits utökningar, delvis för att bereda tjänstemannaanställning åt viss kollektivavtalsanställd personal. Vidare föreslås inrättande av nya befattningar för kontors- och skrivbiträdespersonal samt för förrädspersonal.

Med tillämpning av sedvanliga beräkningsgrunder har verket beräknat medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 1 058 000 kronor. Häri inginge jämväl erforderligt belopp för avlöning till kopieringsbiträden och kontorsbud — beräknat till 17 000 kronor — samt för de kostnader i övrigt, som författningsenligt skulle bestridas av förevarande anslagspost. Verket hade vid sin beräkning av den personal, som borde avlönas över avlöningsanslag, utgått från att i denna skulle ingå jämväl visst antal arvodesanställda befattningshavare. Dessa avsåges för bestridande av befattningar inom verksorganisationen, vilka såvitt för närva-

rande kunde bedömas, syntes vara nödvändiga inom fredsorganisationen men beträffande vilka full säkerhet rörande löneställningen ej rädde. Verket hade därför ansett frågan om dessa befattningar böra upptagas till slutlig prövning först sedan närmare erfarenheter vunnits av de på befattningarna ankommande uppgifternas framtida gestaltning och omfattning. Sålunda beräknade verket, att följande extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än 20 för framtiden kunde komma att erfordras, nämligen en byråingenjör i Eo 26 och två byråingenjörer i Eo 24. För dessa befattningar liksom för sex befattningar i 20:e och lägre lönegrader hade emellertid för det kommande budgetåret allenast beräknats arvoden motsvarande lön enligt angivna lönegrader. För arvoden åt ifrågavarande personal hade verket beräknat ett belopp av i runt tal 52 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under ifrågavarande anslagspost skulle sålunda uppgå till $(1\,058\,000 + 52\,000 =) 1\,110\,000$ kronor, innebärande en höjning i förhållande till innevarande budgetår med 135 000 kronor.

Krigsmaterielverket har vidare upptagit fråga om sättet för avlönande av personal för tillfälliga arbetsuppgifter och därvid anfört i huvudsak följande.

De i det föregående framlagda beräkningarna avsåge sådan personal, som på ett mera permanent sätt borde vara anknuten till verksorganisationen för utförande av de fredsmässiga uppgifter, som under alla förhållanden beräknades ankomma på verket. Emellertid kunde verket komma att även under normala fredsförhållanden erhålla sådana tillfälliga arbetsuppgifter, att den från avlöningsanslag avlönade personalen icke försloge. Verket räknade således med möjligheten att utöver den personal, som avlönades av verkets avlöningsanslag, nödgas anställa ytterligare personal, vars avlöning måste bestridas i annan ordning. Med avseende å sättet för bestridandet av kostnaderna för dylik ytterligare erforderlig personal ansåge verket, att sådan personal, som vid extraordinär arbetsanhopning mera tillfälligt måste anställas för utförande av arbetsuppgifter, som avsåge krigsindustriplanering m. m., borde avlönas med anlitande av det anslag till årskostnader för industriell krigsberedskap, om vars anvisande verket avsåge att i det följande avgiva förslag. För bestridande av kostnader för personal, som kunde komma att tillfälligt bliva erforderlig därigenom att verket erhöle uppdrag att verkställa materielanskaffningar i större omfattning, borde möjlighet beredas krigsmaterielverket att efter Kungl. Maj:ts medgivande överskrida anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken post sedermera eventuellt borde från vederbörliga anskaffningsanslag tillföras ersättning för dylika personalkostnader.

Den av krigsmaterielverket lämnade redogörelsen för hittillsvarande arbetsresultat och fortsatta uppgifter har icke i vidare mån föranlett yttranden av de myndigheter, som haft att avgiva utlåtanden över verkets medelsäskanden, än att *riksräkenskapsverket* framställt viss kritik i anledning av den av verket redovisade prisstatistiska utredningen. Härutinnan torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Beträffande verkets medelsäskanden under avlöningsanslaget ha följande uttalanden gjorts.

Överbefälhavaren har anfört, att den fortgående ansvällningen av utgifterna för de centrala förvaltningsmyndigheterna, vilken vad krigsmaterielverket beträffade toge sig uttryck i föreliggande förslag med krav på ökade anslag bland annat till avlöningar, syntes honom vara ägnad att inge allvarliga betänkligheter med hänsyn till den rätta proportionen mellan dessa utgifter och kostnaderna för de olika försvarsgrenarna. Av denna anledning och med hänsyn till den omedelbart förestående utredningen genom 1945 års försvarskommitté om försvarets framtida organisation kunde överbefälhavaren icke tillstyrka, att krigsmaterielverkets avlöningsanslag ökades enligt verkets förslag, utan föreslog, att anslaget för budgetåret 1946/47 uppfördes med oförändrat belopp. Överbefälhavaren förutsatte nämligen, att jämväl frågan om organisationen av och kostnaderna för de centrala förvaltningsmyndigheterna komme att upptagas till prövning av försvarskommittén och att vid den avvägning av kostnaderna för olika ändamål, som därvid syntes bliva ofrånkomlig, alla utvägar försöktes för nedbringande av de avsevärda kostnaderna för förvaltningsmyndigheterna.

Försvarets civilförvaltning har anfört i huvudsak följande.

Vid bedömande av krigsmaterielverkets föreliggande förslag syntes särskild hänsyn böra tagas till den ovisshet, som präglade rådande tidsläge. Det syntes nämligen icke vara möjligt att nu förutsäga i vilken omfattning anskaffningsuppgifter i fortsättningen komme att åvila krigsmaterielverket. Civilförvaltningen hade visserligen icke anledning betvivla, att krigsmaterielverket för att kunna utföra sina uppgifter hade behov av ytterligare personal, men med hänsyn särskilt till sist antydda omständigheter ansåge ämbetsverket likväl kunna ifrågasättas, om man under rådande förhållanden lämpligen borde göra ändringar i verkets avlöningsstat. En utväg för tillgodoseende av verkets eventuella behov av ytterligare extra ordinarie personal syntes vara att Kungl. Maj:t liksom hittills bemyndigades att, därest så skulle visa sig oundgängligen erforderligt, i samband med överflyttning av arbetsuppgifter till verket besluta om överskridande av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Genom en dylik anordning vunnnes möjlighet för Kungl. Maj:t att i förekommande fall i detalj pröva personalbehovet och i samband därmed undersöka i vad mån minskning av personal på andra håll vore möjlig att genomföra. — Med hänsyn till föreliggande omständigheter och då krigsmaterielverkets arbetsuppgifter vore av övervägande teknisk natur, kunde civilförvaltningen svårligen uttala sig om det för krigsmaterielverket erforderliga antalet befattningar och dessas inplacering i löneskalan.

Riksräkenskapsverket har anfört, att, då hittills vunna erfarenheter beträffande de på krigsmaterielverket ankommande arbetsuppgifterna allenast hänförde sig till förhållandena under en försvarsberedskapsperiod, betydande svårigheter måste föreligga att i nuvarande läge bedöma verkets permanenta

behov av arbetskraft i fredstid. Vid ett sådant bedömande syntes, anför riksräkenskapsverket vidare, hänsyn böra tagas till å ena sidan att ytterligare anskaffningsuppgifter överförts till krigsmaterielverket och å andra sidan att den hittillsvarande anskaffningsverksamheten måste förutsättas bli av väsentligt reducerad omfattning. Riksräkenskapsverket funne det med hänsyn härtill påkallat, att frågan om krigsmaterielverkets arbetsuppgifter och personalorganisation under fredsförhållanden gjordes till föremål för närmare utredning, och har därför tillstyrkt överbefälhavarens förslag, att frågan om organisationen och kostnaderna för krigsmaterielverket upptoges till prövning av 1945 års försvarskommitté och att i avvaktan å resultatet av en dylik utredning krigsmaterielverkets avlöningsanslag upptoges med oförändrat belopp.

Allmänna lönenämnden har lämnat krigsmaterielverkets förslag beträffande extra ordinarie personal i 21:a och högre lönegrader utan erinran.

Krigsmaterielverkets förslag beträffande sättet för bestridande av avlönings- m. fl. kostnader för tillfällig personal ha föranlett följande yttranden.

Försvarets civilförvaltning och *riksräkenskapsverket* ha ansett, att ifrågavarande kostnader borde slutligt belasta krigsmaterielverkets avlöningsanslag.

Försvarets sakanslagsutredning har beträffande kostnaderna för tillfällig personal för planeringsuppgifter anført, att det av verket åsyftade resultatet även kunde uppnås genom att å verkets avlöningsstat upptoges en särskild anslagspost för ändamålet, varigenom också vunnes en bättre överblick över krigsmaterielverkets kostnader för arbetsuppgifter av ifrågavarande slag, vilka finge anses vara verkets primära. — Under förutsättning att den angivna metoden för bestridande av kostnader för avlönande av tillfällig personal för materielanskaffningar endast komme till användning vid sådana anskaffningar, som hade karaktären av engångsanskaffningar av betydande omfattning, ville utredningen icke motsätta sig att metoden tillämpades tills vidare i avbidan på ett slutligt ställningstagande till frågan, i vad mån sakanslag överhuvudtaget skulle tagas i anspråk för avlöningskostnader. Behovet av personal borde — såsom krigsmaterielverket förutsatt — underkastas Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall. Redan vid anvisandet av vederbörligt anskaffningsanslag syntes medel böra beräknas för ifrågavarande ändamål.

Sedan tillfälle beretts chefen för krigsmaterielverket att taga del av remissyttrandena i ärendet, har nämnde chef i två särskilda promemorior den 14 september och den 27 oktober 1945 anført vissa erinringar mot vad i yttrandena anförts. I anledning av vad i förstnämnda promemoria anförts har överbefälhavaren inkommit med en den 30 oktober 1945 dagtecknad promemoria i ämnet. Beträffande innehållet i dessa promemorior torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

*Departements-
chefen.*

Såsom av det föregående framgår har överbefälhavaren funnit den fortgående ansvällningen av utgifterna för de centrala förvaltningsmyndigheterna vara ägnad att ingiva allvarliga betänkligheter med hänsyn till den rätta pro-

portionen mellan dessa utgifter och kostnaderna för de olika försvarsgrenarna. Ehuru dessa betänkligheter av överbefälhavaren uttalats i anknytning till krigsmaterielverkets anslagsäskanden, torde de icke taga sikte enbart på detta verk utan i lika mån äga giltighet beträffande övriga centrala förvaltningsmyndigheter inom försvaret. För egen del vill jag i likhet med överbefälhavaren från denna förutsättning framhålla angelägenheten av att kostnaderna för förvaltningsverksamheten inom försvaret icke stå i oskäligt förhållande till försvarets utgifter i övrigt. Vid bifall till verkens föreliggande anslagsäskanden skulle ifrågakvarande förvaltningskostnader — inberäknat utgifterna från försvarsgrenarnas avlöningsanslag och s. k. sakanslag — uppgå till, såvitt nu kan bedömas, 2 å 3 % av fjärde huvudtitelns slutsumma. Huruvida denna andel i försvarsutgifterna är för hög torde vara vanskligt att avgöra. De näraliggande erfarenheterna från beredskapstiden torde emellertid snarast giva vid handen, att onödiga kostnader i högst avsevärd omfattning förekommit på områden där förvaltningsorganisationen varit för svag och ej kunnat tillräckligt hastigt omställas till den större aktivitet, som krävts under beredskapen. Den avvägning mellan förvaltningskostnader och andra försvarsutgifter som måste ske blir med nödvändighet svår att genomföra. Även om besparingssynpunkterna måste skänkas det största beaktande vid prövningen av förvaltningsmyndigheternas medelsbehov, får icke förbises, att för stor återhållsamhet på detta område kan — vid det förhållandet att förvaltningsverksamheten i stor utsträckning är inriktad på tekniska och ekonomiska frågor samt kontroll av militära myndigheters dispositioner i ekonomiskt hänseende — få allvarliga konsekvenser på andra och i ekonomiskt hänseende viktigare områden. Vid bedömandet av myndigheternas nu föreliggande anslagsäskanden måste dessa omständigheter beaktas men hänsyn tagas även till följande faktorer.

De kostnadsberäkningar, vilka framlades i samband med 1943 års beslut rörande organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning — i samband varmed även bland annat försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning och krigsmaterielverket inrättades — upptogo endast nyckelposter och vissa nya befattningar, som funnos böra under alla förhållanden inrättas. Det efter återgång till fredsförhållanden kvarstående personalbehovet i övrigt ansågs nämligen icke kunna vid detta tillfälle med säkerhet bedömas. Det förutsattes emellertid, att hithörande spörsmål finge upptagas till slutlig prövning, sedan normala förhållanden inträtt, samt att vissa utökningar av den för fredstid avsedda personalen då kunde bli erforderliga, främst med hänsyn till den pågående utbyggnaden av den militära organisationen samt till förlängningen av övningstiden. Efter dessa riktlinjer har personalbehovet för de efterföljande budgetåren bedömts vid framläggandet av anslagsäskanden för myndigheterna. Den återhållsamhet som härvid iakttagits har haft sin grund i svårigheterna att under pågående beredskap bedöma personalbehovet och farhågorna för att en under onormala förhållanden företagen alltför omfattande personalökning kunde komma att kvarstå även sedan fredliga förhållanden inträtt. Av dessa skäl har fullt avsiktligt en ej ringa del av kostnaderna för av-

löningar åt personal vid de centrala förvaltningsmyndigheterna utgått från förskottsstaten för försvarsväsendet respektive från avvecklingsanslag.

Sedan numera den förstärkta försvarsberedskapen upphört och de arbetsuppgifter, som äro förenade med avvecklingsarbetets genomförande, successivt bortfalla, kan den föreliggande frågan om den för fred erforderliga personalorganisationen vid de centrala förvaltningsmyndigheterna ej längre undan skjutas. Härav följer å andra sidan — då för avlöningar vid dessa myndigheter av förut anförda skäl under beredskapstiden med avsikt beräknats förhållandevis låga anslag — att de äskanden om förhöjd medelsanvisning, som för nästa budgetår av samtliga förvaltningsmyndigheter framställts, icke kunna utan vidare ställas på framtiden. Ett sådant förfarande skulle endast få till följd att en del av de under fredstid erforderliga medlen komme att fortsättningsvis belasta de anslag, vilka anvisas till försvarsberedskapens avveckling, och att det skulle bliva nödvändigt att anvisa sådana anslag även sedan avvecklingsarbetet slutförts — något som icke är att förorda.

Å andra sidan föreligga i övergångsläget mellan beredskaps- och fredsorganisation fortfarande i många fall svårigheter att tillförlitligt uppskatta förvaltningsmyndigheternas personalbehov. På detta område pågå, såsom av det förut sagda framgår, särskilda undersökningar beträffande försvarets civilförvaltning och försvarets sjukvårdsförvaltning, i senare fallet genom statens organisationsnämnd och i förra fallet av särskilt tillkallad sakkunnig. Vissa motsvarande undersökningar pågå genom försvarets sakanslagsutredning, speciellt vad angår personalbehovet inom vissa delar av arméförvaltningen. Vad de byggande organen inom förvaltningsorganisationen beträffar — arméns fortifikationsförvaltning samt marinförvaltningens fortifikationsavdelning och flygförvaltningens byggnadsavdelning — ha särskilda sakkunniga i dagarna avgivit betänkande med utredning rörande bland annat organisationsformerna och personalbehovet. Beträffande krigsmaterielverket har fjolårets riksdag i sin skrivelse nr 353 förutsatt, att verkets organisation komme att bliva föremål för närmare undersökning i samband med den blivande översynen av försvarsorganisationens framtida utformning. I anslutning härtill anser jag mig böra framhålla, att det i fråga om såväl krigsmaterielverket som återstående delar av den centrala försvarsförvaltningen under alla förhållanden torde bliva erforderligt att verkställa organisationstekniska undersökningar, i den mån tillräckligt underlag för ett bedömande av verkens personalbehov icke framkommer vid pågående utredningar.

Huruvida en mera genomgripande omprövning av förvaltningsorganisationen — alltså en revision av 1943 års riksdags beslut — bör företagas av 1945 års försvarskommitté, såsom i överbefälhavarens remissyttrande anförts, torde ännu icke kunna bedömas. Genom överbefälhavarens försorg ha härutinnan vissa förberedande undersökningar utförts, av vilka jag tagit del. Emellertid vill jag framhålla, att — därest en översyn av förvaltningsorganisationen finnes böra ske genom försvarskommitténs försorg — det av rent praktiska skäl torde bliva nödvändigt för kommittén att dessförinnan koncentrera sig på de i ekonomiskt hänseende avsevärt betydelsefullare frågorna rörande försvarets

allmänna organisation och därmed sammanhängande avvägningsspörsmål. Det är att antaga att detta arbete ställer sådana krav på kommittén, att kommittén först senare — sedan åtminstone preliminära resultat i dessa hänseenden uppnåtts — kan till bedömande upptaga frågan om vilka ändringar i förvaltningsorganisationen som kunna påkallas av kommitténs överväganden i övrigt och av vunna erfarenheter. En annan ordning för frågornas behandling skulle enligt mitt förmenande kunna avsevärt försena slutförandet av kommitténs huvuduppdrag, vilket skulle medföra olägenheter i skilda hänseenden. Vad sålunda anförts utgör självfallet icke hinder för förberedande överväganden på detta område.

Ehuru slutlig ställning i dessa handläggningsfrågor icke bör tagas i detta sammanhang, har jag med hänsyn till vad i ett par av remissutlåtandena anförts ansett mig böra fästa uppmärksamheten på dessa omständigheter och framhålla, att det av nu anförda skäl icke torde vara möjligt att uppskjuta ett ställningstagande till föreliggande förslag om personalökningar vid olika förvaltningsmyndigheter i avbidan på försvarskommitténs arbetsresultat. Å andra sidan är det självfallet av den största vikt att den utökning av personalorganisationen som prövas böra ske icke genomföres på sådant sätt att ett framtida övervägande av dessa frågor i avgörande grad bindes.

Från dessa utgångspunkter övergår jag till krigsmaterielverkets föreliggande äskanden av anslag till avlöningar för nästa budgetår, vilka självfallet måste bedömas på grundvalen av verkets redan beslutade organisation och med beaktande av verkets möjligheter att effektivt fullgöra sina uppgifter.

Som bakgrund till den personalorganisation, som krigsmaterielverket föreslagit, har verket redogjort för de arbetsuppgifter, som under en fredsperiod komma att åvila verket. I denna redogörelse, som till sin huvuddel utgör en närmare belysning av de uppgifter, som redan nu enligt statsmakternas beslut ankomma på verket, ha även upptagits vissa frågor om en mindre utökning av anskaffningsuppgifterna och om verkets ställning i försvarets förvaltningsorganisation. Det av krigsmaterielverket omnämnda förslaget till vidgade anskaffningsuppgifter har numera avgivits och är för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den i propositionen 1945: 170 vid behandlingen av innevarande budgetårs anslag till avlöningar för krigsmaterielverket omnämnda framställningen rörande verkets uppgifter såsom försvarets patentorgan är föremål för beredning inom försvarsdepartementet.

Krigsmaterielverkets förslag innebär för nästa budgetår en höjning av avlöningsanslaget med 145 000 kronor, vilken helt hänför sig till lönekostnader för nytillkommande icke-ordinarie personal. Efter vad jag inhämtat sammanhänger denna anslagshöjning icke med det förslag om överförande till verket av nya anskaffningsuppgifter, vilket enligt det föregående föreligger — endast ett par lägre tekniska tjänster behöva enligt lämnad uppgift vid genomförande av detta förslag inrättas. Förslaget utgör resultatet av en förnyad översyn av personalorganisationen vid verket med ledning av de erfarenheter som vunnits vid verkets hittillsvarande verksamhet. Den personal, som i anslags-äskandena angivits, har alltså av ämbetsverket i huvudsak beräknats erfor-

derlig för fullgörande av de arbetsuppgifter, som enligt av statsmakterna redan fattade beslut skola ankomma på verket under fredsförhållanden.

Krigsmaterielverkets förslag att till detta anslag överflytta ett nu från arméns avlöningsanslag utgående arvode åt vaktaren vid ett kruthus ger mig icke anledning till erinran. Såsom verket förutsatt torde denna överflyttning icke behöva föranleda uppräknig av arvodesposten.

Beträffande extra ordinarie personal innebär krigsmaterielverkets förslag, vad först beträffar personal i högre lönegrad än 20, nyinrättande av 2 befattningar i Eo 26, varav en avsedd för sakkunnig tekniker inom tekniska byråns utredningssektion och en för chefen för patentsektionen, samt uppflyttning till Eo 26 av den för närvarande i 24:e lönegraden placerade befattningen såsom chef för kontrollbyråns vapensektion. För inrättande av en befattning för sakkunnig tekniker i Eo 26 har jag icke funnit tillräckliga skäl anförda, varför jag icke kan tillstyrka förslaget i denna del. Enligt av statsmakterna fattat principbeslut skall krigsmaterielverket tjänstgöra såsom försvarets patentorgan. Oavsett att detaljbestämmelser ännu icke fastställts för denna verksamhet, torde såsom chef för patentsektionen böra uppföras en befattning i Eo 26. En dylik löneställning får anses under alla förhållanden erforderlig. Vad beträffar befattningen såsom chef för kontrollbyråns vapensektion torde ställning icke nu behöva tagas till lönefrågan med hänsyn till att å befattningen för närvarande är förordnad en major på aktiv stat, som äger rätt till lönefyllnad till majorslön. Jag räknar alltså med att denna befattning tills vidare kvarstår i Eo 24. Härigenom skulle, med godtagande i övrigt av krigsmaterielverkets förslag beträffande reducering av antalet befattningar i Eo 24, detta antal kunna minskas med sex.

För nyinrättande av extra ordinarie befattningar i 20:e och lägre lönegrader har såsom nämnts räknats med ett ökat medelsbehov av 145 000 kronor, därav 135 000 kronor belöpa på anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Vissa av de föreslagna befattningarna motsvaras av å tygstaten nu upptagna befattningar och avses icke skola besättas annat än i den mån befattning å tygstaten blir vakant. Andra äro avsedda för beredande av extra ordinarie anställning åt personal, som anses erforderlig för fredsförhållanden men som på grund av tidigare tillämpad uppdelning av verkets avlöningskostnader mellan riksstats- och förskottsanslag kommit att under innevarande budgetår avlönas från avvecklingsanslag. Dylika från andra anslag överförda kostnader uppgå till drygt 50 000 kronor, varför den reella kostnadsökningen icke synes vara högre än omkring 85 000 kronor. En viss utökning av verkets personal i lägre lönegrader och en fastare reglering av anställningsförhållandena torde vara ofrånkomlig för att verket skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. I avvaktan på närmare erfarenheter av personalbehovet under fredsförhållanden vill jag föreslå en höjning av medelsanvisningen för här avsedd personal med 100 000 kronor.

Krigsmaterielverket har beträffande sättet för anställande av personal som kan komma att erfordras för tillfälliga arbetsuppgifter föreslagit en anordning

som innebär, att för viss dylik personal skulle beräknas avlönings- och övriga kostnader under annat till verkets förfogande ställt anslag samt att dylika kostnader för annan tillfällig personal skulle avföras å avlöningsanslaget och budgetårsvis omföras till sakanslag. Detta förslag anser jag mig i avvaktan på resultatet av sakanslagsutredningens arbete kunna i huvudsak godtaga. Emellertid finner jag det lämpligast, att samtliga dylika kostnader avföras å avlöningsanslaget och att omföring av medel till detta anslag från sakanslag sker i den utsträckning Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall medgiver. Då fråga är om rent tillfälliga och därför svårberäkneliga utgiftsbehov, torde någon höjning av avlöningsanslaget för detta ändamål icke böra ske. För att möjliggöra den av mig sålunda föreslagna anordningen synes det för innevarande budgetår gällande bemyndigandet för Kungl. Maj:t att, därest så skulle visa sig oundgängligen erforderligt, i samband med överflyttning av arbetsuppgifter besluta om överskridande av icke-ordinarieposten, böra utvidgas att från och med nästa budgetår gälla jämväl oundgängligt behov i övrigt av tillfälligt anställande av personal för ökade arbetsuppgifter i den mån kostnaderna härför icke finnas böra täckas genom omföring från sakanslag. Nämda post bör i anslutning härtill liksom hittills betecknas förslagsvis och förses med anmärkning, att densamma icke må överskridas utan Kungl. Maj:ts bemyndigande.

I fråga om beräkningen av anslagsposten till ordinarie tjänstemän förutsätter jag ingen ändring.

I enlighet med det nu sagda beräknar jag anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till oförändrade belopp, 61 000 kronor respektive 75 000 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptager jag till 1 075 000 kronor (nu 975 000 kronor). För rörligt tilllägg beräknar jag 174 000 kronor (nu 169 000 kronor). För utgifter under anslaget skulle sålunda erfordras $(61\,000 + 75\,000 + 1\,075\,000 + 174\,000 =)$ 1 385 000 kronor. I pensionsmedel ha för innevarande budgetår upptagits 50 000 kronor. Med hänsyn till att en del av de för verket avsedda arvodesbefattningarna för pensionerade officerare tills vidare torde komma att uppehållas av civil personal, synes försiktigheten bjuda att för nästa budgetår räkna med allenast 30 000 kronor i inflytande pensionsmedel. Anslagsbehovet skulle då bli $(1\,385\,000 - 30\,000 =)$ 1 355 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 125 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å personalförteckningen för krigsmaterielverket under rubriken Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 uppföra ytterligare 1 befattning för byråingenjör i lönegrad Eo 26 samt utesluta 4 befattningar för byråingenjörer, 1 befattning för

Fjärde huvudtiteln: Centrala förvaltningsmyndigheter.

byråingenjör eller förste byråassistent och 1 befattning för förste byråassistent, samtliga i lönegrad Eo 24,

dels godkänna följande avlöningsstat för krigsmaterielverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.*Utgifter:*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	61 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	75 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	1 075 000
<i>Anm.</i> Anslagsposten må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.		
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	174 000
Summa kronor		1 385 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	30 000
Nettoutgift kronor		1 355 000

dels ock till Krigsmaterielverket: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 355 000 kronor.

[7.] 6. **Krigsmaterielverket: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 400 000 kronor och disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 79, intagen omkostnadsstat.

Krigsmaterielverket har beträffande detta anslag icke ifrågasatt annan ändring än att anslagsposten till sjukvård, nu 2 500 kronor, vid bifall till verkets förslag om utökning av antalet extra ordinarie befattningshavare borde ökas med 500 kronor till 3 000 kronor samt att anslagsposten till reseersättningar, nu 59 500 kronor, borde för erhållande av en jämn anslagssumma minskas med ett mot höjningen av sjukvårdsposten svarande belopp till 59 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Mot krigsmaterielverkets beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag har jag ingen erinran. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 400 000 kronor.

[8.] 7. **Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m., förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 930 000 kronor

och enligt fastställd stat fördelat med 650 000 kronor till lönekostnader vid krigsmaterielverkets ammunitionsförråd och 280 000 kronor till driftkostnader vid förråden. För nästa budgetår har *krigsmaterielverket* ansett sig bära under detta anslag beräkna kostnader jämväl för vissa förråd, som hittills bekostats från förskotts- eller avvecklingsanslag. Det är här fråga om förråd av verktyg och reservdelar, råvaror och halvfabrikat m. m. För dessa förråd har verket beräknat 120 000 kronor i lönekostnader och 95 000 kronor i driftkostnader. För driftkostnader vid de centrala ammunitionsförråden har verket för nästa år räknat med oförändrat medelsbehov, under det att lönekostnaderna vid ammunitionsförråden beräknats till ett till 625 000 kronor reducerat belopp. Krigsmaterielverket har sålunda beräknat anslagsbehovet till, för lönekostnader ($625\,000 + 120\,000 =$) 745 000 kronor och för driftkostnader ($280\,000 + 95\,000 =$) 375 000 kronor, eller totalt ($745\,000 + 375\,000 =$) 1 120 000 kronor.

Krigsmaterielverket har framhållit, att i förevarande anslag inginge allenast kostnaderna för förrådsverksamheten. Löne- och driftkostnader för verksamheten vid de till centrala ammunitionsförråd anslutna sammansättningsverkstäderna inkalkylerades i priserna för anskaffad materiel och belastade därigenom anslagen för anskaffning och underhåll av ammunition. Krigsmaterielverket har för vinnande av överensstämmelse med den av verket förordade anordningen för omföring av vissa kostnader mellan verkets avlöningsanslag och sakanslag föreslagit, att verket skulle efter medgivande av Kungl. Maj:t äga överskrida här förevarande anslag med belopp, motsvarande löne- och driftkostnader vid sammansättningsverkstäderna, vilket belopp sedermera skulle budgetårsvis omföras till anskaffnings- eller omkostnadsanslag.

Överbefälhavaren har anført, att det med hänsyn till att de anmälda merkostnaderna under detta anslag betingades av det förhållandet, att kostnaderna tidigare bestritts av förskotts- respektive avvecklingsanslag, syntes ofrånkomligt att för nästa år beräkna ökat anslag, därest icke genom förenkling och rationalisering av organisationen möjlighet föreläge att nedbringa kostnaderna.

Försvarets civilförvaltning har beträffande beräkningen av anslaget anført, att densamma vore synnerligen knapphändig. Innan ytterligare utredning förebragts rörande den fredsmässiga förrådshållningens omfattning, saknade civilförvaltningen möjlighet att bedöma i vad mån sådana förrådskostnader, som hittills bestritts av medel å förskottsstat, på sätt krigsmaterielverket angivit bleve ofrånkomliga jämväl efter beredskapens avveckling. I fråga om verkets förslag till bestridande av kostnaderna för sammansättningsverkstädernas verksamhet har civilförvaltningen ansett anledning knappast föreligga att för den ifrågasatta bokföringstransaktionen taga i anspråk ett anslag, vilket icke till någon del avsåges skola slutligt bära de ifrågavarande kostnaderna.

Riksräkenskapsverket har tillstyrkt krigsmaterielverkets förslag under detta anslag.

Departements-
chefen.

Det ökade medelsbehov som krigsmaterielverket beräknat under förevarande anslag hänför sig till löne- och driftkostnader vid vissa förråd för verktyg och reservdelar, råvaror, halvfabrikat m. m. Kostnaderna för dessa förråd ha, efter särskilda medgivanden av Kungl. Maj:t, tidigare bestritts av förskottsanslag och äro för innevarande budgetår inräknade i de medel, som ställts till krigsmaterielverkets förfogande från avvecklingsanslag. Enligt vad jag under hand inhämtat räknar krigsmaterielverket med att dessa förråd, vilka icke kunna inrymmas i de centrala ammunitionsförråden, i vart fall såvitt nu kan bedömas komma att bli permanent erforderliga i fredstid. Med hänsyn därtill synas medel för desamma böra beräknas under förevarande anslag. Mot kostnadsberäkningarna har jag icke funnit anledning till erinran. Jag räknar därför med ett anslagsbehov av 1 120 000 kronor för här ifrågakommande ändamål. Som ett led i de allmänna rationaliseringssträvandena inom försvaret böra dock även på förevarande område alla åtgärder vidtagas, som kunna vara ägnade att nedbringa kostnaderna. Det får förutsättas, att krigsmaterielverket i sina anslagsäskanden för budgetåret 1947/48 — sedan närmare överblick vunnits över läget efter beredskapens avveckling — framlägger resultatet av en översyn i dessa hänseenden.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter rörande den bokföringsmässiga regleringen av kostnaderna för sammansättningsverkstädernas verksamhet.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 190 000 kronor får jag, åberopande det anförda, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 120 000 kronor.

[9.] 8. **Krigsmaterielverket: Årskostnader för industriell krigsberedskap, förslagsanslag.** Förutom de i det föregående behandlade anslagen till krigsmaterielverkets avlöningar, omkostnader och förrådsorganisation äro å innevarande budgetårs riksstat uppförda ytterligare två anslag för krigsmaterielverkets verksamhetsområde, nämligen förslagsanslaget till Krigsmaterielverket: Vissa beredskapskostnader och det under Diverse uppförda reservationsanslaget till Industriens krigsorganisation. Av dessa två anslag är anslaget till vissa beredskapskostnader avsett för bestridande av sådana vid skuggfabriker m. m. uppkommande kostnader — exempelvis hyror, kraftavgifter och liknande — som på grund av nedgång i produktionen vid fabrikerna icke kunna täckas genom inkalkylering i priset på den eljest i fabrikerna tillverkade materielen. Anslaget till industriens krigsorganisation skall enligt för detsamma meddelade bestämmelser användas för följande ändamål, nämligen

1. för anskaffning av speciell verktygs- och maskinutrustning för den privata industri, som avses skola under försvarsberedskap, mobilisering och krig övertaga krigsmaterieltillverkning och reparationer av krigsmateriel,

2. för forskning, syftande till att skapa underlag för inhemsk tillverkning av ersättning för krigsviktiga importvaror samt

3. för planering, prov och experiment i samband med krigsindustriens organisation.

Krigsmaterielverket har ansett, att dessa båda anslag, vilka avsåge den industriella krigsberedskapen, borde erhålla benämningar, som bättre angäve utgiftsändamålens art, och i sådant hänseende föreslagit benämningarna Krigsmaterielverket: Årskostnader för industriell krigsberedskap och Krigsmaterielverket: Engångskostnader för industriell krigsberedskap.

Anslaget till årskostnader för industriell krigsberedskap avses skola ersätta det nuvarande anslaget till vissa beredskapskostnader och bibehålla dess karaktär av förslagsanslag. Sistnämnda anslag är för innevarande budgetår upptaget med 500 000 kronor och disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 79, intagen stat. I fråga om beräkningen av motsvarande kostnader för nästa budgetår har krigsmaterielverket framhållit, att dessa kostnader bleve större ju mera krigsmaterielproduktionen nedginge samt att en ytterligare nedgång syntes vara att förvänta under nästkommande budgetår med hänsyn till den förstärkta försvarsberedskapens avveckling. Då en mera exakt beräkning av det ökade medelsbehovet vore svår att verkställa har verket approximativt räknat med ett med 50 % förhöjt belopp eller 750 000 kronor.

Vidare har krigsmaterielverket föreslagit, att från det nuvarande anslaget till industriens krigsorganisation skulle till förevarande anslag överföras erforderliga medel för krigsindustriombudens verksamhet och övriga åtgärder, som direkt sammanhånga med den regionala planeringen av landets industri, för vilka ändamål krigsmaterielverket här upptagit samma belopp, som för innevarande budgetår beräknats därför, eller 55 000 kronor.

Slutligen borde enligt krigsmaterielverkets mening av marinförvaltningen under anslaget till industriens krigsorganisation för nästa budgetår äskade medel för standardiseringsarbeten, 12 000 kronor, utredningsarbeten, 15 000 kronor, forskning, 15 000 kronor, samt administration, 5 000 kronor, eller tillhopa 47 000 kronor med hänsyn till utgifternas ändamål i stället utgå av det nu förevarande anslaget.

Det sammanlagda medelsbehovet under förslagsanslaget till årskostnader för industriell krigsberedskap har krigsmaterielverket sålunda såvitt här är i fråga beräknat till $(750\,000 + 55\,000 + 47\,000 =)$ 852 000 kronor.

Överbefälhavaren har tillstyrkt vad krigsmaterielverket under detta anslag föreslagit och äskat samt därvid särskilt framhållit, att det med hänsyn till den beräknade nedgången i krigsmaterielproduktionen torde vara ofrånkomligt att räkna med icke obetydlig ökning av kostnaderna vid skuggfabriker m. m.

Riksräkenskapsverket har ansett sig med hänsyn till vad överbefälhavaren anfört icke böra framställa någon erinran mot anslagsberäkningen.

Försvarets civilförvaltning har tillstyrkt den ändrade benämningen av förevarande anslag. Beträffande anslagsberäkningen har civilförvaltningen anfört, bland annat, att medelsförbrukningen för de under anslaget redovisade kostnaderna för skuggfabriker o. s. v. under budgetåret 1944/45 uppgått till alle-

nast cirka 75 000 kronor. Med hänsyn därtill samt till de osäkra grunderna för beräkningen av det framtida medelsbehovet syntes det civilförvaltningen kunna ifrågasättas, om icke anslaget borde för budgetåret 1946/47 kunna upptagas med oförändrat belopp.

*epartements-
chefen.*

Mot krigsmaterielverkets förslag till ändrade benämningar av de nu å riksstaten upptagna anslagen till vissa beredskapskostnader och till industriens krigsorganisation har jag intet att erinra. Likaledes synes mig den förut-satta fördelningen av utgiftsändamål mellan dessa båda anslag kunna god-tagas. Till behandlingen av anslaget till engångskostnader för industriell krigsberedskap återkommer jag i nästföljande punkt.

Under anslaget till årskostnader för industriell krigsberedskap har verket, såvitt här är i fråga, beräknat medel för tomgångsförluster vid skuggfabriker m. m., för krigsindustriombuden m. m. samt för vissa utgifter för krigsindu-striplanering för marinförvaltningen med ett sammanlagt belopp av 852 000 kronor. Den beräknade ökade medelsförbrukningen hänför sig huvudsakligast till kostnaderna för skuggfabriker m. m., för vilkas bestridande krigsmateriel-verket beräknat 250 000 kronor högre belopp än som upptagits för inneva-rande budgetår. Såsom krigsmaterielverket framhållit torde en exakt be-räkning av medelsbehovet för detta ändamål svårigen kunna åstadkommas, enär sysselsättningsgraden inom ifrågavarande fabriker nu icke kan över-blickas. Jag vill erinra, att kostnaderna för ifrågavarande ändamål vid totalt nedläggande av driften vid fabrikerna, såsom angivits vid behandlingen av anslaget till vissa beredskapskostnader i propositionen 1944:185, beräknats till över en miljon kronor. En anslagshöjning för nästa budgetår torde med hänsyn till beredskapens fortgående avveckling vara ofrånkomlig. I staten för anslaget till industriens krigsorganisation är uppförd en inkomstpost å 45 000 kronor, härrörande från inflytande royalty m. m. Dessa medel äro av den natur att de böra beräknas under nu förevarande anslag. Enligt vad jag under hand inhämtat kunna dessa uppbördsmedel för nästa budgetår beräknas till samma belopp som för innevarande år. Inberäknat kostnaderna för de övriga utgiftsändamål, som enligt vad jag nyss anfört synas böra tillgodoses från detta anslag och mot vilkas beräkning jag icke funnit anledning till erinran, anser jag mig med hänsyn jämväl till nyssnämnda inkomstmedel kunna räkna med ett anslagsbelopp av 800 000 kronor, innebärande en an-slagshöjning med 300 000 kronor.

Det hittillsvarande anslaget till vissa beredskapskostnader har erhållit för-slagsanslags natur på grund av svårigheten att med någon exakthet beräkna utgifterna under anslaget. Då samma förhållande fortfarande föreligger, torde även det nu föreslagna nya anslaget böra betecknas såsom förslagsanslag. Stat för anslaget torde i vanlig ordning få fastställas av Kungl. Maj:t, varvid föreskrift torde böra meddelas, att de i staten ingående posterna icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket: Årskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 800 000 kronor.

[10.] 9. **Krigsmaterielverket: Engångskostnader för industriell krigsberedskap, reservationsanslag.** Under nästföregående punkt har jag tillstyrkt krigsmaterielverkets förslag om uppförande i riksstaten av ett nytt anslag med här angiven benämning, vilket anslag avser att ersätta det nuvarande anslaget till industriens krigsorganisation och upptaga i huvudsak samma utgiftsändamål som detta anslag. Reservationsanslaget till industriens krigsorganisation är för innevarande budgetår uppfört med 200 000 kronor och disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår å s. 180 intagen stat jämte därtill anslutande bestämmelser. Anslaget är fördelat på armé- och marinförvaltningarna samt krigsmaterielverket, varjämte ett belopp reserverats för Kungl. Maj:ts disposition, och upptager i utgifter 245 000 kronor. Såsom särskilda uppbördsmedel ha, såsom under föregående punkt nämnts, i staten upptagits inflytande royalté m. m. med 45 000 kronor.

Krigsmaterielverket har under det nya anslaget beräknat medel dels för speciella kostnader för försvarsgrenarna dels för sådana kostnader, som kunna anses hänföra sig till för försvaret gemensamma ändamål, såsom utgifter för kapacitetsökande åtgärder i krigsmaterielverkets regi. För ändamål av sistnämnda slag, huvudsakligen bestående i anskaffningar av maskinutrustning för ökning av den industriella kapaciteten för ammunitionstillverkning, har krigsmaterielverket beräknat ett medelsbehov av 4 304 000 kronor.

Vad beträffar de för försvarsgrenarna speciella medelsbehoven har krigsmaterielverket tillstyrkt ett av arméförvaltningens tygavdelning framlagt äskande om sammanlagt 120 000 kronor för anskaffande av maskiner och verktygsutrustning, avsedda att vid krigstillfälle tillhandahållas vissa civila industriföretag, vilka då avses skola omhändervisa viss del av förekommande reparationsarbeten beträffande såväl pjäser som motorfordon, samt en framställning från marinförvaltningen om anvisande av 15 000 kronor till anskaffning för privatindustrien av specialverktyg för nya mintyper samt till vissa omkonstruktionsarbeten och försökstillverkning av granater. Krigsmaterielverket har vidare anmält, att flygförvaltningen äskat 75 000 kronor för ändamål av beskaffenhet att böra bekostas av förevarande anslag. I anslutning därtill hade flygförvaltningen gjort framställning om att från detta anslag få bestrida jämväl sådana merkostnader för materielanskaffningar, som uppkomme genom att svensk i stället för utländsk leverantör anlitas i syfte att uppehålla inhemsk yrkesskicklighet, som utbildats under den tid import icke varit möjlig, samt kostnader för att hålla ett betryggande beredskapslager av sådana nödvändiga varor, som vore jämförelsevis billiga att importera men beträffande vilka endast med stora svårigheter och kostnader en inhemsk tillverkning kunde åstadkommas. Krigsmaterielverket har för egen del ansett, att de av flygförvaltningen angivna kostnaderna borde belasta de

anslag, som avsåge anskaffning av ifrågavarande materiel, varför en måttlig reduktion av flygförvaltningens äskande eventuellt kunde övervägas. De för försvarsgrenarna speciella medelsbehoven skulle sålunda uppgå till (120 000 + 15 000 + 75 000 =) 210 000 kronor, vilket belopp av krigsmaterielverket angivits kunna i anslagsberäkningen reduceras till 208 000 kronor med hänsyn till en beräknad reservation å 2 000 kronor å marinförvaltningens andel i anslaget till industriens krigsorganisation.

Krigsmaterielverket har i enlighet härmed beräknat förevarande anslag till (4 304 000 + 208 000 =) 4 512 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har framhållit, att reservationen under anslaget till industriens krigsorganisation vid utgången av budgetåret 1944/45 uppginge till 985 000 kronor, vartill komme för innevarande budgetår anvisade ytterligare 200 000 kronor. Det syntes därför enligt civilförvaltningens mening böra övervägas, huruvida icke vissa av de för försvarsgrenarna speciella kostnaderna kunde bestridas från de föreliggande reservationerna.

*Departements-
chefen.*

Krigsmaterielverkets äskande av 4 304 000 kronor till anskaffning av maskiner för utökning av den industriella kapaciteten för ammunitionstillverkning m. m. har redan gjorts till föremål för behandling i propositionen 1945: 386. Enligt vad i denna proposition förutsattes skulle med prövning av de här ifrågavarande utgiftsändamålen anstå i avvaktan å 1945 års försvarskommittés förslag. Häremot har riksdagen (skrivelse nr 594) icke haft något att erinra. Några medel för dylika ändamål böra därför icke beräknas i detta sammanhang.

För övriga under anslaget upptagna utgiftsändamål har krigsmaterielverket beräknat 208 000 kronor. Beräkningarna ha icke i och för sig givit mig anledning till erinran. Jag delar krigsmaterielverkets uppfattning beträffande sättet för bestridande av de av flygförvaltningen berörda merkostnaderna. Såsom civilförvaltningen anfört förelågo vid ingången av innevarande budgetår betydande reservationer under anslaget till industriens krigsorganisation. Med hänsyn härtill och då jag förutsätter, att förefintliga medel under nämnda anslag vid utgången av innevarande budgetår få överföras till det nu föreslagna anslaget, anser jag, att det av krigsmaterielverket äskade anslaget kan ytterligare reduceras. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 100 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket*: Engångskostnader för industriell krigsberedskap för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

Arméns fortifikationsförvaltning.

[11.] 10. Arméns fortifikationsförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag. 11. Arméns fortifikationsförvaltning: Omkostnader, förslagsanslag. Dessa anslag äro å riks-

staten för innevarande budgetår uppförda med 299 000 kronor respektive 85 000 kronor.

Arméns fortifikationsförvaltning har hemställt, att för nästa budgetår för dessa ändamål måtte anvisas 667 950 kronor respektive 190 400 kronor.

Fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen har den 27 december 1945 avgivit betänkande med förslag angående omorganisation av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m. Betänkandet går i dagarna ut till myndigheterna för remissbehandling. Då beräkningen av förevarande anslag är beroende av prövningen av berörda förslag, torde anslagen i statsverkspropositionen böra upptagas med allenast beräknade belopp.

Jag hemställer alltså — under hänvisning till vad jag vid behandlingen av försvarets civilförvaltnings anslag anført beträffande de belopp, varmed beräknade anslag böra upptagas — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till *Arméns fortifikationsförvaltning*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 299 000 kronor,

dels ock till *Arméns fortifikationsförvaltning*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

[12.] 12. **Arméns fortifikationsförvaltning: Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m., reservationsanslag.** I 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 6) framlades förslag om utbyggnad av den förefintliga allmänna byggnads- och reparationsberedskapen såväl genom utökning av antalet allmänna arbetsavdelningar som genom anordnande av en för alla byggnads- och beredskapsavdelningar gemensam ledning, för vilket sistnämnda ändamål skulle inrättas ett till arméns fortifikationsförvaltning anknutet organisationskontor. För engångsanskaffning av maskiner m. m. för organisationens behov beräknades ett sammanlagt belopp av 12 300 000 kronor erforderligt, under det att ett årligt belopp av 240 000 kronor beräknades bli erforderligt för de med organisationens verksamhet sammanhängande övningarna. Riksdagen (skr. nr 4, punkt 4:o) godkände förslaget och förklarade sig i samband därmed utgå från att organisationen icke utbyggdes på sådant sätt eller så fastlöstes att den finge karaktär av permanent institution. Av förenämnda belopp till engångsanskaffning av maskiner m. m. anvisades ett belopp av 6 000 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1943/44 och återstoden, 6 300 000 kronor, å riksstaten för budgetåret 1944/45.

Anslaget till byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m. har för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 180 000 kronor, varvid hänsyn tagits till beräknade reservationer å anslaget.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméns fortifikationsförvaltning* beträffande förevarande anslag anført, att ämbetsverket med hänsyn till avvecklingen av den förstärkta försvarsberedskapen beräknade, att övningar m. m. för byggnads- och reparationsberedskapen komme att inskränkas till

det absolut nödvändiga för organisationens vidmakthållande. Svårigheter föreläge emellertid för ämbetsverket att i nuvarande läge tillförlitligen beräkna kostnaderna i fred. Av det för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget hade vid avlåtagandet av ämbetsverkets anslagsäskanden förbrukats endast omkring 20 000 kronor. Med hänsyn till de reservationer, som beräknades föreligga den 1 juli 1946, syntes anslaget för budgetåret 1946/47 böra upptagas med allenast ett formellt belopp av 100 kronor. Vidkommande kostnaden för utbildnings-, utrustnings- och ersättningsammunition för detta budgetår har fortifikationsförvaltningen efter samråd med arméförvaltningens tygavdelning anfört, att denna kostnad kunde rymmas inom ramen för de medel, som av tygavdelningen äskades för vapen och ammunition m. m. för samma budgetår.

Departements-
chefen.

Jag får till en början anmäla, att kostnaderna för engångsanskäffning av materiel för denna organisation — tidigare beräknade till 12 300 000 kronor — kunnat nedbringas med ej mindre än 3 360 000 kronor. Detta förhållande sammanhänger till huvudsaklig del med att tidigare planerad anskaffning på grund av försvarsberedskapens upphörande kunnat i väsentlig grad minskas. En bidragande orsak till den uppkomna besparingen har emellertid jämväl varit, att anskaffningspriserna visat sig bliva lägre än man från början haft anledning räkna med.

Fortifikationsförvaltningens förslag att med hänsyn till de reservationer, som kunna förutses vara förhanden den 1 juli 1946, för nästa budgetår upptaga förevarande anslag till övningar med allenast ett beräknat belopp av 100 kronor anser jag mig böra biträda.

I enlighet med myndigheternas förslag torde den på nästa budgetår belöpande kostnaden för utbildnings-, utrustnings- och ersättningsammunition åt beredskapsorganisationen böra bestridas från anslaget till Armén: Vapen och ammunition m. m.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arméns fortifikationsförvaltning: Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 kronor.

Arméförvaltningen.

[13.] 13. **Arméförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag.** 14. **Arméförvaltningen: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro å riksstaten för innevarande budgetår uppförda med 447 000 kronor respektive 310 000 kronor.

Arméförvaltningens tygavdelning har att såsom biluttagningsmyndighet handhava frågor om uttagning för krigsmakten i dess helhet av motorfordon m. m. enligt militära uttagningsförrordningen (SFS 1942: 832). Hos en inom tygavdelningen organiserad biluttagningssektion — militärregistret — föres för detta ändamål ett uttagningsregister. Vidare föres där det i kungörelsen angående registrering av krigsmakten tillhöriga motorfordon och släpfordon

m. m. (SFS 1941:114) angivna centrala militära fordonsregistret. För bestridande av kostnaderna för uttagning av motorfordon och motorredskap m. m. finnes å riksstaten uppfört ett förslagsanslag, för innevarande budgetår 50 000 kronor. Kostnaderna för militärregistret ha emellertid under krigsåren väsentligen behandlats som löpande beredskapskostnader och täckts från förskottsanslag.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 23 februari 1945 uppdragit åt byråchefen i riksräkenskapsverket C. A. Murray att biträda med utredning rörande militärregistrets organisation, avseende särskilt möjligheterna att nedbrinka kostnaderna för detsamma, har Murray den 13 oktober 1945 avgivit förslag i ämnet. Efter remissbehandling är förslaget, vilket berör såväl arméförvaltningens som statistiska centralbyråns organisation, föremål för beredning inom försvars- och finansdepartementen. I avvaktan på resultatet härav torde arméförvaltningens avlönings- och omkostnadsanslag — liksom anslaget till uttagning av motorfordon och motorredskap m. m. — bära i statsverkspropositionen upptagas med allenast beräknade belopp.

Under erinran om vad under punkten 3 anförts rörande de belopp, varmed beräknade anslag nu bära upptagas, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till Arméförvaltningen: Avlöningar ett förslagsanslag av 447 000 kronor,

dels ock till Arméförvaltningen: Omkostnader ett förslagsanslag av 310 000 kronor.

Marinförvaltningen.

[14.] 15. **Marinförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 382 000 kronor, disponeras i enlighet med personalförteckning och avlöningsstat med därtill anslutande bestämmelser, som intagits i statsliggaren för detta budgetår, s. 83.

I sin framställning rörande medelsbehovet för nästkommande budgetår har *marinförvaltningen* beträffande anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän icke ifrågasatt någon ändring i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår, 167 000 kronor.

Beträffande anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har marinförvaltningen upprepat ett i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framställt förslag, att en för vapenavdelningen gemensam expeditionsofficer med arvode motsvarande nettolön i löneklass Oa 10 måtte erhålla förhöjt arvode, motsvarande nettolön i löneklass Oa 11. Marinförvaltningen har vidare framhållit, att å ballistiska detaljen å vapenavdelningens ammunitionssektion erfordrades en arvodesbefattning för pensionerad underofficer med arvode enligt löneklass UO 7 och härom närmare anført följande.

Under beredskapen hade sedan år 1942 å detaljen tjänstgjort en inkallad underofficer, vilken biträtt detaljchefen med vissa ballistiska beräkningar, verkställt kontroll av räknegruppernas arbete samt registrerat och omhändertagit det ballistiska arkivet. Då det komme att medföra avsevärt men för tjänsten därest icke i fortsättningen en underofficer finge disponeras för dessa arbetsuppgifter, syntes från och med nästa budgetår en arvodesbefattning med förenämnd löneställning böra inrättas. Därest emellertid av marinförvaltningen framställt förslag om inrättande av en kanslibiträdesbefattning å intendenturavdelningen vunne bifall, kunde för ovannämnda ändamål en för denna avdelning avsedd arvodesbefattning överflyttas till vapenavdelningen.

Marinförvaltningen har anmält, att enligt verkställd utredning en för närvarande vid ämbetsverket anställd bränsle- och bergstekniker med ett årligt arvode om 10 020 kronor icke kunde efter den 1 juli 1946 beredas sysselsättning inom ämbetsverket ävensom att, sedan handläggningen av blankettärendena centraliserats till försvarets civilförvaltning, det till föreståndaren för marinförvaltningens blankettdetalj utgående arvodet å 600 kronor för år kunde indragas.

Vad angår anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har marinförvaltningen föreslagit förbättrad löneställning för föreståndaren för ämbetsverkets dispositionsbokföring ävensom anmält medelsbehov för anställande av två extra befattningshavare för tjänstgöring vid denna bokföring. Härom har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Sedan den 1 juli 1944 har marinförvaltningen centraliserat dispositionsbokföringen till ämbetsverkets kameralkontor samt därvid infört maskinell bokföring. Före genomförandet härav utfördes ett visst dubbelarbete i det att dispositionsanteckningar verkställdes såväl å respektive avdelningar som å en till dåvarande kameralbyrån anknuten dispositionsdetalj. I och med avlyftandet från avdelningarna av detta arbete har viss personal antingen entledigats eller ock anförtrotts andra arbetsuppgifter, varigenom nyanställning i motsvarande mån kunnat undvikas. Genom den verkställda centraliseringen av dispositionsbokföringen, som samtidigt rationaliserats, och jämväl på grund av försvarets nyorganisation har emellertid dispositionsbokföringen i hög grad vuxit i omfattning och därmed sysselsatta tjänstemäns arbete utökats i såväl kvalitativt som kvantitativt hänseende. Närmaste uppsikten över och ansvaret för dispositionsbokföringen handhaves under kamreraren av en extra-ordinarie tjänsteman i egenskap av föreståndare, vilken tjänsteman sedan den 1 juli 1938 tillhör lönegraden Eo 20. Till föreståndarens förfogande stå bland andra två tjänstemän i lönegraderna Eo 15 och Ex 15 samt två tjänstemän i lönegraderna Eo 4 och Ex 4.

Betydelsen av en hastigt och riktigt arbetande dispositionsbokföring kan icke nog understrykas och har också av statsmakterna framhållits. Minimibehovet av personal för dispositionsbokföringen vid återgång till fredsförhållanden beräknas uppgå till förutom föreståndaren två kvalificerade manliga befattningshavare samt två kontorsbiträden. Det är av synnerlig vikt att den för arbetet med dispositionsbokföringen avdelade personalen kontinuerligt sysselsättes uteslutande med detta arbete, varigenom stadga och säkerhet ernås. För personalens vidkommande innebär emellertid detta en viss isolering från ämbetsverkets övriga verksamhetsområden, varigenom densamma för sin befordran i praktiken kommer att bliva hänvisad till de begränsade möjligheter, dispositionsbokföringsdetaljens egen personaluppsättning kan komma att er-

Fjärde huvudtiteln: *Centrala förvaltningsmyndighete.*

bjuda. Ehuru skäl sålunda tala för att på ordinarie stat uppföra den personal, som beräknas oundgängligen erforderlig under normala fredsförhållanden, finner ämbetsverket sig likväl böra inskränka sig till att — i avvaktan på ytterligare erfarenheter — föreslå densammas placering på följande sätt.

Då de ansvarsfulla arbetsuppgifter, som åvila föreståndaren för dispositionsbokföringen, väl torde få anses motsvara vad som åligger en revisor, föreslår ämbetsverket, att denna befattning uppflyttas från Eo 20 till Eo 21, varvid befattningshavaren bör erhålla benämningen extra ordinarie revisor. Kostnadsökningen uppgår till 393 kronor. Vad åter angår biträdespersonalen föreslås att utöver det nu såsom extra-ordinarie tjänsteman i lönegrad Eo 15 anställda biträdet samt kontorsbiträdet i lönegrad Eo 4 i enlighet med ovan som minimibehov betecknad personaluppsättning medel från förevarande anslagspost beräknas för ett biträde i 15:e lönegraden och ett i 4:e lönegraden. I avvaktan på vidare erfarenheter föreslår marinförvaltningen dock, att befattningarna tills vidare uppföras såsom extra.

Marinförvaltningen har vidare anmält behov av en statistiker jämte biträde för uppläggande av kostnadsstatistik (objektstatistik) inom marinen. Marinförvaltningen har i denna fråga anfört bland annat följande.

För att bereda marinförvaltningen ett mera effektivt ekonomiskt inseeende över olika förvaltningsmyndigheters verksamhet hade behovet av en kostnadsstatistik (objektstatistik) gjort sig alltmera gällande inom skilda områden. En sådan statistik borde även bli till ledning dels för chefen för marinen beträffande de ekonomiska konsekvenserna av olika delar av marinens verksamhet, dels också för de skilda förbandscheferna beträffande kostnaderna för dem underställda förband och anstalter. Härigenom skulle man så småningom kunna vinna ökad förståelse för ekonomiska synpunkter inom förbanden i den mån naturligtvis det militära läget så medgäve.

Från och med senare delen av år 1944 hade vissa försök utförts för organiserandet av en statistisk detalj inom marinförvaltningens förrädskontrollkontor för angivna ändamål, varvid ämbetsverket på halvtid fått disponera en vid skolöverstyrelsen utbildad statistiker. Genom försöksverksamheten hade man redan kunnat komma vissa missförhållanden på spår, vilka det varit angeläget att tillrättalägga. Vid en fastare organisation borde detaljen bestå av en statistiker i lönegrad Ex 21 och ett biträde i Ex 4.

Under erinran, att Kungl. Maj:t genom brev den 15 juni 1945 uppdragit åt marinförvaltningen att i sina medelsäskanden under förevarande anslag beräkna de medel, som oundgängligen erfordrades för avlönande av personal, samsatt med hjälpfartygsplaneringen, har ämbetsverket anfört, att avsevärd erfarenhet under krigsåren vunnits beträffande såväl lämpligaste utrustning som inredning av hjälpfartygen. Med ledning av dessa erfarenheter måste snarast en revidering vidtagas av de konstruktioner, vilka användes beträffande fartyg, som fortfarande kvarstode såsom uttagna. Nykonstruktion måste vidare genomföras för de fartyg, som icke tidigare ingått i uttagningen. För att detta arbetsprogram skulle kunna genomföras beräknades följande civila personal vara erforderlig, nämligen 2 befattningshavare motsvarande konstruktör av 2. klass (lönegraden Eo 21), 1 befattningshavare motsvarande konstruktör av 3. klass (lönegraden Eo 18) samt 1 kontorsbiträde (lönegraden Eo 4).

Marinförvaltningen har för handhavande av diarieföringen å intendenturavdelningen anmält behov av 1 befattning för kvinnligt kanslibiträde i lönegrad Eo 7 i utbyte mot en för pensionerad underofficer avsedd arvodesbefattning i löneklass UO 7, varvid till motivering härför anförts följande.

Förutom avdelningens huvuddiarium, som för närvarande fördes av innehavaren av nämnda arvodesbefattning, fördes å varje byrå inom avdelningen särskilt diarium. Emellertid komme under innevarande budgetår diarieföringen inom avdelningen att centraliseras samt de olika byråernas diarieföring att avskaffas. Den extra personal, som nu förde diarierna å byråerna, komme härigenom att bliva obehövlig. Marinförvaltningen ansåge det vara mindre lämpligt att såsom föreståndare för den nya modernt upplagda diarieföringen avse en pensionerad underofficer. Denna arbetsuppgift syntes i stället böra anförtros åt ett kvinnligt kanslibiträde. För att kunna bibehålla en för sådan tjänst önskvärd kontinuitet syntes befattningen redan från och med nästkommande budgetår böra inrättas såsom extra ordinarie.

Marinförvaltningen har därjämte framhållit, att viss under den förstärkta försvarsberedskapen anställd extra personal med avlöning från beredskapsmedel komme att efter återgång till fredsförhållanden fortfarande vara erforderlig. Marinförvaltningen hade emellertid i avvaktan på närmare erfarenheter ansett sig för närvarande icke böra avgiva förslag till anställande å extra ordinarie stat av någon del av denna personal. Medel borde för nästa budgetår beräknas för fortsatt anställande av följande extra befattningshavare av ifrågasvarande kategori, nämligen å förrådskontrollkontoret 1 kontorsskrivare av 1. klass (lönegrad Ex 15), 2 kontorsskrivare av 2. klass (lönegrad Ex 13) och 1 skrivbiträde (lönegrad Ex 2) samt å kansliet 1 amanuens i lönegrad Ex 18.

Marinförvaltningen har slutligen hemställt, att medel måtte anvisas för fortsatt anställande av 2 extra expeditionsvakter i lönegrad Ex 5 och 10 expeditionsvaktsbiträden, vilka innevarande budgetår avlönades från avvecklingsanslag. Erfarenheten hade hittills givit vid handen, att ett oavvisligt behov föreläge av hela den nu anställda expeditionsvaktspersonalen (förutom nämnda befattningshavare bestående av 1 förste expeditionsvakt i lönegrad A 7, 5 expeditionsvakter, varav 3 i A 5 och 2 i Eo 5) för att ärendenas behandling inom ämbetsverket skulle kunna ske snabbt och säkert. Härvid vore att märka att en av de extra expeditionsvakterna utsetts att förestå marinförvaltningens dupliceringsverksamhet, som nu centraliserats, och till följd härav endast i ringa utsträckning kunde utföra egentliga vaktmästarsysslor samt att ett av biträdena tjänstgjorde vid förrådskontrollkontoret, som tills vidare hade inrymts i försvarets civilförvaltnings ämbetshus. I övrigt tjänstgjorde inom marinförvaltningens ämbetsbyggnad i regel en expeditionsvakt och ett biträde vid varje våningsuppgång.

Försvarets civilförvaltning har förklarat sig icke kunna förorda det ånyo framställda förslaget om uppflyttning till löneklass Oa 11 av den för vapenavdelningen avsedda expeditionsofficersbefattningen, innan ytterligare erfarenhet vunnits rörande arbetsbelastningen å tjänsten under fredsförhållanden. Vidkommande förslaget om uppflyttning av föreståndaren för marinförvaltningens dispositionsbokföring till lönegrad Eo 21 ville civilförvaltningen er-

inra om att motsvarande befattningshavare vid flygförvaltningen vore placerade i lönegrad Eo 15 respektive MEx 15. Dispositionsbokföringen vore icke där centraliserad utan verkställdes beträffande intendentur- och materielavdelningarna å civilbyrå och beträffande byggnadsavdelningen å sistnämnda avdelning. Då enligt vad civilförvaltningen inhämtat enbart den dispositionsbokföring, som utfördes å flygförvaltningens civilbyrå, syntes vara till omfattningen att jämföra med motsvarande arbetsuppgifter inom marinförvaltningen och då redan en inplacering i 20:e lönegraden i och för sig finge anses väl hög, funne civilförvaltningen sig icke böra biträda förslaget om höjning av ifrågasvarande befattningshavares löneställning. Beträffande de båda föreslagna extra befattningarna för dispositionsbokföringen ansåge civilförvaltningen, som intet hade att erinra mot inrättande av en befattning i lönegrad Ex 4, den för den andra befattningen föreslagna lönegraden Ex 15 alltför hög. Civilförvaltningen ansåge det vara tillfyllest om för ändamålet inrättades en kontoristbefattning, vilken i avbidan på vidare erfarenheter syntes böra inplaceras i högst 9:e lönegraden. Med hänsyn till de ökade möjligheter, som i och med införandet av hålkortsredovisning yppades för tillhandahållande av statistiska uppgifter av olika slag ifrågasatte civilförvaltningen vidare, om något verkligt behov nu kunde anses föreligga att vid marinförvaltningen införa en särskild kostnadsstatistik. Därest emellertid uppläggande av en sådan statistik skulle finnas vara behövt, ville civilförvaltningen med avseende å statistikerns löneställning framhålla, att inplacering i lönegrad Ex 18 syntes vara tillfyllest, åtminstone tills närmare erfarenheter vunnits rörande arbetets omfattning m. m. Mot det av marinförvaltningen föreslagna personalbehovet för hjälpfartygsplaneringen hade civilförvaltningen däremot intet att erinra.

Allmänna lönenämnden har anfört, att med ställningstagande till förslaget om uppflyttning av föreståndaren för marinförvaltningens dispositionsbokföring till lönegrad Eo 21 syntes kunna anstå i avbidan på resultatet av olika inom försvaret nu pågående utredningar, främst 1945 års försvarskommittés utredningsarbete. Därest marinförvaltningen hade behov av en kostnadsstatistik av den omfattning, att ledandet av denna och eljest för marinledningen erforderligt statistiskt arbete krävde en heltidsanställd statistiker, hade lönenämnden icke något att erinra mot att tills vidare en extra befattning i lönegrad Ex 21 avsåges för ändamålet. Löneställningen borde dock tagas under omprövning, om fråga sedermera skulle uppkomma att inrätta en extra ordinarie befattning för statistiker. Beträffande de för hjälpfartygsplaneringen avsedda ingenjörerna i lönegrad Eo 21 funne lönenämnden den för dem sålunda föreslagna löneställningen i och för sig godtagbar. Vad åter anginge den för hjälpfartygsplaneringen föreslagna befattningen i lönegrad Eo 18, som vore avsedd för en nu i lönegrad MEx 18 placerad och från sakanslag avlönad konstruktör av 3. klass, syntes det böra få ankomma på försvarets sakanslagsutredning att pröva behovet av befattningen och framlägga förslag om densammes överförande till marinförvaltningens avlöningsstat. I fråga om marinförvaltningens förslag rörande expeditionsvaktspersonalen erinrade allmänna lönenämnden om att denna lönenämnd och försvarsväsendets lönenämnd i utlåtande angående

anslag till arméförvaltningen för budgetåret 1946/47 uttalat sig för att behovet av vakt- och budskickningspersonal vid de i ämbetsbyggnaderna på Ladugårdsgårde placerade försvarsgrensförvaltningarna gjordes till föremål för en organisationsundersökning.

*departements-
chefen.*

Vid behandlingen i det föregående av arméns fortifikationsförvaltningsanslag har jag anfört, att fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen avgivit betänkande med förslag angående omorganisation av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m. Enär emellertid — såvitt nu kan bedömas — de i betänkandet framlagda förslagen icke torde kunna påverka organisationen av marinförvaltningens fortifikationsavdelning under nästa budgetår, räknar jag med oförändrad organisation av densamma.

Det ånyo framställda förslaget om höjning av arvudet till en för vapenavdelningen avsedd expeditionsofficer till arvode motsvarande nettolön i löneklass Oa 11 anser jag mig icke kunna biträda. Däremot vill jag tillstyrka marinförvaltningens förslag, att för ballistiska detaljen å vapenavdelningens ammunitionssektion inrättas en befattning för pensionerad underofficer med arvode motsvarande nettolön i löneklass UO 7. Vidare ansluter jag mig till förslaget, att i utbyte mot en pensionerad underofficer anställs ett kvinnligt kanslibiträde i lönegrad Eo 7 för handhavande av diarieföringen å intendenturavdelningen. Härav följer att någon ökning av antalet arvodesbefattningar för pensionerade underofficerare ej erfordras.

Jag anser mig icke för närvarande kunna biträda förslaget om uppflyttning till lönegrad Eo 21 av föreståndaren för dispositionsbokföringen. Såsom biträden åt denne beräknar jag, med beaktande av den nuvarande personalens löneställning, jämte nuvarande extra ordinarie personal en befattningshavare i lönegrad Ex 15 och ett kontorsbiträde i lönegrad Ex 4. Jag förutsätter emellertid att, därest befattningshavaren i lönegrad Ex 15 avgår, för ny befattningshavare icke avses högre löneställning än lönegrad Ex 9.

De av marinförvaltningen verkställda försöken i syfte att inom förrådskontrollkontoret organisera en statistisk detalj för utförande av kostnadsstatistik (objektstatistik) synas mig böra fullföljas. I avvaktan på närmare erfarenheter rörande möjligheterna att för motsvarande ändamål utnyttja den halkortsredovisning, som avses skola föras inom försvarets civilförvaltning, torde emellertid organisationen fortfarande böra givas provisorisk karaktär. Jag räknar därför även för nästa budgetår med att en halvtidsanställd statistiker skall kunna utnyttjas för ledningen av verksamheten. Härför torde böra beräknas ett arvode av, i ett för allt, 5 000 kronor för år. Såsom biträde till statistikern synes i enlighet med marinförvaltningens förslag böra beräknas en befattningshavare i lönegrad Ex 4.

Det är av stor betydelse, icke minst ur ekonomisk synpunkt, att hjälpfartygens uttagning planlägges på ett grundligt och förutseende sätt. På grund av förändringarna beträffande handelsflottans sammansättning måste uppgjorda planer successivt överarbetas. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att marin-

förvaltningen tillföres särskild arbetskraft, företrädesvis tekniskt skolad, för dessa planeringsarbeten. För ändamålet torde böra beräknas 1 konstruktör i lönegrad Eo 21, 1 befattningshavare i Eo 18 och 1 kontorsbiträde i Eo 4, innebärande minskning i förhållande till det av marinförvaltningen anmälda personalbehovet med 1 befattningshavare i Eo 21. Kostnaderna för avlöningar till för ändamålet avsedd personal bestridas för innevarande budgetår i huvudsak från marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl.

Vid behandlingen i det föregående av försvarets sjukvårdsförvaltnings och krigsmaterielverkets avlöningsanslag har jag erinrat om att i samband med 1943 års riksdags beslut rörande försvarets centrala förvaltningsorganisation ingen ingående beräkning verkställdes i fråga om ämbetsverkens behov av icke-ordinarie personal i lägre löneställning än 21:a lönegraden. Marinförvaltningen har med stöd av numera vunna erfarenheter hemställt om anvisande av medel under förevarande anslag för avlöning av fem befattningshavare å förrådskontrollkontoret och kansliet, vilka tidigare avlönats med anlitande av förskottsanslag men anses oundgängligen erforderliga även i fredstid. Då jag blivit övertygad om behovet av denna personal, beräknar jag under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal medel för avlöningar till 1 kontorsskrivare av 1. klass i lönegrad Ex 15, 2 kontorsskrivare av 2. klass i lönegrad Ex 13 och 1 skrivbiträde i lönegrad Ex 2 samt 1 förste amanuens i lönegrad Ex 18.

Marinförvaltningen har även hemställt om anvisande av medel för avlöningar till 2 extra expeditionsvakter i lönegrad Ex 5 och 10 expeditionsvaktsbiträden, vilkas avlöning tidigare bestritts från förskottsanslag. Bifall till detta förslag skulle medföra en årlig kostnad av i runt tal 28 000 kronor. Jag anser emellertid, att kostnaderna för denna expeditionsvaktspersonal böra kunna något begränsas, och beräknar för ändamålet ett belopp av omkring 20 000 kronor. Det torde böra övervägas huruvida icke, såsom lönenämnden förordat, behovet av vakt- och budskickningspersonal vid de i ämbetsbyggnaderna på Ladugårdsgårde placerade försvarsgrensförvaltningarna borde göras till föremål för utredning genom organisationsundersökning.

Från angivna utgångspunkter samt med beaktande av ifrågakommande löneklassuppflyttningar kan medelsbehovet för marinförvaltningens avlöningar för nästa budgetår beräknas utgöra, för avlöningar till ordinarie tjänstemän förslagsvis 167 000 kronor (oförändrat belopp), för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis 137 900 kronor (nu 148 500 kronor), för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 173 000 kronor (nu 97 500 kronor) samt för rörligt tillägg förslagsvis 69 100 kronor (nu 60 000 kronor) eller tillhopa 547 000 kronor. Inkomsterna av pensionsmedel torde kunna beräknas till 92 000 kronor (nu 91 000 kronor). Anslagsbehovet för nästa budgetår skulle alltså utgöra 455 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 73 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Fjärde huvudtiteln: Centrala förvaltningsmyndigheter.

dels å personalförteckningen för marinförvaltningen under rubriken Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 uppföra 1 konstruktör i lönegraden Eo 21,

dels godkänna följande avlöningsstat för marinförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.*Utgifter:*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 167 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 137 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 173 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 69 100
Summa kronor 547 000	

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 92 000
Nettoutgift kronor 455 000	

dels ock till *Marinförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 455 000 kronor.

[15.] 16. **Marinförvaltningen: Omkostnader, förslagsanslag.** Av anslaget för innevarande budgetår, 350 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 84, intagen omkostnadsstat 532 000 kronor till expenser. Därjämte har å staten såsom särskilda uppbördsmedel upptagits ett belopp av 216 000 kronor, avseende å arméförvaltningen, flygvapnet samt vissa bergsskyddsrum belöpande kostnader för uppvärmning. Bruttoutgifterna under anslaget ha således beräknats till 566 000 kronor.

I brev den 15 juni 1945 har Kungl. Maj:t föreskrivit bland annat, att av anslagsposten till expenser, vilken avses för samtliga i marinens ämbetsbyggnad inrymda marina myndigheter, må tagas i anspråk till bränsle, lyse och vatten förslagsvis 317 600 kronor och till övriga expenser högst 214 400 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* icke ifrågasatt någon ändring annat än beträffande anslagsposten till expenser, vilken föreslagits skola höjas med 117 000 kronor, varjämte till 50 000 kronor beräknade kostnader för blankettryck förutsatts skola utgå från annat anslag. Till motivering för anslagshöjningen har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Kostnaderna för bränsle, lyse och vatten hade för det senast förflutna budgetåret visserligen avförts med ett något högre belopp än som för detta ändamål vore upptaget i staten för innevarande budgetår. I avbidan på ytterligare erfarenheter ifråga om de nuvarande kostnaderna för ifrågavarande ändamål hade ämbetsverket emellertid ansett sig nu icke böra framställa något ändringsförslag.

Vad därefter anginge den del av anslagsposten, som hänförde sig till övriga expenser, hade marinförvaltningen, i enlighet med av Kungl. Maj:ts givet uppdrag beräknat medel för blankettryck under annat anslag. Kostnaderna för övriga till denna utgiftsgrupp hänförliga ändamål hade under det senast förflutna budgetåret — inberäknat å förskottsstaten avförda utgifter — uppgått till över 460 000 kronor. Marinförvaltningen hade underkastat de olika medelsbehoven särskild prövning. Någon större besparing av utgifterna för renhållning och städning kunde icke beräknas utan måste här för sannolikt utgå det belopp, vartill dessa nu belöpte sig, eller omkring 80 000 kronor. Kostnaderna för skrivmaterialier m. m. beräknade marinförvaltningen till 60 000 kronor mot för budgetåret 1944/45 bokförda kostnader å 72 000 kronor. Kostnaderna för telegram, telefon och annonsering hade senaste budgetåret uppgått till 169 200 kronor. Otvivelaktigt kunde genom indragning av vissa telefoner och inskränkningar med avseende å ej mindre användningen av interurbana samtal än även avsändning av telegram över telegrafverkets stationer en avsevärd nedsättning av denna anslagspost äga rum. Ävenledes kunde beräknas att annonsering icke komme att ske i tillnärmelsevis samma utsträckning som hittills. Därest endast nu ifrågasvarande omständigheter beaktades, ansåge marinförvaltningen att kostnaderna för telegram, telefon och annonsering kunde beräknas till 115 000 kronor. Härtill komme emellertid kostnader för marinens fjärrskriftförbindelser, vilka kostnader under beredskapstiden bestritts från förskottsstatsanslag och för innevarande budgetår utginge från avvecklingsanslag. För att nedbringa kostnaderna för dessa förbindelser hade vissa inskränkningar och omläggningar gjorts. De fjärrskriftförbindelser, som ansåges böra bibehållas, medförde emellertid en beräknad årlig kostnad i vad på marinledningen ankomme av 42 000 kronor, utgörande till telegrafverket utgående avgifter för ledningshyror jämte kostnader för förbrukningsmateriel. Marinförvaltningen ansåge det vara av stor vikt att det förbindelsesystem, som uppbyggt under beredskapen, åtminstone i sin huvudsakliga del bibehölles. Med beaktande av vad sålunda anförts hade ämbetsverket för telegram, telefon och annonsering beräknat $(115\,000 + 42\,000 =)$ 157 000 kronor erforderliga. För inköp och underhåll av möbler m. m. hade under det sistförflutna budgetåret avförts utgifter å tillhoppa 113 300 kronor. För budgetåret 1946/47 räknade marinförvaltningen med att någon nyanskaffning i stort sett icke skulle behöva äga rum vare sig av möbler eller kontorsmaskiner, då behovet härav genom inköp under de senare åren kunde anses täckt för åtskilliga år framåt. Underhållet av kontorsmaskiner inkluderande rengöring och årlig översyn av dessa ävensom det underhåll som kunde vara erforderligt för kontorsinventarier i övrigt syntes icke kunna uppskattas till lägre belopp än 15 000 kronor. Vad slutligen kostnaderna för bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål beträffade, hade dessa för senast förflutna budgetår uppgått till 31 600 kronor. Marinförvaltningen beräknade för nästkommande budgetår för detta ändamål allenast 20 000 kronor erforderliga. För övriga expenser skulle sålunda erfordras $(80\,000 + 60\,000 + 157\,000 + 15\,000 + 20\,000 =)$ 332 000 kronor. Anslagsposten till expenser skulle alltså kunna beräknas till $(317\,600 + 332\,000 =)$ 649 600 kronor eller avrundat nedåt till 649 000 kronor.

Då de särskilda uppbördsmedlen av marinförvaltningen beräknats till oförändrat 216 000 kronor, skulle det sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgöra $(3\,000 + 29\,000 + 649\,000 + 2\,000 =)$ 216 000 kronor.

*departements-
chefen.*

Beträffande kostnaderna för expenser har marinförvaltningen föreslagit en höjning av medelsanvisningen från 532 000 kronor till 649 000 kronor. Ehuru jag finner det erforderligt att höja anslagsposten anser jag mig icke nu kunna förorda en höjning av den storleksordning marinförvaltningen föreslagit. Höjningen bör i avvaktan på närmare erfarenheter kunna begränsas till 85 000 kronor. Härvid har jag förutsatt, att kostnaderna för marinens blankettryck, vilka för innevarande budgetår bestritts från förevarande anslag och beräknats till 50 000 kronor, från och med nästa budgetår skola utgå från marinens anslag till övriga expenser m. m.

Då i fråga om övriga anslagsposter icke ifrågasättes någon ändring, beräknar jag bruttoutgifterna under förevarande anslag till $(566\,000 + 85\,000 =)$ 651 000 kronor. De särskilda uppbördsmedlen beräknar jag i likhet med marinförvaltningen till oförändrat 216 000 kronor. Häri ingår ett belopp av 20 000 kronor, som av marinförvaltningen beräknats motsvara kostnaderna för uppvärmning av krigsarkivets bergskyddsrum. Såsom kommer att framgå av vad jag i det följande anför vid behandlingen av krigsarkivets omkostnadsanslag beräknas detta belopp komma att för nästa budgetår förslå för uppvärmning av, förutom nämnda bergskyddsrum, jämväl vissa andra av krigsarkivets lokaler. Nettoutgifterna under anslaget skulle alltså komma att uppgå till $(651\,000 - 216\,000 =)$ 435 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 85 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 435 000 kronor.

Flygförvaltningen.

[16.] 17. **Flygförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 450 000 kronor, disponeras i enlighet med fastställd personalförteckning och avlöningsstat med därtill anslutande bestämmelser (se statsliggaren för innevarande budgetår, s. 84 f).

Flygförvaltningen har i sina medelsäskanden för nästa budgetår föreslagit vissa personalökningar och löneförhöjningar.

För budgetåret 1944/45 föreslog flygförvaltningen viss personalförstärkning med anledning av den sedan ingången av år 1944 genomförda centraliseringen av flygförvaltningens personalärenden till en personaldetalj inordnad i civilbyrån. Föredragande departementschefen anförde vid anmälan av ärendet i propositionen 1944: 185, att, med hänsyn till att anordningen hade provisorisk karaktär och till ovissheten om verksamhetens omfattning i fredstid, behovet av personal för personalfrågornas handläggning tills vidare borde kunna tillgodoses genom tillfälligt anställande av personal. Flygförvaltningen har nu ånyo upptagit denna fråga och därvid anført i huvudsak följande.

Personaldetaljen hade numera tagit fast form, och det vore möjligt att bedöma verksamhetens omfattning i fredstid. Ävenså hade ändamålsenlig-

heten av en för ämbetsverket gemensam personaldetalj bestyrkts. Före personaldetaljens inrättande hade sammanlagt 10 befattningshavare tagits i anspråk för personalärenden. För närvarande tjänstgjorde 9 befattningshavare å personaldetaljen, vilket antal emellertid under innevarande budgetår avsåges nedbringas till 7. Å personaldetaljen handlades ärenden angående flygförvaltningens civila personal samt de på flygförvaltningen ankommande personalärenden, som anginge civil icke-ordinarie personal vid flottiljer, centrala flygverkstäder och centrala flygmaterielförrådet. För verksamheten under normala fredsförhållanden beräknades personalbehovet till 1 chef i lönegraden A 21 (nu Ex 21), 1 förste amanuens i Eo 18, 1 kontorsskrivare av 1. klass i A 15 (nu MEO 15), 1 kansliskrivare i Eo 11 (nu 10:e löneklassen) samt 3 kontorsbiträden, varav 2 i A 4 och ett i Eo 4 (nu 1 i A 4 och övriga i Ex 4). Av denna personal kunde med tillgängliga befattningar tillgodoses förste amanuensen och ett ordinarie kontorsbiträde.

Till upplysning om arbetsuppgifternas omfattning kunde anföras, att antalet i flygförvaltningen föredragna personalärenden under ett år uppgått till sammanlagt 1 211, fördelade å 276 föredragningsdagar, samt att den civila personalen vid flygförvaltningen och den — från sakanslag avlönade — civila personalen vid flottiljernas verkstäder och de centrala flygverkstäderna under normala fredsförhållanden beräknades omfatta omkring 1 600 befattningshavare.

Flygförvaltningen har ansett en jämförelse med andra centrala förvaltningsmyndigheter, särskilt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och krigsmaterielverket, giva vid handen, att det nu föreslagna personalbehovet för flygförvaltningens personaldetalj vore lågt beräknat samt att befattningarna icke föreslagits i högre lönegrad än vad som kunde anses rimligt.

Flygförvaltningen har föreslagit, att följande befattningar skola upptagas för ämbetsverkets personaldetalj, nämligen 1 byråsekreterare i A 21, 1 kontorsskrivare av 1. klass i A 15, 1 kontorsbiträde i A 4, 1 kansliskrivare i Eo 11 samt 1 kontorsbiträde i Eo 4.

I sina medelsäskanden för budgetåren 1944/45 och 1945/46 föreslog flygförvaltningen, att befattningen såsom förste expeditionsvakt vid ämbetsverket av anförda skäl skulle omändras till en befattning såsom materialförvaltare i lönegrad A 14. Föredragande departementschefen anförde vid anmälan av denna fråga i propositionen 1945: 170 att, även om vissa skäl kunde tala för att befattningen såsom förste expeditionsvakt omvandlades till en befattning i något högre lönegrad, han dock icke ansåge sig i avbidan på ytterligare övervägande kunna taga ställning till frågan. Flygförvaltningen har nu ånyo upptagit förslaget och som ytterligare skäl för detsamma framhållit, att upp- och förbördsmaterielens värde överstege en miljon kronor samt att redovisningen av materielen numera komplicerats genom ändrade redovisningsföreskrifter.

Flygförvaltningen har vidare återupptagit ett tidigare avvisat förslag om höjning av arvodet till chefen för flygvapnets intendenturförråd, vilket är anknutet till flygförvaltningens intendenturavdelning, nu i Oa 10. På grund av tillkomsten av flera nya flottiljer sedan intendenturförrådet inrättades hade förrädsverksamheten avsevärt ökats, vilket medfört ökad arbetsbörda och större ansvar för förrädschefen. Flygförvaltningen funne därför, att förräds-

chefen borde beredas högre arvode, och föresloge, att hans befattning för-
enades med arvode lägst enligt löneklassen Oa 11.

Det i samband med den militära arvodesregleringen (se propositionen
1945: 170) prövade och till 2 400 kronor, för år räknat, fastställda arvodes-
beloppet, att fördelas såsom gratifikation till personal, som medverkar vid
särskilt riskfyllda provflygningar, har flygförvaltningen — under framhåll-
ande att försäkringsbolagen tillämpade 50 % premieförhöjning för prov-
flygare jämfört med premierna för övriga flygare — ånyo föreslagit höjt till
5 000 kronor.

Slutligen har flygförvaltningen föreslagit, att nuvarande antal expeditions-
vakter, 1 förste expeditionsvakt i A 7 och 2 expeditionsvakter i A 5, måtte ut-
ökas med 1 extra ordinarie expeditionsvakt i 5:e lönegraden, avsedd för äm-
betsverkets intendenturavdelning, där för närvarande tjänstgjorde en extra
expeditionsvakt.

Försvarets civilförvaltning har beträffande det av flygförvaltningen beräk-
nade personalbehovet för handläggning och beredning av ämbetsverkets
personalärenden anført, att det icke vore möjligt för civilförvaltningen att i
detalj kunna bedöma detsamma men att civilförvaltningen fått det allmänna
intrycket, att personalorganisationen vore tilltagen i överkant. Mot de för
personaldetaljens befattningshavare föreslagna löneställningarna hade civil-
förvaltningen i huvudsak icke något att erinra. Det kunde dock ifråga-
sättas om för ändamålet behövde inrättas någon befattning i 15:e lönegraden.
Överhuvudtaget syntes med inrättande av ordinarie tjänster för här ifråga-
varande ändamål lämpligen böra tills vidare anstå i avvaktan på resultatet
av försvarets sakanslagsutrednings arbete, vilken utredning komme att pröva
omfattningen av från sakanslag avlönad civil personal vid flygflottiljerna och
de centrala flygverkstäderna. Vad beträffar förslaget om utbyte av befatt-
ningen såsom förste expeditionsvakt mot en materialförvaltarbefattning i
lönegrad A 14 hade civilförvaltningen i yttrande över samma förslag för inne-
varande budgetår ifrågasatt, om icke, därest ett dylikt utbyte ansåges böra
ske, en placering i 10:e lönegraden vore tillfyllest. Ämbetsverket saknade
anledning att nu intaga annan ståndpunkt.

Civilförvaltningen har ansett, att vad flygförvaltningen anført till stöd för
en höjning av det till chefen för flygvapnets centrala intendenturförråd ut-
gående arvodet icke gäve tillräcklig ledning för ett bedömande av frågan.
Det ville dock förefalla civilförvaltningen som om genom tillkomsten, sedan
förslaget senast varit föremål för prövning, av nya flottiljer förrädsverksam-
heten ökats i sådan omfattning att en höjning av arvodet måhända kunde
anses befogad. Högre löneställning än som tillkomme chefen för marinens
centrala intendenturförråd (löneklass Oa 11) syntes emellertid i föreva-
rande fall icke böra ifrågakomma. Förslaget om höjning av det till ersätt-
ningar till beställningshavare vid försökscentralen utgående beloppet funne
civilförvaltningen, med hänsyn till vad i ämnet förekommit i samband med
den militära arvodesregleringen, icke böra tillmötesgås. Civilförvaltningen

hade intet att erinra mot att vid flygförvaltningen inrättades ytterligare en expeditionsvaktsbefattning i lönegrad Eo 5.

Allmänna lönenämnden och *försvarsväsendets lönenämnd* ha anfört, att anordningen med en särskild för flygförvaltningen i dess helhet gemensam personaldetalj syntes ha visat sig ändamålsenlig. Då vidare detaljens verksamhet fyllde ett stadigvarande behov, syntes det lönenämnderna i och för sig icke vara något att erinra mot att personalen å byrån bereddes fastare anställning. I avbidan på närmare erfarenhet rörande verksamhetens omfattning under fredsförhållanden syntes dock viss försiktighet böra iakttagas med inrättande av ordinarie befattningar. Lönenämnderna förordade därför, att för chefen för detaljen tills vidare avsåges en extra ordinarie befattning i 21:a lönegraden. Enligt lönenämndernas mening borde vidare anstå med ett ställningstagande till förslaget om överförande av befattningen såsom extra ordinarie kontorsskrivare av 1. klass till ordinarie stat. Därjämte syntes av de tre såsom stadigvarande avsedda kontorsbiträdesbefattningarna endast en böra upptagas såsom ordinarie och de två övriga såsom extra ordinarie.

Beträffande förslaget om utbyte av förste expeditionsvaktsbefattningen i A 7 mot en materialförvaltarbefattning i A 14 ha lönenämnderna ifrågasatt om icke, med hänsyn, bland annat, till att ändrad löneställning tidigare föreslagits för materialförvaltaren vid arméförvaltningen, frågan om löneställningen för samtliga materialförvaltare i försvarsförvaltningarnas ämbetsbyggnader å Ladugårdsgårde lämpligen borde prövas i ett sammanhang, varvid jämväl en placering i 10:e lönegraden syntes kunna övervägas.

Förslaget om uppflyttning av den för chefen för flygvapnets intendenturförråd i Västerås avsedda arvodesbefattningen från Oa 10 till Oa 11 kunde lönenämnderna icke biträda. Lönenämnderna erinrade härutinnan, att arvodesbefattningarna för cheferna för arméns centralförråd för intendenturmateriel i Östersund, Arboga och Växjö vore placerade i Oa 10.

Sedan i anledning av vad lönenämnderna anfört rörande materialförvaltarna åt civilförvaltningen uppdragits att i samråd med berörda myndigheter företaga utredning och avgiva förslag i ämnet, har *civilförvaltningen* i skrivelse den 8 december 1945 anfört, att armé- och marinförvaltningarna för närvarande icke ifrågasatte någon ändring beträffande de befattningshavare, en kontorist i lönegrad A 9 respektive en pensionerad underofficer i arvodesbefattning, vilka för närvarande bestrede göromålen såsom materialförvaltare vid dessa förvaltningar, samt att frågan om en enhetligare ordning av materialförvaltningstjänsten vid försvarsförvaltningarna borde anstå i avvaktan på ytterligare erfarenhet.

I skrivelse den 9 augusti 1945 har *flygförvaltningen* hemställt om medgivande att mot ett arvode av 6 600 kronor för år räknat få anställa en fysiologisk expert, avsedd att fungera såsom rådgivare i frågor rörande personlig utrustning för flygande personal m. m. samt att genom kontinuerligt forskningsarbete studera den flygande personalens funktionsduglighet och genom förslag till tekniska åtgärder söka höja densamma.

Försvarets civilförvaltning har i utlåtande den 24 augusti 1945 tillstyrkt anlitande inom flygförvaltningen av erforderlig expertis på ifrågavarande område.

Departements-
chefen.

Av vad flygförvaltningen anfört synes framgå, att den hittills provisoriskt inrättade personaldetaljen för handläggning av ärenden rörande ämbetsverkets civila personal och av de på ämbetsverket ankommande ärendena rörande civil icke-ordinarie personal vid flygvapnets förband och inrättningar visat sig ändamålsenlig. Jag har därför intet att erinra mot att personalen nu erhåller fastare anställning. De föreslagna löneställningarna synas mig kunna i och för sig godtagas. Dock torde den föreslagna kansliskrivarbefattningen kunna utbytas mot en befattning för kanslibitråde. I likhet med lönenämnderna anser jag, att i varje fall tills vidare endast extra ordinarie anställningsform bör ifrågakomma. I samband härmed torde kostnaderna för avlönande av kontorsskrivaren av 1. klass, vilka nu bestridas från sakanslag, böra överföras till avlöningsanslaget. I enlighet härmed föreslår jag, att å personalförteckningen för flygförvaltningen uppföres en ny befattning för byråsekreterare i lönegrad Eo 21 samt att under avlöningsstatens icke-ordinariepost därutöver beräknas medel för följande nytillkommande befattningar, nämligen 1 kanslibitråde i Eo 7 och 2 kontorsbiträden i Eo 4 samt en hit överförd befattningshavare i Eo 15 med tjänstebenenämning kontorsskrivare.

Flygförvaltningens förslag om utbyte av befattningen såsom förste expeditionsvakt mot en befattning för materialförvaltare finner jag mig för närvarande icke kunna tillstyrka.

Ej heller förslaget om höjt arvode till chefen för flygvapnets intendenturförråd finner jag mig böra biträda.

Storleken av det belopp, som avses såsom gratifikation till personal, medverkande vid särskilt riskfyllda provflygningar, var såsom framgår av det föregående föremål för prövning senast vid 1945 års riksdag. Jag anser därför icke skäl föreligga att nu föreslå någon ändring av beloppet.

Då behov torde få anses föreligga av ytterligare en expeditionsvakt vid flygförvaltningen tillstyrker jag, att detta behov, på sätt flygförvaltningen föreslagit, tillgodoses genom inrättande av en extra ordinarie befattning i 5:e lönegraden.

Flygförvaltningens förslag om beräknande av medel till arvode åt fysiologisk expert anser jag mig böra biträda. Jag beräknar för detta ändamål ett belopp av 6 600 kronor under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Kostnaderna för den å personalförteckning redovisade ordinarie personalen uppskattar jag till 225 000 kronor (nu 220 000 kronor). För arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptager jag oförändrat belopp, 130 000 kronor. Utgifterna för den extra ordinarie personalen beräknas uppgå till 146 500 kronor. För bestridande av kostnader för avlöningar till extra personal och arvode till förenämnda expert samt övertidsersättningar m. m. torde böra beräknas ett belopp av 17 500 kronor. Det sammanlagda

medelsbehovet under icke-ordinarieposten kan alltså uppskattas till 164 000 kronor (nu 121 000 kronor). Posten för rörligt tillägg uppskattas till 68 000 kronor (nu 66 000 kronor). Inflytande pensionsmedel slutligen böra upptagas med oförändrat 87 000 kronor. Efter avdrag av sistnämnda post skulle anslagsbehovet under flygförvaltningens avlöningsanslag komma att uppgå till 500 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 50 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å personalförteckningen för flygförvaltningen under rubriken Ordinarie tjänstemän och extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 uppföra 1 byråsekreterare i lönegrad Eo 21,
dels godkänna följande avlöningsstat för flygförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 225 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 130 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal... ..	» 164 000
<i>Anm.</i> Därest befattningen såsom chef för materielavdelningens normaliebyrå besättes med innehavare i lönegraden Ca 28, skall av denna post innehållas ett belopp, beräknat efter 11 600 kronor för helt budgetår.	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 68 000
Summa kronor 587 000	

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 87 000
Nettoutgift kronor 500 000,	

dels ock till Flygförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 500 000 kronor.

[17.] 18. Flygförvaltningen: Omkostnader, *förslagsanslag*. Anslaget för innevarande budgetår, 335 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren, s. 85, intagen stat, i vilken för expenser upptagits en anslagspost å 276 500 kronor. För nästa budgetår har flygförvaltningen gjort framställning om höjning av denna anslagspost.

Kostnaderna för bränsle har marinförvaltningen, som ombesörjer bränsleutgifterna för ämbetsbyggnaden, för flygvapnet beräknat till oförändrat 82 000 kronor. Med ledning av utgiftsbelastningen för det senast förflutna budgetåret har flygförvaltningen ansett sig kunna uppskatta utgifterna för lyse och vatten till 35 000 kronor för den del av ämbetshuset, som disponeras

av flygvapnets myndigheter. Sammanlagt skulle alltså anvisningen till bränsle, lyse och vatten uppgå till i runt tal 115 000 kronor.

I statsverkspropositionen till 1945 års riksdag anförde föredragande departementschefen rörande medelsbehovet under delposten till övriga expenser, att flygförvaltningens beräkning därav i stor utsträckning syntes grunda sig på jämförelse med de kostnader, som föranleddes av då rådande beredskapsförhållanden, samt att det måste förutsättas, att en betydande nedgång av expensutgifterna komme att inträda vid återgång till fredsförhållanden. Flera av de av flygförvaltningen för särskilda ändamål uppgivna kostnadsbeloppen syntes påfallande höga. Så vore fallet bland annat med beloppet för skrivmaterialier, papper m. m. Stark återhållsamhet måste vidare, särskilt efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande, iakttagas i fråga om användningen av interurbansamtal och telegram. Departementschefen hade uppmärksammat, att härav föranledda kostnader till övervägande del bestredes av flygvapnets övningsanslag, vilket icke kunde anses tillfredsställande. Vid avgivande av sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 borde flygförvaltningen räkna med att motsvarande utgifter framdeles bestredes från nu förevarande anslag. En jämförelse med andra ämbetsverks beräkningar i fråga om deras omkostnadsanslag hade synts giva vid handen, att övriga expenser även i andra hänseenden med iakttagande av sträng sparsamhet borde kunna nedbringas till ett väsentligt lägre belopp än flygförvaltningen förutsatt. I avvaktan på ytterligare erfarenheter beräknades nu ifrågavarande delpost till omkring 170 000 kronor.

Under erinran om vad sålunda förekommit har flygförvaltningen i fråga om medelsbehovet för övriga expenser anført i huvudsak följande.

Flygförvaltningens behovsberäkning fördelade sig å följande utgiftsgrupper.

Renhållning och städning. Med civilförvaltningens personalförbund hade försvarets avtalsnämnd den 11 maj 1945 träffat nytt kollektivavtal för städningsarbete, vilket avtal medförde förhöjda ersättningar och ökade utgifter för semester. Det hade icke lyckats flygförvaltningen att nämnvärt nedbringa utgifterna genom förändring av städningsområdena eller dylika åtgärder. Kostnaderna för städning komme därför att ökas till ungefär 56 000 kronor för år mot förut ungefär 53 000 kronor för år. Ämbetsverket finge framhålla, att någon besparing i förevarande avseende icke stode att vinna, med mindre anspråken på renhållning och städning minskades utöver vad som inom centralförvaltningarna vore vanligt. Övriga utgifter för renhållning och städning beräknades efter vissa besparingsåtgärder till 11 000 kronor. Utgiftsposten för renhållning och städning beräknades följaktligen till 67 000 kronor.

Skrivmaterialier och papper, mindre kontorsmaskiner och kontorsinventarier m. m. dylikt. Genom restriktiva åtgärder, vilkas verkan ännu ej kunde bedömas, sökte flygförvaltningen nedbringa den under beredskapen utökade medelsåtgången för hithörande ändamål och ansåge sig böra räkna med att för ändamålet ett belopp av 45 000 kronor skulle förslå.

Blankettryck. För flygförvaltningens del hade blankettrycket begränsats genom att civilförvaltningen övertagit en stor del därav. De återstående utgifterna uppskattade ämbetsverket till 9 000 kronor för år.

Telegram, telefon och annonsering. De fasta abonnemangskostnaderna ansåge flygförvaltningen kunna högst avsevärt nedskäras genom spär-

rande för utgående samtal av ungefär hälften av flygledningens 600 telefonapparater, och ämbetsverket beräknade nu för detta ändamål för nästa budgetår 50 000 kronor. Kostnaderna för flygledningens interurbansamtal hade vissa tider under beredskapen stigit till omkring 8 000 och uppginge i genomsnitt till omkring 7 000 kronor i månaden. Givetvis måste frekvensen nedbringas sedan fredsförhållanden numera inträtt. Emellertid ville ämbetsverket framhålla, att flygstaben för sin verksamhet i vissa avseenden vore beroende av interurbansamtal, enär flygsäkerhetstjänstens utövande i olika avseenden betingade en omedelbar kontakt per telefon med de lokala organen. Sedan flygförvaltningen och flygstaben infört restriktioner i fråga om användande av interurbansamtal för överbringande av meddelanden hade utgiftsbelastningen för månad nedgått till lägst omkring 3 300 kronor. Ämbetsverket beräknade nu för interurbansamtal 40 000 kronor för år. Med tillägg av 1 000 kronor för annonsering skulle den förevarande utgiftsgruppen belöpa sig å sammanlagt 91 000 kronor.

För inköp och underhåll av möbler m. fl. inventarier upptog flygförvaltningen ett med hänsyn till medelsåtgången de senare åren starkt nedskuret belopp av 7 000 kronor.

För bokinköp samt bindning av böcker och handlingar beräknade ämbetsverket 6 000 kronor.

I enlighet med det förestående upptog flygförvaltningen medelsanvisningen till övriga expenser med (67 000 + 45 000 + 9 000 + 91 000 + 7 000 + 6 000 =) 225 000 kronor.

Anslagsposten till expenser komme således att uppgå till (115 000 + 225 000 =) 340 000 kronor. Förslaget innefattade en ökning från nu gällande omkostnadsstat av 63 500 kronor. Av ökningen fölle 8 500 kronor på anvisningen till bränsle, lyse och vatten. Återstående 55 000 kronor hänförde sig huvudsakligen till att kostnader för interurbansamtal överförts från annat anslag. Därutöver hade flygförvaltningen alltså ansett sig nödgad begära en anslagshöjning med 15 000 kronor.

Beträffande övriga anslagsposter i omkostnadsstaten har flygförvaltningen äskat oförändrade belopp. Flygförvaltningen har i enlighet härmed hemställt, att till ämbetsverkets omkostnader måtte anvisas (335 000 + 63 500 =) 398 500 kronor.

Såsom av det anförda framgår har flygförvaltningen sökt att genom vissa åtgärder begränsa utgifterna under ämbetsverkets omkostnadsanslag. Den beräknade anslagshöjningen för nästa budgetår hänför sig till största delen till en överflyttning från flygvapnets övningsanslag av kostnader för interurbansamtal, beräknade till 40 000 kronor. Jag räknar med att denna överflyttning, vilken i enlighet med vad som förutsattes i 1945 års statsverksproposition bör innefatta jämväl telegramkostnader, skall medföra en motsvarande minskning av belastningen å övningsanslaget. Bortsett från dessa överflyttade medel utgör anslagshöjningen 23 500 kronor, varav 8 500 kronor belöpa å kostnader för bränsle, lyse och vatten. Sistnämnda kostnader liksom övriga kostnader, som direkt påverkas av lokalutrymmets storlek, ha enligt vad jag under hand inhämtat beräknats på grundval av den fördelning av lokalutrymmena i ämbetsbyggnaderna å Ladugårdsgårde som avses skola gälla under nästa budgetår. Beräkningen av kostnaderna för bränsle, lyse och vatten torde såsom mera erfarenhetsmässigt grundad kunna i huvudsak

*Departements-
chefen.*

godtagas, varför jag räknar med en mindre höjning av denna delpost. Jag förutsätter, att kostnaderna för expenser i övrigt skola kunna hållas i stort sett inom det belopp som därför beräknats för innevarande budgetår. Det torde böra beaktas, att anslagsposten till expenser är gemensam för hela flygledningen, med undantag dock för flygförvaltningens byggnadsavdelning, vars omkostnader belasta byggnadsanslag. Flygförvaltningens beräkningar av övriga omkostnadsstaten ingående anslagsposter ha icke givit mig anledning till erinran. Jag räknar med att en höjning av anslaget med 45 000 kronor skall vara tillfyllest, och upptager sålunda detsamma till $(335\,000 + 45\,000 =)$ 380 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa omkostnadsstat och övriga bestämmelser för anslagets disposition.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygförvaltningen*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *förslagsanslag* av 380 000 kronor.

C. Försvarskrafterna.

Försvarsstaben.

[18.] 1. **Försvarsstaben: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Försvarsstaben: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro å riksstaten för innevarande budgetår uppförda med 2 965 000 kronor respektive 645 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår ha *chefen för försvarsstaben* och *chefen för försvarsväsendets radioanstalt* äskat sammanlagt 3 072 180 kronor under försvarsstabens avlöningsanslag och 701 000 kronor under omkostnadsanslaget.

Inom försvarsstaben pågår för närvarande utredning rörande viss omorganisation av högkvarteret. Då nämnda utredning möjligen kan komma att utmynna i förslag, ägnat att påverka medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag, synas anslagen i statsverkspropositionen böra upptagas med allenast beräknade belopp.

Jag hemställer alltså — under hänvisning till vad jag vid behandlingen av försvarets civilförvaltnings anslag anfört beträffande de belopp, varmed beräknade anslag böra upptagas — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till *Försvarsstaben: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av 2 965 000 kronor,

dels ock till *Försvarsstaben: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av 645 000 kronor.

[19.] 3. **Försvarsstaben: Krigshistoriska avdelningens verksamhet, reservationsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)..... kronor 7 500

Anslaget för innevarande budgetår, 7 500 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 88.

I enlighet med förslag av *chefen för försvarsstaben* torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben: Krigshistoriska avdelningens verksamhet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 7 500 kronor.

[20.] 4. Försvarsstaben: Vissa arbeten å mobiliseringsverket, *reservationsanslag.*

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 30 000

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 30 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *chefen för försvarsstaben* anfört, att arméstaben av det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponerade 15 000 kronor. Arméstabens medelsbehov för nästa budgetår hade beräknats till 25 000 kronor, vilket belopp borde anvisas under särskilt anslag. Försvarsstabens eget behov av medel för ifrågavarande ändamål kunde icke med säkerhet bedömas men syntes kunna beräknas till 23 000 kronor, med vilket belopp förevarande anslag borde upptagas för nästa budgetår.

Försvarets civilförvaltning har i avgivet utlåtande — med hänsyn till att medelsbehovet, såsom *chefen för försvarsstaben* framhållit, icke kunde med säkerhet bedömas — anfört, att anslaget för nästa budgetår borde anvisas efter oförändrade grunder. Jämväl arméstabens medelsbehov syntes liksom hittills kunna tills vidare bestridas från detta anslag.

*partements-
chefen.*

Jag delar civilförvaltningens uppfattning och föreslår således, att anslaget uppföres med oförändrat belopp och avses för bestridande av såväl försvarsstabens som arméstabens kostnader för arbeten å mobiliseringsverket. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben: Vissa arbeten å mobiliseringsverket* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 30 000 kronor.

[21.] 5. Försvarsstaben: Fältövningar m. m., *reservationsanslag.*

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 6 000

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 7 500 kronor.

I utlåtande den 31 augusti 1945 över förvaltningsmyndigheternas anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *överbefälhavaren* erinrat om att på grund av anhopningen av göromål vid försvarsstaben fältövningar icke kunnat hållas under beredskapstiden. Anslaget hade i stället efter särskilt bemyndigande till viss del tagits i anspråk för bl. a. anordnande av vissa utbildningskurser. Efter återgång till fredsförhållanden vore det med hänsyn till överbefälhavarens ansvar för krigsmaktens krigsduglighet och tjänstbarhet angeläget, att strategiska befälsövningar tid efter annan anordnades under överbefälhavarens ledning, men i dessa övningar borde deltaga personal icke blott ur försvarsstaben utan även från de olika försvarsgrenarna. Kostnaderna för anordnande av dylika befälsövningar i nöjaktig omfattning hade beräknats till 25 000 kronor. Försvarsstabens anslag till fältövningar m. m.,

7 500 kronor, vore följaktligen för detta ändamål otillräckligt. Enär emellertid av sistnämnda anslag endast 3 500 kronor beräknades erforderliga för vissa utbildningskurser för personal ur försvarsstabens, skulle återstoden, 4 000 kronor, kunna disponeras för befälsövningar. Därutöver erfordrades således ett anslag på 21 000 kronor.

Chefen för försvarsstabens har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, med hänvisning till överbefälhavarens framställning om medel för strategiska befälsövningar, hemställt, att försvarsstabens anslag till fältövningar m. m. måtte minskas till 3 500 kronor och att i samband därmed anslagsbeteckningen måtte ändras till Försvarsstabens: Särskilda utbildningskurser.

Försvarets civilförvaltning har framhållit, att det, då för överbefälhavarens verksamhet i övrigt erforderliga medel anvisats under försvarsstabens anslag, syntes lämpligt, att även medelsbehovet för strategiska befälsövningar tillgodosåges från försvarsstabens övningsanslag, vilket därför vid bifall till överbefälhavarens framställning skulle upptagas till 28 500 kronor.

I likhet med civilförvaltningen anser jag, att något särskilt anslag för strategiska befälsövningar icke bör anvisas. Medelsbehovet för detta ändamål bör i första hand tillgodoses med anlitande av förevarande anslag. Jag kan emellertid icke för närvarande tillstyrka någon höjning av detta anslag. Anmärkas må, att vid innevarande budgetårs ingång en viss reservation förelåg å anslaget. I den mån fråga är om utbildning av huvudsakligen personal ur försvarsgrenarna, synas, därest medel icke stå till förfogande under detta anslag, kostnader därför få enligt Kungl. Maj:ts beprövande bestridas från försvarsgrenarnas övningsanslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstabens: Fältövningar m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 7 500 kronor.

Armén.

Avlöningar m. m. till fast anställd personal.

[22.] 6. *Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl., förslagsanslag.* Anslaget för innevarande budgetår, 70 700 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 90 ff.

Försvarets civilförvaltning har i sina medelsäskanden för nästa budgetår föreslagit en utökning av den från detta anslag avlönade personalen, som främst betingas av det successiva genomförandet av 1942 års försvarsbeslut med däri av senare riksdagsbeslut föranledda ändringar och som grundar sig på beräkningar, vilka av chefen för armén tillhandahållits ämbetsverket. Bland annat följande tidigare anmälda organisationsförändringar hade av arméchefen, enligt vad civilförvaltningen anfört, förordats skola genomföras under budgetåret, nämligen viss omorganisation inom arméledningen (bland annat ändrad löneställning för kontorspersonal vid arméstaben), organisation

av en för försvaret gemensam brevskola, inrättande av vägreparationsavdelningar vid pansartrupperna samt Smålands och Bergslagens artilleriregementen ävensom utökning av kontors- och förrådspersonalen vid truppförband, försvarsområden m. m. Därjämte hade arméchefen föreslagit vissa tidigare icke anmälda smärre organisationsförändringar, vilka föranledde ökat behov av förvaltningspersonal, bland annat för infanteriets och kavalleriets kadett-skola vid Rådan och vissa mobiliseringscentraler. Arméchefen hade å andra sidan anmält, att vissa av honom tidigare bebådade organisationsförslag icke komme att framläggas innevarande budgetår. Sålunda avsåges exempelvis frågorna om ingenjörtruppernas och arméhundväsendets omorganisation samt om musikkårer vid nyuppsatta förband skola av arméchefen upptagas till behandling i samband med den igångsatta utredningen rörande försvarets framtida organisation. Arméchefen hade slutligen meddelat, att med hänsyn till angelägenheten att utnyttja redan befintliga byggnader och undvika nybyggnader utredning för närvarande påginge inom arméstaben rörande möjligheten att förlägga en större kontingent ur signaltrupperna än ett kompani till Kristianstad ävensom att utredning påginge angående behov av kontors- och förrådspersonal samt civil handräckningspersonal vid truppförband m. m.

Civilförvaltningen har beräknat medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1946/47 till 72 825 000 kronor.

epartements-
chefen.

Med hänsyn till de svårigheter, som de senaste åren förelegat i fråga om rekryteringen av försvarets fast anställda manskap, igångsattes enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1944 genom särskilt tillkallade sakkunniga en utredning — 1944 års manskapsutredning — med uppdrag att utreda frågan om möjligheterna att nedbringa försvarets manskapskadrer i första hand så långt, att sannolikhet föreligger för att en tillfredsställande rekrytering skall kunna ske. 1944 års manskapsutredning har den 29 december 1945 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Förslagen, vilka i dagarna gå ut till myndigheterna för remissbehandling, äsyfta en avsevärd minskning av försvarsgrenarnas manskapskadrer samtidigt som vissa andra förändringar i personalstaterna föreslås. I avvaktan på remissbehandlingens avslutande synes det erforderligt, att försvarsgrenarnas avlöningsanslag i statsverkspropositionen upptagas med allenast beräknade belopp.

Vid den uppskattning av anslagsbehovet under arméns anslag, som nu bör göras, anser jag mig kunna preliminärt förutsätta, att arméorganisationen kommer att under nästa budgetår utbyggas i huvudsak i den omfattning, som av civilförvaltningen angivits. Förevarande anslag torde bära i riksstatsförslaget upptagas med ett till 72 500 000 kronor beräknat belopp.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén:*
Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 72 500 000 kronor.

[23.] 7. Armén: Avlöningar till personal å övergångsstat, förslagsanslag.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	584 000
vid genomförd organisation	»	500 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	384 000

Anslaget för innevarande budgetår, 255 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 92, intagen avlöningsstat.

I sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* anført, att ämbetsverket beträffande medelsbehovet till avlöningar till personal på övergångsstat låtit verkställa en överslagsberäkning, enligt vilken nettokostnaderna för beredande av lön åt de beställningshavare, som beräknades kvarstå å övergångsstat den 1 januari 1947, skulle uppgå till i runt tal 200 000 kronor. Emellertid skulle beställningshavare på övergångsstat, som uppehölle för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning, med frånträdande av lönen å övergångsstat uppbära för befattningen avsett arvode. Till följd därav kunde nämnda belopp minskas med ett belopp motsvarande övergångsstatslönerna till å sådana befattningar förordnade beställningshavare, eller med omkring 28 000 kronor. Kostnaderna under detta anslag för avlöningar till personal å övergångsstat — utom tjänstgöringstraktamenten och rörligt tillägg — borde sålunda beräknas till (200 000 — 28 000 =) 172 000 kronor. Kostnaderna för tjänstgöringstraktamenten beräknade civilförvaltningen till 7 000 kronor och för rörligt tillägg till 2 500 kronor.

Civilförvaltningen har således beräknat det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till (172 000 + 7 000 + 2 500 =) 181 500 kronor.

Mot den av civilförvaltningen gjorda beräkningen av medelsbehovet har jag icke funnit anledning till annan erinran än att anslaget bör avrundas till 180 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 75 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal å övergångsstat* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 180 000 kronor.

[24.] 8. Armén: Avlöningar till personal å reservstat, förslagsanslag.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	1 224 000
vid genomförd organisation	»	1 400 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	1 274 000

Anslaget för innevarande budgetår, 1 400 000 kronor, disponeras på sätt framgår av i statsliggaren för detta budgetår, s. 93, intagen avlöningsstat jämte personalförteckningar,

*Departements-
chefen.*

Enligt personalförteckningarna, vilka fastställts den 1 juni 1945, finnas å arméns, fältläkarkårens och fältveterinärkårens reservstater beställningar för 194 officerare — varav 1 generalmajor, 19 överstar, 8 överstelöjtnanter, 94 majorer och 72 kompaniofficerare — 106 underofficerare, 3 fältläkare, 3 regementsläkare, 2 fältveterinärer och 2 regementsveterinärer.

Genom beslut den 23 mars 1945 har Kungl. Maj:t förordnat två överstar och en major å arméns reservstat att mot åtnjutande av fastställda arvoden vara försvarsområdesbefälhavare i Malmö, Göteborgs och Östersunds försvarsområden. Sedermera har föreskrivits, *dels* att, därest någon av de sålunda i arvodesbefattning förordnade beställningshavarna skulle avgå från arvodesbefattningen och åter bli disponibel å reservstaten, vid inträffande ledighet i överste- respektive majorsbeställning å reservstat sådan beställning skall hållas vakant, *dels ock* att, därest någon av här ifrågavarande beställningshavare avgår från sin reservstatsbeställning, denna skall hållas vakant.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* beträffande förevarande anslag anfört, att enligt arméchefens beräkningar följande beställningar på reservstat borde tillkomma, nämligen för 7 överstelöjtnanter, 2 majorer, 13 kompaniofficerare och 14 underofficerare. Därigenom skulle antalet beställningar på reservstat bringas upp till den i 1942 års försvarsbeslut angivna omfattningen vid fullt utbyggd organisation.

I anslutning till arméchefens förslag har civilförvaltningen med tillämpande av de av 1943 års riksdag beslutade grunderna för reservstatspersonalens avlönande beräknat nettolönen till redan befintlig och nu föreslagen personal å förenämnda reservstater till i runt tal 1 250 000 kronor. Därvid har ämbetsverket förutsatt, att även för nästa budgetår två överstelöner och en majorslön kunna inbesparas på grund av beställningshavarnas förordnande såsom försvarsområdesbefälhavare.

Kostnaderna för ersättning till furirer på reservstat vid Gotlands trupper ha för nästa budgetår beräknats till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 2 500 kronor.

Kostnaderna för tjänstgöringstraktamenten har civilförvaltningen beräknat till cirka 113 500 kronor och för rörligt tillägg till i runt tal 189 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle således enligt civilförvaltningens beräkningar utgöra ($1\,250\,000 + 2\,500 + 113\,500 + 189\,000 =$) 1 555 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till det för närvarande förefintliga betydande antalet vakanser inom arméns reservstater kan jag icke tillstyrka, att nya reservstatsbeställningar nu inrättas. På grund härav räknar jag för nästa budgetår med oförändrat medelsbehov under förevarande anslag.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 400 000 kronor.

[25.] 9. **Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 720 000
vid genomförd organisation	» 2 200 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 1 560 000

Anslaget för innevarande budgetår, 1 700 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 94, intagen avlöningsstat med 1 100 000 kronor till avlöningar, 435 000 kronor till reservbefälstraktamenten och 165 000 kronor till rörligt tillägg.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* — under framhållande att tillräckliga hållpunkter för en mera exakt beräkning av förevarande anslag för närvarande saknades och icke stode att erhålla förrän fredsmässiga förhållanden varit rådande under erforderlig tid — föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår.

Under den förstärkta försvarsberedskapen, då tjänstgöring av reservpersonal i för fredsförhållanden gällande former icke förekommit, ha svårigheter förelegat att någorlunda exakt uppskatta medelsbehovet under förevarande anslag. Anslaget har av dessa skäl för innevarande budgetår upptagits med samma belopp som för budgetåret 1944/45. Då det emellertid är önskvärt att medelsanvisningen under anslaget redan från och med budgetåret 1946/47 skall kunna grundas på någorlunda tillförlitliga beräkningar, har numera inom civilförvaltningen efter anmodan verkställts en förnyad beräkning av anslaget, grundad på uppgifter från arméstaben rörande antalet tjänstgöringsdagar för olika kategorier reservpersonal. Enligt dessa beräkningar skulle anslagsposten till avlöningar böra upptagas till 1 680 000 kronor, anslagsposten till reservbefälstraktamenten till 200 000 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg till 252 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle således utgöra 2 132 000 kronor. Även dessa beräkningar måste betraktas såsom approximativa. Jag anser mig emellertid i nuvarande läge kunna i huvudsak godtaga desamma och beräknar därför medelsbehovet för nästa budgetår till i avrundat tal 2 100 000 kronor. Att anslagsbeloppet överstiger det för uppsättningsperioden beräknade genomsnittsbeloppet sammanhänger delvis med den av 1943 års riksdag beslutade förbättringen av reservpersonalens avlöningsförmåner. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 400 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 2 100 000 kronor.

*Departements
chefen.*

[26.] 10. **Armén: Rekryteringskostnader, förslagsanslag.** Försvarsgrenarnas kostnader för rekryteringskostnader och avskedspremier till fast anställt manskap ha under femårsperioden till och med budgetåret 1944/45 upptagits under ett för varje försvarsgren anvisat gemensamt förslagsanslag för ifrågavarande ändamål. Sedan emellertid 1945 års riksdag (prop. nr 154; riksdagens skrivelse nr 205) beslutat om nya grunder för bestridande av sådana kostnader, ha å riksstaten för innevarande budgetår uppförts *dels* för varje försvarsgren ett förslagsanslag till rekryteringskostnader, *dels ock* under rubriken D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål ett förslagsanslag till vissa civilanställningsåtgärder, från vilket anslag bland annat bestridas kostnaderna för avskedspremier.

Arméns för innevarande budgetår anvisade anslag till rekryteringskostnader, 240 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 94 f., intagen stat.

Försvarets civilförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår erinrat, att medelsbehovet för rekryteringskostnader omräknats så sent som föregående år, varför ämbetsverket, i avbidan på erfarenheter rörande medelsbehovet, ej funnit anledning ifrågasätta någon ändring av anslagsbeloppet.

I detta sammanhang torde även böra upptagas till behandling en av *chefen för marinen* i skrivelse den 3 september 1945 väckt fråga om beredande av ersättning för hemresa till manskap, som erhåller avsked under det s. k. provhalvåret, d. v. s. anställningens första halvår, då manskapet är anställt över stat. Chefen för marinen har till stöd för framställningen anfört, bland annat, att överstatsanställt manskap, som visade sig olämpligt för fortsatt anställning, ofta befunnits sakna medel för hemresa efter anställningstidens slut. Det måste anses skäligt, att sådana ynglingar, i regel omyndiga, bereddes möjlighet att på statens bekostnad återresa till sin hemort. Samma förmån borde även tillkomma överstatsanställt manskap, som erhöles avsked för framtida väl. Ett uteslutande av denna kategori från ifrågavarande förmån skulle kunna tolkas som en önskan från statens sida att genom ekonomiskt tvång minska möjligheterna för ifrågavarande personal att erhålla avsked.

Försvarets civilförvaltning har i avgivet utlåtande erinrat om att 1936 års lönekommitté i sitt betänkande med förslag till manskapsavlöningsreglemente förklarat sig vara av den uppfattningen, att tidigare gällande bestämmelser om rätt till fria resor för avskedat manskap efter tjänstgöringens avslutande, vilka bestämmelser icke hade någon motsvarighet annorstädes inom statsförvaltningen, borde slopas, samt att kommittén i stället ifrågasatt, huruvida ej sådan ändring borde vidtagas i militära järnvägsreglementet med tillhörande tillämpningsbestämmelser, att avskedat manskap finge på egen bekostnad företaga resa vid uttryckning från tjänstgöring med den nedsättning i avgiften, som gällde i fråga om så kallade tjänstledighetsresor med militärbiljett. Sedermera hade emellertid, enligt vad civilförvaltningen vidare anfört, i samband med 1942 års försvarsplan den anordningen genomförts, att volontärer, som anställdes över stat, vore skyldiga att efter ett

halvt års provotid — och då truppförbandschef så prövade nödigt — efter eget val och i mån av vakanta beställningar mottaga transport till annat truppförband eller också avgå från anställning. Med hänsyn till vad i marinchefens framställning anförts och till det förhållandet, att här ifrågavarande anställning allenast vore att betrakta såsom en provotid, syntes enligt civilförvaltningens mening vissa billighetsskäl tala för att vederbörande erhöles ersättning för resa till hemort vid avsked i de i framställningen berörda fall.

Statskontoret har icke velat motsätta sig, att sådant överstatsanställt manskap, som befunnas olämpligt för fortsatt anställning, vid avskedandet erhöles fri resa till hemorten. Däremot syntes skäl icke föreligga för beviljande av motsvarande förmån till sådan anställd, som i eget intresse erhöles avsked.

Jag delar myndigheternas uppfattning, att överstatsanställda under vissa förutsättningar i samband med avsked från sin anställning böra erhålla fri resa till sin hemort. Av skäl, som chefen för marinen anfört, förordar jag, att denna förmån beredes även de relativt få överstatsanställda, som på egen begäran erhålla avsked. Någon anslagsförhöjning av denna anledning synes icke erforderlig. *Departements-
chefen.*

Mot civilförvaltningens beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår har jag intet att erinra. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *förslagsanslag* av 240 000 kronor.

[27.] 11. **Armén: Ekiperingsersättningar, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 130 000
vid genomförd organisation	» 1 000 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 1 300 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 1 450 000 kronor. Såsom framgår av 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 17) har förutsatts, att storleken av den till reservpersonal utgående ekiperingshjälpen årligen skall bliva föremål för prövning i samband med framläggande av medelsäskande till riksdagen. Beträffande de för innevarande budgetår fastställda grunderna torde få hänvisas till statsliggaren för detta budgetår, s. 95.

Försvarets civilförvaltning har i sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår icke ifrågasatt någon ändring i gällande grunder beträffande ekiperingsersättningar.

Med utgångspunkt från en av chefen för armén lämnad uppgift, att utnämning komme att ske av 150 fänrikar, 20 civilmilitärer, 155 sergearter och 184 överfurirer, har ämbetsverket beräknat kostnaderna för ekiperingshjälp till personal på aktiv stat till $(325 \times 500 + 184 \times 300 =)$ 217 700 kronor.

Vid beräkningen av kostnaderna för ekiperingshjälp åt personal på reservstat och i reserven har civilförvaltningen utgått från att antalet härtill berättigade kunde uppskattas till 30 sergenter på reservstat, 230 reservanställda officerare vid första anställning, 130 reservanställda underofficerare vid första anställning, 10 reservanställda bataljonsläkare, 35 värnpliktsavgångna officerare, 25 värnpliktsavgångna underofficerare, 10 värnpliktsavgångna civilmilitära beställningshavare, 145 reservanställda officerare vid befordran till kapten eller ryttmästare samt 125 reservanställda underofficerare vid befordran till fanjunkare eller styckjunkare. De ifrågavarande kostnaderna beräknades sålunda av ämbetsverket till $(30 \times 450 + 370 \times 700 + 70 \times 400 + 270 \times 150 =)$ 341 000 kronor.

Kostnaderna för ekiperingsbidrag har civilförvaltningen, efter 5 280 beställningshavare, varav 548 överfurirer, beräknat till $(4\,732 \times 180 + 548 \times 120 =)$ 917 520 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgör således enligt civilförvaltningens beräkningar $(217\,700 + 341\,000 + 917\,520 =)$ 1 476 220 kronor, vilket belopp ämbetsverket ansett kunna avrundas nedåt till 1 450 000 kronor, eller samma belopp som för ändamålet anvisats för innevarande budgetår.

*Departements-
chefen.*

I likhet med civilförvaltningen anser jag anledning icke föreligga till ändring i de för innevarande budgetår tillämpade grunderna beträffande utbetalande av ekiperingsersättningar. Då jag ej heller i övrigt har något att erinra mot den av civilförvaltningen verkställda anslagsberäkningen, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 450 000 kronor.

[28.] 12. **Armén: Avlöningar till civil handräckningspersonal, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår är uppfört med 3 070 000 kronor och har beräknats efter ett antal av 790 handräckningsmän. I medelsäskandena för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning*, i avvaktan å den närmare utredning i ämnet, som chefen för armén förklarat sig vilja framdeles föreläggas, föreslagit upptagande för nästa budgetår av ett anslag för här ifrågavarande ändamål, som med hänsyn till ett förutsett behov av minst 800 handräckningsmän och till att lönekostnaderna stigit på grund av nytt löneavtal, beräknats till 3 410 000 kronor.

Frågan om utökning av den civila handräckningspersonalen redan för innevarande budgetår har underställts 1945 års riksdag i propositionen nr 334. I skrivelse 1945:545 har riksdagen anfört, att riksdagen icke velat framställa någon erinran mot att anslaget till avlöningar till civil handräckningspersonal i enlighet med vad i propositionen förutsatts finge överskridas för tillgodoseende av ifrågavarande ökade personalbehov. Försvarets organisationskommittés av riksdagen i nämnda skrivelse omnämnda undersökningar rörande handräckningstjänsten ha numera slutförts såvitt avser Älvsborgs regemente och resultatet i av statens organisationsnämnd med skrivelse den 21 december 1945 framlagda förslag i ämnet. I avvaktan å en

närmare prövning av dessa förslag torde det vara nödvändigt att nu allenast beräkna ett anslag till avlöningar till civil handräckningspersonal. Det av arméchefen i propositionen 1945: 334 omnämnda förslaget till utökning av den civila handräckningspersonalen för armén beräknas draga en kostnad av omkring 4,5 miljoner kronor. De sedermera i detta ärende gjorda undersökningarna synas bekräfta min då uttalade uppfattning, att begränsningar kunna göras i det beräknade personalbehovet.

Under hänvisning till vad jag vid behandlingen av försvarets civilförvaltnings anslag anfört beträffande de belopp, med vilka de beräknade anslagen böra upptagas får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan å särskild proposition i ämnet, till *Armén:*
Avlöningar till civil handräckningspersonal för budgetåret
1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 3 070 000 kronor.

Avlöningar m. m. till värnpliktiga.

[29.] 13. *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 17 600 000
vid genomförd organisation	» 17 500 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 17 960 000

Anslaget benämnas för innevarande budgetår Penningbidrag m. m. åt värnpliktiga och disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 96, intagen stat på följande sätt:

1. Penningbidrag, <i>förslagsvis</i>	kronor 15 790 000
2. Premier, <i>förslagsvis</i>	» 1 760 000
Summa kronor 17 550 000	

Försvarets civilförvaltning har beräknat medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår med ledning av de bestämmelser angående avlöning åt värnpliktiga m. m., som innefattas i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 527) med provisoriska bestämmelser angående avlöning åt värnpliktiga m. m. i dess genom kungörelserna den 26 mars 1943 (nr 123), den 30 juni 1944 (nr 498) och den 22 juni 1945 (nr 416) ändrade lydelse. Beträffande de närmare beräkningsgrunderna har ämbetsverket i anslutning härtill framhållit följande.

Enligt av chefen för armén verkställda beräkningar av antalet tjänstgöringsskyldiga uppskattas antalet tjänstgöringsdagar under budgetåret 1946/47 till sammanlagt 13 221 400, varav 10 359 400 för meniga, som icke fullgjort tjänstgöring under sammanlagt 390 dagar, 2 207 300 för vicekorpraler samt för meniga, som fullgjort tjänstgöring under minst 390 dagar, 232 650 för korpraler, 336 850 för furirer samt 85 200 för sergenter. Med utgångspunkt härifrån har civilförvaltningen beräknat kostnaderna för penningbidrag till $(10\,359\,400 \times 1,00 + 2\,207\,300 \times 1,50 + 232\,650 \times 2,00 + 336\,850 \times 2,50 + 85\,200 \times 3,00 =)$ 15 233 375 kronor eller i runt tal 15 230 000 kronor.

På grundval av uppgifter, som lämnats av chefen för armén, beräknas premier under nästa budgetår komma att utgå till 1 150 värnpliktiga, som undergått utbildning till underofficerare, med 500 kronor till envar eller

sammanlagt med 575 000 kronor samt till 1 070 värnpliktiga, som undergått utbildning till officerare, med 1 500 kronor till envar eller sammanlagt med 1 605 000 kronor. Tillhopa erfordras sålunda för premier ($575\,000 + 1\,605\,000 =$) 2 180 000 kronor. Att ökade kostnader för premier uppkomma, oaktat antalet premieberättigade värnpliktiga underofficerare och officersaspiranter beräknas nedgå, sammanhänger med att premierna genom kungörelsen 1945: 416 höjts från 250 respektive 1 250 kronor till 500 respektive 1 500 kronor. Kostnadsökningen i anledning härav beräknas till 555 000 kronor.

I anslutning till det anförda har civilförvaltningen beräknat det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag till ($15\,230\,000 + 2\,180\,000 =$) 17 410 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Mot civilförvaltningens beräkning av kostnaderna för penningbidrag har jag intet att erinra.

Den höjning av premierna till normalt utgående belopp som — på sätt civilförvaltningen erinrat — vidtagits genom kungörelsen 1945: 416, har i anslutning till riksdagens beslut (prop. 1942: 297, riksdagens skrivelse nr 375) skett sedan i samband med avvecklingen av den förstärkta försvarsberedskapen de förhållanden bortfallit, som motiverat den tidigare vidtagna reduktionen av premierna. I detta sammanhang får jag erinra, att fråga uppkommit om ytterligare höjning av premierna i syfte att bereda ökad kompensation åt det värnpliktiga befälet för den förlängning av värnpliktstjänstgöringen som blir en följd av uttagning till befälsutbildning. Då denna fråga är ekonomiskt tämligen vittsyftande och står i nära samband med 1945 års försvarskommittés arbete, har åt kommittén uppdragits att taga frågan under övervägande.

Då civilförvaltningen vid beräkningen av kostnaderna för premier tagit hänsyn till den redan genomförda höjningen av premiebeloppen och då jag ej funnit anledning till erinran mot beräkningen i övrigt, kan densamma av mig godtagas, dock att anslagsbeloppet torde kunna avrundas nedåt till 17 400 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 150 000 kronor.

I generalorder den 2 innevarande månad har beslutats viss ändring av värnpliktstilldelningen, innebärande att armén kommer att tilldelas värnpliktiga till något större antal än tidigare förutsatts. Tilldelningen av värnpliktiga till kustartilleriet minskas i motsvarande mån. Genom den ökade tilldelningen till armén kommer belastningen å arméns anslag att ökas. Enär ökningen emellertid är relativt obetydlig, har jag vid anslagsberäkningarna ansett mig kunna bortse från densamma.

Jag vill erinra, att värnpliktiga under de senaste åren i stor utsträckning av arbetsmarknadsskäl erhållit ledighet för deltagande i jordbruksarbete. Då de värnpliktiga under ledigheten fått behålla sina avlöningsförmåner, ha således försvarets anslag belastats med utgifter som sammanhånga med arbetsmarknadens reglering. Enligt en inom arméledningen verkställd beräkning ha här avsedda kostnader för innevarande budgetår uppgått till omkring 1 200 000 kronor. Ehuru vissa skäl tala för att kostnader av denna art skola belasta femte huvudtiteln, torde kostnaderna även för nästa budgetår böra bestridas från fjärde huvudtitelns anslag. Det synes emellertid böra övervägas, huru-

vida icke de värnpliktigas rätt till penningbidrag och förplägnadsersättning borde begränsas för det fall att de under ledigheten uppbära civil lön.

Förevarande anslag — liksom även marinens och flygvapnets motsvarande anslag — synes böra i fortsättningen benämnas *Avlöningar m. m. till värnpliktiga*.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 17 400 000 kronor.

[30.] 14. **Armén: Familjebidrag, förslagsanslag.** Detta anslag är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 690 000 kronor.

I skrivelse den 19 december 1945 har statens arbetsmarknadskommission framlagt förslag till ny familjebidragsförordning att gälla i såväl krig som fred. Förslaget är för närvarande föremål för remissbehandling. I avvaktan på att ställning kan tagas till detsamma föreslår jag, att anslagen till familjebidrag i statsverkspropositionen upptagas med allenast beräknade belopp.

Under hänvisning till vad jag vid behandlingen av försvarets civilförvaltnings anslag anfört beträffande de belopp, med vilka beräknade anslag böra upptagas, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Familjebidrag* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 690 000 kronor.

Sjukvård.

[31.] 15. **Armén: Sjukvård, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	971 000
vid genomförd organisation	»	975 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	987 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 1 000 000 kronor.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget räknat med ett dagskostnadsbelopp av 4 öre för sjukvård och begravningshjälp åt värnpliktiga och ett medelkostnadsbelopp av 20 kronor för helt år räknat för ordinarie och icke-ordinarie beställnings- och befattningshavare samt med tillägg av 20 000 kronor för bestridande av sjukvårdskostnader för övergångsstats-, avgångsstats-, disponibilitetsstats-, reservstats- och reservpersonalen. Dessa beräkningsgrunder överensstämmer med de för innevarande budgetår tillämpade.

Vid uppskattandet av kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp åt värnpliktiga har sjukvårdsförvaltningen beräknat antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga till 13 200 000. Härtill komme 18 000 tjänstgöringsdagar för

hemvärnsmän under utbildning vid hemvärnets stridsskola, vartill hänsyn borde tagas i detta sammanhang. Ifrågavarande kostnader beräknades sålunda av ämbetsverket till $(13\,218\,000 \times 0,04 =) 528\,720$ kronor eller i runt tal 529 000 kronor.

Kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt manskapsavlöningsreglementet har sjukvårdsförvaltningen — då antalet fast anställda med tjänstgöring hela budgetåret beräknats till 10 500 och antalet volontärer över stat med tjänstgöring halva budgetåret till 1 900 — uppskattat till $(10\,500 \times 20 + 1\,900 \times 10 =) 229\,000$ kronor.

Sjukvårdsförvaltningen har uppskattat kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt militära avlöningsreglementet med utgångspunkt från att antalet härtill berättigade beställningshavare kunde, liksom för innevarande budgetår, beräknas till 7 500. Då kostnaderna för sjukvård åt övergångstats-, avgångstats-, disponibilitetsstats-, reservstats- och reservpersonalen beräknats till 20 000 kronor, har det sammanlagda medelsbehovet för sjukvård och begravningshjälp för hithörande personalkategorier angivits till $(7\,500 \times 20 + 20\,000 =) 170\,000$ kronor.

Vid uppskattandet av kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordinariereglementet har sjukvårdsförvaltningen beräknat antalet härtill berättigade befattningshavare till i runt tal 3 500. Ifrågavarande kostnader ha alltså uppskattats till $(3\,500 \times 20 =) 70\,000$ kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag har således av sjukvårdsförvaltningen beräknats till $(529\,000 + 229\,000 + 170\,000 + 70\,000 =) 998\,000$ kronor, vilket belopp av ämbetsverket ansetts böra avrundas uppåt till 1 000 000 kronor.

*epartements-
chefen.*

Såsom framgår av vad jag inledningsvis anfört beträffande viss ändrad uppställning av riksstaten böra de av sjukvårdsförvaltningen berörda kostnaderna för sjukvård åt vissa hemvärnsmän icke tagas i beräkning vid uppskattandet av medelsbehovet under förevarande anslag. Med hänsyn härtill kan medelsbehovet för sjukvård och begravningshjälp åt värnpliktiga, enligt de av sjukvårdsförvaltningen tillämpade grunderna, uppskattas till 528 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningen har beräknat kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt manskapsavlöningsreglementet, på grundval av vissa uppgifter rörande antalet fast anställda och volontärer över stat, till 229 000 kronor. Rekryteringen av det fast anställda manskapet har emellertid de senaste åren skett under mycket ogynnsamma betingelser, varjämte under senaste tid en förhållandevis stor avgång bland detta manskap ägt rum. Enligt från försvarets anställningsbyrå inhämtade uppgifter torde därför antalet vakanser inom manskapsgraderna vid armén under nästa budgetår komma att uppgå till omkring 30 % av manskapsstyrkan enligt de personalstater, varpå sjukvårdsförvaltningens anslagsberäkningar grundats. Med hänsyn härtill torde kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt manskapsavlöningsreglementet icke behöva beräknas till högre belopp än 160 000 kronor.

Då jag icke har något att erinra mot de av sjukvårdsförvaltningen tilllämpade beräkningsgrunderna i övrigt, uppskattar jag det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till (528 000 + 160 000 + 170 000 + 70 000 =) 928 000 kronor eller i runt tal 930 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 70 000 kronor.

I detta sammanhang torde böra beröras frågan om bestridande av sådana kostnader för vård av krigsskadade å civila sjukhus, som jämlikt 9 § lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara skola gäldas av statsmedel. Ifrågavarande kostnader ha under beredskapstiden bestritts från vederbörliga förskottsanslag och skola enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1945 för innevarande budgetår avföras från anslaget till För försvaret gemensamma utgifter för avveckling av beredskapen m. m. Även för nästa budgetår böra ifrågavarande kostnader — av medicinalstyrelsen för nämnda budgetår uppskattade till 25 000 kronor — bestridas från avvecklingsanslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Sjukvård* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 930 000 kronor.

[32.] 16. **Armén: Sjukvårdsmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 531 000
vid genomförd organisation	» 525 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 555 000

Anslaget för innevarande budgetår, 580 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 99, intagen stat.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har vid uppskattandet av medelsbehovet för fredssjukvårdsmateriel under nästa budgetår tillämpat ett oförändrat dagskostnadsbelopp för tjänstgöringsdag av 1 öre. Antalet tjänstgöringsdagar för fast anställt manskap har ämbetsverket uppskattat till 4 280 705 och för värnpliktiga till 13 218 000, tillhoppa 17 498 705 tjänstgöringsdagar. I det beräknade antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga har ämbetsverket, liksom vid beräklandet av medelsbehovet under arméns sjukvårdsanslag, inräknat 18 000 tjänstgöringsdagar för hemvärnsmän under utbildning vid hemvärnets stridsskola. Medelsbehovet för fredssjukvårdsmateriel har således av sjukvårdsförvaltningen beräknats till $(17\,498\,705 \times 0,01 =)$ 174 987 kronor eller i runt tal 175 000 kronor. Beträffande krigssjukvårdsmateriel har sjukvårdsförvaltningen anfört, att någon närmare erfarenhet rörande anslagsbehovet och dess beräkande alltjämt icke vunnits, varför anslagsposten borde upptagas med samma belopp som för de två närmast föregående budgetåren eller med 400 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle alltså utgöra $(175\,000 + 400\,000 =)$ 575 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningen har emellertid, såsom anförts vid behandlingen av

ämbetsverkets avlöningsanslag, föreslagit inrättande av en personalorganisation inom ämbetsverkets materielbyrå för handhavande av viss förrådskontroll samt angivit de årliga kostnaderna härför till 32 500 kronor, varvid ämbetsverket räknat med att en mot nämnda kostnader svarande minskning skulle äga rum vid beräkningen av försvarsgrenarnas anslag till sjukvårdsmateriel. Det under förevarande anslag anmälda medelsbehovet skulle på grund härav kunna minskas med 25 000 kronor.

*epartements-
chefen.*

Såsom anförts under föregående punkt torde man kunna räkna med att antalet vakanser inom manskapsgraderna vid armén under nästa budgetår kommer att uppgå till omkring 30 %. Jag anser mig därför vid uppskattandet av medelsbehovet för fredssjukvårdsmateriel böra beräkna antalet tjänstgöringsdagar för fast anställt manskap till i runt tal 3 080 000. Jag har emellertid icke härigenom tagit ställning till frågan om personalstaternas utformning för nästa budgetår. Såsom framgår av vad jag inledningsvis anfört beträffande viss ändrad uppställning av riksstaten böra vid uppskattande av medelsbehovet under förevarande anslag icke tagas i beräkning kostnader för anskaffning m. m. av fredssjukvårdsmateriel, avsedd för hemvärnsmän. På grund härav uppskattar jag sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar, som i detta sammanhang bör tagas i beräkning, till $(3\,080\,000 + 13\,200\,000 =)$ 16 280 000. Medelsbehovet för fredssjukvårdsmateriel skulle sålunda komma att uppgå till $(16\,280\,000 \times 0,01 =)$ 162 800 kronor.

I det av sjukvårdsförvaltningen beräknade medelsbehovet för krigssjukvårdsmateriel, 400 000 kronor, har, liksom för innevarande budgetår, inräknats ett belopp av 50 000 kronor för underhåll och vård av viss för hemvärdet avsedd sjukvårdsmateriel. Av det förut anförda följer, att sistnämnda belopp icke bör för nästkommande budgetår tagas i beräkning vid uppskattandet av medelsbehovet under förevarande anslag. Medelsbehovet för krigssjukvårdsmateriel skulle således utgöra 350 000 kronor.

Vid behandlingen av sjukvårdsförvaltningens avlöningsanslag har jag ansett mig icke böra för närvarande biträda ämbetsverkets förslag om inrättande av en särskild personalorganisation för handhavande av viss förrådskontroll. Jag räknar därför icke med någon minskning av sådan anledning av medelsbehovet under förevarande anslag. Kostnaderna för erforderlig personal för förrådskontrollen torde enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få bestridas från förevarande anslag samt motsvarande anslag för övriga försvarsgrenar.

I anslutning till det anförda beräknar jag det sammanlagda medelsbehovet till $(162\,800 + 350\,000 =)$ 512 800 kronor eller i runt tal 510 000 kronor, innebärande en kostnadsminskning med 70 000 kronor i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår. Av anslagsminskningen belöpa 50 000 kronor på överflyttningen av hemvärdets kostnader till särskilt anslag. Återstoden av anslagsminskningen beror på minskat antal tjänstgöringsdagar. Enligt inhämtade upplysningar har prisstegring inträtt å vissa slags sjukvårdsmateriel, varom här är fråga. Å andra sidan har det varit möjligt att anskaffa viss annan sjukvårdsmateriel till delvis lägre priser än de i

försvarsbeslutet förutsatta. Härigenom torde ett jämviktsläge beträffande prisnivån å här ifrågavarande materiel i dess helhet kunna antagas föreligga vid anslagsberäkningen. Jag räknar således icke här med något tillägg för prisstegring.

Jag vill framhålla, att ifrågavarande beräkningar, med hänsyn till att någon på närmare erfarenhet grundad uppskattning av medelsbehovet ännu icke varit möjlig, måste vara approximativa.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 510 000 kronor.

Reseersättningar m. m.

[33.] 17. *Armén: Reseersättningar m. m., förslagsanslag.*

	Färdkostnader (uppskattat belopp) Kronor	Reseersättningar Kronor	Summa Kronor
1942 års försvarsbeslut:			
under uppsättningsperioden....	1 060 000	1 355 000 ¹	2 415 000
vid genomförd organisation....	1 085 000	1 400 000 ¹	2 485 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kost- nadsramen)	1 021 000	1 850 000	2 871 000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 100, intagen stat på följande sätt:

1. Resekostnads- och traktamentsersättningar:	Kronor
a) till hemvärnschefens förfogande att av honom fördelas på underlydande organ, <i>högst</i>	200 000
b) övriga myndigheter, <i>förslagsvis</i>	500 000
2. Tjänstgöringstraktamenten, <i>förslagsvis</i>	1 100 000
3. Flyttningersättningar, <i>förslagsvis</i>	400 000
4. De värnpliktigas färdkostnader, <i>förslagsvis</i>	900 000
Summa kronor	3 100 000

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* framhållit, att vid uppgörandet av kostnadsberäkningar för förevarande anslag under beredskapsåren tillräckliga hållpunkter saknats för en mera tillförlitlig uppskattning av medelsbehovet under anslaget. Chefen för armén hade nu verkställt noggrannare beräkningar, varvid framkommit, att anslagsposten till tjänstgöringstraktamenten uppenbart varit för lågt beräknad. Enbart tjänstgöringstraktamenten, som under alla förhållanden skulle tillkomma

¹ Medräknas vissa resekostnads- och traktamentsersättningar, som till och med budgetåret 1942/43 hänförts till anslaget. Vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m., skulle anslaget till Reseersättningar m. m. uppgå till 2 055 000 kronor under uppsättningsperioden och 2 100 000 kronor vid genomförd organisation.

personal vid arméns utbildningsanstalter, beräknades uppgå till 1 400 000 kronor. För arméledningen och militärområdena erfordrades härutöver ett belopp av 200 000 kronor. Sammanlagda medelsbehovet under ifrågavarande anslagspost skulle sålunda uppgå till 1 600 000 kronor. Då civilförvaltningen räknade med oförändrat medelsbehov under övriga anslagsposter, komme det sammanlagda medelsbehovet under anslaget att utgöra 3 600 000 kronor.

I detta sammanhang har civilförvaltningen, bland annat i syfte att underlätta rekryteringen av förefintliga militära arvodesbefattningar vid truppförbanden i övre Norrland, hemställt om vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande flyttningssersättning för personal därstädes.

Sedan *chefen för armén* hos Kungl. Maj:t hemställt, att under sommaren 1945 praktisk tjänstgöring måtte på kronans bekostnad få anordnas inom andra militärområdet för sammanlagt högst 300 gymnasister, fann Kungl. Maj:t, då riksdagens medverkan ansågs erforderlig för lämnande av bifall till framställningen, genom beslut den 8 juni 1945 densamma icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. *Chefen för armén* hade i ämnet anfört i huvudsak följande.

Rekryteringen av officerare till armén hade de senaste åren företett en märkbar försämring, och det funnes anledning befara att denna komme att än ytterligare ökas i samband med återgången till fredsorganisation.

Svårigheterna att finna lämpliga former för att väcka, vidmakthålla och öka den manliga ungdomens intresse vore förhållandevis större än vid marinen och flygvapnet. De båda sistnämnda försvarsgrenarna vore redan i sig själva mera lockande för den moderne ynglingen än armén.

För att bereda skolungdomen i de högsta klasserna möjlighet att bilda sig en uppfattning om arméns många olika vapen, dess användning m. m. vore det önskvärt att ett antal gymnasister kunde sammandragas till omkring 3 veckors praktisk tjänstgöring. Inkvarterings- och utspisningsmöjligheter kunde vid dylik tjänstgöring beredas vederbörande i kronans baracker. Skolöverstyrelsen hade under hand förklarat sig intresserad av förslaget.

I skrivelse den 21 september 1945 har *arméförvaltningens intendenturavdelning* på anmodan av *chefen för armén* hemställt, att frågan om anordnande av sådan tjänstgöring måtte ånyo upptagas till prövning. Kostnaderna för en dylik tjänstgöringsomgång ha av intendenturavdelningen beräknats till i runt tal 29 500 kronor. Av detta belopp avse omkring 12 500 kronor resekostnader, 12 000 kronor förplägnad och förplägnadsutredning, inemot 4 000 kronor förläggning samt återstoden, omkring 1 000 kronor, tjänstgörings-traktamenten för instruktörer ävensom beklädnad.

*departements-
chefen.* Av vad jag inledningsvis anfört i fråga om viss ändrad uppställning av riksstaten framgår, att några medel till resekostnads- och traktamentsersättning för hemvärnets räkning icke böra avses under förevarande anslag. Posten till resekostnads- och traktamentsersättningar beräknar jag således, med godtagande av civilförvaltningens medelsäskande i övrigt, till 500 000 kronor. Med hänsyn till vad civilförvaltningen anfört finner jag mig böra tillstyrka den föreslagna höjningen av anslagsposten till tjänstgöringstraktamenten till 1 600 000 kronor.

Genom beslut av 1945 års riksdag (prop. nr 354; rd. skr. nr 591) ha värnpliktiga bland annat tillförsäkrats rätt till fria resor i samband med övningsuppehåll, innebärande att de komma i åtnjutande av i medeltal tre fria hemresor för år räknat. Härav föranledda kostnader ha för krigsmakten i sin helhet uppskattats till omkring 1 000 000 kronor för år, av vilket belopp omkring 720 000 kronor beräknas belöpa på armén. Härav följer att anslagsposten till de värnpliktigas färdkostnader för nästa budgetår bör höjas med häremot svarande belopp till $(900\,000 + 720\,000 =) 1\,620\,000$ kronor eller i avrundat tal 1 600 000 kronor.

Då någon ändring ej ifrågasatts beträffande anslagsposten till flyttningssersättningar, beräknar jag sammanlagda medelsbehovet under anslaget till $(500\,000 + 1\,600\,000 + 400\,000 + 1\,600\,000 =) 4\,100\,000$ kronor, innebärande en anslagshöjning med 1 000 000 kronor. Av anslagsbeloppet torde omkring 420 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Civilförvaltningens förslag om vidgad rätt till flyttningssersättning åt viss personal vid förband och anstalter i övre Norrland anser jag mig icke kunna biträda. Däremot har jag intet att erinra mot att möjlighet beredes intresserade skolynglingar att på statens bekostnad under någon tid följa verksamheten inom armén på sätt arméchefen föreslagit. Härav föranledda kostnader torde utan anslagshöjning kunna bestridas från arméns ordinarie anslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *förslagsanslag* av 4 100 000 kronor.

Expenser m. m.

[34.] 18. *Armén: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	8 820 000
vid genomförd organisation	»	8 800 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	8 303 000

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 10 000 000 kronor.

För budgetåren närmast före 1941/42 har medelsbehovet beräknats med ledning av medeltalet av nettoutgifterna under de tre närmast föregående budgetåren. För budgetåren från och med 1941/42 till och med 1944/45 har anslaget av skilda anledningar icke kunnat beräknas med ledning av tidigare medeltal av nettoutgifterna; i stället har anslaget beräknats med tillämpning av de grunder, som angivits i bilaga till 1942 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkten 29). Uppskattandet av medelsbehovet för innevarande budgetår har grundats på en ny metod, byggd huvudsakligen på nettoutgifterna vid arméns permanenta anläggningar under budgetåret 1942/43.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår anfört, att den för innevarande budgetår tillämpade beräkningsmetoden borde läggas till grund för anslagsberäkningen jämväl för budgetåret 1946/47. Härvid borde man lämpligen utgå från den verkliga förbrukningen under budgetåret 1943/44. Ämbetsverket har härom vidare anfört i huvudsak följande.

Kostnaderna för bränsle vid arméns permanenta anläggningar uppgingo under budgetåret 1943/44 till 6 600 000 kronor. I denna summa äro emellertid medräknade även bränslekostnaderna för tvätt, vilka beräknas uppgå till 350 000 kronor. Enär detta belopp medtagits i de i det följande beräknade kostnaderna för tvätt, minskas bränslekostnaderna till (6 600 000 — 350 000 =) 6 250 000 kronor.

Under budgetåret 1943/44 var i jämförelse med normala år väderleken något blidare. Då bränsleförbrukningen för hela landet under detta år i genomsnitt beräknats uppgå till 98 % av ett år med normala temperaturförhållanden, böra kostnaderna under ett normalår, som bör vara utgångspunkt för beräkningarna, omräknas med hänsyn härtill. För nästkommande

budgetår bör medelsbehovet därför beräknas till $\frac{6\,250\,000 \times 100}{98} =$ i runt tal 6 380 000 kronor. Härtill böra emellertid läggas kostnaderna för under tiden mellan budgetåren 1943/44 och 1946/47 nyuppsatta truppförband samt på grund av utökning av befintliga förband, vilka kostnader kunna uppskattas till 350 000 kronor. Bränslekostnaderna skulle härmed tillhopa uppgå till 6 730 000 kronor.

Genom fortsatt bränslekontroll torde emellertid denna kostnad kunna nedbringas med 5 % eller med i runt tal 340 000 kronor. Med hänsyn härtill skulle sålunda kostnaderna för bränsle för budgetåret 1946/47 komma att uppgå till (6 730 000 — 340 000 =) 6 390 000 kronor.

Kostnaderna för gas, elektrisk energi samt vatten vid arméns mobiliseringsdepåer, försvarsområdesstaber, skolor och förråd uppgingo under budgetåret 1943/44 till 2 200 000 kronor, varav omkring 35 % beräknas förorsakade av den förstärkta försvarsberedskapen. Kostnaderna för gas, elektrisk energi samt vatten skulle under normala förhållanden med utgångspunkt från den verkliga förbrukningen under budgetåret 1943/44 sålunda utgöra i runt tal 1 430 000 kronor.

För efter budgetåret 1943/44 tillkomna nyanläggningar samt på grund av utökning av befintliga anläggningar torde kunna räknas med en ökning av kostnaderna med 140 000 kronor.

Kostnaderna för gas, elektrisk energi samt vatten för budgetåret 1946/47 skulle därmed uppgå till (1 430 000 + 140 000 =) 1 570 000 kronor.

Kostnaderna för glödlampor ha sistlidet budgetår för armén och flygvapnet gemensamt uppgått till omkring 385 000 kronor, varav för arméns vidkommande omkring $\frac{3}{4}$ eller 290 000 kronor. Av sistnämnda belopp ha omkring 20 000 kronor tagits i anspråk för en första uppsättning av glödlampor, säkringar och stickkontakter till nyuppsatta förband och förråd. Återstående kostnad eller 270 000 kronor torde under normalår komma att nedgå med 15 % eller till 230 000 kronor. Härtill komma kostnaderna för säkringar och stickkontakter, vilka kunna uppskattas till 20 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för glödlampor m. m. beräknas därmed uppgå till 250 000 kronor.

Kostnaderna för renhållning och städning ha under sistlidet budgetår uppgått till i runt tal 1 700 000 kronor. Av förbrukningen beräknas 70 %

för organiserade fältförband och fältdepåer ävensom för evakuerad personal, varför kostnaderna för renhållning och städning vid mobiliseringsdepåer och försvarsområden under budgetåret 1946/47 torde kunna beräknas till omkring 500 000 kronor.

Kostnaderna för tvätt torde böra beräknas till 20 öre per kg vattentvätt och 40 öre per kg kemisk tvätt samt en tvättgodsmängd av 0,3 respektive 0,045 kg per man och tjänstgöringsdag.

Då antalet tjänstgöringsdagar för manskap uppskattas till 17 100 000, beräknas kostnaderna för vattentvätt uppgå till $(17\,100\,000 \times 0,3 \times 0,20 =)$ 1 026 000 kronor samt för kemisk tvätt till $(17\,100\,000 \times 0,045 \times 0,40 =)$ 307 800 kronor eller i runt tal tillhopa 1 335 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna under förevarande anslag skulle således enligt arméförvaltningens beräkningar uppgå till $(6\,390\,000 + 1\,570\,000 + 250\,000 + 500\,000 + 1\,335\,000 =)$ 10 045 000 kronor eller i runt tal 10 000 000 kronor.

Vid uppskattningen av medelsbehovet för budgetåret 1946/47 har armé- *Departements chefen.* förvaltningen använt sig av samma metod som tillämpats för innevarande budgetår och därvid grundat sina beräkningar på uppgifter från samtliga truppförband. Det sålunda uppskattade medelsbehovet, 10 000 000 kronor, överensstämmer med medelsanvisningen för innevarande budgetår och kan av mig godtagas med den jämkningen, att anslaget med hänsyn till de i det föregående berörda vakanserna inom manskapsgraderna torde kunna minskas med i runt tal 120 000 kronor. Jag föreslår alltså, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 9 880 000 kronor, varav omkring 1 435 000 kronor torde böra hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Såsom av min företrädare i ämbetet anförts vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 65) torde den vid försvarsväsendets anläggningar fortgående bränslekontrollen kunna förväntas komma att successivt ytterligare nedbringa bränsleutgifterna. Vid besök vid vissa militära etablissemang har jag konstaterat, att uppvärmningskostnaderna skulle kunna högst avsevärt nedbringas genom modernisering av vissa äldre värmeanläggningar. Jag förutsätter, att arméns fortifikationsförvaltning och arméförvaltningens intendenturavdelning beakta dessa möjligheter och framlägga förslag till erforderliga åtgärder i den mån väsentliga reduktioner av de årliga kostnaderna därigenom kunna uppnås.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 120 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 9 880 000 kronor.

[35.] 19. *Armén: Övriga expenser m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	1 200 000
vid genomförd organisation	»	1 200 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	1 284 000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 102, intagen stat på följande sätt:

1. Expenser vid staber och truppförband m. fl.	kronor	650 000
2. Blankettryck	»	210 000
3. Telefonabonnemangavgifter till hemvärnskrets- och hem- värnsområdesbefälhavare	»	110 000
4. Bidrag till anskaffning av expeditions- och förrådslokaler till hemvärnsområdesbefälhavare	»	256 000
5. Oförutsedda expensbehov	»	174 000
Summa kronor		1 400 000

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* på anförda skäl hemställt, att kostnaderna för expenser vid arméns utbildningsanstalter, beräknade till i runt tal 90 000 kronor, samt för anskaffning och underhåll av expeditionsmöbler vid samma utbildningsanstalter måtte överflyttas från undervisningsanslaget till förevarande anslag respektive kasernutredningsanslaget.

Beträffande medelsbehovet under delposten till expenser vid staber och truppförband m. fl. har *arméförvaltningen* framhållit, att kostnaderna för delposten enligt förd statistik uppgått till i runt tal 472 000 kronor under budgetåret 1938/39 samt att motsvarande kostnader enligt samma prisläge beräknades uppgå till 819 000 kronor under budgetåret 1946/47. Ökningen berodde på tillkomsten av nya förband, staber och anstalter. Då anskaffningskostnaden efter ingången av budgetåret 1939/40 ökat med 20 à 25 % borde sistnämnda belopp höjas till 903 100 kronor. *Arméförvaltningen* beräknade således delposten för budgetåret 1946/47 till (90 000 + 903 100 =) 993 100 kronor.

Då *arméförvaltningen* beräknat övriga medelsbehov under anslaget, efter oförändrade grunder, till 576 000 kronor, har ämbetsverket uppskattat det sammanlagda medelsbehovet till (993 100 + 576 000 =) 1 569 100 kronor eller i runt tal 1 570 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har framhållit önskvärdheten av att fjärde huvudtiteln uppställning reglerades i ett sammanhang vid en tidpunkt då de framtida försvarsutgifterna kunde överblickas och därför förordat, att någon ändring i fråga om redovisningen av de fasta undervisningsanstalternas expens- och inventariiekostnader icke vidtoges förrän tidigast budgetåret 1947/48.

*Departements-
chefen.*

I likhet med *civilförvaltningen* anser jag tiden ännu icke vara inne att taga slutlig ställning till de av *arméförvaltningen* föreslagna medelsomflyttningarna, vilka såvitt avser förevarande anslag beräknats medföra en ökning av medelsbehovet med 90 000 kronor.

Såsom framgår av vad jag inledningsvis anført i fråga om viss ändrad uppställning av riksstaten böra för nästa budgetår medel icke avses under detta anslag för telefonabonnemangavgifter till hemvärnskrets- och hemvärnsområdesbefälhavare eller för bidrag till anskaffning av expeditions- och

förrådslokaler till hemvärnsområdesbefälhavare. Dessa kostnader ha beräknats till sammanlagt 366 000 kronor. Från anslagsbeloppet bör även dragas för hemvärnets övriga expenser erforderligt belopp, 16 000 kronor. Å andra sidan torde under anslaget böra beräknas medel för arméns fjärrskriftsförbindelser. Kostnaderna härför ha beräknats till 22 000 kronor per år.

Då jag i övrigt icke funnit anledning till erinran mot arméförvaltningens förslag beräknar jag medelsbehovet under anslaget till (1 570 000 — 90 000 — 366 000 — 16 000 + 22 000 =) 1 120 000 kronor. Härav torde omkring 70 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid fastställande av stat närmare överväga anslagets fördelning mellan olika ändamål.

Under erinran, att anslagsminskningen utgör 280 000 kronor och är föranledad av budgettekniska skäl, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *reservationsanslag* av 1 120 000 kronor.

[36.] 20. **Armén: Publikationstryck, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	220 000
vid genomförd organisation	»	220 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	252 000

Anslaget för innevarande budgetår, 350 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 102, intagen stat. Kungl. Maj:t har föreskrivit, att de inkomster, som uppstå genom försäljning av tryckalster, skola tillföras anslaget såsom särskilda uppbördsmedel.

I sina medelsäskanden för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* hemställt, att anslaget måtte upptagas med oförändrat belopp.

Jag anser i likhet med arméförvaltningen, att anslaget för nästa budgetår bör upptagas med oförändrat belopp, 350 000 kronor, varav omkring 50 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941. Härvid får jag erinra, att anslaget för innevarande budgetår på skäl, som av min företrädare i ämbetet anförts vid anmälan av 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 68 f), uppräknats med 100 000 kronor. Liksom hittills varit fallet böra de inkomster, som uppstå genom försäljningsverksamheten, tillföras anslaget såsom särskilda uppbördsmedel.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Publikationstryck* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 350 000 kronor.

*Departement
chefen.*

Mathållning m. m.

[37.] 21. *Armén: Mathållning, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	28 140 000
vid genomförd organisation.....	»	27 100 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	27 060 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 27 275 000 kronor.

Till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår har legat en beräknad portionsstat av 1 krona 55 öre för man och tjänstgöringsdag, varav 1 krona 40 öre beräknats motsvara kostnaden för proviant å förläggningsorten (normalportionspriset) och återstoden, 15 öre, övriga kostnader för arméns mathållning, nämligen merkostnader för proviant utom förläggningsorten, under transporter och vissa övningar ävensom för sjukföda samt kostnaderna för portion å civil sjukvårdsinrättning, för de centrala magasinens drift m. m. I 1942 års försvarsbeslut liksom för budgetåret 1942/43 ha i medelsbehovet under mathållningsanslaget inräknats kostnader för kvinnliga köks- och servisbiträden i arméns matinrättningar till ett belopp av 2 250 000 kronor. För budgetåren 1943/45 beräknades dessa kostnader till 2 400 000 kronor. Från och med budgetåret 1944/45 ha dessa kostnader överförts till avlöningsanslaget.

I fråga om medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

I ämbetsverkets framställning rörande lantförsvarets medelsbehov budgetåret 1945/46 anmälades, att partiprisindex för livsmedel visat ytterligare stegring. Denna stegring, som fortgått sedan den 1 juli 1941, synes nu ha avstannat. Enligt senast tillgängliga uppgifter visar sålunda kommerskollegii partiprisindex någon nedgång såväl beträffande animaliska som vegetabiliska livsmedel. Denna nedgång avspeglar sig även i normalportionspriset, som på grundval av nu gällande upphandlingspriser beräknas till omkring 1 krona 45 öre mot omkring 1 krona 46 öre enligt upphandlingspriserna vid samma tidpunkt 1944.

Huru livsmedelspriserna komma att ställa sig under budgetåret 1946/47 torde icke nu kunna bedömas med någon större grad av tillförlitlighet. Man torde emellertid böra räkna med att den allmänna knappheten å livsmedel i hela världen och transportsvårigheterna på grund av brist å tonnage komma att medföra fortsatta jämförelsevis höga priser å kolonialvaror och därjämte påverka priserna å de inhemska produkterna. Även om en nedgång av de nuvarande priserna kan vara möjlig, synes dock försiktigheten bjuda, att till grund för anslagsberäkningen för budgetåret 1946/47 lägges samma normalportionspris, som legat till grund för medelsanvisningen innevarande budgetår eller 1 krona 40 öre.

Beträffande dagskostnadsbeloppet för »övriga kostnader» ifrågasätter *arméförvaltningen* icke heller någon ändring, utan bör detta oförändrat upptagas till 15 öre.

Enär antalet tjänstgöringsdagar beräknats till i runt tal 17 100 000 har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under anslaget till $(17\,100\,000 \times 1,55 =)$ i avrundat tal 26 500 000 kronor.

Såsom arméförvaltningen föreslagit synes portionskostnaden, såsom skett för innevarande budgetår, böra beräknas till 1 krona 55 öre, varav 1 krona 40 öre belöpa på normalportionspris och återstoden på övriga dagskostnader. *Departements-
chefen.*

Antalet tjänstgöringsdagar för fast anställda och värnpliktiga har av arméförvaltningen uppskattats till 17 100 000. Såsom framgår av vad som anförts vid behandlingen av arméns anslag till sjukvårdsmateriel kan emellertid antalet tjänstgöringsdagar beräknas bli omkring 1 200 000 lägre eller således 15 900 000. Medelsbehovet under anslaget skulle således komma att utgöra $(15\,900\,000 \times 1,55 =)$ 24 645 000 kronor eller i runt tal 24 650 000 kronor. I detta sammanhang vill jag anmärka, att kostnaderna för avlöning av vissa civila fackmän, som under försvarsberedskapen anställts vid arméförvaltningen för varukontroll m. m., för närvarande bestridas från förevarande anslag.

I förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär det nu anmälda medelsbehovet en minskning med 2 625 000 kronor, beroende på minskning av antalet tjänstgöringsdagar för såväl fast anställda som värnpliktiga. Av det beräknade medelsbehovet, 24 650 000 kronor, torde omkring 2 050 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Mathållning* för budgetåret 1946/47 anvisa
ett *förslagsanslag* av 24 650 000 kronor.

[38.] 22. **Armén: Furagering, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 4 620 000
vid genomförd organisation	» 4 600 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 4 653 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 4 665 000 kronor.

Arméförvaltningen har ansett kostnaden för häst och dag kunna för nästkommande budgetår oförändrat beräknas för normalfoderstat 1 (stamhästar) till 1 krona 56 öre, för normalfoderstat 2 (ackord- och lejda hästar) till 1 krona 66 öre och för normalströstaten till 12 öre. Övriga furageringskostnader (transporter, magasinshyror m. m.) syntes böra upptagas till oförändrat 5 öre för häst och dag.

Arméförvaltningen har för nästa budgetår uppskattat antalet hästunderhållsdagar — bortsett från de vid remontdepåerna befintliga remonterna — till 1 889 500 enligt normalfoderstat 1, till 559 500 enligt normalfoderstat 2

och till 2 449 000 enligt normalströstaten. Härvid har ämbetsverket, liksom för innevarande budgetår, räknat med ett extra behov av i runt tal 100 000 hästunderhållsdagar, föranlett därav att den bristande tillgången på motorfordon inom landet medfört krav på utbildning i anspänd tjänst även vid cykelregementena samt på viss utbildning i ridning vid Wendes artilleriregemente. Kostnaderna för utfodring av arméns hästar — utom berörda remonter — skulle sålunda under nästa budgetår komma att uppgå till $(1\,889\,500 \times 1,56 + 559\,500 \times 1,66 + 2\,449\,000 \times 0,12 + 2\,449\,000 \times 0,05 =)$ 4 292 720 kronor. Kostnaderna för utfodring av de vid remontdepåerna befintliga remonterna beräknades till 311 100 kronor mot 327 000 kronor för innevarande budgetår samt kostnaderna för arméhundarnas utfodring oförändrat till 28 000 kronor. Medelsbehovet skulle alltså enligt arméförvaltningens beräkningar uppgå till $(4\,292\,720 + 311\,100 + 28\,000 =)$ 4 631 820 kronor eller i runt tal 4 630 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Mot arméförvaltningens beräkning av medelsbehovet under detta anslag har jag intet annat att erinra än att anslaget torde kunna avrundas nedåt till 4 600 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 65 000 kronor. Jag vill emellertid erinra om att den ökning av antalet hästunderhållsdagar, som föranletts av förenämnda extra behov, är av rent tillfällig natur och bör äga bestånd endast så länge så är nödvändigt på grund av rådande brist på motorfordon med gummiutrustning.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Furagering* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 4 600 000 kronor.

Intendenturmateriel m. m.

[39.] 23. *Armén: Munderingsutrustning m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	15 840 000
vid genomförd organisation	»	15 200 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	16 195 000

Anslaget för innevarande budgetår, 15 400 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 105, intagen stat.

Anslagsposten till munderingsutrustning har alltsedan budgetåret 1941/42 beräknats till 85 öre för man och tjänstgöringsdag.

I sina medelsäskanden under förevarande anslag för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* erinrat, att ämbetsverket vid framläggandet av motsvarande äskanden för innevarande budgetår framhållit, att prisutvecklingen i och för sig kunde motivera en höjning av nyssnämnda beräknade dagskostnad till 90,6 öre men att ämbetsverket på grund av svårigheterna att förutse, hur prisutvecklingen vid en återgång till normala fredsförhållanden komme att gestalta sig, dock icke ansett sig böra föreslå någon höjning av dagsbeloppet. Under

år 1945 hade löneförhöjningar skett såväl vid de industrier, vilka framställde textil- och lädervaror, som vid försvarets egna verkstäder. Beträffande övriga förhållanden hade emellertid icke inträtt sådana förändringar, som kunde motivera en ändring av beräkningsgrunderna. Då antalet tjänstgöringsdagar för manskap uppskattats till 17 100 000, skulle medelsbehovet för munderingsutrustning enligt denna beräkningsgrund utgöra ($17\,100\,000 \times 0,85 =$) 14 535 000 kronor.

Beträffande den kostnadsminskning å anslaget till munderingsutrustning, som kunde beräknas uppstå genom beslutad centralisering till särskilda anstalter av bland annat reparation av skodon och andra beklädnadsartiklar, har arméförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Några erfarenheter rörande denna kostnadsminskning har man ännu ej kunnat erhålla, enär hittills icke någon sådan anstalt trätt i verksamhet beträffande reparationer. Kostnadsminskningen torde i avvaktan härpå böra uppskattas efter samma beräkningsgrunder, som för innevarande budgetår, eller till 7 öre för tjänstgöringsdag, i den mån anstalterna beräknas träda i full verksamhet under nästkommande budgetår. Tidpunkten härför torde nu knappast kunna fullt tillförlitligt bedömas. Enligt inhämtade uppgifter synes man dock kunna räkna med att anstalterna på Gotland, i Stockholm och i Boden komma att vara i full drift under hela budgetåret och anstalten i Långsele under större delen av detsamma. Försiktigtvis torde man i detta sammanhang böra räkna med att anstalterna i Herrljunga och Mjölby komma att vara i verksamhet under mycket begränsad del av budgetåret. Med denna utgångspunkt skulle antalet tjänstgöringsdagar enligt fredsorganisationen vid de truppförband ur armén, som avses att för reparationer hänvisas till centrala anstalter under budgetåret 1946/47, uppgå till i runt tal 8 100 000. Kostnadsminskningen skulle sålunda kunna uppskattas till ($8\,100\,000 \times 0,07 =$) 567 000 kronor.

Arméförvaltningen har således beräknat medelsbehovet för munderingsutrustning till (14 535 000—567 000 =) i avrundat tal 13 970 000 kronor.

För underhåll av hemvärnets intendenturutrustning har arméförvaltningen räknat med oförändrad medelstilldelning, 250 000 kronor, och medelsbehovet för anskaffning och underhåll av skidor och skidmateriel har likaledes beräknats till oförändrat belopp, 500 000 kronor.

Arméförvaltningen har alltså uppskattat det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till ($13\,970\,000 + 250\,000 + 500\,000 =$) 14 720 000 kronor.

Om till en början bortses från den besparing, som kan beräknas uppkomma genom den beslutade centraliseringen av underhållstjänsten i fråga om försvarets intendenturmateriel, torde arméförvaltningens förslag om bibehållande av det från och med budgetåret 1941/42 tillämpade dagsbeloppet av 85 öre för varje man kunna godtagas. Antalet tjänstgöringsdagar för manskap har av mig i det föregående uppskattats till 15 900 000. Medelsbehovet för munderingsutrustning skulle således komma att utgöra ($15\,900\,000 \times 0,85 =$) 13 515 000 kronor.

Såsom arméförvaltningen framhållit kan det ännu icke fullt tillförlitligt bedömas i vad mån de centrala reparationsanstalterna kunna träda i full verksamhet under nästkommande budgetår. Storleken av den kostnads-

*Departements-
chefen.*

minskning, som kan förväntas nästa budgetår bli en följd av underhållstjänstens centralisering, torde med hänsyn härtill och i avbidan på erfarenheter rörande berörda anstalters verksamhet böra med utgångspunkt i arméförvaltningens beräkningar uppskattas till i runt tal 530 000 kronor.

Medelsbehovet för underhåll av skidmateriel torde i enlighet med arméförvaltningens förslag böra beräknas till oförändrat belopp, 500 000 kronor.

Såsom inledningsvis anförts böra kostnaderna för underhåll av hemvärnets intendenturtrustning icke upptagas under förevarande anslag.

I enlighet med vad sålunda anförts bör medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår beräknas till (13 515 000—530 000 + 500 000 =) 13 485 000 kronor, eller i avrundat tal 13 500 000 kronor, innebärande en kostnadsminskning med 1 900 000 kronor i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår. Av anslagsminskningen belöpa 250 000 kronor på överflyttningen av hemvärnets kostnader till särskilt anslag. Återstoden av anslagsminskningen beror på minskat antal tjänstgöringsdagar. Det lär få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Munderingsutrustning m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 13 500 000 kronor.

[40.] 24. *Armén: Kasern- och förplägnadsutredning m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 2 115 000
vid genomförd organisation	» 2 100 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 2 017 000

Anslaget för innevarande budgetår, 2 475 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 106, intagen stat.

Medelsbehovet för innevarande budgetår har beräknats *dels* med ett fast belopp av 300 000 kronor för anskaffning och underhåll av expeditionsinventarier, möbler till dagrum och andra gemensamma lokaler, gymnastikmateriel m. m., *dels* efter ett belopp av 5 öre för man och tjänstgöringsdag för anskaffning och underhåll av sängservis och annan för manskapet avsedd kasernutredning, *dels* till förplägnadsutredning efter ett belopp av 7 öre för man och tjänstgöringsdag och efter 1 öre för häst och underhållsdag, *dels ock* med 32 400 kronor för anskaffning och underhåll av musikmateriel.

Beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen*, i vad avsåge anslagsposten till kasernutredning m. m., erinrat om vad ämbetsverket i sina medelsäskanden under anslaget till övriga expenser m. m. anført i fråga om vissa omflyttningar av medel mellan olika anslag samt föreslagit, att kostnaderna för expeditionsmöbler vid arméns utbildningsanstalter måtte överföras från undervisningsanslaget till föreva-

rande anslag. Då nämnda kostnader beräknades uppgå till 70 000 kronor, borde det fasta beloppet till kasernutredning för budgetåret 1946/47 upptagas till 370 000 kronor. För anslagsposten i övrigt borde tillämpas oförändrad beräkningsgrund, 5 öre för man och tjänstgöringsdag.

I fråga om anslagsposten till förplägnadsutredning har arméförvaltningen föreslagit, att öresbeloppen måtte för nästkommande budgetår oförändrat upptagas till 7 öre för man och tjänstgöringsdag samt 1 öre för häst och underhållsdag.

Arméförvaltningen har vidare uppskattat medelsbehovet under anslagsposten till musikmateriel till samma belopp som för ändamålet anvisats för innevarande budgetår, eller 32 400 kronor.

Då antalet tjänstgöringsdagar för manskap uppskattats till 17 100 000 och antalet underhållsdagar för hästar till 2 449 000, har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under anslaget till $(370\,000 + 17\,100\,000 \times 0,05 + 17\,100\,000 \times 0,07 + 2\,449\,000 \times 0,01 + 32\,400 =) 2\,478\,890$ eller i runt tal 2 475 000 kronor.

Enär jag, såsom vid behandlingen av arméns anslag till övriga expenser m. m. anförts, icke kunnat nu biträda arméförvaltningens förslag om överföring av kostnaderna för expeditionsmöbler vid arméns utbildningsanstalter från undervisningsanslaget till förevarande anslag, bör det fasta beloppet för expeditionsmöbler m. m. upptagas med oförändrat belopp, 300 000 kronor, innebärande en minskning i förhållande till arméförvaltningens beräkningar med 70 000 kronor. *Departements
chefen.*

Mot arméförvaltningens beräkning av medelsbehovet i övrigt har jag intet annat att erinra än att anslaget med hänsyn till i det föregående berörda vakanser inom manskapsgraderna torde böra upptagas med $(1\,200\,000 \times 0,12 =)$ i runt tal 145 000 kronor lägre belopp än arméförvaltningen äskat. Jag räknar därför med ett sammanlagt medelsbehov under anslaget av $(2\,475\,000 - 70\,000 - 145\,000 =)$ i nedåt avrundat tal 2 250 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 260 000 kronor kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 225 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Kasern- och förplägnadsutredning m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 2 250 000 kronor.

[41.] 25. *Armén: Anskaffning av intendenturmateriel, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 9 700 000 ¹
vid genomförd organisation	» —
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 3 000 000

¹ Enligt propositionen 1942: 266 3 000 000 kronor.

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 3 000 000 kronor.

Innan jag övergår till beräklandet av medelsbehovet under nu ifrågasvarande anslag för budgetåret 1946/47, får jag erinra om de anslagstekniska principer, som enligt beslut av 1942 års riksdag (proposition nr 266, punkt 2:o; riksdagens skrivelse nr 375, punkt 2:o) tillämpats i fråga om vissa materielanskaffningar av större omfattning. Enär det ansetts önskvärt, att materielanskaffningen såvitt möjligt koncentrerades till femårsperiodens början, skulle vid medelsanvisning efter vanliga grunder periodens två à tre första år kännetecknas av en vida utöver periodens genomsnittsbelopp liggande total anslagssumma för försvaret, belöpande på relativt låga löpande utgifter och praktiskt taget samtliga på perioden fallande engångsutgifter, medan på periodens senare år skulle falla relativt stora löpande utgifter men praktiskt taget inga engångsutgifter. Då en dylik ojämn belastning befunnits olämplig, har 1942 års riksdag godkänt en anordning, innebärande att de mera betydande anskaffningskostnaderna skola bestridas från s. k. kvotanslag, d. v. s. reservationsanslag så beräknade, att de för hela perioden uppgå till ett mot sagda kostnader svarande sammanlagt belopp men för vart och ett av de i perioden ingående fem budgetåren bestämmes till en femtedel av sagda belopp — eller till det högre eller lägre belopp, som erfordras för att ernå en jämn fördelning över femårsperioden av försvarskostnaderna — med rätt för Kungl. Maj:t att medgiva anslagens överskridande inom ramen för de av riksdagen fastställda totala kostnadsbeloppen. De överskridanden eller besparingar, som uppkomma på anslagen, komma alltså vid periodens slut att motväga varandra.

Den sålunda beslutade anslagstekniska anordningen har från och med budgetåret 1942/43 tillämpats beträffande följande anslag, nämligen — förutom nu ifrågasvarande anslag — anslagen till anskaffning av tygmateriel för armén, till fartygsbyggnader för flottan, till förstärkning av kustartilleriförsvaret, till anskaffning av flygmateriel samt till engångsanskaffning av ammunition för armén och flygvapnet. Från och med budgetåret 1943/44 har en motsvarande anordning vidtagits beträffande de anslag till byggnadsarbeten m. m., som skola falla inom den i försvarsbeslutet fastställda kostnadsramen.

Anmärkas må att vid beräkningen av de belopp, vartill materielanskaffningar respektive byggnadsarbeten m. m. under femårsperioden högst må uppgå, de i propositionen 1942: 210 (försvarspropositionen) angivna kostnaderna lagts till grund. Enär dessa kostnader beräknats på grundval av prisläget den 1 juli 1941, har en omräkning med hänsynstagande till efter nämnda tidpunkt inträffade prisförskjutningar förutsatts bliva erforderlig. Vid anmälan av propositionen 1942: 266 framhöll föredragande departementschefen, att denna omräkning borde ske först vid en tidpunkt, då det sammanlagt erforderliga beloppet säkert kunde bestämmas, d. v. s. som regel först då slutlikviden för materielleveranserna bestämts. Vid materielanskaffningens genomförande borde beräkningarna rörande dess omfattning grundas

på det prisläge, som tagits till utgångspunkt vid totalkostnadernas bestämmande.

Jag övergår nu till frågan om medelsbehovet under anslaget till anskaffning av intendenturmateriel för nästa budgetår. Jämlikt propositionen 1942:266 (punkten 14:o) beräknades de totala kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1941 för genomförandet av i propositionen 1942:210 angiven anskaffning av intendenturmateriel — utom anskaffning av viss mobiliseringsutrustning, som bestritts med anlitande av medel från förskottsstaten för försvarsväsendet — till 15 000 000 kronor, motsvarande en genomsnittskostnad under femårsperioden 1942/47 av 3 000 000 kronor. Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t att meddela beslut om anskaffning av ifrågavarande materiel och att medgiva överskridande, inom ramen för ett belopp av 15 000 000 kronor, av det för budgetåret 1942/43 för anskaffning anvisade anslaget om 3 000 000 kronor. För ettvarit av budgetåren 1943/44, 1944/45 och 1945/46 ha efter enahanda grunder och med motsvarande rätt till överskridande för ändamålet anvisats 3 000 000 kronor.

För nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* äskat ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang må jämväl omnämnas, att *försvarets sjukvårdsförvaltning* i sin skrivelse angående medelsbehovet för budgetåret 1946/47 anmält behov av medel för viss engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel vid armén, därav 172 000 kronor för erforderlig inventarietrustning för vissa nybyggda samt om- eller tillbyggda sjukhus.

Den budgettekniska anordning för bestridande av kostnaderna för vissa materielanskaffningar, som enligt den lämnade redogörelsen tillämpats för de fyra första budgetåren av försvarsbeslutets uppsättningsperiod, bör uppenbarligen bibehållas även under nästa budgetår.

Vad angår anskaffningen av intendenturmateriel för armén torde i enlighet med arméförvaltningens förslag för budgetåret 1946/47 för sådant ändamål böra anvisas ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

Enligt vad jag inhämtat från arméförvaltningens intendenturavdelning synas inom den för femårsperioden 1942/47 beräknade kostnadsramen för intendenturmaterielanskaffning intill ett belopp av 150 000 kronor kunna rymmas de engångskostnader för anskaffning av inventarier för vissa sjukhus, för vilka sjukvårdsförvaltningen för nästa budgetår äskat medel under särskilt anslag. Då en begränsning av ifrågavarande utgifter till nyssnämnda belopp torde kunna genomföras, utgår jag alltså från att desamma skola kunna bestridas från förevarande anslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Anskaffning av intendenturmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 3 000 000 kronor.

*Departements
chefen.*

Undervisning och övningar.

[42.] 26. *Armén: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 320 000
vid genomförd organisation	» 350 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 296 000

Anslaget för innevarande budgetår, 365 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 106, intagen stat.

I fråga om medelsbehovet för nästa budgetår har *arméförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll *arméförvaltningen*, att den tekniska tjänsten numera tillmättes stor betydelse och att särskilt på detta område framkommit krav på modern undervisningsmateriel, vilken i vissa fall vore av jämförelsevis dyrbar beskaffenhet. Därest undervisningen skulle kunna bedrivas på ett rationellt sätt, måste därför det för undervisningsmateriel enligt försvarsbeslutet beräknade anslaget betraktas såsom ett minimianslag, varför *arméförvaltningen* ansåge sig böra hemställa, att anslaget beräknades så högt som med hänsyn till försvarsbeslutet vore möjligt. Under den tid, som förflutit sedan förenämnda äskanden avgåvos, har intet framkommit, som motsäger vad förut anförts, utan ha kraven på modern undervisningsmateriel snarare skärpts.

Vid ingången av nästkommande budgetår äro samtliga truppförband, skolor och utbildningsanstalter enligt 1942 års försvarsbeslut organiserade. Med hänsyn härtill och vad ovan anförts bör anslaget för nästkommande budgetår upptagas med det belopp, vartill årskostnaderna i försvarsbeslutet beräknats vid genomförd organisation, eller till 350 000 kronor.

Härtill bör läggas det belopp, vartill prisstegringen efter den 1 juli 1941 beräknas, minst 10 %. Medelsbehovet under anslaget skulle sålunda bliva (350 000 + 35 000 =) 385 000 kronor.

*ents-
chefen.* Då jag icke har något att erinra mot *arméförvaltningens* anslagsberäkning, får jag — under erinran att anslagshöjningen utgör 20 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 385 000 kronor.

[43.] 27. *Armén: Vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 750 000
vid genomförd organisation	» 1 850 000

I förenämnda belopp ingå emellertid rese- och traktamentskostnader med 700 000 kronor, vilka kostnader enligt av 1941 års riksdag godkänd princip numera bestridas av anslaget till reseersättningar m. m. Sedan dessa kostnader frånräknats, skulle de beräknade årskostnaderna enligt försvarsbeslutet utgöra:

under uppsättningsperioden	kronor	1 050 000
vid genomförd organisation	»	1 150 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	1 081 000

Anslaget för innevarande budgetår, 1 075 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 107, införd stat med därtill anslutande närmare bestämmelser.

I sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår har *arméförvaltningen* anfört, att vid ingången av budgetåret 1946/47 samtliga skolor och utbildningsanstalter m. m. enligt 1942 års försvarsbeslut beräknades vara fullt organiserade. Då verksamheten vid dessa ävensom vid kurser för specialutbildning sålunda komme att bedrivas i full omfattning, borde kostnaderna härför upptagas till det belopp, som enligt försvarsbeslutet beräknats erforderligt vid fullt genomförd organisation. Medelsbehovet borde alltså upptagas till 1 150 000 kronor. Detta belopp borde emellertid minskas med 160 000 kronor, utgörande kostnader för inventarier och expenser vid arméns utbildningsanstalter, vilka kostnader arméförvaltningen av skäl, som närmare utvecklats vid behandlingen av expensanslaget, föreslagit överflyttade till kasernutrednings- respektive expensanslaget. Enligt arméförvaltningens åsikt borde man för nästkommande budgetår räkna med samma prisstegring i förhållande till prisläget den 1 juli 1941 som för innevarande budgetår, 50 000 kronor, varför anslaget borde upptagas till (1 150 000 + 50 000 — 160 000 =) 1 040 000 kronor.

Arméförvaltningen har vidare föreslagit, att kostnaderna för ersättning till vapenfria värnpliktiga för begagnande av egen cykel, vilka kostnader hittills bestritts från förevarande anslag och under budgetåret 1944/45 uppgått till i runt tal 8 500 kronor, från och med nästa budgetår skola bestridas från anslaget till truppförbandens övningar. Med hänsyn till de relativt ringa kostnader, varom här är fråga, har någon överflyttning av medel mellan förevarande anslag och anslaget till truppförbandens övningar icke ansetts böra äga rum.

I detta sammanhang torde även böra upptagas till behandling frågan om bestridandet av kostnaderna för frivillig korrespondensundervisning. Sedan hösten 1942 har försöksverksamhet rörande korrespondensmetodens användbarhet för rent militär undervisning pågått. Kostnaderna därför ha i huvudsak bestritts från förevarande anslag.

På grundval av vunna erfarenheter framlade chefen för armén efter samråd med marin- och flygledningarna i skrivelse den 1 augusti 1944 förslag till slutlig organisation av ett militärt korrespondensinstitut, förslagsvis benämnt försvarets brevskola. Kostnaderna beräknades till i runt tal 140 000 kronor per år.

Vid anmälan av denna fråga i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 41) anförde min företrädare i ämbetet, att ytterligare erfarenheter av den hittills bedrivna försöksverksamheten borde avvaktas, innan slutlig ståndpunkt till förslaget fattades. Med hänsyn till de reservationer,

som kunde påräknas uppkomma å förevarande anslag, förutsattes, att de fredsmässiga kostnaderna för försöksverksamheten skulle kunna inrymmas under anslaget. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida. Kungl. Maj:t har därefter medgivit, att för anordnande av frivillig korrespondensundervisning under innevarande budgetår högst 80 000 kronor må bestridas av besparingar å anslaget för budgetåret 1944/45.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *försvarets civilförvaltning* på anförda skäl hemställt, att till frivillig korrespondensundervisning måtte anvisas ett särskilt reservationsanslag av 100 000 kronor.

Denna fråga har även upptagits till behandling av *försvarets upplysningsutredning*, vilken i sitt i det följande närmare berörda betänkande funnit det år 1944 framlagda förslaget om en försvarets brevskola ändamålsenligt.

*Departements-
chefen.*

I de för 1944 års riksdag framlagda beräkningarna rörande besparingar till motvägande av merkostnaderna för den sjunde jaktflottiljen räknades för nästa budgetår med en besparing å detta anslag om 50 000 kronor. Av skäl som inledningsvis anförts anser jag mig emellertid vid uppskattningen av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår böra bortse från nämnda beräkningar.

Den av arméförvaltningen ifrågasatta överflyttningen av vissa kostnader från förevarande anslag till kasernutrednings- och expensanslagen torde, såsom anförts vid behandlingen av sistnämnda anslag, icke nu böra äga rum. Jag har däremot intet att erinra mot att kostnaderna för ersättning till vissa värnpliktiga för begagnande av egen cykel i fortsättningen bestridas från anslaget till truppförbandens övningar.

Enligt arméförvaltningens beräkningar skulle medelsbehovet under anslaget, därest överflyttningen av vissa kostnader till kasernutrednings- och expensanslagen icke äger rum, uppgå till 1 200 000 kronor, innebärande en höjning i förhållande till innevarande år med 125 000 kronor. Höjningen hänför sig väsentligen till utgifterna för särskilda utbildningskurser och för oförutsedda behov. Ehuru jag i likhet med arméförvaltningen finner mig böra förorda en höjning av anslaget, anser jag att höjningen bör kunna begränsas till 75 000 kronor. Jag förordar sålunda, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 1 150 000 kronor, av vilket belopp omkring 50 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Frågan om korrespondensundervisningens ordnande inom försvaret torde komma att övervägas inom 1945 års försvarskommitté. I avvaktan därpå synas kostnaderna för densamma liksom hittills böra efter oförändrade grunder bestridas från förevarande anslag. Då även vid utgången av innevarande budgetår tillräcklig reservation å detta anslag torde komma att föreligga, räknar jag icke med någon anslagshöjning av denna anledning.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: *Vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 1 150 000 kronor.*

[44.] 28. *Armén: Truppförbandens övningar, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	9 800 000
vid genomförd organisation	»	11 000 000
Budgetären 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	10 000 000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 109, intagen stat på följande sätt.

1. Befälsövningar.....	kronor	225 000
2. Truppförbandens vanliga övningar	»	2 500 000
3. Målflygning och målbogsering	»	1 205 000
4. Drivmedel	»	8 300 000
5. Hemvärnets övningar	»	470 000

Summa kronor 12 700 000

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår icke ifrågasatt ändrad medelsanvisning under anslagsposterna 1.—3. och 5. I fråga om anslagsposten 4. Drivmedel har ämbetsverket erinrat, att vid beräkandet av medelsbehovet för drivmedel för innevarande budgetår vissa av erfarenheten påkallade jämkningar beträffande de i försvarsbeslutet angivna beräkningsgrunderna för drivmedelskostnaderna vidtagits beträffande såväl antalet motorfordon i ständigt bruk som drivmedelsförbrukningen per fordon och mil. — Ämbetsverket har vidare framhållit, att det berättigade i den på grund härav företagna anslagshöjningen under sistlidet budgetår ytterligare bestyrkts. Någon ändring i dessa beräkningsgrunder för budgetåret 1946/47 funnes därför icke anledning vidtaga. Däremot borde vissa jämkningar göras beträffande avvägningen mellan bensin- och gengasdrift samt beträffande de beräknade priserna på drivmedel. Vidare erfordrades för nästa budgetår medel för underhåll av vissa distributionsanläggningar jämte viss distributionsmateriel. I anslutning härtill har arméförvaltningen anfört i huvudsak följande.

I anslagsäskandena för budgetåret 1945/46 förutsattes, att av personbilar 350 (300)¹ skulle vara gengasdrivna och 139 (139) bensindrivna. Av lastbilar skulle 1 361 (1 263) vara gengasdrivna och 400 (400) bensindrivna. Enligt 1941 års försvarsutredning borde av person- och lastbilar hälften vara gengasdrivna. Enligt försvarsbeslutet fastställdes emellertid proportionerna mellan gengas- och bensindrif till cirka $\frac{3}{4}$ respektive $\frac{1}{4}$. Svårigheterna att tillhandahålla flytande drivmedel ha under budgetåret 1944/45 nödvändiggjort, att drivmedel för utbildning vid depåerna beräknats till följande antal bilar: personbilar gengas 333 och bensin 117 samt lastbilar gengas 1 128 och bensin 545.

Det har från civilt håll framhållits, att sammanlagda underhålls- och driftkostnaderna för gengasbilar väsentligt överstiga samma kostnader för bensinbilar. Även arméförvaltningens tygavdelning är av samma uppfattning, ehuru det under nuvarande beredskapsförhållanden icke varit möjligt att erhålla statistiskt underlag för ett närmare preciserande av skillnaden i underhålls-

¹ Siffrorna inom parentes ange antalet fordon enligt 1942 års försvarsbeslut.

kostnader mellan bensin- och gengasdrivna bilar. Tygavdelningen har emellertid framhållit att gengasdrift i den omfattning som försvarsbeslutet angiver skulle nödvändiggöra en väsentlig höjning av anslaget för underhåll av motorfordon.

Ur utbildningssynpunkt är det önskvärt att det antal gengasdrivna fordon bibehålles, som erfordras för att bibringa personalen den allttjämt nödvändiga kännedomen om och färdigheten i körning av gengasfordon. Med hänsynstagande till utbildningssynpunkten och övriga omständigheter böra 52 personbilar vara gengasdrivna och 437 bensindrivna samt 343 lastbilar gengasdrivna och 1418 bensindrivna.

I försvarsbeslutet har liksom i anslagsäskandena för budgetåret 1945/46 beräknats ett drivmedelspris för gengaskol av 30 öre per kilogram och för flytande drivmedel en krona per liter. Det är icke möjligt att nu förutse priserna för budgetåret 1946/47, men det finns anledning förmoda, att de komma att sjunka. Preliminärt torde de kunna uppskattas till för gengaskol 25 öre per kilogram och för flytande drivmedel 75 öre per liter. För smörjmedel beräknas tills vidare oförändrade priser. Därest statsmakterna godkänna här föreslagna priser, böra desamma sedermera även ligga till grund för värdering av de drivmedel, som förbrukas av arméns beredskapslager och slutligt belasta drivmedelsanslaget.

Beräkningen av drivmedelskostnaderna för budgetåret 1946/47 slutar på en summa av 8 300 000 kronor. Härvid ha vidtagits ovan motiverade ändringar i avvägningen mellan bensin- och gengasbilar samt i priserna å drivmedel. Vid beräkningen av körlängderna för motorfordon har förutsatts, att läget på gummimarknaden lättat till budgetåret 1946/47.

Till nämnda kostnader, som uteslutande gälla anskaffning av bränslen och smörjmedel (driftskostnader), ha under beredskapstiden kommit vissa nya, nämligen underhållet och vården av den stora mängd distributionsmateriel, som anskaffats under beredskapstiden, ävensom de under samma tid anskaffade distributionsanläggningarna vid truppförbanden. Värdet av denna materiel och dessa anläggningar har stigit till ett belopp av i runt tal 6 000 000 kronor. Omräknat till prisläget den 1 juli 1941 kan beloppet sättas till omkring 4 800 000 kronor.

All denna materiel är även framgent erforderlig för täckande av mobiliseringsbehovet. Den måste underhållas och vårdas, ett krav som icke kunde förutses av 1941 års försvarsutredning. På grund av att materielen är jämförelsevis ny och oförsliten kunna några på erfarenhet grundade siffror för underhållskostnaderna icke framläggas. Enligt sakkunnigas utsago lär man emellertid för målning och förhindrande av rostbildning, reparationer av rörledningar och måtanordningar m. m. få räkna med i medeltal 1 % av värdet per år.

För underhållet och vården av här ifrågakarande materiel och anläggningar erfordras alltså en ökning av drivmedelsanslaget med i runt tal 60 000 kronor, varav 10 000 kronor kunna hänföras till prisstegring.

Delposten drivmedel under anslaget till truppförbandens övningar bör således för budgetåret 1946/47 upptagas till $(8\,300\,000 + 60\,000 =) 8\,360\,000$ kronor.

I enlighet med det anförda har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till sammanlagt 12 760 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har i infordrat utlåtande framhållit, att det med hänsyn till att distributionsanläggningarna vore att anse som fast egendom kunde ifrågasättas, huruvida anläggningarna icke borde redovisas under

fastighetsfonden. Då emellertid anläggningarna till huvudsaklig del kunde betraktas som maskinell utrustning och då i allt fall huvuddelen av underhållskostnaderna avsåge apparaturen, syntes övervägande skäl likväl tala för att medel för ifrågavarande kostnader bestredes från drivmedelsposten under förevarande anslag.

Den av arméförvaltningen föreslagna övergången från gengasdrift till bensindrift för flertalet arméfordon synes mig i nuvarande läge lämplig. Under fredsförhållanden torde nämligen gengasdrift icke böra bibehållas i större omfattning än som erfordras för att bibringa personalen erforderlig kännedom om körning med gengasfordon och dessas skötsel. Av betydelse är naturligtvis härvid även att tillräcklig försöksverksamhet kan utövas i och för utprovning av förbättringar och nykonstruktioner.

Av arméförvaltningens framställning framgår, att antalet fordon av ämbetsverket beräknats högre än som förutsatts i försvarsbeslutet. Sedan jag närmare granskat de av arméförvaltningen verkställda behovsberäkningarna, får jag i denna fråga anföra följande. För arméns utbildning och verksamhet i övrigt erforderliga fordon kunna uppdelas i tre grupper, nämligen *dels* fordon i ständigt bruk, *dels* fordon, som erfordras endast under vissa delar av året, främst för förbandsutbildning, och *dels* fordon, som skola utnyttjas under fälttjänstövningar. I de beräkningar, som lågo till grund för försvarsbeslutet, synes allenast förstnämnda behov ha beaktats. Detta torde delvis vara att tillskriva den omständigheten att utbildningsplaner då icke förelågo och att det därför kunde vara svårt att överblicka behovet av fordon för förbandsutbildningen, vilken pågår endast under vissa delar av året. Enligt den nu förebragta utredningen skulle icke ens behovet av motorfordon för ständigt bruk vara tillräckligt tillgodosett i försvarsbeslutets beräkningar, varför en ökning av antalet fordon av denna kategori föreslagits. En granskning av beräkningarna synes visserligen giva vid handen, att en viss minskning måhända framdeles kan vidtagas beträffande antalet sådana fordon. I avvaktan på närmare erfarenheter under fredsförhållanden torde dock det av arméförvaltningen angivna antalet fordon få läggas till grund för anslagsberäkningarna. Kungl. Maj:t har emellertid uppdragit åt chefen för armén att före den 1 november 1946 inkomma med utredning i vad mån fordonsantalet kan minskas, och en förnyad prövning av behovet torde böra ske efter ytterligare något år. Även det av arméförvaltningen beräknade antalet fordon i tillfälligt bruk torde tills vidare få godtagas. Fordonen beräknas skola komma till användning i sådan omfattning, att förhyrning av civila fordon knappast bör ifrågakomma, särskilt som samtliga fordon genom de under beredskapstiden verkställda inköpen redan finnas anskaffade. Beträffande eventuell minskning framdeles av fordonsantalet gäller vad nyss anförts i fråga om fordon i ständig drift. Den vid beredskapens upphörande tillgängliga fordonsparken skulle ha varit tillräcklig för tillgodosende av behovet av fordon även för fälttjänstövningar. Enär det emellertid befunnits ur ekonomisk synpunkt förmånligare att försälja dessa fordon, bör detta

Departemen
chefen.

behov tillgodoses genom förhyrning av civila fordon. Kostnaderna härför bestridas från anslaget till fält- och fälttjänstövningar.

Sammanfattningsvis kan jag beträffande det nu av arméförvaltningen beräknade behovet av fordon uttala, att jag för närvarande anser mig böra godtaga detsamma men att översyn av beräkningarna kommer att verkställas, sedan närmare erfarenheter vunnits under fredsförhållanden.

Såsom framgår av 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 42) framlade arméförvaltningen redan i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår utredning rörande arméns behov av bilar. I samband därmed anmälde ämbetsverket även, att drivmedelsåtgången för vissa fordon befunnits avsevärt överstiga vad som förutsatts i försvarsbeslutets kostnadskalkyler. Enär de under beredskapstiden rådande restriktionerna i fråga om den militära fordonstrafiken förutsattes skola komma att gälla jämväl under innevarande budgetår, var det icke erforderligt att redan vid framläggandet av berörda proposition närmare granska det av arméförvaltningen framlagda utredningsmaterialet. Beträffande drivmedelsåtgången framhöll dock min företrädare i ämbetet vid anmälan av propositionen, att han förutsatte, att drivmedelsåtgången underkastades en fortsatt ingående kontroll och att därvid alla förefintliga möjligheter att — utan utbildningens äventyrande — nedbringa förbrukningen tillvaratoges. Riksdagen (skrivelse nr 4 punkt 42:o) underströk detta uttalande. Vad sålunda anförts gäller givetvis fortfarande, och jag utgår alltså från att arméförvaltningen ägnar denna fråga särskild uppmärksamhet.

Av väsentlig betydelse vid beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag äro priserna å drivmedel. Arméförvaltningen har i sina anslagsberäkningar räknat med ett pris av 25 öre per kilogram gengaskol och 75 öre per liter flytande drivmedel. Det angivna priset på gengaskol torde tills vidare kunna godtagas såsom grund för anslagsberäkningarna. Däremot är det uppenbart, att det beräknade priset på drivmedel med hänsyn till den av 1945 års riksdag beslutade skattesänkningen och övriga efter anslagsäskandenas avgivande inträffade omständigheter är alltför högt. Det är självfallet svårt att för närvarande med säkerhet bedöma prisutvecklingen på detta område. Jag anser mig emellertid kunna räkna med att priserna under nästa budgetår icke skola överstiga 43 öre per liter bensin och motsvarande bränslekvaliteter samt 30 öre per liter motorbrännolja, allt inklusive skatt.

Därest dessa drivmedelspriser läggas till grund för anslagsberäkningarna, torde medelsbehovet för drivmedel kunna beräknas med omkring 3 320 000 kronor understiga det av arméförvaltningen beräknade beloppet. Då jag icke har något att erinra mot att medel under förevarande anslag beräknas för underhåll och vård av truppförbandens distributionsanläggningar samt emballage m. m., beräknar jag drivmedelsposten under anslaget till (8 360 000 — 3 320 000 =) i avrundat tal 5 000 000 kronor.

För befälsövningar och truppförbandens vanliga övningar torde i enlighet

med arméförvaltningens förslag böra beräknas oförändrade belopp, 225 000 kronor respektive 2 500 000 kronor. Då priset på flygbensin under nästa budgetår torde komma att understiga det pris, varå anslagsberäkningen för innevarande budgetår beräknats, skulle en sänkning av anslagsposten till målflygning och målbogsering, 1 205 000 kronor, kunna ifrågasättas. Enär jag emellertid icke för närvarande kan överblicka, i vilken mån de totala kostnaderna under denna post minskas genom sänkning av drivmedelspriset, räknar jag för närvarande med oförändrat medelsbehov. Såsom framgår av det följande förutsätter jag emellertid en närmare prövning av medelsbehovet, innan anslaget ställes till arméförvaltningens förfogande.

Såsom inledningsvis anförts föreslår jag för nästa budgetår uppförande av särskilda anslag för hemvärnet, varför medel icke böra beräknas under förevarande anslag för hemvärnets övningar.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgör enligt det anförda ($5\,000\,000 + 225\,000 + 2\,500\,000 + 1\,205\,000 =$) i avrundat tal 8 900 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 3 800 000 kronor.

Det är icke uteslutet, att drivmedelspriserna under nästa budgetår bliva lägre än vid anslagsberäkningen förutsatts. Jag utgår emellertid från, att anslaget ställes till arméförvaltningens förfogande endast i den omfattning, som påkallas med hänsyn till de vid ingången av nästa budgetår aktuella drivmedelspriserna. En sänkning av drivmedelspriserna under den nivå, som vid anslagsberäkningen förutsatts, bör föranleda en omprövning av medelsanvisningen. Jag vill erinra om att ett motsvarande förfarande fastställts för flottans och flygvapnets övningsanslag för de två senaste budgetåren. Jag utgår vidare från, att även kostnaderna för "målflygning och målbogsering" underkastas en närmare granskning, innan medel därför ställas till förfogande för nästa budgetår. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att genom fastställande av stat för anslaget närmare fördela detta på de olika utgiftsändamålen.

I de kalkyler, som lågo till grund för försvarsbeslutet, förutsattes avsevärt högre drivmedelspriser än som här angivits. Därest de i försvarsbeslutet förutsatta priserna skulle ha lagts till grund för anslagsberäkningen, skulle medelsbehovet ha överstigit det nu beräknade med i runt tal 5 700 000 kronor. I analogi med vad som i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 238) förutsatts i en liknande fråga berörande flygvapnets övningsanslag bör denna kostnadsminskning, såsom inledningsvis anförts, tagas i anspråk för nedbringande av det överskridande av försvarsbeslutets kostnadsram, som beräknats komma att uppstå. Kostnadsminskningen får sålunda icke tagas till intäkt för anvisande av medel för nya utgiftsändamål.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Truppförbandens övningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 8 900 000 kronor.

[45.] 29. *Armén: Fält- och fälttjänstövningar, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 2 160 000
vid genomförd organisation	» 2 200 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 2 082 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 2 350 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *arméförvaltningen* hemställt om oförändrad medelsanvisning.

*Departements-
chefen.*

I samband med 1944 års riksdags beslut om uppsättande av en sjunde jaktflottilj förutsattes, att å förevarande anslag för nästa budgetår skulle kunna ernås en besparing å 216 000 kronor. Ehuru en sådan anslagsminskning torde vara ägnad att medföra vissa olägenheter främst i fråga om utbildningen i högre förband, anser jag mig — jämväl med beaktande av att en avsevärd reservation torde komma att föreligga å anslaget vid utgången av innevarande budgetår — böra föreslå, att anslaget nedräknas med berörda belopp. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra bestämmas till (2 350 000—216 000 =) i avrundat tal 2 150 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 175 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Fält- och fälttjänstövningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 2 150 000 kronor.

Anskaffning och vård av hästar m. m.

[46.] 30. *Armén: Remontering, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 348 000
vid genomförd organisation	» 1 792 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 1 372 000

Anslaget för innevarande budgetår, 2 230 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 110, intagen stat.

I propositionen 1942: 210 (s. 394 ff) har antalet stamhästar, med ledning av vilket remonterings omfattning beräknats, uppskattats till 4 966 rid- och 351 draghästar. Den årliga remonteringen beräknades till 10 % av detta antal, d. v. s. 497 rid- och 35 draghästar jämte 12 hästar som ersättning för å depå störtade remonter, eller sammanlagt 509 rid- och 35 draghästar.

I samma proposition beräknades behovet av ackordhästar till 11 000, innebärande en ökning i förhållande till tidigare antal med omkring 6 000 hästar.

Genom beslut av 1945 års riksdag har antalet stamhästar för ridbruk från och med innevarande budgetår minskats med 200.

Remonter samt stamhästar för dragbruk. Vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår har liksom tidigare räknats med en årlig remontering av 10 % av stamhästantalet. Vidare har medelinköpspriset för stamhästar beräknats till 1 800 kronor för remonter och till 1 500 kronor för stamhästar för dragbruk.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1946/47 har *arméförvaltningen* föreslagit, att den årliga remonteringen av stamhästar för ridbruk måtte, i syfte att säkerställa tillgången på för ridbruk lämpade och för krigsbruk disponibla hästar inom landet, höjas från 10 till 11 %. En sådan höjning betingades jämväl av den starkare förslitning, som stamhästmaterialen varit utsatt för under de gångna beredskapsåren. Det antal ridhästar, på vilket remontering skulle beräknas, uppskattades av *arméförvaltningen* till sammanlagt 4 729 vid en remontering med 10 % och 4 743 vid en remontering med 11 %. Då erfarenheten visat, att i medeltal 16 remonter per år störtade å depå, föreslog e ämbetsverket, att antalet remonter som finge inköpas såsom ersättning för störtade remonter måtte höjas från 12 till 16. Vid remontering med 10 % borde alltså inköpas tillhoppa ($474 + 16 =$) 490 remonter och vid remontering med 11 % tillhoppa ($521 + 16 =$) 537 hästar. Remontpriset beräknades av *arméförvaltningen* till samma belopp som det för innevarande budgetår gällande eller 1 800 kronor. Kostnaderna för inköp av remonter under nästa budgetår beräknades sålunda av *arméförvaltningen* till ($537 \times 1\,800 =$) 966 600 kronor.

Beträffande kostnaderna för anskaffning av stamhästar för dragbruk har *arméförvaltningen* anfört, att tillkomsten av arméns jägarskola nödvändiggjorde ökning av antalet sådana hästar med 6. Det sammanlagda antalet skulle alltså utgöra 357. Detta medförde dock ingen ökad årlig anskaffning, utan borde densamma för nästa budgetår uppgå till samma antal som under innevarande budgetår eller 35. Då medelinköpspriset liksom för innevarande budgetår borde beräknas till 1 500 kronor per häst, räknade *arméförvaltningen* med oförändrat medelsbehov för ändamålet, 52 500 kronor.

För övriga utgifter i samband med anskaffning av stamhästar har *arméförvaltningen* räknat med ett medelsbehov av 68 070 kronor.

Inkomsterna vid försäljning av utrangerade stamhästar, vilka för innevarande budgetår upptagits till 90 000 kronor, ha av *arméförvaltningen*, som ansett sig för nästa budgetår böra räkna med lägre försäljningspriser, beräknats till 60 000 kronor.

Arméförvaltningen har sålunda beräknat det sammanlagda medelsbehovet för anskaffning av remonter och stamhästar för dragbruk till ($966\,600 + 52\,500 + 68\,070 - 60\,000 =$) 1 027 170 eller i runt tal 1 027 000 kronor.

Ackordhästar. Beträffande medelsbehovet för anskaffning av ackordhästar under nästa budgetår har *arméförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

Från och med budgetåret 1946/1947 bör ersättning av ackordhästarna ske till i försvarsbeslutet förutsatt omfattning och sålunda omfatta 10 % av

ackordhästbeståndet eller 1 100 hästar. Medelkostnaden bör beräknas till samma belopp som för stamhästar för dragbruk eller 1 500 kronor. Anskaffningskostnaderna utgöra därför $(1\,100 \times 1\,500 =) 1\,650\,000$ kronor (nu $900 \times 1\,500 = 1\,350\,000$ kronor).

Kostnaderna för utackordering av ackordhästarna böra beräknas till samma belopp som tidigare eller 10 kronor per häst och år. Kostnaderna beräknas sålunda liksom för innevarande budgetår till $(11\,000 \times 10 =) 110\,000$ kronor.

Som ersättning till fodervärdar, vilka mottaga varmblodiga ackordhästar bör såsom för innevarande år upptagas ett belopp av 30 000 kronor.

Senast den 1 juli 1946 beräknas ackordhästantalet utgöra det i försvarsbeslutet förutsatta, d. v. s. 11 000, och beredskapshästarna vara avvecklade. Efter nämnda tidpunkt torde man kunna räkna med att ackordavgifter åter kunna uttagas till högst 20 kronor per häst och år, vilket skulle medföra årlig inkomst av 220 000 kronor.

Försäljningen av utrangerade ackordhästar kan, med hänsyn till bestämmelsen om att fodervärd, som haft häst till sig utackorderad under 10 år, äger få densamma sig tilldelad utan ersättning, beräknas omfatta högst 5 % av hästbeståndet eller 550. Inkomsterna härför böra sålunda icke upptagas till högre belopp än $(550 \times 150 =) 82\,500$ kronor (nu 165 000 kronor).

Arméförvaltningen har sålunda beräknat medelsbehovet för anskaffning av ackordhästar till $(1\,650\,000 + 110\,000 + 30\,000 - 220\,000 - 82\,500 =) 1\,487\,500$ eller i runt tal 1 488 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag har, såsom framgår av det föregående, av arméförvaltningen beräknats till $(1\,027\,000 + 1\,488\,000 =) 2\,515\,000$ kronor.

*departements-
chefen.*

Med stöd av ett av Kungl. Maj:t den 11 maj 1945 lämnat bemyndigande har min företrädare i ämbetet den 15 juni 1945 tillkallat sakkunniga med uppgift att inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande särskilda åtgärder för främjande av ridhästaveln. I avvaktan på resultatet av den pågående utredningen anser jag mig för nästa budgetår böra räkna med remontering efter i huvudsak oförändrade grunder, 10 % av totala antalet remonter jämte ersättning för störtade remonter, enligt arméförvaltningens förslag 16 hästar om året. Då antalet remonter av arméförvaltningen angivits till 4 729, bör alltså anskaffningen kunna begränsas till $(473 + 16 =) 489$ remonter, eller samma antal som för innevarande budgetår. Mot arméförvaltningens förslag om inköp av 35 stamhästar för dragbruk har jag intet att erinra. Jag kan däremot icke på föreliggande utredning tillstyrka, att antalet draghästar ökas med hänsyn till tillkomsten av arméns jägarskola. I 1945 års riksdags beslut rörande Norrbottens regementes jägarbataljons omorganisation till en jägarskola förutsattes icke någon ökning av antalet sådana hästar.

De av arméförvaltningen för nästa budgetår beräknade medelpriserna vid försvarets hästinköp, nämligen 1 800 kronor för remonter samt 1 500 kronor för stamhästar för dragbruk och ackordhästar, vilka priser överensstämmer med de vid beräkningen av innevarande budgetårs riksstatsanslag tillämpade, anser jag mig kunna nu godtaga. Kostnaderna för anskaffning av 489 remonter

beräknar jag till 880 200 kronor samt för anskaffning av 35 stamhästar för dragbruk, i enlighet med arméförvaltningens förslag, till 52 500 kronor. Med hänsyn till den i förhållande till arméförvaltningens förslag av mig förordade begränsningen av remontanskaffningen, torde det för övriga utgifter i samband med anskaffning av stamhästar avsedda beloppet kunna nedsättas från av arméförvaltningen beräknade 68 070 kronor till 62 790 kronor. Inkomsterna vid försäljning av utrangerade stamhästar ha av arméförvaltningen upptagits till 60 000 kronor, innebärande en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 30 000 kronor. Ämbetsverket har därvid räknat med en minskning av det genomsnittliga försäljningspriset från 300 kronor till 150 kronor. För egen del anser jag mig i avvaktan på närmare erfarenheter rörande prisutvecklingen böra räkna med en genomsnittlig prissänkning med allenast 50 kronor. Inkomsterna vid försäljning av utrangerade stamhästar kunna med hänsyn härtill uppskattas till 100 000 kronor.

Med angivna utgångspunkter skulle medelsbehovet för anskaffning av remonter och stamhästar för dragbruk sålunda komma att uppgå till $(880\,200 + 52\,500 + 62\,790 - 100\,000 =)$ i runt tal 895 000 kronor.

Vad härefter angår det beräknade behovet av ackordhästar får jag erinra, att enligt försvarsbeslutet det årliga behovet av ackordhästdagar för armén vid fullt genomförd organisation uppskattats till 452 000 och av ackordhästar till 11 000. För budgetåren 1943/44, 1944/45 och 1945/46 har anskaffningen beräknats begränsad till respektive 450, 550 och 900. Ackordhäftantalet, som tidigare icke uppgått till det i försvarsbeslutet förutsatta, beräknas kunna under innevarande budgetår uppbringas till detta antal genom ianspråktagande i viss utsträckning av hästar, som inköpts för beredskapsändamål. Med hänsyn härtill anser jag i likhet med arméförvaltningen, att nyanskaffning av ackordhästar under budgetåret 1946/47 bör ske i den omfattning som förutsatts i försvarsbeslutet eller med 1 100 hästar.

Då jag, såsom av det föregående framgår, icke räknar med så stor prissänkning vid försäljning av utrangerade hästar som arméförvaltningen förutsett, uppskattar jag inkomsterna därav, såvitt avser ackordhästar, till 137 500 kronor, eller 55 000 kronor mera än enligt arméförvaltningens beräkningar.

I övrigt har jag icke funnit något att erinra mot arméförvaltningens beräkningsgrunder i vad avser ackordhästarna. Jag beräknar medelsbehovet för anskaffning av ackordhästar till $(1\,487\,500 - 55\,000 =)$ 1 432 500 kronor.

Den omständigheten, att förenämnda inköpspriser vid anslagsberäkningen godtagas, innebär icke ställningstagande till frågan vilka priser som vid inköp böra slutligt erläggas. Sistnämnda fråga bör bedömas med ledning av det utredningsmaterial, som föreligger vid den tidpunkt — våren 1947 — då inköpen skola ske. Om inköpspriserna vid berörda tidpunkt äro lägre än här beräknats, bör motsvarande minskning vidtagas med avseende å det anslagsbelopp, som ställes till den inköpande myndighetens förfogande.

Sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag uppgår sålunda enligt de av mig förordade beräkningsgrunderna till $(895\,000 + 1\,432\,500 =)$ i avrundat tal 2 325 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 600 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 95 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Remontering* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 2 325 000 kronor.

[47.] 31. **Armén: Uttagning av hästar och hästfordon m. m., förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 35 000
vid genomförd organisation	» 35 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 95 500

Anslaget för innevarande budgetår, 120 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 111, intagen stat.

Enligt 7 § förordningen den 9 oktober 1942 (nr 832) om uttagning under fredstid av vissa förnödenheter för krigsmaktens behov (uttagningsförordningen) skall för varje hästuttagningsområde, däri uttagning skall äga rum, finnas en hästbesiktningsman med åliggande att förrätta besiktning av hästar samt upprätta förslag till uttagning. Till besiktningsman må endast utses veterinär. Besiktningsman utses av arméförvaltningens intendenturavdelning.

I enlighet med beslut av 1942 års riksdag (prop. nr 266, s. 95 ff.; riksdagens skrivelse nr 375, s. 18) har Kungl. Maj:t den 19 mars 1943 föreskrivit, att till hästbesiktningsman skall utgå årsarvode å 1 000 kronor samt särskilt dagarvode å 10 kronor för varje förrättningsdag utom hemvistet ävensom under resor i och för uppdraget resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass II C allmänna resereglementet. Av propositionen 1942: 266 framgår, att vid årsarvodets bestämmande räknats med att varje besiktningsman skulle bli sysselsatt omkring en månad varje år, däri inräknat erforderlig tid för resor, upprättande av uttagningsförslag m. m.

I skrivelse den 22 november 1943 hemställde arméförvaltningens intendentur- och civila departement, att till hästbesiktningsman utsedd veterinär, som vore underkastad civila eller militära avlöningsreglementet, måtte berättigas åtnjuta lön minskad med A-avdrag under för uppdragets fullgörande beviljad tjänstledighet från innehavande statstjänst under högst 35 dagar. Till motivering för förslaget anfördes, att tjänsteveterinärer på tillfrågan förklarar sig av ekonomiska skäl icke kunna ställa sig till förfogande för ifrågasvarande uppdrag under annan förutsättning än att de ekonomiska villkoren ordnades på sätt av myndigheterna föreslagits.

Förslaget återupprepades därefter i arméförvaltningens anslagsäskanden för innevarande budgetår.

Vid anmälan av denna fråga i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 45) framhöll min företrädare i ämbetet, att vad arméförvaltningen anfört beträffande svårigheten att med de fastställda ersättningsbeloppen säkerställa tillgången på kvalificerade veterinärer, som vore villiga

att mottaga uppdrag såsom hästbesiktningsmän, syntes motivera någon höjning av dessa ersättningar. Tillräckliga skäl föreläge dock ej att helt eller delvis frångå systemet för ersättningens beräkande. Ersättning borde således alltjämt utgå i form av dels årsarvode, dels ock dagarvode. Det sistnämnda borde emellertid höjas från 10 till 20 kronor. I förhållande till arméförvaltningens förslag skulle detta innebära en begränsning av gottgörelsen, men det ville synas, som om besiktningsmännen även med den sålunda förordade arvodesförhöjningen skulle bli skäligen tillgodosedda.

Riksdagen (skr. nr 4 punkt 45:o) hade intet att erinra mot vad sålunda anförts, och Kungl. Maj:t har därefter enligt beslut den 1 juni 1945 föreskrivit, att dagarvode tillägs vidare från och med budgetåret 1945/46 må utgå med 20 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen*, som i övrigt icke ifrågasatt ändrade beräkningsgrunder för nu förevarande anslag, till ny behandling upptagit spørsmålet om gottgörelse till hästbesiktningsmännen. Ämbetsverkets intendenturavdelning hade föranstaltat om undersökning beträffande möjligheterna att på frivillighetens väg erhålla kvalificerade veterinärer såsom hästbesiktningsmän. En förfrågan hos alla de veterinärer, som enligt överfältveterinärens anvisningar ansetts kunna ifrågakomma för dylikt uppdrag, 191 stycken, hade givit till resultat att endast 9 svarat jakande under det att övriga icke velat komma i fråga mot åtnjutande av ersättning enligt nu gällande grunder. Enligt arméförvaltningens mening borde till hästbesiktningsman utgå ersättning enligt i huvudsak de grunder, som angivits i de tidigare framställningarna i ämnet, medförande en beräknad ökad belastning å anslaget med 6 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknades sålunda av arméförvaltningen till $(120\,000 + 6\,000 =) 126\,000$ kronor.

I infordrat utlåtande har *statskontoret* erinrat, att jämlikt 40 § 1) allmänna veterinärinstruktionen (SFS 1945:425) varje veterinär vare sig han vore i tjänst anställd eller enskilt utövade veterinärkonsten vore skyldig att biträda hästvärderingsnämnd jämlikt rekvisitionsförfordningen samt att vara hästbesiktningsman jämlikt uttagningsförfordningen. Under hänvisning till denna bestämmelse och då enligt statskontorets mening den ersättning, som fastställts för hästbesiktningsman av 1945 års riksdag, vore fullt skälig, avstyrkte ämbetsverket arméförvaltningens förslag till jämkning av ersättningsgrunderna. Statskontoret ville endast tillägga, att — såvitt ämbetsverket kunde finna — ett godtagande av förslaget skulle kunna föranleda en berättigad kritik från icke statsanställd veterinär.

Arméförvaltningen har i anledning av statskontorets remissutlåtande på anförda skäl förklarat sig vidhålla sitt i anslagsäskandena avgivna förslag.

Vad arméförvaltningen anført synes mig icke utgöra tillräckliga skäl att föreslå ändring i de av 1945 års riksdag beslutade grunderna för ersättning till hästbesiktningsmän, särskilt som veterinär enligt gällande allmänna veterinärinstruktion, såsom statskontoret påpekat, är skyldig att tjänstgöra

*Departements-
chefen.*

såsom sådan besiktningsman. Jag uppskattar därför medelsbehovet under anslaget till samma belopp som anvisats för innevarande budgetår.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av hästar och hästfordon m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 120 000 kronor.

[48.] 32. *Armén: Veterinärvård, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 144 200
vid genomförd organisation	» 143 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 147 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 205 000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget har från och med budgetåret 1944/45 beräknats efter ett belopp av 7,4 öre för häst och underhållsdag (tidigare 5,5 öre).

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 anfört, att någon höjning av priserna på den materiel m. m., som bekostades av ifrågavarande anslag, knappast syntes vara att förvänta. Ämbetsverket ansåge sig icke kunna räkna med minskade kostnader för veterinärvården, särskilt med hänsyn till underhållet och vården av de väsentligt ökade förråd av veterinärmateriel, som krigsorganisationens starka utbyggande medfört. *Arméförvaltningen* beräknade antalet underhållsdagar för hästar, inberäknat de vid remontdepåerna befintliga remonterna, till i runt tal 2 669 100. Efter en oförändrad kostnad av 7,4 öre för underhållsdag uppskattades medelsbehovet till $(2\,669\,100 \times 0,074 =)$ 197 513 kronor eller i runt tal 198 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Arméförvaltningens beräkning av medelsbehovet föranleder ingen annan erinran från min sida än att jag föreslår, att det av ämbetsverket beräknade beloppet avrundas nedåt till 190 000 kronor, innebärande i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår en kostnadsminskning med 15 000 kronor. Av det sålunda beräknade anslagsbeloppet, 190 000 kronor, torde omkring 50 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Veterinärvård* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 190 000 kronor.

[49.] 33. *Armén: Hundväsendet, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 54 000
vid genomförd organisation	» 54 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 61 000

Anslaget för innevarande budgetår, 67 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 112.

Arméförvaltningen har för nästkommande budgetår hemställt om oförändrad medelsanvisning.

Den av min företrädare i ämbetet vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 104) omnämnda utredningen inom arméledningen rörande arméhundväsendets organisation har numera avslutats. Enligt vad jag under hand inhämtat, har resultatet av utredningen överlämnats till överbefälhavaren för att tillställas 1945 års försvarskommitté. Anslagsberäkningen för budgetåret 1946/47 synes sålunda icke kunna påverkas av denna utredning. *Departementschefen.*

Såsom framgår av 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 96 f.) ha de årliga kostnaderna för den i propositionen föreslagna organisationen beräknats normalt uppgå till 62 000 kronor. För ettvarvt av budgetåren 1944/45 och 1945/46 ha därutöver anvisats 5 000 kronor såsom en tillfällig höjning för organisationens snabba utbyggande. Då behovet därav nu synes mindre trängande, anser jag mig icke kunna tillstyrka större medelsanvisning än nyss angivna belopp av 62 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 5 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 5 000 kronor får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hundväsendet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 62 000 kronor.

[50.] 34. **Armén: Brevduveväsendet, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 5 000
vid genomförd organisation	» 5 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 5 000

I enlighet med förslag av arméförvaltningen torde förevarande anslag bära upptagas med oförändrat belopp, 5 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Brevduveväsendet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 5 000 kronor.

Tygmateriel m. m.

[51.] 35. *Armén: Vapen och ammunition m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 19 400 000
vid genomförd organisation	» 32 000 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 20 754 000

Anslaget för innevarande budgetår, 23 500 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 113.

Kostnaderna för vården och underhållet av arméns vapen- och tygmateriel bestridas från tre särskilda reservationsanslag, nämligen förevarande anslag till vapen och ammunition m. m. ävensom anslagen till signal- och ingenjörsteknisk materiel m. m. samt till motor- och anspanssfordon m. m. Från förevarande anslag bestridas även kostnaderna för anskaffning av ammunition för övningar samt för målskjutningsmateriel och belöningar för skicklighet i skjutning.

Under de gångna beredskapsåren har en fredsmässig redovisning av hörande kostnader icke kunnat åvägbringas, och de anslagsberäkningar, som framlagts, ha därför väsentligen måst grundas på de av 1941 års försvarsutredning framlagda kostnadskalkylerna, vilka lågo till grund för 1942 års försvarsbeslut. Vad förevarande anslag beträffar företogs emellertid i 1942 års försvarsproposition (1942: 210) en betydelsefull jämkning i de av försvarsutredningen för uppsättningsperioden framlagda beräkningarna. Med hänsyn till möjligheten att för utbildningsändamål utnyttja vissa överskott i mobiliseringslagren av ammunition ansågos de årliga kostnaderna under förevarande anslag, vilka av försvarsutredningen upptagits till 32 000 000 kronor, kunna minskas till 19 400 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméförvaltningen* upptagit frågan om underhållsanslagens beräkning till ingående behandling och därvid inledningsvis anfört i huvudsak följande.

Det torde till en början kunna erinras om att de beräkningar rörande underhållsanslagens storlek, som verkställts av 1941 års försvarsutredning och vilka i sin tur legat till grund för förslaget i propositionen 1942: 210, av naturliga skäl måste vara i vissa avseenden osäkra. Den av försvarsutredningen föreslagna utbyggnaden av armén under femårsperioden 1942/47 innebar anskaffning i betydande omfattning av materiel, som förut icke ingått i arméns utrustning. Vidare saknades icke blott beträffande denna utan jämväl med avseende på övrig materiel säkra hållpunkter för en beräkning av de kostnader, som under normala fredsförhållanden skulle komma att belasta de ordinarie underhållsanslagen. Arméförvaltningen saknar kännedom om de utgångsvärden, som av försvarsutredningen lagts till grund för beräkningen av underhållsanslagens storlek (betänkandet bilaga 14 a, s. 336), med undantag endast för en delpost ingående i anslaget för motor- och anspanssfordon m. m., nämligen underhållskostnaderna för stammotorfordon i ständig drift. Att underhållsanslagen enligt 1942 års försvarsbeslut, även

bortsett från inträffad prisstegring, skulle komma att visa sig otillräckliga icke blott efter femårsplanens genomförande utan redan under dennas senare del har alltmer framstått som klart. Detta förhållande har emellertid med avseende på dess återverkningar på materielens underhåll m. m. saknat betydelse, då under beredskapstiden huvuddelen av underhållskostnaderna vid truppförbanden kunnat bestridas från förskottsstaten för löpande utgifter och då för innevarande budgetår särskilda avvecklingsanslag för bland annat materielens iståndsättande efter beredskapstiden anvisats. Frågan om underhållsanslagens storlek under normala fredsförhållanden torde däremot bli fullt aktuell från och med budgetåret 1946/47.

Arméförvaltningen har anfört, att man inom ämbetsverkets tygavdelning med hänsyn till vunnen insikt om underhållsanslagens sannolika otillräcklighet verkställt så ingående beräkningar och bedömanden, som med hittills föreliggande erfarenheter om de inverkanse faktorerna varit möjliga. I avslutning härtill har anförts i huvudsak följande.

Undersökningarna ha avsett att fastställa storleken av de erforderliga underhållsanslagen, sedan femårsplanen i sin helhet genomförts, d. v. s. från och med budgetåret 1947/48. Självfallet kunna dessa beräkningar icke vara absolut riktiga — något som dylika beräkningar väl aldrig kunna bli — då härför skulle erfordras en flerårig statistik rörande kostnaderna under de framtida förhållanden, som beräkningarna avse. Det bör vidare beaktas, att beräkningarna hänföra sig till materielläget efter femårsplanens genomförande men givetvis icke kunna vara giltiga, därest vid en kommande försvarsordning ny materiel i större omfattning skulle tillföras armén utöver den redan befintliga.

Kostnadsberäkningarna ha, som förut nämnts, grundats på storleken av den efter femårsperiodens utgång befintliga materielstocken och beträffande de egentliga underhållskostnaderna på den omfattning, i vilken materielen tages i bruk under utbildningen respektive är intagen i förråd. Samma faktor har för övrigt legat till grund för dimensioneringen av arméns tygverkstäder. Det är emellertid icke endast kostnader för materielunderhållet i egentlig mening (reparationer m. m.), som skola bestridas från underhållsanslagen. De olika kostnadselementen ha vid undersökningen sammanförts uti vissa större representativa kostnadsgrupper, nämligen

- underhållskostnader,
- förrådskostnader,
- administrationskostnader,
- ersättning för kasserad materiel,
- förbättringar och försök samt
- övningsmateriel och skjutfältsanordningar m. m.

De verkställda beräkningarna rörande kostnaderna (enligt prisläget den 1 juli 1945) inom dessa grupper — kostnaderna för ammunition häri icke inräknade — ha sammanfattats i följande sammanställning.

Tablå över beräknade underhållsanslag för tygmateriel efter $\frac{1}{7}$ 1947
(i miljoner kronor).

K o s t n a d s g r u p p e r	Vapen- materiel m. m.	Signal- och ing- materiel m. m.	Motor- och anspanns- fordon	Summa	Proc. andel
1. Underhållskostnader	10,900	2,900	15,600	29,400	66 %
2. Förrådkostnader	1,320	0,660	1,320	3,300	7 %
3. Administrationskostnader m. m.	0,880	0,460	0,920	2,260	5 %
4. Ersättning för kasserad materiel ..	1,000	0,520	1,580	3,100	7 %
5. Förbättringar och försök	3,100	0,850	1,150	5,100	11 %
6. Övningsmateriel och skjutfältsanord- ningar m. m.	1,600	0,110	0,130	1,840	4 %
Summa	18,800	5,500	20,700	45,000	100 %

Arméförvaltningen har framhållit, att prisstegringarna efter den 1 juli 1941 varierade högst avsevärt för olika materielslag men att den genomsnittliga prisstegringen syntes kunna uppskattas till 10 % för vapenmateriel, anspanssfordon och ingenjörteknisk materiel m. m., 25 % för motorfordonsmateriel samt 30 % för signalmateriel.

På grundval av de verkställda beräkningarna ha underhållskostnaderna (i miljoner kronor) beräknats på följande sätt.

	Prisläget $\frac{1}{7}$ 1945	Prisläget $\frac{1}{7}$ 1941	
		Enligt nu föreliggande utredning	Merkostnad i förhållande till försvars- beslutet
Vapenmateriel m. m.	18,8	17,0	4,6
Signal- och ingenjörteknisk materiel m. m.	5,6	4,6	3,0
Motor- och anspanssfordon m. m.	20,7	17,0	9,0
Summa	45,0	38,5	16,6

För ett bedömande av totalsummans storleksordning har framhållits, att densamma icke utgör mer än omkring 2 % av materielens värde.

Beträffande de i förstnämnda sammanställning upptagna kostnadsgrupperna har arméförvaltningen närmare anført följande.

Underhållskostnaderna avse såväl de kostnader, vilka äro förenade med materielens reparation vid tygverkstäderna (omkring $\frac{2}{3}$ av underhållskostnaderna) och i vissa fall vid civila verkstäder, som även kostnaderna för centralt verkställda anskaffningar av reservdelar, materialier m. m., som

direkt förbrukas vid trupp. För påläggning av ett nytt stridsvagnsband, insättande av ett nytt radiorör i stället för ett förbrukat etc. behöver materielen givetvis icke tagas in på verkstäder. De beräknade underhållskostnaderna förutsätta en minskning av den nuvarande arbetarstyrkan vid tygverkstäderna med omkring 22 %.

Förrådskostnaderna innefatta löner för förrådspersonal, kostnaderna för viss inredning såsom kärror, hissanordningar m. m. vid förråden, kostnader för belysning och uppvärmning m. m. vid tygstationerna samt kostnader för bevakning, frakter m. m. Den i tablån gjorda beräkningen av förrådskostnaderna förutsätter en reduktion av den nuvarande arbetarstyrkan vid förråden med omkring 60 %.

Till administrationskostnaderna äro främst hänförliga löner till tygavdelningens civila personal, vilken till alldeles övervägande del avlönas från sakanslag, ävensom kostnader för resor i samband med materielbesiktningar, kontroll o. s. v. Vid kostnadsberäkningen har förutsatts, att tygavdelningens personalstyrka reduceras till den, som beräknats erforderlig under normala fredsförhållanden. Den ökning av personalen, som eventuellt erfordras på grund av större materielanskaffningar m. m. förutsättes bekostas från vederbörliga anskaffningsanslag. Anslagsposten kan givetvis minskas, i den mån som överflyttning sker av avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag.

Ersättning för kasserad materiel har upptagits till relativt låga belopp i betraktande av materielstockens omfattning. Det förtjänar framhållas, att denna post icke inkluderar kostnaderna för den erforderliga förnyelsen av motorfordonsparken, för vilket ändamål belopp av helt annan storleksordning bliva erforderliga.

Förbättringar och försök med befintlig materiel måste ständigt fortgå för att så långt görligt är anpassa materielen efter de erfarenheter, som göras under dess användning vid trupp och därpå grundade önskemål om förändringar. Varje åtgärd för sig kräver måhända icke större kostnader men med hänsyn till den stora omfattning, i vilken snart sagt varje materielslag förekommer vid armén, kunna totalkostnaderna ofta bliva betydande. Det måste med bestämdhet hävdas, att anslag för förbättringar av materielen samt i samband härmed stående försök icke få tillmätas för snävt med risk att materielen eljest icke kan givas fullgod prestationsförmåga.

Från posten för övningsmateriel och skjutfältsanordningar m. m. skola bestridas kostnaderna för attrapper, demonstrationsmateriel, materielbeskrivningar, planscher, bildband o. s. v., vidare målskjutningsmateriel för skjutning med eldhandvapen och kulsprutor, tekniska anordningar och skyddsanordningar vid pansarregementenas, artilleriets och luftvärnsregementenas skjutfält, telefonanordningar vid skjutfälten m. m. ävensom belöningar enligt gällande föreskrifter för färdighet i skjutning, riktning, signalering m. m.

Vid beräkningen av underhållsanslagens storlek för budgetåret 1946/47 har arméförvaltningen ansett sig kunna använda den angivna storleken av underhållsanslagen efter femårsplanens genomförande såsom utgångspunkt. Arméförvaltningen funne det vidare vara rimligt att för enkelhetens skull förutsätta, att materielkostnaderna under femårsperioden stegrats proportionellt från värdet den 1 juli 1942 till det värde de enligt den föregående beräkningen borde ha den 1 juli 1947. Det finge framhållas att, om kostnaderna för budgetåret 1946/47 beräknades ur en dylik proportionalitet, detta möjligen kunde leda till för små underhållsanslag under sagda

budgetår, alldenstund huvuddelen av materielen vid denna tidpunkt redan vore levererad. Bestämdes emellertid underhållsanslagen på sätt nyss angivits, innebure detta, att anslagen efter prisläget den 1 juli 1941 för budgetåret 1946/47 borde utgöra för

	Prisläget 1/7 1945 milj. kr.	Prisläget 1/7 1941 milj. kr.
Vapenmateriel m. m.	17,5	16,0
Signal- och ingenjörteknisk materiel m. m.	4,8	3,8
Motor- och anspanssfordon m. m.	17,3	14,5

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag — till vapen och ammunition m. m. — har arméförvaltningen anför, att, såsom av den lämnade redogörelsen framginge, för underhåll av vapenmateriel m. m. under nästa budgetår skulle erfordras ett belopp av 17 500 000 kronor, varav 1 500 000 kronor kunde anses motsvara prisstegring efter den 1 juli 1941. Kostnaderna för ersättning för under övningar förbrukad ammunition beräknades enligt vunna erfarenheter till omkring 22 000 000 kronor, varav 2 000 000 kronor motsvarade prisstegring. Emellertid beräknades ammunition till ett värde av 12 600 000 kronor kunna tagas i anspråk ur befintliga lager. Kostnaderna för ammunitionen i övrigt kunde beräknas uppgå till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 9 500 000 kronor, av vilket belopp 850 000 kronor kunde anses motsvara prisstegring. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgjorde alltså (17 500 000 + 9 500 000 =) 27 000 000 kronor.

Överbefälhavaren har i avgivet utlåtande framhållit betydelsen av att underhållsanslagen icke beräknas så snävt, att underhållet måste eftersättas med påföljd att den dyrbara och svårersättliga materielen utsättes för risk att minska i värde eller förfaras.

Försvarets civilförvaltning har erinrat om att en synnerligen omfattande reparation och istandsättning av all försvarets materiel avsåges skola ske under innevarande budgetår. Det syntes icke uteslutet, att viss del av detta arbete komme att utföras även under budgetåret 1946/47, för vilket ändamål jämväl avvecklingsanslag i så fall borde anvisas, samt att under det närmaste året efter arbetets slutförande underhållskostnaderna kunde komma att ställa sig lägre än vad som kunde bli normalt för framtiden. Civilförvaltningen hade intet att erinra mot att underhållsanslagen disponerades för de olika ändamål, som av arméförvaltningen förutsatts.

*Departements-
chefen.*

Förevarande anslag avses i huvudsak för två olika ändamål, nämligen dels vård och underhåll av vapenmateriel m. m. och dels anskaffning av ammunition för övningar. I sina anslagsäskanden för budgetåren 1944/45 och 1945/46 hemställde arméförvaltningen om avsevärda höjningar av anslaget, främst med hänsyn till ökade kostnader för anskaffning av övningsammunition. Behovet av ökad medelsanvisning för detta ändamål motive-

rades med *dels* den stora förbrukningen av i många fall dyrbar specialammunition vid utbildning med det stora antal automatvapen, som numera ingår i utrustningen, *dels ock* den genom krigserfarenheterna påvisade nödvändigheten av att ur reservsynpunkt med varje slag av vapen utbilda större procentuell del av personalstyrkan än som i försvarsbeslutet beräknats. Arméförvaltningen framhöll, att de på sådana grunder uppskattade merkostnaderna motvägdes av för budgetåren 1942/45 beräknade besparingar å de för signal- och ingenjörteknisk materiel m. m. samt för motor- och anspanssfordon m. m. i försvarsbeslutet beräknade genomsnittliga årsbeloppen. I anledning av vad arméförvaltningen anfört höjdes anslagen för ifrågavarande budgetår med 2 600 000 kronor respektive 500 000 kronor. Arméförvaltningens medelsframställningar, vilka avsett betydligt större anslagshöjningar, biträdades därigenom allenast i begränsad omfattning.

Arméförvaltningen har nu i sina anslagsäskanden för nästa budgetår upptagit till närmare behandling den andra kostnadsgruppen inom anslaget, kostnaderna för vård och underhåll av vapenmateriel m. m. I anslutning härtill har ämbetsverket även framlagt utredning rörande de underhållskostnader, som bestridas med anlitande av anslagen till signal- och ingenjörteknisk materiel m. m. samt till motor- och anspanssfordon m. m. Enligt den föreliggande utredningen skulle de i försvarsbeslutet för ifrågavarande ändamål beräknade beloppen högst avsevärt understiga de verkliga medelsbehoven. De nu anmälda medelsbehoven för genomförd organisation, nedräknade till prisläget den 1 juli 1941, överstiga sålunda de i försvarsbeslutet beräknade med omkring 35 % för vapenmateriel, med icke mindre än 200 % för signal- och ingenjörteknisk materiel samt med mer än 100 % för motor- och anspanssfordon.

De för budgetåren 1942/46 anvisade anslagen ha väsentligen grundats å försvarsbeslutets kostnadsberäkningar, vilka såsom nyss nämnts befunnits sluta på alltför låga belopp såvitt avser genomförd organisation. Det är sannolikt, att motsvarande är fallet beträffande uppsättningsperioden — i varje fall dess senare del — vilket skulle innebära, att kostnader för fredsorganisationens upprätthållande delvis bestritts med anlitande av förskottsstaten för försvarsväsendet eller anslag till avveckling av försvarsberedskapen.

Att arméförvaltningen först nu anmäler de verkliga kostnaderna för underhållet av ifrågavarande materiel sammanhänger enligt vad som upplysts från ämbetsverket därmed, att man tidigare saknat erfarenheter rörande underhållet av betydande delar av den för armén enligt försvarsbeslutet anskaffade materielen, varför man nödgats avvakta erfarenheter rörande de verkliga kostnaderna för de olika materiellagen, innan säkrare beräkningar rörande medelsbehovet för materiellens underhåll kunnat förebringas. Av betydelse lär även ha varit, att arméförvaltningens ledande personal under beredskapstiden varit betungad med uppgiften att få den hastigt växande organisationen funktionsduglig för beredskap och krig och haft svårighet att ägna ingående uppmärksamhet åt den fredsmässiga beräkningen av anslagen. Även om dessa omständigheter måste skänkas beaktande, finner jag det be-

klagligt, att statsmakterna icke tidigare erhållit en föreställning om anslagsbehovet på dessa områden.

Såsom redan nämnts grunda sig de numera föreliggande beräkningarna på de under beredskapstiden vunna erfarenheterna, vilka efter vissa normer omräknats för att kunna tjäna till ledning vid beräkningen av medelsbehoven i fredstid. Fortfarande lärer viss osäkerhet vidlåda beräkningarna. I avvaktan på närmare erfarenheter rörande de verkliga kostnaderna i fredstid torde de emellertid böra i huvudsak läggas till grund för anslagsberäkningarna. En viss begränsning av anslagshöjningarna synes emellertid kunna ske utan att därigenom materielens tillfredsställande vård äventyras. Med hänsyn till materielens höga värde kan jag dock icke tillstyrka en avsevärdare minskning av de av arméförvaltningen äskade beloppen.

Med dessa utgångspunkter och med beaktande jämväl av vad försvarets civilförvaltning anført anser jag mig kunna tillstyrka, att medelsbehoven för materielens underhåll m. m. för nästa budgetår beräknas till följande belopp enligt prisläget den 1 juli 1941, nämligen för vapenmateriel m. m. 14 500 000 kronor, för signal- och ingenjörteknisk materiel m. m. 3 250 000 kronor samt för motor- och anspanssfordon m. m. 13 000 000 kronor. Från ifrågasvarande tre anslag bestridas avsevärda kostnader för avlöningar till verkstads- och förrådspersonal. Frågan om denna personals omfattning och sättet för avlöningskostnadernas bestridande torde komma att upptagas till behandling inom försvarets sakanslagsutredning.

Såsom nyss anförts beräknar jag medelsbehovet för underhåll av vapenmateriel m. m. för nästa budgetår till 14 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Merkostnaderna på grund av prisstegring efter nämnda tidpunkt kunna enligt av arméförvaltningen angiven beräkningsgrund uppskattas till i runt tal 1 500 000 kronor. Från förevarande anslag skola även bestridas kostnader för anskaffning av ammunition för övningar, för innevarande budgetår upptagna till 9 500 000 kronor. Medelsbehovet för nästa budgetår synes kunna begränsas till 9 000 000 kronor, varav omkring 800 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Såsom inledningsvis anförts böra kostnaderna för hemvärnet sammanföras under en särskild anslagsgrupp. Jag beräknar de på hemvärnet belöpande kostnaderna för vapen och ammunition m. m. för nästa budgetår till 1 000 000 kronor, med vilket belopp förevarande anslag bör minskas.

I enlighet med det anförda beräknar jag det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag till $(14\,500\,000 + 1\,500\,000 + 9\,000\,000 - 1\,000\,000 =)$ 24 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 500 000 kronor. Av anslagsbeloppet torde omkring 2 200 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Äberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Vapen och ammunition m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 24 000 000 kronor.

[52.] 36. *Armén: Engångsanskaffning av ammunition, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 14 300 000
vid genomförd organisation	» —
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 13 880 000

Anslaget är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 14 300 000 kronor.

Såsom framgår av statsverkspropositionen till 1944 års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 43) har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut be- myndigat arméförvaltningens dåvarande tygdepartement respektive armé- förvaltningen att gå i författning om anskaffning av ammunition för armén för en kostnad av 71 500 000 kronor, motsvarande det i 1942 års försvars- beslut för hela femårsperioden 1942/47 för ändamålet avsedda beloppet.

Arméförvaltningen har hemställt, att jämväl för nästa budgetår ett anslag av 14 300 000 kronor måtte anvisas till engångsanskaffning av ammunition. Ämbetsverket har i anslutning därtill även hemställt, att ett anslaget tillfört belopp av 83 000 kronor, härrörande från överskott å försvarets fabriksverks rörelse, måtte få disponeras för täckande av viss brist i lagren av 12 cm granatkastarammunition.

Av det i 1942 års försvarsbeslut för engångsanskaffning av ammunition under femårsperioden 1942/47 beräknade beloppet, 71 500 000 kronor, ha för budget- åren 1942/46 anvisats tillhopa 57 200 000 kronor, varför 14 300 000 kronor skulle återstå att anvisa. Emellertid torde medelsbehovet kunna något nedbringas. Sålunda har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut förordnat, att omkring 2 000 000 kronor icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande disponeras. En- ligt från arméförvaltningen inhämtade upplysningar ha ytterligare 1 400 000 kronor ännu icke disponerats. Av det odisponerade beloppet avses omkring 325 000 kronor för revidering av viss ammunition. Ytterligare omkring 1 000 000 kronor torde böra reserveras för mötande av eventuella kostnads- stegringar å beställd men ännu icke levererad ammunition. Återstoden av det icke disponerade beloppet, (3 400 000 — 325 000 — 1 000 000 =) 2 075 000 kronor, torde däremot icke böra tagas i anspråk under femårsperioden. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till (14 300 000 — 2 075 000 =) i avrundat tal 12 200 000 kronor. Mot den av arméförvalt- ningen föreslagna dispositionen av överskottsmedlen från försvarets fabriks- verk har jag intet att erinra.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 2 100 000 kronor får jag således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Engångsanskaffning av ammunition* för budget- året 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 12 200 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

[53.] 37. **Armén: Signal- och ingenjörteknisk materiel m. m., reservationsanslag.**
1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 450 000
vid genomförd organisation	» 1 500 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 1 766 000

Anslaget är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 1 775 000 kronor.

Såsom av den vid behandlingen av anslaget till vapen och ammunition m. m. lämnade redogörelsen framgår har *arméförvaltningen* uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår för underhåll av signal- och ingenjörteknisk materiel m. m. till 4 800 000 kronor, varav 1 000 000 kronor hänförs till prisstegring efter den 1 juli 1941. Av förstnämnda belopp ha 3 700 000 kronor ansetts erforderliga för signalmateriel m. m., medan återstoden, 1 100 000 kronor, avsetts för ingenjörmateriel m. m.

Departements-
chefen.

Vid behandlingen av anslaget till vapen och ammunition har jag föreslagit, att medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag beräknas till 3 250 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Enär merkostnaderna för prisstegring efter nämnda tidpunkt kunna uppskattas till omkring 850 000 kronor, beräknar jag det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till $(3\,250\,000 + 850\,000 =) 4\,100\,000$ kronor.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 2 325 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Signal- och ingenjörteknisk materiel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 4 100 000 kronor.

[54.] 38. **Armén: Motor- och anspanssfordon m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 7 670 000
vid genomförd organisation	» 8 150 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 7 312 000

Anslaget för innevarande budgetår, 9 300 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 113.

Såsom framgår av den vid behandlingen av anslaget till vapen och ammunition m. m. lämnade redogörelsen har *arméförvaltningen* uppskattat medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår till 17 300 000 kronor, varav 2 800 000 kronor hänförs till prisstegring efter den 1 juli 1941. Av förstnämnda belopp ha 13 450 000 kronor beräknats erforderliga för motorfordon m. m., medan återstoden, 3 850 000 kronor, avsetts för anspanssfordon m. m.

Arméförvaltningen har framhållit, att försvarsutredningens betänkande innehölle närmare redogörelse för de grunder, som utredningen tillämpat vid beräkning av underhållsanslagen, allenast såvitt avsåge kostnaderna för underhåll av motorfordon i ständig drift. Det vore således endast beträff-

fande denna kostnadsgrupp som en direkt jämförelse mellan de verkliga kostnaderna och de av försvarsutredningen beräknade vore möjlig. Erfarenheten hade givit vid handen, att underhållskostnaderna, räknade i kronor per mil och frånsett inträffad prisstegring av omkring 25 %, vore betydligt högre för de pansrade bandfordonen än vad försvarsutredningen förutsatt. Härtill komme, att underhållskostnaderna för vissa specialfordon icke medräknats av försvarsutredningen. Kostnadsökningen enbart för denna delpost hade beräknats utgöra omkring 1 000 000 kronor, prisstegringen oräknad. Några kostnader för motorfordon i tillfälligt bruk och uppställda i förråd hade icke upptagits av försvarsutredningen.

Såsom närmare framgår av vad jag i det föregående anført vid behandlingen av anslaget till vapen och ammunition m. m. har jag ansett mig kunna tillstyrka, att medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår beräknas till 13 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Enär merkostnaderna på grund av prisstegring efter berörda tidpunkt torde kunna uppskattas till 2 500 000 kronor, beräknar jag det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till (13 000 000 + 2 500 000 =) 15 500 000 kronor.

*Departements
chefen.*

Under erinran att anslagshöjningen utgör 6 200 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: *Motor- och anspanssfordon m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 15 500 000 kronor.

[55.] 39. *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap m. m., förslagsanslag.* Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 50 000 kronor.

Under återopande av vad jag anført vid behandlingen av arméförvaltningens avlönings- och omkostnadsanslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén*: *Uttagning av motorfordon och motorredskap m. m.* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 50 000 kronor.

[56.] 40. *Armén: Försök med viss tygmateriel, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 420 000
vid genomförd organisation	» 400 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 420 000

Anslaget är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 440 000 kronor.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse med medelsäskanden för budgetåret 1946/47 angivit medelsbehovet under anslaget till 400 000 kronor jämte tilllägg på grund av prisstegring med omkring 10 % eller således sammanlagt 440 000 kronor.

*epartements-
chefen.*

Jag har intet att erinra mot arméförvaltningens förslag, som innebär, att anslagsanvisningen för nästkommande budgetår skulle bli oförändrad. Beträffande bestridandet av vissa kostnader för försök med stridsvagnsmateriel får jag hänvisa till nästa punkt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Försök med viss tygmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 440 000 kronor.

[57.] 41. **Armén: Anskaffning av tygmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 104 162 000
vid genomförd organisation	» —
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 100 600 000

Anslaget för innevarande budgetår är uppfört med ett belopp av 100 000 000 kronor. I brev den 1 juni 1945 har Kungl. Maj:t, såsom närmare framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 114, meddelat vissa bestämmelser rörande anslagets disposition.

För innevarande budgetår har tillika anvisats ett reservationsanslag av 12 800 000 kronor till prisstegringar å anskaffning av tygmateriel.

Som av förestående tablå framgår beräknades engångskostnaderna för anskaffning av tygmateriel under uppsättningsperioden i propositionen 1942: 210 till ($5 \times 104\,162\,000 =$) 520 810 000 kronor. I propositionen 1942: 266 (punkt 20) förutsattes emellertid, att viss del av den materielanskaffning, varmed i propositionen 1942: 210 räknats, till ett värde av 38 000 000 kronor skulle anses tillgodosedd genom fullföljande av med stöd av riksdagens bemyndigande tidigare beslutad tygmaterielanskaffning. Härigenom kunde beloppet å 520 810 000 kronor minskas med 38 000 000 kronor till i runt tal 482 800 000 kronor. Därutöver beräknades, på sätt närmare framgår av nyssnämnda proposition, för slutlikvidering av tidigare beslutad tygmaterielanskaffning inom försvarsplanens kostnadsram ett belopp av 20 000 000 kronor. För engångsanskaffning av tygmateriel under femårsperioden 1942/47 beräknades därför i nämnda proposition sammanlagt ($482\,800\,000 + 20\,000\,000 =$) i runt tal 503 000 000 kronor, motsvarande en medelkostnad per budgetår av 100 600 000 kronor.

I anledning av propositionen 1942: 266 (punkt 20) har riksdagen i skrivelse nr 375 (punkt 21) dels bemyndigat Kungl. Maj:t att meddela beslut om anskaffning av viss tygmateriel för armén intill nyssnämnda belopp av 482 800 000 kronor, dels anvisat ett reservationsanslag av 120 000 000 kronor till anskaffning av tygmateriel för budgetåret 1942/43, dels ock medgivit att anslaget finge enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande överskridas inom ramen av angivna belopp av 482 800 000 kronor.

Medelsbehovet till anskaffning av tygmateriel bestrides sålunda med anlitande av den anslagstyp, som i det föregående benämnts kvotanslag. Genom beslut den 6 november 1942 har Kungl. Maj:t bemyndigat arméförvaltningens

dåvarande tygdepartement att gå i författning om anskaffning av tygmateriel för armén för ett belopp av högst 482 800 000 kronor i huvudsaklig överensstämmelse med en av tygdepartementet framlagd anskaffningsplan och en i anslutning till framläggandet av propositionen 1942:210 upprättad promemoria.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméförvaltningen* anfört, att de på femårsperioden 1942/47 belöpande kostnaderna för anskaffning av tygmateriel — i det föregående angivna till 503 000 000 kronor — rätteligen enligt tidigare framlagda kostnadsberäkningar kunde uppskattas till 502 610 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Enär till täckande av dessa kostnader för budgetåren 1942/46 anvisats tillhopa 430 000 000 kronor, utgjorde det ytterligare medelsbehovet 72 610 000 kronor, vilket belopp borde anvisas för budgetåret 1946/47.

I anslutning till nyssberörda medelsäskande har *arméförvaltningen* hemställt, att ett anslaget tillfört belopp av 626 500 kronor, utgörande visst överskott å rörelsen vid försvarets fabriksverk för budgetåret 1943/44, måtte få användas till anskaffning av strålsikten för kulsprutepistoler. Till närmare motivering av detta förslag har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Strid i mörker kommer sannolikt att främst utföras av poster och patruller, varför det är angeläget att i första hand utrusta de vapen, kulsprutepistoler, med vilka dessa huvudsakligen äro beväpnade med anordningar för sådan strid. För snabb och effektiv eldgivning i mörker med kulsprutepistoler har det s. k. strålsiktet visat sig lämpligast. Krigserfarenheterna ha även visat, att det är av största betydelse att komma till skott innan motståndaren hinner göra bruk av sitt vapen. Av utförda försök har framgått, att detta är möjligt med hjälp av strålsiktet.

Med erinran att 1945 års riksdag för innevarande budgetår till prisstegringar å anskaffning av tygmateriel anvisat ett reservationsanslag av 12 800 000 kronor, motsvarande på grundval av anskaffningsläget den 1 juli 1944 beräknade merkostnader för prisstegringar efter den 1 juli 1941, har *arméförvaltningen* vidare hemställt om ett särskilt reservationsanslag av 590 000 kronor för täckande av prisstegringar, uppkomna efter den 1 juli 1944 och hänförliga till anskaffningsläget den 1 juli 1945. *Arméförvaltningen* har hemställt, att ifrågavarande belopp måtte få användas *dels* för anskaffning av viss vägunderhållsmateriel intill ett belopp av 50 000 kronor och *dels* för fullföljande av den anskaffning av materiel för reparationstjänst och motorfordonsmateriel, som skett med anlitande av motsvarande anslag för innevarande budgetår.

Beträffande vägunderhållsmaterielen har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Chefen för armén har föreslagit, att det vägunderhåll, som föranledes av trafiken med de tunga motorfordonen vid pansarregementena samt Smålands och Bergslagens artilleriregementen, framdeles skall ombesörjas av respektive truppförband, samt i underlaget till försvarets civilförvaltning för anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 upptagit vissa för ändamålet erforderliga personalbefattningar. Huvuddelen av den erforderliga materielen, såsom väg-

hyvlar, lastbilar m. m. finnes redan anskaffad och ingår i arméns utrustning. Viss mindre kompletterande materielanskaffning av lastelevatorer, mullskopor m. m. är emellertid erforderlig. Kostnaderna härför ha beräknats uppgå till omkring 8 100 kronor för vart och ett av förenämnda sex truppförband eller tillhopa i avrundat tal 50 000 kronor.

I detta sammanhang torde även böra upptagas till behandling vissa av arméförvaltningen framlagda förslag om anvisande av medel utanför försvarsbeslutets kostnadsram för vissa nya ändamål. Arméförvaltningen har sålunda hemställt om ett särskilt reservationsanslag av 170 000 kronor för anskaffning av verkstadsutrustning för Stockholms luftvärnsregemente, för vilket förband enligt beslut av 1945 års riksdag nytt kasernetablisement med tygverkstad skall uppföras invid Norrtälje.

Vidare har arméförvaltningen ånyo framlagt ett i ämbetsverkets anslagsäskanden för innevarande budgetår behandlat förslag om anvisande av ett reservationsanslag av 1 800 000 kronor för försök med ny stridsvagnsmateriel m. m. Till stöd för denna framställning har ämbetsverket anfört bland annat följande.

Anskaffningen för arméns räkning av pansrade stridsfordon av olika slag (stridsvagnar, stormartilleripjäser, pansarvärnskanonvagnar m. fl.) är nu i stort sett avslutad i enlighet med planen för försvarskrafternas utbyggnad under femårsperioden 1942/47. Arbetet på denna materiels successiva förnyelse måste emellertid i god tid vidtagas. En förutsättning för att en sådan förnyelse utan alltför stor tidsutdräkt skall kunna påbörjas och anslagna medel på lämpligt sätt utnyttjas är att de tidskrävande åtgärder, som avse utarbetande av nya konstruktioner, byggande av provvagnar, utförande av försök m. m., i god tid vidtagas. För ändamålet böra erforderliga anslag ställas till förfogande.

Överbefälhavaren har understrukit angelägenheten av att det äskade anslaget ställes till förfogande för nästa budgetår.

*epartements-
chefen.*

Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen beräknades vid 1942 års riksdag kostnaderna för den anskaffning av tygmateriel, som skulle bestridas av anslag under femårsperioden 1942/47, till sammanlagt i runt tal 503 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Av detta belopp ha för budgetåren 1942/46 anvisats tillhopa 430 000 000 kronor, varför (503 000 000 — 430 000 000 =) 73 000 000 kronor återstå att anvisa. Detta belopp torde böra anvisas för nästa budgetår. Enär en mera exakt beräkning av medelsbehovet, såsom av arméförvaltningens anslagsäskanden framgår, slutar på ett belopp av 72 610 000, innebär detta, att ett belopp av 390 000 kronor kan disponeras för nya utgiftsändamål.

För innevarande budgetår har därjämte anvisats ett särskilt reservationsanslag av 12 800 000 kronor till bestridande av merkostnader på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941. Beräkningen av sistnämnda anslag grundades på en av arméförvaltningen verkställd uppskattning av sagda merkostnader intill den 1 juli 1944. Arméförvaltningen har nu förebragt en motsvarande beräkning för tiden intill den 1 juli 1945, slutande på ett anslagsbehov av 590 000 kronor. Mot denna beräkning synes intet vara att erinra,

och jag föreslår därför, att för nästa budgetår anvisas ett anslag å sagda belopp till bestridande av berörda merkostnader.

I samband med framläggandet av 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 55) verkställdes en närmare utredning i vad mån det av 1942 års riksdag avsedda anskaffningsprogrammet borde oförändrat fullföljas eller om på grund av senare vunna erfarenheter jämkningar borde verkställas beträffande de delar av den planerade materielanskaffningen, som dittills måst hållas tillbaka med hänsyn till att medel därför icke tidigare ställts till förfogande. Med stöd av den verkställda utredningen föreslog min företrädare i ämbetet vid anmälan av nämnda proposition, att prisstegringsanslaget å 12 800 000 kronor skulle tagas i anspråk för komplettering av viss motorfordonsmateriel enligt försvarsbeslutet intill ett belopp av 1 000 000 kronor, för anskaffning av viss i försvarsbeslutet icke förutsedd materiel, som dock till sin natur är i stort sett likartad med eller nära ansluter sig till den i beslutet avsedda, intill ett belopp av 7 300 000 kronor samt för principiellt ny materiel intill ett belopp av 4 500 000 kronor. Mot den sålunda föreslagna dispositionen av ifrågavarande medel hade riksdagen icke något att erinra.

En motsvarande utredning beträffande olika utgiftsändamåls angelägenhet synes böra verkställas såvitt avser användningen av de medel, som stå till förfogande för nästa budgetår. De medelsbehov, som enligt arméförvaltningens anslagsäskanden för nästa budgetår äro särskilt framträdande, äro såsom av det föregående framgår anskaffning av strålsikten för kulsprutepistoler, anskaffning av viss vägunderhållsmateriel, fullföljande av viss anskaffning av reparations- och motorfordonsmateriel, anskaffning av verkstadsutrustning för Stockholms luftvärnsregemente samt försök med ny stridsvagnsmateriel. De sammanlagda kostnaderna härför ha av arméförvaltningen beräknats till 3 186 500 kronor. Jag kan icke tillstyrka, att för något av dessa ändamål anvisas särskilt anslag utom ramen för vad som förutsatts i försvarsbeslutet. De anslagsmedel inom denna ram, som kunna ställas till förfogande för dessa ändamål, uppgå enligt det föregående till (626 500 + 390 000 + 590 000 =) 1 606 500 kronor. En gallring bland de angivna utgiftsändamålen är alltså erforderlig. I första hand synas medel böra avses för anskaffning av verkstadsutrustning för Stockholms luftvärnsregemente. Denna utrustning torde nämligen vara erforderlig för att underhållet av regementets materiel skall kunna ordnas tillfredsställande. I andra hand synas enligt min mening medel böra ställas till förfogande för försök med ny stridsvagnsmateriel. Det lär nämligen vara av stor betydelse, att snarast utredningar och försök verkställas såsom förberedelser för den förnyelse av sådan materiel, som kan bli erforderlig, då den nuvarande materielen blivit utsliten eller föråldrad. I vad mån det återstående beloppet i sin helhet bör ställas till förfogande för försök med stridsvagnsmateriel torde böra ytterligare övervägas. Eventuellt bör någon del av beloppet utnyttjas för övrig av arméförvaltningen föreslagen materielanskaffning. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av arméförvaltningen meddela beslut härutinnan.

Till frågan om anvisande av anslag till prisstegringar återkommer jag under nästa punkt. I detta sammanhang föreslår jag, att ett anslag av 73 000 000 kronor anvisas till anskaffning av tygmateriel.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 27 000 000 kronor får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Anskaffning av tygmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 73 000 000 kronor.

[58.] 42. **Armén: Prisstegringar å anskaffning av tygmateriel, reservationsanslag.** Under åberopande av vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Prisstegringar å anskaffning av tygmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 590 000 kronor.

Fortifikatoriska anläggningar m. m.

[59.] 43. **Armén: Befästningars underhåll m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 690 000
vid genomförd organisation	» 700 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 799 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 760 000 kronor.

Enligt principerna för redovisningen av försvarsväsendets fastigheter m. m. å en för försvarsväsendet inrättad fastighetsfond skola försvarsväsendets befästningsanläggningar icke upptagas till redovisning å fonden. Kostnader för uppförande och underhåll av anläggningar av ifrågavarande slag måste därför bestridas från särskilda å riksstaten uppförda anslag.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméns fortifikationsförvaltning* hemställt om en avsevärd höjning av detta anslag och till stöd härför anført i huvudsak följande.

Till grund för beräkning av underhållskostnaderna för befästningar i 1942 års försvarsbeslut hade legat byggnadsvärdet för dels de före september 1939 uppförda befästningsanläggningarna och dels i viss mån de under budgetåren 1939/40 och 1940/41 nytillkomna befästningarna. Beträffande sistnämnda anläggningar kunde vid tidpunkten för ovannämnda beräknings genomförande byggnadsvärdena icke med säkerhet beräknas. Ej heller kunde då bedömas vilka av ifrågavarande anläggningar som efter beredskapens upphörande borde kvarstå och underhållas.

Under försvarsberedskapen hade en högst betydande mängd befästningsanläggningar utförts, av vilka en stor del avsåges att bibehållas och för vilka underhållsmedel erfordrades. Med hänsyn till den osäkerhet som vidlåde beräkningarna i 1942 års försvarsbeslut i vad anginge nytillkomna befästningar syntes en allmän omprövning av underhållsanslaget nu böra ske.

För budgetåret 1940/41 hade arméförvaltningen för underhåll av äldre befästningar åskat ett belopp om 275 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1939. Omräknat till prisläget den 1 juli 1941 utgjorde beloppet 350 000 kronor och 385 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1945.

Anläggningsvärdet för de befästningsanläggningar, som tillkommit från och med budgetåret 1939/40 till och med maj 1945, utgjorde enligt fortifikationsförvaltningens beräkningar 199 775 000 kronor.

I detta värde inginge — förutom kostnader för egentliga befästningsanläggningar — kostnader för förråd i berg och betong, som ej redovisades på fastighetsfonden, dock med undantag för drivmedelsanläggningar, samt vissa för befästningsändamål anlagda vägar ävensom sådana fältbefästningar som av fortifikationsförvaltningen avsetts att i fred kvarstå och underhållas.

I nämnda anläggningsvärde inginge däremot icke kostnader för fältbefästningar i allmänhet, signalförbindelser, marina hinder och skyddsrum i kasernkällare och motsvarande.

Med hänsyn till av överbefälhavaren utfärdade anvisningar för avveckling av befästningsverksamheten kunde emellertid anläggningsvärdet av befästningsanläggningar, tillkomna under beredskapen och avsedda att underhållas i fredstid, reduceras till 176 200 000 kronor. Underhållskostnaderna för dessa anläggningar, som borde beräknas till 0,5 % av anläggningsvärdet, utgjorde således enligt prisläget den 1 juli 1945 880 000 kronor, eller, hänfört till prisläget den 1 juli 1941, 800 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har således beräknat medelsbehovet för befästningars underhåll m. m. för budgetåret 1946/47 till $(385\,000 + 880\,000 =)$ 1 265 000 kronor, av vilket belopp 115 000 kronor hänförs till prisstegring efter den 1 juli 1941.

Fortifikationsförvaltningen har vidare — med erinran att under beredskapstiden medel för forskningsverksamhet för befästningar ställts till förfogande från anslag å förskottsstat — hemställt om anvisande för budgetåret 1946/47 av ett särskilt reservationsanslag å 75 000 kronor till detta ändamål. Till stöd härför har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Under de senaste åren hade en omfattande forsknings- och försöksverksamhet ägt rum, varvid synnerligen värdefulla erfarenheter vunnits, vilka tillämpats vid de under åren pågående befästningsarbetena. Mycket arbete återstode ännu att utföra och ännu mera syntes framdeles tillkomma på grund av vapentechnikens snabba utveckling och de erfarenheter som så småningom komme att erhållas.

Statens sakrevision hade också vid upprepade tillfällen framhållit nödvändigheten av att forskningsverksamhet på berörda område bedrevs vid arméns fortifikationsförvaltning och att densamma intensifierades.

Kostnaderna för forskningsverksamheten borde bestridas från särskilda medel. För budgetåret 1946/47 ansåge ämbetsverket, att dessa kostnader borde kunna begränsas till 75 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har framhållit, att frågan om lämplig metod för beräkning av underhållskostnader för i berg insprängda anläggningar icke vore utredd. Ämbetsverket vore icke övertygat om att det vore möjligt att vid uppskattning av kostnader för underhåll av sådana anläggningar tillämpa procentuell beräkningsmetod, eftersom anläggningskostnaderna i stor utsträckning

berodde av förhållanden, som icke hade något som helst samband med de faktorer som påverkade underhållet av anläggningarna.

Slutligen har *arméns fortifikationsförvaltning* anmält ett medelsbehov av 675 000 kronor för underhåll av baracker m. m. samt därvid anfört bland annat följande.

Värdet av arméns baracker vid tiden för anslagsäskandenas avgivande uppginge till 54 056 000 kronor. För underhåll av dessa baracker hade under de senaste åren huvudsakligen anlitats å förskottsstat anvisade medel.

För innevarande budgetår hade fortifikationsförvaltningen i samband med beräkningar rörande medelsbehovet för den förstärkta försvarsberedskapens avveckling uppskattat kostnaderna för underhåll av arméns baracker till 1 195 000 kronor, varvid underhållskostnaderna beräknats till 2,5 % av byggnadsvärdet å det barackbestånd, för vars underhåll kostnaderna icke skulle bestridas av i annan ordning anvisade medel. Samtidigt hade ämbetsverket anmält, att utredning angående det framtida disponerandet av arméns barackbestånd påginge inom försvars- och arméstaberna men för det dåvarande icke hunnit avslutas. Ämbetsverket hade emellertid icke ansett det uteslutet, att det skulle visa sig möjligt att för annat än militärt ändamål disponera ett stort antal baracker. Dylika övertaliga baracker hade synts ämbetsverket kunna överlätas till annan statlig myndighet, avyttras eller uthyras mot villkor bland annat att underhållet övertoges av hyresgästen.

Ifrågavarande utredning hade ännu icke kunnat slutföras. Med hänsyn härtil vore det för närvarande icke möjligt för ämbetsverket att angiva, hur stor del av barackbeståndet, som under budgetåret 1946/47 vore avsett att kvarstå för militärt bruk och sålunda behövde av kronan underhållas under budgetåret. Preliminärt beräknade ämbetsverket emellertid, att under detta budgetår hälften av barackbeståndet behövde disponeras för arméns räkning. Med förut given beräkningsgrund skulle underhållskostnaden därvid uppgå till ett belopp av i runt tal 625 000 kronor. Härtil borde läggas ett belopp av 50 000 kronor för underhåll av en vid ett barackläger i Övre Norrland befintlig elektrisk anläggning.

*Departements-
chefen.*

Tidigare har här i landet icke bedrivits någon systematisk forskning rörande konstruktion och utförande av befästningsanläggningar. Tvivelsutan förhåller det sig så att denna brist i planläggningen medfört stora svårigheter och vållat högst betydande merutgifter vid utförandet av de befästningsanläggningar som under de första beredskapsåren anlagts. Jag finner det med hänsyn härtil vara av synnerlig vikt att tekniken på detta område successivt förbättras genom forskningsverksamhet i fredstid, syftande till att frambringa befästningskonstruktioner av största möjliga effektivitet till lägsta möjliga kostnad. Att i detta hänseende goda resultat kunna vinnas visa erfarenheterna av den forskningsverksamhet som under en del av beredskapstiden med kraft bedrivits. Emellertid synes det icke erforderligt, att medel till forskningsverksamhet för befästningar anvisas under särskilt anslag å riksstaten. Erforderliga utgifter för detta ändamål torde få bestridas från respektive försvarsgrenars anslag till befästningars underhåll m. m.

Frågan om bestridande av kostnader för underhåll av baracker kommer jag att vid behandlingen av marinens anslag till befästningars underhåll, i anslutning till ett av riksräkenskapsverket i ämnet avgivet utlåtande, närmare

beröra. Jag begränsar mig därför i detta sammanhang till att framhålla, att sådana kostnader enligt de av mig förordade grunderna böra bestridas på tre olika sätt, nämligen från anslag till försvarsberedskapens avveckling, från anslag till befästningars underhåll m. m. samt från vederbörlig i staten för försvarets fastighetsfond upptagen anslagspost till reparation och underhåll. Något särskilt anslag för ifrågavarande ändamål bör därför icke anvisas. Det är i nuvarande läge icke möjligt att bedöma, huru stora kostnader för ifrågavarande ändamål, som kunna komma att belasta de olika anslagen. I avbidan på säkrare hållpunkter härutinnan räknar jag med att kostnaderna under förevarande anslag för nästa budgetår icke skola överstiga 300 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsbehovet till befästningars underhåll m. m. till 1 265 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagshöjning — oavsett kostnaderna för underhåll av baracker — med icke mindre än 580 000 kronor. Att en höjning av anslagsanvisningen är ofrånkomlig synes vara uppenbart. Då emellertid slutlig ställning ännu icke tagits till frågan i vad mån befästningsanläggningarna skola bibehållas, synes det erforderligt att iakttaga viss försiktighet vid anslagsberäkningen. Härför talar även den omständigheten, att, såsom riksräkenskapsverket framhållit, frågan om grunderna för beräkning av underhållskostnaden för i berg insprängda anläggningar ännu icke är utredd. Under hänsynstagande härtill räknar jag med ett sammanlagt medelsbehov under anslaget, inberäknat nyssnämnda kostnader för forskningsverksamhet och för underhåll av baracker, av 1 400 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 640 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 125 000 kronor kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

I detta sammanhang torde jag få beröra en av arméns fortifikationsförvaltning gjord framställning om anvisande av ett reservationsanslag av 440 000 kronor till vissa förhyrningar och arrenderingar. Anslaget har avsetts för bestridande av *dels* hyresersättning för vissa rekvirerade eller förhyrda lokaler, *dels* kostnader för iordningställande av sådana lokaler, som skola återställas till vederbörande upplåtare före utgången av nästa budgetår, *dels* slutligen kostnader för arrenderingar av markområden och ersättningar för rekvirerade markområden. Försvarets civilförvaltning och riksräkenskapsverket ha i avgivna utlåtanden avstyrkt framställningen om anvisande av särskilt anslag för dessa ändamål, varvid bland annat framhållits, att kostnaderna, i den mån de beräknas skola kvarstå i fredstid, böra bestridas från försvarsväsendets fastighetsfond. Övriga kostnader ha ansetts vara av den natur, att de böra bestridas från anslag till beredskapens avveckling.

För egen del vill jag i denna fråga anföra, att frågan om redovisningen av befästningsanläggningar och dylikt — främst de för detta ändamål disponerade markområdena — samt av i berg insprängda anläggningar synes kräva en närmare utredning. I avvaktan därpå har jag intet att erinra mot att med sådana anläggningar sammanhängande hyres- och arrendekostnader, i den mån de beräknas skola kvarstå i fredstid, bestridas från fastighetsfonden. Såsom remissmyndigheterna framhållit äro även vissa andra av fortifikationsförvaltningen anmälda utgifter av den natur att de böra bestridas i samma ordning.

I den mån kostnaderna sammanhånga med beredskapens avveckling, böra de däremot i enlighet med remissmyndigheternas förslag bekostas med anlitande av anslag till beredskapens avveckling.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Befästningars underhåll m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 1 400 000 kronor.

[60.] 44. *Armén: Underhåll av signalförbindelser, reservationsanslag.*

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 68 400

Vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga i 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 52) framhöll min företrädare i ämbetet, att under de senaste åren medel vid flera tillfällen av militära skäl anvisats från förskottsstat för utbyggande av telegrafverkets linjenät. Överenskomelse hade träffats, att telegrafstyrelsen skulle bekosta underhållet av vissa av förbindelserna, medan de anläggningar, som ansåges vara av ringa betydelse för civil trafik, avsetts skola underhållas av medel, som ställdes till förfogande av de militära myndigheterna. Kostnaderna för det underhåll, som skulle bestridas av de militära myndigheterna, hade beräknats till 240 000 kronor för budgetåret 1943/44 samt till 250 000 kronor för budgetåret 1944/45. Det syntes rimligt, att telegrafverket bereddes ersättning för kostnader, som avsåge underhåll av signalförbindelser utan civil betydelse. Signalförbindelserna hade anlagts av beredskapsskäl, och deras underhåll vore under nuvarande förhållanden främst av betydelse ur beredskapssynpunkt. Enär det emellertid syntes tänkbart, att åtminstone en del av förbindelserna komme att bibehållas såsom rent militära linjer även efter återgång till fredsförhållanden och att dessa linjer komme att endast nödortfört underhållas, borde förslagsvis 75 000 kronor såsom beräknad normal fredskostnad upptagas å riksstaten för budgetåret 1944/45. I övrigt erforderligt belopp borde bestridas över förskottsstat. Medelsbehovet för budgetåret 1943/44 syntes böra bestridas på enahanda sätt, således över riksstat (tilläggsstat) och förskottsstat. Häremot hade riksdagen icke något att erinra. I enlighet härmed ha å tilläggsstat för budgetåret 1943/44 samt å riksstaten för budgetåret 1944/45 upptagits särskilda reservationsanslag, vardera om 75 000 kronor, till underhåll av signalförbindelser. Även för innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

Därjämte ha i enlighet med vad förut angivits till bestridande från förskottsstat av här avsedda kostnader av Kungl. Maj:t anvisats 165 000 kronor för budgetåret 1943/44 samt 175 000 kronor för budgetåret 1944/45. Vidare har Kungl. Maj:t, såvitt avser budgetåret 1945/46, medgivit, att erforderliga kostnader för de operativa signalförbindelserna finge bestridas — förutom med anlitande av förenämnda å riksstaten för samma budgetår uppförda

anslag till underhåll av signalförbindelser — från det för budgetåret anvisade reservationsanslaget till Armén: Avveckling av beredskapen m. m.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *arméförvaltningen* anfört, att efter försvarsberedskapens upphörande av försvarsstaben i samarbete med telegrafstyrelsen verkställts en utredning i syfte att nedbringa de framtida underhållskostnaderna. På grundval därav kommo vissa ledningar att brytas som ett led i beredskapens avveckling. Vissa ledningar, som redan nu vore eller beräknades framdeles kunna bliva av telegrafverket utnyttjade för normal fredstrafik, hade överförts till att helt underhållas av verket. Därefter återstode ett antal förbindelser, vilka försvarsstaben bedömt böra tills vidare bibehållas av rent militära skäl. Dessa förbindelser krävde ett visst nödortfiktigt underhåll, som av telegrafstyrelsen beräknats böra uppgå till omkring 60 % av normalt linjeunderhåll. Med dessa utgångspunkter hade de årliga underhållskostnaderna för av militära skäl kvarstående signalförbindelser beräknats uppgå till 210 000 kronor. Arméförvaltningen hemställde därför, att nämnda belopp måtte för ändamålet anvisas under förevarande anslag.

Jag kan icke tillstyrka, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till högre belopp än 150 000 kronor. Jag förutsätter, att inom ramen för detta belopp de ur militär synpunkt betydelsefullaste linjerna skola kunna nödortfiktigt underhållas. För nedbringande av belastningen å anslaget synes det böra ytterligare undersökas, huruvida icke vissa av de signalförbindelser, som ansetts böra bibehållas av rent militära skäl, kunna komma även det civila samhällslivet till godo. I den mån detta befinnes möjligt böra kostnaderna för underhållet, åtminstone delvis, bestridas av telegrafverkets medel. Av anslagsbeloppet torde omkring 20 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Jag får således — under erinran att anslagshöjningen utgör 75 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Underhåll av signalförbindelser* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 150 000 kronor.

[61.] 45. **Armén: Fasta drivmedelsanläggningar, reservationsanslag.** För utförande av elva drivmedelsanläggningar, huvudsakligen för arméns räkning, ha i olika sammanhang medel ställts till förfogande. En närmare redogörelse för dessa medelsanvisningar har lämnats i propositionen 1944: 249, punkt 11, i samband med att medel äskades för täckande av vissa merkostnader m. m. för dessa anläggningar. Utförandet av anläggningarna sker i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi. Samtliga anläggningar ha ännu icke färdigställts. Av anläggningarna äro vissa avsedda för lagring av enbart bildrivmedel och andra för lagring av olika slag av drivmedel gemensamt. Föreskrifter rörande förvaltningen av anläggningarna ha meddelats av Kungl. Maj:t genom beslut den 17 december 1943. Enligt dessa föreskrifter skall, i vad avser anläggningarna såsom sådana samt driften vid desamma, förvaltningen hand-

havas av arméförvaltningens intendenturavdelning, under det att arméns fortifikationsförvaltning har att ombesörja förvaltningen av de lokaliteter, vari lagringsanläggningarna äro inrymda, samt till desamma hörande mark, byggnader, skyddsanordningar och dylikt. Anläggningarna skola, allteftersom de färdigställas, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen överlämnas till vederbörande myndighet. Samtliga anläggningar beräknas vara färdigställda och överlämnade före den 1 juli 1946.

Vid de hittills färdigställda anläggningar, som förvaltas av armémyndigheter, finnes mot arvoden och vissa särskilda förmåner anställd yrkesutbildad personal för anläggningarnas drift. I gemensam skrivelse den 8 december 1944 ha *försvarets civilförvaltning* och *arméförvaltningens intendenturavdelning* gjort framställning om inrättande av extra ordinarie befattningar för dylik personal vid anläggningarna. Personalbehovet vid varje anläggning har beräknats till 1 föreståndare, 1 förman (vid en anläggning därjämte 1 andre förman) och 2 förrådsmän. Löneställningarna för personalen ha synts de förslagsställande myndigheterna böra med hänsyn till erforderliga kvalifikationer och konkurrens med privata oljebolag sättas relativt höga. Myndigheterna ha föreslagit inrättande för här ifrågavarande ändamål av 11 befattningar såsom föreståndare i lönegrad MEo 16, 11 befattningar såsom förmän i MEo 12, 1 befattning såsom andre förman i MEo 11 och 22 befattningar såsom förrådsmän i MEo 5.

Utlåtanden över denna framställning ha avgivits av *försvarsväsendets lönenämnd*, *försvarets tjänsteförteckningssakkunniga* och *statens sakrevision*. Samtliga remissmyndigheter ha, under hänvisning till att riktlinjer för anläggningarnas utnyttjande i fredstid icke fastställts, avstyrkt inrättandet av en så omfattande organisation med extra ordinarie befattningar som i ärendet föreslagits.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1946/47 har *arméförvaltningen* föreslagit anvisande av ett anslag till underhålls- och driftkostnader vid arméns fasta drivmedelsanläggningar. Därjämte har *arméns fortifikationsförvaltning* i sin skrivelse den 18 augusti 1945 med förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 gjort framställning om upptagande å riksstaten av ett särskilt anslag till bestridande av det på fortifikationsförvaltningen ankommande underhållet av ifrågavarande drivmedelsanläggningar.

För det underhåll av cisterner, ledningar, inpumpningssystem, elektriska apparaturer och övrig materiel, hänförlig till driften i bergrummen, såsom fatlyftnings- och fatsköljningsanordningar, verktyg, reparations- och reservmateriel samt annan lös materiel, som enligt den fastställda fördelningen av förvaltningsuppgifterna skulle ankomma på intendenturavdelningen, har arméförvaltningen uppskattat årskostnaderna till 53 150 kronor.

Såsom driftkostnader har arméförvaltningen upptagit löner till personalen, beräknade efter intendenturavdelningens och civilförvaltningens i förenämnda skrivelse den 8 december 1944 framlagda förslag till personalorganisation, till 200 000 kronor, frakter och transporter vid utlämning och intagning av driv- och smörjmedel, på grundval av ett av 1944 års drivmedelsutredning framlagt förslag

uppskattade till 230 000 kronor, åtgärder för begränsande av skador vid eventuella läckage i cisterner, efter ett läckage per år, uppskattade till 25 000 kronor, förbrukningsmateriel, beräknade till 7 700 kronor, elektrisk energi, erfarenhetsmässigt beräknat till 33 100 kronor, bränsle, vatten och renhållning, uppskattade till 9 900 kronor, samt expenser, underhåll av möbler och telefoner, efter 250 kronor per anläggning beräknade till 2 750 kronor, eller tillhoppa 508 450 kronor.

Arméns fortifikationsförvaltning har anfört, att de medel som erfordrades för förvaltningen av drivmedelsanläggningarna borde handhas av respektive ämbetsverk i enlighet med den fastställda fördelningen av förvaltningsuppgifterna. För att undvika dubbelorganisation vore det emellertid lämpligt att den tekniska förvaltningen i vad anginge tillsyn och underhåll av samtliga i drivmedelsanläggningarna ingående delar, såväl cisterner, rörledningar och apparatur som bergrum, skyddsanordningar, byggnader m. m., handhades av en myndighet, som därför disponerade erforderlig teknisk organisation. Enligt överenskommelse ämbetsverken emellan borde denna förvaltning ombesörjas av arméns fortifikationsförvaltning. Fortifikationsförvaltningen hade därför upptagit avlöningskostnader för erforderlig teknisk personal.

Förvaltningen har vidare anfört, att en mindre del av drivmedelsanläggningarna, representerande ett byggnadsvärde av 1 845 300 kronor, vore invärderad i försvarets fastighetsfond, arméns delfond. Förvaltningen hade för avsikt att, sedan samtliga anläggningar slutgiltigt överlämnats från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, föreslå Kungl. Maj:t, att de nu utanför fonden liggande anläggningarna bleve invärderade i densamma. Sedan anläggningarna invärderats i fastighetsfonden, borde underhållsmedel för desamma bestridas från fonden. Med hänsyn till att enligt gällande grunder underhållsmedel för i fastighetsfonden ingående objekt utginge först från och med andra budgetåret efter det, under vilket byggnaden färdigställts eller invärderats i fonden, syntes det ämbetsverket riktigast, att underhållsmedel för budgetåret 1946/47 utginge i annan ordning än från fastighetsfondens utgiftspost till underhåll och reparationer.

Fortifikationsförvaltningen har beräknat de årliga underhållskostnader, som för förvaltningens vidkommande sålunda uppkomma för samtliga under ämbetsverkets förvaltning lydande drivmedelsanläggningar, enligt prisläget den 1 juli 1945 till, för regelbunden kontroll av bergrum och tillfartsorter samt erforderliga rensnings- och förstärkningsarbeten 30 000 kronor, för byggnader i berg efter 1 000 kronor per anläggning 11 000 kronor, för friliggande byggnader efter 0,6 % av byggnadsvärdena 3 050 kronor, för inhägnader efter 100 kronor per anläggning och för cirka 4 000 meter tillfartsvägar à 1 krona, tillhoppa 5 100 kronor, samt för tillfällig speciell arbetskraft såsom montörer m. m. för underhållet av cisterner, rörlednings- och maskininstallationer m. m. 10 000 kronor, eller tillhoppa 59 150 kronor.

För underhåll av de tidigare till ett byggnadsvärde av 1 845 300 kronor invärderade anläggningarna kunde för budgetåret 1946/47 från fonden beräknas erhållas ett medelsbelopp utgörande 0,6 % av byggnadsvärdet eller 11 072 kronor. Erforderliga underhållsmedel vid sidan av fastighetsfonden skulle sålunda utgöra (59 150 — 11 072 =) 48 078 kronor eller avrundat 48 000 kronor.

För här ifrågavarande ändamål ha således äskats, av arméförvaltningen till underhåll, vård och drift av anläggningarna (53 150 + 508 450 =) 561 600 kronor och av arméns fortifikationsförvaltning för på förvaltningen ankommande underhåll av anläggningarna 48 000 kronor eller alltså tillhopa (561 600 + 48 000 =) 609 600 kronor.

Dessa anslagsfrågor torde böra ses i samband med ett av *försvarets civilförvaltning* i skrivelse den 30 oktober 1945 framlagt förslag angående redovisning vid och kostnadsberäkningar för försvarets förråd. Förslaget går i korthet ut på att omsättning vid vissa centrala förråd, däribland de centrala drivmedelsförråden, skulle redovisas å särskilda förrådstitlar av diversemedels natur samt att för förrådsomkostnadernas bestridande skulle anvisas särskilda riksstatsanslag eller särskilda medel under respektive anskaffningsanslag. Utifrån dessa principer har civilförvaltningen tillstyrkt uppförande å riksstaten från och med nästa budgetår av ett särskilt anslag för bestridande av förrådsomkostnaderna vid arméns drivmedelsförråd. Civilförvaltningen har förklarat sig intet ha att erinra mot arméförvaltningens beräkningar av anslaget. Ej heller fortifikationsförvaltningens medelsäskande har i och för sig föranlett erinran av civilförvaltningen, som dock framhållit, att principiella hinder i detta fall icke syntes möta mot att, i den mån invärdering i fastighetsfonden av anläggningar komme till stånd, underhållsmedel för desamma beräknades redan från och med invärderingen.

Riksräkenskapsverket har beträffande fortifikationsförvaltningens äskande anfört i huvudsak samma synpunkter som civilförvaltningen.

I detta sammanhang torde även böra upptagas till behandling en av *arméförvaltningen* i medelsäskandena för nästa budgetår väckt fråga om anvisande av medel för beredskapslagring av drivmedel. Ämbetsverket har erinrat om att för budgetåret 1945/46 såsom avvecklingskostnader upptagits sammanlagt 2 372 000 kronor för ändamålet. Dessa medel vore avsedda dels för hyror för av oljebolagen förhyrda fat och dunkar, för materiel vid transportledningsstaber, försvarsområden, centralförråd och mobiliseringsdepåer, för fatupplag hos oljebolagen samt för lagring, vård och utlastning av bilkol och bilved, dels ock för hyror för genom statens reservförrådsnämnd och från oljebolag förhyrda cisterner och anläggningar. Därest beredskapslagring av drivmedel erfordrades jämväl under budgetåret 1946/47, syntes enligt ämbetsverkets uppfattning medel därför böra beräknas även under nämnda budgetår.

I yttrande häröver har *överbefälhavaren* anfört i huvudsak följande.

Medel för förstnämnda kostnader syntes icke behöva begäras för budgetåret 1946/47, då kvarstående medel å årets avvecklingsanslag förutsattes få utnyttjas även under nästkommande budgetår, i den mån avvecklingen icke kunde slutföras före den 1 juli 1946. För de kvantiteter flytande drivmedel, som vid sistnämnda tidpunkt alltjämt funnes lagrade i från statens reservförrådsnämnd och enskilda företag förhyrda cisterner, måste emellertid hyra erläggas. Mot- svarande förhållanden föreläge beträffande vissa för marinen och flygvapnet avsedda drivmedel. Kostnaderna för ifrågavarande förhyrningar beräknades approximativt till följande belopp (i kronor).

Förhyrda från	Armén	Marinen	Flygvapnet
Reservförrådsnämnden	290 000	290 000	290 000
Oljebolag	200 000	770 000	50 000
Andra enskilda företag	—	170 000	—
Summa	490 000	1 230 000	340 000

De beredskapslager av flytande bränslen, som armén och marinen under försvarsberedskapen upplagt i oljebolagens cisterner, måste på grund av att bolagen själva behövde utnyttja lagringsutrymmena under innevarande budgetår överlätas till bolagen. Detsamma bleve förhållandet med arméns lager hos reservförrådsnämnden, ehuru överlåtelsen därav i någon större omfattning icke syntes kunna verkställas förrän under budgetåret 1946/47. Vid överlåtelsen erhöles förvaltningsmyndigheterna ett lagringsbevis å motsvarande kvantiteter, för vilka hyra måste erläggas. Det vore därför ur ekonomisk synpunkt önskvärt, att lagringsbevisen finge försärljas till oljebolagen, varigenom dessa hyreskostnader kunde inbesparas. Ytterligare besparingar i hyreskostnaderna kunde ernås genom försäljning till oljebolagen av arméns lager hos reservförrådsnämnden. Ur beredskapssynpunkt vore det emellertid nödvändigt att i samband med dylika minskningar i de militära lagren skapa en garanti för att landets lager i sin helhet icke reducerades med större kvantiteter än vad som kunde anses motiverat med hänsyn till nödvändig omsättning för den civila konsumtionen.

De centrala drivmedelsanläggningarna för försvaret ha tillkommit under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen. Deras tillkomst har i första hand varit ett beredskapsintresse. I avsaknad av hållpunkter för ett bedömande i vilken omfattning och under vilka former anläggningarna skulle komma att även efter beredskapens upphörande disponeras av militära myndigheter ha medel för deras underhåll och drift icke beräknats å den för försvarets fredsverksamhet beräknade riksstaten utan bestritts av beredskapsmedel. Dessa spörsmål äro alltså icke lösta. I samband med beslutet angående användningen av de för avveckling av den förstärkta försvarsberedskapen anvisade anslagen ha uppdrag givits överbefälhavaren och chefen för försvarsstaben att verkställa utredningar rörande dels omfattningen av lagringshållningen i fredstid av, bland annat, drivmedel, dels ock användningen i fredstid av försvarets drivmedelsanläggningar. Dessa utredningar ha nu verkställts och resulterat i för Kungl. Maj:t framlagda förslag. En slutlig prövning av dessa förslag kan dock icke ske annat än i samband med den mera omfattande fråga om beredskapslagring av drivmedel, som varit föremål för utredning av 1944 års drivmedelsutredning. Även den under utredning varande frågan om det framtida ordnandet av oljehandeln torde ha inflytande på bedömningen av förevarande spörsmål.

Då de olika förhållanden, som sålunda torde komma att få avgörande betydelse för den slutliga utformningen av organisationen av försvarets drivmedelsförsörjning, icke kunna förväntas bli klarlagda inom den närmaste framtiden, torde det vara nödvändigt räkna med att förvaltningen av försvarets oljeförråd under nästa budgetår fortfarande kommer att handhavas av de

*Departemen
chefen.*

militära myndigheterna, varför särskilda medel måste beräknas härför. I anslutning till civilförvaltningens förslag till förrädsstitletredovisning bör för de förrädsanläggningar, om vilka i detta sammanhang är fråga, ett särskilt anslag anvisas för driftkostnader. Då ej heller frågan om redovisningen av anläggningarna, i avvaktan å närmare utredning i ämnet, med säkerhet kan förväntas komma att bli löst under nästa budgetår, torde försiktigheten bjuda att även för underhåll av anläggningarna räkna med särskilda medel å driftbudgeten. Dessa båda utgiftsändamål synas mig lämpligen kunna sammanföras under ett anslag, vilket bör erhålla här rubricerade beteckning och, med hänsyn till arten av huvuddelen av de i anslaget ingående utgiftsändamålen, lämpligen givas reservationsanslags karaktär. Myndigheterna ha äskat tillhopa drygt 600 000 kronor. En mera exakt bedömning av dessa till stor del på osäkra grunder vilande beräkningar är givetvis vanskelig. Det synes mig finnas anledning att med hänsyn till omständigheterna i detta fall föreskriva iakttagande av all den återhållsamhet med utgifter, som är möjlig utan att anläggningarnas bibehållande i funktionsdugligt skick äventyras. Vad beträffar driftkostnaderna torde särskilt lönekostnaderna kunna nedbringas med en rationellare personalorganisation än den ifrågasatta. Jag håller före, att det skall vara möjligt att begränsa anslagsbehovet till 550 000 kronor, och vill därför föreslå, att anslaget upptages till detta belopp. Av beloppet torde 50 000 kronor kunna anses motsvara den prisstegring, som ägt rum sedan den 1 juli 1941. Stat för anslaget torde framdeles få fastställas av Kungl. Maj:t.

Vad beträffar uppkommande kostnader för beredskapslagring av drivmedel torde de utgifter, som eventuellt kunna komma att kvarstå under nästa budgetår därigenom, att sådana avvecklingsåtgärder som återställande till oljebolagen av förhyrda fat och dunkar m. m. samt avveckling av vissa särskilda beredskapsorgan och av lagren av fasta drivmedel icke kunna dessförinnan slutföras, böra bestridas från avvecklingsanslag.

Beträffande kostnaderna för förhyrning av cisternanläggningar framgår av överbefälhavarens utredning, att till oljebolagen utgående hyror för cisternanläggningar, som avses för armén och marinen, beräknas kunna bortfalla redan under innevarande budgetår. Överbefälhavaren har förutsatt, att även arméns lager hos statens reservförrådsnämnd, för vilka de årliga hyreskostnaderna uppgå till 290 000 kronor, skola kunna avvecklas, ehuru i större omfattning först under nästa budgetår. I avvaktan på slutligt ställningstagande till i vilken omfattning en dylik avveckling bör ske torde det vara nödvändigt att räkna med hyresutgifter för detta ändamål även under nästa budgetår. Jag utgår därvid från att dylika utgifter övergångsvis skola få bestridas från avvecklingsanslag. Därest fortsatt utredning skulle giva vid handen, att dessa drivmedelslager även framdeles skola få disponeras av försvaret, böra kostnaderna från och med budgetåret 1947/48 bestridas från anslag under fjärde huvudtiteln.

Marinens och flygvapnets lager av drivmedel i reservförrådsnämndens anläggningar beräknar överbefälhavaren skola tills vidare vidmakthållas i nu-

varande omfattning. Detsamma gäller flygvapnets hos oljebolagen lagrade drivmedel liksom eventuellt även marinens hos vissa andra enskilda företag lagrade drivmedel. Då i dessa fall större sannolikhet talar för att kostnaderna för förhyrning av lagringsutrymmen kunna komma att åtminstone i huvudsak kvarstå under normala fredsförhållanden, vill jag icke förorda, att avvecklingsanslag användas för kostnadernas bestridande. Anslagen till flottans övningar respektive till drift och underhåll av flygmateriel inrymma regelmässigt medel för drivmedelslagring och torde utan uppräknig av för nästa budgetår beräknade anslagsbelopp kunna tagas i anspråk för jämväl dessa utgifter.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Fasta drivmedelsanläggningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 550 000 kronor.

Hemvärnet.

Såsom inledningsvis anförts föreslår jag, att hemvärnets kostnader från och med nästa budgetår redovisas under särskilda för hemvärnet avsedda anslag. Kostnaderna för den för hemvärnet avsedda fast anställda personalen torde dock tills vidare böra fortfarande redovisas under arméns anslag.

I enlighet med försvarets civilförvaltnings den 23 maj 1944 avgivna förslag angående översyn av stater m. m. under riksstatens fjärde huvudtitel torde för hemvärnet böra upptagas fem anslag, nämligen till avlöningar, till omkostnader, till munderingsutrustning m. m., till övningar samt till vapen och ammunition m. m. De två förstnämnda anslagen böra vara förslagsanslag, medan övriga anslag böra erhålla reservationsanslags karaktär.

[62.] 46. *Armén: Hemvärnets avlöningar, förslagsanslag.* Under hemvärnets anslag till avlöningar böra beräknas medel för bestridande av arvoden till hemvärnskrets- och hemvärnsområdesbefälhavare. Kostnaderna härför bestridas för innevarande budgetår från den under arméns avlöningsstat uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Försvarets civilförvaltning har i sina medelsäskanden för nästa budgetår beräknat kostnaderna för ifrågavarande arvoden till 211 700 kronor.

Civilförvaltningen har vidare till behandling upptagit frågan om bestridande av kostnaderna för läkarvård och sjukvård vid hemvärnets stridsskola och därvid åberopat innehållet i en skrivelse från hemvärnschefen, vari anförts i huvudsak följande.

För närvarande finnes intet stadgat angående hemvärnsmans rätt att under viss tid åtnjuta fri sjukvård på militär myndighets bekostnad. Av denna anledning ha ej heller några medel beviljats för bestridande av dylika kostnader. Utgifter för ombesörjande av hemvärnsmäns sjukvård bestridas av riksförsäkringsanstalten enligt bestämmelserna i förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring. Bestämmelserna i denna ha tillkommit mot bakgrunden av hemvärnsmännens ringa tjänstgöringsskyldighet om högst 50

timmar per år och kunna kanske anses tillfyllest för reglering av de kroppsskador, som uppkomma under dylik tjänstgöring.

Denna form lämpar sig emellertid ej för att reglera sjukvårdsfrågorna å hemvärnets stridsskola, där hemvärnsbefäl utbildas under en sammanhängande tid av i regel 14 dagar. Då skolan har en organisation som närmast motsvarar ett självständigt förband (kompani) är det oundgängligt att skolans sjukvård bestrides på samma sätt som vid ett dylikt förband.

Om antalet tjänstgöringsdagar för hemvärnsmän å stridsskolan beräknas uppgå till högst 18 000 per år, och om öresanslaget för sjukvård och för sjukvårdsmateriel beräknas till 5 öre per dag torde dessa kostnader kunna beräknas till 900 kronor eller i runt tal 1 000 kronor per år.

I och med beredskapens avveckling torde man ej längre kunna beräkna, att värnpliktiga läkare kunna ställas till skolans förfogande. Ej heller torde läkare, som fullgöra facktjänstgöring, kunna påräknas mer än möjligen någon sommarmånad. Det torde därför vara nödvändigt att avtal träffas med civil läkare om sjukvårdens bestridande. Kostnaderna per år för läkare torde kunna beräknas till 3 000 kronor.

Arméchefen har tillstyrkt det av hemvärnschefen sålunda framförda förslaget om läkarvårdens ombesörjande genom civil läkare. Jämväl försvarets sjukvårdsförvaltning, med vilken civilförvaltningen samrätt, har anslutit sig till hemvärnschefens förslag och därvid understrukit, att det för utbildningens ändamålsenliga tillvaratagande syntes nödvändigt att hemvärnsmännen vid uppkommande sjukdomsfall erhöles fri sjukvård i enahanda omfattning som värnpliktiga under tjänstgöring.

För egen del har civilförvaltningen funnit det vara en angelägenhet av betydelse, att den vid hemvärnets stridsskola bedrivna utbildningen kunde av hemvärnsmännen tillgodogöras i all den utsträckning, som vore möjlig. Härför syntes emellertid krävas, att hemvärnsmän, som drabbades av sjukdomsfall, bereddes möjligheter att snabbt och kostnadsfritt erhålla den vård, som vore nödvändig för hälsans återvinnande. Rätten till fri sjukvård under tiden för utbildningen vid stridsskolan syntes böra i princip vara densamma som gällde i fråga om värnpliktiga under tjänstgöring. Med hänsyn till hemvärnets ställning i försvarsorganisationen syntes kostnaderna för ifrågasvarande sjukvård helt böra bestridas av statsmedel. Då tillgången på militärläkare icke syntes möjliggöra att dylik läkare ställdes till förfogande, finge läkarvården ombesörjas av civila läkare på sätt hemvärnschefen föreslagit. Mot de av hemvärnschefen framlagda kostnadsberäkningarna syntes icke vara något att invända.

I anslutning till det anförda har civilförvaltningen föreslagit inrättande av ett arvode å 3 000 kronor för läkarvården vid hemvärnets stridsskola.

1945 års hemvärnskommitté har med hänvisning till den enligt kommitténs mening övertygande motivering, som anförts av hemvärnschefen, tillstyrkt, att medel i enlighet med hemvärnschefens förslag anvisas för bestridande av kostnaderna för läkarvård och sjukvård vid hemvärnets stridsskola.

*Departements-
chefen.*

I proposition nr 379 till 1945 års riksdag, vilken godkänts av riksdagen (skr. nr 592) framlade Kungl. Maj:t vissa förslag rörande hemvärnets rekrytering samt hemvärnsmännens tjänstgöringsskyldighet och ekonomiska för-

måner. Såvitt avser arvoden till hemvärnskrets- och hemvärnsområdesbefälhavare innebär riksdagens beslut, att de för beredskapstiden fastställda arvodena, vilka fortsättningsvis fått utgå under innevarande budgetår, skola utgå efter oförändrade grunder även framdeles. Enär civilförvaltningen beräknat medelsbehovet för dessa arvoden för nästa budgetår enligt de sålunda fastställda grunderna, har jag intet att erinra mot beräkningarna, och jag uppskattar alltså medelsbehovet för detta ändamål till 211 700 kronor.

Med bidrag från hemvärnsfonden, vilken bildats genom tillskott från ett antal större företag m. fl., har vid Vällinge utanför Stockholm organiserats en stridsskola för hemvärdet. Utbildningen vid skolan, vilken ledes av till skolan kommenderad personal, sker som regel i form av kurser om 14 dagars längd. På de av hemvärnschefen anförda skälen synes den hemvärnspersonal, som undergår utbildning vid stridsskolan, böra erhålla läkar- och sjukvård enligt samma grunder som värnpliktiga. På sätt civilförvaltningen förordat torde med hänsyn härtill medel böra anvisas för beredande av ersättning till en för skolan avsedd läkare. Mot storleken av det för denne beräknade arvodet, 3 000 kronor, har jag intet att erinra. Till frågan om anvisande av medel för sjukvård återkommer jag under nästa punkt.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag skulle i enlighet med det anförda utgöra ($211\,700 + 3\,000 =$) i avrundat tal 215 000 kronor. Anslaget kommer endast att disponeras för utbetalning av arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 215 000 kronor.

[63.] 47. **Armén: Hemvärnets omkostnader, förslagsanslag.** Såsom vid föregående punkt anförts bör för nästa budgetår uppföras ett särskilt förslagsanslag till hemvärnets omkostnader. Under detta anslag böra beräknas kostnader för sjukvård, resekostnader, expenser och publikationstryck.

Enligt vad jag anført under föregående punkt böra hemvärnsmän, som deltaga i utbildning vid hemvärnets stridsskola, erhålla sjukvård enligt samma grunder som värnpliktiga. *Försvarets sjukvårdsförvaltning* har beräknat medelsbehovet härför för nästa budgetår, efter 18 000 tjänstgöringsdagar, till 900 kronor.

Under arméns anslag till sjukvårdsmateriel för innevarande budgetår har beräknats ett belopp av 50 000 kronor för underhåll och vård av viss för hemvärdet anskaffad sjukvårdsmateriel. Någon ändring har icke av sjukvårdsförvaltningen ifrågasatts beträffande detta belopp.

För resekostnader har under arméns anslag till reseersättningar m. m. för innevarande budgetår upptagits en anslagspost om högst 200 000 kronor till hemvärnschefens förfogande att av honom fördelas på underlydande organ. *Försvarets civilförvaltning* har icke ifrågasatt någon ändring härutinnan för nästa budgetår.

Medel till hemvärnets expenser ha för innevarande budgetår anvisats

under arméns anslag till övriga expenser m. m. I den för berörda anslag fastställda staten ha sålunda upptagits 110 000 kronor till telefonabonnemangsavgifter till hemvärnskrets- och hemvärnsområdesbefälhavare samt 256 000 kronor till bidrag till anskaffning av expeditions- och förrådslokaler till hemvärnsområdesbefälhavare. *Arméförvaltningen* har i sina anslagsäskanden icke ifrågasatt någon ändring härutinnan. Av anslagsäskandena framgår, att kostnaderna för hemvärnsstabens övriga expenser av ämbetsverket beräknats till 16 000 kronor.

Till publikationstryck har i den för arméns anslag till publikationstryck fastställda staten upptagits en delpost av högst 15 000 kronor till tryckning för hemvärnets räkning. *Arméförvaltningen* har icke funnit anledning föreslå ändring beträffande denna post för nästa budgetår.

*Departements-
chefen.*

Med godtagande av sjukvårdsförvaltningens anslagsberäkningar uppskattar jag medelsbehovet för sjukvård, inberäknat sjukvårdsmateriel, till i avrundat tal 51 000 kronor.

1945 års riksdags under föregående punkt berörda beslut rörande bland annat hemvärnspersonalens ekonomiska förmåner innefattar viss ändring beträffande personalens rätt till fria resor. Dessa torde emellertid icke vara av den storleksordning, att det till reseersättningar för innevarande budgetår anvisade beloppet, 200 000 kronor, behöver jämkas för nästa budgetår.

Enär nämnda riksdagsbeslut icke förutsätter ändring i fråga om de till expenser hänförliga, till hemvärnskrets- och hemvärnsområdesbefälhavare utgående särskilda ersättningarna, beräknar jag kostnaderna härför för nästa budgetår till oförändrade belopp, tillhoppa 366 000 kronor.

Kostnaderna för hemvärnets övriga expenser ha icke i gällande stat för arméns anslag till övriga expenser m. m. angivits. *Arméförvaltningen* har beräknat kostnaderna för nästa budgetår till omkring 16 000 kronor. Enligt en från hemvärnsstaben inkommen uppgift beräknas emellertid dessa kostnader avsevärt högre. För egen del anser jag mig böra för närvarande uppskatta ifrågavarande kostnader till omkring 25 000 kronor.

Kostnaderna för publikationstryck torde böra upptagas med oförändrat belopp, 15 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle i enlighet med det anförda utgöra (51 000 + 200 000 + 366 000 + 25 000 + 15 000 =) 657 000 kronor, eller i nedåt avrundat tal 650 000 kronor. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: *Hemvärnets omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 650 000 kronor.

[64.] 48. **Armén: Hemvärnets munderingsutrustning m. m., reservationsanslag.** Såsom i det föregående anförts bör för nästa budgetår anvisas ett särskilt reservationsanslag till hemvärnets munderingsutrustning m. m.

I den stat, som fastställts för arméns anslag till munderingsutrustning m. m. för innevarande budgetår, har upptagits en anslagspost av 250 000 kronor till underhåll av hemvärnets intendenturutrustning.

Arméförvaltningen har icke i sina anslagsäskanden för nästa budgetår ifrågasatt någon ändring med avseende å medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål.

1945 års riksdags beslut rörande hemvärnspersonalens ekonomiska för-
måner m. m. innebär bland annat, att hemvärnsmännen skola utrustas med
fältuniformer och kappor. De årliga kostnaderna för underhåll av denna
utrustning ha beräknats till 155 000 kronor. Enär för underhåll av hem-
värnets intendenturutrustning i övrigt torde böra anvisas samma belopp
som för innevarande budgetår, 250 000 kronor, beräknar jag det samman-
lagda medelsbehovet under detta anslag till $(155\,000 + 250\,000 =)$ i avrundat
tal 400 000 kronor.

*Departements
chefen.*

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
riksdagen

att till *Armén*: *Hemvärnets munderingsutrustning m. m.* för
budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 400 000
kronor.

[65.] 49. **Armén: Hemvärnets övningar, reservationsanslag.** Såsom i det före-
gående anförts bör för nästa budgetår anvisas ett särskilt reservationsanslag
till hemvärnets övningar.

I den för arméns anslag till truppförbandens övningar för innevarande
budgetår fastställda staten har upptagits en anslagspost å 470 000 kronor
till hemvärnets övningar. Anslagsposten är uppdelad i tre delposter, en å
150 000 kronor till befälsövningar, en å 300 000 kronor till truppförbands-
övningar samt en å 20 000 kronor till ersättning för användning av skytte-
rörelsens skjutbanor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméförvaltningen* beräknat
medelsbehovet för angivna ändamål till oförändrat belopp, 470 000 kronor.

Under förevarande anslag böra anvisas medel för vissa kostnader, som
föranledas av 1945 års riksdags i det föregående berörda beslut rörande
bland annat hemvärnsmännens ekonomiska förmåner. Sålunda beräknas
årliga merkostnader om 265 000 kronor uppkomma i anledning av beslutet
om ökad rätt för hemvärnsmännen att åtnjuta förmånen av fri förplägnad.
Vidare torde under förevarande anslag böra anvisas medel för hemvärns-
männens daglön under utbildningstjänstgöring. Kostnaderna härför, vilka
för innevarande budgetår bestridas från arméns anslag till penningbidrag
m. m. åt värnpliktiga, ha beräknats till omkring 240 000 kronor för helt år.

*Departement
chefen.*

Enär för hemvärnets övningar i övrigt torde böra anvisas samma belopp
som för innevarande budgetår, uppskattar jag det sammanlagda medels-
behovet under anslaget för nästa budgetår till $(470\,000 + 265\,000 + 240\,000 =)$

975 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets övningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 975 000 kronor.

[66.] 50. **Armén: Hemvärnets vapen och ammunition m. m., reservationsanslag.** I det föregående har anförts, att för nästa budgetår bör anvisas ett särskilt för hemvärdet avsett anslag till vapen och ammunition m. m. Kostnaderna härför ha hittills bestritts från arméns anslag till motsvarande ändamål och icke särskilt specificerats. Sedan emellertid hemvärnsstaben anmodats att i samråd med arméförvaltningens tygavdelning närmare utreda medelsbehovet för ifrågakvarande ändamål, har från hemvärnsstaben inkommit en den 7 november 1945 dagtecknad promemoria, vari kostnaderna approximativt beräknats till 550 000 kronor för underhåll av handvapenmateriel m. m., 2 500 000 kronor för övningsammunition m. m. samt 60 000 kronor för målskjutningsmateriel m. m. Det sammanlagda medelsbehovet har således angivits till 3 110 000 kronor.

epartements-
chefen.

Enligt vad jag inhämtat från arméförvaltningens tygavdelning ha de årliga kostnaderna för hemvärnets övningsammunition i gällande planer beräknats till 1 000 000 kronor, varav dock endast 400 000 kronor avsetts skola bestridas med anlåtande av arméns anslag till vapen och ammunition m. m. Återstoden har beräknats motsvara värdet av den ammunition, som enligt vad jag anför vid behandlingen av nämnda anslag avsetts skola tagas i anspråk ur befintliga lager. De av hemvärnsstaben beräknade kostnaderna överstiga således med 1 500 000 kronor det för hemvärnets ammunition beräknade beloppet. Enligt vad jag inhämtat torde emellertid ur arméns ammunitionslager kunna tagas i anspråk ammunition i större omfattning än som enligt vad nyss anförts tidigare beräknats. Häremot har jag icke något att erinra. Däremot kan jag icke tillstyrka, att anslagsmedel för nästa budgetår ställas till hemvärnets förfogande i större omfattning än som tidigare beräknats. Jag föreslår därför, att under förevarande anslag upptages ett belopp av 400 000 kronor för övningsammunition, varvid jag såsom nyss anförts förutsätter, att ammunitionsbehovet i övrigt får tillgodoses med anlåtande av arméns befintliga lager av ammunition, i den mån dessa lämna tillgång därtill utan att de för mobilisering avsedda lagren bliva för små. Mot de av hemvärnsstaben i övrigt beräknade beloppen har jag intet att erinra, varför anslaget för nästa budgetår bör upptagas med ett belopp av (400 000 + 550 000 + 60 000 =) i avrundat tal 1 000 000 kronor. Av detta belopp torde 100 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets vapen och ammunition m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 1 000 000 kronor.

Bidrag och understöd.[67.] 51. **Armén: Understöd åt frivilligt försvarsarbete, *reservationsanslag.***

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 422 000
vid genomförd organisation	» 450 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 400 000

Anslaget för innevarande budgetår, 400 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 115, intagen plan med 350 000 kronor till bidrag till kostnaderna för utbildning av värnpliktigt befäl vid armén, 25 000 kronor till bidrag till kostnaderna för landstormspojkarnas utbildning och 25 000 kronor till bidrag till av riksförbundet Sveriges lottakårer bedriven utbildningsverksamhet.

Försvarets civilförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om oförändrad medelsanvisning under förevarande anslag och därvid anført i huvudsak följande.

Den frivilliga befälsutbildningen sker i huvudsak efter två huvudlinjer. Sålunda anordnas dels *repetitionskurser* för värnpliktigt befäl m. fl., varigenom vederbörande avses skola bibringas för bibehållande av meddelade förordnanden föreskriven utbildning, dels även så kallade *befordringskurser* för värnpliktiga, efter vars genomgång vederbörande avses skola kunna befordras till högre befattning. Vad först repetitionskurserna angår ha till följd av den intill den 1 juli 1945 pågående beredskapen några sådana icke anordnats under budgetåret 1944/45, men ifrågavarande utbildning beräknas kunna igångsättas under budgetåret 1946/47. Ehuru på grund härav ökat medelsbehov måste beräknas föreligga, har centralförbundet, med hänsyn till att reservationer kunna tänkas uppstå å den för innevarande budgetår anvisade posten, ansett ökning av anslaget kunna undvikas. Centralförbundet har fördensskull hemställt, att bidraget till kostnaderna för utbildning av värnpliktigt befäl vid armén måtte beräknas till oförändrat belopp 350 000 kronor.

Mot vad sålunda anförts har försvarets civilförvaltning intet att erinra. Centralförbundets kostnader för landstormspojkarnas utbildning ha under budgetåret 1944/45 uppgått till i runt tal 100 000 kronor. Av förbund och föreningar anskaffade medel torde uppgå till minst lika stort belopp. Verksamheten är under stark utveckling och antalet ungdomsavdelningar har under det tilländalupna arbetsåret stigit från 122 till 150. Centralförbundet har framhållit, att medelsbehovet vore beroende av statsmakternas slutliga ställningstagande till frågan, huruvida utbildningen i överensstämmelse med för 1945 års hemvärnskommitté meddelade direktiv under budgetåret 1946/47 skall koncentreras till hemvärnet. Därest så blir fallet måste den av centralförbundet bedrivna ungdomsverksamheten avvecklas med ingången av nämnda budgetår. I sådant fall beräknar centralförbundet emellertid att slutföra utbildningen av redan rekryterad personal, varför bidraget jämväl under budgetåret 1946/47 blir erforderligt. Under nämnda förutsättning hem-

ställer centralförbundet, att statsanslaget måtte utgå med oförändrat belopp, 25 000 kronor. Därest emellertid verksamheten avses att även framdeles bedrivas under centralförbundets ledning, har förbundet ansett en höjning av anslaget från nuvarande 25 000 kronor till 50 000 kronor erforderlig.

Med hänsyn till att frågan om organiserandet av den frivilliga militära utbildningen är under utredning och att, intill dess ställning tagits till nämnda fråga, medelsbehovet härför icke med tillförlitlighet kan bedömas, ifrågasätter försvarets civilförvaltning icke någon ändring i nu utgående statsbidrag.

Lottaöverstyrelsen har framhållit, att enär riksförbundet Sveriges lottakårer för närvarande saknade tillräckliga medel att fortsätta utbildningsverksamheten, det vore nödvändigt, att det hittillsvarande statsanslaget å 25 000 kronor avsevärt höjdes. För budgetåret 1946/47 har riksförbundet beräknat kostnaderna för planerad utbildning till 110 000 kronor, varav 100 000 kronor för utbildning av lottor i armén och flygvapnet och 10 000 kronor för utbildning av lottor vid marinen. I avgivet yttrande har chefen för armén framhållit, att det på grund av den beräknade minskningen i åldersklassernas storlek under de närmaste 10 åren vore av stor betydelse att lottor kunde ställas till förfogande för krigsplacering i alla befattningar, vilka kunna beklädas av denna personalkategori. Då nuvarande tillgång på lottor icke medgäve krigsplacering i denna omfattning vore det önskvärt, att utbildningsverksamheten i riksförbundet Sveriges lottakårer budgetåret 1946/47 kunde bedrivas i minst samma utsträckning som under närmast föregående budgetår, varför chefen för armén tillstyrkte framställningen. Cheferna för marinen och flygvapnet ha anslutit sig till vad chefen för armén sålunda anfört, varjämte även överbefälhavaren tillstyrkt framställningen.

Med anledning av vad sålunda framhållits får civilförvaltningen anföra följande.

Även civilförvaltningen är av den uppfattningen, att tillgången på fullt utbildade lottor för vederbörliga befattningar bör säkerställas. Det synes även ofrånkomligt att, i den mån lottarörelsen av statsmakterna ålägges att för krigstjänstgöring tillhandahålla lottor i så stor utsträckning som skett, erforderliga mått och steg vidtagas för att bestrida kostnaderna för härför erforderlig utbildning. Det synes böra förutsättas, att dessa kostnader komma att överstiga det statsbidrag, som hittills utgått för ändamålet.

Av vad civilförvaltningen under hand inhämtat, synes emellertid framgå att det av lottastyrelsen redovisade medelsbehovet till övervägande delen förorsakats av att bristen på lottor under den första tiden, efter det att de ökade kraven ställts på lottarörelsen, varit särskilt omfattande. De kostnader, för vilka medel anvisats från förskottsanslag, avse till icke ringa del åtgärder av engångsnatur för avhjälpande av denna onormalt stora personalbrist. Däremot synas de av lottastyrelsen gjorda beräkningarna knappast kunna läggas till grund för bedömande av storleken av lottarörelsens utbildningskostnader, sedan denna första brist avhjälppts. Intill dess klarläggande utredning i detta avseende förebragts, anser civilförvaltningen sig icke kunna tillstyrka att anslaget höjes utöver nuvarande belopp. Härvid torde också få beaktas, att kostnaderna för lottautbildningen i 1942 års försvarsbeslut beräknats till 25 000 kronor, liksom även att det torde kunna antagas att 1945 års försvarskommitté kommer att taga ställning till frågan om den frivilliga befälsutbildningens anordnande i dess helhet, varvid jämväl frågan om det framtida medelsbehovet för lottautbildningen lär komma under omprövning.

Överstyrelsen för riksförbundet Sveriges lottakårer har sedermera inkommit med närmare beräkning av kostnaderna för nästa budgetår för av riksförbundet bedriven utbildningsverksamhet.

I skrivelse den 18 oktober 1945 har *chefen för armén* hemställt om anvisande av medel för beredande åt medlemmar i frivilliga försvarsorganisationer av vissa ekonomiska förmåner. Arméchefen har därvid anfört i huvudsak följande.

Det frivilliga försvarsarbetet i vår nuvarande försvarsorganisation hade fått en helt annan ställning och betydelse än tidigare. Det värnpliktiga befälets utbildning och därav beroende förmåga att rätt kunna fylla de uppgifter, som tilldelats detsamma i krigsorganisationen, vore sålunda i hög grad avhängig av centralförbundets för befälsutbildning och sjövärnsskårens verksamhet. Hemvärnet hade blivit en väsentlig faktor att räkna med i försvaret och av andra frivilliga försvarsorganisationer hade riksförbundet Sveriges lottakårer, svenska blå stjärnan och svenska röda korset fått en viktig uppgift att fylla såsom rekryterings- och utbildningsorganisationer för att tillgodose krigsmaktens behov av krigsfrivillig personal och komme dessa organisationers betydelse i detta avseende att än mera ökas med anledning av de minskade värnpliktsårsklasserna under de närmaste åren.

Det frivilliga försvarsarbetet under fredstid vore emellertid enligt nuvarande förhållanden i icke oväsentlig grad förenat med ekonomiska uppföringar för den enskilde individen. I den mån utbildningen kunde bedrivas såsom fritidsutbildning syntes den i regel icke medföra några större utgifter, även om helt naturligt vederbörandes möjligheter till ökade inkomster på grund av extraarbete i viss mån minskades. Annorlunda ställde sig emellertid förhållandena vid sammanhängande utbildningskurser, vare sig dessa skedde i vederbörlig organisations egen regi eller under frivillig tjänstgöring vid krigsmakten. Att anordna en frivillig utbildning såsom fritidsutbildning vore med hänsyn till bland annat kvalitetskravet ogörligt. Vissa utbildningskurser eller delar därav vore nämligen av sådan art, att effektivt utbyte av utbildningen kunde vinnas endast därest denna genomfördes under en eller flera sammanhängande perioder. Viss tjänstgöring vid krigsmakten vore dessutom i många fall nödvändig, dels för att personalen skulle erhålla erforderlig rutin i innehavda eller avsedda krigsbefattningar och dels för att under luftförsvarsövningar samt fält- och fälttjänstövningar möjliggöra deltagande av sådana förband, i vilka krigsfrivillig personal vore krigsplacerad. Även om dylik sammanhängande utbildning eller tjänstgöring i regel vore kostnadsfri för den enskilde, så utginge dock till denne enligt gällande bestämmelser icke någon som helst ekonomisk gottgörelse för förlorad arbetsförtjänst, anställande av vikarie eller hemhjälp m. m. Detta förhållande medförde helt naturligt kostnader för vederbörande och ledde i sin tur därhän, att i huvudsak endast ekonomiskt oberoende personer kunde ägna sig åt frivilligt försvarsarbete. Kunde utbildning och tjänstgöring däremot bedrivas utan att den enskilde finge vidkännas större kostnader härför, skulle anslutningen utan tvekan bliva större och därmed krigsmaktens behov kunna tillgodoses, vilket för närvarande långt ifrån vore fallet. Därjämte skulle rekryteringen kunna ske på bredare basis, varigenom dels den lämpligaste personalen skulle kunna utnyttjas och dels det frivilliga försvarsarbetet populariseras och vinna djupare förståelse hos samtliga samhällsklasser, vilket med hänsyn till det sammans stora betydelse för riksförsvaret syntes vara ett samhällsintresse av största storleksordning. Principiellt syntes det dessutom icke vara mer än

rimligt, att staten iklädde sig kostnaderna för de merutgifter, som den enskilde eljest skulle åsamkas på grund av sådan frivillig utbildning och tjänstgöring, som vore nödvändig för försvarsorganisationens effektivitet och på vilken denna i icke oväsentlig grad byggde.

Det syntes sålunda skäligt, att viss ekonomisk gottgörelse utginge *dels* under sådan frivillig tjänstgöring vid krigsmakten, som vore nödvändig för genomförande av vissa övningar, såsom luftförsvarsövningar, fält- och fälttjänstövningar, flygvapenövningar m. m., *dels* under sådan frivillig tjänstgöring (utbildning) vid krigsmakten, som utgjorde ett led i föreskrivna utbildningskurser, och *dels* under sådana sammanhängande utbildningskurser enligt gällande utbildningsföreskrifter, som fullgjordes i vederbörlig organisations egen regi och vore av sådan längd, att de förorsakade vederbörande deltagare ekonomisk förlust eller merutgift i form av utgift för anställande av vikarie eller extra hemhjälp, ianspråktagande av semester, förlorad eller minskad arbetsförtjänst m. m.

Här avsedd gottgörelse syntes böra tillkomma allenast medlemmar i sådana frivilliga försvarsorganisationer, som handhade utbildningen av värnpliktig personal eller anskaffade, utbildade och tillhandahölle krigsfrivillig personal åt krigsmakten. Dessa organisationer vore centralförbundet för befälsutbildning, sjövärnsskåren, hemvärnet, riksförbundet Sveriges lottakårer, svenska blå stjärnan och svenska röda korset. Av dessa organisationer intoge centralförbundet för befälsutbildning och sjövärnsskåren en särställning, enär dessa organisationer vore de enda, som handhade utbildning av värnpliktigt befäl. Sjövärnsskåren intoge en särställning även såtillvida, att kårmedlem under sådan tjänstgöring vid marinen i utbildningssyfte, till vilken vederbörande enligt frivilligt åtagande inkallades, förutom naturaförmåner, jämväl erhöle värnpliktigs löneförmåner i enlighet med innehavd grad.

Beträffande centralförbundet för frivillig befälsutbildning och sjövärnsskåren borde den ekonomiska gottgörelsen lämpligen utgå i form av värnpliktigs avlöningsförmåner, vilken avlöningsform redan användes vid sjövärnsskåren under frivillig tjänstgöring vid flottan. För övriga organisationer syntes däremot det avsevärt enklare dagavlönningssystemet vara att föredraga. Med hänsyn till att dagavlöningen borde utgöra kontant gottgörelse för sådan förlust eller merutgift, som vederbörande åsamkades på grund av frivillig tjänstgöring eller utbildning, syntes den icke böra sättas lägre än 6 kronor, eller det lägsta belopp varmed daglön enligt 2 § avlöningsreglementet för personal i det allmänna civilförsvaret utginge till personal i det allmänna civilförsvaret i lägsta ortsgrupp.

Det kunde ifrågasättas, huruvida dagavlönning borde utgå med samma belopp till män före värnpliktsåldern som till män i och över densamma samt huruvida kvinnor i avlöningshänseende borde likställas med män. Enligt arméchefens mening borde samma dagavlönning utgå till män oberoende av ålder. Därest någon differentiering ansåges böra ske för att i möjligaste mån nedbringa kostnaderna syntes denna rättvisligen hellre böra ske mellan familjeförsörjare och icke familjeförsörjare, varvid dagavlönning för sistnämnda kategori kunde tänkas utgå med något lägre belopp, förslagsvis 4 kronor. Det syntes vara rättvist, att dagavlönning finge utgå till kvinnor enligt samma grunder som till män, därvid emellertid — för det fall att dagavlönning ansåges böra utgå till män med olika belopp beroende på om de vore familjeförsörjare eller icke — kvinnorna rättvisligen borde jämsställas med icke familjeförsörjare.

Värnpliktigs avlöningsförmåner respektive dagavlönning borde utgå under all frivillig tjänstgöring vid krigsmakten, som vore av minst en dags varaktighet. Under utbildning i vederbörlig organisations egen regi syntes däremot

gottgörelse böra utgå endast under sammanhängande kurser av minst tre dagars varaktighet. Däremot syntes någon gottgörelse icke böra utgå under fritidsutbildning. Behovsprövning före utbetalandet av ifrågakommande gottgörelse syntes knappast möjlig att genomföra annat än i vad avsåge vederbörandes ställning såsom familjeförsörjare eller icke. För att i någon mån kunna beräkna de kostnader, som ifrågavarande gottgörelse till de frivilliga organisationernas medlemmar komme att medföra, syntes det vara nödvändigt att viss maximitid fastställdes för den utbildningstid utanför krigsmakten, för vilken ersättning finge utbetalas. Denna maximitid borde för de olika organisationerna överensstämma med tiden för längsta årliga utbildningskurser inom vederbörlig organisation.

Överbefälhavaren har framhållit, att det på grund av den betydelse de frivilliga försvarsorganisationerna hade för rikets försvar vore av vikt, att deltagande i utbildning och tjänstgöring vid krigsmakten icke medförde sådana ekonomiska uppföringar, att rekryteringen och deltagandet i utbildning och annan tjänstgöring äventyrades. Överbefälhavaren anslöte sig till vad chefen för armén härom anfört samt tillstyrkte dennes förslag om gottgörelse till de frivilliga organisationernas medlemmar, dock att familjebidrag icke syntes böra utgå utan behovsprövning eller för kortare tid än sex dagar, såvida icke den frivilliga tjänstgöringen (utbildningen) skedde i omedelbar anslutning till tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

Försvarets civilförvaltning har framhållit, att det av chefen för armén nu framlagda förslaget ur skilda synpunkter vore synnerligen svårbedömbart, helst som några erfarenheter om det frivilliga befälsarbetet och deltagandet däri under fredsförhållanden icke funnes att bygga på. Föreliggande spörsmål vore också av den natur att 1945 års försvarskommittés bedömande därav påkallades. Huruvida man redan före fastställande av ny försvarsplan borde vidtaga provisoriska åtgärder i framställningens syfte kunde synas tveksamt. I nuvarande för det frivilliga försvarsarbetet i allmänhet kritiska läge, som inträffat vid återgången från beredskaps- till fredsförhållanden, förefölle det dock som om åtskilliga skäl skulle tala för att genom beredande av särskilda förmåner åt deltagarna i den frivilliga befälsutbildningen stimulera intresset för denna och därigenom öka möjligheterna för ett vidmakthållande och ytterligare utvecklande av de militära kunskaper och färdigheter, som det värnpliktiga befälet förvärvat under beredskapstiden. Civilförvaltningen har härom vidare anfört i huvudsak följande.

Om man alltså vill åstadkomma en provisorisk lösning av hithörande frågor, synes det angeläget, dels att icke åtgärder vidtagas, som föregripa ett framtida slutligt ställningstagande, dels ock att icke större kostnader uppstå än som kunna anses strängt nödvändiga. Ur angivna synpunkter kan det måhända vara skäl att nu icke gå fullt så långt som ett biträdande av chefens för armén förslag skulle innebära. Måhända skulle det kunna vara tillfyllest, om deltagarna i den frivilliga befälsutbildningen, förutom naturaförmåner, erhöle penningbidrag med belopp, som tillkommer värnpliktigt i motsvarande tjänstegrad vid obligatorisk tjänstgöring, men däremot icke familjebidrag.

Att medgiva även sistnämnda förmån torde dessutom verka onödigt komplicerande vid övningar av den jämförelsevis korta varaktighet, som det här blir fråga om.

Skulle en dylik lösning anses olämplig med hänsyn till de värnpliktigas skiftande ekonomiska förhållanden, kunde den utvägen tänkas, att ersättningen utginge med ett skäligt avvägt ensartat belopp. En sådan anordning, som alltså överensstämmer med den för hemvärnsmännen föreslagna, synes dock mindre lämplig för medlemmar av de frivilliga organisationerna på grund av svårigheterna att rätt avpassa ersättningsbeloppet för de många olika personalgrupper, varom här är fråga. Det är emellertid framförallt angeläget att ersättningsreglerna bliva så enkla och lätta att tillämpa som möjligt och att bortsett från hemvärdet samma bestämmelser få gälla för medlemmar av samtliga frivilliga organisationer. I anslutning härtill förordar civilförvaltningen den ovan först ifrågasatta lösningen, vilken torde ge en skälig ersättning, helst som man lär ha anledning förmoda, att tjänstgöring vid längre sammanhängande kurser kan förläggas till tid, då deltagarna kunna för ändamålet utnyttja semester från sin civila sysselsättning.

I fråga om den kontanta ersättningen synes sådan böra ifrågakomma allenast för den, som befinner sig i värnpliktsåldern eller alltså för personer, som uppnått 20 års ålder. I övrigt synes ersättning böra utgå först vid tjänstgöring av minst tre dagars varaktighet vare sig tjänstgöringen fullgöres vid krigsmakten eller vid övningar i de frivilliga organisationernas egen regi. Att några kontanta förmåner icke böra ifrågakomma vid fritidsutbildningen på eftermiddagar och under sön- och helgdagar synes uppenbart. Beträffande annan av de frivilliga organisationerna anordnad utbildning synes det, på sätt arméchefen anført, angeläget att reglerande bestämmelser meddelas om den maximitid, för vilken deltagarna skola äga åtnjuta förmåner på bekostnad av statsmedel. Även med avseende å de platser, där utbildningen skall äga rum, synas bestämmelser böra meddelas i syfte att begränsa statens kostnader såväl för deltagarna som för instruktionsbefälet och den inspekterande militära personalen.

Civilförvaltningen har slutligen berört en av arméinspektören hos ämbetsverket väckt fråga om vidtagande av åtgärder i syfte *dels* att säkerställa utbetalandet av rese- och traktamentsersättning till den militära personal, som för ledning, kontroll och instruktörstjänst beordrades utföra tjänsteförrättning inom det frivilliga utbildningsarbetet, *dels ock* att arvoden och ersättning till instruktörerna om möjligt komme att fastställas enligt för de olika frivilliga försvarsorganisationerna enhetliga grunder. Med hänsyn till det samband, som förefunnes mellan denna fråga och den förutberörda beträffande ekonomiska förmåner åt deltagare i den frivilliga befälsutbildningen, syntes båda frågorna böra upptagas till prövning i ett sammanhang.

Statskontoret har framhållit, att det åt 1945 års försvarskommitté meddelade utredningsuppdraget avsåge översyn av försvarsorganisationen i dess helhet och att till de problem, som härvid måste utredas, även hörde frågorna om omfattningen av det erforderliga frivilliga försvarsarbetet, de frivilliga försvarsorganisationernas ställning i olika avseenden samt medlemmarnas ekonomiska förmåner. Det vore enligt ämbetsverkets mening föga lämpligt, att helt eller delvis utbryta nämnda frågor ur sitt sammanhang

med övriga försvarsfrågor. Beträffande chefens för armén förslag har statskontoret avstyrkt bifall till detsamma samt därvid anfört i huvudsak följande.

Då chefen för armén förordat en separat lösning av frågan om ersättning åt medlemmar i vissa frivilliga försvarsorganisationer, har han till motivering anfört, att rekryteringen av personal framför allt till hemvärdet, centralförbundets för befälsutbildning kurser och riksförbundet Sveriges lottakårsers utbildningsverksamhet redan nu med alla medel borde understödjas för att icke dessa organisationers verksamhet skulle lida avsevärt avbräck. Ehuru i framställningen icke angivits, huruvida det redan visat sig, att anslutningen till det frivilliga försvarsarbetet gått tillbaka, och i vilken omfattning detta skett, vill statskontoret ingalunda draga i tvivelsmål, att världskrigets avslutande föranlett eller kommer att föranleda minskat deltagande i den verksamhet, varom här är fråga. Det synes ämbetsverket tvärtom fullt naturligt, att efter sex års världskrig försvarsintresset för en tid framåt slappnar. Att enbart genom införande av penningersättningar till deltagare i det frivilliga försvarsarbetet återställa detta intresse, lär emellertid knappast vara möjligt. Det förefaller icke heller sannolikt, att en mera väsentlig utvidgning av rekryteringsbasen skulle kunna ernås genom att erbjuda deltagare i den frivilliga försvarsverksamheten arvoden enligt i framställningen angivna grunder. Dessa arvoden synas — ehuru de sammanlagt skulle bli en ganska betydande post i försvarsbudgeten — icke vara av den storlek, att de kunna kompensera med deltagandet förenade utgifter och inkomstbortfall. Särskilt med avseende å kvinnor, vilka hava att ensamma omhänderha vården av sitt hem, förefaller det föga troligt, att en dagersättning å 4—6 kronor skulle komma att betraktas såsom tillräckligt vederlag för att förmå dem att för en eller annan vecka lämna hemmet och anställa främmande arbetskraft för dess skötsel. Man torde därför i synnerhet när det gäller de kvinnliga organisationerna åtminstone tills vidare böra lita till intresset hos sådana medborgare, vilka utan att komma i åtnjutande av pekuniära förmåner äro villiga att ställa sig till försvarets förfogande.

I skrivelse den 2 maj 1945 har *arméförvaltningens intendenturavdelning* — efter samråd med försvarets civilförvaltning, arméns fortifikationsförvaltning, marinförvaltningen, flygförvaltningen och arméstaben — gjort framställning om tillhandahållande utan ersättning av undervisnings- och övningslokaler ävensom, i vissa fall, fri inkvartering, fri förplägnad och fria järnvägs-transporter åt medlemmar av för armén arbetande, statsunderstödda frivilliga försvarsorganisationer. Intendenturavdelningen har anfört i huvudsak följande.

Enhetliga bestämmelser i här berörda avseende saknades för närvarande. En sammanfattning av nu gällande bestämmelser gäve vid handen, att medlemmar av centralförbundet för befälsutbildning, svenska röda korset och lottakår vid av organisationen anordnade kurser och övningar tillhandahölles dels lokaler och inkvartering mot erläggande av ersättning för värme och belysning m. m. samt för slitning av den materiel, som ställdes till förfogande i samband med inkvartering, och dels manskapsportion samt proviant- och furageartiklar mot ersättning. Vidare ägde medlem av lottakår utbe-komma fri portion vid genomgången utbildningskurs i förplägnadstjänst. Slutligen erhöles medlemmar av nyssnämnda organisationer samt svenska blå stjärnan vid — enligt i kommandoväg för varje gång lämnat medgivande — deltagande i eller följande av inom armén anordnade fältövningar, fält-tjänstövningar eller luftförsvarsövningar utan ersättning järnvägstransporter

från utrustningsorten till övningsområdet och åter, förläggning samt underhåll. För frivilliga automobilkåren och frivilliga motorcykelkåren funnes däremot inga bestämmelser utfärdade för tillhandahållande av inkvartering och förplägnad m. m.

Vid s. k. lägerutbildning, d. v. s. utbildning under sammanhängande längre eller kortare utbildningsperioder, torde deltagarnas inkvartering och förplägnad delvis bekostas av organisationerna. Dessas ekonomiska resurser försloge emellertid ej långt, varför kursdeltagarna måste vidkännas icke oväsentliga ekonomiska uppostringar för sin utbildning, särskilt då denna förlades till platser utanför deltagarnas bostadsorter. I all synnerhet bleve den frivilliga tjänstgöringen vid truppförband för befordran ekonomiskt betungande, enär därunder, oaktat någon avlöning icke utginge, vederbörande hade att själv bekosta såväl inkvartering som förplägnad. Då såsom framhållits deltagande i det frivilliga försvarsarbetet vore förenat med ekonomiska uppostringar, hade mindre bemedlade personer, även om de hyste ett levande försvarsintresse och gärna ville deltaga i kurser och övningar, icke råd därtill. Om utbildningen kunde bedrivas utan att den enskilde behövde vidkännas större kostnader därför, syntes anslutningen kunna bliva större och rekryteringen till de befattningar, som fylldes från de frivilliga försvarsorganisationerna, läggas på en bredare basis med därav följande större möjlighet till urval, tillgång å reserver m. m. Därest staten i viss utsträckning iklädde sig kostnaderna för inkvartering, förplägnad och resor samt utan ersättning tillhandahölle undervisnings- och övningslokaler skulle vidare organisationernas ofta knappa penningmedel kunna i större utsträckning användas för propaganda, traktamentsersättningar till mindre bemedlade m. m.

Beträffande kostnadsfritt tillhandahållande av lokaler samt beredande av fri inkvartering syntes detta lämpligen böra ske vid all utbildning, därest kronans hus utan olägenhet kunde komma till användning härför. Fri inkvartering borde vidare under alla förhållanden beredas värnpliktiga, som fullgjorde frivillig tjänstgöring vid truppförband enligt vederbörliga förordnandeföreskrifter, under övningar utom förläggningssorten, under motsvarande förhållanden åt lottor, som enligt av arméchefen utfärdade föreskrifter genomginge praktisk tjänstgöring för vinnande eller bibehållande av kompetens i vissa tjänstegrenar, ävensom åt dem, som — enligt i kommandoväg för varje gång lämnat medgivande — deltog i eller följde inom försvarsväsendet anordnade fält-, fälttjänst- eller luftförsvarsövningar.

Såsom villkor för tillhandahållande av fri förplägnad syntes böra gälla, att utbildningen avsåge frivillig tjänstgöring vid truppförband av värnpliktig personal enligt vederbörliga föreskrifter eller av lottor, som enligt av arméchefen utfärdade föreskrifter genomginge praktisk tjänstgöring för vinnande eller bibehållande av kompetens i vissa tjänstegrenar, eller att utbildningen bedrevs vid s. k. lägerkurser under en sammanhängande tidsperiod av minst fem dagar (in- och utrykningsdagar inräknade) eller slutligen, att förplägnaden tillhandahölls vid — enligt i kommandoväg för varje särskild gång lämnat medgivande — deltagande i eller följande av inom försvarsväsendet anordnade fält-, fälttjänst- eller luftförsvarsövningar. Såsom ytterligare villkor för tillhandahållande av fri förplägnad borde vidare gälla, att densamma skulle utgöras av tillagad portion, när sådan kunde tillhandahållas i eller från militär matinrättning eller från i övningen eventuellt deltagande militärt förband, och i övrigt av proviantartiklar enligt sådan stat, efter vilken militärt förband utspisades vid övningar av motsvarande slag, samt furageartiklar enligt den rationsstat, som tillämpades under motsvarande övningar, ävensom att förplägnaden kunde tillhandahållas utan olägenhet. Vid andra

utbildningskurser och övningar än de förut nämnda borde förplägnad enligt enahanda grunder tillhandahållas mot ersättning.

Beträffande fria järnvägstransporter syntes sådana böra beredas från vederbörliga utrustningsorter till övningsområdet och åter åt värnpliktiga, som fullgjorde frivillig tjänstgöring vid truppförband enligt vederbörliga förordnandeföreskrifter, vid deltagande i övningar utom förläggningssorten, under motsvarande förhållanden åt lottor, som enligt av arméchefen utfärdade föreskrifter genomginge praktisk tjänstgöring för vinnande eller bibehållande av kompetens i vissa tjänstegrenar, samt åt dem, som — enligt i kommandoväg för varje gång lämnat medgivande — deltog i eller följde inom försvarsväsendet anordnade fält-, fälttjänst- eller luftförsvarsövningar.

Chefen för armén har framhållit, att det syntes principiellt riktigt, att de frivilliga organisationerna och deras medlemmar under utövandet av sin verksamhet för stärkande av landets försvarskrafter erhöles det ekonomiska stöd, som tillhandahållandet av naturaförmåner enligt av intendenturavdelningen angivna riktlinjer komme att medföra. Genomförandet av dylika åtgärder komme otvivelaktigt att i hög grad gagna de frivilliga organisationerna och öka resultatet av deras verksamhet.

Överbefälhavaren har förklarat sig i huvudsak kunna tillstyrka intendenturavdelningens förslag. De föreslagna bestämmelserna syntes emellertid, bland annat i fråga om vilka organisationer som avsåges, böra bringas i överensstämmelse med arméchefens förslag angående ekonomisk gottgörelse åt medlemmar i frivilliga försvarsorganisationer.

I samband med 1942 års försvarsbeslut förutsattes, att befälsbehovet vid de mobiliserade förbanden till betydande del skulle fyllas med värnpliktig personal samt att medlemmar i frivilliga försvarsorganisationer skulle anförtros omfattande militära uppgifter. Fyllandet av ifrågavarande befälsbehov och uppbyggandet av de frivilliga försvarsorganisationerna skulle i huvudsak ske på frivillighetens väg med allenast begränsat ekonomiskt stöd från statens sida. 1941 års försvarsutredning förutsatte, att det värnpliktiga befälets utbildning skulle bedrivas dels i form av rent militär tjänstgöring vid trupp och dels i form av kurser inom den frivilliga utbildningsorganisationen på i princip samma sätt som inom den dåvarande landstorms rörelsen, d. v. s. i huvudsak med anlitande av eftermiddagar, söndagar, semester eller annan ledighet. Vissa mera teoretiskt betonade delar av utbildningen ansågos kunna inhämtas genom korrespondensundervisning. Även i det fall att utbildningen bedreves i form av kurser borde tillfälle till tjänstgöring vid trupp beredas eleverna. Viss del av kursen borde således förläggas till truppförband eller givas formen av »lägerkurs». Efter att ha betonat att utbildningen av det värnpliktiga befälet ur krigsberedskapens synpunkt vore av sådant värde att rörelsen borde erhålla allt det stöd, som statsmakterna kunde lämna, framhöll försvarsutredningen, bland annat, att eleverna borde vid frivillig tjänstgöring åtnjuta fri inkvartering, förplägnad och sjukvård ävensom avlöning i enlighet med sin tjänstegrad. Härutöver erfordrades dock medel för att bestrida med

*Departement
chefen.*

övningsverksamheten i övrigt förenade kostnader. Det årliga medelsbehovet härför uppskattade utredningen till omkring 350 000 kronor för de närmaste åren och till omkring 450 000 kronor vid genomfört system. Utredningen ansåg sig dock böra fästa uppmärksamheten på att det angivna medelsbehovet beräknats komma att täcka allenast en del av kostnaderna, medan återstående kostnader förutsatts skola såsom dittills bestridas av medel, som de frivilliga organisationerna själva anskaffade.

Beträffande lottarörelsen betonade försvarsutredningen, att en av de betydelsefullaste uppgifterna för denna alltfört komme att bli att lämna ekonomiskt stöd åt de frivilliga försvarsrörelserna. Denna verksamhet syntes sålunda i framtiden — utöver vad det egna behovet krävde — främst böra inriktas på ett understödjande av den frivilliga befälsutbildningen. Ett intimt samband mellan lottakårerna och de organisationer, som handhade denna utbildning, vore ur denna synpunkt av betydelse.

Vid anmälan av propositionen 1942: 210 uttalade min företrädare i ämbetet sin anslutning i huvudsak till de av försvarsutredningen angivna riktlinjerna för den fortsatta frivilliga befälsutbildningen. Han anförde vidare, att intresset för deltagande i denna utbildning givetvis borde på lämpligt sätt stimuleras. Den i sådant hänseende från olika håll anvisade utvägen att genom befördran uppmuntra till intresserat deltagande i utbildningen syntes böra övervägas. Den frivilliga befälsutbildningens främsta mål borde dock vara att hos deltagarna vidmakthålla redan förvärvade militära kunskaper och färdigheter. Praktisk erfarenhet och säkrare hållpunkter syntes sålunda böra avvaktas beträffande deltagarfrekvensen vid det av försvarsutredningen förordade utbildningssystemet, innan frågan om särskilda åtgärder för att ytterligare stimulera deltagarintresset kunde bli aktuell. Det årliga anslaget till den frivilliga befälsutbildningen fann min företrädare kunna beräknas i anslutning till utredningens förslag, därvid han emellertid framhöll, att behovet av anslagsmedel vore beräknat under förutsättning, att lottaorganisationerna fortfarande gäve den frivilliga befälsutbildningen ekonomiskt stöd. Vad sålunda anfördes föranledde icke särskilt uttalande från riksdagens sida.

Det värnpliktiga befälets förmåner under den fortsatta befälsutbildningen ha således varit föremål för vissa principuttalanden i samband med 1942 års försvarsbeslut. Statsmedel ha emellertid — fränsett å riksstaten anvisade medel till årligt understöd åt frivilligt försvarsarbete — icke anvisats för beredande av avlöning eller andra förmåner åt det frivilligt tjänstgörande befälet.

Till stöd för sina förutnämnda förslag om beredande av kontant gottgörelse jämte vissa naturaförmåner åt medlemmar av de frivilliga försvarsorganisationerna ha arméchefen och arméförvaltningens intendenturavdelning åberopat den allt större betydelse för riksförsvaret som arbetet inom de frivilliga försvarsorganisationerna under de senare åren fått. Ehuru jag för egen del kan i huvudsak ansluta mig till de synpunkter som legat till grund för nämnda förslag, finner jag det å andra sidan tillrådligt att iakttaga en viss

försiktighet i avvaktan på resultatet av 1945 års försvarskommittés arbete. Denna kommitté torde nämligen icke kunna undgå att till prövning upptaga frågan om de former, under vilka det frivilliga försvarsarbetet skall i fortsättningen bedrivas. Från denna utgångspunkt finner jag betänklighet icke böra möta mot genomförande redan nu av intendenturavdelningens förslag om tillhandahållande av naturaförmåner. Detta förslag är nämligen i stort sett att betrakta som en systematisering av nu utgående ersättningar. Den jämkningen i förslaget bör dock vidtagas, att fri förplägnad under utbildning vid s. k. lägerkurs bör tillkomma vederbörande, därest kursen pågår minst tre dagar i följd.

Annorlunda måste i nuvarande läge bedömas arméchefens förslag om beredande därutöver av ekonomisk gottgörelse under frivillig tjänstgöring. När fråga är om tjänstgöring vid krigsmakten — vare sig det gäller sådan tjänstgöring som är nödvändig för genomförande av vissa övningar eller tjänstgöring som utgör ett led i föreskrivna utbildningskurser — synes det möjligt att redan nu, utan avbidan på försvarskommitténs förslag, medgiva sådan ersättning till medlemmar av centralförbundet för befälsutbildning och lottorganisationen, vilka organisationer härvidlag främst synas böra komma i fråga. Däremot anser jag mig av anfört skäl icke kunna nu förorda, att sådan ersättning utgår även vid utbildning i vederbörande organisations egen regi.

I fråga om grunderna för ersättning vid tjänstgöring inom krigsmakten vill jag framhålla följande. Beträffande centralförbundet för befälsutbildning har arméchefen föreslagit, att ekonomisk gottgörelse under frivillig tjänstgöring skulle beredas i form av penningbidrag med belopp, som tillkommer värnpliktig i motsvarande tjänstegrad vid obligatorisk tjänstgöring, samt därutöver familjebidrag. För medlem av lottakar har arméchefen förordat tillämpning av daglönssystem och har i första hand föreslagit, att daglön skulle utgå med samma belopp till alla oberoende av ålder och försörjningsplikt, därvid daglönen borde fastställas till 6 kronor, d. v. s. det lägsta belopp med vilket daglön enligt 2 § i avlöningsreglementet för personal i det allmänna civilförsvaret utgår i lägsta ortsgrupp. Arméchefens förslag synes leda till att lottor i många fall skulle komma i åtnjutande av större ersättning än värnpliktigt befäl. Någon anledning till en dylik differentiering synes icke föreligga. Jag finner det vidare tveksamt, om familjebidrag överhuvudtaget bör medgivas på detta område. Dels är det här i allmänhet fråga om kortare kurser, dels medför tillämpningen av familjebidragssystem onekligen omgång i administrativt hänseende. I avbidan på den slutliga prövning av denna fråga, som torde komma att ske av 1945 års försvarskommitté, torde böra väljas ett enhetligt och enkelt system. Med hänsyn härtill föreslår jag att daglön utgår i båda fallen och bestämmes till 6 kronor från och med det kalenderår, under vilket vederbörande fyller 20 år, och till 3 kronor för tid dessförinnan. Härigenom ernås huvudsaklig överensstämmelse med det av 1945 års riksdag beslutade daglönssystemet för hemvärnsmän.

Den ersättning, som av mig i det föregående förordats, synes i enlighet med vad som avsetts i fråga om daglön till hemvärnsmän böra utgå under

förutsättning att tjänstgöringen (utbildningen) pågår minst tre dagar i följd. För hemvärnsmän har förutsatts, att ersättning må utgå högst under 14 dagar av ett och samma kalenderår. Då vissa av de kurser, som komma i fråga för värnpliktigt befäl och för lottor, äro av längre varaktighet, synes ifrågasvarande maximitid böra bestämmas för medlem av centralförbundet för befälsutbildning till högst 30 dagar och för medlem av lottakår till högst 24 dagar av ett och samma kalenderår. Jag förutsätter, att de av mig sålunda tillstyrkta ersättningsbeloppen bestridas av respektive organisationer.

I avbidan på försvarskommitténs omprövning av förevarande spörsmål synes motsvarande ersättning för sjövärnsskåren böra utgå enligt nu gällande grunder.

Vid bifall till det av mig nu framlagda begränsade förslaget synes någon ökning av medelsanvisningen till centralförbundet icke vara behöfvlig. För lottaorganisationen lär däremot en ökning av medelsanvisningen vara erforderlig. Funktionsdugligheten hos försvarets krigsorganisation är till ej ringa del beroende av medverkan från de frivilliga försvarsorganisationernas sida. Sålunda förutsättes att lottor i betydande utsträckning skola bestrida krigsbefattningar, vilka icke nödvändigtvis måste bestridas av män. Härigenom vinnes, att värnpliktiga i motsvarande utsträckning kunna frigöras för andra uppgifter inom krigsorganisationen. Det synes mig, med hänsyn även till den avsevärda minskningen av värnpliktskontingenten under de närmaste åren, erforderligt att medel anvisas, utöver de nu till förfogande stående, för afhjälpande av den föreliggande betydande bristen på lottor för krigstjänstgöring. För utbildning av lottor har riksförbundet Sveriges lottakärer äskat ett belopp av 110 000 kronor för nästa budgetår. För egen del förordar jag, att för ändamålet beräknas ett belopp av 75 000 kronor, innebärande en höjning med 50 000 kronor av det för innevarande budgetår anvisade beloppet.

Ett genomförande av intendenturavdelningens förslag beräknas enligt kalkyler, som utförts av vederbörliga centrala förvaltningsmyndigheter, för arméns del medföra en kostnad av omkring 120 000 kronor, under det att kostnaderna för marinens och flygvapnets del beräknas uppgå till omkring 8 000 kronor respektive 17 500 kronor. Ifrågasvarande kostnader böra liksom hittills belasta de anslag, från vilka dylika kostnader normalt gäldas.

Jag anser mig icke kunna för närvarande förorda någon ökning av medelsanvisningen i övrigt för de med förevarande anslag tillgodosedda ändamålen. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av $(400\,000 + 50\,000 =) 450\,000$ kronor.

På Kungl. Maj:t lärers få ankomma att meddela reglerande föreskrifter rörande utbetalande av rese- och traktamentsersättning till militär personal, som beordras biträda inom det frivilliga utbildningsarbetet, och om fastställande av enhetliga grunder för arvoden och ersättningar till ifrågasvarande instruktörer. Dessa kostnader böra självfallet bestridas av de organisationer om vilka fråga är. Dock förutsätter jag, att för bestridande av rese- och traktamentsersättningar vederbörliga anslag till reseersättningar

få efter Kungl. Maj:ts beprövande tagas i anspråk i den mån det kan visas att någon organisation icke har möjlighet att gälda dessa ersättningar.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Understöd åt frivilligt försvarsarbete* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 450 000 kronor.

[68.] 52. **Armén: Bidrag till frivilliga automobilkåren.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 11 200

Anslaget för innevarande budgetår, 12 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 115, intagen plan.

Enligt 1942 års försvarsbeslut skall frivilliga automobilkåren icke längre ingå i försvarsorganisationen som en militärt organiserad kår. Riktlinjerna för kårens fortsatta verksamhet ha uppdragits i enlighet med ett av chefen för armén avgivet förslag (se 1944 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, s. 116). Huvudinnebörden härav är, att kåren ombildats till en sammanlutning med uppgift att höja intresset för utbildningen i biltjänst.

Försvarets civilförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beträffande detta anslag anfört i huvudsak följande.

Styrelsen för frivilliga automobilkåren hade hemställt om bidrag till kårens verksamhet för budgetåret 1946/47 med 32 000 kronor. Verksamheten under budgetåret avsåges komma att omfatta dels befälsutbildning på åtta motorkurser med sammanlagt 180 deltagare och dels ungdomsutbildning på 10 bilförarkurser med tillhopa 300—350 deltagare. Då de värnpliktigas motor- och körutbildning under de senaste åren avsevärt nedgått, hade enligt styrelsens mening kåren en stor uppgift att fylla på ungdomsutbildningens område.

Civilförvaltningen finge för egen del framhålla, att behovet av särskilda åtgärder för körutbildningen syntes komma att sjunka på grund av de ändrade förhållandena. Det syntes vidare icke uteslutet, att kostnaderna för de i ungdomsutbildningen ingående bilförarkurserna beräknats väl högt. Civilförvaltningen ville ifrågasätta, huruvida icke kursdeltagarna i ungdomsutbildningen, vilka för närvarande kostnadsfritt erhöles en fullständig körkortsutbildning, för vilken de i privat bilskola finge betala cirka 180 kronor, rimligen borde erlägga en mindre kursavgift. Även med en förhållandevis blygsam avgift, förslagsvis 25—35 kronor, skulle ett icke oväsentligt bidrag erhållas till kostnadernas bestridande. Med hänsyn till den nytta vederbörande jämväl i det civila livet hade av körkortsutbildningen, syntes en sådan avgift icke obillig.

Enligt vad civilförvaltningen inhämtat, vore frågan om ett samordnande av den frivilliga befälsutbildningen för närvarande föremål för uppmärksamhet inom hemvärnskommittén. Det syntes även kunna förutsättas att 1945 års försvarskommitté komme att taga ställning till denna fråga. Det ville förefalla, som om åtminstone vissa administrationskostnader skulle kunna inbesparas, därest automobilkårens och den frivilliga motorcykelkårens utbildningsverksamhet sammansloges. Den utredning, som kunde tänkas förebringas härutinnan, borde emellertid icke nu föregripas, varför civilförvaltningen icke ville framlägga något förslag i berörda avseende.

Hittills hade vid anvisandet av medel för frivilliga automobilkårens verksamhet hänsyn nästan uteslutande tagits till dess ungdomsutbildning. Det syntes befogat, att, i den mån befälsutbildning upptoges i ökad utsträckning, viss höjning av anslagsbeloppet vidtoges. Civilförvaltningen ville förden skull föreslå, att anslaget för budgetåret 1946/47 beräknades till 17 000 kronor och förutsatte därvid att vissa av kårens utbildningskostnader täcktes genom upptagande av en mindre kursavgift från vederbörande kursdeltagares sida.

1945 års hemvärnskommitté har i avgivet utlåtande framhållit, att kommittén till övervägande upptagit frågan om samordnande av den lantmilitära ungdomsutbildningen men att denna fråga icke vore slutbehandlad inom kommittén. Kommittén hade icke heller tagit ställning till frågan om samordnande av ungdomsutbildningen inom å ena sidan hemvärdet och å andra sidan frivilliga automobilkåren och frivilliga motorcykelkåren. Kommittén ville emellertid understryka betydelsen för krigsmakten av den inom dessa organisationer bedrivna ungdomsutbildningen.

Chefen för armén har med hänsyn till att expens- och administrationskostnaderna för de olika kurserna syntes kunna minskas i förhållande till de av kårstyrelsen beräknade ävensom till den kostnadsminskning, som kunde förväntas inträda vid införande av kursavgift för elev i ungdomsutbildning, ansett sig kunna föreslå en begränsning av medelsanvisningen under anslaget till 22 000 kronor. Arméchefen har förklarat sig principiellt dela civilförvaltningens synpunkter rörande samordnandet av automobilkårens och motorcykelkårens verksamhet. Genom underhandlingar med organisationerna borde man söka ernå ett frivilligt samgående. Arméchefen hade jämväl igångsatt förberedelser till ett samordnande av båda dessa organisationer med centralförbundet för befälsutbildning.

*Departements-
chefen.*

Efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande torde kåren kunna i större omfattning ägna sig åt den verksamhet som vid framläggandet i 1944 års statsverksproposition förutsattes skola bli dess huvuduppgift, nämligen den frivilliga befälsutbildningen. Ett samordnande i detta hänseende av kårens verksamhet med motsvarande arbete inom centralförbundet för frivillig befälsutbildning kan sannolikt medföra vissa fördelar. Jag förutsätter därför, att de igångsatta förberedelserna för ett dylikt samarbete fullföljas. För övrigt torde 1945 års försvarskommitté komma att till behandling ur allmänna synpunkter upptaga frågan om det frivilliga försvarsarbetets framtida ställning i försvarsorganisationen. Jag anser mig med hänsyn därtill icke för nästa budgetår böra föreslå någon ändrad medelsanvisning för kårens verksamhet.

Även om jag anser, att vid kårens verksamhet huvudvikten bör läggas vid befälsutbildningen, räknar jag dock med att ungdomsutbildning bör i viss omfattning pågå även under nästa budgetår. I likhet med civilförvaltningen anser jag skäligt, att en mindre kursavgift införes för eleverna i ungdomsutbildningen. De inflytande medlen böra få användas för utbildningsverksamheten.

Såsom förutsattes vid behandlingen av förevarande anslagsfråga i 1944 års

statsverksproposition ha för utbildningsverksamheten erforderliga drivmedel ställts till kårens förfogande. Kostnaderna härför ha hittills bestritts från arméns anslag till truppförbandens övningar. Jag anser det riktigare, att medel för bestridande av dessa kostnader beräknas under förevarande anslag. På grund härav bör anslaget för nästa budgetår höjas med ett häremot svarande belopp. Med tillämpning av de drivmedelspriser, med vilka i det föregående räknats för nästa budgetår, och från förutsättningen att en mot hittillsvarande tilldelning svarande kvantitet drivmedel tages i anspråk, uppskattar jag medelsbehovet i denna del till 10 000 kronor.

I anslutning till det anförda beräknar jag det sammanlagda anslagsbehovet till $(12\,000 + 10\,000 =) 22\,000$ kronor.

Under erinran att anslagshöjningen uppgår till 10 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bidrag till frivilliga automobilkåren* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 22 000 kronor.

[69.] 53. *Armén: Bidrag till frivilliga motorcykelkåren.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden.....	kronor 10 000
vid genomförd organisation	» 10 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 9 000

Anslaget för innevarande budgetår, 10 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 116, intagen plan.

1942 års försvarsbeslut ansluter sig i förevarande hänseende till ett uttalande av 1941 års försvarsutredning, enligt vilket tills vidare ett årligt bidrag om förslagsvis 10 000 kronor till frivilliga motorcykelkårens utbildningsarbete borde utgå, intill dess tillräckliga erfarenheter vunnits rörande utbildningens omfattning och kostnader.

Försvarets civilförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår anført, att styrelsen för frivilliga motorcykelkåren med hänsyn till ifrågasatt utökning av utbildningsverksamheten under budgetåret anmält ett medelsbehov under förevarande anslag av 15 000 kronor. Med hänsyn till att frågan om samordnande av den centrala befälsutbildningen i dess helhet befunne sig under utredning ävensom till nödvändigheten av att i görligaste mån begränsa kostnaderna inom den i försvarsbeslutet förutsatta ramen har civilförvaltningen ansett sig icke kunna förorda någon höjning av medelsanvisningen.

I överensstämmelse med civilförvaltningens förslag ifrågasätter jag icke någon ändring av medelsanvisningen till de ändamål, som hittills tillgodosetts från förevarande anslag.

*Departement
chefen.*

Vid behandlingen av anslaget till frivilliga automobilkåren har jag ansett lämpligt att under nämnda anslag beräkna medel för bestridande av kostna-

derna för erforderliga drivmedel. Även beträffande här förevarande anslag torde en höjning böra ske med ett mot dylika kostnader svarande belopp. Detta belopp torde med tillämpning av motsvarande beräkningsgrunder som använts för uppskattning av automobilkårens behov av anslag kunna beräknas till 8 000 kronor. Jag beräknar därför det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag till $(10\,000 + 8\,000 =)$ 18 000 kronor.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 8 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bidrag till frivilliga motorcykelkåren* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 18 000 kronor.

[70.] 54. **Armén: Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 20 000
vid genomförd organisation	» 20 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 20 000

Anslaget för innevarande budgetår, 20 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 116, intagen plan.

I enlighet med en av överstyrelsen för svenska röda korset gjord framställning och efter förslag av försvarets civilförvaltning förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 20 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

[71.] 55. **Armén: Frivilliga djursjukvården i krig.**

1942 års försvarsbeslut:

Under uppsättningsperioden	kronor 8 000
vid genomförd organisation	» 8 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).	» 8 000

Anslaget för innevarande budgetår, 8 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 116, intagen plan.

I enlighet med en av föreningen svenska blå stjärnan gjord framställning och efter förslag av försvarets civilförvaltning förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 8 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

[72.] 56. *Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	1 225 000
vid genomförd organisation	»	1 200 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	1 286 000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras, såsom framgår av en i statsliggaren, s. 117, intagen plan, enligt följande riktlinjer.

A. Skytteförbundens överstyrelse.

1. Administrationskostnader	kronor	71 900
2. Kostnader för verksamheten	»	78 500

B. Skytteförbunden » 170 000

C. Skytteföreningarna » 884 600

D. Skjutbanors underhåll » 50 000

E. Andra skytteorganisationer.

1. Svenska pistolskytteförbundet	»	25 000
2. Svenska sportskytteförbundet	»	10 000

Summa kronor 1 290 000

Enligt förenämnda plan disponeras under A. 1. en post å 10 000 kronor för reseersättning åt ledamöterna i skytteförbundens överstyrelse och dess verkställande utskott samt under B. en post å 7 000 kronor till extra understöd till vissa skytteförbund.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* anmält, att skytteförbundens överstyrelse beräknat medelsbehovet i vad avsåge de under A.—D. angivna posterna, som vore att hänföra till den av överstyrelsen ledda verksamheten, till 1 265 000 kronor samt att pistolskytteförbundet och sportskytteförbundet för de under E. avsedda ändamålen äskat bidrag med 30 000 kronor respektive 20 000 kronor.

Sammanlagda anmälda medelsbehovet utgör alltså 1 315 000 kronor, innebärande en kostnadsökning i förhållande till innevarande budgetår med 25 000 kronor.

Av *överstyrelsens* framställning rörande medelsbehovet inhämtas följande.

Verksamheten inom det frivilliga skytteväsendet hade under år 1944 liksom under de närmast föregående åren präglats av mycket stor livaktighet. Den ökning av antalet aktiva och anslagsberättigande skyttar, som ägt rum under år 1943, hade fortsatt även under år 1944. Vid årsskiftet 1944/45 hade sålunda antalet aktiva skyttar utgjort 279 231 mot 277 805 vid föregående årsskifte samt antalet anslagsberättigande 232 682 mot 229 100. Antalet lossade skott hade ökats med nära 1 miljon, och 42 skytteföreningar hade nybildats eller återupptagit verksamheten.

Vid bedömande av anslagsbehovet för överstyrelsens organisation och verksamhet under budgetåret 1946/47 ansåge sig överstyrelsen böra räkna med att antalet anslagsberättigande skyttar under år 1945 komme att uppgå till ungefär samma antal som under år 1944 eller 185 000 i de civila och 50 000 i de militära skytteföreningarna eller tillhopa 235 000 medlemmar.

Med utgångspunkt från att statsunderstödet alltså borde beräknas efter 4 kronor för civil och 3 kronor för militär skytt har överstyrelsen beräknat medelsbehovet i denna del till (740 000 + 150 000 =) 890 000 kronor. Beträffande övriga anslagsposter hade överstyrelsen, med beaktande dels av nödvändigheten att icke i alltför hög grad överskrida den av riksdagen antagna ramen för anslagsbeviljande under uppbyggnadstiden och dels av det statsfinansiella läget, ansett sig icke böra föreslå andra ändringar i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår än att anslagsposten till reseersättningar åt ledamöterna i överstyrelsen och dess verkställande utskott höjdes från 10 000 kronor till 11 000 kronor samt att anslagsposten till extra understöd till vissa skytteförbund höjdes från 7 000 kronor till 9 000 kronor.

Civilförvaltningen har med avseende å överstyrelsens framställning anfört i huvudsak följande.

Den äskade anslagsökningen hänförde sig huvudsakligen till en beräknad mindre ökning av antalet anslagsberättigande skyttar. Det syntes emellertid i nuvarande läge svårt att bedöma vilken omfattning anslutningen till skytteörelsen efter en återgång till fredsförhållanden komme att få. Huruvida eventuell minskning av antalet skyttar komme att påverka jämväl antalet anslagsberättigande sådana kunde ännu mindre med säkerhet bedömas. Då sålunda vissa svårigheter föreläge att med större grad av säkerhet beräkna anslagsbehovet i denna del, ansåge *civilförvaltningen* sig för närvarande icke böra föreslå någon förändring av ifrågavarande anslagsmedel.

Medelsbehovet för den av överstyrelsen ledda verksamheten har alltså av *civilförvaltningen* angivits till samma belopp som anvisats för innevarande budgetår eller 1 205 000 kronor.

Beträffande posten till skjutbanors underhåll har *civilförvaltningen* erinrat, att kostnaderna för istandsättningsarbeten å skjutbanor under de senaste åren varit fördelade å dels detta anslag och dels ett särskilt anslag för skjutbanors ordnande. Någon ytterligare medelsanvisning för sistnämnda ändamål hade *civilförvaltningen* icke ansett sig böra räkna med i detta sammanhang. Förslitningen av skjutbanorna hade under beredskapen varit synnerligen hög beroende på att desamma använts även av beredskapsförband och hemvärn. Då därtill komme att jämväl kostnaderna för skjutbanor för pistolskytteförbundet och sportskytteförbundet borde bestridas från ifrågavarande anslagspost, ansåge *civilförvaltningen* en höjning av densamma till 100 000 kronor berättigad.

Svenska pistolskytteförbundet har hemställt om bidrag för samma ändamål, som tillgodosetts under innevarande budgetår, med 30 000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 5 000 kronor. Ökningen hänför sig till ökat medelsbehov för täckande av ammunitions-kostnader. *Civilförvaltningen* har anfört, att det icke syntes uteslutet, att förbundet i fråga om statsbidrag blivit något sämre lottat än gevärsskyttets organisationer, särskilt i fråga om bidrag till ammunitions-kostnader, men att ämbetsverket, med hänsyn till vad i försvarsbeslutet förutsatts i fråga om storleken av statsbidrag till skytteörelsen likväl icke ansett sig kunna förorda någon ökning av medelstilldelningen.

Svenska sportskytteförbundet har äskat bidrag för motsvarande ändamål med 20 000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till bidraget för innevarande budgetår med 10 000 kronor. *Civilförvaltningen* har emellertid, med hänsyn till vikten av att om möjligt hålla den i försvarsbeslutet avsedda kostnadsramen, ansett sig icke heller beträffande detta bidrag kunna förordna någon ökning i förhållande till det för närvarande utgående beloppet.

I anslutning till det anförda har civilförvaltningen beräknat medelsbehovet under anslaget till $(1\,205\,000 + 100\,000 + 25\,000 + 10\,000 =) 1\,340\,000$ kronor.

I likhet med civilförvaltningen anser jag mig icke för närvarande böra föreslå någon ökad medelsanvisning för den av överstyrelsen ledda verksamheten. *Departement
chefen.*

Bidraget till skjutbanors underhåll synes, såsom civilförvaltningen framhållit, böra höjas, främst av den anledningen att skjutbanornas utnyttjande under beredskapstiden av beredskapsförband och hemvärn förorsakat ett betydande extraordinärt underhållsbehov, som hittills delvis tillgodosetts genom anlitande av särskilda härför anvisade medel. Jag finner mig kunna biträda civilförvaltningens förslag att bidraget för nästa budgetår höjes från 50 000 till 100 000 kronor.

Bidragen till pistol- och sportskytteförbunden anser jag på de av civilförvaltningen anförda skälen böra upptagas med oförändrade belopp.

Jag beräknar således i likhet med civilförvaltningen medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 1 340 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat och närmare bestämmelser i övrigt för anslagets utgående.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 50 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 1 340 000 kronor.

[73.] 57. *Armén: Understöd åt vissa föreningar m. m.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden.....	kronor 20 000
vid genomförd organisation	» 20 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 21 200

Det för innevarande budgetår anvisade anslaget, 22 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren, s. 119.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning förordar jag för nästa budgetår oförändrad medelsanvisning under anslaget och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 22 000 kronor.

[74.] 58. *Armén: Bidrag till frivilliga tjänstehundväsendet.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 3 000
vid genomförd organisation	» 3 000

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 2 400
--	---------

Anslaget för innevarande budgetår, 3 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren, s. 119, intagen plan.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning förordar jag för nästa budgetår oförändrad medelsanvisning under anslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bidrag till frivilliga tjänstehundväsendet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 3 000 kronor,

Marinen.**Avlöningar m. m. till fast anställd personal.**

[75.] 59. *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl., förslagsanslag.* Anslaget för innevarande budgetår, 31 400 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 122 f.

Såsom vid behandlingen av frågan om medelsbehovet under arméns motsvarande anslag anförts bör förevarande anslag i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptagas med beräknat belopp. Vid sina anslagsberäkningar för nämnda budgetår har försvarets civilförvaltning i huvudsak utgått från planenlig utökning av organisationen för såväl flottans som kustartilleriets del samt angivit medelsbehovet till 33 830 000 kronor. Utan att taga ställning till de särskilda enheternas utbyggnad under nästa budgetår har jag vid avvägningen av marinens anslagsbehov ansett mig kunna i huvudsak lägga de av civilförvaltningen framlagda beräkningarna rörande organisationens omfattning till grund. Förevarande anslag torde böra i riksstatsförslaget upptagas med ett till 33 500 000 kronor beräknat belopp.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 33 500 000 kronor.

[76.] 60. *Marinen: Avlöningar till personal å övergångsstat, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 552 000
vid genomförd organisation	» 300 000

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 593 000
--	-----------

Anslaget för innevarande budgetår, 490 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 123, intagen avlöningsstat.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* erinrat, att anslaget för innevarande budgetår beräknats för avlöning åt *dels* personal, som överförts till övergångsstat med tillämpning av kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 429), *dels ock* fyra ämneslärare, upptagna å staten för viss personal vid förutvarande skeppsgosseskolorna. Avlöningskostnaderna för förstnämnda personalkategori (inberäknat en konteramiral, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 oktober 1943 överförts till övergångsstat och som beräknades kvarstå intill utgången av mars 1947), kunde med hänsyn till en beräknad avgång av 19 beställningshavare samt därtill att 7 beställningshavare beräknades komma att uppehålla arvodesbefattningar under nästa budgetår uppskattas till omkring 386 000 kronor. För avlöning till de fyra ämneslärarna räknade civilförvaltningen med oförändrat medelsbehov, 22 000 kronor. Civilförvaltningen räknade slutligen med ett belopp av 9 000 kronor för avlöning till en marinläkare, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 överförts å övergångsstat från beställning såsom marinläkare av 1. graden vid kåren.

Kostnaderna under detta anslag för avlöningar till personal å övergångsstat — utom tjänstgöringstraktamenten och rörligt tillägg — ha således av civilförvaltningen beräknats till $(386\,000 + 22\,000 + 9\,000 =)$ 417 000 kronor. Kostnaderna för tjänstgöringstraktamenten ha beräknats till 22 000 kronor och för rörligt tillägg till i runt tal 2 500 kronor.

Civilförvaltningen har således beräknat det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till $(417\,000 + 22\,000 + 2\,500 =)$ 441 500 kronor eller i runt tal 440 000 kronor.

Beträffande de förenämnda ämneslärarna framhöll min företrädare i ämbetet vid anmälan av 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 63), att det av anförda skäl vore lämpligast, att de fyra lärarnas framtida ställning upptoges till prövning i ett sammanhang, sedan säkrare överblick vunnits rörande detaljutformningen av den civila undervisningen vid marinen, samt att det borde ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa avgörande. Ifrågavarande spörsmål är för närvarande föremål för övervägande inom försvarsdepartementet. I avvaktan på resultatet härav ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande medelsanvisningen för avlöning till dessa lärare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att liksom för innevarande budgetår fastställa stat för ifrågavarande personal.

Då jag ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot civilförvaltningens anslagsberäkning får jag — under erinran att anslagsminskningen utgör 50 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till personal å övergångsstat* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förlagsanslag* av 440 000 kronor.

*Departemen
chefen.*

[77.] 61. **Marinen: Avlöningar till personal å reservstat, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 42 000
vid genomförd organisation	» 45 000

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 56 000
--	----------

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 124.

Sedan försvarets civilförvaltning föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp, 60 000 kronor, får jag, med biträdande av förslaget, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 60 000 kronor.

[78.] 62. **Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 512 000
vid genomförd organisation	» 910 000

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 761 000
--	-----------

Anslaget för innevarande budgetår, 815 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 125, intagen avlöningsstat med 600 000 kronor till avlöningar, 125 000 kronor till reservbefälstraktamenten och 90 000 kronor till rörligt tillägg.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* av motsvarande skäl, som av ämbetsverket anförts vid behandlingen av anslaget till avlöningar till personal i arméns reserver, hemställt, att förevarande anslag för nästa budgetår måtte upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår.

artements-
chefen.

Under de förhållanden, som varit rådande under den förstärkta försvarsberedskapen, ha, liksom beträffande arméns motsvarande anslag, svårigheter förelegat att någorlunda exakt uppskatta medelsbehovet under förevarande anslag, och anslaget har därför för innevarande budgetår upptagits med samma belopp som för budgetåret 1944/45. Då det emellertid är önskvärt att medelsanvisningen under anslaget redan från och med budgetåret 1946/47 skall kunna grundas på någorlunda tillförlitliga beräkningar, har jag anmodat civilförvaltningen att verkställa en förnyad beräkning av anslaget, grundad på uppgifter från marinstaben rörande antalet tjänstgöringsdagar för olika kategorier reservpersonal. Enligt dessa beräkningar skulle anslagsposten till avlöningar bära upptagas till 810 000 kronor, anslagsposten till reservbefälstraktamenten till 40 000 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg till 117 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle

sålendes utgöra 967 000 kronor. Även dessa beräkningar måste betraktas såsom approximativa. Jag anser mig emellertid i nuvarande läge kunna i huvudsak godtaga desamma och beräknar därför medelsbehovet för nästa budgetår till i avrundat tal 950 000 kronor. Att anslagsbeloppet överstiger det för uppsättningsperioden beräknade genomsnittsbeloppet sammanhänger delvis med den av 1943 års riksdag beslutade förbättringen av reservpersonalens avlöningsförmåner. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 135 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Avlöningar till personal i marinens reserver* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 950 000 kronor.

[79.] 63. **Marinen: Rekryteringskostnader, förslagsanslag.** Beträffande en av 1945 års riksdag beslutad omläggning av anslagen till rekryteringskostnader m. m. torde få hänvisas till vad som anförts vid behandlingen av motsvarande anslag för armén.

Anslaget för innevarande budgetår, 190 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 125 f, intagen stat.

Försvarets civilförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår — under hänvisning till vad ämbetsverket anført vid behandlingen av motsvarande anslag för armén — räknat med oförändrad medelsanvisning.

Då jag intet har att erinra mot att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Marinen*: *Rekryteringskostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 190 000 kronor.

[80.] 64. **Marinen: Ekiperingersättningar, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	685 000
vid genomförd organisation	»	795 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	677 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 775 000 kronor. Såsom anförts vid behandlingen av motsvarande anslag för armén har förutsatts, att storleken av den till reservpersonal utgående ekiperingshjälpen årligen skall bliva föremål för prövning i samband med framläggande av medelsäskanden till riksdagen. Beträffande de för innevarande budgetår fastställda grunderna torde få hänvisas till statsliggaren för detta budgetår, s. 126.

Försvarets civilförvaltning har i sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår icke ifrågasatt någon ändring i gällande grunder beträffande ekiperingsersättningar.

Med utgångspunkt från en av chefen för marinen lämnad uppgift, att nyutnämning komme att ske av 180 officerare, underofficerare och vederlikar samt 25 högbåtsmän och överfurirer, har ämbetsverket beräknat kostnaderna för ekiperingshjälp till personal på aktiv stat till $(180 \times 500 + 25 \times 300 =)$ 97 500 kronor.

Vid beräkningen av kostnaderna för ekiperingshjälp åt personal på reservstat och i reserven har civilförvaltningen utgått från att antalet härtill berättigade kunde uppskattas till 17 underofficerare på reservstat, 50 reservanställda officerare och underofficerare i kustartilleriets reserv vid första anställning, 55 andra reservanställda officerare och underofficerare samt reservanställda mariningenjörer ävensom 17 reservanställda officerare och underofficerare i kustartilleriets reserv vid befordran till kapten respektive flaggunderofficer. De ifrågavarande kostnaderna beräknades sålunda av ämbetsverket till $(17 \times 450 + 50 \times 700 + 55 \times 1\,000 + 17 \times 150 =)$ 100 200 kronor.

Kostnaderna för ekiperingsbidrag har civilförvaltningen, enligt från chefen för marinen inhämtad uppgift, beräknat efter 3 520 beställningshavare, varav 245 högbåtsmän och överfurirer, till $(3\,275 \times 180 + 245 \times 120 =)$ 618 900 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgör således enligt civilförvaltningens beräkningar $(97\,500 + 100\,200 + 618\,900 =)$ 816 600 kronor, vilket belopp ämbetsverket, med hänsyn till att ett antal vakanser beräknats komma att förefinnas, ansett kunna avrundas nedåt till 800 000 kronor.

Departements-
chefen.

I likhet med civilförvaltningen anser jag anledning icke föreligga till ändring i de för innevarande budgetår tillämpade grunderna beträffande utbetalande av ekiperingsersättningar. Då jag ej heller i övrigt har något att erinra mot den av civilförvaltningen verkställda anslagsberäkningen, får jag — under framhållande att anslagshöjningen utgör 25 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 800 000 kronor.

Avlöningar m. m. till värnpliktiga.

[81.] 65. *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	3 000 000
vid genomförd organisation	»	3 220 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	3 098 000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 126, intagen stat på följande sätt:

1. Penningbidrag, <i>förslagsvis</i>	kronor 3 240 000
2. Premier, <i>förslagsvis</i>	» 60 000
Summa kronor 3 300 000	

Försvarets civilförvaltning har beräknat medelsbehovet under anslaget med ledning av samma författningsbestämmelser som angivits under motsvarande anslag för armén. Beträffande de närmare beräkningsgrunderna har ämbetsverket framhållit följande.

Enligt av chefen för marinen verkställda beräkningar uppskattas antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under budgetåret 1946/47 till sammanlagt 2 956 337, varav 2 276 186 för meniga, som icke fullgjort tjänstgöring under sammanlagt 390 dagar, 457 211 för vicekorpraler samt för meniga, som fullgjort tjänstgöring under minst 390 dagar, 72 518 för korpraler, 75 734 för furirer, 67 226 för underofficerare av 2. graden, 6 862 för fänrikar, 500 för löjtnanter och 100 för kaptener. Med utgångspunkt häri har civilförvaltningen beräknat kostnaderna för penningbidrag till $(2\,276\,186 \times 1,00 + 457\,211 \times 1,50 + 72\,518 \times 2,00 + 75\,734 \times 2,50 + 67\,226 \times 3,00 + 6\,862 \times 4,00 + 500 \times 5,00 + 100 \times 6,00 =)$ 3 528 599 kronor eller i runt tal 3 530 000 kronor.

På grundval av uppgifter, som lämnats av chefen för marinen, beräknas premier under nästa budgetår komma att utgå till 50 värnpliktiga med 150 kronor, till 40 värnpliktiga med 500 kronor och till 56 värnpliktiga med 1 500 kronor eller tillhopa 111 500 kronor. Av kostnadsökningen i förhållande till innevarande budgetår hänföra sig 26 250 kronor till de höjningar av premiebeloppen, som vidtagits genom kungörelsen 1945: 416, och 25 250 kronor till ökning av antalet premieberättigade.

I anslutning till det anförda har civilförvaltningen beräknat det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag till $(3\,530\,000 + 111\,500 =)$ 3 641 500 kronor.

Beträffande anslagets benämning och beräkningen av kostnaderna för premier får jag hänvisa till vad jag härutinnan anfört vid behandlingen av arméns motsvarande anslag. *Departement
chefen.*

Mot civilförvaltningens anslagsberäkning har jag icke funnit anledning till erinran i och för sig. Det av ämbetsverket föreslagna anslagsbeloppet bör dock avrundas till 3 640 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 340 000 kronor.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 3 640 000 kronor.

[82.] 66. **Marinen: Familjebidrag, förslagsanslag.** Detta anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 155 000 kronor.

Under återopande av vad som anförts vid behandlingen av arméns motsvarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen*: *Familjebidrag* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 155 000 kronor.

Sjukvård.

[83.] 67. *Marinen: Sjukvård, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	322 000
vid genomförd organisation	»	350 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	323 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 375 000 kronor.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget räknat med ett dagskostnadsbelopp av 4 öre för sjukvård och begravningshjälp åt värnpliktiga och ett medelkostnadsbelopp av 20 kronor för helt år räknat för ordinarie och icke-ordinarie beställnings- och befattningshavare, vilka beräkningsgrunder överensstämma med de för innevarande budgetår tillämpade. Vidare har ämbetsverket räknat med ett tillägg av 9 000 kronor för bestridande av sjukvårdskostnader för övergångsstats-, avgångsstats-, disponibilitetsstats-, reservstats- och reservpersonalen mot 9 500 kronor för innevarande budgetår.

Vid uppskattandet av kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp åt värnpliktiga har sjukvårdsförvaltningen beräknat antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga till 2 956 300. Ifrågavarande kostnader ha sålunda av ämbetsverket beräknats till $(2\,956\,300 \times 0,04 =)$ 118 252 kronor eller i runt tal 118 000 kronor.

Kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt manskapsavlöningsreglementet har sjukvårdsförvaltningen — då antalet till sådana förmåner berättigade beräknats till 7 525 — uppskattat till $(7\,525 \times 20 =)$ 150 500 kronor eller i runt tal 150 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningen har vidare uppskattat kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt militära avlöningsreglementet med utgångspunkt från att antalet härtill berättigade beställningshavare kunde beräknas till 3 300. Då kostnaderna för sjukvård åt övergångsstats-, avgångsstats-, disponibilitetsstats-, reservstats- och reservpersonalen beräknats till 9 000 kronor, utgjorde sammanlagda medelsbehovet för sjukvård och begravningshjälp för hithörande personalkategorier $(3\,300 \times 20 + 9\,000 =)$ 75 000 kronor.

Vid uppskattandet av kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordinariereglementet har sjukvårdsförvaltningen beräknat antalet härtill berättigade befattningshavare till 900. Ifrågavarande kostnader ha sålunda uppskattats till $(900 \times 20 =)$ 18 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningen har i detta sammanhang anmält, att sedan 1945 års riksdag fattat beslut om en fastare organisation av försvarets tandvård, något behov icke längre föreläge att av förevarande anslag avdela särskilda medel för tandvården vid kustflottan. Då emellertid kostnaderna för nämnda tandvård icke medfört någon uppräknings av anslaget, ansåge ämbetsverket de ändrade förhållandena icke böra medföra något avsteg från de grunder för anslagsberäkningen som tidigare tillämpats.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget har således av sjukvårdsförvaltningen uppskattats till $(118\,000 + 150\,000 + 75\,00 + 18\,000 =)$ 361 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningen har vid uppskattandet av kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt manskapsavlöningsreglementet beräknat antalet fast anställda av manskaps grad till 7 525. Rekryteringen av det fast anställda manskapet har emellertid, liksom vid armén, de senaste åren skett under mycket ogynnsamma betingelser, varjämte under senaste tid en förhållandevis stor avgång bland detta manskap ägt rum. Enligt från försvarets anställningsbyrå inhämtade uppgifter torde därför antalet vakanser inom manskapsgraderna vid marinen under nästa budgetår kunna uppskattas till omkring 1 350 vid flottan och omkring 550 vid kustartilleriet eller sammanlagt till omkring 1 900. Antalet beställningshavare kan därför beräknas till omkring $(7\,525 - 1\,900 =)$ 5 625. Jag har emellertid icke härigenom tagit ställning till frågan om personalstaternas utformning för nästa budgetår. Med hänsyn till angivna minskning av antalet beställningshavare torde kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt manskapsavlöningsreglementet icke behöva beräknas till högre belopp än $(5\,625 \times 20 =)$ i runt tal 112 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då jag icke har något att erinra mot de av sjukvårdsförvaltningen tillämpade beräkningsgrunderna i övrigt, uppskattar jag det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till $(118\,000 + 112\,000 + 75\,000 + 18\,000 =)$ 323 000 kronor eller i avrundat tal 320 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 55 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Sjukvård* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 320 000 kronor.

[84.] 68. **Marinen: Sjukvårdsmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 76 000
vid genomförd organisation	» 80 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 80 000

Anslaget för innevarande budgetår, 90 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 127, intagen stat.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har — med tillämpning vid anslagsberäkningen av oförändrat dagskostnadsbelopp av 1 öre — beräknat medelsbehovet för fredssjukvårdsmateriel till i runt tal 57 000 kronor (nu 50 000 kronor). För krigssjukvårdsmateriel har ämbetsverket beräknat ett belopp av 35 000 kronor, innebärande i förhållande till det för ändamålet för innevarande budgetår avsedda beloppet en minskning med 5 000 kronor. Minskningen belöper på anskaffning av engångsnatur. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle alltså utgöra $(57\,000 + 35\,000 =)$ 92 000 kronor.

Liksom vid behandlingen av motsvarande anslag för armén har sjukvårdsförvaltningen räknat med att det sålunda anmälda medelsbehovet skulle kunna minskas med visst belopp, 6 000 kronor, genom inrättande av en personalorganisation inom ämbetsverkets materielbyrå för handhavande av viss förrådskontroll.

*Departements-
chefen.*

Vid behandlingen av sjukvårdsförvaltningens avlöningsanslag har jag icke ansett mig böra biträda ämbetsverkets förslag om inrättande av en särskild personalorganisation för handhavande av viss förrådskontroll. Jag räknar därför icke med någon minskning av sådan anledning av medelsbehovet under förevarande anslag.

Mot sjukvårdsförvaltningens anslagsberäkning i övrigt har jag icke något annat att erinra än att medelsbehovet med hänsyn till de under föregående punkt berörda vakanserna inom manskapsgraderna torde kunna beräknas med omkring 7 000 kronor understiga det av ämbetsverket angivna beloppet. Jag beräknar sålunda medelsbehovet under anslaget till (92 000—7 000=) 85 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 5 000 kronor. Med något tillägg för prisstegring räknar jag ej här. Beträffande anledningen härtill får jag hänvisa till vad jag anfört vid anmälan av motsvarande anslag för armén.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 85 000 kronor.

[85.] 69. *Marinen*: *Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel, reservationsanslag*. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *försvarets sjukvårdsförvaltning* hemställt om anvisande av ett belopp å 83 000 kronor för anskaffning av inventarieutrustning för ett planerat nytt sjukhus med 90 vårdplatser för marinens underofficers- och värnpliktsskolor vid Berga. Sjukvårdsförvaltningen har vidare äskat ytterligare 340 000 kronor för viss komplettering av marinens sjukvårdsmateriel.

*Departements-
chefen.*

Vid behandlingen senare denna dag av medelsbehovet å kapitalbudgeten för nästa budgetår kommer förslag att framläggas om beräkning av medel för uppförande av en ny sjukhusbyggnad för förutnämnda skolor, inrymmande 30 vårdplatser. Kostnaderna för anskaffning av inventarieutrustning för ett sådant mindre sjukhus kunna enligt från sjukvårdsförvaltningen inhämtad uppgift uppskattas till 53 000 kronor. Jag får föreslå, att nämnda belopp, avrundat till 50 000 kronor, anvisas för nästa budgetår. Däremot kan jag icke tillstyrka, att medel för närvarande anvisas för anskaffning av övrig i sjukvårdsförvaltningens anslagsäskanden angiven materiel.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 50 000 kronor.

[86.] 70. *Marinen: Bidrag till anskaffning av inventarier för länslasarettet i Karlskrona, reservationsanslag.* I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen 1943:207 framlagda förslag har riksdagen (skr. nr 336) *dels* beslutat, att marinens sjukhus i Karlskrona skall nedläggas och sjukhusets uppgifter övertagas av ett till länslasarettet i Karlskrona förlagt samarbetssjukhus, *dels* bemyndigat Kungl. Maj:t att med Blekinge läns landsting träffa erforderliga avtal rörande ej mindre utbyggande av länslasarettet i Karlskrona till samarbetssjukhus i enlighet med vissa i propositionen angivna riktlinjer än även de mellan landstinget och staten föreliggande ekonomiska och rättsliga frågorna i samband med vården av militära patienter å länslasarettet.

Kungl. Maj:t har sedermera enligt beslut den 20 augusti 1943 godkänt ett av marinförvaltningen ingivet förslag till avtal med landstinget, enligt vilket — på sätt i propositionen förutsatts — Kungl. Maj:t och kronan förbundit sig att med ett sammanlagt belopp av 3 125 000 kronor deltaga i bestridandet av kostnaderna för om- och tillbyggnad av länslasarettet ävensom att deltaga i bestridandet av kostnader för vissa inventarier m. m. Nyssnämnda belopp å 3 125 000 kronor har sedermera av riksdagen anvisats för budgetåren 1943/44 och 1944/45.

I ett till grund för förutnämnda proposition liggande sakkunnigförslag ha de på statsverket belöpande kostnaderna för anskaffning av inventarier för det utbyggda sjukhuset, med bortseende från värdet å eventuellt från marin-sjukhuset övertagna inventarier samt från kostnaderna för anskaffning av erforderliga linoleummattor, approximativt uppskattats till 485 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *försvarets sjukvårdsförvaltning* hemställt, att för bestridande av de å statsverket belöpande kostnaderna för ifrågavarande inventarieanskaffning måtte anvisas ett belopp av 485 000 kronor.

Under hand har från landstinget inhämtats, att anskaffning av berörda inventarier ännu ej påbörjats samt att det är ovisst, huruvida anskaffningen av de erforderliga inventarierna i full utsträckning kan genomföras under nästa budgetår. Medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål torde med hänsyn härtill kunna för budgetåret begränsas till ett belopp av 400 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till anskaffning av inventarier för länslasarettet i Karlskrona* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 400 000 kronor.

Reseersättningar m. m.

[87.] 71. *Marinen: Reseersättningar m. m., förslagsanslag.*

	Färd- kostnader Kronor	Reseersätt- ningar m. m. Kronor	Summa Kronor
1942 års försvarsbeslut:			
under uppsättningsperioden	184 000	244 000	428 000
vid genomförd organisation	200 000	290 000	490 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	196 000	250 000	446 000

Anslaget för innevarande budgetår, 485 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 127, intagen stat med 170 000 kronor till resekostnads- och traktamentsersättningar, 50 000 kronor till tjänstgöringstraktamenten, 70 000 kronor till flyttningstersättningar och 195 000 kronor till de värnpliktigas färdkostnader.

I sina anslagsaskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* anfört i huvudsak följande.

Chefen för marinen hade på grundval av de framställningar, som inkommit från underlydande myndigheter, beräknat medelsbehovet under anslagsposten till resekostnads- och traktamentsersättningar till 171 100 kronor, vari dock ej inräknats dylika kostnader för personal vid marinens underofficersskola och värnpliktsskolan vid Berga. För sistnämnda ändamål hade marinchefen föreslagit ett belopp av 63 000 kronor, vilket förslag grundade sig på en beräkning, som utförts av marinförvaltningen och funnes återgiven i propositionen 1944: 175, s. 114 f. I avbidan på närmare undersökning rörande förläggningsmöjligheterna för den till nämnda skolor kommenderade personalen ansåge civilförvaltningen sig böra tills vidare för ändamålet beräkna ett belopp av 50 000 kronor. Med beaktande härav och då medelsbehovet i övrigt under anslagsposten, i avsaknad av erfarenheter rörande anslagsbelastningen under normala fredsförhållanden, för nästa budgetår syntes få uppskattas till enahanda belopp som för innevarande budgetår, hade civilförvaltningen beräknat anslagsposten till $(170\,000 + 50\,000 =)$ 220 000 kronor.

Då civilförvaltningen av skäl, som nyss anförts, icke ifrågasatte någon ändring beträffande övriga anslagsposter, skulle under förevarande anslag erfordras ett belopp av $(220\,000 + 50\,000 + 70\,000 + 195\,000 =)$ 535 000 kronor, av vilket belopp omkring 60 000 kronor syntes kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av vad jag anfört vid behandlingen av arméns motsvarande anslag ha genom beslut av 1945 års riksdag värnpliktiga tillförsäkrats rätt till fria tjänstledighetsresor i viss utsträckning. Kostnaderna härför kunna för marinens del uppskattas till omkring 150 000 kronor för år. Förevarande anslag bör för nästa budgetår höjas med häremot svarande belopp.

Civilförvaltningen har för nästa budgetår under anslaget beräknat ett belopp av 50 000 kronor för bestridande av resekostnads- och traktamentsersättningar till personal vid de till Berga förlagda underofficers- och värnpliktsskolorna. Frågan om arten av de förmåner, som böra tillkomma den vid berörda skolor tjänstgörande personalen, är för närvarande föremål för utredning genom försvarets civilförvaltning, och det är min förhoppning att senare under riksdagen för Kungl. Maj:t kunna anmäla de förslag, vartill utredningen kan föranleda. I avvaktan därpå anser jag mig böra förordna allenast en försiktig uppräknings av anslaget för bestridande av sådana förmåner.

Då jag icke ifrågasätter någon ändring av medelsanvisningen under anslaget i övrigt, uppskattar jag det sammanlagda medelsbehovet till $(485\,000 + 150\,000 =)$ 635 000 kronor, vilket belopp med hänsyn till det nyss anförda synes böra avrundas uppåt till 650 000 kronor. Av anslagsbeloppet torde 60 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Jag får således — under erinran att anslagsökningen utgör 165 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 650 000 kronor.

Expenser m. m.

[88.] 72. *Marinen: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 976 000
vid genomförd organisation	» 2 200 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 1 950 000

Vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår, 2 200 000 kronor, har såsom utgångspunkt tagits den i försvarsbeslutet beräknade genomsnittskostnaden för femårsperioden 1942/47, 1 976 000 kronor. Härtill ha lagts kostnader för prisstegring med omkring 13 %.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår har *marinförvaltningen*, såvitt avser kostnaderna för bränsle och tvätt, anført i huvudsak följande.

Med ledning av bränsleåtgången under bränsleåret 1944/45 har *marinförvaltningen* med arméförvaltningens bränslekontrolls medverkan verkställt en noggrann beräkning angående bränslebehovet för ett normalår vid de värmeanläggningar, som i fredstid komma att vara i bruk vid *marinen*. Beräkningarna giva vid handen, att bränslebehovet uppgår till 14 700 normalton stenkol. För närvarande eldas anläggningarna så gott som uteslutande med ved.

Skulle emellertid fossilt bränsle för här ifrågavarande ändamål kunna ställas till *marinens* förfogande, torde detta komma att verka till sänkning av nuvarande kostnader. Emellertid är ett stort antal värmeanläggningar så konstruerade att de även under normala tider med fördel eldas med ved. Med hänsyn härtill och då frågan om pris på det eventuellt tilldelade fossila bränslet ställer sig oviss, har ämbetsverket ansett sig böra lägga vedpriset till grund för kostnadsberäkningarna. Någon sänkning av vedpriset torde ej vara att vänta. Värdet av ett normalton kol bör alltså upptagas till det nuvarande värdet av motsvarande kvantitet bränsle eller till ett medelvärde av 95 kronor. Bränslebehovet för 1946/47 har sålunda beräknats till $(14\,700 \times 95 =) 1\,396\,500$ kronor.

För den till fri tvätt berättigade personalen utföres dels vattentvätt, dels kemisk tvätt. Den förra beräknades av 1942 års militära reparationstjänst-sakkunniga uppgå till 0,3 kg per man och tjänstgöringsdag under normalår. Nämnda sakkunniga ha vidare funnit, att den kemiska tvätten beräknas uppgå till 15 % av vattentvätten eller till 0,045 kg per man och tjänstgöringsdag.

Enligt uppgift beräknas kostnaden för vattentvätten vara 30 öre per kg vid försvarets fabriksverks tvättinrättning i Karlskrona. Kostnaden är för närvarande densamma vid *marinens* tvättinrättning å Rindön, vilken enligt inhämtade upplysningar från fabriksstyrelsen kan bedömas bliva tagen i anspråk jämväl under budgetåret 1946/47. Då huvudparten av *marinens* manskapstvätt torde komma att utföras vid dessa båda tvättinrättningar och då

några tecken till att kostnaderna skola komma att minska intill budgetåret 1946/47 ej kunna skönjas, har marinförvaltningen räknat med en kostnad av 30 öre per kg för vattentvätten.

För den kemiska tvätten beräknar fabriksstyrelsen priset vid tvättinrättningen i Karlskrona till 43 öre per kg. I Stockholm, där tvätten utföres vid privata tvättanstalter, är kostnaden avsevärt högre. Marinförvaltningen förutsätter, att större delen av den kemiska tvätten skall kunna utföras för marinens räkning vid någon av fabriksstyrelsens tvättanstalter under budgetåret 1946/47 och anser följaktligen att kostnaden kan beräknas till 43 öre per kg.

Antalet tjänstgöringsdagar under 1946/47 för personal berättigad till fri tvätt har med ledning av från marinstaben lämnade uppgifter beräknats till 5 480 000. Kvantiteten tvättgods kan sålunda upptagas till $(5\,480\,000 \times 0,3 =) 1\,644\,000$ kg vattentvätt och $(5\,480\,000 \times 0,045 =) 246\,600$ kg kemisk tvätt. Anslagsbehovet för tvätt blir sålunda $(1\,644\,000 \times 0,30 + 246\,600 \times 0,43 =) 599\,238$ kronor.

Marinförvaltningen har med ledning av de belopp, som under tiden den 1 juli 1944—den 30 april 1945 bokförts enligt den från och med budgetåret 1944/45 införda statistiska bokföringen, uppskattat kostnaderna under nämnda budgetår för uppvärmning till 2 550 000 kronor och för manskapstvätten till 1 400 000 kronor, eller till sammanlagt 3 950 000 kronor. Motsvarande kostnader för budgetåret 1946/47 ha, såsom framgår av det föregående, av marinförvaltningen uppskattats till $(1\,396\,500 + 599\,238 =) 1\,995\,738$ kronor. Då sålunda för de båda största utgiftsposterna å anslaget, bränsle och tvätt, minskningen i förhållande till de beräknade kostnaderna under budgetåret 1944/45 utgjorde i runt tal 50 %, har marinförvaltningen ansett sig kunna uppskatta kostnadsminskningen jämväl beträffande övriga utgiftsposter efter samma procentsats. Ämbetsverket har i enlighet härmed beräknat medelsbehovet för lyse till 430 000 kronor, för vatten till 95 000 kronor, för inre renhållning till 465 000 kronor samt för arbetslöner och utgifter för badinrättningar till sammanlagt 130 000 kronor.

Marinförvaltningen har således beräknat det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår till $(1\,396\,500 + 599\,238 + 430\,000 + 95\,000 + 465\,000 + 130\,000 =) 3\,115\,738$ kronor eller i runt tal 3 100 000 kronor.

I förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär det av marinförvaltningen uppskattade medelsbehovet för nästa budgetår en betydande ökning, 900 000 kronor, som närmast är att tillskriva tillämpningen av nytt, på fastare underlag vilande beräkningssätt. I avbidan på ytterligare erfarenhet föreslår jag emellertid att anslagshöjningen något begränsas genom avrundning nedåt av det av marinförvaltningen beräknade medelsbehovet till 3 000 000 kronor. Jag har därvid även beaktat den minskning av medelsbehovet, som föranledes av de i det föregående berörda vakanserna inom manskapsgraderna, varjämte jag ansett mig kunna räkna med någon minskning av de av marinförvaltningen angivna kostnaderna för tvätt, vilka överstiga de för armén beräknade. Även kostnaderna för renhållning torde kunna nedbringas i förhållande till vad marinförvaltningen

*epartements-
chefen.*

förutsatt. Det må i detta sammanhang anmärkas, att vissa av statens organisationsnämnd föreslagna åtgärder beräknats kunna minska städningskostnaderna vid sjökrigsskolan med omkring 30 000 kronor.

Av anslagsbeloppet torde enligt marinförvaltningens beräkningsgrunder omkring 1 000 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 800 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 3 000 000 kronor.

[89.] 73. *Marinen: Övriga expenser m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 402 000
vid genomförd organisation	» 460 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 395 000

Anslaget för innevarande budgetår är uppfört med ett belopp av 470 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

För budgetåret 1946/47 ha marinens lokalmyndigheter äskat sammanlagt 662 300 kronor, varav enbart för telefonkostnader över 400 000 kronor. Sistnämnda kostnader äro huvudsakligen av fast natur, såsom abonnemangsavgifter för permanenta automat- och manuella växlar, för vilkas anskaffning engångsanslag beviljats inom femårsplanens ram. Samtals- och liknande avgifter uppgå endast till en mindre del av de sammanlagda telefonkostnaderna. Det synes uppenbart att även med iakttagande av strängaste sparsamhet det inom femårsplanens ram beräknade beloppet icke — sedan telefonkostnaderna frånräknats — komma att för marinens tjugo huvudförvaltningar förslå för övriga ändamål, för vilka anslaget är avsett, såsom expeditionsmaterialier, böcker, tidningsprenumeration, bokbindning, kontorsmaskiner, annonsering m. m. Även om inskränkningar i telefonförbindelserna med hänsyn till tidsvinst och besparingar i övrigt måste genomföras med försiktighet har marinförvaltningen dock redan nu anmodat underlydande myndigheter att undersöka möjligheterna att inskränka antalet direkta förbindelser och bostadstelefoner samt söka nedbringa antalet anknytningar till växlarna.

I föregående års riksdagspetita har ämbetsverket anfört att, sedan statistisk bokföring införts från och med budgetåret 1944/45, man kunde räkna med mera gynnsamma förutsättningar för beräkandet av medelsbehovet under anslaget, även om omöjlighet att skilja freds- och beredskapsutgifter i regel kvarstode och sålunda förminskade värdet av åtgärden i berört hänseende.

Den hjälp man vid anslagsberäkandet har av den nu förda titelbokföringen inskränker sig av ovan angiven anledning till säkrare grunder för bedömande av den procentuella del av anslaget, som bör beräknas för de utgiftsändamål, vilka representeras av de för budgetåret bestämda titlarna.

Därest resultatet av den titelbokföring, som i försvarets civilförvaltning hittills medhunnits, lägges till grund för en uppskattning av medelsåtgången för budgetåret 1944/45, blir resultatet att utgifterna för anslaget kunna beräknas ha uppgått till omkring 1 600 000 kronor med följande procentuella fördelning: skrivmaterialier, papper och dylikt 25 %, telefon, telegram m. m. 60 %, kontorsinventarier 9 % samt bokinköp, inbindning av böcker, tidningsprenumeration m. m. 6 %.

Såsom ovan anförts kunna telefonkostnaderna i stort sett anses fasta. Då enligt av myndigheterna gjorda beräkningar dessa kostnader beräknas till cirka 400 000 kronor och enligt vad nyss nämnts representera omkring 60 % av anslaget i dess helhet, skulle detta sålunda böra beräknas till 666 000 kronor. Emellertid synes det ämbetsverket icke uteslutet att genom de åtgärder till besparing, som ovan berörts, det beräknade behovet för telefonförbindelserna skulle kunna nedbringas med omkring 15 % eller till 340 000 kronor. Räknar man med möjligheten av samma procentuella besparing i fråga om övriga poster, borde sålunda anslaget kunna upptagas till

$$\frac{340\,000}{0,6} = 566\,666,67$$

566 666 667 kronor.

Marinens landorganisation, som i här förevarande avseende är av intresse, kan förutses vara fullt genomförd till den 1 juli 1946. Det synes marinförvaltningen därför icke oberättigat att redan för budgetåret 1946/47 avses det belopp, som enligt 1942 års försvarsbeslut skulle årligen utgå efter genomförd organisation. Denna summa utgör 460 000 kronor, vartill bör läggas beräknad prisstegring sedan den 1 juli 1941, vilken enligt den under föregående år tillämpade procentsatsen kan beräknas uppgå till 90 000 kronor. Anslaget skulle sålunda beräknas till (460 000 + 90 000 =) 550 000 kronor. Såsom härav framgår stämmer denna summa i det närmaste med det belopp, som med stöd av den statistiska bokföringen och med hänsyn till effekten av beräknade besparingsåtgärder kan uppskattas såsom erforderlig.

Departements-
chefen.

Mot marinförvaltningens medelsberäkning har jag intet att erinra. Såsom vid behandlingen av marinförvaltningens omkostnadsanslag anförts böra emellertid under förevarande anslag även beräknas medel för marinens blankettryck. Då kostnaderna härför kunna uppskattas till 50 000 kronor, beräknar jag det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till 600 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 80 000 kronor kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

Jag får därför — under erinran att anslagshöjningen utgör 130 000 kronor, delvis sammanhängande med överförande av medel från annat anslag — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: Övriga expenser m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[90.] 74. *Marinen: Publikationstryck, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden.....	kronor	92 000
vid genomförd organisation.....	»	90 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	91 200

Anslaget för innevarande budgetår, 110 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 128, intagen stat.

I sin skrivelse angående medelsbehovet för nästa budgetår har *marinförvaltningen* anfört, att chefen för marinstaben i sitt förslag till medelsäskanden uttalat, att en omfattande tryckning av reglementen, instruktioner, beskrivningar, läroböcker m. m. kunde förutses som en följd av dels redan verkställd och pågående omorganisation av olika delar av marinen, dels ock den omläggning och modernisering av utbildningen, som alltjämt påginge. Marinstabschefen förväntade vidare, att tillgodogörandet av erfarenheterna från då pågående krig skulle resultera i utarbetandet av ett flertal instruktioner och redogörelser för sådan materiel, som först på senare tid eller icke ännu blivit känd för i kriget icke deltagande nationer. På grund härav borde enligt marinstabschefens uppfattning förevarande anslag ej upptagas med lägre belopp än för innevarande budgetår. Ämbetsverket biträdde vad chefen för marinstaben sålunda anfört.

I samband med anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1944 och 1945 års statsverkspropositioner (fjärde huvudtiteln, punkterna 77 respektive 81) behandlades frågan om bibehållande av kaserstryckeriet i Karlskrona, vilket med vederbörligt tillstånd drives för manskapskassans vid sjömanskåren i Karlskrona räkning. I anslutning därtill meddelades, att marinförvaltningen vidtagit åtgärder för att tryckeriet från och med budgetåret 1944/45 skulle kunna bokföringsmässigt avskiljas från manskapskassan i övrigt samt för att få till stånd noggranna självkostnadsberäkningar. 1945 års riksdag (skr. nr 4 punkt 77:o), som fann de sålunda vidtagna åtgärderna tillfredsställande, förutsatte, att riksdagen innevarande år skulle få tillfälle taga del av det ekonomiska resultatet av tryckerirörelsen för tid efter det bokföringen omlagts på sätt nyss sagts. Det syntes nämligen icke vara möjligt att bilda sig säker uppfattning om det ekonomiska resultatet av rörelsen, förrän densamma under ett helt år belastats med samtliga de kostnader, som skäligen borde bäras av densamma.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning härav uppdragit åt marinförvaltningen att inkomma med de uppgifter, som av riksdagen sålunda begärts, har marinförvaltningen i skrivelse den 17 november 1945 redogjort för det ekonomiska resultatet av berörda kaserstryckeris rörelse under budgetåret 1944/45 och därvid meddelat, att enligt bokslutet per den 30 juni 1945 försäljningsintäkterna under samma budgetår utgjort i runt tal 184 000 kronor, under det att omkostnaderna uppgått till omkring 146 000 kronor, varför vinsten under budgetåret utgjort cirka 38 000 kronor. Marinförvaltningen har vidare anfört följande.

För att erhålla en uppfattning om kaserstryckeriets ekonomi efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande hade marinförvaltningen ansett sig böra införskaffa bokslutet för innevarande budgetårs första kvartal. Av detta bokslut framginge, att arbetstillgången avsevärt nedgått. Försäljningsintäkterna, som under budgetåret 1944/45 i genomsnitt uppgått till 46 000 kronor per kvartal, hade under tiden juli—september 1945 utgjort endast omkring 35 000 kronor, och nettovinsten hade stannat vid i runt tal 1 400 kronor.

Vid en undersökning rörande möjligheterna att nedbringa omkostnaderna i proportion till den minskade tillverkningen hade befunnits att beträffande avlöningskostnaderna någon nämnvärd minskning icke kunde åvägbringas med hänsyn till den maskinella utrustningen och personalens specialisering. En del av tryckeriets övriga större omkostnader vore att betrakta såsom fasta. En fortsatt minskning av arbetstillgången kunde därför medföra, att kaserstryckeriets rörelse bleve förlustbringande.

Tryckeriets maskinuppsättning vore delvis föråldrad och i behov av modernisering eller förnyelse, för vilket kostnaderna beräknats till 22 000 kronor. Den största posten avsåge utbyte av en digelpress mot en modern dylik maskin, vilken under de senaste åren icke stått att erhålla inom landet och för närvarande betingade en leveranstid av omkring ett år. Med hänsyn till de ovissa framtidsutsikterna i avseende på arbetstillgång för kaserstryckeriet ansåge marinförvaltningen, att det tills vidare borde anstå med ställningstagande till moderniseringen och förnyelsen av tryckeriets maskinpark, ehuru ämbetsverket vore väl medvetet om att detta skulle förbättra kaserstryckeriets konkurrenskraft.

Därest bokslutet per den 31 december 1945 klart utvisade, att kaserstryckeriet icke längre vore ekonomiskt bärkraftigt, hade marinförvaltningen för avsikt att snarast möjligt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande avveckling av tryckeriets verksamhet. För den händelse nämnda bokslut icke skulle giva tillräckligt stöd för en dylik åtgärd, syntes med ett slutligt ställningstagande till frågan om kaserstryckeriets fortsatta drivande böra få anstå till efter utgången av budgetåret 1945/46, då ytterligare ett helt års rörelseresultat kunde överblickas.

Försvarets civilförvaltning har i avgivet utlåtande anslutit sig till marinförvaltningens förslag rörande ställningstagandet till avveckling av kaserstryckeriets verksamhet. Då tryckeriet numera till statsverket inlevererade ersättning för vissa av staten tillhandahållna förmåner, såsom lokaler, bränsle, lyse och dylikt, syntes någon grund icke längre föreligga att tillgodoföra statsverket någon del av tryckeriets vinstmedel (f. n. 50 %).

epartements-
chefen.

Med hänsyn till vad marinförvaltningen anfört rörande medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår föreslår jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 110 000 kronor, varav omkring 16 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Vidkommande frågan om kaserstryckeriet i Karlskrona får jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1945 medgivit, att tryckeriet finge fortsättningsvis under budgetåret 1945/46 drivas för manskapskassans vid sjömansgård i Karlskrona räkning, varvid bland annat skulle iakttagas, att nyanskaffning av inventarier för tryckeriets behov icke finge äga rum utan medgivande av marinförvaltningen. Den av marinförvaltningen lämnade redogörelsen för det ekonomiska resultatet av tryckeriets rörelse sedan den 1 juli 1944 synes mig giva stöd åt uppfattningen att tryckeriet icke längre är ekonomiskt bärkraftigt. Visserligen lämnade tryckeriet en icke obetydlig vinst för budgetåret 1944/45. Den avsevärda minskningen av rörelsevinsten under innevarande budgetår synes emellertid visa, att de goda vinstresultaten undet de senaste åren väsentligen sammanhängt med då rådande beredskapsförhållanden. Slutlig ställning till frågan om tryckeriets

fortsatta drivande synes dock icke böra tagas innan ytterligare någon tids erfarenhet under fredsmässiga förhållanden vunnits. Skulle emellertid resultatet av rörelsen under första hälften av innevarande budgetår klart utvisa att densamma bör avvecklas, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av marinförvaltningen meddela beslut härom. I annat fall synes, såsom marinförvaltningen föreslagit, frågan om rörelsens avveckling få upptagas till prövning efter budgetårets utgång. Det torde liksom för innevarande budgetår böra ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, i vad mån rörelsevinsten skall tillgodoföras statsverket.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Publikationstryck* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 110 000 kronor.

Mathållning.

[91.] 75. *Marinen: Mathållning, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	9 894 000
vid genomförd organisation.....	»	11 420 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	9 496 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 10 650 000 kronor.

Till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår har legat en beräknad portionskostnad av 1 krona 55 öre för man och dag vid tjänstgöring i land och 2 kronor 20 öre för man och dag vid tjänstgöring ombord, varvid i fråga om landportionskostnaden 1 krona 40 öre beräknats motsvara kostnaden för normalportionen samt återstoden, 15 öre, övriga mathållningskostnader. Härutöver ha i anslagsbeloppet inräknats kostnaderna för avlöning m. m. till viss civil personal vid matinrättningarna, 96 000 kronor, ävensom för mässpenningar, 1 350 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* i likhet med *arméförvaltningen* beräknat portionskostnaden vid tjänstgöring i land till 1 krona 55 öre, varav 1 krona 40 öre beräknats motsvara kostnaden för normalportionen och återstoden, 15 öre, övriga mathållningskostnader. Skeppsportionspriset har med utgångspunkt från nyssnämnda värde å normalportionen beräknats till 2 kronor 20 öre. Emellertid har sistnämnda kostnad genom ändring av gällande föreskrifter rörande måltidsdryck beräknats kunna bli lägre. Härom är upplyst i huvudsak följande.

I skrivelse den 7 juli 1943 föreslog marinförvaltningen, att den personalen för närvarande tillkommande rätten till kontant ersättning för inestående måltidsdryck skulle upphöra att gälla utom i det fall att portionen i övrigt inestode och ersättning därför enligt gällande föreskrifter utginge. Däremot

skulle enligt förslaget rätten till måltidsdryck för personal med sjötjänstgöring eller i sjöreserv bibehållas i enlighet med vissa i skrivelsen angivna riktlinjer. Förslagets genomförande beräknades medföra en kostnadsminskning beträffande skeppsportionspriset med 7 öre per tjänstgöringsdag. Enligt beslut den 27 oktober 1944 förklarade Kungl. Maj:t — med beaktande av då rådande beredskapsförhållanden — marinförvaltningens framställning icke för det dåvarande föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Marinförvaltningen anmodades emellertid att i samband med den förstärkta försvarsberedskapens upphörande inkomma med förnyad framställning i ämnet. Marinförvaltningen har nu uttalat sin avsikt att så snart beredskapens avveckling slutförts inkomma med sådan framställning.

Antalet tjänstgöringsdagar, som skall läggas till grund för anslagsberäkningen, har marinförvaltningen uppskattat till 5 453 000, varav 3 630 000 i land och 1 823 000 ombord. Vid beräkningen av sistnämnda antal har frånräknats antalet tjänstgöringsdagar för personal, som kommenderas till tjänstgöring å sjökarteverkets fartyg. Mathållningen för denna personal bekostas nämligen från och med budgetåret 1944/45 av sjökarteverkets omkostnadsanslag.

Beträffande beräkningen av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har marinförvaltningen anfört i huvudsak följande:

För avlöning av viss manlig civil personal vid marinrättningarna beräknade marinförvaltningen för budgetåret 1945/46 ett belopp av 96 000 kronor. De nyligen avslutade organisationsundersökningar, som verkställts vid marinens marinrättningar av försvarets centrala organisationskommitté och marinförvaltningen, ha givit vid handen att här avsedd personal helt eller delvis torde kunna indragas eller ersättas med kvinnlig personal. I avvaktan på det slutgiltiga resultatet av ifrågavarande undersökningar har ämbetsverket ansett sig för ändamålet böra upptaga ett till 45 000 kronor minskat medelsbehov.

Kostnaderna för mässpenningar ha av 1941 års försvarsutredning beräknats efter genomförd organisation till 1 750 000 kronor. Beträffande beräkningen av denna post för budgetåret 1946/47 får marinförvaltningen erinra om att Kungl. Maj:t genom brev den 28 april 1944 bemyndigat marinförvaltningen att utföra vissa försök angående ändrad ordning för bespisning av befälspersonalen ombord. Dylika försök ha under sistlidet budgetår utförts, och marinförvaltningen kommer att inom en snar framtid till Kungl. Maj:t anmäla resultatet av dessa försök jämte framställning om vissa ändrade grunder för bespisning och för beräkning av mässpenningarnas belopp.

I avvaktan på utredningens resultat har marinförvaltningen vid anslagsberäkningen ansett sig böra utgå från nu gällande bestämmelser för mässpenningar. I enlighet härmed ha, på grundval av chefens för marinen uppgifter å planerade fartygsrustningar, mässpenningarna beräknats efter ett medeltal av 4 kronor 30 öre per dag för officerare och 3 kronor 25 öre per dag för underofficerare, till 2 180 000 kronor.

Anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 har på grund härav beräknats till $(3\,630\,000 \times 1:55 + 1\,823\,000 \times 2:20 + 45\,000 + 2\,180\,000 =)$ 11 862 100 kronor eller i runt tal 11 860 000 kronor.

I detta sammanhang har marinförvaltningen erinrat om att under åren 1941—45 anordnats kurser i sjömanskap m. m. för skolynglingar i syfte att stimulera intresset för sjöofficersyrket. Av rekryteringsskäl borde dylika kurser anordnas även i fortsättningen, varvid kostnaderna, tillhoppa omkring 2 000

kronor för år, borde bestridas från förevarande anslag ävensom anslagen till beklädnad samt bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt.

Den av marinförvaltningen tillämpade grunden för beräkning av portionskostnader vid tjänstgöring i land, 1 krona 55 öre för tjänstgöringsdag, överensstämmer med den av mig i det föregående för armén godtagna. Mot förslaget i denna del synes intet vara att erinra. Vad angår skeppsportionspriset anser jag mig för närvarande kunna godtaga det av marinförvaltningen angivna priset, 2 kronor 20 öre. Därest redan såvitt avser nästa budgetår beslut kan meddelas av sådan innebörd, att skeppsportionspriset av skäl som i det föregående anförts kan beräknas till lägre belopp, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de ändrade bestämmelser rörande anslagets disposition, som på grund därav kunna finnas erforderliga.

*Departements-
chefen.*

Marinförvaltningen har beräknat det antal tjänstgöringsdagar för fast anställda och värnpliktiga, som bör läggas till grund för anslagsberäkningen, till 5 453 000, varav 3 630 000 i land och 1 823 000 ombord. Med hänsyn till de i det föregående berörda vakanserna inom manskapsgraderna torde emellertid antalet tjänstgöringsdagar kunna beräknas till allenast omkring 3 175 000 i land och 1 595 000 ombord. Det på antalet tjänstgöringsdagar grundade medelsbehovet skulle således komma att utgöra $(3\,175\,000 \times 1:55 + 1\,595\,000 \times 2:20 =)$ i runt tal 8 430 000 kronor. Jag förutsätter, att inom ramen för detta belopp skola kunna bestridas de kostnader för avlöning av civil personal, för vilka marinförvaltningen beräknat särskilda medel.

Såsom marinförvaltningen erinrat har Kungl. Maj:t den 28 april 1944 anbefallt utförande av vissa praktiska försök i syfte att i möjligaste mån nedbringa kostnaderna för bespisning av befälspersonalen å flottans fartyg m. m. Då erfarenheterna av dessa försök ännu icke föreligga, har jag ansett mig böra tills vidare godtaga marinförvaltningens beräkningar av kostnaderna för mässpenningar till 2 180 000 kronor.

Jag har intet att erinra mot att även i fortsättningen kurser i sjömansskap m. m. anordnas för skolynglingar. Kostnaderna därför, vilka beräknats till 2 000 kronor per år, torde i enlighet med marinförvaltningens förslag få bestridas av vederbörliga för marinen anvisade anslag. Med hänsyn till de ringa kostnaderna torde någon uppräknig av anslagen av denna anledning icke erfordras.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgör enligt vad i det föregående anförts $(8\,430\,000 + 2\,180\,000 =)$ i avrundat tal 10 600 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 700 000 kronor kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 50 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Mathållning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 10 600 000 kronor.

Intendenturmateriel m. m.

[92.] 76. *Marinen: Beklädnad m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 4 335 000
vid genomförd organisation	» 4 620 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 4 258 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 4 600 000 kronor.

Från och med innevarande budgetår ha kostnaderna för underhåll av vintertrustningspersedlar, gymnastikskor, nattdräkter och mössband, beräknade till omkring 50 000 kronor för år, överflyttats till förevarande anslag från flottans övningsanslag. Då dessa kostnader liksom eventuella prisstegringar å underhållskostnaderna i övrigt ansetts ungefärligen motsvaras av minskad belastning å anslaget på grund av den pågående centraliseringen av reparationstjänsten, har medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1945/46 oförändrat beräknats till 85 öre för man och tjänstgöringsdag.

Beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår har *marinförvaltningen* anført i huvudsak följande.

Överflyttningen av underhållskostnaderna för viss specialbeklädnad från övningsanslaget till beklädnadsanslaget har skett i syfte att — liksom fallet är vid de andra försvarsgrenarna — samla beklädnadskostnaderna under ett och samma anslag, varigenom även en förenkling av bokföringen av beklädnadskostnaderna vinnes. Marinförvaltningen har emellertid funnit, att en konsekvent tillämpning av denna princip betingar att kostnaderna för all sådan specialbeklädnad, således även exempelvis regnkläder och viss skydds-beklädnad för manskap, bestridas från beklädnadsanslaget i stället för såsom hittills i viss utsträckning från anslaget till underhåll av flottans fartyg m. m. Härigenom ökas något belastningen å beklädnadsanslaget och samma verkan ha även de löneförbättringar, som tillerkänts marinens arbetare och tjänstemän i lägre lönegrader. En ytterligare anledning till merkostnader har uppkommit därigenom, att skyldigheten för civila icke-ordinarie tjänstemän att bära tjänstedräkt betydligt utvidgats under senare år. Å andra sidan kan fullföljandet av centraliseringen av reparationstjänsten och eventuella prissänkningar till följd av återgång till normala tredsförhållanden bidra till att minska belastningen å anslaget. En reducering av senast tillämpad beräkningsgrund synes dock icke vara tillräddig, och marinförvaltningen har därför stannat vid att föreslå oförändrat öretal.

Då antalet tjänstgöringsdagar beräknats till 5 480 000, har sålunda medelsbehovet under förevarande anslag uppskattats till $(5\,480\,000 \times 0,85 =) 4\,658\,000$ kronor, vilket belopp ansetts bära i sin helhet belasta kostnadsramen.

Departements-
chefen.

Mot den av marinförvaltningen föreslagna överflyttningen till förevarande anslag av vissa kostnader för specialbeklädnad från anslaget till underhåll av flottans fartyg m. m. har jag intet att erinra. I och för sig synes icke

heller något vara att invända mot marinförvaltningens beräkning av öresbeloppet till 85 öre för man och tjänstgöringsdag.

Jag får emellertid erinra, att arméförvaltningen räknat med att de nya centrala reparationsanstalterna i Stockholm och Boden samt på Gotland skola vara i full drift under budgetåret 1946/47 samt beräknat den kostnadsminskning som härigenom kan förväntas uppkomma till 7 öre per tjänstgöringsdag för de truppförband m. m. som komma att hänvisas till berörda anstalter. Ehuru de speciella tjänstgöringsförhållandena vid flottan måhända medföra att hänvisning till de centrala anstalterna kommer att kunna ske i förhållandevis mindre utsträckning vid marinen än vid armén, anser jag mig dock kunna utgå från att även för marinens del den ifrågasvarande centraliserade reparationstjänsten kommer att medföra kostnadsminskning i förhållande till innevarande budgetår. Med beaktande härav och då, i anledning av de i det föregående berörda vakanserna inom manskapsgraderna, antalet tjänstgöringsdagar för fast anställt manskap kan beräknas understiga det av marinförvaltningen förutsatta med omkring 685 000, anser jag mig böra föreslå en minskning av anslaget med 600 000 kronor till 4 000 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 4 000 000 kronor.

[93.] 77. *Marinen: Kasern- och förplägnadsutredning m. m., reservationsanslag.* 1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 522 000
vid genomförd organisation	» 510 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 547 000

Anslaget för innevarande budgetår, 625 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 131, intagen stat.

Beträffande medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår har *marinförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

Marinförvaltningen förutsätter icke någon ändring av den för innevarande budgetår tillämpade kostnaden av 13 öre per man och tjänstgöringsdag för kasern- och förplägnadsutredning. Till följd av utbyggandet av marinens kasernetablisement och nyanläggningar av sådana bliva förläggningsmöjligheterna förbättrade, så att behovet för en del av manskapet att självt ombesörja inkvartering väsentligen minskas, och under nästa budgetår beräknas detta relativt sett icke behöva förekomma i större utsträckning vid marinen än vid de andra försvarsgrenarna. Vid armén och flygvapnet företages ej någon minskning av kasernutredningsanslaget på grund av att en mindre del av manskapet ej är kasernförlagd, och då skäl ej längre torde föreligga att tillämpa en annan princip för marinens vidkommande, har marinförvaltningen ej räknat med någon dylik reduktion av anslaget för nästa budgetår. Då antalet tjänstgöringsdagar i land uppskattats till 3 733 000, beräknas medelsbehovet vad angår ifrågasvarande del av anslaget till (3 733 000 × 0,13 =) 485 290 kronor mot 500 000 kronor för innevarande budgetår.

Medelsbehovet för anskaffning och underhåll av gymnastikmateriel samt möbler m. m. för expeditioner m. fl. lokaler har beräknats till 133 800 kronor. Att beloppet är 23 800 kronor större än för innevarande budgetår beror på tillkomsten av underofficers- och värnpliktskolorna å Bergaområdet samt planerlig utökning av inventariebeståndet i samband med nytillkomna lokaler vid samtliga kustartilleriförband samt vid örlogsstationerna i Karlskrona och Göteborg.

Den för musikmateriel för innevarande budgetår äskade och beviljade anslagsposten medger med nuvarande priser å sådan materiel icke ett tillfredsställande underhåll av densamma. I förhoppning att prissfall skall inträffa efter hand som mera normala förhållanden inträda hemställer marinförvaltningen icke nu om en förhöjning av anslagsposten i fråga utan upptager för ändamålet 16 000 kronor för nästa budgetår.

I enlighet med vad sålunda anförts har marinförvaltningen beräknat hela medelsbehovet under anslaget till $(485\,290 + 133\,800 + 16\,000 =)$ 635 090 kronor eller i runt tal 635 000 kronor, varav omkring 100 000 kronor ansetts kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

*epartements-
chefen.*

Mot marinförvaltningens anslagsberäkning har jag icke något annat att erinra än att medelsbehovet med hänsyn till de i det föregående berörda vakanserna inom manskapsgraderna torde kunna beräknas med omkring 60 000 kronor understiga det av marinförvaltningen äskade beloppet. Jag beräknar således det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till $(635\,000 - 60\,000 =)$ 575 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 90 000 kronor kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Kasern- och förplägnadsutredning m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 575 000 kronor.

Undervisning och övningar.

[94.] 78. *Marinen: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 117 000
vid genomförd organisation	» 135 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 128 000

Anslaget för innevarande budgetår, 140 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 131.

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har *marinförvaltningen* på grundval av en för budgetåret 1944/45 förd statistik beträffande kostnadernas fördelning på olika utgiftsändamål hemställt om oförändrad anslagstilldelning.

*epartements-
chefen.*

Marinförvaltningen har, såsom närmare framgår av nästa punkt, under anslaget till vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m. beräknat ett medelsbehov av 25 000 kronor för undervisningsmateriel för den vid flottans sjömansskola organiserade verkstads-

skolan. Enär detta belopp synes böra upptagas under förevarande anslag, beräknar jag, med godtagande av marinförvaltningens anslagsberäkning i övrigt, medelsbehovet under detta anslag till $(140\,000 + 25\,000 =)$ 165 000 kronor. Härav torde 7 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 165 000 kronor.

[95.] 79. **Marinen: Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 180 000
vid genomförd organisation	» 210 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 193 000

Anslaget för innevarande budgetår, 210 000 kronor, disponeras på sätt närmare framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 132, med 95 000 kronor till marinens utbildningsanstalter, 82 500 kronor till vissa kurser, 12 500 kronor till marinläkarkurs samt 20 000 kronor till marinförvaltningens disposition.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* i fråga om anslagsposten till marinens utbildningsanstalter anført, att med ledning av bland annat den av ämbetsverket under budgetåret 1944/45 förda kostnadsstatistiken medelsbehovet för de olika utbildningsanstalterna, med undantag av flottans sjömansskola, kunde beräknas sammanfalla med de för innevarande budgetår anvisade beloppen. För sjömansskolan, vars medelsbehov för innevarande budgetår upptagits till 15 000 kronor, måste även beräknas medel för den vid skolan organiserade verkstadsskolan (jfr prop. 1944: 185, s. 36). Denna skola, som från och med sommaren 1945 varit provisoriskt anordnad och för vilken särskilda medel icke tidigare avsetts, beräknades emellertid komma att vara färdigställd omkring den 1 juli 1946. Ämbetsverket hade därför ansett sig böra nu beräkna medel för densamma. Enligt verkställd utredning beräknades kostnaderna för erforderlig materiel vid verkstadsskolan komma att årligen uppgå till omkring 25 000 kronor samt övriga driftskostnader av natur att böra belasta förevarande anslag till samma belopp. Sammanlagda medelsbehovet till marinens utbildningsanstalter uppskattades således av marinförvaltningen till $(95\,000 + 50\,000 =)$ 145 000 kronor.

I fråga om utgifterna under anslagsposten till vissa kurser har marinförvaltningen erinrat, att chefen för marinen erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa närmare utredning rörande efterutbildning av marinintendanturofficerare (jfr prop. 1945: 170, s. 163). Marinechefen hade anmält att, oaktat den anbefallda utredningen ännu icke slutförts, medelsbehovet för dylik efterutbildning under nästa budgetår syntes kunna beräknas till

8 000 kronor. Marinchefen hade vidare föreslagit, att utgifterna för arvoden till ledare för och lärare vid fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen borde bestridas från förevarande anslagspost i stället för — såsom för närvarande vore fallet — från anslaget till avlöningar till aktiv personal (jfr prop. 1945:170, s. 95). Med hänsyn till de nya grunder för beräkning av utbildningsarvoden, som gällde från och med innevarande budgetår, hade chefen för marinen ansett medelsbehovet för nämnda ändamål kunna beräknas till 3 100 kronor mot 3 400 kronor för innevarande budgetår. Inspektören för kustartilleriet hade anmält, att ett belopp av 2 000 kronor vore erforderligt för anordnande av kurs för officerare, avsedda att undervisa i medborgarkunskap för värnpliktiga. Marinförvaltningen hade för sin del intet att erinra mot de av chefen för marinen och inspektören för kustartilleriet sålunda anmälda medelsbehoven. Från den under anslagsposten till vissa kurser för innevarande budgetår upptagna delposten till övriga skolor och utbildningskurser, 54 200 kronor, bestredes för närvarande bland annat kostnaderna för de yrkesskolor och yrkeskurser samt special- och repetitionskurser för stammanskap, som enligt gällande utbildningsföreskrifter skulle anordnas. Då till följd av den förstärkta försvarsberedskapen för en noggrann anslagsberäkning erforderligt statistiskt underlag saknats, hade kostnaderna för dessa särskilda skolor och kurser tidigare endast kunnat uppskattas. Den under budgetåret 1944/45 förda statistiken utvisade emellertid, att de verkliga kostnaderna överstege de uppskattade med omkring 30 000 kronor, med vilket belopp delposten alltså borde ökas. Å andra sidan kunde en minskning av den ifrågasatt anslagsposten ske till följd av att sjömilitära kurser för fartygsbefäl och manskap ur handelsflottan, för vilket ändamål för närvarande vore upptaget en delpost å 6 600 kronor, icke längre avsåges att anordnas. Då marinförvaltningen i övrigt icke ifrågasatt någon ändring av medelsanvisningen under anslagsposten borde densamma upptagas med $(82\,500 + 8\,000 + 3\,100 + 2\,000 + 30\,000 - 6\,000 =)$ i avrundat tal 119 000 kronor.

Då marinförvaltningen beträffande övriga anslagsposter icke ifrågasatt ändring har ämbetsverket beräknat det sammanlagda medelsbehovet till $(145\,000 + 119\,000 + 12\,500 + 20\,000 =)$ i avrundat tal 300 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom under föregående punkt anförts böra kostnaderna för undervisningsmateriel för verkstadsskolan, vilka av marinförvaltningen beräknats till 25 000 kronor, icke bestridas från förevarande anslag. Med hänsyn till rådande personalbrist inom marinintendenturkåren anser jag mig vidare icke böra räkna med medel för igångsättande redan under nästa budgetår av en efterutbildningskurs för marinintendenturofficerare. Enär frågan om anvisande av medel för utbildning av officerare i medborgarkunskap torde böra behandlas i sammanhang med övriga frågor om upplysningsverksamhet inom försvaret — till vilka frågor jag återkommer i det följande — beräknar jag icke heller medel för detta ändamål under förevarande anslag. De begränsningar av medelsbehovet, som jag sålunda angivit, belöpa sig till sam-

manlagt 35 000 kronor. Enär emellertid medelsanvisningen under anslaget även i övrigt bör kunna något begränsas i förhållande till marinförvaltningens förslag, föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med ett belopp av 250 000 kronor. Härav torde omkring 12 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Åberopande det anförda får jag — under erinran att anslagshöjningen utgör 40 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 250 000 kronor.

[96.] 80. **Marinen: Flottans övningar, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 13 250 000
vid genomförd organisation	» 17 800 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 12 630 000

Kungl. Maj:t har den 1 juni 1945, på sätt framgår av statsliggaren för innevarande budgetår, s. 133, fastställt stat för dispositionen av anslaget för detta budgetår, 20 200 000 kronor.

Av väsentlig betydelse vid beräkningen av detta anslag är priset på pannbrännolja, vilket vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår förutsatts komma att i genomsnitt utgöra 250 kronor per ton. I likhet med vad som gällt för budgetåret 1944/45 har Kungl. Maj:t vid fastställande av stat för anslaget för innevarande budgetår föreskrivit att, därest efter övergång till fredsstat priset å pannbrännolja understiger det pris, varå beräkningen av anslaget grundats, frågan om anslagets disposition skall underställas Kungl. Maj:ts förnyade prövning. Marinförvaltningen har i anledning härav i skrivelse den 30 november 1945 anmält, att på grund av sänkta drivmedelspriser medelsförbrukningen under anslaget för innevarande budgetår kunde beräknas med 3 600 000 kronor understiga anslagsbeloppet. Angivna belopp torde vid utgången av innevarande budgetår böra tillgodoföras budgetutjämningsfonden.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* beträffande grunderna för beräkningen av medelsbehovet under anslaget anfört bland annat följande.

Beräkningen av anslaget till flottans övningar har tidigare grundat sig på inom marinstaben förd statistik. Dylik statistik har icke förts under de år förstärkt försvarsberedskap varit anbefalld men har från och med den 1 juli 1945 efter förslag av marinförvaltningen återupptagits och föres numera efter chefens för marinen direktiv av marinförvaltningen, där densamma samordnats med dispositionsbokföringen i övrigt. Under den tid statistik icke förelegat, har anslagsberäkningen grundats på den statistik, som uppgjorts budgetåret 1938/39, varvid kostnaderna uppräknats med hänsyn till därefter inträffade prisstegringar. I samband med överlämnandet av rustningsplan

för budgetåret 1946/47 har chefen för marinstaben framhållit, att det icke kunde anses riktigt att alltså tillämpa dessa beräkningsgrunder med hänsyn till bland annat inträffade ändringar med avseende å personalens yrkes- tekniska utbildning, som tillika med erfarenheterna från senaste världskrig komme att inverka särskilt på antalet gångtimmar för fartygen, d. v. s. på drivmedelsförbrukningen, samt på ammunitionsförbrukningen. En tillförlitligare beräkning av anslaget skulle ernås, därest densamma grundades på det antal gångtimmar och den ammunitionsförbrukning, som erfordrades för personalens utbildning. Marinförvaltningen har för sin del intet att erinra mot vad chefen för marinstaben sålunda anför.

Efter en närmare redogörelse för de olika utgiftsändamål, som skola tillgodoses med anslaget, har marinförvaltningen beträffande medelsbehovet för nästa budgetår för de olika ändamålen anför i huvudsak följande.

De faktorer, som nära nog äro utslagsgivande för anslagets storlek, äro kostnaderna för maskin- och artilleriammunitionsutredning för övningarna ombord.

Förbrukningen av maskinutredning har marinförvaltningen beräknat på grundval av från chefen för marinstaben erhållen uppgift å antalet gångtimmar för fartygen. I enlighet härmed uppgår den ungefärliga drivmedelsförbrukningen till 10 000 ton kol, 50 000 ton pannbrännolja, 2 000 ton motorbrännolja, 450 ton smörjolja samt 700 ton flygbensin. Kostnaden för dessa drivmedel är främst beroende av de priser å brännoljorna, som läggas till grund för beräkningen. Dessa priser bestämmas av ett flertal faktorer, nämligen dels inköpspriserna för den inhemska skifferoljan (pannbrännolja) och för de importerade brännoljorna (pann- och motorbrännoljor), dels frakt- och försäkringskostnader, dels ock kostnader för lagring och distribution.

För budgetåret 1946/47 har marinförvaltningen ansett sig böra räkna med en betydande sänkning av såväl inköpspriserna på brännoljor som omkostnaderna för desamma. Medelkostnaden per ton pannbrännolja beräknas sålunda komma att utgöra 100 kronor och per ton motorbrännolja 125 kronor. Priserna å övriga drivmedel torde i huvudsak kunna beräknas enligt 1941 års prisnivå. Den sammanlagda kostnaden för maskinutredning under budgetåret 1946/47 beräknas i enlighet härmed till 7 700 000 kronor. Då beräkningen av anslaget enligt 1942 års försvarsbeslut grundar sig på ett pris å pann- respektive motorbrännolja av 150 respektive 175 kronor per ton, uppgår kostnaden, beräknad enligt 1941 års prisnivå till 10 300 000 kronor. En kostnadsminskning föreligger sålunda i förhållande till 1941 års prisnivå av (10 300 000 — 7 700 000 =) 2 600 000 kronor.

Kostnaden för artilleriammunitionsutredning har beräknats på grundval av från marinstaben erhållna förbrukningsuppgifter. I enlighet med dessa uppgå de sammanlagda kostnaderna enligt nuvarande prisnivå till 4 885 000 kronor, varav för yrkesutbildningen 1 375 000 kronor och för övriga artilleriskjutningar 3 510 000 kronor. Enligt 1941 års priser kunna kostnaderna beräknas till omkring 4 525 000 kronor. En kostnadsökning föreligger sålunda i förhållande till 1941 års prisnivå av omkring 360 000 kronor.

Kostnaderna för målflygning har chefen för marinstaben beräknat till sammanlagt 500 000 kronor, räknat efter en medelkostnad per timme av 300 kronor. Då kostnaden enligt 1941 års prisnivå torde kunna beräknas till omkring 415 000 kronor, föreligger sålunda en kostnadsökning i förhållande till sagda prisnivå av omkring 85 000 kronor.

Övriga kostnader för övningarna ombord kunna i enlighet med förut tillämpade grunder beräknas till 1 060 000 kronor. Härifrån avgå 50 000 kro-

nor, utgörande de beräknade kostnaderna för underhåll av vinterutrustningspersedlar m. m., vilka kostnader från och med budgetåret 1945/46 överflyttats till annat anslag. För i denna omkostnadsgrupp ingående kostnader beräknas sålunda ett belopp av $(1\,060\,000 - 50\,000 =) 1\,010\,000$ kronor. Enligt 1941 års prisnivå torde beloppet kunna beräknas till 990 000 kronor. En kostnadsökning föreligger sålunda i förhållande till sagda prisnivå av 20 000 kronor.

Kostnaderna för övningarna i land kunna i enlighet med tidigare tillämpade grunder beräknas till 1 500 000 kronor. Med avdrag för kostnaderna för målflygning, 500 000 kronor, vilka kostnader upptagits under kostnaderna ombord, utgöra övningskostnaderna i land $(1\,500\,000 - 500\,000 =) 1\,000\,000$ kronor. Då kostnaden enligt 1941 års prisnivå beräknas till 820 000 kronor, föreligger en kostnadsökning i förhållande till sagda prisnivå av 180 000 kronor.

Marinförvaltningen har alltså beräknat medelsbehovet under anslaget till sammanlagt $(7\,700\,000 + 4\,885\,000 + 500\,000 + 1\,010\,000 + 1\,000\,000 =) 15\,095\,000$ kronor. Med hänsyn till önskvärdheten av att den för anslaget beräknade kostnadsramen icke överskrides har marinförvaltningen emellertid äskat 15 000 000 kronor. Detta belopp har beräknats motsvara omkring 16 950 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Marinförvaltningen har därvid räknat med en kostnadsminskning å 2 600 000 kronor med avseende å maskinutredning, främst brännolja, samt en kostnadsökning å i runt tal 650 000 kronor i fråga om övriga utgiftsposter under anslaget.

Så länge en på fredsmässiga övningar grundad statistik rörande medelsförbrukningen under detta anslag saknas torde en fullt tillförlitlig beräkning av anslaget icke stå att vinna. I brist på säkrare hållpunkter torde emellertid de av marinförvaltningen nu framlagda beräkningarna, vilka bland annat grunda sig på en av chefen för marinen upprättad rustningsplan, kunna läggas till grund för en beräkning av medelsbehovet.

*Departement
chefen.*

Marinförvaltningen har i sina anslagsberäkningar utgått från ett medelpris å pannbrännolja och motorbrännolja av 100 kronor respektive 125 kronor per ton inklusive kostnader för frakt, försäkring, lagring och distribution. Ehuru svårigheter för närvarande möta att tillförlitligt bedöma dessa kostnaders storlek, anser jag mig för närvarande kunna godtaga dessa beräkningsgrunder. För övriga drivmedel — kol, smörjolja och flygbensin — har ämbetsverket räknat med 1941 års priser, enligt uppgift 55 kronor för kol, 680 kronor för smörjolja och 1 280 kronor för flygbensin, allt per ton. I avvaktan på säkrare utgångspunkter för beräkningen av priserna på kol och smörjolja utgår jag vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget från de av marinförvaltningen angivna priserna. Däremot torde det av ämbetsverket angivna priset på flygbensin, vilket motsvarar omkring 92 öre per liter, vara alltför högt beräknat. Till jämförelse må nämnas, att flygförvaltningen i sina anslagsäskanden för nästa budgetår räknat med ett flygbensinpris av, inklusive 37,1 öre per liter i tull och skatt, 60 öre per liter, vilket med av 1945 års riksdag beslutad sänkning av bensinskatten bör reduceras till 42 öre per liter. Anledning saknas att beräkna flygbensinpriset högre i detta sammanhang. Flygbensinen användes inom marinen till väsentlig del för drift av flottans motor-

torpedbåtar. Marinförvaltningen har hos Kungl. Maj:t gjort framställning om skattefrihet för den bensin som användes för detta ändamål. Denna fråga torde framdeles komma att upptagas till behandling av chefen för finansdepartementet. I avvaktan därpå anser jag mig böra räkna med nyss angivna pris av 42 öre per liter, varvid jag förutsätter, att Kungl. Maj:t, därest marinförvaltningens framställning om skattefrihet vinner bifall, meddelar erforderliga bestämmelser om begränsning av anslagsdispositionen. Detsamma bör gälla, därest drivmedelspriserna i övrigt understiga vad som vid anslagsberäkningen förutsatts.

Marinförvaltningen har beräknat kostnaderna för målflygning till 500 000 kronor. Med hänsyn till de sänkta drivmedelspriserna torde även dessa kostnader komma att understiga vad marinförvaltningen förutsatt. I likhet med vad som anförts vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén torde emellertid ämbetsverkets anslagsberäkning för närvarande böra godtagas, varvid jag emellertid förutsätter en närmare prövning av medelsbehovet, innan anslaget i denna del ställes till marinförvaltningens förfogande.

Enligt marinförvaltningens anslagsberäkning skulle medelsbehovet under nästa budgetår för flottans övningar uppgå till 15 000 000 kronor, vilket belopp beräknats motsvara 16 950 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Såsom jämförelse må erinras om att medelsbehovet i 1942 års försvarsbeslut beräknats till 13 250 000 kronor under uppsättningsperioden och 17 800 000 kronor vid genomförd organisation, allt enligt prisläget den 1 juli 1941. Enär flottan under nästa budgetår torde komma att tillföras två nya kryssare och en större jagare samt fartygsbeståndet därefter — bortsett från en jagare och ett antal torpedbåtar — väsentligen motsvarar vad som i försvarsbeslutet förutsatts för genomförd organisation, synes marinförvaltningens anslagsberäkning, därest de av marinförvaltningen förutsatta priserna läggas till grund för densamma, i och för sig godtagbar. Emellertid får jag erinra om att i samband med 1944 års riksdags beslut om uppsättande av en sjunde jaktflottilj förutsattes, att en årlig besparing å 775 000 kronor enligt 1941 års prisläge skulle åvägbringas å flottans övningsanslag. Då en besparing av denna storleksordning synes böra uttagas redan under nästa budgetår, föreslår jag, att medelsbehovet enligt 1941 års prisläge beräknas till i runt tal 16 200 000 kronor. Med utgångspunkt i de av marinförvaltningen angivna priserna skulle med motsvarande reducering medelsbehovet kunna uppskattas till omkring 14 450 000 kronor. Med hänsyn till att marinförvaltningen, såsom av det föregående framgår, beräknat priset på flygbensin för högt, bör en ytterligare reduktion med omkring 450 000 kronor vidtagas. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra bestämmas till 14 000 000 kronor. Såsom i det föregående anförts beräknas ett stort antal vakanser komma att föreligga inom flottans manskapsgrader under nästa budgetår. Då en viss begränsning av fartygsrustningarna eller häremot svarande reduktion av fartygsbesättningarna av denna anledning torde bli erforderlig, lär den föreslagna anslagsminskningen kunna genomföras utan större olägenhet.

Såsom av det anförda framgår beräknas medelsbehovet under nästa budget-

år med 2 200 000 kronor understiga vad som skulle ha erfordrats, därest 1941 års priser tillämpats. I likhet med vad i det föregående förutsatts vid behandlingen av arméns anslag till truppförbandens övningar bör denna kostnadsminskning tagas i anspråk för nedbringande av det överskridande av försvarsbeslutets kostnadsram, som beräknats komma att uppstå.

Då det ännu icke är möjligt att med någon grad av tillförlitlighet beräkna de fredsmässiga kostnaderna för uttagning av fartyg, torde dessa kostnader liksom för innevarande budgetår få bestridas från förevarande anslag.

Beträffande bestridandet av vissa kostnader för beredskapslagring av drivmedel får jag hänvisa till vad jag i det föregående anført vid behandlingen av anslaget till arméns fasta drivmedelsanläggningar.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 6 200 000 kronor — i sin helhet beroende på sänkta drivmedelspriser — får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Flottans övningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 14 000 000 kronor.

[97.] 81. **Marinen: Kustartilleriets övningar, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 893 000
vid genomförd organisation	» 2 375 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 1 916 000

Anslaget för innevarande budgetår, 2 125 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 133.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* i enlighet med förslag av inspektören för kustartilleriet hemställt om höjning av anslaget med 10 000 kronor till 2 135 000 kronor. Anslagshöjningen har motiverats främst med behovet av ökad medelsanvisning för idrottsändamål.

Enligt vad jag inhämtat från marinförvaltningen har anslagsberäkningen grundats på ett antaget bensinpris av 35 öre per liter. Då jag emellertid, såsom vid behandlingen av arméns anslag till truppförbandens övningar anförts, anser mig tills vidare böra räkna med ett bensinpris av 43 öre per liter, synes en viss uppräknig av anslaget erforderlig. Med beaktande härav föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 2 150 000 kronor. Å vissa kostnadsgrupper under anslaget har inträtt prisstegring sedan den 1 juli 1941. Med hänsyn till att drivmedelspriset emellertid avsevärt understiger 1941 års prisläge anser jag mig icke böra räkna med någon prisstegring å anslaget i dess helhet.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 25 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Kustartilleriets övningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 2 150 000 kronor.

Flytande materiel, artillerimateriel m. m.

[98.] 82. *Marinen: Fartygsbyggnader för flottan, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	36 000 000
vid genomförd organisation	»	36 000 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	35 040 000

Ärendet är av den natur, att en fullständig redogörelse för detsamma icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde böra inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Anslaget för innevarande budgetår, 35 000 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 133 f.

På sätt närmare framgår av 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 87) och riksdagens skrivelse 1944: 4 (punkt 83:o) har kostnadsramen för flottans fartygsbyggnader under femårsperioden 1942/47 av 1944 års riksdag preciserats till 180 700 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941.

Behovet av medelsanvisning för ifrågavarande ändamål har emellertid med hänsyn till vissa av statsmakterna fattade beslut beräknats komma att, bortsett från prisstegringar, understiga berörda belopp. Sålunda skall anslaget enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 september 1943 tillföras medel, som inflyta vid försäljning av flottan tillhörande uttrangerad båtmateriel. Enligt uppgift av marinförvaltningen i skrivelse den 24 september 1945 ha på grund av detta beslut intill den 1 juli 1945 tillhoppa 617 773 kronor 65 öre tillförts anslaget. Anslaget har vidare i enlighet med riksdagens beslut tillförts kvarstående behållning å de av 1939 års riksdag anvisade anslagsmedlen till påbörjande av två kustförsvarsfartyg, av marinförvaltningen i skrivelse den 13 januari 1944 angiven till 1 994 697 kronor 87 öre. Sammanlagt har anslaget alltså på sätt här anförts tillförts 2 612 471 kronor 52 öre, eller i runt tal 2 600 000 kronor.

Medelsbehovet för fartygsbyggnader för flottan tillgodoses genom s. k. kvotanslag, vilka under femårsperioden må av Kungl. Maj:t överskridas inom ramen av det totalbelopp, som avsetts för sådant ändamål, ävensom med belopp motsvarande merkostnader på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Enligt hittills under femårsperioden meddelade beslut äger marinförvaltningen utföra fartygsbyggnader för flottan och vidtaga därmed sammanhängande åtgärder för en kostnad av tillhoppa 169 060 000 kronor. I detta belopp ingå vissa merkostnader på grund av prisstegring efter den 1 juli 1941. Däremot ha i beloppet icke inräknats vissa andra kostnader för fartygsbyggnader under femårsperioden, vilka enligt de vid 1942 års riksdag antagna grunderna icke skola belasta den i försvarsbeslutet beräknade kostnadsramen och därför icke skola bestridas från anslaget till fartygsbyggnader för flottan,

såsom för nybyggnad av jagare såsom ersättning för de hösten 1941 för-olyckade, ombyggnad av äldre krigsfartyg m. m.

Vid anmälan av 1945 års statsverksproposition anförde min företrädare i ämbetet, att enligt vad som inhämtats från marinförvaltningen utredning påginge i syfte att vinna klarhet om storleken av de prisstegringar, som kunde beräknas ha inträtt å förevarande anslag. Enligt preliminära beräkningar uppskattades dessa merkostnader till omkring 30 000 000 kronor. I avvaktan på säkrare uppgifter rörande prisstegringarnas storlek framlades emellertid icke i nämnda sammanhang förslag om anvisande av medel för täckande av prisstegringarna.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* framlagt resultatet av den verkställda utredningen rörande prisstegringarnas storlek. Enligt vad som upplysts från marinförvaltningen har samråd med industrikommissionens prisbyrå under hand ägt rum beträffande grunderna för beräkandet av prisstegringarna. Beräkningarna, vid vilka hänsyn icke tagits till de merkostnader som kunna uppkomma i anledning av verkstadskonflikten under första halvåret 1945, avse prisstegringarna intill den 1 januari 1945.

På grundval av den verkställda utredningen har marinförvaltningen nu beräknat merkostnaderna på grund av prisstegring för de anskaffningsobjekt, för vilka kostnaderna under femårsperioden bestritts eller avsetts skola bestridas från förevarande anslag, till 33 587 000 kronor. Beloppets storlek förklaras delvis därav, att 82 000 000 kronor av de medel, som beräknats för de i försvarsbeslutet upptagna kryssarna och kustjagarna, anvisats före femårsperiodens början, medan merkostnaderna på grund av prisstegring till väsentliga delar måste bestridas under femårsperioden. Det för prisstegringen beräknade beloppet motsvarar i genomsnitt 12,8 % av det till prisläget den 1 juli 1941 hänförliga sammanlagda belopp, som avsetts för här ifrågakörande ändamål, eller $(180\,700\,000 + 82\,000\,000 =) 262\,700\,000$ kronor.

I samband med beräkningen av prisstegringarna har marinförvaltningen ånyo prövat tidigare utförda kostnadsberäkningar i syfte att få fastställt, vilka slutkostnader de olika anskaffningsobjekten numera beräknas draga. Ämbetsverket har härutinnan närmare anført i huvudsak följande.

Totalkostnaden för kryssarna beräknades i september 1942 till 74 000 000 kronor per fartyg. Härefter inträffade prisstegringar beräknas kunna täckas av inom detta belopp avsatta reserver, vari även ingå prisreduktioner, som kunnat ernås vid förhandlingar i samband med fartygskontraktets tecknande och vid uppgörelse angående vissa andra större anskaffningar.

För kustjagarna och stadsjagarna ha betydande besparingar kunnat göras jämfört med tidigare kostnadsberäkningar, bland annat genom en rationellt bedriven anskaffning från underleverantörer i marinförvaltningens regi (marinens nybyggnadscentral) samt genom att fartygsbyggnaden skett i serie med flera enheter av varje typ. Även för kustubåtar, mindre torpedbåtar och minkryssare ha icke obetydliga besparingar uppstått. Nybyggnaden av dessa fartyg är nu i huvudsak avslutad.

Totalkostnaden för de större jagarna beräknades enligt prisläget den 1 juli 1943 till 24 000 000 kronor per fartyg. Därefter inträffade prisstegringar

beräknas kunna täckas inom detta belopp med undantag för de prisstegringar som bedömts uppstå för den vid Karlskrona örlogsvarv byggda jagaren som följd av Karlskronas uppflyttning i högre dyrort samt genom nytt kollektivavtal (uppskattat till 214 000 kronor).

Totalkostnaden för de större torpedbåtarna har upptagits med samma belopp som i av Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 fastställd plan.

I planen av den 30 juni 1943 avsågos 1 300 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 för övningsfartyg för sjömansskolan. Den utredning, som sedermera utförts, har visat, att med den omfattning anskaffningen numera avses få totalkostnaden kan begränsas till 1 300 000 kronor enligt nuvarande prisläge.

För konstruktionsarbeten, försökstillverkning och vissa ändringsarbeten beräknade kostnader, vilka ingingo i planen av den 30 juni 1943 eller senare tillförts, voro att hänföra till olika prislägen. Omfattningen av de nämnda arbetena har emellertid kunnat begränsas eller beräknas kunna begränsas till sin omfattning så att de beräknade kostnaderna icke behöva överskridas utan kunna anses innesluta uppkomna prisstegringar.

Marinförvaltningen har i anslutning härtill framhållit, att i den av 1942 års riksdag antagna planen för fartygsbyggnader för flottan fastställts det antal och de typer av krigsfartyg, som skulle byggas, samt den totala kostnadsramen. Enär vid denna tidpunkt för flertalet anskaffningsposter ännu icke förelegat tillräckligt tekniskt underlag för en säker kostnadsberäkning, syntes det vara berättigat att betrakta de i planen ursprungligen ingående delbeloppen såsom preliminära. I den mån konstruktionsarbetet framskridit och andra åtgärder för tillverkning och anskaffning av i planen ingående materiel företagits, hade noggrannare kostnadsberäkningar lagts till grund för en successiv justering av planen, givetvis med bibehållande av den totala kostnadsramen och så långt möjligt av det antal och de typer av krigsfartyg, som försvarsbeslutet inneburit. Dessa jämkningar hade bland annat inneburit en inskränkning jämfört med 1942 års försvarsbeslut så tillvida, att färdigställandet av de större torpedbåtarna och den andra större jagaren skulle något förskjutas i avsikt att bereda utrymme inom kostnadsramen för vissa andra utgiftsändamål. De nu utförda beräkningarna av slutkostnaderna för de olika i planen för fartygsbyggnader för flottan ingående anskaffningsposterna samt motsvarande prisstegringar gäve till resultat, att belastningen på 5-årsplanen för ett flertal poster kunde upptagas till lägre belopp än vad man tidigare ansett sig kunna räkna med. Inom den fastställda kostnadsramen bleve därigenom medel disponibla, vilka i första hand syntes böra utnyttjas för att ernå en närmare överensstämmelse med den av 1942 års riksdag antagna planen än vad tidigare av olika skäl varit möjligt. Verkställd undersökning hade visat, att så kunde ske i fråga om byggandet av den andra av de i byggnadsprogrammet ingående större jagarna. Arbetet med denna hade påbörjats och materielanskaffning bedrivits i den takt, tillgängliga medel medgivit. Därest för fartygets färdigställande erforderliga medel skulle ställas till förfogande, kunde fartygsbyggnaden bedrivas i snabbare takt än som år 1943 planerats. Jagaren beräknades då kunna levereras under senare hälften av år 1947 i stället för under år 1948, såsom tidigare

avsetts. Med hänsyn till arbetstillgången under sommarmånaderna för vissa arbetsgrupper vid Karlskrona örlogsvärv skulle det vara synnerligen önskvärt om så kunde ske.

Under återopande av vad sålunda anförts har marinförvaltningen framlagt ett förslag till revidering av den nu gällande planen för flottans fartygsbyggnader, innebärande *dels* att i gällande plan upptagen belastning på 5-årsplanen för kust- och stadsjagare, mindre torpedbåtar, kustubåtar samt min-kryssare minskas med ledning av de utförda beräkningarna av slutkostnader och prisstegringar, *dels* att av de medel, som inom kostnadsramen härigenom bliva tillgängliga, avses ett belopp för färdigställande av jagaren Uppland. Ehuru härför beräknas åtgå ett till den 1 juli 1941 hänförligt belopp av 11 400 000 kronor, kvarstår likväl i den föreslagna planen en reserv av 3 233 000 kronor. Denna reserv bör enligt marinförvaltningen tills vidare kvarstå för att täcka eventuella smärre överskridanden å beräknad kostnad för de fartyg, som ännu ej äro helt färdigställda.

För fullföljande av ifrågavarande reviderade plan har marinförvaltningen räknat med ett medelsbehov för budgetåret 1946/47 av 45 227 000 kronor. För täckande av tidigare medgivna anslagsöverskridanden har ämbetsverket, efter frånräknande av de medel som tillförts anslaget genom försäljning av utrangerad fartygsmateriel, räknat med ett medelsbehov av 24 248 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1946/47 skulle således enligt ämbetsverkets beräkningar utgöra $(45\,227\,000 + 24\,248\,000 =) 69\,475\,000$ kronor, varav 33 587 000 kronor beräknas motsvara prisstegringar efter den 1 juli 1941.

Såsom närmare framgår av 1945 års statsverksproposition har under förevarande anslag upplagts ett särskilt konto, benämnt Besparingar å äldre anvisningar, till vilket successivt överföras disponibla besparingar å anvisningar under detta eller andra till fartygsbyggnader för flottan avsedda anslag, dock icke anslag å förskottsstat eller anslag till täckande av anvisning å förskottsstat. Enligt 1945 års riksdags beslut skola å kontot disponibla medel — i den mån de icke efter Kungl. Maj:ts beprövande finnas böra utnyttjas för eventuellt uppkommande oförutsedda kostnadsökningar å andra fartygsbyggnader — enligt riksdagens beprövande utnyttjas för nedbringande av behovet av fortsatta anslag till fartygsbyggnader för flottan eller för med dessa anslag eljest avsedda ändamål.

På sätt förutsatts i 1945 års statsverksproposition har Kungl. Maj:t genom beslut den 1 juni 1945 medgivit, att från ifrågavarande konto må bestridas vissa till högst 1 100 000 kronor beräknade merkostnader för nybyggnad av mindre minsvepare m. m. Genom beslut den 21 december 1945 har Kungl. Maj:t vidare medgivit, att från kontot må bestridas uppkomna merkostnader å vissa torpedanskaffningar, tillhoppa 502 900 kronor. Slutligen har 1945 års riksdag (prop. nr 337; rd. skr. nr 552) medgivit, att från kontot må bestridas vissa kostnader, beräknade till 210 000 kronor, för förbättring av ubåts-säkerhetsmateriel. Behållningen å kontot uppgår härefter enligt av marinförvaltningen lämnade uppgifter till i runt tal 2 200 000 kronor.

I skrivelse den 31 oktober 1945 har marinförvaltningen hemställt om be-
myndigande att få disponera sammanlagt i runt tal 415 000 kronor för an-
skaffning av vevhus av fosforbrons för vissa torpeder i syfte att möjliggöra
högre fart hos torpederna. Kostnaderna ha föreslagits skola bestridas från
kontot Besparingar å äldre anvisningar samt av besparingsmedel, som ännu
icke hunnit överföras till sagda konto.

I detta sammanhang torde även böra upptagas till behandling frågan om
anvisande av medel för anskaffning av dykarbåt för Karlskrona örlogsvarv.
Marinförvaltningen har för detta ändamål under anslaget till anskaffning av
artilleri- och annan teknisk materiel äskat ett belopp av 110 000 kronor och
till stöd härför hänvisat till en tidigare framställning i ämnet, vari anförts
i huvudsak följande.

Såväl å örlogsvarvet i Karlskrona som örlogsvarvet i Stockholm har be-
hovet av tidsenlig dykarmateriel gjort sig starkt kännbart. Genom nådigt
brev den 11 september 1942 anvisades 130 000 kronor för anskaffande av
dykerimateriel för flottans fartyg och kustartilleriet, och härigenom ha flot-
tans fartyg och kustartilleriet erhållit modern dykerimateriel. Behovet av
motordrivna, med kompressorer och tryckluftbatteri försedda dykarbåtar vid
örlogsvarven har emellertid under de senaste åren gjort sig starkt kännbart.
Den nuvarande utrustningen, som baseras på i en större s. k. »lanscha»
uppställd handdriven dykarpump, erfordrar stor personal för pumpningen
och är synnerligen ohanterlig. För dykning på djup, överstigande 40 meter,
bör handpump undvikas, och dessutom skall enligt gällande dykeritjänst-
instruktion för marinen tillgång till rekomppressionskammare finnas. Med
hänsyn till att ett stort antal av flottans dykare numera äro utbildade för
djup upp till 70 meter, och dykeriuppdrag på djup större än 40 meter ofta
föreligga även vid örlogsvarven, är vid vardera örlogsvarvet i Karlskrona
och Stockholm en kompressoranläggning, kombinerad med rekomppressions-
kammare i hög grad erforderlig. Dessutom måste den nu använda »lanschan»
antingen ros eller bogseras till platsen för dykeriarbetet, vilket blir både
tidsödande och dyrbart. Anskaffande av en motordriven dykarbåt, försedd
med kompressor, tryckluftbatteri och rekomppressionskammare enligt ovan
för vardera örlogsvarvet i Karlskrona och i Stockholm skulle i hög grad
effektivisera dykeriarbetet.

För att få en lämplig typ utprovad, varvid bland annat erfarenheterna
från den vid centrala torpedverkstaden i Motala sedan något år använda
specialbyggda dykarbåten skulle kunna utnyttjas, bör tills vidare endast en
dykarbåt, avsedd för Karlskrona örlogsvarv, anskaffas.

departement-
chefen.

Genomförandet av det i 1942 års försvarsbeslut ingående fartygsbyggnads-
programmet har nu fortskridit så långt, att säkrare hållpunkter föreligga för
bedömandet av de slutliga kostnaderna för detsamma. Marinförvaltningen
har med hänsyn härtill i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framlagt
reviderade kostnadsberäkningar för vissa av de i programmet ingående far-
tygsbyggnaderna. Av de nya kostnadsberäkningarna framgår, att vissa kost-
nader kommit att avsevärt understiga de tidigare beräknade. Marinförvalt-
ningen har nämligen genom en rationellt bedriven anskaffning från under-
leverantörer i marinförvaltningens regi lyckats avsevärt nedbringa kostna-
derna för bygandet främst av de fartyg, som anskaffats i serie med flera

enheter av samma typ. De största besparingarna ha uppkommit på anskaffningen av kustjagare och jagare av modifierad stadsjagartyp, men även å andra fartygsbyggnader ha icke obetydliga kostnadsminskningar framkommit.

Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen har kostnadsramen för flottans fartygsbyggnader under femårsperioden 1942/47 av 1944 års riksdag preciserats till 180 700 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. På grund av den sedan denna tidpunkt uppkomna prisstegringen överstiga de av marinförvaltningen beräknade kostnaderna för byggnadsprogrammets fullföljande avsevärt nämnda belopp. Inom marinförvaltningen ha utförts ingående undersökningar rörande prisstegringarnas storlek. Enligt de sålunda verkställda undersökningarna kunna totalkostnaderna för programmets genomförande — med den begränsning som beslutats av 1943 års riksdag — uppskattas till omkring 166 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Beräkningarna — vilka utförts enligt grunder, som godkänts av industrikommissionens prisbyrå — föranleda icke erinran från min sida.

Den av 1943 års riksdag beslutade begränsningen av fartygsbyggnadsprogrammet föranleddes av att enligt då föreliggande kostnadsberäkningar byggnadsprogrammet icke beräknades kunna helt genomföras inom den fastställda kostnadsramen. Begränsningen innebar dels att den andra av de två i programmet upptagna större jagarna, Uppland, skulle byggas i långsammare takt, varigenom något mer än hälften av kostnaderna skulle förskjutas till tid efter femårsperiodens slut, och dels att färdigställandet av planerade större torpedbåtar skulle något förskjutas. Då utrymme inom kostnadsramen enligt de nu förebragta beräkningarna kan beredas för färdigställande av ifrågavarande jagare, vilken bygges vid Karlskrona örlogsvarv, har marinförvaltningen föreslagit en återgång i denna del till 1942 års byggnadsprogram. Jagaren skulle vid bifall härtill kunna levereras under senare hälften av 1947 i stället för under 1948, såsom tidigare avsetts. Marinförvaltningen har framhållit, att den sålunda föreslagna forceringen av jagarens färdigställande skulle vara synnerligen önskvärd med hänsyn till arbetstillgången under sommarmånaderna för vissa arbetsgrupper vid örlogsvarvet.

För egen del vill jag framhålla, att frågan om beredande av jämn arbetstillgång vid Karlskrona örlogsvarv varit föremål för ingående överläggningar med berörda myndigheter ävensom med representanter för varvspersonalen. Det har därvid befunnits, att det under vissa förutsättningar skulle vara av stor betydelse, om byggandet av jagaren kunde påskyndas. Emellertid är det icke ännu möjligt att med säkerhet överblicka dessa spörsmål. Jag utgår från att Kungl. Maj:t skall äga att, i den mån så befinnes påkallat för beredande av jämnare sysselsättning vid Karlskrona örlogsvarv, besluta om byggande av ifrågavarande jagare i snabbare takt än som tidigare avsetts.

Även om kostnaderna för nyssnämnda jagare i sin helhet falla på fartygsbyggnadsanslagen under femårsperioden, beräknas en reserv av omkring 3 000 000 kronor kvarstå inom den för femårsperioden fastställda kostnadsramen. Med hänsyn till att medel för mötande av oförutsedda kostnadsökningar torde komma att stå till förfogande å det enligt 1945 års riksdags

beslut upplagda kontot Besparingar å äldre anvisningar synes den sålunda beräknade reserven vara obehövlig.

Å nyssberörda konto Besparingar å äldre anvisningar beräknas enligt det föregående omkring 2 200 000 kronor för närvarande vara disponibla. Då detta belopp icke i sin helhet torde behöva reserveras för mötande av oförutsedda kostnadsökningar å äldre fartygsbyggnader, föreslår jag, att marinförvaltningen bemyndigas att av detsamma använda ett belopp av 110 000 kronor för anskaffning av en dykarbåt för Karlskrona örlogsvärv. Värkets nuvarande utrustning på detta område är föråldrad, och det synes, bland annat med hänsyn till personalens säkerhet, icke längre böra anstå med materielens förnyelse. Även den av marinförvaltningen föreslagna anskaffningen av nya vevhus för vissa torpeder synes böra komma till stånd med anlåtande av besparingsmedel.

Av det för femårsperioden totalt beräknade beloppet för flottans fartygsbyggnader, 180 700 000 kronor, ha för budgetåren 1942/43—1945/46 anvisats tillhopa 142 200 000 kronor. Till bestridande av kostnader för ifrågavarande ändamål stå vidare till förfogande fartygsbyggnadsanslaget tillförda medel, som infutit vid försäljning av utrangerad fartygsmateriel, ävensom kvarstående behållning å de av 1939 års riksdag anvisade anslagsmedlen till påbörjande av kustförsvarsfartyg, av marinförvaltningen enligt det föregående angivna till sammanlagt 2 600 000 kronor. Det återstående medelsbehovet utgör således $(180\,700\,000 - 142\,200\,000 - 2\,600\,000 =)$ 35 900 000 kronor. Med hänsyn till vad nyss anförts rörande behovet av den av marinförvaltningen beräknade reserven för oförutsedda kostnadsökningar torde emellertid anslagsbehovet för nästa budgetår böra uppskattas till $(35\,900\,000 - 3\,000\,000 =)$ i avrundat tal 33 000 000 kronor. Anslagsminskningen i förhållande till innevarande budgetår skulle i så fall utgöra 2 000 000 kronor.

Utöver det sålunda angivna medelsbehovet, vilket beräknats på grundval av prisläget den 1 juli 1941, föreligger behov av anslag för täckande av kostnadsökningar på grund av prisstegring efter nämnda tidpunkt. Enligt den av marinförvaltningen verkställda utredningen beräknas för närvarande kostnadsökningarna å hela fartygsbyggnadsprogrammet till sammanlagt 33 587 000 kronor. Detta belopp, avrundat till 33 000 000 kronor, torde böra anvisas såsom särskilt reservationsanslag för nästa budgetår. Härtill återkommer jag under nästa punkt.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Fartygsbyggnader för flottan* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 33 000 000 kronor.

[99.] 83. *Marinen: Prisstegringar å fartygsbyggnader för flottan, reservationsanslag.* Under åberopande av vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Prisstegringar å fartygsbyggnader för flottan* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 33 000 000 kronor.

[100.] 84. *Marinen: Fartygsbyggnader för kustartilleriet, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 222 000
vid genomförd organisation	» 1 300 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 1 222 000

Anslaget för innevarande budgetår, 340 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 134.

Vid anskaffningen av fartyg för kustartilleriet under de senaste åren ha följts i huvudsak två anskaffningsprogram, nämligen *dels* en av marinförvaltningen i dess anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 framlagd plan — 1939 års program — omfattande modernisering och inköp av vissa äldre fartyg samt nybyggnad av ett antal vedettbåtar, motorslupar och artilleritransportfärjor, *dels* ock en av 1941 års försvarsutredning framlagd och i 1942 års försvarsbeslut godkänd plan — 1942 års program — rörande viss komplettering av 1939 års program, väsentligen avseende de genom försvarsbeslutet nytillkomna Göteborgs och Hemsö kustartilleriförsvar. Utom ramen för dessa anskaffningsprogram har vidare förvärvats ett äldre passagerarfartyg för Stockholms kustartilleriförsvar.

Beträffande de båda fartygsbyggnadsprogrammets närmare innebörd torde få hänvisas till 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 89).

För genomförande av 1939 års fartygsbyggnadsprogram ha anvisats tillhoppa 6 650 000 kronor, varav 3 420 000 kronor belöpa å femårsperioden 1942/47. Det har förutsatts, att ytterligare anslagsmedel icke skola bli erforderliga för ändamålet i annan mån än för eventuell anskaffning av en målbogserare för Blekinge kustartilleriförsvar, vilken i samband med viss begränsning av fartygsbyggnadsprogrammet föreslagits skola ingå i programmet.

På grund av höga anbudspriser har marinförvaltningen nödgats något begränsa anskaffningen enligt 1939 års program och tills vidare uppskjutit anskaffningen av 8 motorslupar av mindre typ (typ B). Av kostnadsskäl har vidare en vedettbåt måst utgå ur programmet.

För genomförande av 1942 års fartygsbyggnadsprogram ha för budgetåren 1942/46 anvisats tillhoppa 3 740 000 kronor, varav 340 000 kronor för innevarande budgetår. Utöver angivna belopp äger marinförvaltningen att för slutförande av fartygsanskaffning för Göteborgs och Hemsö kustartilleriförsvar använda 170 000 kronor av vissa medel, som ämbetsverket reserverat för mötande av kostnadsökningar vid genomförandet av 1939 års program.

Även anskaffningen enligt 1942 års program har av kostnadsskäl måst något begränsas. Marinförvaltningen har nämligen för undvikande av anslagsöverskridande nödgats tills vidare uppskjuta anskaffningen av 2 motorslupar av typ B och 1 motorslup av typ C.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* framhållit, att tillgången på båtmateriel för kustartilleriet vore otillräcklig för nuvarande organisation, vilket förhållande inverkade menligt på såväl utbildning som beredskap. Den i 1939 och 1942 års fartygsbyggnadsprogram planerade anskaffningen borde därför slutföras så snart lämpligen kunde ske, varjämte, på sätt inspektören för kustartilleriet föreslagit, ytterligare en minutläggare för Stockholms kustartilleriförsvar borde anskaffas.

Marinförvaltningen har i anslutning härtill närmare anfört i huvudsak följande.

Beträffande målbogserare för Blekinge kustartilleriförsvar har marinförvaltningens fortsatta undersökningar givit vid handen att, sedan den under byggnad varande bogserbåten för Karlskrona örlogsvärv blivit färdigställd, bogserångaren Starke ej längre kommer att erfordras vid örlogsvärvet. Då enligt marinförvaltningens förmenande bogserångaren Starke, som är av så kallad valfångartyp, skulle vara synnerligen lämplig som målbogserare för Blekinge kustartilleriförsvar, är det ämbetsverkets avsikt att genom särskild skrivelse hemställa om bemyndigande att låta överföra fartyget till kustartilleriet, varigenom frågan om målbogserare för Blekinge kustartilleriförsvar skulle vara löst.

I fråga om de åtta motorsluparna av typ B, ingående i 1939 års fartygsbyggnadsprogram, ävensom de två motorsluparna typ B och en motorslup typ C, ingående i 1942 års fartygsbyggnadsprogram, får marinförvaltningen föreslå, att ämbetsverket bemyndigas att under budgetåret 1946/47 igångsätta byggandet av så många av dessa båtar, dock i första hand högst 10 motorslupar typ B och i andra hand en motorslup typ C, som kunna erhållas för de behållningar (reservmedel), som eventuellt uppstått respektive med säkerhet kunna beräknas bli tillgängliga under sista budgetåret av femårsperioden 1942/47 å de för kustartilleriets fartygsbyggnader enligt 1939 och 1942 års program totalt beviljade medlen. Kostnaden för en motorslup typ B beräknas för närvarande till 30 000 kronor och för en motorslup typ C till 35 000 kronor.

För att ytterligare i möjligaste mån säkerställa ifrågavarande anskaffning av motorslupar typ B och C har marinförvaltningen hemställt om ett reservationsanslag å 71 000 kronor avsett att tillföras förenämnda reservmedel. Anskaffningen av ytterligare en vedettbåt och en minutläggare borde anstå till tid efter femårsperiodens slut.

Sedermera har marinförvaltningen i skrivelse den 27 september 1945 hemställt om bemyndigande att överföra bogserångaren Starke till kustartilleriet samt att bestrida vissa till 47 000 kronor beräknade kostnader för ångarens iordningställande såsom målbogserare med anlitan av en anslagspost å 400 000 kronor till anskaffning av bogserbåtar, vilken upptagits under det för budgetåret 1944/45 till fartygsbyggnader för kustartilleriet anvisade reservationsanslaget av 2 400 000 kronor.

Av marinförvaltningen företedd utredning visar, att de medel, som ämbetsverket reserverat för mötande av kostnadsökningar vid 1939 års programs genomförande vid utgången av budgetåret 1944/45 uppgingo till omkring 28 000 kronor. Ämbetsverket har räknat med att ytterligare omkring 80 000

kronor, vilka reserverats för mötande av eventuella kostnadsstegringar å anskaffningen av vissa vedettbåtar, skola kunna tillföras ifrågavarande konto. Enligt vad ämbetsverket vidare anfört finnas under förevarande anslag reservationer å ytterligare omkring 69 000 kronor, avseende vissa äldre materielanskaffningar, vilka lämpligen borde tillföras ifrågavarande reservkonto.

Med hänsyn till bristerna i kustartilleriets fartygsbestånd är det angeläget, att 1939 och 1942 års fartygsbyggnadsprogram på sätt marinförvaltningen föreslagit i möjligaste mån fullföljas. Kostnaderna härför synas i första hand böra bestridas av de reservmedel, som finnas tillgängliga och som ursprungligen reserverats för mötande av eventuella kostnadsstegringar vid 1939 års programs genomförande. Därvid torde även böra utnyttjas de äldre reservationer, som marinförvaltningen anmält och som hänföra sig till vissa för budgetåren 1935/38 anvisade anslag. Enligt nu föreliggande beräkningar skulle på detta sätt omkring 175 000 kronor komma att stå till förfogande för ifrågavarande fartygsanskaffning. Visserligen torde ytterligare medel komma att tillföras reservkontot i den mån pågående anskaffningar slutföras. Enär emellertid kostnaderna för anskaffning av samtliga planerade motorslupar kunna beräknas uppgå till 335 000 kronor, måste sannolikt en begränsning av fartygsanskaffningen äga rum, därest ej ytterligare anslagsmedel ställas till förfogande.

*Departements-
chefen.*

Kostnaderna under femårsperioden 1942/47 för kustartilleriets fartygsbyggnader beräknades i 1942 års försvarsbeslut till 6 110 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Härav ha för budgetåren 1942/46 anvisats, efter avdrag för prisstegringar, i runt tal 6 050 000 kronor. För budgetåret 1946/47 skulle således 60 000 kronor återstå att anvisa. I huvudsaklig överensstämmelse med marinförvaltningens förslag förordar jag, att detta belopp, ökat med beräknad kostnad för prisstegring, i runt tal 10 000 kronor, anvisas för nästa budgetår.

I likhet med marinförvaltningen anser jag, att med nyanskaffning av ytterligare fartyg för kustartilleriet bör anstå till tid efter femårsperiodens slut. Genom den av marinförvaltningen föreslagna överflyttningen av ett bogserfartyg till kustartilleriet synes kustartilleriets behov av målbogserare tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. Kostnaderna för fartygets iordningställande såsom målbogserare synes böra bestridas av den av marinförvaltningen angivna för anskaffning av bogserbåtar avsedda anslagsposten, vilken enligt nu föreliggande utredning icke behöver helt utnyttjas för sitt ursprungliga ändamål.

Åberopande det anförda får jag — under erinran att anslagsminskningen utgör 270 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Fartygsbyggnader för kustartilleriet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 70 000 kronor.

[101.] 85. *Marinen: Underhåll av flottans fartyg m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 13 390 000
vid genomförd organisation.....	» 15 000 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 13 626 000

Anslaget för innevarande år, 16 000 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 134 f.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* anfört, att medelsbehovet, därest de lokala myndigheternas beräkningar lades till grund, kunde uppskattas till i runt tal 21 170 000 kronor, medan medelsbehovet enligt motsvarande beräkningar för innevarande budgetår uppskattats till 18 450 000 kronor. Ökningen sammanhänge i huvudsak med tillkomsten av tre nya större fartyg, kryssarna Tre Kronor och Göta Lejon samt jagaren Öland. Vidare krävdes bl. a. ökat underhåll inom torped- och minförråden, varjämte kostnaderna för omsättning av ubåtars ackumulatorbatterier beräknades stiga. Med hänsyn till den leveransförsening, som på grund av verkstadskonflikten beräknades uppkomma beträffande de nya fartygen, ansåge *marinförvaltningen* en nedskärning av varvschefernas äskanden av medel för dessas underhåll med omkring 600 000 kronor möjlig. Vidare kunde en kostnadsminskning med 500 000 kronor beräknas med avseende å istånd-sättning av vissa äldre fartyg. Viss begränsning av de av varvscheferna upptagna kostnaderna för avlöningar syntes även kunna ske.

Marinförvaltningen har framhållit, att underhållskostnaderna av varvscheferna beräknats med hänsyn till det antal fartyg, som av försvarsutredningen förutsatts vara på expedition, i depå och i beredskap (avrustade). *Marinförvaltningen* finge ånyo framhålla, att försvarsutredningen räknat med ett stort antal fartyg förlagda i depå, vilket ökade kostnaderna för underhållet av fartygen, jämfört med om fartygen skulle vara upplagda (avrustade).

Med stöd av sålunda framförda synpunkter funne *marinförvaltningen*, som såvitt möjligt sökt nedbringa varvschefernas äskanden, under framhållande av att ett otillräckligt underhåll av fartygen komme att resultera i en i allt hastigare tempo fortgående kapitalförstöring, under för handen varande omständigheter erforderligt att till underhåll av flottans fartyg m. m. för budgetåret 1946/47 äska 19 900 000 kronor, trots att detta belopp med 6 510 000 kronor överstege, vad som beräknats som kvot för femårsperioden 1942/47. Med hänsyn till beloppets storlek hade ej särskilt tagits i beaktande överföringen till anslaget till beklädnad m. m. av vissa mindre belopp.

Från *marinförvaltningen* har sedermera i en den 20 oktober 1945 dagtecknad promemoria lämnats vissa ytterligare uppgifter. Av promemorian framgår, att å förevarande anslag under budgetåret 1944/45 avförts utgifter å tillhopa cirka 27 500 000 kronor, i vilket belopp dock beredskapskostnader ingå. På grundval härav och med beaktande av att generalöversyner beräknats bliva erforderliga under budgetåret 1946/47 i större omfattning än som var fallet budgetåret 1944/45, ha underhållskostnaderna för förstnämnda budgetår uppskattats till 22 600 000 kronor. Då emellertid underlaget för beräkningarna ansetts relativt

osäkert, har marinförvaltningen ansett sig icke böra äska större anslag än 19 900 000 kronor.

Såsom i det föregående anförts har *överbefälhavaren* framhållit betydelsen av att underhållsanslagen icke beräknas så snävt, att underhållet måste efter sättas.

I detta sammanhang torde böra anmärkas, att Kungl. Maj:t enligt beslut den 15 juni 1945 medgivit, att marinförvaltningen för anskaffning av vissa inventarier för två nya torpedförråd må disponera högst 40 000 kronor av förevarande anslag. Inventarierna äro avsedda för underhållet av i förråden inlagda torpeder, och kostnaderna ha bestritts från en i staten för anslaget upptagen anslagspost till underhåll av torpedförråd.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde marinförvaltningen om ett anslag till underhåll av flottans fartyg m. m., som med icke mindre än omkring 4 500 000 kronor översteg föregående års anslag. Vid anmälan av denna fråga i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 93) anförde min företrädare i ämbetet, att han delade marinförvaltningens uppfattning att tillräckliga medel borde stå till förfogande för materielens underhåll men att han icke på den då föreliggande utredningen kunde tillstyrka en så avsevärd anslagshöjning. Marinförvaltningen hade meddelat, att ämbetsverket för att erhålla bättre underlag för bedömning av underhållskostnaderna utfärdat särskilda bestämmelser om detaljerad statistisk bokföring av förevarande anslag under budgetåret 1944/45. Det syntes lämpligt att avvakta resultatet härav, innan en mera genomgripande höjning av anslaget vidtoges. Med visst beaktande av de av marinförvaltningen anförda synpunkterna förordades, att anslaget höjdes med 2 000 000 kronor till 16 000 000 kronor.

*Departement
chefen.*

Marinförvaltningen har nu hemställt om en ytterligare höjning av anslaget med icke mindre än 3 900 000 kronor. Då emellertid anslagsberäkningarna fortfarande äro i viss mån osäkra, synes en viss återhållsamhet alltjämt böra iakttagas vid beräkningen av anslaget. Å andra sidan är det självfallet av vikt, att anslaget icke så beskäres, att ett tillfredställande underhåll av materielen omöjliggöres. Med beaktande av dessa synpunkter har jag funnit mig kunna tillstyrka, att anslaget för nästa budgetår höjes med ytterligare 2 000 000 kronor till 18 000 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 2 350 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Såsom vid behandlingen av anslaget till beklädnad m. m. anförts har jag i enlighet med marinförvaltningens förslag räknat med att vissa kostnader för specialbeklädnad, som nu bestridas från förevarande anslag, från och med nästa budgetår skola utgå från beklädnadsanslaget. Ifrågavarande kostnader äro icke av den storleksordning att de kunna påverka beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: Underhåll av flottans fartyg m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 18 000 000 kronor.

[102.] 86. **Marinen: Underhåll av kustartilleriets materiel m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 594 000
vid genomförd organisation	» 1 500 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 1 987 000

Anslaget för innevarande budgetår, 2 650 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 135.

I sin skrivelse med anslagsäskanden för nästa budgetår anförde *marinförvaltningen*, att cheferna för kustartilleriförsvaren för underhåll av kustartilleriets materiel m. m. äskat tillhopa i runt tal 3 430 000 kronor, varav omkring 875 000 kronor hänförts till avlöningar åt icke-ordinarie personal. Marinförvaltningen hade numera genom anordnande redan budgetåret 1944/45 av fredsbokföring förskaffat sig visst statistiskt underlag för kostnadernas beräkning. Totala underhållskostnaderna för budgetåret 1944/45 hade uppgått till i runt tal 6 765 000 kronor.

På grundval av kustartilleriförsvarens uppgifter hade marinförvaltningen upprättat en i skrivelsen intagen sammanställning över hur stor del — i procent uttryckt — av kustartilleriets materiel, som inom varje kustartilleriförsvär i genomsnitt bedömningsvis kunde anses skola ha varit i bruk även under fredsförhållanden under budgetåret 1944/45.

Med utgångspunkt från de i sammanställningen angivna procentvärdena och förut angivna totala underhållskostnader för budgetåret 1944/45 kunde de fredsmässiga underhållskostnaderna för detta budgetår beräknas till sammanlagt 3 490 000 kronor.

I detta belopp syntes kunna inkluderas även underhållskostnaderna för förrådstagen, ej nyttjad materiel. För beräkning av totala medelsbehovet borde jämväl beaktas sådana merkostnader, vilka ej kunnat inflyta i statistiken, huvudsakligen lönejusteringar under sista delen av föregående budgetår. Dessa merkostnader, avseende uppflyttning i högre löneklass, provisoriskt lönetillägg, justering av gällande kollektivavtals timlöner m. m., kunde uppskattas till sammanlagt 195 000 kronor. Vidare borde tillkomma 5 000 kronor såsom ersättning för tillsyn m. m. inom kustartilleriförsvarets skyddsområden samt 105 000 kronor till marinförvaltningens disposition. Det sammanlagda medelsbehovet skulle således utgöra 3 795 000 kronor.

Marinförvaltningen framhöll, att ämbetsverket med hänsyn till detta avsevärda medelsbehov funnit nödvändigt att i möjligaste mån söka nedbringa kostnaderna för underhåll av kustartilleriets materiel m. m. Därvid hade marinförvaltningen i första rummet ansett att man borde undersöka, huruvida icke inom respektive kustartilleriförsvär vissa befästningar med till befästningarna hörande materiel jämte vissa rörliga (flyttbara) formationers materiel, efter att vid avvecklingen ha iståndsatts, skulle kunna så disponeras, att underhållet å densamma i möjligaste mån kunde begränsas. Endast materielen i ett fåtal befästningar och en mindre del av de rörliga (flyttbara) formationernas materiel borde få användas för övningar och skulle sålunda

erfordra ett större underhåll. Marinförvaltningen hade därför hos chefen för marinen anhållit om vidtagande av en skyndsam utredning i här berörda avseenden.

Marinförvaltningen har sedermera i skrivelse den 28 september 1945 meddelat, att chefen för marinen i skrivelse den 15 i samma månad anbefallt viss kategoriindelning av materielen inom kustartilleriförsvaren att tjäna till ledning vid beräkning av materielens underhåll. På grundval av marinchefens skrivelse hade marinförvaltningen verkställt omräkning av de procentvärden, som borde läggas till grund för beräkningen av underhållskostnaderna, och därvid funnit, att anslaget i förhållande till vad som tidigare äskats kunde minskas med 930 000 kronor. Marinförvaltningen hemställde därför, att anslaget för nästa budgetår måtte bestämmas till 2 865 000 kronor, varav omkring 700 000 kronor kunde beräknas motsvara prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Intill dess erfarenhet under fredstid vunnits rörande medelsbehovet för underhåll av kustartilleriets materiel, torde en fullt tillförlitlig beräkning av förevarande anslag icke kunna verkställas. De grunder, enligt vilka marinförvaltningen med ledning av de verkliga kostnaderna under budgetåret 1944/45 sökt beräkna medelsbehovet, synas mig emellertid i nuvarande läge godtagbara. Såsom av marinförvaltningens senare skrivelse framgår beräknas vissa på marinförvaltningens initiativ vidtagna åtgärder komma att kunna avsevärt begränsa den höjning av anslaget, som eljest varit ofrånkomlig. Jag föreslår alltså, att anslaget för nästa budgetår bestämmas till 2 865 000 kronor, varav 700 000 kronor kunna beräknas motsvara prisstegring sedan den 1 juli 1941. Av anslagsbeloppet hänföra sig omkring 770 000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie personal. Kostnader för detta ändamål torde i de kostnadsberäkningar, som lågo till grund för försvarsbeslutet, ha upptagits under marinens avlöningsanslag.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 215 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Underhåll av kustartilleriets materiel m. m.*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 2 865 000 kronor.

[103.] 87. *Marinen: Anskaffning och underhåll av motorfordon, reservationsanslag.*
1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	102 000
vid genomförd organisation	»	140 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	113 000

Anslaget för innevarande budgetår, 128 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 136, intagen stat.

I sin skrivelse rörande medelsbehoven för nästkommande budgetår har

marinförvaltningen utgått från att det i tidigare gällande stat fastställda antalet motorfordon, eller 16 personbilar, 16 lastbilar, 5 brandbilar, 1 ambulansbil, 2 bussar och 1 motorecykel, skulle komma att ökas med 8 personbilar, 9 lastbilar, 4 bärgnings- och plogbilar, 5 ambulansbilar, 5 bussar, 5 traktorer och 2 motoreyklar.

Till stöd för förslaget har marinförvaltningen åberopat en i skrivelsen intagen utredning, till vilken torde få hänvisas. Sammanfattningsvis har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

De av marinförvaltningen angivna fordonen finnas redan och äro undantagna från den försäljning av försvarets motorfordon, som är under genomförande. Marinförvaltningen får framhålla, att ifrågavarande förslag till plan för marinens motorfordonspark, som innebär mycket avsevärda nedskärningar å vad vederbörlig lokalmyndighet ansett vara nödvändigt, icke är att anse såsom slutgiltigt för marinen under nuvarande organisation utan kan komma att erfordra vissa justeringar. Framför allt gäller detta fordon för den grundläggande körutbildningen vid kustartilleriet, där det är tvivelaktigt, huruvida en så långt gående centralisering av körutbildningen, som nu avses prövas, kan vara ändamålsenlig.

Planen omfattar icke de fordon, s. k. artillerimotorfordon, som avses för kustartilleriets rörliga (flyttbara) formationer. Medel för underhåll av dessa fordon upptagas under anslaget till underhåll av kustartilleriets materiel m. m.

Med utgångspunkt från nyss angivna antal motorfordon samt en underhållskostnad av en krona per mil och ett bensinpris av 90 öre per liter har marinförvaltningen beräknat årsbeloppet för underhåll och drift till 215 000 kronor. Årskostnaden för förnyelse av motorfordon har marinförvaltningen uppskattat till 35 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår således enligt marinförvaltningens beräkningar till $(215\,000 + 35\,000 =) 250\,000$ kronor.

*Departements-
chefen.*

Det av marinförvaltningen beräknade behovet av motorfordon överstiger avsevärt vad som förutsatts i försvarsbeslutet. Anledningen härtill torde delvis kunna tillskrivas den omständigheten, att betydande svårigheter förelågo vid tiden för försvarsbeslutet att överblicka det framtida fredsmässiga behovet av motorfordon. Ehuru en granskning av marinförvaltningens beräkningar synes giva vid handen, att en viss minskning av antalet fordon måhända framdeles kan vidtagas, anser jag mig emellertid kunna förorda att, i avvaktan på närmare erfarenheter under fredsförhållanden, det av marinförvaltningen angivna antalet fordon lägges till grund för anslagsberäkningen, särskilt som samtliga fordon genom de under beredskapen verkställda inköpen redan finnas anskaffade. I detta sammanhang får jag erinra om att Kungl. Maj:t den 15 november 1945 uppdragit åt chefen för marinen att, i förekommande fall efter samråd med marinförvaltningen, underkasta behovet av stammotorfordon för marinen en ingående översyn i syfte att nedbringa motorfordonsbeståndet samt att före den 1 november 1946 till Kungl. Maj:t inkomma med den framställning jämte förslag som därav kan föranledas. Myndigheterna ha anmodats att vid utredningen i denna fråga

särskilt beakta, att stammotorfordon icke beräknas för sådana transportbehov, vilka i kostnadshänseende kunna förmånligare tillgodoses genom anlåtande av det civila transportväsendet.

Vid uppskattningen av medelsbehovet under förevarande anslag har marinförvaltningen utgått från en underhållskostnad av en krona per mil och ett bensinpris av 90 öre per liter. Mot den beräknade underhållskostnaden, som överensstämmer med den för innevarande år tillämpade, har jag intet att erinra. Däremot är det av marinförvaltningen beräknade bensinpriset alltför högt. Med hänsyn bland annat till den av 1945 års riksdag beslutade skattesänkningen har jag i det föregående ansett mig för nästa budgetår böra räkna med ett bensinpris av högst 43 öre per liter, inklusive skatt. Med angivna utgångspunkter beräknar jag medelsbehovet för underhåll och drift av marinens motorfordon till i runt tal 145 000 kronor.

Medelsbehovet för förnyelse av motorfordon uppskattar jag i likhet med marinförvaltningen till 35 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget kan alltså beräknas till (145 000 + 35 000 =) 180 000 kronor. Därest prisläget den 1 juli 1941 lagts till grund för anslagsberäkningen, skulle medelsbehovet ha uppskattats till omkring 250 000 kronor.

Det är icke uteslutet, att bensinpriset under nästa budgetår blir lägre än vid anslagsberäkningen förutsatts. Jag förutsätter emellertid, i likhet med vad som föreslagits för arméns anslag till truppförbandens övningar, att anslaget ställs till marinförvaltningens förfogande endast i den omfattning, som påkallas med hänsyn till det under nästa budgetår aktuella priset.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran att anslagshöjningen utgör 52 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning och underhåll av motorfordon*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 180 000 kronor.

[104.] 88. **Marinen: Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 7 000 000
vid genomförd organisation	» 7 000 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 8 169 000

Anslagsfrågan är av den natur, att en fullständig redogörelse icke lämpligen bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som i vanlig ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Det för innevarande budgetår uppförda anslaget, 9 485 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 136.

Såsom anfördes vid anmälan av 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 93) framlade marinförvaltningen i särskild skrivelse den 23 augusti 1943 närmare utredning rörande det totala anskaffningsbehovet under femårsperioden 1942/47 av beskaffenhet att bära tillgodoses från förevarande anslag. I sin skrivelse med anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 framlade därefter marinförvaltningen en reviderad plan för ifrågavarande materielanskaffning. Planen anslöt sig — utom såvitt avsåg torpedanskaffning — i det väsentliga till den år 1943 framlagda planen med de jämkningar däri, som betingades av vad 1944 års riksdag (skrivelse 1944: 4 punkt 89:o) beslutat i anslutning till förslag i samma års statsverksproposition.

Vid anmälan av anslagsfrågan i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 96) framhöll min företrädare i ämbetet, att försvarsbeslutets kostnadsram vid bifall till marinförvaltningens förslag skulle, efter avdrag av prisstegringar, komma att överskridas med icke mindre än 9 900 000 kronor, därest icke vissa reservationer å äldre anslag kunde utnyttjas. Då därtill komme, att marinförvaltningen i skrivelse angående anslag för beredskapsändamål för budgetåret 1944/45 m. m. äskat medel för vissa ändamål, vilka borde bestridas inom försvarsbeslutets kostnadsram, måste uppenbarligen särskild återhållsamhet iakttagas vid prövningen av marinförvaltningens föreliggande äskanden. Medel för nya utgiftsändamål syntes vid sådant förhållande böra anvisas endast i den mån de kunde anses medföra en betydelsefull förstärkning eller effektivisering av marinens organisation.

Med beaktande av dessa synpunkter framlades i propositionen förslag rörande anskaffning av materiel för en kostnad under budgetåret 1945/46 av tillhoppa 13 285 000 kronor, varav 2 050 000 kronor hänfördes till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Enär befintliga behållningar å äldre anslag kunde utnyttjas intill ett belopp av 3 800 000 kronor, äskades emellertid av riksdagen ett reservationsanslag av 9 485 000 kronor.

Riksdagen (skrivelse 1945: 4 punkt 92:o) biföll vad sålunda föreslagits.

I sin skrivelse med anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *marinförvaltningen* — med beaktande bland annat av de vid 1945 års riksdag beslutade jämkningarna i planen — framlagt en ånyo reviderad plan för ifrågavarande materielanskaffning. Enligt denna skulle för budgetåret 1946/47 anskaffas materiel för 12 481 000 kronor, varav 8 613 000 kronor skulle belasta försvarsbeslutets kostnadsram. Vid bifall till detta förslag skulle den för förevarande ändamål för hela femårsperioden beräknade kostnadsramen komma att överskridas med 6 398 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941.

Marinförvaltningen har framhållit, att kostnadsramens överskridande så gott som uteslutande vore att hänföra till ökade kostnader för artilleriemateriel, främst förrådsammuniton för jagare av Göteborgstyp m. fl. och för de båda i försvarsplanen ingående kryssarna. Marinförvaltningen hade ursprungligen förutsatt, att dessa kostnader, tillhoppa 8 334 000 kronor, skulle

bestridas dels från förskottsstat, dels förskjutas till tiden efter innevarande femårsplans utgång. I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag i 1944 års statsverksproposition hade emellertid riksdagen beslutat, att kostnaderna i fråga skulle bestridas över riksstat och, omräknade till prisläget den 1 juli 1941, belasta femårsplanens kostnadsram. Ett belopp av 7 720 000 kronor skulle på grund därav inräknas i försvarsbeslutets kostnadsram. Denna för marinförvaltningen ursprungligen oförutsedda belastning av femårsplanens kostnadsram överstege det tidigare angivna beloppet för det totala verkliga överskridandet av nämnda ram med $(7\,720\,000 - 6\,398\,000 =) 1\,322\,000$ kronor. Ramens belastning med kostnaderna för nyssnämnda ammunitionsanskaffningar hade i någon mån kunnat kompenseras genom minskade utgifter för torped- och minmateriel. En begränsning av utgifterna så att dessa komme att helt falla inom kostnadsramen hade emellertid ansetts icke böra komma i fråga. Marinförvaltningen hade emellertid begränsat sina äskanden för budgetåret 1946/47 till att endast avse sådana utgiftsändamål som enligt ämbetsverkets åsikt icke kunde uppskjutas utan åsidosättande av oavvisliga krav på marinens effektivitet. Marinförvaltningen finge emellertid i detta sammanhang framhålla att genom denna begränsning av äskandena ett stort antal framställningar från underlydande myndigheter om anvisande av medel för ur krigsberedskapssynpunkt angelägna ändamål komme att tills vidare icke kunna tillgodoses.

Såsom redan vid anmälan av 1944 och 1945 års statsverkspropositioner framhållits kan den i försvarsbeslutet för här ifrågavarande materielanskaffningar fastställda kostnadsramen beräknas komma att avsevärt överskridas med hänsyn till att kostnaderna för viss ammunitionsanskaffning, för vilken marinförvaltningen räknat med medel å förskottsstat eller anslag efter femårsperiodens slut, ansetts böra bestridas inom försvarsbeslutets kostnadsram. Vid prövningen av marinförvaltningens medelsäskanden för ifrågavarande ändamål har därför särskild återhållsamhet måst iakttagas för att kostnadsramens överskridande skulle kunna såvitt möjligt begränsas, och många för marinens effektivitet betydelsefulla materielanskaffningar ha av denna anledning måst undanskjutas. De skäl, som sålunda föranlett en sträng gallring bland föreliggande medelsframställningar, föreligga även nu, och medel för nya utgiftsändamål synas därför icke böra anvisas annat än då de kunna anses medföra en betydelsefull förstärkning eller effektivisering av marinens organisation.

Med beaktande av vad sålunda anförts har jag ansett mig kunna tillstyrka medelsanvisning för nästa budgetår på sätt framgår av följande sammanställning.

*Departements-
chefen.*

		Anvisat för budgetåren 1942/46 (enligt av marin- förvaltningen upprättad tablå) kronor	Föreslagen medelsanvisning för budgetåret 1946/47	
			Totalt kronor	Belastar kostnadsramen med kronor
1	Nya kärnrör m. m. för marinens artilleri- pjäser	400 000	100 000	92 000
2	Övningsmateriel m. m. för sjöartilleriet	563 000	¹ 115 000	106 000
3	Handvapen m. m. för flottan	735 000	150 000	139 000
4	Reserveldrör till luftvärns- och automatka- noner för flottan	675 000	¹ 100 000	92 000
5	Kikare för kustartilleriet	250 000	50 000	46 000
6	Handvapen m. m. för kustartilleriet	190 000	¹ 158 000	146 000
7	Övningsmateriel m. m. för kustartilleriet ..	370 000	² 80 000	74 000
8	Ammunition för jagare	7 566 000	¹ 1 600 000	510 000
9	Ammunition för kryssare	3 300 000	4 300 000	3 980 000
10	Anskaffning av diverse ammunition för flottan	—	245 000	227 000
11	Specialammunition för kustartilleriet	208 000	100 000	92 000
12	Pansarammunition för vissa av kustartilleriets batterier	152 000	75 000	69 000
13	Extra laddningar för kustartilleriets medel- svåra batterier	152 000	70 000	65 000
14	Viss torpedan-käffning	10 038 000	3 700 000	1 700 000
15	Minmateriel för flottan	—	165 000	152 000
16	Strålkastarmateriel för kustartilleriet	600 000	150 000	140 000
17	Nautisk materiel	260 000	60 000	50 000
18	Radiomateriel för marinen	2 517 000	350 000	200 000
19	Strålkastarmateriel för flottan m. m.	1 045 000	¹ 255 000	222 000
20	Löpande rationaliseringsåtgärder vid mari- nens verkstadsanläggningar	30 000	30 000	26 000
21	Syrgasbatterier å örlogssvarven och depå- fartyget Patricia	—	15 000	13 000
22	Nedsänkbar rekompensionskammare	—	57 000	50 000
23	Ustigningsdräkter för ubåtspersonal	—	65 000	60 000
24	Komplettering av gasskyddsmateriel	135 000	10 000	9 000
	Summa	—	12 000 000	8 260 000

I fråga om de särskilda posterna må här anföras följande.

Posten 8 avser slutlikvid för en redan utlagd beställning å ammunition för jagare. I sin år 1944 framlagda anskaffningsplan beräknade marinförvaltningen för budgetåren 1945/47 tillhopa 3 200 000 kronor för anskaffning av ammunition till de två större jagare, som ingå i försvarsbeslutets fartygsbyggnadsprogram och som för närvarande äro under byggnad. Av ifrågavarande belopp har hälften upptagits för innevarande budgetår, varvid marinförvaltningen emellertid bemyndigats att i ett sammanhang utlägga beställning å ammunition för båda jagarna. För nästa budgetår bör nu anvisas återstoden av nyss angivna belopp, eller 1 600 000 kronor. Såsom förutsatts i 1945 års statsverksproposition böra emellertid av detta belopp allenast 510 000 kronor anses belasta försvarsbeslutets kostnadsram. Sist-

¹ Marinförvaltningen har i enlighet med 1945 års riksdags beslut bemyndigats utlägga beställningar inom ramen för detta belopp.

² Marinförvaltningen har i enlighet med 1945 års riksdags beslut bemyndigats utlägga beställningar inom ramen för ett belopp av 50 000 kronor.

nämnda belopp motsvarar de förskottsbetalningar, som skulle ha blivit erforderliga under femårsperioden, därest ammunitionen för en av jagarna beställts för leverans först i samband med jagarens beräknade färdigställande efter femårsperiodens slut.

Marinförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framhållit, att en viss brist föreligger i flottans ammunitionsutredning. För tillgodoseende av de mest angelägna behoven har marinförvaltningen äskat 252 000 kronor, av vilket belopp 245 000 kronor upptagits under *posten 10*.

Posten 14 avser fortsatt anvisande av medel för genomförande av det torpedanskaffningsprogram, varom förslag framlades i propositionen 1944:288 (s. 15 ff.) och som ytterligare berördes i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 189 ff.). Av sistnämnda proposition framgår, att för slutförande av redan utlagda beställningar samt för ytterligare beställningar under femårsperioden 1942/47 avsetts tillhopa 10 775 000 kronor. Enligt 1945 års riksdags beslut äger Kungl. Maj:t medgiva utläggande av torpedbeställningar inom denna kostnadsram. Av nyssberörda belopp beräknades 1 044 000 kronor bliva erforderliga såsom likvid för torpeder, vilka redan vid propositionens avlåtande beställts. Ytterligare 5 550 000 kronor beräknades för likviderande av vissa beställningar, som marinförvaltningen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1944 ägde utlagga. För beställningar därutöver skulle således inom ramen för ifrågasvarande anskaffningsprogram återstå (10 775 000 — 1 044 000 — 5 550 000 =) 4 181 000 kronor. Av detta belopp ha sedermera 1 400 000 kronor disponerats för beställning av ett antal torpeder av ny konstruktion.

Såsom förut i olika sammanhang uppmärksammats har marinförvaltningens dispositionsbokföring tidigare varit behäftad med vissa brister, som försvårat överblicken över anslagsdispositionerna. Sedan dessa brister numera avhjälpats, har det befunnits, att för slutförande av redan utlagda torpedbeställningar erfordras, utöver tidigare beräknade belopp, omkring 600 000 kronor. Av nyss angivna belopp om 10 775 000 kronor äro således numera allenast (4 181 000 — 1 400 000 — 600 000 =) omkring 2 200 000 kronor disponibla för nya beställningar. Detta belopp torde komma att under innevarande år disponeras för utläggande av en ny beställning av torpeder till det antal som tillgängliga medel medgiva.

Omloppstiden vid tillverkning av torpeder är mycket lång, och vissa av de torpeder, som ingå i det nu berörda anskaffningsprogrammet, komma därför att bliva färdigställda först efter utgången av nästa budgetår. På grund härav komma vissa likvider, avseende här ifrågasvarande torpeder, att bliva erforderliga först efter nämnda tid. För att torpedindustrin skall kunna erhålla en någorlunda jämn arbetstillgång — något som måste anses önskvärt icke minst ur social synpunkt — erfordras emellertid, att ytterligare torpedbeställningar utläggas under innevarande eller nästa budgetår. Marinförvaltningen har med hänsyn härtill i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om bemyndigande att under tiden intill utgången av nästa budgetår utlagga nya torpedbeställningar inom ramen för ett belopp

av 5 550 000 kronor, varav dock 108 000 kronor beräknats skola kunna disponeras av medel å fartygsbyggnadsanslag, som redan ställts till ämbetsverkets förfogande. Marinförvaltningen, som räknat med en successiv minskning av torpedtillverkningen, har av vissa skäl förutsatt, att torpedindustrien icke skulle kunna påräkna någon beställning å flygtorpeder under angivna tid.

Såsom av nästföljande punkt framgår har marinförvaltningen för avsikt att utföra omfattande försök i syfte att få fram nya konstruktioner av fartygstorpeder. Icke minst med hänsyn härtill anser jag det vara önskvärt, att ytterligare beställningar å fartygstorpeder av vedertagen konstruktion i nuvarande läge så långt möjligt begränsas. Å andra sidan är det såsom nyss anmärkts av vikt, att torpedindustrien erhåller torpedbeställningar i sådan omfattning, att dess specialutbildade och yrkeskunniga personal kan i erforderlig utsträckning behållas. Med dessa utgångspunkter har ytterligare undersökning verkställts rörande torpedindustriens behov av beställningar under angivna tid. Därest torpedindustrien erhåller beställningar å flygtorpeder — frågan härom kan icke ännu med full säkerhet bedömas — torde under ifrågavarande tid enligt den nu föreliggande utredningen inga ytterligare fartygstorpeder behöva beställas utöver det antal som under innevarande år avses skola beställas enligt det tidigare framlagda anskaffningsprogrammet. Vid undersökningen har förutsatts en viss minskning av den vid torpedindustrien anställda personalen. I den mån denna industri erhåller beställningar å annan materiel än torpeder torde dock personalminskningen kunna begränsas.

För de planerade beställningarna av flygtorpeder stå medel till förfogande under flygvapnets materielanskaffningsanslag. Därest emellertid fortsatt utredning skulle visa, att dessa beställningar icke inom beräknad tid kunna utläggas hos den svenska torpedindustrien, böra medel stå till förfogande för den beställning av fartygstorpeder, som enligt vad i det föregående anförts i så fall bör utläggas. Det totala medelsbehovet för denna beställning kan beräknas till högst 3 000 000 kronor. Av detta belopp torde emellertid högst 500 000 kronor bliva erforderliga under nästa budgetår. Med beaktande av vad sålunda anförts förordar jag, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att, i den mån så erfordras för beredande av arbetstillfällen vid den svenska torpedindustrien, medgiva utläggande av ytterligare beställning å fartygstorpeder inom en kostnadsram av 3 000 000 kronor.

Av 1945 års statsverksproposition framgår, att för bestridande av i det föregående angiven kostnad av 10 775 000 kronor förutsatts skola användas följande belopp, nämligen *dels* de anslag om tillhoppa 1 414 000 kronor, som anvisats å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45 för bestridande av merkostnader å torpedanskaffning, *dels* ett belopp av 1 736 000 kronor, som enligt uppgift av marinförvaltningen ställts till verkets disposition för torpedanskaffning inom ramen för vissa fartygsbyggnadsanslag, *dels* ett belopp av 2 780 000 kronor, som återstår att anvisa av i försvarsbeslutet för torped-

anskaffning beräknade medel, *dels* ett belopp av 3 445 000 kronor, som ansetts erforderligt för bestridande av ytterligare merkostnader för torpedanskaffning under femårsperioden 1942/47, *dels ock* ett belopp av 1 400 000 kronor, utgörande den icke disponerade återstoden av ett av Kungl. Maj:t år 1940 å förskottsstat anvisat belopp

Till bestridande av de på budgetåret 1945/46 belöpande kostnaderna för här avsedd torpedanskaffning har av det för täckande av prisstegringar avsedda beloppet om 3 445 000 kronor anvisats 1 000 000 kronor. Medelsbehovet i övrigt under nämnda budgetår har tillgodosetts med anlitande av förenämnda anslagsmedel å 1 400 000 kronor ävensom i den mån så erfordrats av fartygsbyggnadsanslag.

Medelsbehovet under nästa budgetår för fullföljande av redan utlagda beställningar ävensom för den ytterligare beställning, som ingår i den för 1945 års riksdag framlagda anskaffningsplanen, torde kunna beräknas till omkring 3 200 000 kronor. Därutöver kunna såsom nyss anförts högst 500 000 kronor komma att bli erforderliga såsom dellikvid för ytterligare en torpedbeställning, varför det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår skulle utgöra högst 3 700 000 kronor. Till bestridande av de sålunda å nästa budgetår belöpande kostnaderna för torpedanskaffning torde böra anvisas *dels* 2 000 000 kronor av förenämnda för täckande av prisstegringar avsedda belopp, *dels ock* 1 700 000 kronor av det belopp om 2 780 000 kronor, som enligt det föregående återstår att anvisa av medel inom försvarsbeslutets kostnadsram. Av de medel, som sålunda böra anvisas för nästa budgetår, bör ett belopp av 500 000 kronor ställas till marinförvaltningens förfogande allenast i den mån Kungl. Maj:t finner förenämnda nya beställning inom en kostnadsram av 3 000 000 kronor böra utläggas.

I enlighet med det anförda har jag under posten 14 beräknat ett belopp av 3 700 000 kronor, varav 1 700 000 kronor böra anses belasta försvarsbeslutets kostnadsram.

Marinförvaltningen har för anskaffning av minor äskat ett belopp av 450 000 kronor. Anskaffningen skulle avse minor av helt ny konstruktion, som utarbetats under krigsåren. För egen del har jag ansett mig böra tillstyrka, att medel för anskaffning av sådana minor nu ställas till förfogande. I avvaktan på närmare erfarenheter torde emellertid anskaffningen böra erhålla begränsad omfattning, och jag har därför under *posten 15* upptagit ett belopp av 165 000 kronor för ändamålet.

Posten 18 å 350 000 kronor avser fullföljande av anskaffning av radiomateriel. Av beloppet beräknas icke mindre än 150 000 kronor belöpa å prisstegring sedan den 1 juli 1941. Prisstegringens storlek förklaras — såsom framgår av 1945 års statsverksproposition — därav att densamma delvis belöper på materielanskaffning, för vilken medel anvisats för budgetåren 1942/45.

På hemställan av marinförvaltningen har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 30 000 kronor för bekostande av löpande rationaliseringsåtgärder vid marinens verkstadsanläggningar. Medelsframställningen motive-rades med att det ofta under löpande budgetår uppstode krav på smärre

rationaliseringsåtgärder vid verkstäderna i syfte att nedbringa driftkostnaderna, exempelvis genom vissa mindre anskaffningar av arbetsmaskiner och verktyg m. m. På förslag av marinförvaltningen upptages under *posten 20* även för nästa budgetår ett motsvarande belopp.

Marinförvaltningen har framhållit, att man alltmer kommit till insikt därom, att möjligheter måste beredas för snabb fyllning av ubåtarnas syrgassystem. Dylik fyllning sker för närvarande med hjälp av omfyllnadspumpar placerade på örlogssvarven och depåfartyget *Patricia*. Dessutom finnes disponibelt ett antal tryckluftkärl, vilka anskaffats som reserv till kustubåtarna. Antalet i reserv liggande tryckluftkärl är dock avsevärt större än det beräknade behovet, beroende på att från utlandet erhållits ett antal sådana kärl, vilka tidigare bedömts icke skulle bli levererade. Genom att förändra de sålunda överblivna tryckluftkärlen för fyllning av syrgas skulle enligt marinförvaltningen ett antal syrgasbatterier kunna anordnas å örlogssvarven och depåfartyget *Patricia*. Dessa syrgasbatterier skulle avsevärt öka möjligheterna att tillsammans med befintliga omfyllnadspumpar snabbt kunna fylla ubåtarnas syrgassystem, vilket framstår som ett mycket trängande behov. För att utnyttja befintliga tryckluftkärl och förändra dem för fyllning av syrgas samt anordna dem i lämpliga batterier beräknas ett belopp av 15 000 kronor vara erforderligt. I enlighet härmed har under *posten 21* upptagits ett belopp av 15 000 kronor för ändamålet.

Beträffande behovet av det under *posten 22* upptagna beloppet har marinförvaltningen anfört, att det vid de dykningar till allt större djup, som numera utföras, förekommer avsevärda rekompresstider. Härunder måste dykaren lång tid uppehålla sig på olika vattendjup under uppstigningen och är utsatt för kylan i vattnet, varjämte dykaren icke kan vila sig under rekompresstiden. Vidare kan ej bärgningsfartyget förflytta sig eller röra sina propellrar under den tid dykaren befinner sig i vattnet. Vid arbeten i oskyddade vatten kan det därför förekomma vid hastig väderleksförsämring, att bärgningsfartyget tvingas ligga kvar, emedan dykaren icke tillräckligt snabbt kan tagas ombord utan att utsättas för risker av fysiologisk art. Behovet av nedsänkbara rekompresstkammare har därför starkt understrukits av marinförvaltningen, och framför allt erfordras en dylik för bärgningsfartyget *Belos*. Anskaffning av en i vattnet nedsänkbar rekompresstkammare skulle möjliggöra, att dykaren relativt snabbt kunde äntra in i rekompresstkammaren, varefter kammaren snabbt kunde tagas ombord och rekompresstiden fortsätta. Kostnaden för anskaffning av en dylik nedsänkbar rekompresstkammare uppgår till cirka 57 000 kronor.

Posten 23 avser anskaffning av ett antal under år 1945 utprovade utstigningsdräkter för ubåtspersonal. Dräkterna anses komma att avsevärt öka möjligheterna för personalen att, speciellt vid låga vattentemperaturer, företa lyckade uppstigningar från sjunkna ubåtar.

Övriga poster, vilka avse fullföljande av vissa materielanskaffningar, som upptagits i den för innevarande budgetår gällande materielplanen, torde icke behöva här ånyo närmare motiveras.

Av sammanställningen framgår, att jag beräknar medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 12 000 000 kronor, till vilket belopp anslaget synes böra upptagas. Av detta belopp böra 8 260 000 kronor anses belasta försvarsbeslutets kostnadsram. Enär belastningen å kostnadsramen för budgetåren 1942/46, såsom framgår av 1945 års statsverksproposition, beräknats till 32 585 000 kronor och i försvarsbeslutet beräknats till 35 000 000 kronor, skulle således kostnadsramen komma att överskridas med $(32\,585\,000 + 8\,260\,000 - 35\,000\,000 =) 5\,845\,000$ kronor. Detta överskridande beror helt på att inom kostnadsramen inrymts medel för förenämnda anskaffning av förrådsammunition för jagare och kryssare.

I förhållande till innevarande budgetår innebär anslagsbehovet en ökning med 2 515 000 kronor. Det må emellertid anmärkas, att för bestridande av kostnader under innevarande budgetår tagits i anspråk reservationer å äldre anslag till ett sammanlagt belopp av 3 800 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Marinen: Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela beslut om beställning av torpeder i den omfattning, som i det föregående angivits.

[105.] 89. **Marinen: Vissa materielförsök, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 433 000
vid genomförd organisation	» 400 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 421 000

Anslaget för innevarande budgetår, 345 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 137.

Anslagsfrågan är av den natur, att en fullständig redogörelse för densamma icke torde böra lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som i vanlig ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* framhållit, att den mycket omfattande utveckling, som vapenmaterielen under det senaste världskriget undergått, av de krigförande makterna omgivits med sträng sekretess. Detaljerade uppgifter angående nytillkomna vapenkonstruktioner hade därför i endast mycket begränsad omfattning kunnat erhållas. Sedan kriget numera avslutats, syntes emellertid hittills hemlighållna uppgifter angående utvecklingen i här berört avseende komma att bliva mera tillgängliga. Ansträngningar måste då inriktas på att tillvarataga

av de krigförande gjorda erfarenheter och utprova sådana nytillkomna vapenkonstruktioner, vilkas utnyttjande kunde förväntas medföra en betydelsefull effektivisering av marinen. Marinförvaltningen förutsåge därför en ganska omfattande försöksverksamhet under budgetåret 1946/47. Det syntes för övrigt vara tämligen naturligt att nu ifrågavarande anslag bleve mest belastat i slutet av en femårsperiod, enär då stor del av de försök skulle verkställas, vilka förutsattes medföra åtgärder under nästkommande femårsperiod.

Medelsbehovet under förevarande anslag har av marinförvaltningen för nästkommande budgetår beräknats under följande underrubriker.

1. *Skjut- och materieförsök samt inskjutning av kanoner.* Under denna rubrik har under en följd av år avsetts ett belopp av 60 000 kronor per år. Marinförvaltningen har äskat samma belopp för nästkommande budgetår.

2. *Försök med teknisk materiel.* Under en följd av år har riksdagen beviljat medel för försök med teknisk materiel, för budgetåret 1945/46 150 000 kronor. Då sjökrigets stridsmedel i tekniskt hänseende äro i ständig, snabb utveckling, har marinförvaltningen ansett erforderligt, att tekniska försök i fortsättningen verkställas i ökad omfattning. Ämbetsverket har därför hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte beräknas ett belopp av 165 000 kronor.

3. *Försök med torpedmateriel.* Till försök med torpedmateriel har under de senaste åren årligen ett belopp av 70 000 kronor ställts till förfogande. Marinförvaltningen har anført, att dylika försök ofta ställde sig mycket dyrbara särskilt när det vore fråga om prov i dynamometer, omkonstruktion av hel torped eller försöksskjutningar i sjön. För närvarande hade en hel del nyheter, som utvecklats under kriget, kommit till marinförvaltningens kännedom, och en del av dessa nyheter, vilka vore synnerligen betydelsefulla för torpedvapnets utveckling, krävde särskilt dyrbara försök. Marinförvaltningen beräknade det sammanlagda medelsbehovet för erforderliga försök under nästa budgetår till 250 000 kronor.

4. *Försök med radiomateriel.* Under de senaste budgetåren har årligen ett belopp av 30 000 kronor ställts till marinförvaltningens förfogande för försök med radiomateriel. Då den intensiva utvecklingen på området alltjämt fortgår, har marinförvaltningen ansett det vara av mycket stor betydelse, att erforderlig försöksverksamhet även i fortsättningen kan bedrivas. Marinförvaltningen har därför hemställt om oförändrad medelstildelning.

5. *Försök med viss ubåtsmateriel.* För vissa av marinförvaltningen närmare angivna försök har ämbetsverket beräknat ett medelsbehov av 68 000 kronor.

6. *Vissa försök med torpedbåt.* För detta ändamål har marinförvaltningen beräknat ett belopp av 55 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget har marinförvaltningen således beräknat till $(60\,000 + 165\,000 + 250\,000 + 30\,000 + 68\,000 + 55\,000 =)$ 628 000 kronor.

I likhet med marinförvaltningen anser jag, att medel i större omfattning än tidigare böra ställas till förfogande för försök och nykonstruktioner. Ä andra sidan torde, såsom exempelvis framgår av vad som anförts under näst-föregående punkt vid behandlingen av frågan om fortsatt torpedanskaffning, nyanskaffning av materiel av nuvarande konstruktion i vissa fall kunna be-gränsas. Jag har därför intet att erinra mot den av marinförvaltningen föreslagna anslagshöjningen, dock att anslaget torde böra avrundas nedåt till 600 000 kronor. Av detta belopp kunna omkring 45 000 kronor beräknas motsvara prisstegring sedan 1 juli 1941. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 255 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Vissa materielförsök* för budgetåret 1946/47
anvisa ett *reservationsanslag* av 600 000 kronor.

[106.] 90. *Marinen: Förstärkning av kustartilleriförsvaret, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 5 800 000
vid genomförd organisation	» —

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 5 725 000
---	-------------

Engångskostnaderna för förstärkning av kustartilleriförsvaret — avseende viss materielanskaffning — beräknades i försvarsbeslutet till ($5 \times 5\,800\,000 =$) 29 000 000 kronor för hela femårsperioden 1942/47. Med hänsyn till kända och beräknade prisstegringar uppskattades kostnaderna i 1943 års stats-verksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 134) till 35 610 000 kronor, varav alltså 6 610 000 kronor belöpte på prisstegringar sedan den 1 juli 1941. Enär 1942 års riksdag för ändamålet för budgetåret 1942/43 anvisat 4 400 000 kronor, beräknades under återstoden av uppsättningsperioden komma att erfordras ett belopp av ($35\,610\,000 - 4\,400\,000 =$) 31 210 000 kronor, eller i genomsnitt för budgetåren 1943/47 i runt tal 7 800 000 kronor, av vilket belopp 1 650 000 kronor belöpte å prisstegring sedan den 1 juli 1941. Anslaget har karak-tären av s. k. kvotanslag.

Av skäl som närmare framgå av 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 96) har Kungl. Maj:t enligt beslut den 2 juni 1944 för-ordnat, att kostnaderna för förstärkning av kustartilleriförsvaret för femårs-perioden 1942/47 icke må överstiga 35 150 000 kronor.

Marinförvaltningen har hemställt, att för ifrågavarande ändamål för budget-året 1946/47 måtte anvisas ett anslag av 7 800 000 kronor.

I detta sammanhang torde även böra upptagas till behandling frågan om dispositionen av vissa överskotts- och rabattmedel (jfr prop. 1944: 275 s. 18 f.).

Genom beslut den 13 och 20 april 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt marin-förvaltningen att inkomma med förslag rörande dispositionen av, efter av-drag för merkostnader på grund av s. k. glidande prisskala, återstående

medel å två belopp om tillhoppa 192 436 kronor 90 öre, som tillgodoförts de för budgetåren 1943/44 och 1944/45 anvisade reservationsanslagen till förstärkning av kustartilleriförsvaret ävensom å ett belopp om 6 068 kronor 10 öre, som tillgodoförts det för förstnämnda budgetår anvisade anslaget till anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel.

Sedan *marinförvaltningen* i skrivelse den 2 mars 1945 hemställt, att för modernisering av vissa centralinstrument för kustartilleriet få disponera högst 365 000 kronor av ett å förskottsstaten för försvarsväsendet för budgetåret 1944/45 uppfört förskottsanslag, har ämbetsverket i skrivelse den 16 augusti 1945, då ifrågavarande framställning icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, hemställt, att nyssberörda belopp, tillhoppa 198 505 kronor, måtte få disponeras för ifrågavarande moderniseringsarbeten. I skrivelse den 21 augusti 1945 har *marinförvaltningen* hemställt, att återstående belopp, (365 000—198 505 =) 166 495 kronor, måtte få utgå av rabattmedel, som tillgodoförts det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget till Täckning av vissa engångsutgifter för materielanskaffning m. m.

*epartements-
chefen.*

Förevarande anslag torde i enlighet med *marinförvaltningens* förslag böra upptagas med oförändrat belopp, 7 800 000 kronor. Vid bifall härtill kommer hela det i 1944 års statsverksproposition för budgetåren 1942/47 beräknade beloppet, 35 150 000 kronor, att vara anvisat. Av anslagsbeloppet böra i likhet med innevarande budgetår 1 650 000 kronor anses belöpa på prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Jag har intet att erinra mot att de av *marinförvaltningen* angivna överskotts- och rabattmedlen, vilka härflyta från krigsindustrien, utnyttjas för ombyggnad av vissa centralinstrument i den omfattning ifrågavarande medel det medgiva. Ombyggnaden är erforderlig, om tillfredsställande skjutresultat skola kunna erhållas mot snabba flygplan på stor höjd. Därest riksdagen icke har något att däremot erinra, torde alltså Kungl. Maj:t böra meddela beslut om medlens disposition på angivet sätt. I den mån andra besparingar uppkomma å förevarande anslag, synas även de efter Kungl. Maj:ts närmare prövning böra få tagas i anspråk för ifrågavarande ändamål. Där emot torde icke det av *marinförvaltningen* angivna anslaget till täckning av vissa engångsutgifter kunna utnyttjas för ändamålet.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Förstärkning av kustartilleriförsvaret* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 7 800 000 kronor.

[107.] 91. *Marinen*: *Anskaffning av telefon- och andra elektriska anläggningar m. m., reservationsanslag.* Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1943: 302 (s. 81 ff) anvisade 1943 års riksdag för budgetåret 1943/44 ett reservationsanslag av 1 575 000 kronor till anskaffning av telefon- och andra elektriska anläggningar m. m. för *marinen*.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har nu *marinförvaltningen* hemställt om anvisande av medel, tillhoppa 78 000 kronor, för vissa ytterligare telefonanläggningar. Av det äskade beloppet avse 40 000 kronor engångskostnader för anskaffning av telefonanläggning för marinens underofficers- och värnpliktsskolor å Berga. Återstoden, 38 000 kronor, belöper på vissa med den nya varvsorganisationen sammanhängande arbeten. Marinförvaltningen har beträffande sistnämnda fråga — under framhållande av att omorganisationen av verksamheten vid Karlskrona och Stockholms örlogsvarv nödvändiggjorde vissa ändringar samt viss utbyggnad av de av åtgärden berörda lokalerna — anfört, att i samband därmed erfordrades dels utökning och flyttning av lokal- och rikstelefoner samt jordkabelnät, dels ock anskaffning av en chefstelefonanläggning för vartdera örlogsvarvet.

Jag får erinra, att 1945 års riksdag (prop. nr 332; riksdagens skrivelse nr 545) *Departement chefen.* bemyndigat Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställning å telefonanläggning för marinens underofficersskola m. m. å Berga inom en kostnadsram av 40 000 kronor. Senare denna dag torde vid behandlingen av kapitalbudgeten förslag komma att framläggas om vissa om- och tillbyggnader vid Karlskrona och Stockholms örlogsvarv för åstadkommande av ändamålsenliga administrationslokaler. Jag har därför intet att erinra mot att medel för de av marinförvaltningen angivna ändamålen anvisas för nästa budgetår. Ej heller har jag funnit anledning till erinran mot marinförvaltningens beräkning av kostnaderna, 78 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 11 000 kronor kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941. För ändamålet torde lämpligen böra uppföras ett reservationsanslag med samma beteckning som förenämnda anslag för budgetåret 1943/44, varvid jag förutsätter, att eventuell behållning å sistnämnda anslag vid utgången av innevarande budgetår tillföres det nya anslaget.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av telefon- och andra elektriska anläggningar m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 78 000 kronor.

Fortifikatoriska anläggningar m. m.

[108.] 92. *Marinen: Befästningars underhåll m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	468 000
vid genomförd organisation	»	500 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	632 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 700 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll marinförvaltningen, att på grund av tillkomsten under beredskapstiden av olika befäst-

ningsanläggningar för en kostnad av över 60 000 000 kronor samt, i anslutning till dessa, ett stort antal baracker ett väsentligt ökat behov av medel för underhåll av befästningar och därtill hörande anläggningar föreläge. Vid behandlingen av förevarande anslag i 1945 års statsverksproposition anförde emellertid min företrädare i ämbetet, att det icke utan vidare vore givet, att alla de befästningsanläggningar som tillkommit som en följd av den förstärkta försvarsberedskapen, skulle bibehållas eller underhållas i samma utsträckning som de dittillsvarande permanenta befästningarna. Ej heller kunde då avgöras i vad mån det av marinförvaltningen angivna barackbeståndet skulle bibehållas i fredstid. På ytterligare överväganden, vilka borde komma till stånd i samband med en avveckling av försvarsberedskapen, finge bero i vad mån kostnaderna för underhåll av dessa befästningsanläggningar och baracker skulle i fredstid belasta detta anslag.

I skrivelse den 16 augusti 1945 angående anslag för marinen för budgetåret 1946/47 har *marinförvaltningen* preliminärt angivit medelsbehovet under förevarande anslag till 1 345 000 kronor. Ämbetsverket har därvid framhållit, att i det av ämbetsverket angivna värdet, 60 000 000 kronor, å befästningsanläggningar, som tillkommit under försvarsberedskapen, ej vore inräknade kostnaderna för de under beredskapen utförda fältbefästningarna, vilka kostnader uppginge till över 10 000 000 kronor, ävensom att samtliga nämnda befästningsanläggningar enligt överbefälhavarens skrivelse till chefen för marinen den 18 juni 1945 angående avveckling av befästningsverksamheten skulle tills vidare underhållas.

Med skrivelse den 28 september 1945 har marinförvaltningen inkommit med slutligt förslag rörande medelsanvisning under anslaget för nästa budgetår och därvid anfört i huvudsak följande.

Marinförvaltningen hade enligt av chefen för marinen lämnade direktiv beträffande olika befästningsanläggningars hållande i högre eller lägre beredskap företagit en utredning för att dels kunna i möjligaste mån precisera, dels även i möjligaste mån kunna nedbringa kostnaderna för befästningars underhåll. Beräkningarna härför hade utförts så, att av de olika lokalförvaltningarna gjorts detaljberäkningar av underhållskostnaderna för olika typiska anläggningar. Med ledning av sålunda erhållna uppgifter hade därefter ett medelpris för olika slags anläggningar uträknats. Enligt de direktiv, som chefen för marinen lämnat beträffande anläggningarnas användande och den krigsberedskap, som avsåges att hållas under de kommande åren, hade anläggningarna indelats i följande fyra kategorier, nämligen A:I, anläggningar, vilka skulle användas för utbildning i fredstid, A:II, anläggningar för förband med högre krigsberedskap, B, anläggningar för förband under lägre krigsberedskap, samt C, anläggningar, vilka skulle underhållas endast så, att deras bestånd ej äventyrades. Med utgångspunkt från underhållskostnaderna för anläggningar tillhörande kategori A:I, vilka krävde det största underhållet, hade bedömts i vad mån underhållskostnaderna för till övriga kategorier hörande anläggningar kunde nedbringas. I fullt medvetande om de stora svårigheter, som föreläge för en dylik bedömning, hade marinförvaltningen ansett sig försöksvis kunna föreslå underhållskostnaderna för kategori A:II och B till cirka 80 % och för kategori C till cirka 50 % av motsvarande kostnader för kategori A:I. Det totala medelsbehovet för underhåll av befästningsanläggningar uppginge enligt

angivna beräkningsgrunder till 790 000 kronor. Härtill komme kostnader för avlöning av icke-ordinarie personal vid kustartilleriförsvarens fortifikationsförvaltningar, vilka kostnader av marinförvaltningen uppskattades till 135 000 kronor eller samma belopp, vartill dessa kostnader beräknats för innevarande budgetår. Från de olika lokalförvaltningarna hade framställningar gjorts om ökning av denna personal. Ehuru marinförvaltningen ansåge att en sådan ökning vore befogad, vore ämbetsverket icke berett att nu framlägga definitivt förslag i detta hänseende, utan syntes denna fråga lämpligen böra upptagas till behandling av 1945 års försvarskommitté.

Beträffande underhåll av baracker ansåge marinförvaltningen, att de baracker, vilka tillhörde de till kategori A: I hänförliga anläggningarna, borde underhållas i full utsträckning, medan däremot baracker tillhörande kategorierna A: II, B och C borde underhållas endast i sådan omfattning, att deras bestånd bibehölls. Detta medförde, att för baracker tillhörande kategori A: I underhållskostnaderna borde beräknas till 2,5 %, men att för baracker tillhörande kategorierna A: II, B och C underhållskostnaderna syntes kunna nedbringas till endast 1 % av anläggningskostnaderna. Antalet baracker (förläggings- och förråds-) tillhörande kategori A: I uppginge till omkring 800, motsvarande ett byggnadsvärde av cirka 5 500 000 kronor, och tillhörande kategori A: II, B och C till omkring 675, motsvarande ett byggnadsvärde av cirka 4 500 000 kronor. Kostnaderna för underhåll av dessa baracker komme således att uppgå till i runt tal $(140\,000 + 45\,000 =) 185\,000$ kronor.

Vid beräkningen av det antal baracker, tillhörande kategorierna A: II, B och C, som skulle underhållas, hade reducering skett med ledning av uppgjorda förslag till försäljning och uthyrning av baracker. Återstoden av till dessa kategorier hörande baracker vore till största delen uppförd i anslutning till försvarsanläggningar och lämpade sig fördenskull endast i undantagsfall till uthyrning. Deras försäljningsvärde måste med tanke på platsernas belägenhet på öar med dåliga kommunikationsmöjligheter och besvärliga transportförhållanden sättas synnerligen lågt. Med beaktande av detta och den icke obetydliga tid, som i händelse av ett uppkommande skärpt läge komme att erfordras för dessa barackers återuppförande, hade här räknats med att bibehålla ifrågava- rande baracker.

Förutom baracker hade vid befästningarna även vissa andra anläggningar till ett värde av minst 4 000 000 kronor utförts, såsom hygieniska anordningar, kajer och vägar för möjliggörandet av erforderliga förbindelsers upprätthållande m. m. Kostnaderna för underhåll av dessa anläggningar uppskattades av marinförvaltningen, efter 2,5 % å anläggningskostnaden, till 100 000 kronor.

Marinförvaltningen har alltså beräknat det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag till $(790\,000 + 135\,000 + 185\,000 + 100\,000 =)$ 1 210 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har framhållit, att frågan om lämplig metod för beräkning av underhållskostnader för i berg insprängda anläggningar icke vore utredd. Ämbetsverket vore icke övertygat om att det vore möjligt att vid uppskattning av kostnader för underhåll av sådana anläggningar tillämpa procentuell beräkningsmetod, eftersom anläggningskostnaderna i stor utsträckning berodde av förhållanden, som icke hade samband med de faktorer som påverkade underhållet av anläggningarna.

Den av marinförvaltningen beräknade procentsatsen för underhåll av baracker syntes riksräkenskapsverket anmärkningsvärt hög. Ämbetsverket för-

ordade för sin del, att denna procentsats, såvitt avsåge baracker som endast skulle stå i reserv, icke sattes högre än till 0,5 % å anläggningsvärdet. Att i kostnaderna för underhåll av befästningar inräkna kostnaderna för underhåll av baracker vore försvarbart i den mån barackerna skulle bibehållas samt tillhöra befästningsanläggningar, underhållas av samma personal, som användes för underhåll av dessa, samt i den mån de icke representerade sådant värde, att de lämpligen kunde upptagas till redovisning i fastighetsfonden. De baracker, som skulle bibehållas för att användas för särskilda ändamål eller uthyras, syntes böra invärderas i fastighetsfonden och underhållas enligt för denna gällande regler.

Riksräkenskapsverket har vidare ifrågasatt, huruvida icke kostnaderna för löner till den vid fortifikationsförvaltningarna anställda icke-ordinarie personalen borde överföras till avlöningsanslag.

Riksräkenskapsverket har slutligen framhållit, att den av marinförvaltningen beräknade totalkostnaden för underhåll av befästningar förefölle synnerligen hög. Riksräkenskapsverket ville ifrågasätta, huruvida icke marinförvaltningen räknat med en högre underhållsstandard än som förutsatts i 1942 års försvarsbeslut. Vid sådant förhållande ansåge sig riksräkenskapsverket icke kunna förorda någon större höjning av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, innan särskild utredning förebragts rörande dels det faktiska behovet av underhållsmedel för befästningsanläggningar och dels fastställandet av normer för beräkning av dessa underhållskostnader.

*Departements-
chefen.*

Vid behandlingen av arméns motsvarande anslag har jag föreslagit, att erforderliga utgifter för forskningsverksamhet för befästningar skola bestridas från respektive försvarsgrenars anslag till befästningars underhåll.

Beträffande grunderna för fördelningen av kostnaderna för underhåll av baracker mellan olika anslag har jag i princip intet att erinra mot vad riksräkenskapsverket anfört. Emellertid synes det vanskligt att utan närmare utredning bedöma till hur stor del kostnaderna böra bestridas från förevarande anslag respektive från vederbörlig anslagspost till reparation och underhåll i staten för försvarets fastighetsfond. Det synes även troligt, att en ej ringa del av de för nästa budgetår aktuella kostnaderna är av beskaffenhet att böra bestridas med anlitande av anslag för försvarsberedskapens avveckling. I avbidan på närmare överbäganden härutinnan utgår jag från att de av marinförvaltningen angivna kostnaderna för underhåll av baracker skola till huvudsaklig del för nästa budgetår bestridas från förevarande anslag.

Marinförvaltningen har beräknat medelsbehovet under anslaget till 1 210 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagshöjning med icke mindre än 510 000 kronor. Av skäl, som anförts vid behandlingen av motsvarande anslag för armén och med visst beaktande av vad riksräkenskapsverket framhållit, anser jag emellertid, att anslagshöjningen bör något begränsas. Jag räknar därför med ett sammanlagt medelsbehov under anslaget av 1 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 300 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 90 000 kronor kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

Då behovet av och anställningsförhållandena för den icke-ordinarie personal vid kustartilleriförsvarens fortifikationsförvaltningar, som för närvarande avlönas från förevarande anslag, torde bliva föremål för prövning i annat sammanhang, vill jag icke nu föreslå ändrad redovisning av kostnaderna för denna personal.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Befästningars underhåll m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 1 000 000 kronor.

Bidrag och understöd.

[109.] 93. *Marinen: Bidrag till sjövärnskåren, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 64 000
vid genomförd organisation	» 65 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 62 400

Anslaget för innevarande budgetår, 64 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren, s. 137, intagen plan.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning*, i enlighet med ett av chefen för sjövärnskåren avgivet förslag, äskat oförändrat anslag.

Jag har intet att erinra mot civilförvaltningens förslag om oförändrad medelsanvisning. Enligt gällande bestämmelser äga medlemmar av sjövärnskåren under tjänstgöring åtnjuta vissa ekonomiska förmåner, för vilkas bestridande medel utgå från de anslag, som avses för bestridande av motsvarande utgifter för marinens verksamhet i övrigt. Även kostnaderna för sjövärnskårens övningar torde bestridas på motsvarande sätt. Det synes mig böra övervägas, huruvida icke åtminstone vissa av dessa kostnader — i analogi med vad som gäller för armén — borde bestridas av sjövärnskåren. Kårens ökade medelsbehov skulle i så fall tillgodoses genom höjning av förevarande anslag till den del det ej kan i annan ordning bestridas. Jag förutsätter, att denna fråga närmare överväges av försvarets civilförvaltning i samband med dess anslagsäskanden för budgetåret 1947/48.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till sjövärnskåren* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 64 000 kronor.

[110.] 94. *Marinen: Bidrag till maritim ungdomsverksamhet, reservationsanslag.*

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	kronor 76 200
--	---------------

Anslaget för innevarande budgetår, 78 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 138, intagen stat med 3 000 kronor till

maritima ungdomsrådet, 16 000 kronor till bidrag till sjöscoutverksamheten och 59 000 kronor till bidrag till aspirantverksamheten inom sjövärnskåren.

Vad beträffar medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har *maritima ungdomsrådet*, såvitt avser det för rådets egna kostnader beräknade beloppet av 3 000 kronor, icke ifrågasatt någon ändring. Medelsbehovet för sjöscoutverksamheten har ungdomsrådet angivit till 20 000 kronor, innefattande en höjning i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår med 4 000 kronor, vilket belopp i sin helhet avsetts komma Sveriges scoutförbund till godo. För aspirantverksamheten inom sjövärnskåren har ungdomsrådet anmält ett medelsbehov av 65 000 kronor, vilket belopp i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade beloppet innebär en höjning med 6 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget har således ungdomsrådet beräknat till (3 000 + 20 000 + 65 000 =) 88 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har icke ansett sig kunna tillstyrka någon höjning av anslaget utöver för innevarande budgetår anvisat belopp.

*Departements-
chefen.*

I förhållande till medelsanvisningen för budgetåret 1944/45 innebär det för innevarande budgetår anvisade anslaget till bidrag till maritim ungdomsverksamhet en anslagshöjning med 3 000 kronor. Genom anslagshöjningen har möjlighet beretts Kungl. Maj:t att ställa medel till förfogande för bidrag till sjöscoutverksamhet inom vissa andra sammanslutningar än Sveriges scoutförbund. I likhet med civilförvaltningen kan jag icke tillstyrka en ytterligare höjning av anslaget. Jag förordar därför, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 78 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Bidrag till maritim ungdomsverksamhet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 78 000 kronor.

[111.] 95. [**Marinen: Understöd åt föreningar m. m.**]

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden.....	kronor	10 000
vid genomförd organisation.....	»	10 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelsbelastning per år å kostnadsramen)	»	17 200

Anslaget för innevarande budgetår, 23 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren, s. 138.

Försvarets civilförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår hemställt om oförändrad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål samt därvid anført, att enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat från marinstaben, något behov av medel under anslaget för de inom Väst-kustens marindistrikt tillkomna personalföreningarna icke, såvitt nu kunde bedömas, syntes vara för handen. Därest det emellertid senare skulle visa

sig ofrånkomligt att tillgodose behovet av dylika medel för ifrågavarande föreningar, syntes den till Kungl. Maj:ts disposition under anslaget stående posten för oförutsedda behov kunna tagas i anspråk för ändamålet.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot civilförvaltningens förslag, *Dep* får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *chefen.*

att till *Marinen*: *Understöd åt föreningar m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 23 000 kronor.

Flygvapnet.

Avlöningar m. m. till fast anställd personal.

[112.] 96. **Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl., förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 23 400 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 140 f.

Såsom jag vid behandlingen av arméns motsvarande anslag anført bör förevarande anslag i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptagas med beräknat belopp. I sina anslagsberäkningar för nästa budgetår har försvarets civilförvaltning räknat med fortsatt utbyggnad av flygvapnets personalorganisation enligt 1942 års försvarsbeslut. Ämbetsverket har därjämte räknat med att den av 1943 års riksdag beslutade militära väderlekstjänsten skall planenligt utbyggas samt att den av 1944 års riksdag beslutade Södertörns flygflottilj (F 18) skall organiseras. Medelsbehovet under förevarande anslag har av ämbetsverket angivits till 27 000 000 kronor.

För egen del har jag vid bedömandet av flygvapnets anslagsbehov för nästa budgetår ansett mig kunna i huvudsak lägga det sålunda angivna organisationsschemat till grund. Förevarande anslag torde i riksstatsförslaget böra upptagas med ett till 26 500 000 kronor beräknat belopp.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet*: *Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 26 500 000 kronor.

[113.] 97. **Flygvapnet: Avlöningar till personal å reservstat, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	39 000
vid genomförd organisation	»	162 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	2 700

Anslaget för innevarande budgetår, 4 500 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren, s. 141, intagen avlöningsstat jämte personalför-

teckning. Enligt personalförteckningen omfattar flygvapnets reservstat en flygläkare av 1. graden.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* — med förmälan att chefen för flygvapnet föreslagit inrättande å reservstaten av 1 överstelöjtnantsbeställning, 2 majorsbeställningar, därav 1 i intendenturbefattning, samt 2 kaptensbeställningar, därav 1 i intendenturbefattning — vidare anfört bland annat följande.

I fråga om behovet av reservstatsbeställningar för officerare (utom i intendenturbefattning) har chefen för flygvapnet framhållit, att någon reservstat för dylika beställningshavare hittills icke upptagits, enär med hänsyn till tidigare rådande beredskapsläge och personaltillgång vid flygvapnet så icke ansetts lämpligt. Det kunde emellertid nu förutsättas, att efter en återgång till normala förhållanden ett flertal av flygvapnets äldre officerare komme att söka sin utkomst å den civila arbetsmarknaden. Med hänsyn till den erfarenhet inom flygvapnet ifrågakarande officerare besatte vore det synnerligen olägligt, om de icke i fortsättningen kunde relativt fast knytas till flygvapnet och placeras i kvalificerade krigsbefattningar.

Chefen för flygvapnet har framhållit, att verkställd undersökning givit vid handen, att svårigheter icke föreläge att till reservstat överföra kompetenta och lämpliga officerare. Vunna erfarenheter från rekryteringen av beställningar på aktiv stat för intendenturofficerare tydde även på att återbesättande av ledigblivna beställningar efter till reservstat överförda kunde ske utan svårigheter.

Då enligt vad chefen för flygvapnet anfört förutsättningar torde föreligga för rekrytering av de föreslagna reservstatsbeställningarna samt det avsedda antalet beställningar ligger inom ramen för den av 1941 års försvarsutredning förordade reservstatsorganisationen, anser civilförvaltningen sig böra tillstyrka bifall till flygvapenchefens förslag.

Med tillämpande av gällande grunder för reservstatspersonalens avlönande har civilförvaltningen beräknat nettolönen till redan befintlig och nu föreslagen personal till i runt tal 26 100 kronor.

Kostnaderna för tjänstgöringstraktamenten har civilförvaltningen beräknat till 2 100 kronor och för rörligt tillägg till i runt tal 3 900 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle således enligt civilförvaltningens beräkningar utgöra ($26\,100 + 2\,100 + 3\,900 =$) 32 100 kronor.

*departements-
chefen.*

I likhet med föregående år föreligga fortfarande betydande svårigheter att täcka flygvapnets behov av officerare på aktiv stat. Dessa svårigheter skulle ytterligare ökas genom inrättande av de föreslagna reservstatsbeställningarna. Med hänsyn härtill och då det — vad angår såväl flygande personal som intendenturofficerare — synes lämpligt att icke utöka reservstatskadern i avbidan på försvarskommittéus prövning av personalorganisationen, anser jag mig icke kunna förorda, att de av civilförvaltningen förordade beställningarna nu inrättas. Enär medelsbehovet under anslaget vid sådant förhållande kan beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förlagsanslag* av 4 500 kronor.

[114.] 98. **Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 655 600
vid genomförd organisation	» 210 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 763 000

Anslaget för innevarande budgetår, 1 060 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 142, intagen avlöningsstat med 945 000 kronor till avlöningar, 20 000 kronor till reservbefälstraktamenten och 95 000 kronor till rörligt tillägg.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* beträffande förevarande anslag anfört, att med hänsyn till flygvapnets pågående utbyggnad ett relativt stort antal reservofficerare, reservunderofficerare och flygingenjörer i reserven — i likhet med vad fallet varit under senaste budgetåren — måste vara inkallade till frivillig tjänstgöring. Chefen för flygvapnet hade med utgångspunkt härifrån beräknat att — medräknat reservofficerare i intendenturbefattning — 2 kaptener, 36 löjtnanter, 43 fänrikar, 22 serjeanter, 4 flygingenjörer av 3. graden och 4 flygunderingenjörer skulle vara inkallade till tjänstgöring hela nästa budgetår. Därjämte hade 1 flygingenjör av 3. graden beräknats vara inkallad till tjänstgöring under nio månader av budgetåret. Samtliga hade uppgivits vara reservanställda. Kostnaderna för löner till ifrågavarande reservpersonal beräknade civilförvaltningen till, i avrundat tal, 573 000 kronor. För bestridande av kostnader för flygtillägg jämte övriga reservpersonalen tillkommande löneförmåner beräknades ett sammanlagt belopp av i runt tal 260 000 kronor. Anslagsposten till avlöningar borde således i enlighet med det anförda beräknas till (573 000 + 260 000 =) 833 000 kronor. Kostnaderna för reservbefälstraktamenten beräknade civilförvaltningen till 16 000 kronor och för rörligt tillägg till, i avrundat tal, 86 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag skulle således enligt civilförvaltningens beräkningar utgöra (833 000 + 16 000 + 86 000 =) 935 000 kronor.

Mot civilförvaltningens anslagsberäkning, slutande på ett belopp av 935 000 kronor, synes intet vara att erinra. Att anslagsbeloppet överstiger det i försvarsbeslutet för uppsättningsperioden beräknade genomsnittsbeloppet sammanhänger bland annat med att på grund av bristen på aktiv personal inom flygvapnet reservpersonalen i stor utsträckning måste tagas i anspråk för frivillig tjänstgöring. Även de av 1943 års riksdag beslutade förbättrade avlöningsförmåner för reservpersonalen ha föranlett ökning av medelsbehovet. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 125 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Flygvapnet*: *Avlöningar till personal i flygvapnets reserv* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 935 000 kronor.

[115.] 99. **Flygvapnet: Rekryteringskostnader, förslagsanslag.** Beträffande en av 1945 års riksdag beslutad omläggning av anslagen till rekryteringskostnader m. m. torde få hänvisas till vad i det föregående anförts vid behandlingen av motsvarande anslag för armén.

Anslaget för innevarande budgetår, 130 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 142, intagen stat.

Försvarets civilförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår — under hänvisning till vad ämbetsverket anført vid behandlingen av motsvarande anslag för armén — räknat med oförändrad medelsanvisning.

Departements-
chefen.

Då jag intet har att erinra mot att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Rekryteringskostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 130 000 kronor.

[116.] 100. **Flygvapnet: Ekiperingsersättningar, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 349 200
vid genomförd organisation	» 585 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 378 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 475 000 kronor. Såsom anförts vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén har förutsatts, att storleken av den till reservpersonalen utgående ekiperingshjälpen årligen skall bli föremål för prövning i samband med framläggande av medelsäskanden för riksdagen. Beträffande de för innevarande budgetår fastställda grunderna torde få hänvisas till statsliggaren för detta budgetår, s. 142.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* i fråga om detta anslag anført i huvudsak följande.

Kostnaderna för ekiperingshjälp till personal på aktiv stat torde — med utgångspunkt från att nyutnämning kommer att ske av 49 fänrikar, 15 flygingenjörer av 3. graden, 2 flygläkare av 1. graden, 14 militärmeteorologer, 80 sergearter, 30 mästare, därav 22 beräknas kunna rekryteras bland överfurirerna, samt 172 överfurirer — böra beräknas till $(168 \times 500 + 22 \times 200 + 172 \times 300 =)$ 140 000 kronor. Kostnaderna för ekiperingsbidrag torde få beräknas efter ett antal av 1 816 beställningshavare, varav 500 överfurirer, till $(1\,316 \times 180 + 500 \times 120 =)$ 296 880 kronor.

Med utgångspunkt från att ekiperingshjälpen — i likhet med vad för innevarande budgetår är fallet — för nästa budgetår kommer att fastställas till 1 000 kronor vid första anställning till reservanställd officer, underofficer

och flygingenjör samt att nyutnämning kommer att ske av 58 fanrikar, 6 flygingenjörer av 3. graden och 25 serjeanter beräknas kostnaderna för ekiperingshjälp till flygvapnets reservpersonal till $(89 \times 1\,000 =)$ 89 000 kronor.

I enlighet med det anförda beräknas således medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till $(140\,000 + 296\,880 + 89\,000 =)$ 525 880 kronor eller, i avrundat tal, 525 000 kronor.

I likhet med civilförvaltningen anser jag anledning¹ icke föreligga till ändring i de för innevarande budgetår tillämpade grunderna beträffande utbetalande av ekiperingsersättningar. Utan att för närvarande taga ställning till de förslag till personalstater, varpå civilförvaltningens anslagsberäkning grundats, anser jag mig kunna tills vidare godtaga beräkningen. Jag får alltså — under framhållande att anslagshöjningen utgör 50 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements
chefen.*

att till *Flygvapnet: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 525 000 kronor.

Avlöningar m. m. till värnpliktiga.

[117.] 101. *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 2 514 000
vid genomförd organisation	» 2 644 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 2 780 000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 143, intagen stat på följande sätt:

1. Penningbidrag, <i>förslagsvis</i>	kronor 2 570 000
2. Premier, <i>förslagsvis</i>	» 125 000
3. Flygtillägg, <i>förslagsvis</i>	» 755 000
Summa kronor 3 450 000	

Försvarets civilförvaltning har beträffande penningbidrag och premier beräknat medelsbehovet under anslaget med ledning av samma författningsbestämmelser som angivits under motsvarande anslag för armén. Beträffande de närmare beräkningsgrunderna har ämbetsverket framhållit följande.

Chefen för flygvapnet har beräknat antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under budgetåret 1946/47 till sammanlagt 2 355 984, varav 2 151 134 för meniga, som icke fullgjort tjänstgöring under sammanlagt 390 dagar, 109 200 för vicekorpraler samt för meniga, som fullgjort tjänstgöring under sammanlagt minst 390 dagar, 35 100 för korpraler, 48 120 för furirer samt 12 430 för serjeanter. Därjämte har flygvapenchefen — med hänsyn till att den för budgetåret 1946/47 föreslagna befälskadern icke motsvarar den för samma budgetår fastställda flygvapenorganisationen — beräknat att 12 reservofficersaspiranter efter genomgången reservofficerskurs komma att före utnämningen till reservofficerare fullgöra frivillig tjänstgöring under sammanlagt 2 940 tjänstgöringsdagar.

Med utgångspunkt häri har civilförvaltningen beräknat kostnaderna för

penningbidrag till $(2\ 151\ 134 \times 1,00 + 109\ 200 \times 1,50 + 35\ 100 \times 2,00 + 48\ 120 \times 2,50 + (12\ 430 + 2\ 940) \times 3,00 =) 2\ 551\ 544$ kronor eller, i avrundat tal, 2 550 000 kronor.

På grundval av uppgifter, som lämnats av chefen för flygvapnet beräknas *premier* under nästa budgetår komma att utgå till 50 värnpliktiga underofficerare, 58 reservofficersaspiranter, 43 värnpliktiga flygförare och 15 värnpliktiga flygskyttar. Sammanlagt erfordras sålunda för premier $(65 \times 500 + 101 \times 1\ 500 =) 184\ 000$ kronor.

Kostnaderna för flygtillägg m. m. beräknas för nästa budgetår till i runt tal 600 000 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet har således beräknats till $(2\ 550\ 000 + 184\ 000 + 600\ 000 =) 3\ 334\ 000$ kronor.

Departements-
chefen.

Beträffande anslagets benämning och beräkningen av kostnaderna för premier får jag hänvisa till vad jag härutinnan anfört vid arméns motsvarande anslag.

Det av civilförvaltningen föreslagna anslagsbeloppet synes kunna avrundas nedåt till 3 300 000 kronor, innebärande en auslagsminskning med 150 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 3 300 000 kronor.

[118.] 102. **Flygvapnet: Familjebidrag, förslagsanslag.** Detta anslag är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 57 000 kronor. Under åberopande av vad som anförts vid behandlingen av arméns motsvarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Familjebidrag* för budgetåret 1946/47 beräkna ett *förslagsanslag* av 57 000 kronor.

Sjukvård.

[119.] 103. **Flygvapnet: Sjukvård, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 252 600
vid genomförd organisation	» 287 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 235 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 265 000 kronor, varav 30 000 kronor avsetts till bestridande av kostnaderna för vissa specialundersökningar.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget räknat med ett dagskostnadsbelopp av 4 öre för sjukvård och begravningshjälp åt värnpliktiga och ett medelkostnadsbelopp av 20 kronor för helt år räknat för ordinarie och icke-ordinarie beställnings- och befattningshavare, vilka beräkningsgrunder överensstämmer med de för innevarande budgetår tillämpade.

Vid uppskattandet av kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp åt värnpliktiga har sjukvårdsförvaltningen beräknat antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga till 2 353 190. Ifrågavarande kostnader ha sålunda av ämbetsverket beräknats till $(2\,353\,190 \times 0,04 =)$ 94 128 kronor eller i runt tal 94 000 kronor.

Kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt manskapsavlöningsreglementet har sjukvårdsförvaltningen — då antalet till sådana förmåner berättigade beräknats till 4 622 — uppskattat till $(4\,622 \times 20 =)$ 92 440 kronor eller i runt tal 93 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningen har uppskattat kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt militära avlöningsreglementet med utgångspunkt från att antalet härtill berättigade beställningshavare kunde beräknas till 1 690. Då kostnaderna för sjukvård åt övergångsstats-, avgångsstats-, disponibilitetsstats-, reservstats- och reservpersonalen beräknats till 6 000 kronor (nu 5 000 kronor), har det sammanlagda medelsbehovet för sjukvård och begravningshjälp till ifrågavarande personalkategorier uppskattats till $(1\,690 \times 20 + 6\,000 =)$ 39 800 kronor eller i runt tal 40 000 kronor.

Vid uppskattandet av kostnaderna för sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordinariereglementet har sjukvårdsförvaltningen beräknat antalet härtill berättigade befattningshavare till 1 444. Ifrågavarande kostnader ha således uppskattats till $(1\,444 \times 20 =)$ 28 880 kronor eller i runt tal 29 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningen har föreslagit, att förenämnda i anslaget för innevarande budgetår beräknade medel till bestridande av kostnaderna för vissa specialundersökningar (specialundersökningar av för flygtjänstgöring såsom flygförare och flygspanare m. m. avsedd personal) skola utbrytas ur anslaget för att tillsammans med erforderliga medel till bestridande av kostnaderna för liknande specialundersökningar av personal vid armén och marinen bilda ett för de tre försvarsgrenarna gemensamt anslag.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget har alltså av sjukvårdsförvaltningen beräknats till $(94\,000 + 93\,000 + 40\,000 + 29\,000 =)$ 256 000 kronor.

Sjukvårdsförvaltningens förslag om sammanförande av kostnaderna för vissa specialundersökningar till ett för samtliga försvarsgrenar gemensamt anslag anser jag mig böra biträda. Jag återkommer till denna fråga i det följande.

De av sjukvårdsförvaltningen för beräklandet av medelsbehovet i övrigt tillämpade grunderna ha icke givit mig anledning till erinran. Jag anser emellertid det av ämbetsverket föreslagna anslagsbeloppet, 256 000 kronor, kunna avrundas nedåt till 255 000 kronor.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 10 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvård* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 255 000 kronor.

*Departementets
chefen.*

[120.] 104. **Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden.....	kronor	38 600
vid genomförd organisation.....	»	43 000

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	46 200
--	---	--------

Anslaget för innevarande budgetår, 45 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 144, intagen stat.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har för nästa budgetår till grund för beräkningen av anslagsbehovet för fredssjukvårdsmateriel liksom för övriga försvarsgrenar lagt ett belopp av 1 öre för tjänstgöringsdag och på grundval härav beräknat medelsbehovet till 40 500 kronor (nu 37 500 kronor). Medelsbehovet för krigssjukvårdsmateriel har ämbetsverket beräknat till 7 000 kronor, motsvarande $1\frac{1}{2}$ % av värdet av flygvapnets krigssjukvårdsmateriel. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle alltså utgöra $(40\,500 + 7\,000 =) 47\,500$ kronor.

Liksom vid behandlingen av motsvarande anslag för övriga försvarsgrenar har sjukvårdsförvaltningen räknat med att det sålunda anmälda medelsbehovet skulle kunna minskas med visst belopp, 1 500 kronor, genom inrättande av en personalorganisation inom ämbetsverkets materielbyrå för handhavande av viss förräds kontroll.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av vad som anförts vid behandlingen av sjukvårdsförvaltningens avlöningsanslag har jag ansett mig icke böra biträda ämbetsverkets förslag om inrättande av en särskild personalorganisation för handhavande av viss förräds kontroll. Någon minskning av sådan anledning av medelsbehovet under förevarande anslag föreslår jag därför icke.

Mot sjukvårdsförvaltningens anslagsberäkning i övrigt har jag icke något annat att erinra än att anslagsbeloppet torde kunna avrundas nedåt till 45 000 kronor, innebärande oförändrad medelstilldelning. Med något tillägg för mötande av prisstegring räknar jag ej här. Beträffande anledningen härtill torde jag få hänvisa till vad jag anfört vid anmälan av motsvarande anslag för armén.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 45 000 kronor.

[121.] 105. **Flygvapnet: Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden.....	kronor	54 000
vid genomförd organisation.....	»	—

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	56 400
--	---	--------

Anslaget för innevarande budgetår, 54 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 144, intagen stat.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 beträffande förevarande anslag anfört i huvudsak följande.

I anslutning till beslut av 1944 års riksdag avses Södertörns flygflottilj (F 18) komma att organiseras under budgetåret 1946/47. Under detta anslag torde fördensskull medel böra beräknas för freds- och krigssjukvårdsmateriel för nämnda flygflottilj. Genom den numera genomförda centrala anskaffningen av inventarier och utrustning för samtliga tre försvarsgrenars sjukhusbyggnader samt genom vissa förenklingar i utrustningsstandarden torde kostnaderna för flottiljens förseende med fredssjukvårdsmateriel kunna minskas med omkring 15 % å det hittills för varje flottilj beräknade beloppet, 29 000 kronor, eller med i runt tal 4 000 kronor till 25 000 kronor, under det att kostnaderna för krigssjukvårdsmateriel såsom hittills torde böra beräknas till 25 000 kronor för flottilj. Sammanlagda engångskostnaderna för freds- och krigssjukvårdsmateriel för Södertörns flygflottilj böra alltså beräknas till (25 000 + 25 000 =) 50 000 kronor, motsvarande enligt prisläget den 1 juli 1941 ett belopp av 45 000 kronor.

Mot de av sjukvårdsförvaltningen framlagda beräkningarna av medelsbehovet under anslaget har jag icke funnit anledning till erinran. I det sålunda beräknade medelsbehovet, 50 000 kronor, ingår ett belopp av 5 000 kronor för mötande av utgifter för prisstegring sedan den 1 juli 1941. Merutgifterna föranledas väsentligen av den prisstegring å sängar, sängkläder, mattor, gardiner och andra sjukhusinventarier, som ägt rum. Kostnaderna för anskaffning av dylika inventarier belasta i stor utsträckning förevarande anslag i motsats till vad fallet är med de förut behandlade anslagen till bestridande av årligen återkommande kostnader för sjukvårdsmateriel.

Under åberopande av det anförda och med erinran att anslagsminskningen utgör 4 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 50 000 kronor.

Reseersättningar m. m.

[122.] 106. *Flygvapnet: Reseersättningar m. m., förslagsanslag.*

	Färdkostnader	Reseersättningar m. m.	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor
1942 års försvarsbeslut:			
under uppsättningsperioden	236 000	164 000	400 000
vid genomförd organisation	290 000	200 000	490 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	226 000	149 000	375 000

Anslaget för innevarande budgetår, 440 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 145, intagen stat.

Försvarets civilförvaltning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår anfört, att tillförlitliga hållpunkter ännu icke kunnat erhållas för en nog-

grannare beräkning av medelsbehovet under anslaget, samt hemställt om oförändrad medelsanvisning.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av vad jag anfört vid behandlingen av arméns motsvarande anslag ha genom beslut av 1945 års riksdag värnpliktiga tillförsäkrats rätt till fria tjänstledighetsresor i viss utsträckning. Kostnaderna härför kunna för flygvapnets del uppskattas till omkring 130 000 kronor för år. Förevarande anslag bör för nästa budgetår uppräknas med häremot svarande belopp. Då jag icke har något att erinra mot civilförvaltningens förslag om oförändrad medelsanvisning i övrigt, uppskattar jag det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till (440 000 + 130 000 =) 570 000 kronor, av vilket belopp omkring 60 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 570 000 kronor.

Expenser m. m.

[123.] 107. **Flygvapnet: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 2 308 600
vid genomförd organisation	» 2 500 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 2 166 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 2 480 000 kronor.

I sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår har *flygförvaltningen* — med erinran att medelsanvisningarna under förevarande anslag utgjort för budgetåret 1942/43 1 600 000 kronor, för budgetåret 1943/44 2 000 000 kronor och för budgetåret 1944/45 2 300 000 kronor — framhållit, att de verkliga kostnaderna under samma budgetår uppgått till respektive 2 788 521, 3 890 952 och 4 087 324 kronor. Den bristande överensstämmelsen mellan anvisade belopp och verkliga kostnader vore väsentligen att hänföra dels till av beredskapen orsakade utgifter, dels till användandet av för värmeanläggningarna otjänligt bränsle.

I anslutning härtill har flygförvaltningen närmare anfört följande.

Ved och torv ha så gott som uteslutande använts i anläggningar, som äro konstruerade för fossilt bränsle. I förhållande till värmevärdet har bränslet dessutom betingat högre pris än det normala.

I vad mån berörda förhållanden komma att gälla även under nästkommande budgetår låter sig för närvarande svårligen förutsäga. Emellertid torde det icke saknas fog för att förutsätta, att mera normala förhållanden då skola ha inträtt. Det synes därför icke föreligga tillräcklig anledning att nu grunda krav på en uppräknig av anslaget på de omständigheter, som inverkat fördyrande under de tre senast förflutna budgetåren.

I vissa avseenden har utvecklingen medfört ökade utgifter å anslaget. Sålunda har den moderna mera svårskötta och ömtåliga flygmaterielen nödvändiggjort uppvärmning av hangarer, vilket lett till större bränsleförbrukning än vad som bedömdes vid de grundläggande kostnadsberäkningarna för 1941 års försvarsutredning. Tillkomsten av krigsflygfält och övningsplatser ha även åsamkat anslaget kostnader utöver den beräknade kostnadsramen. Dessa kostnader hänföra sig till elektrisk energi och uppvärmning och äro delvis av fast karaktär (kontrakt med fasta årsavgifter).

Vid bedömandet av anslagsbehovet har flygförvaltningen funnit omständigheter tala för en ändrad grund för anslagets beräkning. Dessa äro emellertid av relativt underordnad betydelse och i varje fall icke så framträdande, att de i nuvarande tämligen ovissa läge böra föranleda avsteg från försvarsbeslutets kostnadsberäkningar.

Flygförvaltningen har alltså funnit sig nu böra föreslå, att anslaget höjes endast med för Södertörns flygflottilj beräknat belopp utöver det vid genomförd organisation avsedda beloppet eller till $(2\,500\,000 + 120\,000 =) 2\,620\,000$ kronor.

På grund av den efter beredskapens upphörande minskade tillgången på värnpliktiga för inre renhållning har chefen för flygvapnet vidare hemställt om en höjning av anslaget med ytterligare 200 000 kronor för avlönande av civil renhållningspersonal.

Riksräkenskapsverket har i avgivet utlåtande förutsatt, att frågan om anvisande av medel för anställande av civil handräckningspersonal upptages till behandling av 1945 års försvarskommitté. I avvaktan på resultatet av en dylik undersökning har riksräkenskapsverket ansett sig icke för närvarande kunna tillstyrka, att medel för civil städningspersonal beräknas under här ifrågavarande anslag.

Enligt vad jag inhämtat torde man icke kunna räkna med att under budgetåret 1946/47 vid försvarets anläggningar ha tillgång till fossilt bränsle i nämnvärt större utsträckning än nu. Efter anmodan har flygförvaltningen, med hänsynstagande till nämnda förhållande, inkommit med förnyad anslagsberäkning. Ämbetsverket har därvid beräknat medelsbehovet efter nuvarande prisläge samt förutsatt att samma bränslesorter, som nu stå till buds, skulle komma till användning jämväl under budgetåret 1946/47. Enligt sålunda tillämpade beräkningsgrunder har medelsbehovet angivits till sammanlagt 4 980 000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade beloppet med ej mindre än 2 500 000 kronor. Ökningen, vilken till mindre del föranledes av flygvapnets planmässiga utbyggnad, kan i främsta rummet tillskrivas den omständigheten, att flygförvaltningen vid sina anslagsberäkningar för de senaste budgetåren icke tagit tillbörlig hänsyn till de kostnadsökningar, som föranletts av den minskade tillgången på fossila bränslen, ävensom övriga kostnadsökande faktorer. Detta har medfört, att kostnader, som icke omedelbart föranletts av den förstärkta försvarsberedskapen, kommit att i betydande utsträckning belasta förskottsstaten.

*Departements-
chefen.*

Ehuru en avsevärd anslagshöjning är erforderlig av skäl som här anförts lärers denna dock kunna något begränsas i förhållande till vad flygförvaltningen föreslagit. Man torde sålunda ha anledning räkna med att den pågående bränslekontrollen vid försvarets värmeanläggningar skall kunna även under nästa budgetår medföra vissa kostnadsminskningar. Även den beslutade centraliseringen av försvarets tvätt till vissa centrala tvätt- och reparationsanstalter torde komma att föranleda minskad belastning å förevarande anslag. Med beaktande härav uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 4 500 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 2 020 000 kronor. Jag har därvid icke räknat med anvisande av medel under förevarande anslag för anställande av civil renhållningspersonal. Till denna fråga vill jag nämligen icke taga ställning förrän i samband med behandlingen av motsvarande spörsmål för de övriga försvarsgrenarna.

Flygförvaltningen har beräknat kostnadsökningen på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941 å det av flygförvaltningen föreslagna anslagsbeloppet, 4 980 000 kronor, till 2 160 000 kronor. Enär emellertid den procentuella prisstegringen knappast torde ha varit så stor som ämbetsverket förutsatt, räknar jag med en kostnadsstegring inom det av mig föreslagna anslagsbeloppet med i runt tal 1 500 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förlagsanslag* av 4 500 000 kronor.

[124.] 108. **Flygvapnet: Övriga expenser m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 281 000
vid genomförd organisation	» 324 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 371 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 340 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästkommande budgetår har *flygförvaltningen* med hänvisning till en i skrivelsen intagen tablå beräknat medelsbehovet under anslaget till 428 000 kronor, varav 51 960 kronor angivits utgöra merkostnader på grund av prisstegring. Kostnadsökningen belöper till väsentlig del på kostnaderna för telefonavgifter. Härom har flygförvaltningen anført i huvudsak följande.

Kostnaderna per flottilj (motsvarande) för telefonavgifter (inklusive avgifter för interurbana samtal), vilka av 1941 års försvarsutredning efter prisläget den 1 juli 1941 beräknats till 5 400 kronor, varav 1 000 kronor för interurbana samtal, uppginge i verkligheten till i medeltal 9 620 kronor eller 4 220 kronor mer än de beräknade. Då emellertid samtalsfrekvensen grundade sig på erfarenheter från beredskapstiden, borde kostnadsberäkningen för

budgetåret 1946/47 icke grundas på detta belopp. Kostnaderna för telefonavgifter komme emellertid även under normala fredsförhållanden att bli betydande, till största delen beroende på flygsäkerhetstjänsten, som ställde stora krav på telefonförbindelser. Jämväl väderleksorganisationens överförande till flygvapnet hade starkt bidragit till att öka samtalsfrekvensen. Även om kostnaderna för de interurbana samtalen för såväl flygsäkerhetstjänsten som väderlektjänsten belastade övningsanslaget, inverkade de likväl fördyrande på telefonabonnemangen. En avsevärd höjning av det angivna grundbeloppet vore på anförda grunder ofrånkomlig för att anslaget skulle kunna lämna täckning för de oundgängliga kostnaderna. Flygförvaltningen föreslog att höjningen tills vidare i avvaktan på ökad erfarenhet begränsades till 2 300 kronor per flottilj (motsvarande), av vilket belopp 500 kronor belöpte på interurbana samtal.

Kostnaderna för blankettryck har flygförvaltningen upptagit till 50 000 kronor, varvid medräknats 10 000 kronor för kartblanketter, besked och protokoll för den militära väderleksorganisationen.

Såsom av flygförvaltningens framställning framgår ha de kostnader för telefonavgifter, som flygförvaltningen förutsatt skola bestridas från förevarande anslag, för nästa budgetår beräknats med mer än 40 % komma att överstiga vad som tidigare ansetts erforderligt under fredsförhållanden. Det oaktat avses betydande kostnader för telefonavgifter skola liksom hittills bestridas från flygvapnets övningsanslag. Från flygförvaltningen ha inhämtats närmare uppgifter rörande storleken av de kostnader, som ämbetsverket sålunda avsett skola utgå från övningsanslaget. Efter granskning av dessa uppgifter anser jag mig böra föreslå, att under expensanslaget beräknas medel för samtliga samtalsavgifter för väderlektjänsten och flygsäkerhetstjänsten i övrigt ävensom för de samtalsavgifter m. m., som i samband med flygvapnets övningar uppkomma å krigs- och övningsflygfält. Även kostnaderna för flygvapnets fasta fjärrskriftsanläggningar torde böra utgå från expensanslaget. Däremot synas kostnaderna för av övningarna direkt föranledda tillfälliga telefonförbindelser och särskilda fjärrskriftsförbindelser fortfarande böra bestridas från övningsanslaget. Den kostnadsökning, som vid bifall härtill kan beräknas uppkomma å expensanslaget, har av flygförvaltningen beräknats till sammanlagt 582 000 kronor, varav 447 000 kronor för fjärrskriftsförbindelser.

*Departements-
chefen.*

I avvaktan på närmare erfarenheter rörande det verkliga medelsbehovet under förevarande anslag anser jag mig böra biträda flygförvaltningens förslag om höjning av anslagsbeloppet i övrigt till 428 000 kronor. Härvid förutsätter jag dock, att flygvapnets myndigheter söka att i görligaste mån begränsa de avsevärda kostnaderna för telefonavgifter m. m. Därest erfarenheten skulle giva vid handen, att de för telefon- och fjärrskriftsförbindelser upptagna beloppen äro för lågt beräknade, torde, i den mån anslaget i övrigt ej lämnar tillgång till merkostnadernas bestridande, flygvapnets övningsanslag övergångsvis under nästa budgetår få tagas i anspråk för ändamålet enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande. Jag beräknar således det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till $(428\,000 + 582\,000 =)$

1 010 000 kronor, eller i runt tal 1 000 000 kronor, varav omkring 100 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 660 000 kronor, väsentligen sammanhängande med överflyttning av vissa kostnader från flygvapnets övningsanslag, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 1 000 000 kronor.

[125.] 109. **Flygvapnet: Publikationstryck, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	80 000
vid genomförd organisation	»	100 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	76 100

Anslaget för innevarande budgetår, 100 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 146, intagen stat.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* beräknat medelsbehovet under anslaget till 112 000 kronor, varav 12 000 kronor beräknats för prisstegring efter den 1 juli 1941.

*Departements
chefen.*

Anslaget för nästa budgetår torde kunna upptagas med oförändrat belopp, 100 000 kronor, varav omkring 10 000 kronor kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Publikationstryck* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 100 000 kronor.

Mathållning.

[126.] 110. **Flygvapnet: Mathållning, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	5 552 800
vid genomförd organisation	»	6 000 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	5 227 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 6 150 000 kronor.

Till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår har legat en beräknad portionsstat av 1 krona 60 öre för man och tjänstgöringsdag, varvid 1 krona 40 öre beräknats motsvara kostnaden för normalportionen samt återstoden, 20 öre, övriga kostnader för flygvapnets mathållning. Härutöver ha i anslagsbehovet inräknats rationskostnader för flygvapnets hundar, 8 982 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har *flygförvaltningen* i fråga om beräkandet av portionskostnaden anfört i huvudsak följande.

Flygförvaltningen utgår i sina beräkningar över anslagsbehovet för nästa budgetår från ett normalportionspris av 1 krona 48 öre. För »övriga kostnader» beräknas 20 öre. Kostnaderna för fri förplägnad till officerare och underofficerare under vissa övningar samt ökade kostnader under sjökommandering ävensom för fri förplägnad vid eventuellt förekommande praktikanntjänstgöring inrymmas i »övriga kostnader». Portionspriset beräknas alltså till 1 krona 68 öre.

Sedan emellertid arméförvaltningen avgivit sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 och därvid under arméns motsvarande anslag räknat med oförändrat normalportionspris, 1 krona 40 öre, har flygförvaltningen anmält att ämbetsverket, med ändring av sina förenämnda beräkningar, funnit sig böra räkna med oförändrat normalportionspris, 1 krona 40 öre, under nästkommande budgetår.

Antalet tjänstgöringsdagar, som skall läggas till grund för anslagsberäkningen, har flygförvaltningen beräknat till 2 358 924 för de värnpliktiga och 1 500 880 för det fast anställda manskapet eller i runt tal sammanlagt 3 860 000. Kostnaderna för manskapets mathållning ha således beräknats till $(3\,860\,000 \times 1,60 =) 6\,176\,000$ kronor.

Kostnaderna för flygvapnets bevakningshundars utfodring, vilka från och med budgetåret 1944/45 bestridas från förevarande anslag, ha beräknats till 9 348 kronor.

Medelsbehovet för flygvapnets mathållning har således för nästa budgetår av flygförvaltningen angivits till $(6\,176\,000 + 9\,348 =) 6\,185\,348$ kronor eller i runt tal 6 185 000 kronor.

Det av flygförvaltningen numera beräknade normalportionspriset, 1 krona 40 öre, överensstämmer med det av mig i det föregående för armén och marinen godtagna. Mot förslaget i denna del synes därför intet vara att erinra. Liksom för innevarande budgetår synas övriga kostnader för flygvapnets mathållning i enlighet med flygförvaltningens förslag böra beräknas till 20 öre per tjänstgöringsdag. Jag förutsätter emellertid, att flygförvaltningen söker att i görligaste mån nedbringa dessa kostnader.

Även vid flygvapnet ha, ehuru i avsevärt mindre omfattning än vid övriga försvarsgrenar, på senaste tid förelegat vissa svårigheter att få samtliga manskapsbeställningar besatta. Med hänsyn därtill torde under nästa budgetår ett mindre antal beställningar komma att vara vakanta. Med beaktande härav torde antalet tjänstgöringsdagar vid flygvapnet under nästa budgetår kunna uppskattas till 3 820 000, eller 40 000 mindre än enligt flygförvaltningens beräkningar. Jag har emellertid icke härigenom i detalj tagit ställning till frågan om personalstaternas utformning under nästa budgetår.

Mot flygförvaltningens beräkning av kostnaderna för utfodring av flygvapnets bevakningshundar har jag intet att erinra.

Med angivna utgångspunkter uppskattar jag medelsbehovet under före-

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 1 saml. Nr 1. Del 7. 2205 45 16

Fjärde huvudtiteln: Flygvapnet.

varande anslag till ($3\,820\,000 \times 1,60 + 9\,348 =$) i avrundat tal 6 100 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 50 000 kronor. Av anslagsbeloppet torde omkring 380 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Mathållning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 6 100 000 kronor.

Intendenturmateriel m. m.

[127.] 111. *Flygvapnet: Beklädnad m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 3 078 600
vid genomförd organisation	» 3 328 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 3 022 000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en den 1 juni 1945 fastställd stat för följande ändamål.

1. Munderingsutrustning	kronor 3 185 000
2. Speciell flygarbeklädnad	» 200 000

Summa kronor 3 385 000

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår till grund för beräkningen av anslagsposten till munderingsutrustning tillämpat samma beräkningsgrund som för innevarande budgetår eller 85 öre för man och tjänstgöringsdag. Den kostnadsminskning å anslaget, som kunde beräknas uppstå genom beslutad centralisering av reparationstjänsten, beräknade ämbetsverket i likhet med arméförvaltningen till högst 7 öre per man och tjänstgöringsdag. Antalet tjänstgöringsdagar för de förband, som skulle hänvisas till dessa anstalter, beräknades till 1 300 000, varför kostnadsminskningen kunde uppskattas till ($1\,300\,000 \times 0,07 =$) 91 000 kronor. Då totala antalet tjänstgöringsdagar uppskattats till 3 860 000, beräknade flygförvaltningen medelsbehovet för munderingsutrustning till ($3\,860\,000 \times 0,85 - 91\,000 =$) 3 190 000 kronor. Medelsbehovet för speciell flygarbeklädnad har flygförvaltningen med hänsyn till inträffad prisstegring beräknat till 230 000 kronor.

partements-
chefen.

Mot de av flygförvaltningen tillämpade grunderna för beräkningen av medelsbehovet för munderingsutrustning har jag intet att erinra. Såsom av det föregående framgår ansluta de sig till motsvarande för armén tillämpade grunder. Vid behandlingen av flygvapnets anslag till mathållning har jag emellertid anförts, att antalet tjänstgöringsdagar för fast anställt manskap med 40 000 kan beräknas understiga det av flygförvaltningen förutsatta. Med utgångspunkt i flygförvaltningens beräkningar uppskattar jag med hänsyn

härtill medelsbehovet för munderingsutrustning till ($3\,190\,000 - 40\,000 \times 0,85 =$) i avrundat tal $3\,155\,000$ kronor. I övrigt har jag icke funnit annan anledning till erinran mot flygförvaltningens anslagsberäkning än att jag anser kostnaden för speciell flygarbeklädnad icke behöva upptagas till högre belopp än $210\,000$ kronor. Jag uppskattar således medelsbehovet under anslaget till ($3\,155\,000 + 210\,000 =$) $3\,365\,000$ kronor, varav omkring $30\,000$ kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagsminskningen utgör $20\,000$ kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av $3\,365\,000$ kronor.

[128.] 112. **Flygvapnet: Kasern- och förplägnadsutredning m. m., reservationsanslag.** 1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 563 200
vid genomförd organisation	» 610 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 533 000

Anslaget för innevarande budgetår, $655\,000$ kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 148, intagen stat.

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har *flygförvaltningen* uppskattat medelsbehovet för kasern- och förplägnadsutredning efter 13 öre för tjänstgöringsdag till ($3\,860\,000 \times 0,13 =$) $501\,800$ kronor jämte ett fast belopp för anskaffning och underhåll av möbler m. m. i expeditions- m. fl. lokaler. Detta fasta belopp, vilket för fullt utbyggt flygvapen inklusive Södertörns flygflottilj beräknats till $192\,000$ kronor, har för nästa budgetår — då underhållskostnader icke behövt beräknas för nämnda flygflottilj, som kommer att uppsättas under budgetåret, samt reducerade underhållskostnader kunnat beräknas för Hälsinge flygflottilj, som uppsattes innevarande budgetår — uppskattats till $176\,000$ kronor eller $36\,000$ kronor mer än enligt anslagsberäkningen i 1945 års statsverksproposition. För musikmateriel ha liksom för innevarande budgetår $16\,000$ kronor beräknats erforderliga.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget har i enlighet härmed beräknats till ($501\,800 + 176\,000 + 16\,000 =$) i avrundat tal $694\,000$ kronor.

Med hänsyn till de i det föregående berörda vakanserna inom manskaps-graderna torde medelsbehovet kunna beräknas med ($40\,000 \times 0,13 =$) omkring $5\,000$ kronor understiga det av flygförvaltningen angivna beloppet. Då jag vidare icke kan tillstyrka större höjning av det fasta beloppet än med $20\,000$ kronor, beräknar jag — med godtagande av flygförvaltningens beräkningar i övrigt — medelsbehovet under anslaget till ($501\,800 - 5\,000 + 160\,000 + 16\,000 =$) i avrundat tal $675\,000$ kronor. Härav torde omkring $70\,000$ kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

*Departements
chefen.*

Under erinran att anslagsökningen utgör 20 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Kasern- och förplägnadsutredning m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 675 000 kronor.

[129.] 113. *Flygvapnet*: Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel m. m., *reservationsanslag*.

1942 års försvarsbeslut (inklusive engångsutgifter för övriga expenser):

under uppsättningsperioden kronor 3 541 000

vid genomförd organisation » —

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å

kostnadsramen) » 3 904 000

Rörande grunderna för anslagets beräkning i försvarsbeslutet torde få hänvisas till en i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 157) intagen redogörelse ävensom 1941 års försvarsutrednings betänkande.

Anslaget för innevarande budgetår, 2 430 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 149, intagen stat.

Flygförvaltningen har uppskattat kostnaderna för erforderlig anskaffning under budgetåret 1946/47 till sammanlagt 2 332 000 kronor, därav 806 000 kronor till kompletterande anskaffning för redan uppsatta flygflottiljer m. m. samt 1 526 000 kronor till anskaffning för Södertörns flygflottilj (F 18), sistnämnda belopp beräknat efter prisläget den 1 juli 1941. Ämbetsverket har vidare, med tillämpning av samma grunder som använts för innevarande budgetår, såvitt avsåge anskaffningen för Södertörns flygflottilj beräknat kostnadsökningen på grund av prisstegring till 182 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgjorde alltså (2 332 000 + 182 000 =) 2 514 000 kronor.

Flygförvaltningen har vidare — under erinran att av de för budgetåren 1942/43 och 1943/44 anvisade anslagen tillhopa 575 000 kronor belöpte på inredning av ämbetsbyggnad för flygvapnets myndigheter — anmält, att av sistnämnda belopp 225 000 kronor beräknades kunna rymmas inom det i försvarsbeslutet för femårsperioden 1942/47 beräknade totalbeloppet för engångsanskaffning av intendenturmateriel m. m.

departements-
chefen.

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 122) framhöll min företrädare i ämbetet angelägenheten av att kostnaderna för inredning av flygvapnets ämbetsbyggnad, 575 000 kronor, åtminstone delvis skulle kunna rymmas inom det i försvarsbeslutet för femårsperioden 1942/47 beräknade totalbeloppet för engångsanskaffning av intendenturmateriel m. m.

Flygförvaltningen har nu uppgivit, att allenast 225 000 kronor av ifrågasvarande belopp beräknas kunna bestridas inom angivna kostnadsram. Enär flygförvaltningen emellertid genom iakttagande av särskild sparsamhet torde kunna ännu något begränsa medelsåtgången för intendenturmaterielanskaff-

ningen, räknar jag med en minskning av medelsanvisningen med ytterligare omkring 65 000 kronor. Då jag icke i övrigt funnit anledning till erinran mot flygförvaltningens anslagsberäkning, föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med ett belopp av (2 514 000 — 65 000 =) i avrundat tal 2 450 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 180 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 20 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 2 450 000 kronor.

Undervisning och övningar m. m.

[130.] 114. *Flygvapnet: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	188 000
vid genomförd organisation	»	200 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	178 000

Anslaget har i riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 215 000 kronor.

Flygförvaltningen har med hänsyn till att organisationen komme att bli fullt genomförd med budgetåret 1946/47 beräknat medelsbehovet för samma budgetår till 238 000 kronor, därav 10 000 kronor avsetts för den av 1944 års riksdag beslutade Södertörns flygflottilj (F 18) och 28 000 kronor hänförts till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Mot flygförvaltningens beräkning av medelsbehovet under anslaget har jag intet annat att erinra än att det av ämbetsverket beräknade beloppet synes kunna avrundas nedåt till 230 000 kronor, varav omkring 25 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Depa
chefen.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 15 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 230 000 kronor.

[131.] 115. *Flygvapnet: Engångsanskaffning av undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	168 200
vid genomförd organisation	»	—
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	183 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 315 000 kronor.

Flygförvaltningen har i sina medelsäskanden för nästa budgetår under förevarande anslag beräknat medel till engångsanskaffning för den av 1944 års riksdag beslutade Södertörns flygflottillj (F 18). Medelsbehovet har av flygförvaltningen angivits till sammanlagt 95 000 kronor, därvid ämbetsverket utgått från den i berörda riksdagsbeslut förutsatta engångskostnaden enligt prisläget den 1 juli 1941, 79 000 kronor, med tillägg av 16 000 kronor på grund av prisstegring.

*epartements-
chefen.*

Mot flygförvaltningens anslagsberäkning synes intet annat vara att erinra än att anslaget torde kunna avrundas nedåt till 90 000 kronor, av vilket belopp omkring 15 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 225 000 kronor hemställer jag således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Engångsanskaffning av undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 90 000 kronor.

[132.] 116. *Flygvapnet: Övningar, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 20 435 400
vid genomförd organisation.....	» 28 340 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» ¹ 12 740 000

Anslaget för innevarande budgetår, vilket beräknats med utgångspunkt från en uppskattad flygtid av 163 200 timmar och uppförts med ett belopp av 16 700 000 kronor, disponeras i enlighet med en i statsliggaren för detta budgetår, s. 150, intagen stat, i vilken utgifterna upptagits till 26 700 000 kronor, medan såsom inkomster uppförts ett belopp av 10 000 000 kronor, motsvarande beräknad restitution av skatt och tull för bensin, som åtgått för framdrivning av luftfartyg. Av anslaget belöper, efter avdrag för angivna skatt- och tullkostnader, ett nettobelopp av 13 000 000 kronor å drivmedel för flygmotorer.

Innan till behandling upptages frågan om medelsbehovet för nästa budgetår, torde böra i korthet beröras en av flygförvaltningen föreslagen överflyttning av vissa kostnader till anslaget till underhåll av flygmateriel.

Av väsentlig betydelse för beräkningen av medelsbehovet för flygvapnets övningar äro kostnaderna för drivmedel för flygmotorer, vilka i sin tur äro beroende av flygningarnas omfattning. Jämväl medelsbehovet för underhåll av

¹ Därest kostnader för drivmedel även budgetåret 1946/47 skulle bestridas från anslaget (jfr anslaget till *Flygvapnet*: Drift och underhåll av flygmateriel).

flygmateriel är i väsentlig grad avhängigt av den omfattning, i vilken flygövningar bedrivs.

1941 års försvarsutredning framhöll beträffande dessa två kostnadsgrupper — drivmedels- och underhållskostnader — bland annat, att underhållsanslaget innehölle delposter av svårbedömbär karaktär, exempelvis kostnader för haverireparationer. För att hålla säkerhetsmarginalen inom rimliga gränser måste detta anslag beräknas efter normal haverifrekvens. Under ett år med stora haverikostnader komme anslagen i otakt på så sätt, att underhållsanslaget icke medgäve, att det ursprungligen beräknade flygtimantalet uttoges. På anslaget till drivmedel komme att uppstå ett överskott motsvarande kostnaderna för antalet outtagna flygtimmar. Liknande otakt komme att göra sig gällande, därest äldre flygmateriel på grund av materieförseningar eller av annan anledning hölles i tjänst längre än som beräknats. Skulle däremot ny materiel tagas i bruk före beräknad tidpunkt, inträdde motsatt förhållande, enär nya flygplantyper i allmänhet hade större motorstyrka och därmed högre bränsleförbrukning än äldre. I detta fall komme drivmedelsanslaget icke att medgiva, att den beräknade flygtiden fullt uttoges, då däremot ett överskott kunde förväntas uppstå på underhållsanslaget på grund av att den nya materielen tarvade mindre underhållsarbete än den äldre.

Försvarsutredningen övervägde olika möjligheter att bringa de båda anslagen i sådant förhållande till varandra, att olägenheten med den sålunda berörda otakten eliminerades. Emellertid framlades i avvaktan på den då pågående utredningen rörande den centrala försvarsförvaltningen ej något förslag i ämnet.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår övervägde flygförvaltningen, huru en utjämning mellan berörda kostnadsgrupper bäst skulle kunna åvägbringas genom förändring i riksstatens uppställning. Efter att ha övervägt fem i skrivelsen närmare berörda alternativ fann sig flygförvaltningen på anförda skäl böra föreslå, att drivmedelskostnaderna skulle överflyttas från övningsanslaget till underhållsanslaget. Enligt förslaget skulle flygförvaltningen erhålla befogenhet att vid behov flytta medel mellan drivmedelsposten och underhållsposten under sistnämnda anslag. I allt fall skulle Kungl. Maj:t äga frihet i detta hänseende.

Försvarets civilförvaltning ifrågasatte, huruvida icke drivmedelskostnaderna liksom hittills borde redovisas under övningsanslaget. Med hänsyn till den speciella naturen hos kostnaderna för haverier borde dessa kostnader bestridas från särskilt riksstatsanslag av förslagsanslags natur.

Riksräkenskapsverket ställde sig i likhet med försvarets civilförvaltning tveksamt till det av flygförvaltningen förordade sättet för åstadkommande av en omläggning av grunderna för anvisande av medel för ifrågavarande ändamål. Enligt riksräkenskapsverkets mening syntes det av flygförvaltningen framförda önskemålet kunna förverkligas enklast på så sätt, att medel för bestridande av kostnader i samband med inträffande större haverier upptoges under ett nytt anslag, vilket med hänsyn till sitt ändamål borde

uppföras såsom förslagsanslag. Medel för ersättningsanskaffning i samband med totalhaverier borde liksom nu beräknas under anslaget till anskaffning av flygmateriel.

I förnyat utlåtande fann sig *flygförvaltningen* på anförda skäl icke kunna biträda de av försvarets civilförvaltning och riksräkenskapsverket framställda förslagen, varför det i anslagsäskandena framlagda förslaget vidhölls.

Vid anmälan av denna fråga i 1945 års *statsverksproposition* (fjärde huvudtiteln, punkt 124) anförde min företrädare i ämbetet, att det av flygförvaltningen framlagda förslaget icke kunde biträdas, ehuru de av ämbetsverket anförda skälen syntes äga visst fog. Förslagets genomförande syntes nämligen under då rådande förhållanden vara utan nämnvärd betydelse. Därtill komme, att belastningen å förevarande anslag icke, på sätt i flygförvaltningens framställning syntes förutsättas, vore omedelbart avhängig av flygningarnas omfattning. Såsom utgifter å den i staten för anslaget uppförda anslagsposten till drivmedelskostnader för flygmotorer redovisades nämligen bruttokostnaderna för flygvapnets inköp av drivmedel, oavsett huruvida dessa omedelbart förbrukades. Ifrågavarande kostnader för inköp av drivmedel hade under de senaste budgetåren avsevärt överstigit kostnaderna för de under respektive budgetår förbrukade drivmedlen. I den för övningsanslaget fastställda staten funnes upptagen en särskild inkomsttitel, å vilken bokfördes restitution av skatt och tull å bensen, som åtgått för framdrivning av flygplan. De sålunda restituerade medlen, vilka motsvarade 37,1 öre per liter, beräknades i efterhand med ledning av kvartalsvis erhållna uppgifter rörande den verkliga bensinåtgången under flygning vid de olika förbanden. Såsom inkomster å anslaget bokfördes vidare från privata företag erhållna likvider för bensen, som med hänsyn till då rådande förhållanden finge inköpas från flygförvaltningen. Även om man genom ändrade bestämmelser rörande redovisningen av drivmedelsförråden skulle kunna uppnå bättre överensstämmelse mellan å ena sidan de under visst budgetår uppkommande kostnaderna för drivmedel, som förbrukades under budgetåret, och å andra sidan de under anslaget bokförda utgifterna, syntes skäl tala för att i avvaktan på sådana bestämmelser låta drivmedelskostnaderna liksom dittills bestridas från förevarande anslag. Med hänsyn till vad flygförvaltningen anfört kunde de av försvarets civilförvaltning och riksräkenskapsverket framförda förslagen om uppförande å riksstaten av ett nytt anslag till bestridande av vissa haverikostnader icke tillstyrkas.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* återkommit till denna fråga och hemställt, att den för närvarande under övningsanslaget uppförda drivmedelsposten måtte överföras till anslaget till underhåll av flygmateriel, samt beräknat medelsbehoven under de olika anslagen enligt detta förslag.

Försvarets civilförvaltning har i avgivet utlåtande anfört, att ämbetsverket icke funne anledning frånga sin tidigare uttalade uppfattning i denna fråga. Denna syntes böra tagas under övervägande i samband med den inledningsvis berörda översynen av stater m. m. under riksstatens fjärde huvudtitel.

Även *riksräkenskapsverket* har vidhållit sin föregående år uttalade upp-

fattning. Med hänsyn till vissa av flygförvaltningen anförda invändningar mot det av riksräkenskapsverket framlagda förslaget om uppförande av ett särskilt anslag av förslagsanslags natur för bestridande av kostnader för större haverier har riksräkenskapsverket föreslagit, att det nya anslaget skulle avses för täckande av sådana merkostnader för reparationer av havererade flygplan, som uppkomme vid en oförutsedd ökning av haverifrekvensen.

Till grund för flygförvaltningens beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår ligger en av *chefen för flygvapnet* verkställd utredning, enligt vilken antalet flygtimmar beräknats till 158 160. Detta flygtidsbehov understiger det av 1941 års försvarsutredning för budgetåret beräknade flygtidsbehovet, med tillägg för beräknad flygtid för den sjunde jaktflottiljen, med 18 000 timmar. Chefen för flygvapnet har upplyst, att anledningen härtill främst är, att antalet officersaspiranter och värnpliktiga flygförare minskats.

Flygförvaltningen — som enligt vad nyss anförts beräknat medel för bestridande av drivmedelskostnader under flygvapnets anslag till underhåll av flygmateriel — har uppskattat medelsbehovet för övriga övningskostnader, liksom för innevarande budgetår, efter 14 kronor per flygtimme. Därutöver ha här beräknats medel för flygvapnets fjärrskriftsförbindelser, 447 000 kronor (nu 450 000 kronor), samt för ersättning till flottan för målfartyg, 41 400 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för övriga övningskostnader har således beräknats till $(158\,160 \times 14 + 447\,000 + 41\,400 =)$ 2 702 640 kronor. Beträffande beräkningen av detta belopp är ytterligare upplyst i huvudsak följande.

Flygförvaltningen har förutsatt, att inom ramen för angivna belopp skola bestridas kostnader för utbildning i maskinskrivning för viss flygvapnet tillhörande personal med 15 770 kronor — varav 6 270 kronor för utbildning av värnpliktiga — samt för fackmeteorologisk utbildning av meteorologaspiranter med omkring 32 000 kronor. Kostnaderna för avlöning av väderleksobservationscentralernas personal, vilka för innevarande budgetår bestridas från övningsanslaget, ha däremot för nästa budgetår föreslagits skola bestridas från flygvapnets avlöningsanslag. Hyreskostnaderna för stationerna ha dock ansetts böra fortfarande gäldas av övningsanslaget.

För tjänstgöringstraktamenten, efter 6 kronor per flygtimme, har flygförvaltningen beräknat ett belopp av $(158\,160 \times 6 =)$ 948 960 kronor.

De sammanlagda kostnaderna under övningsanslaget har flygförvaltningen således, med utgångspunkt från att drivmedelskostnaderna överföras till underhållsanslaget, uppskattat till $(2\,702\,640 + 948\,960 =)$ 3 651 600 kronor, avrundat till 3 651 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har icke haft något i och för sig att erinra mot det av flygförvaltningen anmälda medelsbehovet för utbildning i maskinskrivning av värnpliktiga skrivbiträden. Det syntes emellertid knappast möjligt att bedöma, huruvida denna utbildning komme att få permanent karaktär, varför medlen tills vidare liksom hittills borde anvisas i särskild ordning.

I detta sammanhang torde även böra beröras den hittillsvarande belastningen å försvarsbeslutets kostnadsram såvitt avser förevarande

anslag. Såsom närmare framgår av 1945 års statsverksproposition har den å budgetåren 1942/43 och 1943/44 belöpande belastningen befunnits avsevärt understiga de för respektive budgetår anvisade anslagen. Anledningen härtill är i huvudsak att hänföra till två omständigheter, nämligen dels att flygtiden i verkligheten varit betydligt lägre än som förutsatts vid anslagsberäkningarna och dels att drivmedel kunnat köpas för priser, som understigit icke blott vad som förutsatts vid anslagsberäkningarna utan jämväl vad som av 1941 års försvarsutredning angivits såsom drivmedelspriser den 1 juli 1941. Även belastningen å kostnadsramen för budgetåret 1944/45 beräknades i nyssberörda proposition bliva lägre än det för budgetåret anvisade anslaget, och preliminärt angavs i propositionen beloppet 12 650 000 kronor, varvid dock förutsattes, att flygförvaltningen efter budgetårets slut skulle förebringa närmare utredning om de verkliga kostnaderna för ändamål av beskaffenhet att böra bekostas inom försvarsbeslutets kostnadsram.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har nu *flygförvaltningen* meddelat, att antalet flygtimmar under budgetåret 1944/45, vilket i anslagsberäkningarna uppskattas till 155 000, i verkligheten utgjort allenast 126 744 samt att belastningen å kostnadsramen med hänsyn härtill och till de lägre drivmedelspriser, som erhållits, blivit allenast i runt tal 10 850 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår föreligga olika meningar beträffande det av flygförvaltningen redan föregående år framlagda förslaget om överförande av kostnaderna för drivmedel från övningsanslaget till underhållsanslaget. För egen del anser jag, att hinder numera icke böra möta för bifall till flygförvaltningens förslag. De skäl, som föregående år föranledde min företrädare i ämbetet att avstyrka förslaget, göra sig icke längre med samma styrka gällande. Sålunda anser jag mig bland annat kunna räkna med att frågan om redovisningen av flygvapnets drivmedelsförråd under nästa budgetår skall vara tillfredsställande ordnad. Efter beredskapens avveckling torde även behovet av den av flygförvaltningen föreslagna anordningen ha vuxit i styrka. Vid bifall till de av riksräkenskapsverket och försvarets civilförvaltning framlagda förslagen om anvisande av ett särskilt anslag av förslagsanslags natur till bestridande av vissa kostnader för istandsättande av havererad flygmateriel skulle Kungl. Maj:t visserligen under alla förhållanden kunna ställa tillräckliga medel till förfogande för flygmaterielens underhåll. Utan tvivel skulle det emellertid föreligga svårighet att bedöma i vad mån underhållskostnaderna överstiga tidigare beräknat belopp på grund av särskilt hög haverifrekvens eller av annan anledning, exempelvis särskilt höga underhållskostnader beträffande vissa flygplantyper.

Jag föreslår därför, att kostnaderna för drivmedel till flygplan från och med nästa budgetår skola bestridas från samma anslag som kostnaderna för flygmaterielens underhåll. Det nuvarande underhållsanslaget synes därvid lämpligen böra givas benämningen Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel. Under detta anslag bör upptagas en särskild post för drivmedelskostnader. Överföring av medel mellan olika poster under anslaget bör få ske endast enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.

Jag övergår nu till att behandla frågan om medelsbehovet för nästa budgetår under flygvapnets övningsanslag. Med hänsyn till vad nyss anförts böra under detta anslag beräknas medel allenast för de kostnader, som tidigare benämnts övriga övningskostnader, ävensom tjänstgöringstraktamenten. Storleken av dessa kostnader är väsentligen avhängig av flygningarnas omfattning. Enligt av chefen för flygvapnet verkställda beräkningar uppskattas antalet flygtimmar under nästa budgetår till 158 160. Mot denna beräkning har jag intet att erinra, och jag utgår alltså från att flygövningarna skola planläggas inom ramen för detta flygtimantal. Emellertid har det under de senaste åren visat sig, att den beräknade flygtiden på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden m. m. icke kunnat helt uttagas. Med beaktande härav anser jag mig vid anslagsberäkningarna kunna räkna med att antalet flygtimmar under nästa budgetår icke kommer att överstiga 150 000, innebärande en minskning i förhållande till den för innevarande budgetår beräknade flygtiden med 13 200 timmar. Jag förutsätter härvid, att om flygtiden skulle komma att överstiga det av mig sålunda angivna antalet timmar, förevarande anslag samt anslaget till drift och underhåll av flygmateriel må, i den mån desamma ej förslå, kunna förstärkas genom anvisande under år 1947 av anslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Övriga övningskostnader ha för innevarande budgetår beräknats efter 14 kronor per flygtimme. I det föregående har jag föreslagit, att vissa kostnader för telefonsamtal m. m., vilka tidigare bestritts från förevarande anslag, i stället skola utgå av flygförvaltningens omkostnadsanslag och flygvapnets anslag till övriga expenser m. m. Återstående övningskostnader torde med beaktande härav böra beräknas efter en kostnad av omkring 13 kronor per flygtimme. Jag uppskattar i enlighet härmed övningskostnaderna till $(150\,000 \times 13 =)$ 1 950 000 kronor. Med tillägg för de av flygförvaltningen beräknade kostnaderna för målfartyg, 41 400 kronor, kan det sammanlagda medelsbehovet för övningskostnader uppskattas till i avrundat tal 2 000 000 kronor. I enlighet med flygförvaltningens förslag torde även de till omkring 16 000 kronor beräknade kostnaderna för utbildning i maskinskrivning ävensom kostnaderna för fackmeteorologisk utbildning av meteorologaspiranter, uppskattade till 32 000 kronor, böra utgå från detta anslag. Någon uppräknig av anslaget av denna anledning synes ej erforderlig. Kostnaderna för fjärrskriftsförbindelser böra, såsom i det föregående anförts, utgå av anslaget till övriga expenser m. m. och kostnaderna för avlöning av väderleksobservationscentralernas personal från avlöningsanslaget.

För tjänstgöringstraktamenten beräknar jag, efter oförändrade grunder, $(150\,000 \times 6 =)$ 900 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget kan i enlighet med det anförda uppskattas till $(2\,000\,000 + 900\,000 =)$ 2 900 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Övningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 2 900 000 kronor.

[133.] 117. **Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten, reservationsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 13 400

I enlighet med 1944 års riksdags beslut har en inom flygvapnet tidigare försöksvis inrättad hundbevakningstjänst — avsedd för bevakning medelst tjänstehundar av flygvapnets hangarer m. m. — gjorts permanent. Hundarnas rationskostnader bestridas från flygvapnets mathållningsanslag. Övriga kostnader bestridas från ett från och med budgetåret 1944/45 uppfört reservationsanslag till hundbevakningstjänsten.

Anslaget för innevarande budgetår, 19 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 151, intagen stat.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* beräknat flygvapnets behov av hundar till 215, varav 121 stamhundar och 94 privatägda hundar. Efter samråd med arméförvaltningens intendenturavdelning har flygförvaltningen beräknat medelsbehovet under förevarande anslag — med undantag för veterinärvårdskostnader — i överensstämmelse med de grunder som tillämpats för arméns motsvarande anslag. Veterinärvårdskostnaderna ha däremot beräknats bli högre vid flygvapnet, enär flygvapnet saknar fast anställda veterinärer. Flygförvaltningen har i anslutning till det anförda angivit medelsbehovet till i runt tal 20 000 kronor, varav enligt en i ämbetsverkets petitaskrivelse intagen tablå 11 200 kronor belöpa på hundgårdar och återstoden på nyanskaffning av hundar.

Departements-
chefen.

Mot flygförvaltningens beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag synes intet vara att erinra.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 1 000 kronor får jag således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 20 000 kronor.

Flygmateriel m. m.[134.] 118. **Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 101 300 000
vid genomförd organisation	» 109 300 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 106 900 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 110 000 000 kronor.

Anslagsfrågan är av den natur, att en fullständig redogörelse för densamma icke torde böra lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som i vanlig ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Totalkostnaderna för anskaffning av flygmateriel under uppsättningsperioden 1942/47 beräknades i försvarsbeslutet till $(5 \times 101\,300\,000 =)$ 506 500 000

kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Efter sedermera beslutade jämkningar, främst tillkomsten av ytterligare en jaktflottilj, har kostnadsramen numera, såsom närmare framgår av 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 126), beräknats till 530 144 000 kronor, eller i avrundat tal 530 000 000 kronor enligt nyssnämnda prisläge.

Medelsbehovet för anskaffning av flygmateriel under femårsperioden 1942/47 tillgodoses genom s. k. kvotanslag, vilka enligt 1945 års riksdags bemyndigande (skrivelse nr 4, punkt 122:o) må av Kungl. Maj:t under femårsperioden överskridas intill ett belopp av 530 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 jämte vad som erfordras för bestridande av merkostnader på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Enligt beslut av 1945 års riksdag (proposition nr 45; riksdagens skrivelse nr 368) har Kungl. Maj:t vidare bemyndigats att inom en kostnadsram av 47 000 000 kronor medgiva utläggande av flygmaterielbeställningar, för vilkas likvidering anslagsmedel beräknats bliva erforderliga först under budgetåret 1947/48.

Enligt av Kungl. Maj:t hittills meddelade beslut ha för bestridande av de på budgetåren 1942/46 belöpande kostnaderna för flygmaterielanskaffning ställts till flygförvaltningens förfogade — förutom 36 000 000 kronor, utgörande skadestånd m. m. för uteblivna flygmaterielleveranser från utlandet — tillhoppa 487 530 000 kronor, varav i runt tal 43 000 000 kronor preliminärt beräknats motsvara prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Av 1944 och 1945 års statsverkspropositioner framgår, att flygförvaltningen räknat med att den angivna kostnadsramen för anskaffning av flygmateriel skulle komma att överskridas — förutom med belopp på grund av prisstegring — med de belopp, som motsvara kostnaderna för avlöning av viss icke-ordinarie personal, vilken i försvarsbeslutets kostnadskalkyler avsetts skola avlönas från avlöningsanslag. I berörda propositioner har emellertid förutsatts, att flygförvaltningen i görligaste mån begränsade anskaffnings- och avlöningskostnaderna i syfte att om möjligt bereda utrymme för dessa avlöningskostnader inom nyssnämnda kostnadsram.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har nu *flygförvaltningen* upplyst, att samtliga sakanslagen belastande kostnader för avlöning av icke-ordinarie personal under femårsperioden 1942/47 beräknades till 16 895 000 kronor, att bestridas med 8 570 000 kronor från anslag till anskaffning av flygmateriel, med 6 780 000 kronor från anslag till underhåll av flygmateriel samt med 1 545 000 kronor från anslag till vapen och ammunition m. m. Försvarsbeslutets kostnadsberäkningar hade grundats på 1941 års försvars- och förvaltningsutredningars beräkningar. Med den organisation som enligt utredningarna avsetts för flygförvaltningens materielavdelning samt för flygvapnets förband uppginge lönerna för sagda extra ordinarie civila personal för år till 2 016 456 kronor respektive — efter måttstock av ett flygvapen av genomsnittligt 18 förband — 990 990 kronor, beloppen räknade netto med fastställda rörliga tillägg och kristillägg. För hela femårsperioden beräknades följaktligen 15 037 230 kronor, avrundat till 15 miljoner kronor. De två sistnämnda anslagen, vilka vore underhållsanslag och under beredskapen redo-

visats över krigstitel, hade överskridits med anlitan- de av förskottsstaten för beredskapens uppehållande. Enligt företagen undersökning svarade skillnaden i personaluppsättningen vid beredskap och i fred mot ett årsbelopp av minst 250 000 kronor eller för de tre gångna beredskapsåren tillhoppa 750 000 kronor. De avlöningsbelopp, vilka enligt förutsättningarna vid kostnadsramens beräkning för sakanslagen icke skolat belasta densamma, utgjorde således sammanlagt 15 750 000 kronor.

Med stöd av vad sålunda anförts har flygförvaltningen ansett, att inom de i försvarsbeslutet beräknade kostnadsramarna för angivna tre anslag böra beräknas kostnader till avlönande av icke-ordinarie personal till ett belopp av allenast (16 850 000—15 750 000 =) 1 100 000 kronor, vilket belopp i sin helhet förutsatts skola belasta anslaget till anskaffning av flygmateriel. Överskjutande kostnader för ifrågavarande avlöningar ha ansetts böra för- anleda en uppräknig av angivna kostnadsramar med motsvarande belopp.

Flygförvaltningen har med denna utgångspunkt räknat med en utökning av den för femårsperioden beräknade kostnadsramen för anskaffning av flyg- materiel med (8 570 000—1 100 000 =) 7 470 000 kronor. Å andra sidan har ämbetsverket — såsom redan inledningsvis framhållits — anmält, att en besparing om 3 000 000 kronor beräknats uppkomma å anskaffningskost- naderna utöver de besparingar, som enligt tidigare meddelade uppgifter (se 1945 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, s. 242) beräknats kunna genomföras till motvägande av merkostnaderna för uppsättandet av en sjunde jaktflottilj. Kostnadsramen skulle alltså enligt flygförvalt- ningens nu föreliggande beräkningar uppgå till (530 144 000 + 7 470 000 — 3 000 000 =) 534 614 000 kronor. Enär för budgetåren 1942/46 anvisats kvotanslag å tillhoppa 423 000 000 kronor, har flygförvaltningen för nästa budgetår under hänvisning till anslagets karaktär av kvotanslag hem- ställt om ett reservationsanslag av (534 614 000—423 000 000 =) 111 614 000 kronor för ifrågavarande ändamål. De på budgetåret i verkligheten belöpande kostnaderna för anskaffning av flygmateriel ha beräknats till 100 250 000 kronor, varav 10 645 000 kronor preliminärt beräknats motsvara prisstegringar sedan den 1 juli 1941.

Med erinran att förevarande anslag beräknats med prisläget den 1 juli 1941 såsom utgångspunkt har flygförvaltningen äskat ett särskilt reserva- tionsanslag av 35 000 000 kronor till bestridande av prisstegringar å an- skaffning av flygmateriel. Därtill torde jag få återkomma under nästa punkt.

I detta sammanhang torde böra upptagas till behandling en av chefen för flygvapnet och flygförvaltningen väckt fråga om anvisande av medel för utbyggnad av flygvapnets ekoradioorganisation. Med anlitan- de av medel å för- skottsstat har under beredskapstiden anskaffats viss ekoradiomateriel för flygvapnet, varjämte medel ställts till förfogande för en första utbyggnad av ekoradioorganisationen, närmast av försökskaraktär. I särskild skrivelse den 7 februari 1945 hemställde chefen för flygvapnet och flygförvaltningen, att för fortsatt utbyggnad av ekoradioorganisationen måtte för budgetåret 1945/46 anvisas 1 784 250 kronor för anskaffning av materiel m. m. samt 290 000 kronor för avlöning av personal, driftkostnader m. m. I en inom

flygledningen upprättad, den 27 februari 1945 dagtecknad promemoria meddelades därefter, att anskaffningskostnaderna genom vissa förenklingar skulle kunna nedbringas med 510 800 kronor till i runt tal 1 273 000 kronor samt att kostnaderna för avlöningar, drift m. m. skulle kunna minskas med i runt tal 46 000 kronor till 244 000 kronor. Framställningen, varöver utlåtanden avgivits av överbefälhavaren och försvarets civilförvaltning, har ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Flygförvaltningen har nu i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, under åberopande av förenämnda skrivelse den 7 februari 1945 och promemoria den 27 i samma månad, hemställt, att för budgetåret 1946/47 måtte anvisas ett reservationsanslag av 1 273 000 kronor till engångskostnader för anskaffning av ekoradiomateriel ävensom ett reservationsanslag av 244 000 kronor för bestridande av de på budgetåret belöpande årskostnaderna för ekoradiomaterielen (kostnader för förnyelse, underhåll och drift samt personal och utbildning). Enligt flygförvaltningens förslag skulle intet av anslagen inräknas i försvarsbeslutets kostnadsram.

Överbefälhavaren har i avgivet utlåtande understrukt betydelsen av att medel för ifrågavarande ändamål snarast möjligt ställas till förfogande.

Vid anmälan av 1945 års fjärde huvudtitel lämnade min företrädare i ämbetet en redogörelse i fråga om vissa inom flygledningen uppgjorda planer för flygmaterielanskaffningen. I samband därmed anfördes bland annat, att flygförvaltningen ansett sig nödsakad att räkna med licenstillverkning av en ny motortyp för att flygvapnets behov av motorer under tiden efter nu löpande femårsperiods slut skulle kunna i erforderlig omfattning tillgodoses. Emellertid hade därjämte vidtagits åtgärder i syfte att få fram framdrivningsaggregat för flygplan med tillämpning av s. k. reaktionsdrift. Samtliga dessa konstruktioner voro avsedda för flygmateriel, som skulle tillföras flygvapnet efter femårsperiodens slut såsom ersättning för den under femårsperioden anskaffade flygmaterielen. Det förutsattes, att Kungl. Maj:t skulle äga besluta om sådan inriktning av konstruktionsarbetet, att flygvapnets materielanskaffning för tiden efter femårsperiodens slut — utan att de å femårsperioden belöpande kostnaderna härför överskrede den för perioden fastställda kostnadsramen — skulle kunna ske efter så moderna riktlinjer som möjligt. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida.

I enlighet med vad sålunda förutsatts har Kungl. Maj:t fastställt en plan för den fortsatta konstruktionsverksamheten — ett utvecklingsprogram för flygmaterielanskaffningen — efter de riktlinjer som i propositionen uppdragits.

Emellertid ha förutsättningarna för genomförandet av det sålunda fastställda utvecklingsprogrammet sedermera i vissa avseenden ändrats, delvis beroende på den år 1945 inträffade konflikten inom verkstadsindustrien. Med hänsyn bland annat till de leveransförseningar, som föranledas därav, har det visat sig möjligt och önskvärt att anskaffa reaktionsflygplan i snabbare takt än som tidigare avsetts och ansetts möjligt. Den planerade licenstillverkningen av en ny motortyp har i samband därmed ansetts kunna utgå ur programmet. Ur

*Departements-
chefen.*

kostnadssynpunkt innebär flygförvaltningens modifierade utvecklingsprogram, vilket i huvudsak fastställts av Kungl. Maj:t den 31 december 1945, att vissa kostnader för redan utlagda beställningar å motorflygplan och flygmotorer förskjutas till tiden efter femårsperiodens slut. Ifrågasvarande kostnader beräknas dock kunna rymmas inom den till 47 000 000 kronor maximerade ram, inom vilken 1945 års riksdag bemyndigat Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av flygmaterielbeställningar, för vilkas likvidering anslagsmedel beräknats bli erforderliga först under budgetåret 1947/48. Genom dessa kostnaders förskjutning har utrymme inom den för femårsperioden 1942/47 fastställda kostnadsramen kunnat beredas för ökade kostnader för anskaffning av reaktionsflygplan och aggregat för reaktionsdrift. Det nya utvecklingsprogrammet förutser leveranser av reaktionsdrivna flygplan redan under nästa budgetår. Enligt vad från flygförvaltningen under hand upplysts anses emellertid dessa leveranser icke komma att påverka medelsbehovet för nästa budgetår under andra för flygvapnet avsedda anslag.

Vid framläggandet av 1945 års statsverksproposition förutsattes, att inom förevarande anslag skulle uppkomma besparingar å sammanlagt 6 900 000 kronor till motvägande av merkostnaderna för den av 1944 års riksdag beslutade sjunde jaktflottiljen. Ämbetsverket räknar nu med en ytterligare besparing för angivna ändamål å 3 000 000 kronor. Å andra sidan anser sig ämbetsverket icke kunna inom den beräknade kostnadsramen inrymma mer än 1 100 000 kronor av de till sammanlagt omkring 8 500 000 kronor beräknade avlöningskostnaderna för icke-ordinarie personal.

Av flygförvaltningens framställning framgår att ämbetsverket inom anslaget för nästa budgetår reserverat omkring 10 500 000 kronor för mötande av oförutsedda utgifter och eventuella förskottsbetalningar. I samband med framläggandet av det nya utvecklingsprogrammet har flygförvaltningen emellertid anmält, att denna reserv beräknas i huvudsak komma att åtgå för täckande av merutgifter för anskaffning av redan beställd motorutrustning. Då jag icke funnit något att erinra mot flygförvaltningens anslagsberäkning, föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår bestämmas till i avrundat tal 111 500 000 kronor. Den sammanlagda belastningen å försvarsbeslutets kostnadsram skulle vid bifall härtill utgöra 534 500 000 kronor, eller 4 500 000 kronor mer än det i 1945 års statsverksproposition angivna beloppet. Emellertid är att märka, att i det nu angivna beloppet inräknats omkring 7 500 000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie personal samt att dessa kostnader i de kostnadskalkyler, som lägo till grund för försvarsbeslutet, upptogos under avlöningsanslag.

Det är icke uteslutet, att inom ramen för angivna anslagsbelopp ytterligare besparingar kunna uppstå. Med hänsyn till angelägenheten av att flygvapnets ekoradioorganisation snarast möjligt gives ökad stadga och effektivitet anser jag, att sådana besparingar i första hand böra utnyttjas för anskaffning av den av flygmyndigheterna föreslagna ekoradiomaterielen m. m. Det bör således ankomma på Kungl. Maj:t att, i den mån utrymme inom förenämnda anslagsbelopp kan beredas för utbyggnad av ekoradioorganisationen, bemyndiga flygförvaltningen att gå i författning om ifråga-

varande materielanskaffning m. m. Det må framhållas, att de åtgärder som föreslagits äro av enklaste slag och endast åsyfta att göra redan anskaffad ekoradiomateriel mera funktionsduglig och effektiv.

I sin förenämnda skrivelse den 7 februari 1945 framlade chefen för flygvapnet och flygförvaltningen förslag till en fastare organisation av utbildningen av ekoradiopersonalen samt i fråga om materielens vård m. m. Förslaget, vilket bland annat avsåg anställande av viss icke-ordinarie personal samt överförande av ett mindre antal värnpliktiga till flygvapnet, har enligt sedermera framlagda jämkade kostnadskalkyler beräknats medföra följande kostnader, nämligen 111 000 kronor för förnyelse av materielen, 91 500 kronor för densammas underhåll och drift samt 41 500 kronor för personal och utbildning.

För egen del får jag i denna fråga anföra, att kostnader för förnyelse av ekoradiomaterielen i likhet med motsvarande kostnader för övrig flygmateriel böra bestridas från anslag till anskaffning av flygmateriel. Med hänsyn till att materielen så kort tid varit i bruk anser jag mig emellertid icke behöva räkna med medel för detta ändamål redan under nästa budgetår. Till frågan om anställande av icke-ordinarie personal för ekoradioorganisationen torde jag få taga ställning i annat sammanhang. I den mån övriga av flygmyndigheterna för ändamålet beräknade belopp bliva erforderliga under nästa budgetår, torde desamma få bestridas med anlåtande av flygvapnets ordinarie anslag till övningar, underhåll o. s. v. Något särskilt anslag bör alltså icke anvisas för ändamålet. Kostnaderna kunna icke under nästa budgetår bliva av den storleksordning, att de böra föranleda uppräknings av respektive anslag.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 1 500 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 111 500 000 kronor.

[135.] 119. **Flygvapnet: Prisstegringar å anskaffning av flygmateriel, reservationsanslag.** De för budgetåren 1942/46 anvisade anslagen till anskaffning av flygmateriel ha, liksom det under föregående punkt för nästa budgetår äskade anslaget, beräknats med prisläget den 1 juli 1941 såsom utgångspunkt. För bestridande av merkostnader på grund av prisstegring ha förutsatts skola anvisas särskilda anslag, och å riksstaten för innevarande budgetår har upptagits ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor för detta ändamål. Vid anmälan av denna anslagsfråga i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 127) anförde min företrädare i ämbetet, att av flygförvaltningen tidigare meddelade uppgifter rörande prisstegringarnas storlek för budgetåren 1942/45 icke utan ytterligare utredning syntes kunna läggas till grund för en slutlig beräkning av de på ifrågavarande budgetår belöpande merkostnaderna. Enligt vad som inhämtats från flygförvaltningen hade ämbetsverket, i syfte att förebringa mera tillförlitliga kalkyler i ifrågavarande avseende, igångsatt en sådan utredning. För vinnande av en jämnare belast-

ning å riksstaten för de båda sista i femårsperioden 1942/47 ingående budget-åren syntes emellertid utan avvaktan å resultatet av denna utredning ett anslag böra anvisas för bestridande av en del av dessa merkostnader.

I enlighet med ett i anslutning därtill framlagt förslag har riksdagen (skrivelse 1945: 4 punkt 123:o) för budgetåret 1945/46 anvisat ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor till Prisstegringar å anskaffning av flygmateriel.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* anført, att ifrågakarande utredning icke kunde avslutas förrän efter den 1 juli 1947. Flygförvaltningen hade emellertid funnit, att prisökningen för hela femårsperioden i varje fall komme att överstiga 60 000 000 kronor. Efter avdrag för tidigare anvisat belopp av 25 000 000 kronor äskade flygförvaltningen därför för budgetåret 1946/47 ett prisstegringsanslag av 35 000 000 kronor. För ändamålet stode vidare till förfogande vissa rabattmedel å 255 000 kronor. Flygförvaltningen föresloge, att dessa medel toges i anspråk för prisstegringar först sedan förenämnda utredning slutförts.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till ovissheten rörande de slutliga merkostnaderna för prisstegring och då eventuellt ytterligare rabattmedel kunna komma att stå till förfogande för reglering av uppkomna merkostnader på grund av prisstegring synes det av flygförvaltningen äskade anslagsbeloppet lämpligen böra minskas till 25 000 000 kronor. Därest medel därutöver visa sig erforderliga, torde dessa få anvisas för budgetåret 1947/48 eller senare budgetår. De rabattmedel, som tillförts anslaget till anskaffning av flygmateriel, torde böra ställas till förfogande för reglering av merkostnader på grund av prisstegring beträffande sådan materielanskaffning.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Prisstegringar å anskaffning av flygmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 25 000 000 kronor.

[136.] 120. **Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	¹ 13 363 600
vid genomförd organisation	»	¹ 14 976 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	»	¹ 14 327 000

Anslaget för innevarande budgetår, benämnt Flygvapnet: Underhåll av flygmateriel och uppfört med ett belopp av 17 300 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 152. Av anslaget, vilket beräknats med utgångspunkt från en uppskattad flygtid av 163 200 timmar, avses 1 500 000 kronor för avlöningar till viss icke-ordinarie personal.

Såsom vid behandlingen av flygvapnets övningsanslag anförts har *flygförvaltningen* föreslagit, att kostnaderna för drivmedel för flygmotorer, vilka

¹ Kostnaderna för drivmedel ej inräknade (jfr anslaget till Flygvapnet: Övningar).

för innevarande budgetår bestridas från övningsanslaget, från och med nästa budgetår skola beräknas under förevarande anslag.

Flygförvaltningen har, såsom redan anmärkts vid behandlingen av övningsanslaget, beräknat antalet flygtimmar under nästa budgetår till 158 160. Med denna utgångspunkt har ämbetsverket uppskattat drivmedelskostnaderna till 24 813 000 kronor enligt följande beräkning.

Enligt verkställda undersökningar har förestående import av högvärdigt flygmotorbränsle beräknats komma att betinga ett pris icke överstigande 60 öre per liter fritt Göteborg inklusive tull och skatt. Flygförvaltningen har förutsatt, att samma prisläge skall vara för handen även under nästa budgetår. I fråga om flygmotorolja har priset uppskattats till 60 öre per liter.

Efter en beräknad åtgång av 36 500 000 liter bränsle och 1 095 000 liter smörjolja ha kostnaderna uppskattats till $(36\,500\,000 \times 0,60 + 1\,095\,000 \times 0,60 =)$ 22 557 000 kronor, vartill lagts 10 % för lagring, distribution, transporter m. m., 2 255 700 kronor. De sammanlagda kostnaderna ha således beräknats till $(22\,557\,000 + 2\,255\,700 =)$ i avrundat tal 24 813 000 kronor, innebärande en anslagsökning i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade beloppet med 1 813 000 kronor. Ökningen av medelsbehovet har angivits bero på större drivmedelskonsumtion per flygtimme på grund av ökad motoreffekt hos flygplanen.

Efter avdrag för beräknad restitution å tull- och skattemedel, omkring 12 000 000 kronor, ha nettokostnaderna för drivmedel uppskattats till $(24\,813\,000 - 12\,000\,000 =)$ 12 813 000 kronor.

En ledamot av flygförvaltningen, krigsrådet J. Nilson, har i särskilt yttrande på anförda skäl framhållit, att det naturliga vore att beräkna drivmedelsposten efter nettopriserna och utesluta den å anslaget uppförda inkomstposten, avseende restitution av skatt och tull. Beräkningen komme då att kunna grundas direkt på antalet flygtimmar. Att för dessa restitutioner uppföra en inkomstpost på anslaget syntes ur budgetsynpunkt icke vara erforderligt. Orsaken att så skett finge väl hänföras till storleken av de inflytande restitutionsmedlen jämte hittillsvarande sättet för inkomsternas beräkning. Det vore ur flygförvaltningens synpunkt givetvis fördelaktigt om — i stället för den nu tillämpade omgången med inbetalning och restitution av tull och skatt — befrielse från tull- och skattskyldigheten kunde erhållas.

I detta sammanhang må anmärkas, att flygförvaltningen i särskild skrivelse hos Kungl. Maj:t hemställt om befrielse från skatt och tull för det flygmotorbränsle, som anskaffas för förbrukning för flygvapnets räkning.

Kostnaderna för underhåll av flygmateriel har flygförvaltningen liksom tidigare beräknat på grundval av det av chefen för flygvapnet uppskattade antalet flygtimmar, 158 160. Antalet motortimmar har med denna utgångspunkt uppskattats till 186 230, eller i runt tal 30 000 timmar mindre än enligt 1941 års försvarsutrednings kalkyler. Flygförvaltningen har framhållit, att denna minskning av flygtidsbehovet teoretiskt sett borde föranleda en minskning även av underhållskostnaderna. Emellertid har ämbetsverket ansett, att en sådan minskning i förhållande till försvarsutredningens kalkyler icke kunde äga rum, samt till stöd härför närmare anfört följande.

Såsom i föregående års anslagsäskande framhållits ha timkostnaderna för underhåll av flygplan och motorer visat en oavbruten stegring och överskrida väsentligt vad försvarsutredningen beräknat. Vid den tid, då utredningens beräkningar uppgjordes, saknades nämligen erfarenheter beträffande den flygmateriel, som på senare år kommit i tjänst. Flygplan och motorer ha blivit betydligt mera komplicerade och därutöver ha flygplanen erhållit ökad utrustning. Detta fordrar mera omfattande underhållsarbete än vad som beräknats. Beträffande den materiel som kommer att vara i tjänst under budgetåret 1946/47 ha hittills vunna erfarenheter — egna och delvis utomlands — visat att underhållskostnaderna äro avsevärt större än vad man tidigare beräknat. Sålunda har t. ex. en av de motortyper, på vilken skall uttagas omkring 45 % av det totala motortimantalet på krigsflygplan, visat sig fordra översyn vid en betydligt lägre motorgångtid än vad som beräknats. Detta medför att underhållskostnaderna för denna motortyp med omkring 50 % kommer att överstiga de av försvarsutredningen beräknade kostnaderna.

Flygförvaltningen har därför beräknat kostnaderna för underhåll av flygmateriel, i enlighet med de av försvarsutredningen framlagda kalkylerna med tillägg av uppskattade merkostnader på grund av tillkomsten av den sjunde jaktflottiljen, till — enligt prisläget den 1 juli 1941 — 15 753 000 kronor, varav 1 395 280 kronor för avlöning av 268 befattningshavare i mekanikertjänst. Till följd av prisstegring sedan nämnda tidpunkt med 15 % på egentliga underhållskostnader och 1 % på avlöningskostnader för mekanikerpersonalen har ämbetsverket räknat med ett tillägg å 2 167 600 kronor, varför de sammanlagda kostnaderna angivits till 17 920 600 kronor.

Därest ett av försvarets civilförvaltning i dess anslagsäskanden för nästa budgetår framlagt förslag om inrättande av ett antal nya beställningar för överfurirer bifölles, borde emellertid, enligt vad flygförvaltningen vidare anfört, den kontraktsanställda mekanikerpersonalen avvecklas. Denna avveckling borde delvis ske successivt med början budgetåret 1946/47. För detta budgetår hade avvecklingen beräknats omfatta 90 befattningshavare i mekanikertjänst, varför förutnämnda belopp för avlöningar till mekaniker under detta anslag kunde minskas med 473 400 kronor. Personal som avvecklades beräknades i så fall att, om den så önskade och vore lämplig därför, kunna få anställning som överfurirer.

Kostnaderna för avlöning av vissa icke-ordinarie tjänstemän ha av flygförvaltningen uppskattats till 1 580 000 kronor. Emellertid ha därutöver beräknats uppstå vissa ytterligare personalkostnader om 873 000 kronor. Härom har flygförvaltningen närmare anfört följande.

Enligt specialavtal mellan flygförvaltningen och försvarsverkens civila personals förbund angående löne- och arbetsvillkor för den civila personalen vid flygvapnets arbetsplatser, vilket den 25 april 1945 undertecknades av försvarets avtalsnämnd och försvarsverkens civila personals förbund, skola under avtalstiden den 1 april 1945—den 30 april 1946 utgå särskilda lönetillägg. Under förutsättning att detta avtal kommer att vara gällande även under budgetåret 1946/47 kommer underhållsanslaget att få vidkännas utgifter, som 1941 års försvarsutredning icke haft möjlighet att taga hänsyn till vid sina beräkningar av detta anslag. Dessa merkostnader beräknas att under ifrågavarande budgetår komma att uppgå till omkring 873 000 kronor, varav 668 000 kronor utgöra

särskilda lönetillägg till den civila personalen och 205 000 kronor ersättning till den civila personalen för vissa resekostnader.

Det sammanlagda medelsbehovet för underhåll av flygmateriel har i enlighet med det anförda beräknats till (17 920 600 — 473 400 + 1 580 000 + 873 000 =) i avrundat tal 19 900 000 kronor.

Med tillägg av kostnaderna för drivmedel, av flygförvaltningen enligt det föregående uppskattade till 12 813 000 kronor, har flygförvaltningen beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till (19 900 000 + 12 813 000 =) 32 713 000 kronor.

Såsom förut anförts har *överbefälhavaren* framhållit betydelsen av att underhållsanslagen icke beräknas så snävt, att underhållet måste eftersättas.

Riksräkenskapsverket har — med erinran om krigsrådet Nilssons särskilda yttrande samt flygförvaltningens framställning om befrielse från skatt och tull å flygmotorbränsle — tillstyrkt den sålunda föreslagna omläggningen. En sådan anordning, som även vore motiverad med hänsyn till ovissheten om bensinbeskattningens framtida storlek, syntes underlätta ett genomförande av en förenklad statuppställning av övningsanslaget i anslutning till vissa av krigsrådet Nilson uppdragna riktlinjer.

Försvarets civilförvaltning har ansett, att olägenheterna med det nuvarande skattesystemet skulle kunna genom lämpliga åtgärder i huvudsak elimineras. Av särskild betydelse bleve därvid ordnandet av förrådsredovisningen, till vilken fråga ämbetsverket komme att taga ställning i samband med fullföljandet av ett ämbetsverket meddelat utredningsuppdrag.

Civilförvaltningen har vidare berört vissa med underhållskostnaderna sammanhängande frågor och därom anført, att ämbetsverket icke funne något att erinra mot de av flygförvaltningen tillämpade grunderna för beräkning av kostnaderna för lagring m. m. av drivmedel. Civilförvaltningen finge dock anledning återkomma till hithörande spörsmål vid slutförandet av nyssberörda uppdrag att utreda frågan om redovisningen av kostnaderna vid försvarets förråd.

I detta sammanhang torde även böra upptagas till behandling en av flygförvaltningen väckt fråga om anvisande av särskilda medel för bestridande av vissa beredskapskostnader vid flygvapnets centrala verkstäder. Av den i denna fråga föreliggande utredningen framgår i huvudsak följande.

På framställning av flygförvaltningen medgav Kungl. Maj:t enligt beslut den 29 juni 1945, att kostnaderna för bibehållande under tiden efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande av underhållstjänsten för flygplanmateriel i den omfattning, som kunde anses erforderlig med hänsyn till verkstadsorganisationens planerade omfattning vid fullt utbyggt flygvapen, finge, i vad avsåge budgetåret 1945/46, med för helt budgetår räknat högst 800 000 kronor bestridas från reservationsanslaget Flygvapnet: Underhåll av flygmateriel.

I staten för det för innevarande budgetår anvisade anslaget till Flygvapnet: Avveckling av beredskapen m. m. beräknades därjämte medel, omkring

300 000 kronor, för bestridande av de underhållskostnader, som beräknades vara av avvecklingsnatur.

På uppdrag av Kungl. Maj:t inkom flygförvaltningen sedermera i skrivelse den 15 september 1945 med utredning om storleken av det belopp, som borde äskas av riksdagen till förstärkning av underhållsanslaget för innevarande budgetår. Flygförvaltningen hemställde i skrivelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för angivet ändamål för innevarande budgetår anvisa ett anslag av 1 673 000 kronor. Av detta belopp motsvara 800 000 kronor förenämnda i Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 avsedda belopp, medan återstoden, 873 000 kronor, hänför sig till de i medelsäskandena för nästa budgetår angivna merkostnaderna på grund av nytt kollektivavtal. Utöver angivna anslag å 1 673 000 kronor hemställde flygförvaltningen om bemyndigande att från det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisade reservationsanslaget till täckning av löpande beredskapsutgifter intill ett belopp av 900 000 kronor avföra till beredskapstiden hänförliga och av beredskapen föranledda kostnader för reparations- och istandsättningsarbeten å flygmateriel.

I utlåtande den 2 oktober 1945 förklarade sig *försvarets civilförvaltning* icke ha något att erinra mot att särskilda medel anvisades till bestridande av merkostnader på grund av nytt kollektivavtal. Medel för bestridande av vissa med beredskapen sammanhängande kostnader borde utgå från det för innevarande budgetår anvisade anslaget till avveckling av den förstärkta försvarsberedskapen. Beträffande det av flygförvaltningen i övrigt anmälda medelsbehovet erfordrades ytterligare utredning.

Flygförvaltningen anförde i förnyat utlåtande i huvudsak följande.

Inga särskilda medel äro anvisade å riksstaten för driften vid de centrala flygverkstäderna. Med undantag av kostnader för löner till ett fåtal civilmilitära tjänstemän och för underhåll av byggnader saknas anslag; driften betalas huvudsakligen av beställningar från flygförvaltningen och flottiljer. Flygförvaltningen uppgör dock varje halvår en plan över beräknade översyns- och reparationsarbeten, och fördelas dessa av flygförvaltningen på de centrala flygverkstäderna och flottiljerna, så att lämpligaste arbetsfördelning ernås.

De arbeten, som sysselsätta flygverkstäderna, äro dels periodiska översyner (efter viss bestämd gångtid), dels ock haverireparationer. Fluktuationer, som sammanhånga med icke planmässigt uttagen flygtid, ojämn haverifrekvens etc., kunna som regel bemästras med hjälp av de planeringsorgan, som förefinnas såväl centralt inom flygförvaltningen som vid samtliga centrala verkstäder och flottiljer. Annorlunda ställer sig förhållandet, när det gäller att reglera sådana avvikelser från planerad arbetsvolym, som äro omöjliga att förutse, såsom vid övergång till nya flygplan- och motortyper. Det har nämligen ofta visat sig att, när en ny flygplan- eller motortyp varit i tjänst en viss tid, den på förhand kalkylerade gängtiden till översyn av praktiska skäl måste ändras eller att typen visat onormal haverifrekvens. Detta får till följd, att den gjorda planeringen förtryckes.

Under de gångna beredskapsåren ha vissa avdelningar vid flygvapnets verkstäder måst utbyggas till en storlek, som icke fullt kan utnyttjas under fredstid. Vid beredskapens upphörande ansågs emellertid önskvärt att undvika arbetslöshet genom att successivt avveckla övertalig personal. Det bedömdes därför nödvändigt att tillföra verkstäderna arbetsobjekt i form av

reparationer av flygmateriel, vilka under normala förhållanden icke skulle ha kommit till utförande. Utvecklingen har emellertid givit vid handen, att den frivilliga avgången av arbetare blivit större än beräknat, varför arbeten av denna karaktär icke behövt tillföras verkstäderna i den omfattning, som tidigare ansetts erforderligt. I stället ha andra problem uppstått.

Omkostnaderna vid de centrala flygverkstäderna kunna uppdelas i rörliga och fasta. De rörliga omkostnaderna kunna regleras vid förändring i driften, de fasta däremot icke. När driften vid vissa verkstadsavdelningar under fredsmässiga förhållanden sjunker under en viss gräns, uppstå tomgångsförluster. Dessa förluster synas rättvisligen icke böra täckas av verkstädernas omkostnadspålägg och på så sätt komma att indirekt belasta underhållsanslaget. Det synes därför vara riktigtast, att särskilda medel ställas till flygförvaltningens förfogande för bestridande av dessa tomgångsförluster. I detta hänseende må erinras, att särskilda medel ställts till försvarets fabriksstyrelses och krigsmaterielverkets förfogande för bestridande av dylika beredskapskostnader.

De kostnader, som nämnda tomgångsförluster förorsaka, äro icke i förväg exakt beräkningsbara på grund av omöjligheten att i detalj förutse arbetsbelastningen å olika verkstadsavdelningar. Flygförvaltningen har strävat efter att sysselsätta ifrågavarande avdelningar med extra beställningar från ämbetsverket och utomstående. Det är dock ovissst i vilken utsträckning detta blir möjligt i fortsättningen.

Nyligen har slutförts en preliminär uppskattning av tomgångsförluster vid de centrala flygverkstäderna under budgetåret 1946/1947. Man har därvid räknat med en minskning i personal från cirka 800 till cirka 550 arbetare vid envar av flygverkstäderna å Malmen och i Västerås och vidare förutsatt, att de fasta omkostnaderna utgöra cirka 25 % av de totala omkostnaderna. Med utgångspunkt härifrån ha tomgångsförlusterna vid flygvapnets centrala flygverkstäder i vad avser budgetåret 1946/47 beräknats till cirka 500 000 kronor. Under innevarande budgetår torde böra räknas med att de fasta omkostnaderna uppgå till mer än 25 %, bland annat beroende på att viss administrativ personal bör avvecklas successivt. Detta förhållande jämte den omständigheten att eventuellt behöva tillföra verkstäderna extra arbetsobjekt har medfört, att flygförvaltningen för innevarande budgetår äskat 800 000 kronor för ifrågavarande ändamål. Flygförvaltningen avser emellertid att i sinom tid till Kungl. Maj:t inkomma med uppgift i vilken omfattning dessa medel behöva tagas i anspråk.

I en samma dag avgiven skrivelse har flygförvaltningen hemställt, att till täckande av angivna beredskapskostnader måtte för budgetåret 1946/47 anvisas ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

Överbefälhavaren har i avgivet utlåtande anført, att frågan om beredskapskostnader av det slag, som i flygförvaltningens skrivelse avsåges, syntes ha en större räckvidd och beröra även andra militära anläggningar än flygvapnets verkstäder. Då det syntes önskvärt att inom försvaret enhetliga principer tillämpades för bestridande av dylika kostnader, ifrågasattes, om icke frågan borde göras till föremål för närmare utredning i ett sammanhang för klarläggande av de åtgärder, som kunde påkallas.

Försvarets civilförvaltning har i förnyat utlåtande den 14 november 1945 över flygförvaltningens framställning den 15 september 1945 avstyrkt, att särskilt anslag anvisas för bestridande av angivna beredskapskostnader samt i denna fråga anført i huvudsak följande.

Varje verkstad eller fabrik, enskild såväl som statlig, utbygges i regel för att möjliggöra tillfälliga driftsökningar till en större kapacitet än den genomsnittliga driften i och för sig kräver. Kostnaderna för denna överkapacitet — vilken även hos enskilda företag torde kunna uppgå till eller närma sig den för flygvapnets verkstäder beräknade — ingå i vanlig ordning i driftskalkylerna. Vid sidan härav förekommer vid försvarets fabriker och verkstäder överkapacitet för mötande av speciella beredskapsuppgifter, vilka som regel äro av avsevärt större omfattning än de fredsmässiga. Vid flera av de fabriker, som syssla med krigsmaterieltillverkning, nedläggas sålunda i själva verket driften under fredstid. De kostnader, som därefter återstå för anläggningarna i fråga, avse underhåll och bevakning av maskiner och andra produktionsmedel, som finnas upplagda för att tagas i anspråk vid driftens återupptagande, vidare hyror och arrenden för arbetslokaler o. s. v. För dessa ändamål ha å riksstaten för försvarets fabriksverk och krigsmaterielverket anvisats förslagsanslag om 1 000 000 respektive 500 000 kronor, vilka dock under beredskapsåren med hänsyn till den relativt höga sysselsättningsgraden vid fabrikena tagits i anspråk allenast till mindre del.

Överkapacitet för beredskapsuppgifter torde vid flygvapnets verkstäder förekomma allenast i en i jämförelse härmed förhållandevis obetydlig omfattning. Förslitningen av flygmateriel och därmed även underhållet av densamma är nämligen endast obetydligt mindre under normal fredstid än under beredskap. Under de gångna beredskapsåren ha sålunda flygningarna av flera skäl aldrig kommit upp till den beräknade fredsmässiga omfattningen. De kostnader, för vilka flygförvaltningen i detta sammanhang äskat medel, avse i stället — såsom flygförvaltningen också framhållit — en mindre överkapacitet för tillfälliga, i huvudsak fredsmässiga arbetsansvällningar. Såsom ovan framhållits skulle verkstädernas totala kapacitet vid genomsnittlig fredsmässig drift utnyttjas till cirka 70 %, vilket framförallt i förhållande till den normala tomgången vid försvarets fabriksverk och krigsmaterielverkets fabriker icke kan anses utgöra någon anmärkningsvärt låg sysselsättningsgrad. Härtill kommer att undersökningar pågå angående möjligheten att utnyttja överkapaciteten för arbeten för andra statliga myndigheter eller enskilda. Kostnaderna vid flygverkstäderna avse i motsats till vad fallet är beträffande förenämnda fabriker icke produktionsberedskap för krigsfall och kunna således icke anses motsvara de stilleståndskostnader vid samma fabriker, för vilka särskilda medel anvisats.

Av vad sålunda anförts följer även, att flygverkstädernas ifrågavarande kostnader icke utgöra fasta kostnader för driften i samma mening som fabrikenas nyssnämnda stilleståndskostnader. Vid fabrikena kunna inkomster för täckande av de fasta kostnaderna sålunda inflyta först därest den helt nedlagda driften i ett slag återupptages. Vid flygverkstäderna, som redan uppehålla en hög sysselsättningsgrad, kan däremot driften mera kontinuerligt anpassas efter arbetsuppgifterna. Därest dessa ökas, bliva följaktligen tomgångsförlusterna mindre. Vid en produktionsminskning motverkas på samma sätt ökningen av tomgångskostnaderna genom minskningen av driften. Det totala medelsbehovet för underhållsarbeten och tomgångsförluster torde följaktligen endast i mindre utsträckning rubbas av normala produktionsförändringar.

Såsom en av anledningarna till tillfällig ansvällning av verkstadsdriften har flygförvaltningen framhållit den onormalt höga haverifrekvens, som — utan att kunna förutses — kan vidlåda en viss flygplan- eller motortyp. Vad sålunda anförts ger civilförvaltningen anledning att åter upptaga sitt år 1944 framförda förslag att för större, oförutsedda haverikostnader uppföra ett särskilt förslagsanslag. Vad flygförvaltningen nu anfört torde ytterligare stärka

detta förslag, då ett sådant anslag skulle vara det bästa medlet för att möta de nu påtalade tillfälliga arbetsökningarna.

På sålunda anförda skäl finner civilförvaltningen förutsättningar saknas för att bestrida tomgångskostnaderna vid flygvapnets centrala verkstäder i samma ordning som stilleståndskostnaderna vid försvarets fabriker och krigsmaterielverkets fabriker. Ämbetsverket anser sig i stället böra förorda, att berörda kostnader bestridas från anslaget till underhåll av flygmateriel. Därest en närmare redovisning av densamma skulle befinnas önskvärd, kan för ändamålet en särskild anslagspost uppläggas under anslaget i fråga.

Civilförvaltningen har, efter att närmare ha granskat de av flygförvaltningen tillämpade grunderna för beräkning av här ifrågavarande medelsbehov, erinrat om att utöver det för innevarande budgetår för täckande av tomgångsförluster beräknade beloppet, 500 000 kronor, ytterligare 300 000 kronor ansetts erforderliga. Civilförvaltningen har rörande detta belopp anfört följande.

Detta medelsbehov synes äga nära samband med avvecklingen av beredskapen. Framför allt är detta fallet med kostnaderna för den administrativa personal, som enligt vad flygförvaltningen angivit bör avvecklas successivt. De extra arbeten, som under året kunna komma att uppdragas åt verkstäderna, torde ha nära samband med istandsättningen av under beredskapen försliten flygmateriel. Det torde för övrigt i anslutning till vad nyss anförts böra framhållas att sistberörda utökning av underhållsarbetena medför minskning av medelsbehovet för tomgångskostnader.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner civilförvaltningen det riktigast att ifrågavarande medelsbehov i sin helhet tillgodoses från anslag till avveckling av beredskapen.

Under återopande av vad civilförvaltningen sålunda anfört har civilförvaltningen i särskilt avgivet utlåtande även avstyrkt flygförvaltningens framställning om särskilt anslag för nästa budgetår för bestridande av beredskapskostnader vid flygvapnets centrala verkstäder.

Riksräkenskapsverket har intagit samma ståndpunkt som försvarets civilförvaltning.

Såsom under flygvapnets övningsanslag anförts har jag ansett mig böra föreslå, att kostnaderna för drivmedel till flygplan från och med nästa budgetår skola bestridas från förevarande anslag, vilket i samband därmed bör erhålla beteckningen Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel. Jag har förutsatt, att under detta anslag skall upptagas en särskild anslagspost för drivmedelskostnader och att omföring av medel mellan olika poster under anslaget skall få ske endast enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.

*Departements
chefen.*

Kostnaderna för drivmedel äro avhängiga av flygtiden. Såsom vid behandlingen av övningsanslaget anförts anser jag mig vid uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår böra räkna med att antalet flygtimmar icke kommer att överstiga 150 000. Med denna utgångspunkt beräknar jag drivmedelsåtgången till 34 650 000 liter bränsle och 1 040 000 liter smörjolja.

Flygförvaltningen har beräknat priset på drivmedel till 60 öre per liter, varvid i bränslepriset beräknats ingå skatte- och tullkostnader med 37,1 öre per liter. Å flygbränsle, som åtgått för framdrivning av flygplan, restitueras emellertid skatte- och tullkostnaderna, varför nettokostnaderna för detta

bränsle skulle utgöra omkring 23 öre. Ehuru restitution av skatt och tull sker kvartalsvis i efterskott och en viss eftersläpning således föreligger beträffande densamma, anser jag det möjligt att vid anslagsberäkningen utgå från det angivna nettopriset. Härmed vinnes även, att en sänkning eller ett borttagande av skatten — varom flygförvaltningen framlagt förslag — icke påverkar anslagsbeloppets storlek. Frågan om skattens borttagande torde framdeles komma att upptagas till övervägande av chefen för finansdepartementet.

Med angivna drivmedelspriser kan medelsbehovet för drivmedel för nästa budgetår uppskattas till $(34\,650\,000 \times 0,23 + 1\,040\,000 \times 0,60 =)$ i avrundat tal 8 600 000 kronor. Härtill komma kostnaderna för lagring, distribution, transporter m.m. Flygförvaltningen har beräknat dessa kostnader, efter 10 % å det av ämbetsverket förutsatta bruttopriset på drivmedel, till 2 255 700 kronor. Enär ifrågavarande kostnader till största delen torde vara oberoende av bränslepriserna, synes denna beräkningsgrund knappast kunna giva ett rättvisande resultat. I brist på närmare utredning rörande de verkliga kostnaderna för dessa ändamål anser jag mig emellertid böra utgå från det av flygförvaltningen angivna medelsbehovet. Med den av mig förutsatta minskningen av drivmedelsåtgången beräknar jag på grundval härav kostnaderna för lagring m. m. till 2 140 000 kronor. Jag förutsätter emellertid, att flygförvaltningen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1947/48 förebringar mera tillförlitliga beräkningar rörande medelsbehovet för lagring, distribution, transporter m. m. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag vid behandlingen i det föregående av anslaget till arméns fasta drivmedelsanläggningar utgått från att vissa kostnader för beredskapslagring av drivmedel skola bestridas från förevarande anslag.

Det sammanlagda medelsbehovet för drivmedel, inklusive kostnader för lagring m. m., skulle således utgöra $(8\,600\,000 + 2\,140\,000 =)$ i avrundat tal 10 750 000 kronor. Enligt de grunder, som tillämpades i 1941 års försvarsutrednings kalkyler, skulle motsvarande kostnader ha utgjort omkring 18 700 000 kronor. Såsom i fråga om flygvapnets övningsanslag förutsatts för innevarande budgetår bör kostnadsminskningen icke tagas till intäkt för anvisande av anslag för nya utgiftsändamål.

Liksom för innevarande budgetår torde bestämmelser böra meddelas i syfte att begränsa medelstildelningen, därest drivmedelspriserna understiga de priser, varå anslagsberäkningen grundats.

I fråga om kostnaderna för underhåll av flygmateriel föreligger, såsom av det föregående framgår, flera förslag och medelsframställningar från flygförvaltningen. Innan jag närmare ingår på frågan om anvisande av medel för detta ändamål för nästa budgetår, torde böra beröras frågan om medelsbehovet under innevarande budgetår.

Det å riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslaget till underhåll av flygmateriel uppgår till 17 300 000 kronor. Därutöver har i staten för flygvapnets avvecklingsanslag beräknats medel till vissa med beredskapens avveckling sammanhängande kostnader. Vidare har Kungl. Maj:t medgivit, att kostnaderna för bibehållande av underhållstjänsten för flyg-

planmateriel i den omfattning, som kan anses erforderlig med hänsyn till verkstadsorganisationens planerade omfattning vid fullt utbyggt flygvapen, med högst 800 000 kronor få bestridas från underhållsanslaget. Vid beslutets meddelande förutsattes, att en förstärkning av underhållsanslaget eventuellt skulle bli erforderlig.

Av flygförvaltningens sedermera framlagda utredning framgår, att ämbetsverket anser 500 000 kronor av sistnämnda belopp motsvara de tomgångsförluster, som beräknas uppkomma vid flygvapnets verkstäder på den grund, att verkstäderna givits större kapacitet än som anses oundgängligen erforderlig för reparationsfrekvens i normal omfattning. Överkapaciteten har främst motiverats med behovet av att kunna bemästra avvikelser från den beräknade arbetsvolymen exempelvis vid övergång till nya flygplan- och motortyper. Såsom försvarets civilförvaltning framhållit torde emellertid de merkostnader, som här avses, böra räknas såsom normala tomgångsförluster, vilka böra bestridas inom ramen för de ordinarie underhållsanslagen. Jag kan alltså icke tillstyrka, att särskilt förstärkningsanslag anvisas för dessa kostnaders bestridande. Enär återstoden, 300 000 kronor, av beloppet om 800 000 kronor belöper på ändamål, som sammanhånga med beredskapens avveckling, skola ifrågavarande kostnader bestridas från flygvapnets avvecklingsanslag för innevarande budgetår. Beslut härom har den 21 december 1945 meddelats av Kungl. Maj:t. I samband därmed har ställning även tagits till flygförvaltningens i det föregående berörda framställning om bemyndigande att intill ett belopp av 900 000 kronor taga i anspråk det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget till täckning av löpande försvarsutgifter.

Flygförvaltningen har för innevarande budgetår äskat, utöver nyss angivna belopp, 873 000 kronor för bestridande av vissa lönetillägg, som enligt ett innevarande år träffat kollektivavtal skola utgå till viss civil personal vid flygvapnets verkstäder. Enär denna merkostnad icke kunnat förutses vid ämbetsverkets anslagsäskanden för innevarande budgetår och det för budgetåret anvisade anslaget icke torde lämna utrymme för kostnaderna, torde medel för desammas bestridande, i avrundat tal 875 000 kronor, böra äskas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Till denna fråga torde jag få återkomma senare denna dag.

Jag övergår nu till att behandla frågan om medelsbehovet för underhåll av flygmateriel för nästa budgetår. Av nyss angivna skäl anser jag mig därvid icke kunna tillstyrka ett särskilt förslagsanslag för bestridande av tomgångsförluster. Behovet av ett sådant särskilt anslag torde för övrigt bli mindre framträdande vid bifall till mitt förslag om överflyttande av drivmedelskostnaderna till förevarande anslag. De under detta anslag beräknade underhållskostnaderna har flygförvaltningen uppskattat till sammanlagt i avrundat tal 19 900 000 kronor. Av detta belopp belöpa 1 580 000 kronor på avlöningar till vissa icke-ordinarie tjänstemän och 873 000 kronor på förenämnda enligt kollektivavtal utgående lönetillägg. Ehuru jag, såsom i det föregående anförts, icke räknar med uttagande av det av flygförvaltningen angivna antalet flygtimmar, anser jag mig kunna för närvarande god-

taga sistnämnda båda belopp. Med hänsyn till den av mig beräknade reduceringen av flygtiden torde emellertid medelsbehovet i övrigt under anslaget, av flygförvaltningen beräknat till i runt tal 17 500 000 kronor, bära uppskattas till 16 600 000 kronor. Flygförvaltningen har förutsatt, att ett antal civila befattningshavare i mekanikertjänst, vilkas avlöning beräknats draga en kostnad av 473 400 kronor, från och med nästa budgetår skola ersättas med överfurirer, för vilkas avlöning försvarets civilförvaltning äskat medel under flygvapnets avlöningsanslag. Enär jag emellertid icke kan taga ställning till denna fråga förrän i samband med behandlingen av flygvapnets personalstater i övrigt, anser jag mig för närvarande bära räkna med berörda belopp å 473 400 kronor under förevarande anslag. Jag förutsätter emellertid härvid att, om de av flygförvaltningen föreslagna överfurirsbeställningarna inrättas från och med nästa budgetår, nyssnämnda belopp icke ställes till flygförvaltningens förfogande.

Medelsbehovet för underhåll av flygmateriel för nästa budgetår skulle i enlighet med det anförda utgöra (1 580 000 + 873 000 + 16 600 000 + 473 400 =) i avrundat tal 19 500 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 2 950 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Det sammanlagda medelsbehovet för drift och underhåll av flygmateriel uppskattar jag på grundval av angivna beräkningar till sammanlagt (10 750 000 + 19 500 000 =) 30 250 000 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas nedåt till 30 000 000 kronor. Anslagshöjningen — 12 700 000 kronor — föranledes såsom av det föregående framgår i huvudsak av omföring från annat anslag.

Beträffande frågan om anvisande av ytterligare anslagsmedel för det fall att flygtiden under nästa budgetår överstiger vad som vid anslagsberäkningen förutsatts torde få hänvisas till vad jag i det föregående anført vid behandlingen av flygvapnets övningsanslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 30 000 000 kronor.

[137.] 121. **Flygvapnet: Vapen och ammunition m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 10 628 200
vid genomförd organisation.....	» 8 480 000
Budgetåren 1942/1947 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 9 293 200

Anslaget för innevarande budgetår, 5 000 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 152, med tillhopa 2 410 000 kronor för underhåll av vapenmateriel, ammunition för övningar, försök och prov samt målskjutningsmateriel m. m., med 2 190 000 kronor för anskaffning av vapenutrustning för marktjänst samt med 400 000 kronor för avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän. Anslaget för nästa budgetår torde bära avses för motsvarande ändamål.

I 1941 års försvarsutrednings till grund för försvarsbeslutet liggande kalkyler beräknades kostnaderna för underhåll av vapenmateriel, ammunition för övningar, försök och prov samt målmateriel m. m. för femårsperioden 1942/47 till sammanlagt 37 041 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Såsom närmare framgår av propositionen 1944: 185 (s. 300) samt 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 251) böra emellertid ifrågavarande kostnader med hänsyn till tillkomsten av en sjunde jaktflottilj och i samband därmed förutsatta besparingar numera beräknas till 31 563 000 kronor enligt samma prisläge. Av detta belopp ha för budgetåren 1942/46, efter avdrag för av flygförvaltningen beräknade merkostnader på grund av prisstegring, anvisats tillhoppa 21 136 000 kronor, varjämte för bestridande av kostnader för prisstegring för budgetåren 1943/46 anvisats 1 626 000 kronor. För budgetåret 1946/47 skulle således, med prisläget den 1 juli 1941 såsom utgångspunkt, $(31\,563\,000 - 21\,136\,000 =)$ 10 427 000 kronor återstå att anvisa.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* beräknat medelsbehovet för nu ifrågavarande ändamål för nämnda budgetår till nyss angivna belopp, 10 427 000 kronor, varav 340 000 kronor till försök och prov, allt enligt prisläget den 1 juli 1941. Därutöver har för bestridande av merkostnader på grund av prisstegring beräknats ett belopp av 1 150 000 kronor, varför det sammanlagda medelsbehovet angivits till $(10\,427\,000 + 1\,150\,000 =)$ 11 577 000 kronor.

För anskaffning av vapenutrustning för marktjänst beräknade försvarsutredningen för femårsperioden 1942/47 ett belopp av 16 100 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Såsom av propositionen 1944: 185 framgår ha kostnaderna för motsvarande ändamål för den sjunde jaktflottiljen beräknats till 1 029 000 kronor, varför det sammanlagda medelsbehovet för ifrågavarande materielanskaffning skulle utgöra $(16\,100\,000 + 1\,029\,000 =)$ 17 129 000 kronor enligt nyssberörda prisläge. Härav ha för budgetåren 1942/46, efter avdrag för av flygförvaltningen beräknade merkostnader på grund av prisstegring, anvisats tillhoppa 16 500 000 kronor, varjämte för bestridande av prisstegringskostnader för budgetåren 1943/46 anvisats 878 000 kronor. För budgetåret 1946/47 skulle således, med prisläget den 1 juli 1941 såsom utgångspunkt, $(17\,129\,000 - 16\,500\,000 =)$ 629 000 kronor återstå att anvisa.

För nästa budgetår har *flygförvaltningen* äskat angivna belopp av 629 000 kronor jämte ett för täckande av prisstegringar avsett belopp av 28 000 kronor, eller således tillhoppa 657 000 kronor.

Till avlöningar till viss icke-ordinarie personal, för vilkas bestridande försvarsutredningen beräknade medel under avlöningsanslag, har *flygförvaltningen* äskat 400 000 kronor, varav 21 000 kronor hänförs till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har flygförvaltningen i enlighet med det anförda beräknat till $(11\,577\,000 + 657\,000 + 400\,000 =)$ 12 634 000 kronor.

Departements-
chefen.

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 129) framhöll min företrädare i ämbetet, att å anslaget avförts vissa kostnader, som enligt grunderna för avgränsningen mellan riksstat och förskottsstat rätteligen borde ha bestritts från anslag till löpande beredskapskostnader. Exakt beräkning av storleken av dessa kostnader hade icke kunnat förebringas. Intill dess så kunde ske, syntes kostnaderna, oaktat de hänförde sig till beredskapens upprätthållande, fortfarande böra belasta detta anslag och därmed även försvarsbeslutets kostnadsram. Utredning saknas fortfarande rörande storleken av ifrågavarande kostnader, vilka sålunda alltjämt komma att belasta försvarsbeslutets kostnadsram.

Vid bifall till flygförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår skulle för femårsperioden 1942/47 komma att anvisas hela det belopp, som enligt försvarsbeslutets kostnadskalkyler med däri av beslutet om uppsättande av en sjunde jaktflottilj föranledda jämkningar beräknats erforderligt för de med anslaget avsedda ändamålen. Med hänsyn bland annat till de förskjutningar i materielleveranserna, som ägt rum, torde emellertid det av flygförvaltningen beräknade anslagsbeloppet kunna något minskas, och jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår upptages med ett belopp av 10 000 000 kronor, innebärande en höjning i förhållande till innevarande års anslag med 5 000 000 kronor. Anslagshöjningens storlek förklaras därav, att vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår togos i anspråk samtliga de besparingar å anslaget, som i samband med beslutet om den sjunde jaktflottiljen förutsatts skola kunna genomföras, varjämte en ytterligare nedräkning av anslaget vidtogs med hänsyn till storleken av befintliga reservationer å anslaget.

I det föreslagna anslagsbeloppet ingå medel för bestridande av merkostnader på grund av prisstegring efter den 1 juli 1941. Med ledning av flygförvaltningens beräkningar kunna dessa preliminärt uppskattas till 1 170 000 kronor. Emellertid synes det, såsom framhållits i 1945 års statsverksproposition, tveksamt, om de av flygförvaltningen tillämpade grunderna för beräkning av prisstegringarnas storlek äro i alla avseenden hållbara. Denna fråga synes böra upptagas till förnyad prövning inom flygförvaltningen i samband med pågående utredning rörande uppkomna prisstegringar å anskaffning av flygmateriel.

Äberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Vapen och ammunition m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 10 000 000 kronor.

[138.] 122. *Flygvapnet: Engångsanskaffning av mobiliseringsammunition, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 15 001 400
vid genomförd organisation.....	» —

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å

kostnadsramen).....	» 15 200 000
---------------------	--------------

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 15 000 000 kronor.

Med viss jämkning av de i försvarsbeslutet upptagna kostnadsberäkningarna har riksdagen i skrivelse 1942: 375 (punkt 40:o) efter förslag i propositionen 1942: 266 (punkt 36:o) bemyndigat Kungl. Maj:t att meddela beslut om anskaffning under femårsperioden 1942/47 av mobiliseringsammunition för flygvapnet intill ett belopp av 76 550 000 kronor. Anslaget har karaktären av s. k. kvotanslag.

På sätt närmare framgår av 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 130) kunna kostnaderna för engångsanskaffning av mobiliseringsammunition för femårsperioden emellertid numera, med beaktande av de ändringar i anskaffningsplanerna som föranledas av 1944 års riksdags beslut om den sjunde jaktflottiljen, beräknas till 76 245 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Därvid har förutsatts, att till motvägande av de för den nya flottiljen beräknade merkostnaderna skola kunna åvägabringas besparingar inom detta anskaffningsområde å tillhoppa 7 500 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* anfört, att av angivna besparingar å 7 500 000 kronor ett belopp av 1 000 000 kronor avsetts för viss förstärkning av flygvapnets transportorganisation. Då emellertid denna förstärkning icke komme till stånd, hemställde flygförvaltningen, att sistnämnda belopp finge utnyttjas för påbörjande av anskaffning av viss ammunition av ny typ. Vid bifall härtil beräknades det sammanlagda medelsbehovet för engångsanskaffning av mobiliseringsammunition för femårsperioden 1942/47 till $(76\,245\,000 + 1\,000\,000 =) 77\,245\,000$ kronor. Enär för budgetåren 1942/46 anvisats tillhoppa 60 000 000 kronor, hemställde flygförvaltningen om anvisande för budgetåret 1946/47 av $(77\,245\,000 - 60\,000\,000 =)$ 17 245 000 kronor.

Flygförvaltningen har framhållit, att angivna belopp beräknats på grundval av prisläget den 1 juli 1941 och att med hänsyn därtill anslagsmedel för täckande av prisökningar erfordrades. En inom flygförvaltningen pågående utredning rörande prisökningarnas storlek vore ännu icke avslutad. I avvaktan på resultatet av denna utredning, vilken icke kunde avslutas förrän efter den 1 juli 1947, hade flygförvaltningen beräknat prisstegringarna med avseende å engångsanskaffning av mobiliseringsammunition till sammanlagt 9 600 000 kronor. Ämbetsverket hemställde, att detta belopp såsom ett särskilt anslag måtte anvisas för nästa budgetår.

Jag kan icke tillstyrka, att den av 1944 års riksdag förutsatta kostnadsramen för engångsanskaffning av mobiliseringsammunition, 76 245 000 kronor, nu höjes. Det belopp, som i samband med beslutet om uppsättande av en sjunde jaktflottilj beräknades för förstärkning av flygvapnets transportorganisation och som enligt numera föreliggande planer icke erfordras, kan således utnyttjas för ytterligare begränsning av merkostnaderna för den sjunde jaktflottiljen. Enär för budgetåren 1942/46 anvisats tillhoppa 60 000 000 kronor, bör i enlighet med det anförda anslaget för nästa budgetår bestämmas till $(76\,245\,000 - 60\,000\,000 =)$ 16 245 000 kronor, eller i avrundat tal 16 000 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Den kostnadsram, som enligt vad nyss anförts fastställts för femårsperioden 1942/47, grundar sig på kostnadsberäkningar avseende prisläget den 1 juli 1941. Flygförvaltningen har preliminärt beräknat kostnadsökningarna på grund av prisstegring efter nämnda tidpunkt till 9 600 000 kronor. Emellertid har, såsom framgår av vad som anförts vid behandlingen av krigsmaterielverkets avlöningsanslag, avsevärda kostnadsminskningar kunnat ernås beträffande vissa ammunitionsslag. Det synes därför tveksamt, huruvida kostnadsökningarna inom anslaget kunna bli av den storleksordning, som flygförvaltningen förutsatt. I avvaktan på en mera detaljerad utredning rörande de verkliga kostnadsökningarna i förhållande till prisläget den 1 juli 1941 anser jag mig därför böra föreslå, att med frågan om anvisande av medel för bestridande av här avsedda merkostnader får anstå till dess resultatet av utredningen föreligger.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 1 000 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Engångsanskaffning av mobiliseringsammunition* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 16 000 000 kronor.

[139.] 123. **Flygvapnet: Motorfordon och motorbåtar, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1 607 400
vid genomförd organisation	» 1 850 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 1 443 000

Anslaget för innevarande budgetår, 1 400 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för detta budgetår, s. 154, intagen stat.

För vartdera av budgetåren 1942/43 och 1943/44 anvisades ett gemensamt anslag för såväl löpande kostnader som engångskostnader för anskaffning av motorfordon och motorbåtar. För vartdera av budgetåren 1944/45 och 1945/46 ha emellertid för berörda ändamål anvisats två särskilda reservationsanslag, nämligen förevarande för löpande kostnader avsedda anslag samt ett annat, avsett för bestridande av engångskostnader.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *flygförvaltningen* anfört, att, med hänsyn till att flygvapnets organisation komme att bli fullt genomförd med detta budgetår, underhålls- och driftskostnaderna borde i enlighet med försvarsbeslutets beräkningar upptagas till 1 200 000 kronor samt kostnaderna för ersättningsanskaffning till 650 000 kronor. Härtill komme enligt propositionen 1944:185 för Södertörns flygflottilj (F 18) beräknade 90 000 kronor, därav för drift och underhåll 60 000 kronor och för ersättningsanskaffning 30 000 kronor. Till sagda belopp, vilka beräknats efter 1941 års prisnivå, komme av prisstegring föranledd merkostnad, 207 000 kronor. Sammanlagt erfordrades alltså enligt flygförvaltningens beräkningar 2 147 000 kronor.

Statens sakrevision har i infortrat utlåtande anført, att medelsanvisningen syntes kunna avsevärt begränsas, samt till utredning härom anført i huvudsak följande.

Såvitt sakrevisionen kunnat utröna hade i varje fall vid tiden för avgivandet av flygförvaltningens anslagsäskanden icke förelegat några direkta kalkyler hos ämbetsverket över det faktiska medelsbehovet för budgetåret 1946/47. Anslaget hade begärts uteslutande med utgångspunkt från de i försvarsbeslutet angivna, överslagsvis beräknade genomsnittliga årsbehoven.

Beträffande drifts- och underhållskostnaderna, för vilka huvuddelen av anslaget avsåges, ställde det sig svårt att under nuvarande förhållanden verkställa någon tillförlitlig kontrollberäkning, enär åtskilliga på medelsbehovet inverkanse faktorer — såsom driv- och smörjmedelspriser, frågan om i vilken utsträckning gengasdrift komme att frångås samt trafikens omfattning — finge bedömas vara ganska osäkra.

Den del av anslaget, som avsåge ersättningsanskaffning av försliten motorfordons- och motorbåtsmateriel, utgjorde (650 000 + 30 000 + drygt 10 %, cirka 70 000, =) 750 000 kronor. Enligt vad sakrevisionen inhämtat från flygförvaltningen beräknades numera följande ersättningsbehov komma att föreligga under nästkommande budgetår, nämligen 16 personbilar för fyra passagerare à 6 000 kronor, 8 personbilar för sex passagerare à 9 000 kronor, 6 hjälpbilar à 10 000 kronor, 5 omnibussar à 29 000 kronor, 1 ambulansbil, 14 000 kronor, och 2 arbetsbåtar à 35 000 kronor. Totalkostnaden för den sålunda beräknade ersättningsanskaffningen, 457 000 kronor, understeg i anslagsäskandet upptaget belopp med 293 000 kronor. Anledningen till denna jämförelsevis stora skillnad vore att söka — förutom däri att medelsbehovet uppgivits med utgångspunkt från en schematisk årskvot i stället för från en kalkyl rörande det faktiska anskaffningsbehovet samt att något nämnvärt ersättningsbehov för F 18 icke föreläge under det budgetår flottiljen uppsattes — främst i det förhållandet, att flygvapnet beretts tillfälle att i avsevärd grad kvalitativt förbättra särskilt sitt bestånd av lastbilar. Flygvapnet hade nämligen före igångsättandet av försäljningen av arméns övertaliga bilar medgivits utbyta sina sämre vagnar mot fullgoda armébilar. Genom detta byte, som omfattat 93 lastbilar och 14 personbilar, hade för flygvapnets del behovet att ersättningsanskaffa lastbilar helt bortfallit för budgetåret 1946/47. Ifrågavarande materielbyte hade enligt inhämtad uppgift i överensstämmelse med av försvarsdepartementet under hand lämnade direktiv företagits utan att något mellanpris erlagts. Härigenom hade behovet av medel för nämnda ändamål bortfallit. Sakrevisionen framhölle, att återverkningarna av detta byte i fråga om medelsbehovet för ersättningsanskaffning sträckte sig längre än till det närmast kommande budgetåret. Då sålunda ett belopp à 293 000 kronor icke komme att tagas i anspråk för materielanskaffning, syntes anslaget kunna nedsättas med motsvarande belopp.

Sakrevisionen hade vidare undersökt, huruvida medelsbehovet kunde än mer nedbringas genom att flygvapnet tillfördes ytterligare ett antal övertaliga armébilar såsom ersättning för vissa ovan specificerade vagnar. Denna undersökning hade givit vid handen, att av de bilar, som vore avsedda att försäljas av arméförvaltningen, icke några vagnar syntes befinna sig i sådant skick, att det ur ekonomiska synpunkter kunde anses vara för kronan förmånligare att behålla desamma för bruk vid flygvapnet än att försälja dem. Den reserv av övertaliga men fullgoda bilar, som armén i samband med försvarsberedskapens avveckling undantagit från försäljning i och för nedbringande av arméns ersättningsbehov under de närmaste åren, vore enligt uppgift från arméförvaltningens tygavdelning så knappt tilltagen, att densamma icke lämnade till-

gång att i nämnvärd utsträckning förse flygvapnet med vagnar i ersättning för de förslitna.

Från arméförvaltningens tygavdelning hade emellertid för sakrevisionen under hand uppgivits, att i samband med inventeringen av de vid försvarsberedskapens upphörande övertaliga bilarna ett antal personbilar av märket Ford reserverats för eventuell försäljning till utlandet. Då dessa vagnar befunno sig i gott skick och sagda försäljning icke syntes komma till stånd — i varje fall icke i ursprungligen planerad omfattning — syntes hinder icke böra möta, att erforderligt antal av nu ifrågavarande vagnar överfördes till flygvapnet. Sakrevisionen ville för egen del förorda nu ifrågavarande förfaringssätt. I så fall kunde anslaget nedräknas med ytterligare ($16 \times 6\,000 + 8 \times 9\,000 =$) 168 000 kronor.

I detta sammanhang ville sakrevisionen jämväl framhålla, att den av sakrevisionen företagna undersökningen givit vid handen, att flygförvaltningens ovan återgivna beräkningar av ersättningsbehovet i viss mån vore resultatet av teoretiska överväganden med ledning av inom ämbetsverket centralt tillgängliga uppgifter om i bilbeståndet ingående vagnars typ, ålder, fabrikat m. m. Den tid, som stått till sakrevisionens förfogande, hade icke medgivit en närmare undersökning av tillståndet hos de fordon, som av flygförvaltningen beräknades böra ersättas nästkommande budgetår. Sådan undersökning hade dock stickprovsvis företagits beträffande två fordon, varvid befunnits, att fordonen sannolikt hade en återstående ekonomisk livslängd av åtminstone två år. Även om några säkra slutsatser icke kunde dragas med ledning härav, finge det dock icke anses uteslutet, att flygförvaltningen bedömt ersättningsbehovet i överkant. Sakrevisionen ville för fullständighetens skull tillägga, att flygförvaltningen givetvis icke läte kassera fordon, förrän dessa utdömts efter en ingående besiktning.

Under återopande av vad sålunda anförts har sakrevisionen föreslagit nedräkning av flygförvaltningens äskande med ($293\,000 + 168\,000 =$) 461 000 kronor. Med hänsyn till oförutsedda utgifter vid eventuellt inträffande totalhavrier syntes dock försiktigheten bjuda, att sistnämnda belopp avrundades till 450 000 kronor och anslagsbehovet sålunda upptoges till ($2\,147\,000 - 450\,000 =$) 1 697 000 kronor.

Departements-
chefen.

Flygförvaltningen har vid sin anslagsberäkning utgått från de till grund för 1942 års försvarsbeslut respektive beslutet angående uppsättandet av F 18 liggande kostnadsberäkningarna, vilka angivits avse prisläget den 1 juli 1941. Merkostnaderna på grund av prisökning sedan nämnda tidpunkt ha beräknats till drygt 10 %. Det har emellertid numera befunnits, att angivna kostnadsberäkningar grundats på ett bensinpris, som avsevärt understigit 1941 års prisläge och sannolikt ungefärligen motsvarat prisnivån före kriget. Enär även anslagsberäkningarna för budgetåren 1942/46 grundats på angivna felaktiga förutsättningar, ha de för nämnda budgetår anvisade anslagen väsentligt understigit de verkliga medelsbehoven, varav följt, att förskottsstaten kommit att belastas med utgifter av fredsmässig karaktär. Detta förhållande hade bort föranleda flygförvaltningen att hemställa om ökad medelsanvisning.

Jag har i det föregående räknat med ett bensinpris av 43 öre per liter. Priset å motorbrännolja, varå särskild skatt ej bör beräknas, kan uppskattas

till 16 öre per liter. Med utgångspunkt från dessa priser beräknar jag kostnaderna för drift och underhåll av motorfordon och motorbåtar till i runt tal 1 980 000 kronor, vilket belopp med omkring 600 000 kronor överstiger det av flygförvaltningen för ändamålet beräknade.

Med hänsyn till vad sakrevisionen anfört torde medelsbehovet för ersättningsanskaffning kunna beräknas till 300 000 kronor, innebärande en minskning i förhållande till de i anslagsäskandena angivna beloppen med omkring 450 000 kronor.

I anslutning till det anförda beräknar jag således det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till $(1\,980\,000 + 300\,000 =)$ 2 280 000 kronor. Därest 1941 års prisläge lagts till grund för anslagsberäkningen, skulle medelsbehovet ha utgjort omkring 3 760 000 kronor.

I likhet med vad som anförts vid behandlingen av arméns och marinens motsvarande anslag bör anslaget ställas till flygförvaltningens förfogande endast i den omfattning, som påkallas med hänsyn till de under budgetåret aktuella drivmedelspriserna.

Senare denna dag torde jag få framlägga förslag om erforderlig förstärkning av motsvarande anslag för innevarande budgetår.

Jag vill slutligen erinra, att Kungl. Maj:t uppdragit åt chefen för flygvapnet att, i förekommande fall efter samråd med flygförvaltningen, underkasta behovet av stammotorfordon för flygvapnet en ingående översyn i syfte att nedbringa motorfordonsbeståndet samt att före den 1 november 1946 till Kungl. Maj:t inkomma med den framställning jämte förslag som därav kunde föranledas. Inom flygledningen pågår vidare en särskild utredning rörande möjligheterna att vid vissa flottiljer ersätta den av flygvapnet bedrivna buss-trafiken med civil busstrafik. Uteslutet är alltså icke, att antalet motorfordon redan under nästa budgetår kan nedbringas under det antal, som i det föregående förutsatts.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 880 000 kronor — föranledd av att anslagsberäkningen för innevarande budgetår skett på grundval av för låga drivmedelspriser — får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Motorfordon och motorbåtar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 2 280 000 kronor.

[140.] 124. **Flygvapnet: Engångsanskaffning av motorfordon och motorbåtar, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 463 200
vid genomförd organisation	» —
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 369 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 750 000 kronor.

Flygförvaltningen har anført, att för nästa budgetår erfordrades medel för anskaffning av 1 ambulansbil, 3 bussar, 2 paketbilar, 7 lastbilar, 1 hjälpbil, 1 redskapsbil, 4 personbilar, 3 tankbilar, 3 traktorer, 97 cyklar och 1 arbetsbåt för den av 1944 års riksdag beslutade Södertörns flygflottilj (F 18). Kostnaderna härför ha i enlighet med de beräkningar, som legat till grund för beslutet om flottiljens uppsättande (jfr propositionen 1944: 185), av flygförvaltningen angivits till 284 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Då merkostnaderna på grund av prisstegring angivits till 32 000 kronor, skulle det sammanlagda medelsbehovet uppgå till 316 000 kronor. Flygförvaltningen har emellertid framhållit, att anskaffningskostnaderna icke kunde helt täckas med sistnämnda belopp, samt uttalat, att, om fordonsbehovet icke skulle kunna tillgodoses inom sagda kostnadsram, frågan om ytterligare medel för ändamålet finge göras till föremål för särskild framställning.

Statens sakrevision har i infordrat utlåtande framhållit, att medelsbehovet även under detta anslag kunde begränsas, samt därom anført i huvudsak följande.

Sakrevisionen hade från flygförvaltningen inhämtat kompletterande uppgift om priserna å de fordon m. m. som avsåges bliva anskaffade för F 18. Härav framginge, att den av flygförvaltningen beräknade totala anskaffningskostnaden uppginge till 392 500 kronor eller 76 500 kronor mera än det av ämbetsverket åskade beloppet. Med hänsyn härtill och då någon mera avsevärd sänkning av anskaffningspriserna icke syntes vara att emotse under det närmaste året, syntes det sakrevisionen, därest anskaffningsprogrammet skulle genomföras i av flygförvaltningen förutsatt utsträckning, under nuvarande förhållanden vara riktigare att beräkna medelsbehovet med utgångspunkt från den angivna anskaffningskostnaden än från de överslagsvis gjorda beräkningar, som föregått beslutet om uppsättandet av flygflottiljen.

I samband med verkställt utbyte av motorfordon mot övertaliga armébilar hade emellertid flygvpapnet av angivna för F 18 avsedda materiel från armén redan tillförts 7 lastbilar, 1 redskapsbil, 1 chassi till hjälpbil och 3 chassier till tankbilar. Den sammanlagda nyanskaffningskostnaden för den sålunda från armén övertagna materielen uppginge till 125 000 kronor. Vid detta förhållande syntes anslagsbehovet kunna nedräknas med motsvarande belopp.

Enligt vad sakrevisionen under hand inhämtat från arméförvaltningens tygavdelning syntes det kunna förutsättas, att det av sakrevisionen under föregående punkt berörda beståndet av Ford-bilar lämnade tillgång till att förse F 18 med åtminstone tre för fyra passagerare avsedda personbilar. Härigenom minskades medelsbehovet under förevarande anslag med ytterligare 18 000 kronor. Det syntes böra tilläggas, att flygförvaltningen icke borde erlagga någon betalning till arméförvaltningen för de sålunda övertagna motorfordonen, enär flygvpapnet till armén för försäljning överlämnat ett större antal av sina övertaliga fordon, och sålunda även i dessa fall transaktionen kunde betraktas såsom ett materielbyte mellan armén och flygvpapnet.

I flygförvaltningens beräkning över medelsbehovet återfunnes ett belopp å 15 000 kronor för anskaffning av ett hundratal cyklar. Även detta anskaffningsbehov syntes böra tillgodoses genom överförande till flygvpapnet av motsvarande antal av arméns övertaliga cyklar. Bland dessa funnes nämligen ett större antal icke modellenliga cyklar av civila standardtyper, vilka uppgivits befinna sig i mycket gott skick. Därest denna åtgärd vidtoges och cyklarna

ansåges ej böra utlämnas till flygvapnet utan ersättning, syntes arméförvaltningens tygavdelning böra gottgöras med ett belopp motsvarande värdet av cyklarna vid försäljning i öppna marknaden. Detta belopp kunde beräknas till 7 500 kronor. Med hänsyn härtill syntes medelsbehovet för anskaffning av cyklar kunna nedsättas med 7 500 kronor.

På sålunda angivna grunder har sakrevisionen ansett medelsbehovet kunna reduceras med $(125\,500 + 18\,000 + 7\,500 =)$ 151 000 kronor. Med utgångspunkt från förenämnda medelsbehov av 392 500 kronor syntes anslaget sålunda kunna nedräknas till $(392\,500 - 151\,000 =)$ 241 500 kronor. Ehuru vid denna beräkning en korrigering gjorts av flygförvaltningens för lågt uppgivna nominella anslagsbehov, innebure detta en minskning av anslagets storlek i förhållande till det av flygförvaltningen angivna beloppet med $(316\,000 - 241\,500 =)$ 74 500 kronor.

Sakrevisionen har tillagt, att det icke förefölle uteslutet, att jämväl behovet av tre traktorer för F 18 kunde tillgodoses genom överförande av materiel från armén. Då det emellertid ännu icke vore möjligt att intaga slutlig ståndpunkt till detta spörsmål, syntes medel för dessa traktorer i detta sammanhang likväl böra beräknas men icke ställas till flygförvaltningens förfogande, förrän det klarlagts, i vilken omfattning behov därav föreläge.

I likhet med sakrevisionen förordar jag, att medelsbehovet under anslaget beräknas med utgångspunkt från de nuvarande anskaffningskostnaderna i stället för, såsom flygförvaltningen föreslagit, från de överslagsvis gjorda beräkningar, vilka föregått beslutet om uppsättandet av F 18. Med hänsyn till vad sakrevisionen anfört torde emellertid den av flygförvaltningen planerade anskaffningen kunna avsevärt begränsas. Mot sakrevisionens beräkning av kostnaden för det sålunda begränsade anskaffningsprogrammets genomförande synes intet annat vara att erinra än att arméförvaltningen icke bör erhålla likvid för de övertaliga, cyklar som enligt sakrevisionens förslag skulle överlämnas till flygvapnet. Jag beräknar därför medelsbehovet under anslaget till $(241\,500 - 7\,500 =)$ i runt tal 235 000 kronor, varav omkring 25 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

*Departements-
chefen.*

Därest, såsom sakrevisionen antytt, behovet av tre traktorer för F 18 skulle kunna tillgodoses genom överförande av materiel från armén, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela härav föranledd föreskrift beträffande dispositionen av anslaget.

Aberopande det anförda får jag — under erinran att anslagsminskningen utgör 515 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: Engångsanskaffning av motorfordon och motorbåtar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 235 000 kronor.

[141.] 125. **Flygvapnet: Motorvältar för flygfälten m. m., reservationsanslag.**

Löpande kostnader.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 210 000
vid genomförd organisation	» 275 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 71 000

Engångskostnader.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 123 000
vid genomförd organisation	» —
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	» 76 000

Å riksstaten för innevarande budgetår ha upptagits dels ett reservationsanslag å 275 000 kronor till motorvältar för flygfälten och dels ett reservationsanslag å 175 000 kronor till engångsanskaffning av motorvältar för flygfälten.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* anfört i hudsak följande.

För budgetåret 1946/47 erfordrades för materielbeståndets uppehållande 83 400 kronor samt för underhåll och drift 192 000 kronor, eller i avrundat tal sammanlagt 275 000 kronor, utgörande 10 respektive cirka 23 % av 834 000 kronor eller av värdet av beståndet den 1 juli 1946, nedräknat till 649 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941.

För nästa budgetår beräknades vidare ett belopp av 185 000 kronor erforderligt för engångsanskaffning av motorvältar och traktorer för krigsflygskolan, Skånska flygflottiljen, Södertörns flygflottilj och Västra flygbasområdet samt traktorer och släpvältar för Norra flygbasområdet och Övre Norrlands flygbasområde.

Flygförvaltningen har i anslutning härtill för budgetåret 1946/47 äskat dels ett reservationsanslag å 275 000 kronor till motorvältar för flygfälten m. m. och dels ett reservationsanslag å 185 000 kronor till engångsanskaffning av motorvältar för flygfälten.

Statens sakrevision har i infortrat utlåtande framhållit, att enligt vad sakrevisionen under hand inhämtat från flygförvaltningens byggnadsavdelning beräknades med hänsyn till maskinparkens ringa ålder och goda tillstånd ersättningsanskaffning icke komma att verkställas under nästkommande år. Vid sådant förhållande och då det icke stode i överensstämmelse med gällande principer för budgetredovisningen att inom förevarande område upplägga förnyelsefonder — särskilt som medel för nu ifrågavarande ändamål sannolikt icke komme att tagas i anspråk förrän om 4 à 5 år — syntes anslagsbehovet till motorvältar för flygfälten m. m. kunna minskas med i runt tal 83 000 kronor. Återstoden av det under detta anslag äskade beloppet, 192 000 kronor,

syntes, såvitt sakrevisionen kunnat utröna, icke utgöra resultatet av någon egentlig kalkyl över det faktiskt föreliggande medelsbehovet utan kunde snarare betraktas såsom en restterm inom den i 1942 års försvarsbeslut för anslaget angivna kostnadsramen. Enligt uppgift från flygförvaltningen vore anledningen härtill att söka bland annat i det förhållandet, att, enär årskvoterna enligt försvarsbeslutet för budgetåren 1942/45 på grund av ett förbiseende icke tagits i anspråk och till förevarande kostnadsslag hänförliga utgifter förty bokförts å andra anslag, intet underlag för en kostnadsberäkning förefunnos i medelsredovisningen för de gångna åren. Vidare hade vid tiden för beräkningen av medelsäskandena för budgetåret 1946/47 osäkerhet rått om i vilken utsträckning vissa krigsflygfält skulle underhållas eller överlämnas till civil myndighets förvaltning.

Sakrevisionen ifrågasatte, om icke för närvarande inom flygvapnet följda linjer för anskaffning och utnyttjande av vältmaterielen borde ändras. Om vissa av revisionen härvid förordade riktlinjer vunne beaktande, kommer jämväl detta att inverka på behovet av medel för materielens underhåll och drift. Med hänsyn härtill och då flygförvaltningen numera ägde ett säkrare underlag för bedömande av omfattningen av tung- och lättvältningsarbetena, syntes ämbetsverket böra till Kungl. Maj:t inkomma med en på kalkyler över maskintimkostnader, fältytor m. m. grundad kostnadsberäkning för en mera exakt anslagsbestämning.

Flygförvaltningen har, efter verkställd närmare beräkning av medelsbehovet, i skrivelse den 5 december 1945 beträffande det till motorvältar för flygfälten m. m. förut äskade beloppet, 275 000 kronor, anfört, att enligt nämnda beräkning kostnaderna för drift och underhåll uppginge till 105 000 kronor. Minskningen i förhållande till det av flygförvaltningen tidigare angivna medelsbehovet för ändamålet hänförde sig i huvudsak till prissänkning å flytande drivmedel. Med hänsyn till att ingen del av beståndet normalt skulle behöva utbytas inom de närmaste två åren och då en fondering av medel för beståndets uppehållande, såvitt nu kunde bedömas, icke vore erforderlig, kunde alltså medelsbehovet för motorvältar för flygfälten m. m. för nästa budgetår nedsättas till 105 000 kronor.

I sin berörda skrivelse har flygförvaltningen vidare anfört, att kostnaderna för erforderlig nyanskaffning under nästa budgetår av motorvältar m. m. uppginge till 287 600 kronor. Emellertid funnes av de till och med budgetåret 1945/46 till engångsanskaffning av motorvältar för flygfälten anvisade reservationsanslagen för närvarande en behållning på cirka 170 000 kronor och av reservationsanslaget till motorvältar för flygfälten en behållning av 117 600 kronor, avsedd att anlitas för ersättningsanskaffning, eller sammanlagt 287 600 kronor, vilket belopp således skulle täcka den beräknade kostnaden för nyanskaffning under budgetåret 1946/47. Med hänsyn härtill erfordrades icke för detta budgetår någon medelsanvisning för engångsanskaffning av motorvältar för flygfälten. Med stöd av numera vunna erfarenheter förordade flygförvaltningen, att nyssberörda belopp utnyttjades för anskaffning av — förutom en motorvält och ett antal släpvältar — gräs-

klippningsaggregat och konstgödselspridare. Det kunde nämligen förväntas, att skötseln av de gräsbevuxna flygfälten i stor utsträckning måste utföras i flygförvaltningens egen regi.

*epartements-
chefen.*

Flygförvaltningens numera verkställda beräkning av medelsbehovet anser jag mig kunna godtaga. Jag föreslår alltså att för täckande av de löpande kostnaderna för nästa budgetår upptages ett reservationsanslag å allenast 105 000 kronor. Då från anslaget bestridas utgifter även för annat ändamål än motorvältar, torde anslagsbeteckningen böra ändras till Flygvapnet: Motorvältar för flygfälten m. m.

Frågan om behovet av materielanskaffning under nästa budgetår är bland annat avhängig av den av sakrevisionen väckta och av flygförvaltningen närmare utredda frågan om viss omläggning av underhållstjänsten å flygfälten. Denna fråga är för närvarande föremål för remissbehandling. I avvaktan på dennas slutförande kan jag icke taga ställning till i vilken utsträckning den av flygförvaltningen angivna behållningen å tidigare anslag bör utnyttjas för sådan anskaffning. Jag förutsätter att det får ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan erforderlig utredning verkställts, meddela beslut härutinnan.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Motorvältar för flygfälten m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 105 000 kronor.

[142.] 126. **Flygvapnet: Eldsläckningsmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 229 200
vid genomförd organisation	» —
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 267 000

Anslaget för innevarande budgetår, 365 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 154, intagen stat med 221 000 kronor till engångsanskaffning av eldsläckningsmateriel för Skånska flygflottiljen och Hälsinge flygflottilj samt 144 000 kronor till ersättningsanskaffning och underhåll av eldsläckningsmateriel.

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 134) framhöll min företrädare i ämbetet, att han funnit det i viss mån tveksamt, om medel borde beräknas under förevarande anslag för ersättningsanskaffning och underhåll av eldsläckningsmateriel. Det ifrågasattes, om icke dessa kostnader i stället borde bestridas från vederbörlig i staten för försvarsväsendets fastighetsfond uppförd utgiftspost.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* anfört, att för engångsanskaffning av eldsläckningsmateriel för den av 1944 års riksdag beslutade Södertörns flygflottilj (F 18) erfordrades 143 000 kronor, varav 13 000 kronor angivits motsvara prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Flygförvaltningen har tillika anført, att ämbetsverket, efter samråd med arméns fortifikationsförvaltning och marinförvaltningen angående sättet för bestridande av kostnader för ersättningsanskaffning och underhåll av eldsläckningsmateriel, äskat medel härför under anslaget till Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond.

Riksräkenskapsverket har i avgivet utlåtande tillstyrkt flygförvaltningens medelsäskande.

Mot flygförvaltningens beräkning av medelsbehovet för engångsanskaffning av eldsläckningsmateriel för Södertörns flygflottilj har jag intet annat att erinra än att jag anser detsamma kunna avrundas till 140 000 kronor, varav omkring 13 000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. *Departementschefen.*

Till frågan om bestridande av kostnaderna för ersättningsanskaffning och underhåll av eldsläckningsmateriel återkommer jag framdeles vid anmälan av frågan om avlåtande av proposition till riksdagen med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för nästa budgetår. Jag beräknar således icke medel härför under förevarande anslag.

Åberopande det anförda får jag — under erinran att anslagsminskningen utgör 225 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Eldsläckningsmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 140 000 kronor.

[143.] 127. *Flygvapnet: Snöröjningsmateriel, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 561 800
vid genomförd organisation	» 647 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 493 000

Av skäl, som närmare framgå av 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 133), har från och med budgetåret 1944/45 å riksstaten uppförts ett särskilt anslag till bestridande av löpande årskostnader för flygvapnets snöröjningsmateriel. Anslaget för innevarande budgetår, 720 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 155, intagen plan med 457 000 kronor till ersättningsanskaffning, 140 000 kronor till driftkostnader och 123 000 kronor till underhållskostnader.

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat medelsbehovet, enligt prisläget den 1 juli 1941, för ersättningsanskaffning till 426 000 kronor, för underhåll till 203 000 kronor, inberäknat 90 000 kronor för nyanställning av 20 civila montörer, samt för drift till 148 000 kronor. Prisstegringen sedan den 1 juli 1941 å anskaffnings- och underhållskostnaderna, de sistnämnda såvitt avser ett belopp av (203 000—90 000=) 113 000 kronor, har på grundval av uppgifter från statens industrikommission uppskattats till

15 %, medan ingen kostnadsstegring ansetts ha inträtt med avseende å driftkostnader. Det sammanlagda medelsbehovet skulle i enlighet med det anförda bliva 858 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Förslaget om anställande av 20 civila montörer med avlöning från detta anslag har jag ansett mig icke kunna biträda. Enligt vad jag inhämtat har flygförvaltningen grundat sin anslagsberäkning på ett drivmedelspris, som något understiger det nu gällande. Med hänsyn härtill torde någon uppräknig av det av flygförvaltningen, efter avdrag för nyssberörda avlöningskostnader, beräknade anslagsbeloppet vara motiverad. Jag föreslår med beaktande härav, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 775 000 kronor.

Å anskaffnings- och underhållskostnaderna har visserligen sedan den 1 juli 1941 inträtt en till 15 % uppskattad prisstegring. Å andra sidan innebära de drivmedelspriser, vilka jag ansett mig kunna utgå från vid anslagsberäkningen, en avsevärd prissänkning i vad avser driftkostnaderna. Då prissänkning å driftkostnaderna är större än nyssnämnda prisstegring, bör hela det av mig för nästa budgetår beräknade anslagsbeloppet belasta kostnadsramen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa plan för disposition av anslaget.

Anslagshöjningen, 55 000 kronor, är i sin helhet föranledd av tillkomsten av Södertörns flygflottilj (F 18).

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Snöröjningsmateriel* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 775 000 kronor.

Fortifikatoriska anläggningar.

[144.] 128. **Flygvapnet: Befästningars underhåll m. m., reservationsanslag.** I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* hemställt om anvisande av medel för underhåll av flygplanvärn och flygplanvägar samt därvid anført i huvudsak följande.

För uppställning av flygplan utanför flygfälten hade med anlitande av anslag för budgetåren 1941/44 anlagts dels s. k. ladvärn och dels s. k. vallvärn och uppställningsplatser samt för transport av flygplan mellan dessa och respektive fält s. k. flygplanvägar.

Då ifrågavarande anläggningar krävde synnerligen lång anläggningstid — för flygplanvägar densamma som för flygfält — och då anläggningarna dessutom borde ingå i flygvapnets fredsmässiga övningsområden, kunde desamma icke med beredskapens upphörande raseras. För att hålla anläggningarna i användbart skick erfordrades emellertid ett visst underhåll.

Den övervägande delen av marken för flygplanvägar och vallvärn arrenderades, under det att markområdena för ladvärn i sin helhet vore inlösta av kronan.

Anläggningskostnaderna uppginge till sammanlagt 19 500 000 kronor, därav för vallvärn 6 000 000 kronor, för uppställningsplatser 70 000 kronor, för ladvärn 5 430 000 kronor och för flygplanvägar 8 000 000 kronor. Kostnaderna för anläggningarnas underhåll beräknade flygförvaltningen efter följande procent-

tal å anläggningskostnaden, nämligen 0,2 % för vallvärn och uppställningsplatser, 0,6 % för ladvärn samt 2 % för flygplanvägar.

På grundval av dessa beräkningar har flygförvaltningen hemställt om anvisande av ett reservationsanslag av 204 700 kronor till flygplanvärn och flygplanvägar.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande över vederbörande förvaltningsmyndigheters förslag till inkomst- och utgiftsstater för försvarets fastighetsfonds delfonder för budgetåret 1946/47 anfört, att flygplanvärn och flygplanvägar syntes böra redovisas å försvarets fastighetsfond, enär, såsom flygförvaltningen framhållit, anläggningarna borde ingå i flygvapnets fredsmässiga övningsområden. Det borde uppdragas åt flygförvaltningen att förebringa utredning om de värden, som ifrågavarande anläggningar borde åsättas vid invärdering i fastighetsfonden. I avvaktan härpå syntes underhållskostnaderna böra bestridas av medel å fastighetsfondens stat.

I anledning av vad riksräkenskapsverket framhållit synes det böra övervägas, huruvida icke de ifrågavarande anläggningarna böra redovisas å försvarets fastighetsfond. Det torde böra uppdragas åt flygförvaltningen att förebringa utredning om de värden varmed anläggningarna för sådant fall böra invärderas i fastighetsfonden. Då jag emellertid icke för närvarande är beredd taga ställning till dessa frågor, föreslår jag, att för nästa budgetår å riksstaten anvisas ett särskilt anslag för bestridande av de med anläggningarnas underhåll förenade kostnaderna. I avsaknad av närmare erfarenheter rörande de verkliga underhållskostnaderna anser jag mig böra godtaga flygförvaltningens kostnadsberäkningar. Jag föreslår i enlighet härmed, att för ändamålet för nästa budgetår anvisas ett anslag av i avrundat tal 200 000 kronor. Anslaget synes böra erhålla reservationsanslags karaktär och, i analogi med motsvarande anslag för marinen och flygvapnet, anslagsbeteckningen Flygvapnet: Befästningars underhåll m. m. Jag vill erinra om att, såsom anförts vid behandlingen av arméns motsvarande anslag, erforderliga utgifter för forskningsverksamhet för befästningar böra bestridas från ifrågavarande anslag. Av anslagsbeloppet torde 15 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Befästningars underhåll m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 200 000 kronor.

Bidrag och understöd.

[145.] 129. **Flygvapnet: Understöd åt privatflyget, reservationsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 234 000

I riksstaten för innevarande budgetår finnes för understöd åt privatflyget upptaget, förutom här förevarande anslag, ett anslag till engångsanskaffning av materiel m. m. för privatflyget. Såsom av 1945 års statsverksproposition

Departements
chefen.

framgår avsåg sistnämnda anslag sista delen av ett på tre budgetår fördelat totalbelopp för engångsanskaffningar. För nämnda ändamål upptages därför för nästa budgetår intet anslag.

Det löpande anslaget till understöd åt privatflyget för innevarande budgetår, 300 000 kronor, disponeras enligt fastställd plan (se statsliggaren s. 155) samt enligt av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utfärdade, av Kungl. Maj:t godkända bestämmelser. *Luftfartsstyrelsen* har, efter samråd med *chefen för flygvapnet*, i skrivelse den 25 september 1945 framlagt anslagsberäkning för budgetåret 1946/47 och därvid föreslagit vissa förhöjningar av de i dispositionsplanen upptagna posterna.

Det i anslagsposten bidrag till bestridande av administrationskostnader för svenska aeroklubbens centralorganisation ingående beloppet om 43 000 kronor till arvoden åt instruktörspersonal har styrelsen, med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter, som numera åvilade denna personal och som kunde väntas ytterligare öka och till att de nuvarande arvoden måste anses låga, föreslagit höjt med 2 000 kronor för beredande av högre arvoden åt vissa instruktörer. Bidraget till administrationskostnaderna i övrigt, nu 90 000 kronor, borde, med hänsyn till att verksamheten kunde väntas uppnå full omfattning under nästa budgetår och till att inkomster av målflygning för förswarets räkning icke kunde påräknas i tillnärmelsevis samma omfattning som tidigare, höjas med 10 000 kronor till 100 000 kronor, eller det belopp, som aeroklubben ursprungligen angivit erforderligt, därest klubben skulle åta sig ledningen av den statsunderstödda privatflygverksamheten. Styrelsen har således föreslagit en höjning av förevarande anslagspost med tillhoppa 12 000 kronor.

Anslagsposten till utbildningspremier har i dispositionsplanen upptagits till allenast 2 000 kronor med hänsyn till de avsevärda reservationer å anslaget, som beräknades föreligga vid utgången av budgetåret 1944/45. Enligt vad luftfartsstyrelsen nu uppger fanns vid ingången av innevarande budgetår en disponibel behållning av 98 000 kronor. Styrelsen har beräknat, att av detta belopp 27 000 kronor skola återstå odisponerade vid budgetårets utgång. Styrelsen har vidare på grundval av erfarenheter från den hittillsvarande utbildningsverksamheten beräknat, att under budgetåret 1946/47 omkring 84 000 kronor skulle erfordras för utbildningspremier, varför för ändamålet skulle behöva anvisas omkring 57 000 kronor. Då det emellertid icke vore uteslutet, att utbildningens intensitet komme att avsevärt ökas, borde anslagsposten beräknas så att viss reserv förefunnes. Med hänsyn härtill har styrelsen föreslagit, att till utbildningspremier anvisas 65 000 kronor, innebärande en höjning med 63 000 kronor.

Posten till fria flygningar för viss instruktörspersonal, nu 20 000 kronor, har föreslagits höjd med 15 000 kronor med hänsyn till att antalet till fria flygningar berättigade instruktörer komme att under nästa budgetår vara i det närmaste dubbelt så stort som under innevarande budgetår.

Övriga i dispositionsplanen upptagna anslagsposter ha för nästa budgetår föreslagits skola utgå med oförändrade belopp. Luftfartsstyrelsens förslag

innebär således, att till understöd åt privatflyget skulle för nästa budgetår upptagas (300 000 + 12 000 + 63 000 + 15 000 =) 390 000 kronor.

Luftfartsstyrelsen har i sin skrivelse jämväl framlagt ett av svenska aeroklubben utarbetat förslag till anordnande försöksvis av högre segelflygutbildning.

Aeroklubbens förslag går i korthet ut på att under sommaren 1946, omkring den 11 juni— den 12 juli, skulle försöksvis anordnas en kurs i högre segelflygning för 20 elever med C-diplom. Kursen skulle drivas i flygvapnets regi och stå under ledning av chefen för flygkadettskolan. Som lärare skulle tjänstgöra personal ur flygvapnet jämte två instruktörer ur aeroklubben. Materiel för kursen skulle tillhandahållas av flygvapnet och aeroklubben. Kostnaderna för kursen ha beräknats till 36 300 kronor, därav drift- och underhållskostnader för motormateriel 30 000 kronor, transportkostnader för motorfordon 1 200 kronor, elevernas förplägnad och förläggning 1 600 kronor, resekostnader för eleverna 2 000 kronor samt läkarundersökning av 30 aspiranter till kursen 1 500 kronor. Härutöver har räknats med vissa försäkringskostnader, vilka skulle bestridas av aeroklubben.

Luftfartsstyrelsen har för sin del funnit det med försökskursen åsyftade huvudändamålet — att vinna erfarenhet huruvida en högre segelflygutbildning kan visa sig vara av värde för flygvapnets rekrytering och kan läggas till grund för uttagning av flygvapnets flygande personal — beaktansvärt. Enär anordnandet av dylik högre utbildning kunde bedömas komma att stimulera det allmänna intresset för segelflygning, funne sig styrelsen såsom företrädande civila synpunkter kunna förorda aeroklubbens förslag. Samråd hade ägt rum med chefen för flygvapnet, som tillstyrkt förslaget under förutsättning att kursen genomfördes i flygvapnets regi, att erforderliga medel anvisades utöver övriga för segelflyget äskade anslag samt att chefen för flygvapnet erhöile tillstånd att förlägga utbildningen — under befäl av officer ur flygvapnet — till ett av flygvapnets fält och att flygvapnet därjämte inom ramen för till förfogande stående anslag utan ersättning finge ställa personal och materiel till förfogande för utbildningens genomförande.

Luftfartsstyrelsen har med beaktande av vad i det föregående anförts hemställt, att till understöd åt privatflyget måtte för budgetåret 1946/47 anvisas ett reservationsanslag av 390 000 kronor samt att till anordnande av en försökskurs i högre segelflygning under budgetåret 1946/47 måtte till chefens för flygvapnet förfogande ställas ett anslag av 36 300 kronor.

De förhållanden, som varit rådande under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen, ha i skilda hänseenden hämmat även den motorlösa flygverksamheten. Sedan beredskapen upphört, föreligga förutsättningar för en utökning av denna verksamhet. Samtidigt komma emellertid såsom luftfartsstyrelsen framhållit de inkomster, som aeroklubben och de enskilda flygklubbarna under beredskapstiden haft av målflygningar för försvaret, att praktiskt taget helt upphöra. Avsikten med statsunderstödet till den motorlösa flygningen, att underlätta flygvapnets rekrytering, torde i ett sådant

*Departement
chefen.*

läge motivera ökat bidrag för att ekonomiskt möjliggöra den utökning av verksamheten, för vilken betingelser i övrigt föreligga.

Luftfartsstyrelsens förslag till anslag för understöd åt privatflyget för nästa budgetår innebär en anslagshöjning med 90 000 kronor. Såsom framgår av styrelsens redogörelse för utgifterna för utbildningspremier beräknas för verksamheten under innevarande budgetår, utöver anvisat anslag, omkring 70 000 kronor komma att förbrukas av tillgängliga reservationer. Den beräknade ökade medelsförbrukningen under nästa budgetår utgör därför 20 000 kronor jämte den reservation som beräknas föreligga vid innevarande budgetårs utgång, 27 000 kronor, tillhoppa 47 000 kronor. Härav hänföra sig 12 000 kronor till centralorganisationens administrationskostnader, 15 000 kronor till bidrag till fria flygningar för instruktörer och återstoden, 20 000 kronor, till utbildningspremier. En viss höjning av bidraget anser jag mig böra tillstyrka med hänsyn till de omständigheter som jag nyss berört. Jag räknar dock därvid icke med någon höjning av nu utgående arvoden. Gentemot vad luftfartsstyrelsen till stöd för dylik höjning anfört vill jag framhålla, att verksamheten först under innevarande år kan förväntas nå den omfattning, för vilken dessa arvoden beräknats.

Förslaget att i flygvapnets regi försöksvis anordna en kurs i högre segelflygutbildning står helt i överensstämmelse med vad av föredragande departementschefen förutsattes vid framläggandet i propositionen 1943: 264 av 1942 års flygutrednings förslag. Jag finner mig därför kunna tillstyrka, att en dylik försöksverksamhet kommer till stånd. Av flera skäl, främst tillgången på lärarpersonal och flygmateriel, måste kursen börja redan i mitten av juni. Jag förutsätter, att — därest riksdagen icke har något att däremot erinra — Kungl. Maj:t skall kunna meddela beslut om kursens påbörjande vid nämnda tidpunkt, oaktat medel bliva tillgängliga först från och med ingången av budgetåret 1946/47. Kostnaderna för kursen utöver de kostnader, som täckas av flygvapnets anslag, ha beräknats till 36 300 kronor, vilket belopp förutsatts skola anvisas vid sidan av statsbidraget i övrigt. Med hänsyn till syftet med statsunderstödet till den motorlösa flygverksamheten torde emellertid alla grenar av denna verksamhet böra ur bidragssynpunkt betraktas såsom en enhet. Då jag för nästa budgetår anser mig icke kunna tillstyrka högre bidrag än 390 000 kronor, böra de för den högre segelflygutbildningen erforderliga medlen inrymmas i detta belopp.

Åberopande det anförda och under erinran att anslagshöjningen utgör 90 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Understöd åt privatflyget* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 390 000 kronor.

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål.

Sjökarteverket.

[146.] 1. **Sjökarteverket: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Sjökarteverket: Omkostnader, förslagsanslag.** 3. **Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet, reservationsanslag.** Förevarande anslag äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 511 000 kronor, 245 000 kronor och 465 000 kronor.

Vid behandlingen av sjökarteverkets avlöningsanslag för innevarande budgetår framhöll min företrädare i ämbetet (prop. 1945: 170, s. 384), att han icke för det dåvarande vore beredd tillstyrka en av verkets styrelse föreslagen mera allmän lönereglering. Med hänsyn till omfattningen av dessa lönefrågor syntes det önskvärt att, innan förnyat förslag i ämnet framlades, samtliga för verket aktuella lönefrågor gjordes till föremål för en närmare undersökning i ett sammanhang. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande har jag den 26 oktober 1945 anmodat t. f. statskommissarien K. A. Lindbergson att inom försvarsdepartementet biträda med sådan utredning. I avvaktan på resultatet av utredningen torde förevarande tre anslag i statsverkspropositionen böra upptagas med allenast beräknade belopp.

Jag hemställer alltså — under hänvisning till vad under punkt 3 anförts rörande storleken av sålunda beräknat belopp — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till *Sjökarteverket: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av 511 000 kronor,

dels till *Sjökarteverket: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av 245 000 kronor,

dels ock till *Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* ett *reservationsanslag* av 465 000 kronor.

[147.] 4. **Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 11 000

Anslaget har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 15 000 kronor.

I enlighet med förslag av styrelsen för sjökarteverket förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 15 000 kronor.

Krigsarkivet.**[148.] 5. Krigsarkivet: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 74 000

Anslaget för innevarande budgetår, 74 400 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren, s. 159 och 160, intagen avlöningsstat jämte personalförteckning.

Genom beslut av 1945 års riksdag (statsverkspropositionen, fjärde huvudtiteln, punkt 140; riksdagens skrivelse nr 4, punkt 136:o) har en viss förstärkning av krigsarkivets personalorganisation genomförts. Beslutet, vilket grundats på en av krigsarkivarien verkställd, i skrivelse den 12 maj 1944 intagen utredning rörande krigsarkivets personalbehov, innebär främst en förstärkning av den vetenskapligt skolade personalen. Sålunda har en befattning i lönegrad Eo 20 utbytt mot en befattning såsom förste arkivarie i lönegrad A 26. Vidare har den i avlöningsstaten upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal förstärkts på sådant sätt, att medel blivit tillgängliga för avlöning av tre heltidsanställda amanuenser mot tidigare en heltids- och en halvtidsanställd amanuens. Även den lägre personalen har förstärkts i viss utsträckning.

Vid anmälan av dessa frågor i 1945 års statsverksproposition framhöll min företrädare i ämbetet bland annat, att den verkställda utredningen syntes klart giva vid handen, att en förstärkning av krigsarkivets personalorganisation vore erforderlig för att krigsarkivet skulle kunna utföra de utökade arbetsuppgifter, som numera ankomme på institutionen. Krigsarkivet, som tidigare endast varit arkivorgan för lantförsvaret, hade år 1938 övertagit arkivvården även för försvarsstaben, flygvapnet och flygförvaltningen samt år 1942 för marinen och marinförvaltningen, varigenom det blivit arkivmyndighet för samtliga under försvarsdepartementet hörande myndigheter m. fl. samt arkivdepå för därtill hörande handlingar m. m. De förslag, som med beaktande av de utökade arbetsuppgifterna framlagts i krigsarkivariens utredning, hade i stort sett tillstyrkts av samtliga hörda myndigheter och syntes kunna i huvudsak läggas till grund för beslut i ärendet. Då det emellertid med hänsyn till den återhållsamhet som måste iakttagas icke vore möjligt att genomföra hela den personalförstärkning som krigsarkivariens förslag innebure, begränsades denna för det dåvarande till vad som kunde anses såsom mest angeläget.

Riksdagen uttalade, att Kungl. Maj:ts förslag vore präglat av den återhållsamhet, som det budgetära läget krävde, och närmast finge anses som en minimiorganisation. Det hade dock förefallit riksdagen, som om det skulle bliva möjligt för krigsarkivet att genom de i förslaget förordade förbättringarna tillgodose åtminstone de mest angelägna personalbehoven. Riksdagen, som ansett sig under rådande förhållanden kunna godkänna Kungl. Maj:ts förslag, hade dock funnit sig böra vidtaga några smärre avvikelser från detsamma.

I skrivelse den 30 augusti 1945 har *krigsarkivarien* avgivit framställning rörande krigsarkivets medelsbehov för budgetåret 1946/47. I skrivelsen har framhållits, att den av 1945 års riksdag beslutade organisationen inneburit en avsevärd reducering av den i krigsarkivariens utredning förordade och av vederbörande remissmyndigheter tillstyrkta organisationen. I krigsarkivets personalorganisation hade visserligen i kvalitativt hänseende införts vissa förbättringar, men den kvantitativa utökningen av personalen hade i realiteten inskränkt sig till en amanuens med heltids- och en amanuens med halvtidstjänstgöring. Eftersom den år 1944 föreslagna personalorganisationen omfattat fem amanuenser, vilket betecknats som ett minimum, men medel beviljats endast för tre sådana, finge krigsarkivet även under nu löpande budgetår vidkännas svår brist på vetenskapligt utbildad personal. De skäl, som föranlett yrkandet på medel för fem amanuenser, hade efter utredningens ingivande ytterligare förstärkts. Krigsarkivarien hemställde därför, att medel måtte beräknas för anställande av ytterligare två amanuenser.

Såsom av krigsarkivariens skrivelse närmare framgår har förslaget motiverats huvudsakligen med behovet av personal för verkställande av en rationell gallring av arkivalier samt för utförande av en utredning i samråd med försvarets centrala organisationskommitté rörande de framtida normerna för gallring av de militära myndigheternas arkivhandlingar. Särskilt har framhållits betydelsen av att gallringen av de väldiga arkivbestånd, som uppstått som följd av de under den förstärkta försvarsberedskapen organiserade fältexpeditionernas verksamhet, snarast möjligt kommer till stånd. Arbetet därmed har beräknats taga många år i anspråk. Även vid de centrala förvaltningsmyndigheterna och de militära staberna ha arkivalierna under beredskapstiden ökat avsevärt i omfång, varför en omfattande gallring ansetts erforderlig. De med den föreslagna personalökningen förenade kostnaderna ha ansetts komma att flerfaldigt kompenseras genom reducerade utgifter för arkivaliernas förvaring och vård. Jämväl vissa ordnings- och förteckningsarbeten, som sammanhänga med en år 1945 beslutad överflyttning till krigsarkivet av vissa hos riksarkivet förvarade marina arkivalier, ha beräknats kräva avsevärd arbetskraft.

Beträffande krigsarkivets personalorganisation i övrigt har icke ifrågasatts annan ändring för nästa budgetår än att krigsarkivarien upprepat i anslagsäskandena för innevarande budgetår framställt förslag om utbyte av en för pensionerad underofficer avsedd arvodesbefattning såsom expeditionsunderofficer (löneklass UO 7) mot en arvodesbefattning såsom arkivunderofficer (löneklass UO 8) för tjänstgöring å registratorsexpedition och kassaförvaltning.

I anslutning till det anförda har krigsarkivarien, på sätt närmare framgår av dennes skrivelse, beräknat det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag till 90 800 kronor.

Försvarets civilförvaltning har i infordrat utlåtande anført, att de skäl, som nu åberopats till stöd för förslaget att bestämma antalet amanuenser till fem, styrkt ämbetsverket i den uppfattningen, att en ökning av antalet

amanuenser vore av behovet påkallad. Ämbetsverket tillstyrkte alltså, att antalet vetenskapligt utbildade amanuenser ökades med två. Dessa borde i likhet med övriga vid krigsarkivet anställda amanuenser avlönas enligt de grunder som av 1944 års riksdag bestämts för de s. k. lärda verken.

Beträffande det av krigsarkivarien ånyo framställda förslaget om utbyte av arvodesbefattningen såsom expeditiönsunderofficer (löneklass UO 7) mot en arvodesbefattning såsom arkivunderofficer (löneklass UO 8) har civilförvaltningen erinrat, att föredragande departementschefen vid anmälan av motsvarande fråga i 1945 års statsverksproposition uttalat, att det i samband med nuvarande tjänsteinnehavarens avgång borde övervägas, huruvida icke en civil befattningshavare i stället borde anställas. För sin del hade ämbetsverket emellertid intet att erinra mot krigsarkivariens förslag och ville tillika framhålla, att anställandet av en civil befattningshavare komme att ställa sig dyrare för statsverket än om befattningen uppehölls av en pensionerad underofficer.

Statens organisationsnämnd har i avgivet utlåtande anført, att en rationell gallring av försvarsväsendets arkivalier vore av stor betydelse icke minst i ekonomiskt avseende. Den pågående utredningen av hithörande frågor hade, såvitt organisationsnämnden hade sig bekant, visat att förberedelserna för och genomförandet av gallringsverksamheten krävde, att för ändamålet lämplig, särskild arbetskraft ställdes till krigsarkivets förfogande, om gallringen inom rimlig tid skulle giva ett ur alla synpunkter tillfredsställande resultat. Med anledning därav tillstyrkte nämnden den av krigsarkivarien föreslagna ökningen av antalet amanuenser från nuvarande tre till fem.

departements-
chefen.

Sedan förevarande anslagsfråga senast påkallade uppmärksamhet, ha planerna för gallring av försvarets omfattande arkivaliebestånd — icke minst de under beredskapstiden samlade arkivalierna — tagit fastare form. Vid denna planläggning, som sker i samråd med försvarets centrala organisationskommitté, har befunnits, att gallringsarbetet utan en ytterligare förstärkning av arkivets arbetskrafter icke torde kunna inom rimlig tid genomföras. Då det är av vikt, icke minst ur ekonomisk synpunkt, att detta arbete icke efter-sättes, finner jag mig kunna tillstyrka, att krigsarkivet åtminstone tills vidare beredes möjlighet att anställa ytterligare två amanuenser. Såsom av utredningen framgår torde gallringsarbetet, även efter en dylik utökning, kräva åtskilliga år. Amanuenserna böra, liksom de nuvarande, avlönas enligt de av 1944 års riksdag fastställda grunderna för avlöning av personal vid de s. k. lärda verken.

Det ånyo framställda förslaget om utbyte av arvodesbefattningen såsom expeditiönsunderofficer i löneklass UO 7 mot en arvodesbefattning såsom arkivunderofficer i löneklass UO 8 anser jag mig däremot icke kunna tillstyrka. Såsom framhållits i 1945 års statsverksproposition torde det i samband med nuvarande innehavarens avgång böra övervägas, huruvida icke en civil befattningshavare i stället bör anställas.

I anslutning till det anförda beräknar jag, med beaktande av vissa auto-

matiska kostnadsstegringar, medelsbehovet under förevarande anslag till följande belopp, nämligen till avlöningar till ordinarie tjänstemän 28 300 kronor (nu 27 000 kronor), till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 34 000 kronor, till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 39 800 kronor (nu 28 400 kronor) och till rörligt tillägg 15 300 kronor (nu 12 400 kronor). De såsom särskilda uppbördsmedel upptagna pensionsmedlen synas kunna beräknas till oförändrat belopp, 27 400 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle således utgöra $(28\,300 + 34\,000 + 39\,800 + 15\,300 - 27\,400 =)$ 90 000 kronor. Vid anslagsberäkningen har liksom för innevarande budgetår förutsatts, att en expeditionsvaktsbefattning i lönegraden A 6 kommer att hållas vakant.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 15 600 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för krigsarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 28 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	» 34 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal...	» 39 800
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 15 300
Summa kronor 117 400	

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, förslagsvis	kronor 27 400
Nettoutgift kronor 90 000	

dels ock till Krigsarkivet: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

[149.] 6. Krigsarkivet: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) kronor 12 100

Anslaget för innevarande budgetår, 7 600 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 160, intagen omkostnadsstat med förslagsvis 300 kronor till sjukvård m. m., förslagsvis 600 kronor till reseersättningar och högst 6 700 kronor till expenser.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *krigsarkivarien*, som vid behandlingen av föregående anslag föreslagit inrättande vid krigsarkivet av två nya amanuensbefattningar, i anledning härav hemställt om höjning av anslagsposten till sjukvård m. m. med 50 kronor till 350 kronor. I fråga

om anslagsposten till reseersättningar har krigsarkivarien icke ifrågasatt någon ändring. Vad åter angår anslagsposten till expenser har krigsarkivarien anfört i huvudsak följande.

Enär krigsarkivet i likhet med vissa staber och institutioner inom militärstabsbyggnaden icke själv bestrede kostnaderna för uppvärmning m. m. av sina lokaler, inginge i anslagsposten till expenser för innevarande budgetår inga medel för bränsle, lyse och vatten. Efter inflyttning i den nya ämbetsbyggnaden, vilken syntes kunna äga rum före ingången av budgetåret 1946/47, erfordrades emellertid en särskild delpost härför. För krigsarkivets del beräknades ifrågavarande kostnader under budgetåret 1946/47 till 9 000 kronor för värme, 2 000 kronor för lyse och 300 kronor för vatten.

Ehuru krigsarkivet undergått en kraftig expansion sedan medlen för övriga expenser år 1941 beräknades till 6 700 kronor, ansåge sig krigsarkivarien icke böra göra framställning om någon förhöjning för andra ändamål än som föranleddes av den förestående inflyttningen i nybyggnaden. För telefonabonnemang syntes böra beräknas 800 kronor och för samtal 200 kronor. Ifrågavarande kostnader gäldades nämligen för närvarande av försvarsstaben, eftersom krigsarkivet liksom övriga myndigheter inom militärstabsbyggnaden utnyttjade försvarsstabens telefonväxel. För städning kunde merkostnaderna uppskattas till 2 200 kronor. Anslagsposten till expenser syntes alltså böra upptagas med 11 300 kronor till bränsle, lyse och vatten samt 9 900 kronor till övriga expenser, tillhoppa 21 200 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget har således av krigsarkivarien beräknats till $(350 + 600 + 21\,200 =) 22\,150$ kronor.

Byggnadsstyrelsen har i avgivet utlåtande, såvitt avser beräkningen av uppvärmningskostnaderna, anfört följande.!

Bergskyddsrummen komme att fullbordas omkring den 1 maj 1946 och kunde då tagas i anspråk för sitt ändamål. Byggnadstillstånd hade därutöver lämnats endast för byggande av grunden till ämbetsbyggnaden och till arkivtornet jämte ett hisschakt till bergskyddsrummen. När byggnadstillstånd för återstående del av byggnadsföretaget kunde erhållas vore ovisst. Byggnadsstyrelsen beräknade en byggnadstid av omkring ett år efter det dylikt tillstånd lämnats. I vart fall syntes byggnadsföretaget vad beträffade ämbetsbyggnaden och arkivtornet icke komma att fullbordas före ingången av år 1947.

Den årliga bränslekostnaden med nu gällande vedpris kunde vid normal yttertemperatur uppskattas till följande belopp, nämligen för ämbetsbyggnaden 7 000 kronor, för arkivtornet 7 500 kronor och för bergskyddsrummen 13 000 kronor, eller tillhoppa 27 500 kronor. Dessa belopp borde för första uppvärmningsåret efter byggnadernas färdigställande ökas med omkring 20 % med hänsyn till det stegrade värmebehov som uppstode vid uttorkning av byggnaderna.

*Departements-
chefen.*

Mot krigsarkivariens beräkning av anslagsposterna till sjukvård m. m. och reseersättningar har jag icke funnit anledning till erinran.

Krigsarkivariens beräkning av anslagsposten till expenser är grundad på den förutsättningen, att inflyttning i den nya ämbetsbyggnaden å Ladugårdsgärde skulle kunna ske före ingången av budgetåret 1946/47. Av byggnadsstyrelsens utlåtande framgår emellertid, att av de för krigsarkivet avsedda nya lokalerna endast bergskyddsrummen beräknas kunna tagas i anspråk

före nämnda tidpunkt, under det att ämbetsbyggnaden och arkivtornet icke beräknas kunna fullbordas före ingången av år 1947. Av nämnda utlå-
tande framgår därjämte, att krigsarkivarien synes ha beräknat bränslekost-
naderna för lågt. På grundval av de av byggnadsstyrelsen lämnade upp-
gifterna uppskattar jag de sammanlagda bränslekostnaderna under budget-
året 1946/47 till omkring 20 000 kronor. Då uppvärmningen av lokalerna
kommer att ske genom marinförvaltningens värmecentral, bör motsvarande
belopp beräknas såsom uppbördsmedel å marinförvaltningens omkostnads-
anslag. Kostnaderna för lyse och vatten torde kunna beräknas till 1 000
kronor respektive 150 kronor. De sammanlagda kostnaderna för bränsle,
lyse och vatten skulle sålunda utgöra $(20\,000 + 1\,000 + 150 =)$ 21 150 kronor.
Telefonkostnaderna samt merkostnaderna för städning torde med samma ut-
gångspunkter kunna beräknas till 500 kronor respektive 1 100 kronor. Kost-
naderna för övriga expenser skulle sålunda utgöra $(6\,700 + 500 + 1\,100 =)$
8 300 kronor. Anslagsposten till expenser synes alltså kunna beräknas till
 $(21\,150 + 8\,300 =)$ 29 450 kronor.

I enlighet med det anförda torde det sammanlagda medelsbehovet under
förevarande anslag böra beräknas till $(350 + 600 + 29\,450 =)$ 30 400 kronor,
eller i avrundat tal 30 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t
att fastställa stat för anslaget.

Jag hemställer således — under erinran att anslagsökningen utgör 22 400
kronor, till övervägande del föranledd av krigsarkivets beräknade inflyttning
i nya ämbetslokaler — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 an-
visa ett *förslagsanslag* av 30 000 kronor.

[150.] 7. **Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m., reservationsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kost-
nadsramen)..... kronor 2 800

Sedan krigsarkivarien föreslagit, att anslaget för budgetåret 1946/47 måtte
uppföras med oförändrat belopp, 1 900 kronor, får jag — med biträdande
av förslaget — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.* för bud-
getåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 1 900 kronor.

Armémuseum.

[151.] 8. **Armémuseum: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kost-
nadsramen) kronor 48 300

Anslaget för innevarande budgetår, 52 300 kronor, disponeras enligt stats-
liggaren för detta budgetår, s. 161, med 36 800 kronor till avlöningar till
ordinarie tjänstemän, 9 500 kronor till avlöningar till icke-ordinarie personal
och 6 000 kronor till rörligt tillägg.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* beträffande förevarande anslag anført, att styresmannen för armémuseum dels upprepat en tidigare hos Kungl. Maj:t gjord framställning om höjning av arvodet åt en extra assistent från 1 200 kronor till 4 200 kronor, dels ock föreslagit, att medel måtte beräknas för höjning av timpenningen till de vid museet anställda extra visningsvakterna ävensom till ersättning till vikarier under visningsvakternas semester m. m. med $(1\,000 + 260 =) 1\,260$ kronor.

Civilförvaltningen har tillstyrkt styresmannens förslag, varvid beträffande visningsvakterna anförts i huvudsak följande.

Civilförvaltningen har under hand inhämtat, att visningsvakterna — tre stycken — alltsedan armémuseets återöppnande i maj 1943 uppburit ersättning med 5 kronor för 3 timmars vakttjänstgöring, lika för vardag och söndag. På grund av framställning från civilförvaltningens personalförbund och efter överläggning i museichefskollegiet i Stockholm har styresmannen för armémuseum ansett sig nödsakad att från och med den 1 juni 1945 höja ersättningen till 6 kronor för nämnda arbetstid. Under erinran att visningsvakterna vid statens historiska museum uppbära ersättning för tre timmars vakttjänstgöring med 6 kronor för vardag och 8 kronor för söndag och då den vidtagna höjningen av ersättningen för motsvarande befattningshavare vid armémuseum varit nödvändig för att kunna tillgodose museets behov av erforderlig arbetskraft, tillstyrker civilförvaltningen, att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal för ändamålet höjes. Då visningsvakternas tjänstgöring omfattar i medeltal 26 dagar för månad och person har civilförvaltningen beräknat anslagsökningen till 936 kronor. Civilförvaltningen har icke heller något att erinra mot att ett belopp av 260 kronor beräknas för avlöande av vikarier för visningsvakterna under dessas semester m. m., för vilket ändamål medel icke tidigare anvisats under anslaget.

Civilförvaltningen har vidare föreslagit, att kostnaderna för avlöande av ett biträde för lappning och lagning av uniformer m. m. med i ett för allt 325 kronor för månad eller 3 900 kronor för år, vilka kostnader för närvarande bestridas från anslaget till samlingars konservering m. m., från och med nästa budgetår skola beräknas under avlöningsanslaget, vilket i anledning härav borde uppräknas med nämnda belopp.

I enlighet härmed har civilförvaltningen föreslagit höjning av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med $(3\,000 + 936 + 260 + 3\,900 =) 8\,096$ eller i avrundat tal 8 100 kronor till 17 600 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg har civilförvaltningen för nästa budgetår beräknat till 6 700 kronor, innebärande en höjning med 700 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle sålunda för nästa budgetår enligt civilförvaltningens beräkningar uppgå till $(36\,800 + 17\,600 + 6\,700 =) 61\,100$ kronor.

I skrivelse den 18 augusti 1945 har jämväl nämnden för armémuseum gjort framställning om ökning av anslagsbeloppet i syfte att möjliggöra förenämnda höjning av arvodet till den extra assistenten.

Departements-
chefen.

Den ånyo gjorda framställningen om höjning av arvodet till den extra assistenten från 1 200 kronor till 4 200 kronor kan icke nu av mig tillstyrkas.